

අභිධම්මපිටකයෙහි

02 වන ග්‍රන්ථය

විභවගප්පකරණ

ප්‍රථම භාගය

ලඛනාලෝභාණී මණ්ඩලයේ ආරාධනයෙන්

ත්‍රිපිටක සංස්කාරක මණ්ඩලයේ

සම්මතය පරිදි

පණ්ඩිත, ලබුගම ලඛනානන්ද අනුනායක සථවීරයන් වහන්සේ

හා

පණ්ඩිත, කරහම්පිටිගොඩ සුමනසාර සථවීරයන් වහන්සේ

විසින් කරන ලද

පාඨශෝධනය හා සිංහල පරිවර්තනයෙන්

සුන්ක සී.

බු. ව. 2550

ක්‍රි. ව. 2006

Buddha Jayanti Tripitaka Series, Volume 42

The Second Book in the
Abhidhamma-Pitaka

2

VIBHANGAPPAKARANA (I)

With the Sinhala translation by

The Venerable Pandita Labugama Lankānanda Thera

Anunāyaka of the Kōtte Sri Kalyānī Sāmaggrīdharma Mahāsangha Sabhā

Vice Principal of Pravacanōdaya Pirivena, Molligoda, Wādduwa

&

The Venerable Pandita Karahampitigoda Sumanasāra Thera

Mākadawara Vihāra, Hingula

නමෝ තස්ස භගවතෝ සබ්බධම්මේසු අප්පට්භතඤාණචාරස්ස දසබලධරස්ස
චතුර්වේසාරජ්ජවිසාරදස්ස සබ්බසත්තූත්තමස්ස ධම්මිස්සරස්ස ධම්මරාජස්ස ධම්මස්සාමිස්ස
තථාගතස්ස සබ්බඤ්ඤානො සම්මාසම්බුද්ධස්ස !!!

භාග්‍යවත් වූ සියලු ධර්මයන්හි නොපැකිලි ඥානචාර සහිත වූ දසබලධාරී වූ
චතුර්වේසාරදත්තව විශාරද වූ සියලු සත්වයන්ට උත්තම වූ ධර්මයට ඊශ්වර වූ ධර්මරාජ වූ
ධර්මස්වාමී වූ තථාගත වූ සර්වඥ වූ සම්මා සම්බුදුන්ට නමස්කාර කරමි !!!

කෙළලක්ෂයක් සක්වලයන්හි සියලු ආර්යයෝ ද සියලු සත්පුරුෂයෝ ද
මාගේ නමස්කාරය පිළිගනිත්වා !!!

බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා
පරිගණක ගත කර නොමිලයේ බෙදාහැරීමේ
මහා ධර්ම දානමය පුණ්‍යකර්මය

**“අපාරුකා තේසං අමතස්ස ද්වාරා
යේ සෝතවන්තෝ පමුඤ්චන්තු සද්ධං”**

**“කන් ඇත්තාහු සැදැහැ මුදන්වා
ඔවුන්ට අමා දොර විවෘත කරන ලදී”**

අප භාග්‍යවත් අර්භත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රථම අනුසාසනය මෙහි ලා සිහි
කිරීම ත්‍රිපිටක ශ්‍රී සද්ධර්මය පරිශීලනය කරන්නා වූ පින්වතුන්ගේ අභිවාද්ධිය පිණිස ම වන
බව අපගේ හැභීම ය.

සෑම කල්හි ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත ව ක්‍රියා කරන්නා වූ සියලු සම්මා සම්බුදුරජාණන්
වහන්සේලාගේ පලමු අනුශාසනය, බුද්ධ රත්නය කෙරෙහි ගෞරව කරන්නා වූ
බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සම්මා සම්බුදු බෝධිය අදහන්නා වූ කවර නම් පුද්ලයෙකු නො
සළකා හිදිත් ද ? චතුර්වේසාරදත්තව සහිත වූ දශ බල සහිත වූ අනාවරණ ඥාන සහිත වූ
සඵඤ වූ මහා කාරුණිකයන් වහන්සේ පවා නිවන අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස
ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපදාව ආරම්භ කරන පුද්ගලයා තුළ ‘සද්ධා’ නම් වූ ගුණය අත්‍යාවශ්‍ය ය
යන්න අවධාරනය කරන සේක.

මෙම ත්‍රිපිටක ශ්‍රී සද්ධර්මය සැක නොකළ යුතු ය. සැක කරමින් හදාරන ලෞකික ශිල්ප
ශාස්ත්‍ර පවා පරිපූර්ණ ව නො පිහිටන බව සිහි ඇතිව බැලීමෙන් නුවණ ඇත්තාහට දැක ගත
හැකි ය. පුරුෂයා ශ්‍රේෂ්ඨ බවට පමුණු වන්නා වූ සද්ධා ධනය සහිත ව (“සද්ධිධ විත්තං
පුරිසස්ස සෙට්ඨං”) මෙම ධර්ම රත්නය පරිශීලනය කරන්නාහට සද්ධා අංගයෙන් ලැබිය
යුතු සියල්ල ලැබෙනු නො අනුමාන ය. එසේ ම සිහියෙන් ලැබිය යුතු කොටස ද
වීර්යයෙන් ලැබිය යුතු කොටස ද සමාධියෙන් ලැබිය යුතු කොටස ද ප්‍රඥාවෙන් ලැබිය යුතු
කොටස ද ලැබෙන පරිදි සද්ධා, සති, විරිය, සමාධි සහ ප්‍රඥා යන පංච ධර්මයන් තමා තුළ
ඇති කර ගෙන මහත් වූ ගෞරවය සහිත ව ධර්මාවබෝධය පිණිස ම යොමු වූ දැඩි
අධිෂ්ඨානයෙන් මෙම ධර්ම පුස්තක පරිශීලනය කළ යුතු ය. අපගේ බුද්ධ ශාසනයෙහි

ධර්ම ශ්‍රවනයෙන් මග ඵල ලැබුවෝ ම අධික ය. විමුක්තිය ලබන්නා වූ ක්‍රම වේදයන් පහක් විස්තර කරන්නා වූ අංගුත්තර පංචක නිපාතයෙහි 'විමුක්තායතන' සූත්‍රයෙහි නිවන ලබන ක්‍රම වේද සතරක් ම ධර්ම දේශනාමය සහ ධර්ම සවනමය පුණ්‍ය කර්ම ඇසුරින් සිදුවන බව පැහැදිලි කර ඇත. පස්වැනි ක්‍රම වේදය භාවනාමය පුණ්‍ය කර්මය ප්‍රගුණ කිරීමෙන් සාර්ථක වන බව ද එහි සඳහන් වේ.

මහත් වූ ගෞරවාදරයෙන් මහා සුගතයන් වහන්සේගේ අනුශාසනය පිළිපදින්නා වූ අප්‍රමාදී ව ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාව වඩන්නා වූ සියලු සත්තට, ත්‍රෛකාලික වූ සියලු දුකින් මිදී ලබන්නා වූ අජර වූ අමර වූ අමා මහ නිවන අවබෝධ වීම පිණිස මෙම මහඟු පුණ්‍ය කර්මය උපනිශ්‍රය වේවා !

ආර්යයන් වහන්සේලා පහළවීමෙන් සිරිලක බැබළේවා !
බුද්ධ ශාසනය දියුණුවී විරස්ථිතික වේවා !
ලෝ සත්තට සෙත් වේවා !

"අමකං දදෝ ව සෝ හෝති, යෝ ධම්මමනුසාසති"
(යමෙක් ධර්මානුශාසනය කරන්නේ ද, හෝ අමානය දෙන්නේ ය)

මෙම ධර්ම දානමය පුණ්‍ය කර්මය
මෝහ නිමිච්චිධ්වංසනය කරන්නා වූ ලොවට උතුම් ආලෝකය වූ මහා කාරුණික වූ
සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සවිඤ්ඤා ඥානයට ද මහා කරුණා ගුණයට ද
පූජෝපහාරයක් ම වේවා !!!

කෙළලක්ෂයක් සක්වලයන්හි සියලු ආර්යයෝ ද සියලු සත්පුරුෂයෝ ද
අපගේ පුණ්‍ය කර්මය අනුමෝදන් වෙත්වා !!!

ශාසනාභිවාද්ධිකාමී,
සමීන්ද රණසිංහ.
2009.06.28

අභිධමමපිටකේ

විභවගපපකරණං

පඨමො භාගො

අභිධම්පිටකයෙහි

විභවගප්‍රකරණය

ප්‍රථම භාගය

**“තථාගතපපවෙදිතො භික්ඛවෙ ධම්මවිනයො විවමො විරෝවති
නො පටිච්ඡනෙතා.”**

**“මහණෙනි, තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දෙශනා කරණ
ලද ධර්මය හා විනය විවෘත වූයේ බබලයි. වැසුණේ නො ම බබලයි.”**

(අභිඥානරතිකාය, තිකතිපාත - භරණ්ඩුවක, 9 සුත්‍රය)

සැලකිය යුතුය : මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත. එම පටුනෙහි මාතෘකාවන් හා පිටු අංක අදාළ පිටු සමඟ සම්බන්ධ කර ඇත. මෙහි කියවීමට ඇති ප්‍රදේශයට වම් පසින් ඇති 'පිටු යොමුව' භාවිතා කිරීමෙන් නැවත පටුනට පැමිණීමට පුළුවන. වම් පසින් පාළු පිටුව ද දකුණු පසින් අදාළ සිංහල පිටුව ද කියවීම සඳහා VIEW menu PAGE DISPLAY option and select TWO-UP CONTINUOUS යන ක්‍රමය භාවිතා කරන්න.

Please note : The TABLE OF CONTENTS of this book is located in page no:22 and it is linked with associated pages in the book for your convenience. You can easily click on the page number or content description in the 'Table of Contents' and you will be directed to the relevant page. Bookmarks located to the left of reading area can be used to navigate back to 'Table of Contents' Page. If you would like to view Pali page on your left and the relevant Sinhala page on your right select the menu items as follows; VIEW menu PAGE DISPLAY option and select TWO-UP CONTINUOUS.

පටුන CONTENTS

සංසකාරක නිවේදනය	...	...	...	xxi-xxii
ත්‍රිපිටකසමපාදකමණ්ඩලය	...	...	...	xxiii
සංඥාපනය	...	...	...	xxv-xxxii
සංකේත නිරූපණය - ABBREVIATIONS	...	...	...	xxxiii
පාලි භෝසිය - PALI ALPHABET	...	...	...	xxxiv
විසය සූචි	...	...	...	xxxv-xxxvi
පෙළ හා පරිච්ඡේදය	...	...	...	2-401
විසේසපද්‍යානුකූලමණිකා	...	...	...	403-408

සංස්කාරක නිවේදනය

ත්‍රිපිටක පාලියෙහි අභිධම්ම සප්තප්‍රකරණයට අයත් ග්‍රන්ථයන් අතුරෙහි විභවිතප්‍රකරණය දෙවැනි ග්‍රන්ථය යි. මෙය බකිවිභවිතය ආදී කොට, ධම්මහදයවිභවිතය අවසන් කොට ඇති අටලොස් විභවිතයෙකින් යුක්ත වෙයි. බුද්ධිජයනනි ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලායෙහි විභවිතප්‍රකරණය 42, 43 වැනි ග්‍රන්ථවශයෙන් පලවන්නේය. එයින් “බකිවිභවිතය” පටන් “ඉද්ධිපාදවිභවිතය” අවසන් කොට ඇති විභවිත නවය මෙහි ප්‍රථමභාගය වේ.

ලඛනා බෞද්ධිමණ්ඩලය විසින් ආරාධිත වෑ මේ ප්‍රථමභාගය කටුකුරැන්දේ ශ්‍රී දේවානඤ්ඤ නායක සථවිරපාදයන් වහන්සේ විසින් සිංහලයෙන් අනුවාද කරන ලද්දේය. එහෙත් ඒ අනුවාදය ත්‍රිපිටක පරිවර්තන සංස්කාරකමණ්ඩලයෙන් යළි පාඨශොධන සහිත කොට විභවිතප්‍රකරණය මුළුලු සිංහලයෙන් පරිවර්තන කල මානාවැසි අප වෙත පැවැරිණි. මහනුවර පන්තිරිප්පුවේ රාජකීය පුස්තකාලයට අයත් පුස්තොලපොත ද, පැල්මඩුල්ලේ පුරාණවිහාරස්ථානයෙහි පුස්තොලපොත ද, සිංහල අක්‍ෂරයෙන් මුද්‍රණය වූ පොත් දෙකක් ද, එංගලන්තයේ පාලිපොත් සමාගම මගින් මුද්‍රණය කරවනලද පොත ද, සියම්ඵට නායකසංඝයන් මුද්‍රිත විභවිතප්‍රකරණය හා බුරුමරට ඡර්ඨසංඝිනිකයෙන් ශෝඛිත වෑ මුද්‍රණය වූ විභවිතප්‍රකරණය ද ඇසුරු කරමින් විභවිතප්‍රකරණයෙහි පාඨශෝධනය හා සම්පූර්ණ සිංහල පරිවර්තනය ද නිමහම් කරන ලද්දේ ය. මෙහි පාඨශෝධනයේ දී ලක්දිව මහාවිහාරනිකායාගත ආචාර්යසම්ප්‍රදායෙහි පැවැති විභවිතප්‍රකරණ වාචනාමාගීය නිකායානිමට අපගේ ප්‍රයත්නය වූ බව ප්‍රකාශ කරමිහ.

මේ අධිකාරයෙහි ලා ධම්-විනයෙහි හා ඉතිහාස පුරාවිද්‍යා නකී-නාසාදී ශාස්ත්‍රානන්තරයෙහි බැසගත් බුද්ධිප්‍රභා ඇති රාජකීය පණ්ඩිත කරහම්පිටිගොඩ සුමනසාර සථවිරයන් වහන්සේ මූල සිට මෑ සහාය වූහ. මෙහි ඇතැම් තැනෙක් ඒ සථවිරයන්ගේ මෑ පරිවර්තන වෙයි. තව ද, මෙහි ලා ත්‍රිපිටක සංස්කාරකමණ්ඩලයෙහි ප්‍රධාන සමපාදක ව සිටි දිව්වහන සිරි වජිරඤ්ඤ නාහිමිපාණන් වහන්සේගේ උපස්ථානය ලැබුණුබව ද පවසමිහ.

මුද්‍රණ අවස්ථාවට පැමිණ වනීමාන ත්‍රිපිටක සමපාදක මණ්ඩලයේ සහායකී තැන්පත් අහංගමෑ ‘විද්‍යවිඤ්ඤ’ පරිවේණාධිපති පණ්ඩිත කෝද්‍රගොඩ සිරි ඤාණාලොකාභිධාන දක්‍ෂිණලඛනායෙහි ප්‍රධාන සංඝ නායකසථවිරයන් වහන්සේ යෑ, ‘විද්‍යෙදය’ මහපිරුවන්හි උප පරිවේණාධිපති භාවොපගත ශාස්ත්‍රපති, විද්‍යවිඤ්ඤ, පණ්ඩිත රද්දල්ලේ සිරි පඤ්ඤාලොකාභිධාන අනුනායකසථවිරයන් වහන්සේ යෑ එ මෑ පිරුවන්හි ආචාර්යභාවොපගත ශාස්ත්‍රපති, විද්‍යවිඤ්ඤ, පණ්ඩිත වේඛරුවේ සිරි අනොමදස්සනභිධාන නායකසථවිරයන් වහන්සේ යෑ

යන කීර්තිධර මහතෙර වරුන්ගේ ආගමඥනයෙහි නිපුණබව ග්‍රන්ථයොධන-සංසකරණ කායඝීයෙහි ලා අතිශයින් වහල්විය. කොළඹ දිශාවේ ප්‍රධාන සංඝනායක පණ්ඩිත දෙරගමුවේ ධම්මපාල ස්ථිරයන් වහන්සේගෙන් ත්‍රිපිටක මණ්ඩලයට ලැබෙන සහාය කැඩඳුනාසුඵකව සඳහන් කළ යුතුය.

තවද ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ගරු අග්‍රාමාත්‍යවර සිටීමාවේ බණ්ඩාරනායක මැතිනිය මේ ත්‍රිපිටක මුද්‍රණකායඝීයෙහි ලා දක්වන බලවත් ප්‍රසාදය ද, ගරු සංසකාර්ථක අමාත්‍ය ඇස්. ඇස්. කුලනිලක මැතිතුමාණන් හා අමාත්‍යාංශයෙහි ලේකම් හේමසිටි ප්‍රමුඛවෘත්ත මහතාණන් හා ජ්‍යෙෂ්ඨ සහකාර ලේකම් පී. බී. චේරගොඩ මහතාණන් ගෙන් ලැබෙන පිටුවහල ද අනුසමරණීය වෙයි. සංසකාර්ථක අධ්‍යක්ෂ ඩොනල්ඩ් අබේසිංහ මහතාණන් හා ශ්‍රී ලංකා සංසකාර්ථක මණ්ඩලයේ සාහිත්‍ය සංවර්ධන නිලධාරී කේ. ජී. අමරදාස මහතාණන් ප්‍රමුඛ සංසකාර්ථක නිලධාරීන් මේ සඳහා දක්වන උද්දෙහය ප්‍රශංසනීය වෙයි.

රාජ්‍යය පිළිබඳ අපරිමිත කායඝීභාරයෙන් සලබා ව ඇති රජයේ මුද්‍රණාලයෙහි අභිපති ඇල්. ඩබ්ලිව්. පී. පිපිස් මහතාණන් ත්‍රිපිටක මුද්‍රණ කායඝීංශයකුදු ඇති කොට ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සඳහා දෙන අනුබලය හා එම සේවක මහතුන් ඉතා හකනිමත් ව මුද්‍රණකායඝීයෙහි නියුක්තව සිටීම ද බෞද්ධලෝකයාගේ ප්‍රශංසාවට කාරණ වෙයි. එසේම ත්‍රිපිටකකායඝීංශය පිහිටි කොළඹ මහානායකවාරිකාරාමයෙහි නියුක්ත ඇම්. ඒ. ආර්. සමරසිංහ මහතාගෙන් ත්‍රිපිටකමණ්ඩලයට රැඳවෙහි ලැබෙන සාහාය්‍යය ද අනුසමරණීය වේ.

සදේවක ලෝකයාට වැඩදායක වූ අතිපරිශුද්ධ පශ්චාත්තී ධර්මය ව්‍යාප්ත කිරීමෙහි යත්න දරන මෙ හැම සුඤ්ඤ ද, ත්‍රිපිටක සිංහල පරිවර්තනය සඳහා නන් අයුරින් සහාය දුන් හැම පින්වත්හු ද ධර්මදහමය කුශල බලයෙන් සුබහාගී වෙන්වෙහි ආශංසනය කරමිහ.

මේවගට ශාසනොදයකාරී,
ලබුගම ලබිකානන්ද
ත්‍රිපිටකමණ්ඩලයේ ප්‍රධාන සම්පාදක

1975 වෙසක් පුර පසළොස්වක
ත්‍රිපිටකකායඝීංශය,
මහානායකවාරිකාරාමය,
115, විජේරාමමාවන,
කොළඹ - 7.

ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය

උපදෙශන :

අග්ගමහාපණ්ණාසක, බ්‍රහ්මදේවගොඨ ආනන්දමෙත්තෙය මහානායක මහාසථවිරපාදයන් වහන්සේ.

සභාපති :

අනංගම විදුහුවන්දනපරිවේණාධිපති, ත්‍රිපිටකවාහිඤ්චරාචායඤී, කෝද්ද-ගොඨ ශ්‍රී ඥානාලොක දක්ෂිණලඛිකායෙහි ප්‍රධාන සඛ්ඤ්ඤානායකසථවිරයන් වහන්සේ.

ප්‍රධාන සම්පාදක :

මොල්ලිගොඨ ප්‍රච්චන්දය පිරිවෙන්හි උපප්‍රධානාචායඤී, ත්‍රිපිටක වාහිඤ්චර, ලබ්‍රහ්ම ශ්‍රී ලඛිකානන්ද—කෝච්චේ ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රිධම් මහා සඛ්ඤ්ඤානායකයෙහි අනුනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

සම්පාදක :

දෙමටගොඨ ධම්මදාසගුමවිදුහලාධිපති, පණ්ණාසක, පරවාහාර සිරි පඤ්ඤානන්ද (බී. ඒ. ලක්ඛන්)—කොළඹ නවකෝරලයෙහි ප්‍රධාන සඛ්ඤ්ඤානායක සථවිරයන් වහන්සේ.

කිරිලපන පුජාරාමාධිපති, ශාසත්‍රපති, විදුහ්චාරද, පණ්ණාසක, රද්දුල්ලේ ශ්‍රී ප්‍රඥාලොක,—කෝච්චේ ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රිධම් මහාසඛ්ඤ්ඤානායකයෙහි අනුනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

හෙරලියාවල ශ්‍රී සුධම්මාරාමාධිපති, ශාසත්‍රපති, විදුහ්චාරද, පණ්ණාසක, වේච්චේ ශ්‍රී අනවමදර්ශී නායක සථවිරයන් වහන්සේ.

හිගුල්ලේ—මාකඛවරවිහාරාධිපති, පණ්ණාසක, කරහම්පිටිගොඨ සුමනසාර සථවිරයන් වහන්සේ.

ලෙඛකාධිකාරී :

කොළඹ බෞද්ධාලොක මාවතෙහි බෞද්ධාලොකවිහාරාධිපති, පණ්ණාසක, දොරගමුවේ සිරි ධම්මපාල—කොළඹදිශායෙහි ප්‍රධාන සඛ්ඤ්ඤානායක සථවිරයන් වහන්සේ.

සංඥාපනය

අප බුදුන් වදළ තෙවළා බුදුවදන්හි ඇතුළු වූ සිටුනා ප්‍රඥාසන්දීපක අනෙකනය ශතසහස්‍රයෙන් ප්‍රතිමණ්ඩිත වූ අභිධර්මපිටකයෙහි සජ්ජප්‍රකරණයන් අතුරෙහි දෙවැන්න විහසිගප්‍රකරණ නම් වෙයි. මෙහි ලා අභිධර්මය පිළිබඳ වූ කිවමනා දෑ බුද්ධජයන්හී ග්‍රන්ථමාලායෙහි ධම්මසංඛගණිප්‍රකරණයෙහි ලා කියනලද වන බැවින් දැන් විහසිග ප්‍රකරණය පිළිබඳ වූ වෙසෙසා කිවයුතු දෑ පමණක් සැකෙවින් දක්වනුලැබේ.

'විහසිග' නම් 'විභාග' යි. සුත්තන්තභාජනිය යෑ අභිධම්මභාජනිය යෑ පඤ්ඤ පුවච්ඡක යෑ යන තුන් නයින් ස්කන්ධාදී ධර්මවිභාග කොට දක්වන බැවින් මේ 'විහසිග' නමුදු නානා ප්‍රභේදයෙන් හින්න වූ අර්ථයන් ප්‍රකාරයෙන් කියනුලබන හෙයින් ප්‍රකරණ නමුදු වෙයි. මෙහි වාචනාමාර්ගය දම්මසෙනෙවි සැරියුත් මහරහතුන් වහන්සේ ප්‍රභව කොට ඇත්තේ යෑ. සම්බුදුරජුන් වදළ දහම් නය ගෙන 'ධර්මසංඛග්‍රහ' කෙරෙමින් පන්සියක් අතැවැසියනට 'ධම්මසංඛගණි' ප්‍රකරණය දෙසූ සැරියුත් තෙරණුවෝ යළි ස්කන්ධාදී 'ධර්මවිභාග' කෙරෙමින් විහසිගප්‍රකරණය දෙසූහ.

පරිච්ඡේද : මේ ප්‍රකරණයෙහි අටළොස් විහසිගයෙක් වෙයි : බන්ධවිහසිග යෑ ආයතනවිහසිග යෑ ධාතු විහසිග යෑ සච්චවිහසිග යෑ ඉන්ද්‍රියවිහසිග යෑ පච්චයාකාරවිහසිග යෑ සතිපට්ඨානවිහසිග යෑ සම්මප්පධානවිහසිග යෑ ඉද්ධිපාදවිහසිග යෑ බොජ්ඣංගවිහසිග යෑ මග්ගවිහසිග යෑ ඝාතනවිහසිග යෑ අප්පමඤ්ඤවිහසිග යෑ සික්ඛාපදවිහසිග යෑ පටිසම්භිද විහසිග යෑ ඤජනවිහසිග යෑ බුද්දකචන්ද්‍රවිහසිග යෑ ධම්මභදයවිහසිග යෑ කියා යි.

බන්ධවිහසිග : මෙහි පඤ්චස්කන්ධයෝ සුත්තන්තභාජනිය යෑ අභිධම්මභාජනිය යෑ පඤ්ඤපුවච්ඡක යෑ යන තුන් නයින් විභාග කරනලදහ. සුත්තන්තභාජනියෙහි ලා පඤ්චස්කන්ධයෝ අතීත, අනාගත, ප්‍රත්‍යුත්පන්න, අධ්‍යාත්ම, බාහිර, ඖදරික, සුක්ෂම, භීත, ප්‍රණීත, දුර, සන්තික යන එකොළොස් අයුරින් විභක්ත වෙති.

අභිධම්මභාජනියෙහි ලා රූපස්කන්ධයාගේ උද්දෙස පමණක් දක්වනලද්දේ යෑ. එහි නිද්දෙස ධම්මසභුණු රූපකාණ්ඩයෙහි විස්තර කරනලද අයුරින් මෙහිදු ගතයුතු වෙයි. උද්දෙසයෙහි එකවිධරූප පටන් කොට ඒකාදශවිධරූප තෙක් රූපධර්මයන් සංඛග්‍රහ කොට මාතෘකා තබනලද යෑ. එහි ඒකකමාතෘකායෙහි උද්දිෂ්ටපද තෙසාලියෙකි. ඔවුනතුරෙහි පශ්චිමපදත්‍රය මාතෘකාමුක්ත වෙයි. සෙසු සාලිස් පදයෝ මාතෘකාගතයෝ යි. එක්සිය සතරක් පමණ වූ ද්විකමාතෘකා අතුරෙන් තුදස් ප්‍රකීර්ණකද්විකයන් ද, එක්සියතුනක් පමණ වූ ත්‍රිකමාතෘකා අතුරෙන් ප්‍රකීර්ණකත්‍රික තුනක් ද, දෙවිසි වතුෂ්කමාතෘකා අතුරෙන් ආදී වතුෂ්ක සතර ද දක්වා නයමුඛ දී අවශෙෂමාතෘකා පෙයාලමුඛයෙන් සංක්ෂිප්ත කරන ලද යෑ. එ හැම ධම්මසභුණු රූපකාණ්ඩයෙහි විස්තෘත අයුරින් මෙහිදු ගතයුතු වෙයි. පඤ්චකය පටන් කොට එකාදශකය තෙක් අම්මමාතෘකා තබනලදී.

වෙදනාස්කන්ධනිද්දෙසයෙහි දුකමුලක යෑ තිකමුලක යෑ උභතොච්චිස්සක යෑ බහුවිධ යෑ යි මහාවාර සතරෙක් වෙයි. එහි ත්‍රිකමාතෘකා ගෙන ද්විකමාතෘකායෙහි බහා කළ දේශනා දුකමුලක නම්. ද්විකමාතෘකා ගෙන ත්‍රිකමාතෘකායෙහි බහා කළ දේශනා තිකමුලක නම්. ද්විකත්‍රිකමාතෘකා දෙපයින් වඩා කළ දේශනා උභතොච්චිස්සක නම්. අවසානයෙහි සජ්ජවිධ යෑ වතුර්විංශද්විධ යෑ ත්‍රිංශද්විධ යෑ බහුවිධ යෑ යන සතර අයුරෙකින් දක්වනලද්දේ බහුවිධවාර නම්.

ද්විකමුලකයෙහි යථායෝග විසින් ලැබෙන පනස් ද්විකධර්මයක් ගෙන එක් එක් ද්විකය හා සමග ත්‍රිකමාතෘකායෙහි වෙදනාත්‍රික යැ ප්‍රිතිත්‍රික යැ සනිදර්ශනත්‍රික යැ යන අලභ්‍යමාන තුන් ත්‍රිකයන් හැරැපියා අවශේෂ එකුන්විසි ත්‍රිකධර්මයන් වෙත වෙත යොදා දුතියදුකපට්මනිකයෝගවාර ආදී විසින් නවසියපනස් වාරයෙක් කියනලද. එ හැම පාළියෙහි නයමුඛ දී හකුළා කියනලද යැ. නයානුසාරයෙන් විස්තර දනගුතු.

ත්‍රිකමුලකයෙහි ලභ්‍යමාන එකුන්විසි ත්‍රිකධර්මයන් ගෙන එක් එක් ත්‍රිකය හා සමග ලභ්‍යමාන පනස් ද්විකධර්මයන් වෙත වෙත යොදා පට්මන්තිකදුතියදුකයෝගවාර ආදී විසින් නවසියපනස් වාරයෙක් කියනලද. එසිදු පාළියෙහි නයමුඛ දී හකුළා කියනලදී. විස්තරවිභාග නයානුසාරයෙන් දනගුතු.

උභතොවධිස්ඨකයෙහි යථායෝග විසින් ලැබෙන එකුන්විසි ද්විකධර්මයන් ලභ්‍යමාන සේ එකුන්විසි ත්‍රිකධර්මයන් හා සමග යොදා දුතියදුකපට්මනිකයෝගවාර ආදී විසින් එකුන් විසි වාරයෙක් කියනලදී.

බහුවිධවාරයාගේ සජ්ඣවිධනිර්දේශයෙහි එකුන්විසි ත්‍රිකධර්මයන් හා සමග සතර භූමි යොදා එකුන්විසි වාරයෙක් කියනලද යැ. චතුර්විංශද්විධ නිර්දේශයෙහි දු බහුවිධ නිර්දේශයෙහි දු එකුන්විසි ත්‍රිකයන්ගේ වශයෙන් එකුන්විසි වාරප්‍රභෙද වෙයි. ත්‍රිංශද්විධ වාර එකෙකි. මෙසෙයින් බහුවිධනිර්දේශයෙහි අටපනස් වාරයෙක් වෙයි. මෙසේ වේදනාස්කන්ධනිර්දේශයෙහි සිසු මහාවාරයෙහි එක්දහස් නවසිය සත්සැත්තැ වාරයෙක් වේ. සංඤ්ජකන්ධ, සංස්කාරස්කන්ධ, විඤ්ජනස්කන්ධ පිළිබඳ විස්තරවිභාග ද යථායෝග වශයෙන් වෙදනාස්කන්ධයෙහි කී නයින් මැ දන්තේ යි.

පඤ්ඤපුච්ඡකයෙහි පඤ්චස්කන්ධයන් දෙවිසි ත්‍රිකමාතෘකායෙහි දු එක්සිය දෙකක් ප්‍රභෙද වූ ද්විකමාතෘකායෙහි දු ලා ප්‍රශ්න කොට ඒ ඒ ස්කන්ධයන්ගේ කුලලාකුල අව්‍යාකෘතාදී භාවයෝ ලැබෙන සේ නභා දක්වන ලදහ.

ආයතනවිභධ්‍ය : මෙහි දෙළොස් ආයතනයෝ සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්ම භාජනිය යැ පඤ්ඤපුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් විභාග කරන ලදහ. විභාගනය බන්ධ විභධ්‍යයෙහි මෙනි.

ධාතු විභධ්‍ය : මෙහි අටළොස් ධාතුහු සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ පඤ්ඤපුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් විභාග කරනලදහ. සුත්‍රාන්තයෙහි අටළොස් ධාතු අනෙකෙක, අභිධර්මයෙහි අටළොස් ධාතු අනෙකකි. සුත්‍රාන්තභාජනියෙහි අටළොස් ධාතු තුන් ඡටකයෙකැ ලා සභිගාහීත වෙයි. එහි පට්ඨධාතු, ආපේධාතු, තේජෝධාතු, වායෝධාතු, ආකාසධාතු, විඤ්ඤුණධාතු එක් ඡටකයෙක. සුචධාතු, දුක්චධාතු, සොමනස්සධාතු, දෙමනස්සධාතු, උපෙක්ඛධාතු, අවිජ්ජාධාතු එක් ඡටකයෙක. කාම ධාතු, ව්‍යාපාදධාතු, විහිංසාධාතු, නෙක්ඛම්මධාතු, අව්‍යාපාදධාතු, අවිහිංසාධාතු එක් ඡටකයෙකි.

අභිධම්මභාජනියෙහි චක්ඛුධාතු, රූපධාතු, චක්ඛුවිඤ්ඤුණධාතු, ඤානධාතු, සද්ද ධාතු, සොතවිඤ්ඤුණධාතු, සානධාතු, ගන්ධධාතු, සානවිඤ්ඤුණධාතු, ජීවහාධාතු, රසධාතු, ජීවහාවිඤ්ඤුණධාතු, කායධාතු, ඓච්චධාතු, කායවිඤ්ඤුණධාතු, මනෝධාතු, ධම්මධාතු, මනෝවිඤ්ඤුණධාතු යන මොහු අටළොස් ධාතුහු වෙත්. මෙහි දු විභාග නය බන්ධවිභධ්‍යයෙහි මෙනි.

පඤ්ඤපුච්ඡකයෙහි කුලලාදිභාවය ද බන්ධවිභධ්‍යයෙහි කී නයින් මැ දනගුතු. ධම්මධාතු හා මනෝවිඤ්ඤුණධාතු හා මෙදෙක වාතුර්භූමක වූවහු ලොකිකලොකොත්තර විසින් මිශ්‍ර වැ කියනලදහ. අවශේෂ සොළොස් ධාතුහු කාමාවචර වෙත්.

සච්චවිභධ්‍ය : මෙහි සතර සත්‍යයෝ සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ පඤ්ඤපුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් විභක්ත වෙති. සුත්තන්තභාජනියෙහි ලා ' සතර ආයඨ්‍යභ්‍යයෝ ' යි සප්‍රදේශ කොට ගෙන උද්දෙස නිද්දෙස විසින් දක්වනලදහ. අභිධම්ම

භාජනියෙහි ලා ' සතර සත්‍යයෝ ' යි නිෂ්ප්‍රදේශ කොට ගෙන විභාග කරනලදහ. ' ආයථ සත්‍යයෝ ' යි සප්‍රදේශ කොට කී කල්හි අවශෙෂ ක්ලේශයෝ ද අවශෙෂ කුශල ධර්මයෝ ද සාසුච තුන් කුශලමූලයෝ ද අවශෙෂ සාසුච කුශලධර්මයෝ ද සඬග්‍රහ නො වෙති. දුක්ඛසමුදය හුදෙක් තෘෂ්ණාහෙතුවෙන් මැ වන්නෙ නො වෙයි. යථොක්ත ක්ලේශාදිහු ද එයට ප්‍රත්‍යය වෙති. එහෙයින් නිෂ්ප්‍රදේශ කොට කියනලද්දේ.

සත්‍යනිර්දේශයෙහි ලා පළමු දුඃඛසත්‍යය නිර්දේශ නො කොට දුඃඛසමුදයසත්‍යය පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් නිර්දේශිත යැ. දුඃඛසමුදය නිර්දේශිත කල්හි දුඃඛ නිර්දේශ පහසු වන හෙයිනි. නිරොධසත්‍යය ද පඤ්චප්‍රකාර සමුදයාගේ ප්‍රභාණ වශයෙන් පස් අයුරෙකින් දක්වන ලද යැ. මාර්ගසත්‍යය පටමජ්ඣානික සොතාපත්ති මාර්ගයාගේ වශයෙන් ධම් සභුණු පෙළෙහි විභාග කළ දේශනානායෙහි මුඛමාත්‍රයක් දක්වමින් නිර්දේශිත යැ. විස්තර විභාග ධම්සභුණුයෙහි ආ සෙයින් දතයුතු.

මෙහි අවධානීකවාර යැ පඤ්චධර්මකවාර යැ සඛ්ඛසඬගාහිකවාර යැ යි මහාවාර තුනකි. අවධානීකවාරයෙහි අඤ්චාධර්මමාර්ගප්‍රතිපද ද පඤ්චධර්මකවාරයෙහි පඤ්චාධර්ම මාර්ගප්‍රතිපද ද සඛ්ඛසඬගාහිකවාරයෙහි පරොපණ්ණාස සම්ප්‍රයුක්තධර්මප්‍රතිපද ද දක්වන ලදහ. මෙසෙයින් මේ අභිධම්මභාජනිය ත්‍රිවිධ මහාවාරයෙකින් පසළොස් කොට්ඨාස යෙකින් සැටදහසක් නායින් ප්‍රතිමණ්ඩිත වූයේ වෙයි. පඤ්චප්‍රච්ඡෙදයෙහි කුශලාදි විභාගය බන්ධවිභවයෙහි කී නායින් දතයුතු.

ඉන්ද්‍රියවිභවය : මෙහි දෙවියි ඉන්ද්‍රියධර්මයෝ විභාග කොට දක්වනලදහ. අභිධර්මයෙහි සෙයින් සුත්‍රාන්තයෙහි මේ දෙවියි ඉන්ද්‍රියයන් පිළිවෙළින් නො එන බැවින් ඉන්ද්‍රියවිභවයෙහි සුන්තන්තභාජනිය නො ලැබෙයි. අභිධම්මභාජනිය පඤ්ච ප්‍රච්ඡෙදය න දෙන සමණක් මෙහි ලැබෙයි. නිද්දෙසවාරයෙහි සැකෙවින් නිර්දේශිත ඉන්ද්‍රියයන්ගේ විස්තරවිභාග ධම්සභුණු පදභාජනියෙහි ආ සෙයින් ගතයුතු. මෙහි ඉන්ද්‍රිය යන් සඵසඬග්‍රාහක බැවින් විරිධන්ද්‍රිය සමාධන්ද්‍රිය නිද්දෙසාදියෙහි සමමාචාරයාම මිච්ඡා වායාම සමමාසමාධි මිච්ඡාසමාධි ආදි විසින් නිර්දේශ නො වෙයි. දෙවියි ඉන්ද්‍රියයන් අතුරෙහි වක්ඛු, සොත, සාන, ජීවහා, කාය, ඉන්ථි, පුරිස, සුඛ, දුක්ඛ, දෙමනස්ස යන ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙන ලොකික යැ කාමාවචර යි. මනින්ද්‍රිය යැ ජීවිතින්ද්‍රිය යැ උපෙක්ඛන්ද්‍රිය යැ සද්ධන්ද්‍රිය යැ විරිධන්ද්‍රිය යැ සනින්ද්‍රිය යැ සමාධන්ද්‍රිය යැ පඤ්ඤන්ද්‍රිය යැ යන අටදෙන වාතුර්භූමක වුවහු ලොකිකලෝකොක්තර මිශ්‍ර වෙති. සොමනස්සින්ද්‍රිය කාමාවචර රූපාවචර ලෝකොක්තර විසින් භූමිත්‍රයපයථාපන්න වූයේ ලොකික ලෝකොක්තර මිශ්‍ර වෙයි. අනඤ්ඤතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රිය යැ අඤ්ඤන්ද්‍රිය යැ අඤ්ඤතා චන්ද්‍රිය යැ යන තුන් ඉන්ද්‍රියයෝ ලොකොක්තර මැ වෙත්.

පච්චයාකාරවිභවය : මෙහි ද්වාදශාධර්ම ප්‍රතිත්‍යසමුත්පාදධර්මයෝ සුන්තන්ත භාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ යන දෙනයින් විභාග වෙති. පඤ්චප්‍රච්ඡෙද නය මෙහි නො ලැබෙයි. සුන්තන්තභාජනියෙහි ලා ප්‍රත්‍යයාකාරධර්මයෝ උද්දෙස නිද්දෙස විසින් දක්වනලදහ. එහි ප්‍රත්‍යයවිභාග නානාවිත්ත වශයෙනි.

අභිධම්මභාජනියෙහි ලා එකවිත්තක්ඛණික ප්‍රත්‍යයාකාරය දක්වනලද යැ. එහෙයින් සුන්තන්තභාජනියෙහි මෙන් ' අච්ඡේදපච්චයා සඬබාරා ' යි බහුවචනනිර්දේශ නො කොට ' අච්ඡේදපච්චයා සඬබාරා ' යි මාතෘකා තබනලදි.

මාතෘකායෙහි මූලපද නවයෙකි : අච්ඡේදා යැ සඬබාරා යැ විඤ්ඤණ යැ නාම යැ ඡට්ඨායතන යැ එස්ස යැ වෙදනා යැ තණ්හා යැ උපාදනා යැ කියා යි. මේ නව මූලපද යෙන් අච්ඡේදාදික යැ සඬබාරාදික යැ විඤ්ඤණාදික යැ නාමාදික යැ ඡට්ඨායතනාදික යැ එස්සාදික යැ වෙදනාදික යැ තණ්හාදික යැ උපාදනාදික යැ යි නව නයෙක් වෙයි. එක් එක් නයෙහි ප්‍රත්‍යයවතුණක යැ හේතුවතුණක යැ සම්ප්‍රයුක්තවතුණක යැ අන්‍යෝන්‍ය වතුණක යැ යි සතර සතර වතුණකයෝ වෙති. එක් එක් වතුණකයෙක් වාර සතරෙකැ සඬගාහිත වෙයි. මෙසේ නව නයෙහි එක්සිය සියුසාලිස් වාරයෙක් වෙයි.

නායමාතෘකායෙහි අවිජ්ජාමූලක නය පමණක් සපුරා දක්වන ලද්දේ යැ. සභිඛාර මූලකාදිය නාමමාත්‍රයෙන් නිර්දීෂ්ට වෙයි. එ ද අවිජ්ජාමූලක නයානුසාරයෙන් දතයුතු යැ. හවපදයෙහි අවිද්‍යා සභිගුහ වන බැවිනුදු ජාතිජරාමරණ ඇතුළු වන බැවිනුදු කිවයුතු අපූර්වයක් නැති හෙයින් හවමූලක ජාතිජරාමරණමූලක නය නො කියන ලදී.

ප්‍රත්‍යයාකාරනිර්දේශ අකුශලනිර්දේශ යැ කුශලනිර්දේශ යැ අව්‍යාකෘතනිර්දේශ යැ අවිජ්ජාමූලක කුශලනිර්දේශ යැ කුශලමූලක විපාකනිර්දේශ යැ අකුශලමූලක විපාක නිර්දේශ යැ යි ෂට්ප්‍රකාර වෙයි. නිර්දේශයෙහි ලා විත්තූප්පාදකාණ්ඩයෙහි මෙන් පළමු කුශලවිභාග නො කොට ' අවිජ්ජාපච්චයා සභිඛාරො ' යි නායමාතෘකායෙහි නික්ෂිප්ත පරිපාටිය අනුව අකුශල විභාගය පළමු කොට කියන ලදී.

අකුශලනිර්දේශ : මෙහි ප්‍රථම අකුශලචිත්තයෙහි ලා සතර වතුෂ්ක ඡොඩගවාර ප්‍රභේද ඇති අවිජ්ජාමූලක නය ප්‍රකාශිත යැ. පාළියෙහි සංක්ෂිප්ත කොට කියන ලද සංස්කාරමූලකාදි සෙසු නය ද මෙ පරිදි මැ දතයුතු. මෙසේ ප්‍රථම අකුශලචිත්තයෙහි නව නයෙක්, සතිස් වතුෂ්කයෙක්, එක්සියසියසාලිස් වාරයෙක් වෙයි. අවශෙෂ අකුශල චිත්තයන්හි දු මෙතෙක් මැ විභාග වෙයි. මෙහි සෙසු අකුශලචිත්තයන් අතුරෙහි දෘෂ්ටි විප්‍රයුක්තයෙහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදන නො ලැබෙයි. එහි ' අධිමොක්ෂ ' යෙදෙයි. දොමනස්සසහගතයෙහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණා නො ලැබෙයි. එහි ' පටිස ' යෙදෙයි. උපාදනස්ථානයෙහි ' අධිමොක්ෂ ' යෙදෙයි. විචිකිත්සාසම්ප්‍රයුක්තයෙහි ' අධිමොක්ෂ ' ද නො යෙදෙයි. එහි තෘෂ්ණාස්ථානයෙහි විචිකිත්සායෙන් පදපුරණ කරනලද යැ. උපාදනස්ථානය උගත වෙයි. ඖද්ධත්‍යසම්ප්‍රයුක්තයෙහි තෘෂ්ණා ස්ථානයෙහි ' ඖද්ධත්‍ය ' ද උපාදනස්ථානයෙහි ' අධිමොක්ෂ ' ද යෙදෙයි. විචිකිත්සා සම්ප්‍රයුක්තයෙහි උපාදනමූලක නය නො ලැබෙයි. එහෙයින් එහි අට නයෙක්, දෙතිස් වතුෂ්කයෙක්, එක්සිය අටවිසි වාරයෙක් වේ.

කුශලනිර්දේශ : අකුශලවිභාගයෙහි දී පළමු මාතෘකා තබා පසුව නිර්දේශ කරනලදී. කුශලවිභාගයෙහි දී මාතෘකා නො නබා මැ නිර්දේශ කරනලදී. කුශලයෙහි අර්පණානානාවච ඇති හෙයින් සාධාරණ විසින් මාතෘකා තැබිය නො හෙයි. ලොකික කුශලයෙහි " එවමෙතස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති " යි අර්පණා වෙයි. ලොකොත්තර කුශලයෙහි " එවමෙතසං ධම්මානං සමුදයො හොති " යි අර්පණා වෙයි. මෙහි ලා අකුශලයනට අවිද්‍යාව මෙන් කුශලයනට කුශලමූලප්‍රත්‍යය වෙයි. එහෙයින් මැ අවිජ්ජාමූලකනායස්ථානයෙහි කුශලමූලකනාය ලැබෙයි. මෙහි තණ්හා උපාදන නො ලැබෙන බැවින් තෘෂ්ණාස්ථානයෙහි ' ප්‍රසාද ' ද උපාදනස්ථානයෙහි ' අධිමොක්ෂ ' ද යෙදේ. විභාගනාය අකුශල නිර්දේශයෙහි මෙන් දතයුතු.

අව්‍යාකෘතනිර්දේශ : මෙහි අවිජ්ජාමූලකනාය නො ලැබෙයි. වක්ඛුච්ඤ්ඤාදි අභේතුකවිපාකයෙහි තෘෂ්ණා උපාදන ස්ථාන නො යෙදෙයි. සභේතුකවිපාකයෙහි තෘෂ්ණාස්ථානයෙහි ' ප්‍රසාද ' යෙදෙයි. කුශලාකුශල අභේතුකවිපාක අතුරෙහි ද්විපඤ්ච විඤ්ඤාණයෙහි සභිඛාර, විඤ්ඤාණ, නාම, ජට්ඨායතන, එස්ස, වෙදනා මූලක නය සයෙක් ලැබෙයි. අවශෙෂ අභේතුකචිත්තයන්හි අධිමොක්ෂමූලකය හා සමග නය සතෙක් ලැබෙයි. සභේතුකවිපාකයෙහි ප්‍රසාදමූලකය හා සමග අට නයෙක් ලැබේ.

අවිජ්ජාමූලක කුශලනිර්දේශයත් කුශලමූලක විපාකනිර්දේශයත් අකුශලමූලක විපාකනිර්දේශයත් උපනිග්‍රහප්‍රත්‍යය සඳහා කියනලදී. මෙහි ප්‍රත්‍යයවතුෂ්කය මීස සෙසු වතුෂ්කයෝ නො ලැබෙත්.

තවද මේ නානාතායසහසුප්‍රතිමණ්ඩිත වූ ප්‍රත්‍යයාකාරධර්මාවබෝධය ලාමක වූ භීත සත්ත්වයන් විසින් නොකළ හැක්කේ. කෘතාධිකාර වූ නිපුණ බුද්ධිභාවයන් විසින් ප්‍රත්‍යයාකාරඥනප්‍රභේදය සඳහා හැමකල්හී පයඝාතනිශ්‍රවණය වින්තනය ප්‍රතිපත්තික්‍රමය යන මෙහි ස්මෘතිමත් ව උත්සාහ කටයුත්තේ ය. එයින් කියනලදී අටුවායෙහි :

“ පරියත්තිසවනවින්තන—පටිපත්තික්කමච්චජ්ජිතානං ව
 යස්මා ඤාණපභෙදෙ—න කදවිපි හොති එතස්මිං.
 පරියත්තිසවනවින්තන—පටිපත්තික්කමතො සද්ධිරො
 තත්ථ කසිරා න භඤ්ඤා—කරණියතරං තතො අත්ථී ” යි.

ත්‍රිපිටකධාරී කුශාලබුද්ධිමත් බුද්ධිසොභාවාරීන් විසින් ප්‍රත්‍යයාකාරවර්ණනාවට පැමිණ මහසයුරට බැසගත්තකු සෙයින් ප්‍රතිෂ්ඨා නොලබන බව ද, එහෙත් නානාදේශනාතාය මණ්ඩිත වූ තෙවළොවුදුදත් සසුන ද නොසිඳැපවන්නා පෙර ඇදුරන් පැවැසූ මහ ද ඇසුරු කොට ප්‍රත්‍යයාකාරවර්ණනා කරනබව ද පැවසූ සේ සැලැකියයුතු ය.

සතිපට්ඨානවිභය : මෙහි සතර සතිපට්ඨාන ධර්මයෝ සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ පඤ්ඤපුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් විභාග වෙති. සුත්තන්තභාජනිය යෙහි ලා සතර සතිපට්ඨාන ධර්මයෝ අධ්‍යාත්ම වශයෙන් ද බාහිර වශයෙන් ද අධ්‍යාත්ම බාහිර වශයෙන් ද විභාග කරනලදහ. කායානුපස්සනායෙන් රූපස්කන්ධපරිග්‍රහ ද වේදනානුපස්සනායෙන් වේදනාස්කන්ධපරිග්‍රහ ද චිත්තානුපස්සනායෙන් විඤ්ඤාස්කන්ධ පරිග්‍රහ ද ධම්මානුපස්සනායෙන් සංඤ්ඤාස්කන්ධ සංස්කාරස්කන්ධ පරිග්‍රහ ද කියන ලද වෙන්. අභිධම්මභාජනිය ලොකුත්තරසතිපට්ඨානවශයෙන් දේශිත යැ. එහි ලා ධම්මසඛිගණී යෙහි විභාග කොට දක්වනලද දේශනා නයෙහි මුඛමාත්‍රය දක්වනලදී. විස්තර විභාග ධම්මසඛිගණී නයානුසාරයෙන් ගතයුතු. සුත්තන්තභාජනියෙහි ලා ලොකික ලොකොත්තර මිශ්‍ර සතිපට්ඨානයෝ කියනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි ද පඤ්ඤපුච්ඡක යෙහි ද ලෝකොත්තර සතිපට්ඨානයෝ මැ කියනලදහ.

සමමප්පධානවිභය : මෙහි සතර සමයක්ප්‍රධානයෝ සුත්තන්තභාජනිය, අභිධම්ම භාජනිය, පඤ්ඤපුච්ඡක යන තුන් නයින් විභක්ත වෙති. සුත්තන්තභාජනියෙහි ලොකික ලොකොත්තර මිශ්‍ර සමයක්ප්‍රධානයෝ කියනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි ද පඤ්ඤපුච්ඡක යෙහි ද ලොකොත්තර සමයක්ප්‍රධානයෝ මැ කියනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි දක්වන ලද්දේ නයමුඛමාත්‍රයෙකි. විස්තර විභාග ධම්මසඛිගණී අනුසාරයෙන් දතයුතු වේ.

ඉද්ධිපාද විභය : මෙහි සතර සාද්ධිපාදයෝ තුන් නයින් විභාග කොට දක්වන ලදහ. ‘ඉද්ධි’ නම් ඡන්දදිය අධිපති කොට ප්‍රතිලබ්ධ උපචාරධ්‍යානාදී ධර්ම යි. උපචාරධ්‍යානාදී කුලලවින්තසම්ප්‍රයුක්ත ඡන්දසමාධිපධානසඛිධාරයනට ප්‍රතිෂ්ඨා වූ සතර අරූපස්කන්ධාදී අවශේෂ වින්තවෙකසික ධර්මරාශිය ‘ඉද්ධිපාද’ නම් වෙයි. ප්‍රතිලබ්ධ ධර්ම ඉද්ධි යැ, එයට පූර්වභාගය ‘ඉද්ධිපාද’ නම් වෙයි. ප්‍රථමධ්‍යානය ඉද්ධි යැ, එහි පරිකර්ම ‘ඉද්ධිපාද’ නම් වෙයි. සෙසු ධ්‍යාන මාර්ග ආදියෙහි දු මෙසේ දතයුතු. මෙහි සුත්තන්ත භාජනියෙහි ලා ලොකිකලොකොත්තර මිශ්‍ර ඉද්ධිපාද කියනලද යැ. අභිධම්මභාජනියෙහි ලා ලොකොත්තර ඉද්ධිපාද මැ කියනලදී.

බොජ්ඣංගවිභය : මෙහි සප්තබොධ්‍යඛිගධර්මයෝ සුත්තන්තභාජනිය, අභිධම්ම භාජනිය, පඤ්ඤපුච්ඡක යන තුන් නයින් විභාග වෙති. සුත්තන්තභාජනිය නයත්‍රයෙකින් යුක්ත වෙයි. ප්‍රථම නය පූර්වභාග විදර්ශනා වශයෙන් කථිත යැ. ද්විතීය නයෙහි අධ්‍යාත්ම බාහිර වශයෙන් තුදස් බොධ්‍යඛිගයෙක් කියනලද යැ. තෘතීය නය භාවනා වශයෙන් දක්වනලදී. අභිධම්මභාජනියෙහි නය සතරෙකි : සප්තබොධ්‍යඛිගයන් එකට ගෙන ප්‍රශ්න නභා විභාග කිරීම එක් නයෙක. වෙන වෙන ගෙන විභාග කිරීම එක් නයෙකි. යළි එ දෙක කුලල විසින් ද විපාක විසින් දැයි ද්විවිධ වෙයි. මෙසෙයින් නය

සතරෙක් වේ. සුත්තන්තභාජනියෙහි ප්‍රථම නයෙහි ලෞකික බොධ්‍යාධිගයෝ ද ද්විතීය තෘතීය දෙනයෙහි ලෞකික ලොකොත්තර මිශ්‍ර බොධ්‍යාධිගයෝ ද කියනලදහ. අභිධම්ම භාජනියෙහි දු පඤ්ඤපුච්ඡකයෙහි දු ලොකොත්තර බොධ්‍යාධිගයෝ මෑ කියනලදහ.

මාර්ගවිභඩ්‍ය : මෙහි මාර්ගාධිගයෝ සුත්තන්තභාජනිය, අභිධම්මභාජනිය, පඤ්ඤ පුච්ඡක යන තුන් නයින් විභාග වෙති. යළි සුත්තන්තභාජනිය දෙනයෙකින් විභක්ත වෙයි. පළමු නය සච්චවිභවයෙහි දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපච්ඡදනිද්දෙසයෙහි කියනලද සේ යෑ. දෙවැන්න භාවනා වශයෙන් දක්වන ලදී. අභිධම්මභාජනියෙහි ලොකොත්තර මාර්ග කියනලද යෑ. එහි අට්ඨකිකවාර යෑ පඤ්චකිකවාර යෑ යි වාර දෙකෙකි. අට්ඨකිකවාරය මාර්ගාධිගයන් එකට ගෙන ප්‍රශ්න නභා විසර්ජන කරන ලද්දේ යෑ. පඤ්චකිකවාරයෙහි මාර්ගාධිගයන් එකට ගෙන ප්‍රශ්න නභා විසර්ජන ද වෙයි, වෙන වෙන ප්‍රශ්න නභා විසර්ජන ද වෙයි. යළි කුශල වශයෙන් ද කුශලවිපාක වශයෙන් ද විභාග වෙයි. ‘පඤ්චකිකමාර්ග’ යි කීව ද ලොකොත්තරමාර්ගය අෂ්ටාකිකික මෑ වෙයි. වාචා කම්මන්ත ආජීව යන මේ අභිගයන් ටාභිභාවනාවට පූර්වභාගයෙහි සුපරිශුද්ධ බැවින් මෙහි නො කියනලද යෑ. සුත්තන්තභාජනියෙහි ‘අරියො අට්ඨකිකිකො මග්ගො’ යි ‘ආයා’ පදයෙන් වෙසෙසා කියනලද යෑ. අභිධම්මභාජනියෙහි ‘අරියො’ යි නො වෙසෙසා ‘අට්ඨකිකිකො මග්ගො’ යි කියන ලදී. ‘ආයා’ යි නො කීව ද අෂ්ටාකිකමාර්ගය ආයා ම වෙයි. සුත්තන්තභාජනියෙහි ‘ලෞකික ලොකොත්තර මිශ්‍ර මාර්ගාධිගයෝ කියනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි දු පඤ්ඤපුච්ඡකයෙහි දු ලොකොත්තරමාර්ගාධිගයෝ මෑ දක්වනලදහ.

කොන්තවිභඩ්‍ය : මෙහි සතර ධ්‍යානයෝ තුන් නයින් විභාග වෙති. සුත්තන්ත භාජනියෙහි ලා පළමු කොට සකල සුත්‍රාන්තභාජනියට මෑ මාතෘකා තබා නික්ෂිප්ත මාතෘකායෙහි පිළිවෙළින් පදභාජනිය කෙරෙමින් නිද්දෙස කියනලදී. එහි ලා වතුපාරිසුද්ධිසීලය ද ධ්‍යානභාවනාවට උපකාරකධර්මයෝ ද ඒ ධර්මයන්ගේ අපරිභානිය පිණිස හා කර්මස්ථාන විස්මාකි නො වන පිණිස ස්මෘතිසම්ප්‍රජනාසමායෝගය ද භාවනානු රූප සේනාසන පරිග්‍රහ ද ධ්‍යානානුරූප ඊයාපථ ද ධ්‍යානභාවනාරම්භය ද ධ්‍යානප්‍රත්‍යානීක ධර්මප්‍රභාණය ද සියලු ධ්‍යානයන්ගේ උත්පත්තික්‍රම ද දක්වනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි ලා ධම්මසභුණු විත්තූප්පාදකාණ්ඩයෙහි ආ නයින් පෙළ තබා කුශල විපාක ක්‍රියා විසින් විභාග නය දක්වනලදී. විස්තරවිභාග ධම්මසභුණුයෙහි කී නයින් දතයුතු. සුත්තන්ත භාජනියෙහි දු අභිධම්මභාජනියෙහි දු පඤ්ඤපුච්ඡකයෙහි දු ලෞකිකලොකොත්තර මිශ්‍ර වූ මෑ ධ්‍යානයෝ කියනලදහ.

අප්පමඤ්ඤාවිභඩ්‍ය : මෙහි සතර අප්‍රාමාණ්‍යයෝ සුත්තන්තභාජනියාදී තුන් නයින් විභක්ත වෙති. සුත්තන්තභාජනියෙහි පළමු මාතෘකා තබා අනතුරු වෑ නික්ෂිප්තමාතෘකා යෙහි පදභාජනිය සෑකෙවින් දක්විණ. විස්තරවිභාග විත්තූප්පාදකාණ්ඩයෙහි කී අයුරු යි. අභිධම්මභාජනියෙහි කුශල විසිනුදු විපාක විසිනුදු ක්‍රියා විසිනුදු විභාග නය සෑකෙවින් දක්වන ලද යෑ. විස්තරවිභාග විත්තූප්පාදකාණ්ඩයෙහි ආ සෙයින් දතයුතු. නයත්‍රයෙහි මෑ ලෞකික අප්‍රාමාණ්‍යයෝ මෑ කියන ලදහ.

සික්ඛාපදවිභඩ්‍ය : මෙහි පඤ්චශීක්ෂාපද අභිධම්මභාජනිය, පඤ්ඤපුච්ඡක යන දෙනයින් විභාග කොට දක්වනලද යෑ. පළමු මාතෘකානික්ෂෙප ද ඉක්බිති පදභාජනිය ද වෙයි. පදභාජනිය නයත්‍රයෙකින් සමන්විත වෙයි. ප්‍රථමනයෙහි වීරකිශික්ෂා දක්වනලද වෙයි. ද්විතීය නයෙහි වෙනනා ද තෘතීය නයෙහි වෙනනාසම්ප්‍රයුක්ත පරොපඤ්ඤාස ධර්මයෝ ද ශීක්ෂාත්වයෙන් දක්වන ලදහ. මොහු අෂ්ටකාමාවචර කුශලවිත්තයාගේ වශයෙන් විභාග කරනලද වෙති. යළි වාතුර්භූමක කුශලධර්ම ද ශීක්ෂිතව්‍යභාවයෙන්

ශික්ෂායෙහි ලා ගෙන එහි විභාගනය සැකෙවින් දක්වනලද්දේ යැ. විස්තර විභාග ධර්මසඬායෙහි අනුසාරයෙන් දැනුතු වෙයි. මෙහි අභිධම්මභාජනියෙහි දු පඤ්ඤාපට්ඨකයෙහි දු ලොකික වූ මැ ශික්ෂාපදයෝ කියනලදහ.

පට්ඨපඤ්ඤාවිභවය : මෙහි සතර ප්‍රතිසංවිද්ධර්මයෝ නයත්‍රයෙන් විභාග වෙති. සුත්තන්තභාජනියෙහි සත්‍යවාර යැ හෙතුවාර යැ ධර්මවාර යැ ප්‍රත්‍යයාකාරවාර යැ පයථාජනිවාර යැ යි විභාගවාර පසෙක් වෙයි. අභිධම්මභාජනියෙහි කුලලාකුල විපාක ක්‍රියා විසින් වාර සතරෙක් වෙයි. විපාක හා ක්‍රියා හා මෙදෙක අර්ථප්‍රතිසංවිදයෙහි සඬායනික වන බැවින් විපාකක්‍රියාවාරයෙහි ධර්මප්‍රතිසංවිද හැර සෙසු තුන් ප්‍රතිසංවිදවෝ යෙදෙති. මෙහි පාළිය නයමුඛමාත්‍රයක් දක්වා සංක්ෂිප්ත කරනලද ය. විස්තරවිභාග විත්තපදාදකාණ්ඩයෙහි කී නැයිත් ගතයුතු වෙයි. මෙහි අර්ථප්‍රතිසංවිද ලොකික ද ලොකොත්තර ද වෙයි. අවශෙෂ තුන් ප්‍රතිසංවිද්ධර්මයෝ ලොකික වෙත්.

ඤ්ඤාවිභවය : මෙහි ඒකවිධඤ්ඤාවස්තුවෙහි පටන් දශවිධඤ්ඤාවස්තුව තෙක් දශපරිච්ඡේදයෙකින් මාතෘකා තබා නික්ෂිප්ත පදනුක්‍රමයෙන් නිද්දේස කරනලද යැ. ඔවුනතුරෙහි එකකමාතෘකායෙහි අටසැත්තෑ පදයෙක් වෙයි. ද්විකමාතෘකායෙහි පන්තිස්ද්විකයෙක. ත්‍රිකමාතෘකායෙහි අටාසු ත්‍රිකයෙක. චතුෂ්කමාතෘකායෙහි එක්විසි චතුෂ්කයෙක. පඤ්චකමාතෘකායෙහි පඤ්චක දෙකෙක. ෂටකමාතෘකායෙහි එක් ෂටකයෙක. සප්තකමාතෘකායෙහි එකොළොස් සප්තකයෙක. අෂ්ටකමාතෘකායෙහි එක් අෂ්ටකයෙක. නවකමාතෘකායෙහි එක් නවකයෙක. දශකමාතෘකායෙහි එක් මැ දශකයෙකි. මෙහැම නිද්දේසයෙහි ලා විභාග කොට දක්වනුලැබේ.

බුද්දකවත්ථුවිභවය : මෙහි ක්ලෙශධර්මයෝ විභාග වෙති. නානාප්‍රකාරක්ලෙශ ධර්මයන් එකොළොස් අයුරෙකින් සඬග්‍රහ කොට මාතෘකා තබා යළි උද්දිෂ්ටපදනුක්‍රමයෙන් නිර්දේශ කරනලද යැ. එහි ඒකකමාතෘකායෙහි පටන් දශකමාතෘකා තෙක් පිළිවෙළින් පරිච්ඡේද දශයෙක් ද අවසානයෙහි තණ්හාවිචරිත දූයි එකොළොස් පරිච්ඡේදයෙක් වෙයි. ඒකකමාතෘකා තෙසැත්තුවෙක් වෙයි. ද්විකමාතෘකා අටළොසෙක. ත්‍රිකමාතෘකා පන්තියෙක. චතුෂ්කමාතෘකා තුදුසෙක. පඤ්චකමාතෘකා පසළොසෙක. ෂටකමාතෘකා තුදුසෙක. සප්තකමාතෘකා සතෙක. අෂ්ටකමාතෘකා අටෙක. නවකමාතෘකා නවයෙක. දශකමාතෘකා සතෙක. අෂ්ටාදශකමාතෘකා සයෙකි. මෙසේ අටසියක් ක්ලෙශධර්මයන් මාතෘකා කොට තබා එහැම නිද්දේසයෙහි ලා විභාග කොට දක්වන ලදී.

ධම්මහදසවිභවය : මෙහි ස්කන්ධාදී ද්වාදශ ධර්ම කෙනෙක් විභාග වෙති. විභාගවාර දශයෙකි. ප්‍රථමවාරය සබ්බසඬායනිකවාර නම් වෙයි. එහි ස්කන්ධ, ආයතන, ධාතු, සත්‍ය, ඉන්ද්‍රිය, හෙතු, ආහාර, ස්පර්ශ, වේදනා, සංඥ, චෙතනා, චිත්ත යන ද්වාදශසඬායනියෝ වෙති. ද්විතීයවාරයෙහි ලා කාමධාතු ආදියෙහි යථෝක්තධර්මයන්ගේ උත්පත්ති හා අනුත්පත්ති දක්වෙයි. තෘතීයවාරයෙහි ලා කාමධාතු ආදියෙහි ස්කන්ධාදීන්ගේ පයථා පන්ත-අපයථාපන්ත භාවය දැක්වෙයි. චතුර්ථවාරයෙහි ලා තුන් භූමියෙහි උත්පත්ති ක්ෂණයෙහි ස්කන්ධාදීන්ගේ විද්‍යාමාන-අවිද්‍යාමානභාවය දක්වෙයි. පඤ්චමවාරය ඒ ධර්මයන් භූමන්තර වශයෙන් දක්වයි. අෂ්ටවාරය ඒ ඒ ගතියෙහි උත්පාදකකර්ම හා ආයුෂ්ප්‍රමාණ දක්වයි. සප්තමවාරයෙහි ස්කන්ධාදිධර්මයන්ගේ අභිඤ්ඤෙය්‍යාදී භාවය දක්වෙයි. අෂ්ටමවාරයෙහි ඔවුන්ගේ සාරමමණ-අනාරමමණ භාවය දක්වෙයි. නවම වාරයෙහි ස්කන්ධාදී ධර්මයෝ දෘෂ්ටග්‍රාහාදී වශයෙන් සඬග්‍රහ කරනලද වෙති. දශම වාරයෙහි ස්කන්ධාදී ධර්මයන්ගේ කුශලත්‍රිකාදී සඬග්‍රහය දක්වේ.

ගුත්ප්‍රමාණ : උක්තප්‍රකාර අටළොස් පරිච්ඡේදයෙකින් සමන්විත වූ විභද්ධ ප්‍රකරණය වාචනාමාර්ගයෙහි ආ පමණින් බන්ධවිභද්ධ පස් බණවරෙකින් ද ආයතන විභද්ධ සාතිරෙක බණවරෙකින් ද ධාතු විභද්ධ දෙබණවරෙකින් ද සව්ව විභද්ධ දෙබණ වරෙකින් ද ඉන්ද්‍රිය විභද්ධ සාතිරෙක බණවරෙකින් ද පව්වයාකාර විභද්ධ බණවර සයෙකින් ද සතිපට්ඨාන, සමමප්පධාන, ඉද්ධිපාද, බොජ්ඣංග, මග්ග විභද්ධ සාතිරෙක බණවර බැවින් ද ඤාන විභද්ධ දෙබණවරෙකින් ද අප්පමඤ්ඤ, සික්ඛාපද, පටිසම්භිද විභද්ධ සාතිරෙක බණවර බැවින් ද ඤාණ විභද්ධ, බුද්දක විභද්ධ තුන් බණවර බැවින් ද ධම්මභද්ද විභද්ධ දෙබණවරෙකින් ද ' සි පන්තිස් බණවරෙකින් පරිමිත වූයේ යි.

විභද්ධප්පකරණ අනුවාදය : ලභිකාබොද්ධමණ්ඩලය මගින් පත්කරනලද ත්‍රිපිටක මණ්ඩලය විසින් සම්මත වූයේ ත්‍රිපිටකපාළිය සිංහල අනුවාදයක් සහිත කොට ප්‍රකාශයට පමුණුවාලීම යැ. එහෙයින් විභද්ධප්පකරණය වැනි විවිධ නයගහනයෙන් ගම්භීර වූ සුන්දර ධර්ම විභාග ඇති ප්‍රකරණයක් පවා අර්ථව්‍යාධ්‍යානයෙන් විවරණ කිරීමට අවසර යෙක් නොවීය. එහෙත් දුර්ගමස්ථානයෙහි වරහන් තුළ අතිරෙක අර්ථ යෙදීමෙන් ද, කිසි තැනෙක අනුවාගත පයඝාය අර්ථ දැක්වීමෙන් ද බෙහෙවින් අභිධර්ම පාරිභාෂික ශබ්දයන්ට ප්‍රමුඛස්ථානය දෙමින් ස්වභාෂාරීතිය ද නොපිරිහෙලා මේ විභද්ධානුවාදය සම්පාදනය වී ඇතිබව සැලකිය යුතුය. මෙසේ විභද්ධප්පකරණ ප්‍රථමභාගය ප්‍රකාශයට පමුණුවාලීමෙන් මේ උදරතර සත්කායඝායෙහි සභාය වූ ත්‍රිපිටකසංස්කාරකමණ්ඩලය ශ්‍රී ලභිකාපනරජයේ සංස්කෘතික අධිකාරිය හා රජයේ මුද්‍රණාංශය ඇතුළු හැම සුධිනු ප්‍රශංසාහරයෝ යි.

සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක්වෙත්වා.

කරහම්පිටිගොඩ සුමනසාර ස්ථවිර.

1975 වෙසක්,
 ත්‍රිපිටක කායඝාලය,
 මහානායක වාරිකාරාමය,
 115, විජේරාම මාවත,
 කොළඹ - 7.

සමෛකත නිරූපණය

ABBREVIATIONS

- සිඉ — සිංහලාඤ්ඤා ඉදිරිත විභවිතප්පකරණය.
- සිඉ: සිරිඉ — ශ්‍රීපාද ත්‍රිපිටක ඉද්‍රණය.
- මනුප — (මහනුවර පත්තිරිප්පුව) රාජකීය පුස්තකාලය -
- පැව් — පැල්මඩුල්ල විහාරයට අයත් පුස්තකොලපොත.
- මජ්ඣ — මජ්ඣනිමිසකඛ්ඛිති පොතක.
- සං: — තාසිලනනයෙහි ඉදිරිත - විභවිතප්පකරණය.
- PTS — PALI TEXT SOCIETY VIBHANGAPPAKARANA

විභවගපපකරණ - පටිමහාග

විසය සූචි

			පිටසඛකං
1. බන්ධනවිභවය			2 - 122
1. සුතනනනභාජනියං	...	...	2 - 20
2. අභිධම්මභාජනියං	...	...	22 - 104
3. රූපකඛකො	...	...	22 - 24
4. වෙදනාකඛකො	...	...	26 - 46
5. සංඝායකඛකො	...	...	46 - 64
6. සංඛාරකඛකො	...	...	66 - 86
7. විඝායකඛකො	...	...	86 - 104
8. පඤ්ඤපුච්ඡකං	...	...	104 - 122
2. ආයනනවිභවය			124 - 148
1. සුතනනනභාජනියං	...	...	124
2. අභිධම්මභාජනියං	...	...	124 - 132
3. පඤ්ඤපුච්ඡකං	...	...	132 - 148
3. ඛානුච්ඡවිභවය			150 - 180
1. සුතනනනභාජනියං	...	...	150 - 158
2. අභිධම්මභාජනියං	...	...	158 - 162
3. පඤ්ඤපුච්ඡකං	...	...	162 - 180
4. සම්මවිභවය			182 - 218
1. සුතනනනභාජනියං	...	...	182 - 192
2. අභිධම්මභාජනියං	...	...	194 - 202
3. පඤ්ඤපුච්ඡකං	...	...	202 - 218
5. ඉඤ්ඤවිභවය			220 - 242
1. අභිධම්මභාජනියං	...	...	220 - 224
2. පඤ්ඤපුච්ඡකං	...	...	224 - 242

6. පටිච්චසමුපපාද විභවේශා	244 - 338
1. සුතනනනභාජනියං	244 - 248
2. අභිධම්මභාජනියං	248 - 338
3. මානිකා	348 - 256
4. පච්චයචතුකකං	256 - 264
5. හෙතුචතුකකං	264 - 270
6. සම්පසුතචතුකකං	272 - 278
7. අඤ්ඤ මඤ්ඤචතුකකං	278 - 288
8. අකුසලනිද්දෙසො	288 - 294
9. කුසලනිද්දෙසො	294 - 302
10. අව්‍යාකතනිද්දෙසො	302 - 322
11. අවිජ්ජාමූලකකුසලනිද්දෙසො	322 - 326
12. කුසලමූලකවිපාකනිද්දෙසො	326 - 334
13. අකුසලමූලකවිපාකනිද්දෙසො	334 - 338

7. සනිපට්ඨානවිභවේශා	340 - 366
1. සුතනනනභාජනියං	340 - 356
කායානුපස්සනා නිද්දෙසො	340 - 344
වේදනානුපස්සනා නිද්දෙසො	344 - 346
චිත්තානුපස්සනා නිද්දෙසො	346 - 350
ධම්මානුපස්සනා නිද්දෙසො	350 - 356
2. අභිධම්මභාජනියං	356 - 360
3. පඤ්ඤපුච්ඡකං	360 - 366

8. සමමපසබ්බානවිභවේශා	368 - 382
1. සුතනනනභාජනියං	368 - 372
2. අභිධම්මභාජනියං	372 - 376
3. පඤ්ඤපුච්ඡකං	376 - 382

9. ඉදධිපාදවිභවේශා	384 - 400
1. සුතනනනභාජනියං	384 - 388
2. අභිධම්මභාජනියං	390 - 394
3. පඤ්ඤපුච්ඡකං	396 - 400

අභිධම්මපිටකෙ

විභවගප්පකරණං

පඤ්ඤා භාෂා

විභවග පෙළ

ඒ හඟවත් අර්හත් සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේට නමස්කාර වේවා!

1. සකන්ධ විභවගය

1. ස්කන්ධ පසෙකි : රූපස්කන්ධ යැ වේදනාස්කන්ධ යැ සංඥස්කන්ධ යැ සංස්කාරස්කන්ධ යැ විඤ්ජස්කන්ධ යි.

2. එහි රූපස්කන්ධය කවරෙ යත් :

ආධ්‍යාත්මික වේවයි බාහිර වේවයි ඔද්දරික වේවයි සුක්ෂම වේවයි භීත වේවයි ප්‍රණීත වේවයි දුර වේවයි ළඟ වේවයි අතීතානාගත ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූ යම් කිසි රූපයෙක් වේ ද, එ හැම රූපය එක්පරිද්දෙකින් කැටි කොට හකුළුවා ගෙන මේ රූපස්කන්ධ යයි කියනු ලැබේ.

3. එහි අතීතරූපය කවරෙ යත් :

(හව වශයෙන් හෝ ක්ෂණවශයෙන් හෝ) ඉක්ම ගිය නිරුද්ධ වූ චෙන් වැ ගියා වූ පෙරළීමට ගියා වූ අස්තයට ගියා වූ වෙසෙසින් අස්තයට ගියා වූ ඉපද චෙන් වැ ගියා වූ ඉක්ම ගියා වූ අතීතාංශයෙන් සඬග්‍රහයට ගියා වූ යම් රූපයෙක් වේ ද, සතර මහාභුතයෝ ද, සතර මහාභුතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද යන මේ ' අතීතරූප ' යි කියනු ලැබේ.

4. එහි අනාගතරූපය කවරෙ යත් :

(හව වශයෙන් හෝ ක්ෂණවශයෙන් හෝ) නො හටගත් නො වූ ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙන් නූපත් නො නිපන් වෙසෙසින් නො නිපන් නො පහළ වූ නූපත් ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙන් නූපත් නො නැඟුණු ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙන් නො නැඟුණු අනාගත වූ අනාගතාංශයෙන් සඬග්‍රහීත වූ යම් රූපයෙක් වේ ද, සතර මහාභුතයෝ ද, සතර මහාභුතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද යන මේ ' අනාගතරූප ' යි කියනු ලැබේ.

5. එහි ප්‍රත්‍යුත්පන්නරූපය කවරෙ යත් :

හටගත් උපත් ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙහි උපත් නිපන් වෙසෙසින් නිපන් පහළ වූ උපත් ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙහි උපත් නැඟුණු ප්‍රත්‍යය සම්චායයෙන් නැඟුණු වර්තමාන වූ වර්තමානාංශයෙන් සඬග්‍රහීත වූ යම් රූපයෙක් වේ ද, සතර මහාභුතයෝ ද, සතර මහාභුතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද යන මේ ' ප්‍රත්‍යුත්පන්න රූප ' යි කියනු ලැබේ.

6. එහි ආධ්‍යාත්මිකරූපය කවරෙ යත් :

ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ තමතමන් අයත්, තමතමන් කෙරෙහි වූ, ස්වකීය වූ පුද්ගලයකු පාසා පවත්නා වූ උපාදීන්ත වූ යම් රූපයෙක් වේ ද, සතර මහාභුතයෝ ද, සතර මහාභුතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද යන මේ ' ආධ්‍යාත්මිකරූප ' යි කියනු ලැබේ.

7. තප් කතමං රූපං බහිඤා :

යං රූපං තෙසං තෙසං පරසතනානං පරපුඤාලානං අජ්ඣතනං පච්චතනං නියතං පාටිපුඤාලිකං උපාදිතනං චතතාරො ච මහාභුතා චතුත්තඤ්ඤා මහාභුතානං උපාදය රූපං, ඉදං චූළචනී රූපං බහිඤා.

8. තප් කතමං රූපං ඕලාරිකං :

චකායතනං රූපායතනං සොනායතනං සඤ්ඤායතනං ඝානායතනං ගඤ්ඤායතනං ජිවහායතනං රසායතනං කායායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං චූළචනී රූපං ඕලාරිකං.

9. තප් කතමං රූපං සුබ්බමං :

ඉඤ්ඤිතං පුරිඤ්ඤිතං ජීවිතීඤ්ඤිතං කායවිඤ්ඤානනී චචිවිඤ්ඤානනී ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපඤ්ඤා උහුතා රූපඤ්ඤා මුදුතා රූපඤ්ඤා කම්මඤ්ඤානා රූපඤ්ඤා උපචයො රූපඤ්ඤා සනතනී රූපඤ්ඤා ජරතා රූපඤ්ඤා අනිච්චතා කබලිඤ්ඤාරොථ ආභාරො, ඉදං චූළචනී රූපං සුබ්බමං.

10. තප් කතමං රූපං භීනං :

යං රූපං තෙසං තෙසං සතතානං උඤ්ඤානං අචඤ්ඤානං භීමිතං පරිභුතං අචිතනීකතං භීනං භීනමතං භීනසම්මතං අනිට්ඨං අකතනං අමනාපං රූපා සඤ්ඤා ගඤ්ඤා රසා ථොට්ඨබ්බා, ඉදං චූළචනී රූපං භීනං.

11. තප් කතමං රූපං පඤ්ඤිතං :

යං රූපං තෙසං තෙසං සතතානං අනුඤ්ඤානං අනචඤ්ඤානං අභීමිතං අපරිභුතං චිතනීකතං පඤ්ඤිතං පඤ්ඤිතමතං පඤ්ඤිතසම්මතං ඉට්ඨං කතනං මනාපං රූපා සඤ්ඤා ගඤ්ඤා රසා ථොට්ඨබ්බා, ඉදං චූළචනී රූපං පඤ්ඤිතං, තං තං වා පන රූපං උපාදයුපාදය රූපං භීනං පඤ්ඤිතං දට්ඨබ්බං.

12. තප් කතමං රූපං දුරෙ :

ඉඤ්ඤිතං -පෙ- කබලිඤ්ඤාරොථ ආභාරො; යං වා පනඤ්ඤාමපි අඤ්ඤා රූපං අනාසනෙන අනුපකට්ඨෙඨි දුරෙ අසනතිකෙ, ඉදං චූළචනී රූපං දුරෙ.

13. තප් කතමං රූපං සනතිකෙ :

චකායතනං -පෙ- ථොට්ඨබ්බායතනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අඤ්ඤා රූපං ආසනෙන උපකට්ඨෙඨි අච්ඤ්ඤා අච්ඤ්ඤා සනතිකෙ, ඉදං චූළචනී රූපං සනතිකෙ. තං තං වා පන රූපං උපාදයුපාදය රූපං දුරෙ සනතිකෙ දට්ඨබ්බං.

14. තප් කතමො වෙදනාකඛකො :

යා කාචී වෙදනා අතීනානාගතපච්චුපපනනා අජ්ඣතනා වා බහිඤා වා ඕලාරිකා වා සුබ්බමා වා භීනා වා පඤ්ඤිතා වා යා දුරෙ සනතිකෙ වා තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤානිචා අභිසඤ්ඤිතී, අයං චූළචනී වෙදනාකඛකො.

1. කබලිකාරො - මජ්ඣං.

7. එහි බාහිරරූපය කවරෙ යත් :

ඒ ඒ පරසත්ත්වයන්ගේ පරපුද්ගලයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූ තමතමන් කෙරෙහි වූ ස්වකීය වූ පුභුලකු පාසා පවත්නා වූ උපාදින්න වූ යම් රූපයෙක් වේ ද, සතර මහාභූතයෝ ද, සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද යන මේ ' බාහිර රූප ' යි කියනු ලැබේ.

8. එහි ඖදරිකරූපය කවරෙ යත් :

වක්ෂුරායතන යැ රූපායතන යැ ශ්‍රොත්‍රායතන යැ ශබ්දයතන යැ සුරාණායතන යැ ගන්ධායතන යැ ජීව්වායතන යැ රසායතන යැ කායායතන යැ ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යායතන යැ යන මේ ' ඖදරිකරූප ' යි කියනු ලැබේ.

9. එහි සුක්ෂමරූපය කවරෙ යත් :

ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය යැ පුරුෂෙන්ද්‍රිය යැ ජීවිතෙන්ද්‍රිය යැ කායවිඤ්ජනි යැ වාග්විඤ්ජනි යැ ආකාශධාතු යැ අබ්ධාතු යැ රූපයාගේ ලසුත්ව යැ රූපයාගේ මෘදුත්ව යැ රූපයාගේ කර්මණ්‍යත්ව යැ රූපයාගේ උපවය යැ රූපයාගේ සන්නති යැ රූපයාගේ ජරතා යැ රූපයාගේ අනිත්‍යතා යැ කවලීකාරාභාර යැ යන මේ ' සුක්ෂමරූප ' යි කියනු ලැබේ.

10. එහි භීතරූපය කවරෙ යත් :

ඒ ඒ සත්ත්වයන් විසින් අවමන් කරන ලද ලාමක වශයෙන් සලකනලද බැහැර කළ පරිභව කළ නො ගරු කළ භීත වූ භීත යයි සලකනලද භීත යයි සම්මත වූ අනිෂ්ට වූ අකාන්ත වූ අමනාප වූ යම් රූපයෙක් වේ ද, එබඳු වූ රූපයෝ යැ ශබ්දයෝ යැ ගන්ධයෝ යැ රසයෝ යැ ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යයෝ යැ යන මේ ' භීතරූප ' යි කියනු ලැබේ.

11. එහි ප්‍රණීතරූපය කවරෙ යත් :

ඒ ඒ සත්ත්වයන් විසින් අවමන් නො කරනලද ලාමක වශයෙන් නො සිතන ලද බැහැර නො කළ පරිභව නො කළ ගරු කළ ප්‍රණීත වූ ප්‍රණීත යයි සලකන ලද ප්‍රණීත යයි සම්මත වූ ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනවචිත යම් රූපයෙක් වේ ද, එබඳු වූ රූපයෝ යැ ශබ්දයෝ යැ ගන්ධයෝ යැ රසයෝ යැ ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යයෝ යැ යන මේ ' ප්‍රණීතරූප ' යි කියනු ලැබේ. තවද ඒ ඒ රූපය නිසා භීතප්‍රණීතරූපය දතයුතු යි.

12. එහි දුරෙරූපය කවරෙ යත් :

ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය යැ . . . කවලීකාරාභාර යැ, තවද අනාසන්නයෙහි බැහැර දුරු නො ළඟ වූ අන්‍යා වූ ද යම් රූපයෙක් ඇද්ද, මේ ' දුරෙරූප ' යි කියනු ලැබේ.

13. එහි සන්නිකෙරූපය කවරෙ යත් :

වක්ෂුරායතන යැ . . . ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යායතන යැ තවද ආසන්නයෙහි සම්පයෙහි නුදුරෙහි ළඟ වූ අන්‍යා වූ ත් යම් රූපයෙක් ඇද්ද, මේ ' සන්නිකෙරූප ' යි කියනු ලැබේ. තවද ඒ ඒ රූපය නිසා දුරෙ සන්නිකෙ රූපය දතයුතු.

14. එහි වේදනාස්කන්ධය කවරෙ යත් :

අධ්‍යාත්ම වේවයි බාහිර වේවයි ඖදරික වේවයි සුක්ෂම වේවයි භීත වේවයි ප්‍රණීත වේවයි අනිත්‍යානගතප්‍රත්‍යුත්පන්න වූ යම්කිසි වේදනාවක් වේ ද, දුරු වූ හෝ ළඟ වූ හෝ යම් වේදනාවකුත් වේ ද, ඒ සියල්ල එක් අයුරෙකින් කැටි කොට හකුළුවා මේ ' වේදනාස්කන්ධ ' යි කියනු ලැබේ.

15. තත් කතමා වේදනා අතීතා :

යා වේදනා අතීතා නිරුද්ධා විගතා විපරිණතා අත්ඛතා අබහත්ථංගතා උපපජ්ඣා විගතා අතීතා අතීතංසෙන සඛගතීතා සුඛා වේදනා දුක්ඛා වේදනා අදුක්ඛමසුඛා වේදනා, අයං චූළවතී වේදනා අතීතා.

16. තත් කතමා වේදනා අනාගතා :

යා වේදනා අජාතා අභුතා අසඤ්ජාතා අනිබ්බතතා අනභිනිබ්බතතා අපාකුභුතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනාගතා අනාගතංසෙන සඛගතීතා සුඛා වේදනා දුක්ඛා වේදනා අදුක්ඛමසුඛා වේදනා, අයං චූළවතී වේදනා අනාගතා.

17. තත් කතමා වේදනා පච්චුප්පන්නා :

යා වේදනා ජාතා භුතා සඤ්ජාතා නිබ්බතතා අභිනිබ්බතතා පාකුභුතා උප්පන්නා සමුප්පන්නා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා පච්චුප්පන්නා පච්චුප්පන්නංසෙන සඛගතීතා සුඛා වේදනා දුක්ඛා වේදනා අදුක්ඛමසුඛා වේදනා, අයං චූළවතී වේදනා පච්චුප්පන්නා.

18. තත් කතමා වේදනා අජ්ඣතතා :

යා වේදනා තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣතතං පච්චතතං නියකා පාච්ච්ඤාලිකා උපාදින්නා සුඛා වේදනා දුක්ඛා වේදනා අදුක්ඛමසුඛා වේදනා, අයං චූළවතී වේදනා අජ්ඣතතා.

19. තත් කතමා වේදනා බහිඤා :

යා වේදනා තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුඤාලානං අජ්ඣතතං පච්චතතං නියකා පාච්ච්ඤාලිකා උපාදින්නා සුඛා වේදනා දුක්ඛා වේදනා අදුක්ඛමසුඛා වේදනා, අයං චූළවතී වේදනා බහිඤා.

20. තත් කතමා වේදනා ඕලාරිකා සුමුමා :

අකුසලා වේදනා ඕලාරිකා, කුසලාබ්‍යාකතා වේදනා සුමුමා, කුසලා-කුසලා වේදනා ඕලාරිකා, අබ්‍යාකතා වේදනා සුමුමා, දුක්ඛා වේදනා ඕලාරිකා, සුඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච වේදනා සුමුමා, සුඛදුක්ඛා වේදනා ඕලාරිකා, අදුක්ඛමසුඛා වේදනා සුමුමා, අසමාපන්නස්ස වේදනා ඕලාරිකා, සමාපන්නස්ස වේදනා සුමුමා, සාසවා වේදනා ඕලාරිකා, අනාසවා වේදනා සුමුමා, තං තං වා පන වේදනං උපාදුසුපාදුසු වේදනා ඕලාරිකා සුමුමා දට්ඨබ්බා.

21. තත් කතමා වේදනා භීනා පණීතා :

අකුසලා වේදනා භීනා, කුසලාබ්‍යාකතා වේදනා පණීතා, කුසලා-කුසලා වේදනා භීනා, අබ්‍යාකතා වේදනා පණීතා, දුක්ඛාවේදනා භීනා, සුඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච වේදනා පණීතා, සුඛදුක්ඛා වේදනා භීනා, අදුක්ඛමසුඛා වේදනා පණීතා, අසමාපන්නස්ස වේදනා භීනා, සමාපන්නස්ස වේදනා පණීතා, සාසවා වේදනා භීනා, අනාසවා වේදනා පණීතා, තං තං වා පන වේදනං උපාදුසුපාදුසු වේදනා භීනා පණීතා දට්ඨබ්බා.

15. එහි අතීතවේදනා කවර යන් :

ඉක්ම ගියා වූ නිරුද්ධ වූ පහ වැ ගියා වූ විපරිණත වූ අස්කයට ගියා වූ වෙසෙසින් අස්කයට ගියා වූ ඉපද පහ වැ ගියා වූ අතීත වූ අතීතාංශයෙන් සධ්‍යාණීත වූ යම් වේදනාවක් වේ ද, එබඳු වූ සුඛවේදනා යැ දුඃඛවේදනා යැ උපෙක්ෂා වේදනා යැ යන මේ ' අතීතවේදනා ' යි කියනු ලැබේ.

16. එහි අනාගතවේදනා කවර යන් :

නො හටගත් නො වූ ප්‍රත්‍යයසමවායයෙන් නූපන් නො නිපන් වෙසෙසින් නො නිපන් නො පහළ වූ නූපන් ප්‍රත්‍යයසමවායයෙන් නූපන් අනුක්රීත වූ අසමුක්රීත වූ අනාගත වූ අනාගතාංශයෙන් සධ්‍යාණීත වූ යම් වේදනාවක් වේ ද, එබඳු වූ සුඛවේදනා යැ දුඃඛවේදනා යැ උපෙක්ෂාවේදනා යැ යන මේ ' අනාගත වේදනා ' යි කියනු ලැබේ.

17. එහි ප්‍රත්‍යුත්පන්නවේදනා කවර යන් :

හටගත් උපන් ප්‍රත්‍යයසමවායයෙන් උපන් නිපන් වෙසෙසින් නිපන් පහළ වූ උත්පන්න වූ සමුත්පන්න වූ උත්ථිත වූ සමුක්රීත වූ ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූ ප්‍රත්‍යුත්පන්නාංශයෙන් සධ්‍යාණීත වූ යම් වේදනාවක් වේ ද එබඳු වූ සුඛවේදනා යැ දුඃඛවේදනා යැ උපෙක්ෂා වේදනා යැ යන මේ ' ප්‍රත්‍යුත්පන්නවේදනා ' යි කියනු ලැබේ.

18. එහි අධ්‍යාත්මවේදනා කවර යන් :

ඒ ඒ සක්ත්වයන්ගේ තමතමන් අයන් වූ තමතමන් කෙරෙහි වූ ස්වකීය වූ එක් එක් පුද්ගලයා සතු වූ ශරීරස්ථ වූ යම් වේදනාවක් වේ ද එබඳු වූ සුඛවේදනා යැ දුක්වේදනා යැ නො දුක් නො සුඛ වේදනා යැ යන මේ ' අධ්‍යාත්ම වේදනා ' යි කියනු ලැබේ.

19. එහි බාහිරවේදනා කවර යන් :

ඒ ඒ පරසක්ත්වයන්ගේ පරපුද්ගලයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපුද්ගලික (වෙන වෙන පුභුලන් සතු) වූ උපාදීන්ත වූ යම් වේදනාවක් වේ ද, එබඳු වූ සුඛවේදනා යැ දුඃඛවේදනා යැ උපෙක්ෂා වේදනා යැ යන මේ ' බාහිරවේදනා ' යි කියනු ලැබේ.

20. එහි ඖදරික-සුක්ෂ්මවේදනා කවර යන් :

අකුශලවේදනාව ඖදරික යැ කුශල-අව්‍යාකෘතවේදනා සුක්ෂ්ම යි. කුශල-අකුශල වේදනා ඖදරික යැ අව්‍යාකෘතවේදනාව සුක්ෂ්ම යි. දුඃඛවේදනාව ඖදරික යැ සුඛ වූ ද අදුඃඛමසුඛ වූ ද වේදනා සුක්ෂ්ම යි. සුඛ-දුඃඛවේදනා ඖදරික යැ අදුඃඛමසුඛවේදනාව සුක්ෂ්ම යි. සමචක් නො සමචන්ත්‍රගේ වේදනාව ඖදරික යැ සමචක් සමචන්ත්‍රගේ වේදනාව සුක්ෂ්ම යි. ආසුච සහිත වේදනාව ඖදරික යැ ආසුච රහිත වේදනාව සුක්ෂ්ම යි. තවද ඒ ඒ වේදනාව නිසා වේදනාව ඖදරිකසුක්ෂ්ම යයි දතයුතු.

21. එහි භීත-ප්‍රණීතවේදනා කවර යන් :

අකුශලවේදනාව භීත යැ කුශල-අව්‍යාකෘතවේදනා ප්‍රණීත යි. කුශල-අකුශල වේදනා භීත යැ අව්‍යාකෘතවේදනාව ප්‍රණීත යි. දුඃඛවේදනාව භීත යැ සුඛ වූ ද අදුඃඛමසුඛ වූ ද වේදනා ප්‍රණීත යි. සුඛ-දුඃඛවේදනා භීත යැ අදුඃඛමසුඛවේදනාව ප්‍රණීත යි. සමචක් නො සමචන්ත්‍රගේ වේදනාව භීත යැ සමචක් සමචන්ත්‍රගේ වේදනාව ප්‍රණීත යි. ආසුච සහිත වේදනාව භීත යැ ආසුච රහිත වේදනාව ප්‍රණීත යි. තවද ඒ ඒ වේදනාව නිසා භීත-ප්‍රණීතවේදනා දතයුතු.

22. තප් කතමා වේදනා දුරේ:

අකුසලා වේදනා කුසලාබ්‍යාකතාහි වේදනාහි දුරේ, කුසලා-
බ්‍යාකතා වේදනා අකුසලාය වේදනාය දුරේ, කුසලා වේදනා අකුසලා-
බ්‍යාකතාහි වේදනාහි දුරේ, අකුසලාබ්‍යාකතා වේදනා කුසලාය
වේදනාය දුරේ, අබ්‍යාකතා වේදනා කුසලාකුසලාහි වේදනාහි දුරේ,
කුසලාකුසලා වේදනා අබ්‍යාකතාය වේදනාය දුරේ, දුක්ඛා වේදනා
සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි දුරේ, සුඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච
වේදනා දුක්ඛාය වේදනාය දුරේ, සුඛා වේදනා දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය
ච වේදනාහි දුරේ, දුක්ඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච වේදනා සුඛාය වේදනාය
දුරේ, අදුක්ඛමසුඛා වේදනා සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි දුරේ, සුඛදුක්ඛා
වේදනා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය දුරේ, අසමාපන්නස්ස වේදනා
සමාපන්නස්ස වේදනාය දුරේ, සමාපන්නස්ස වේදනා අසමාපන්නස්ස
වේදනාය දුරේ, සාසවා වේදනා අනාසවාය වේදනාය දුරේ, අනාසවා
වේදනා සාසවාය වේදනාය දුරේ, අයං වුව්චි වේදනා දුරේ.

23. තප් කතමා වේදනා සනතිකෙ:

අකුසලා වේදනා අකුසලාය වේදනාය සනතිකෙ, කුසලා වේදනා
කුසලාය වේදනාය සනතිකෙ, අබ්‍යාකතා වේදනා අබ්‍යාකතාය වේදනාය
සනතිකෙ, දුක්ඛා වේදනා දුක්ඛාය වේදනාය සනතිකෙ, සුඛා වේදනා
සුඛාය වේදනාය සනතිකෙ, අදුක්ඛමසුඛා වේදනා අදුක්ඛමසුඛාය
වේදනාය සනතිකෙ, අසමාපන්නස්ස වේදනා අසමාපන්නස්ස වේදනාය
සනතිකෙ, සමාපන්නස්ස වේදනා සමාපන්නස්ස වේදනාය සනතිකෙ,
සාසවා වේදනා සාසවාය වේදනාය සනතිකෙ, අනාසවා වේදනා
අනාසවාය වේදනාය සනතිකෙ, අයං වුව්චි වේදනා සනතිකෙ. තං
තං වා පන වේදනං උපාදයුපාදාය වේදනා දුරේ සනතිකෙ දට්ඨබ්බා.

24. තප් කතමො සඤ්ඤාකඛණො:

යා කාමි සඤ්ඤා අතීතානාගතපච්චුප්පන්නා අජ්ඣතතා වා බහිඤ්ඤා වා
මුලාරිකා වා සුමුමා වා හිනා වා පණ්ණිනා වා යා දුරේ සනතිකෙ වා
තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤාහිතා අභිසංඛිපිතා, අයං වුව්චි සඤ්ඤාකඛණො.

25. තප් කතමා සඤ්ඤා අතීතා:

යා සඤ්ඤා අතීතා නිරුඤ්ඤා විගතා විපරිණතා අත්ඛිතතා
අබ්‍යාත්ඛිතතා උපපජ්ජිතා විගතා අතීතා අතීතංසෙන සංඛග්ගිතා චක්ඛු
සමථස්සජ්ඣං සඤ්ඤා සොතසමථස්සජ්ඣං සඤ්ඤා භානසමථස්සජ්ඣං සඤ්ඤා
ජ්චගාසමථස්සජ්ඣං සඤ්ඤා කායසමථස්සජ්ඣං සඤ්ඤා මනෝසමථස්සජ්ඣං
සඤ්ඤා, අයං වුව්චි සඤ්ඤා අතීතා.

26. තප් කතමා සඤ්ඤා අනාගතා:

යා සඤ්ඤා අජාතා අභූතා අසඤ්ජාතා අනිබ්බතතා අනභිනීබ්බතතා
අපාකුභූතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනාගතා
අනාගතංසෙන සංඛග්ගිතා චක්ඛුසමථස්සජ්ඣං සඤ්ඤා සොතසමථස්සජ්ඣං
සඤ්ඤා භානසමථස්සජ්ඣං සඤ්ඤා ජ්චගාසමථස්සජ්ඣං සඤ්ඤා කාය
සමථස්සජ්ඣං සඤ්ඤා මනෝසමථස්සජ්ඣං සඤ්ඤා, අයං වුව්චි සඤ්ඤා
අනාගතා.

27. තඪ කතමා සඤ්ඤා පච්චුප්පනනා :

යා සඤ්ඤා ජාතා භූතා සඤ්ඤාතා නිබ්බතනා අභිනිබ්බතනා පාතු භූතා උප්පනනා සමුප්පනනා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා පච්චුප්පනනා පච්චුප්පනනං-සෙන සඛිගභිතා චක්ඛුසමථස්සජා සඤ්ඤා සොතසමථස්සජා සඤ්ඤා ඝානසමථස්සජා සඤ්ඤා ජ්ථගාසමථස්සජා සඤ්ඤා කායසමථස්සජා සඤ්ඤා මනෝසමථස්සජා සඤ්ඤා, අයං වුච්චති සඤ්ඤා පච්චුප්පනනා.

28. තඪ කතමා සඤ්ඤා අජ්ඣිතනා :

යා සඤ්ඤා තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣිතනං පච්චතනං නිගකා පාච්චුග්ගලිකා උපාදිතනා චක්ඛුසමථස්සජා සඤ්ඤා සොතසමථස්සජා සඤ්ඤා ඝානසමථස්සජා සඤ්ඤා ජ්ථගාසමථස්සජා සඤ්ඤා කාය සමථස්සජා සඤ්ඤා මනෝසමථස්සජා සඤ්ඤා, අයං වුච්චති සඤ්ඤා අජ්ඣිතනා.

29. තඪ කතමා සඤ්ඤා ඛගිඤ්ඤා.

යා සඤ්ඤා තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුග්ගලානං අජ්ඣිතනං පච්චතනං නිගකා පාච්චුග්ගලිකා උපාදිතනා චක්ඛුසමථස්සජා සඤ්ඤා සොතසමථස්සජා සඤ්ඤා ඝානසමථස්සජා සඤ්ඤා ජ්ථගාසමථස්සජා සඤ්ඤා කායසමථස්සජා සඤ්ඤා මනෝසමථස්සජා සඤ්ඤා, අයං වුච්චති සඤ්ඤා ඛගිඤ්ඤා.

30. තඪ කතමා සඤ්ඤා ඔලාරිකා සුමුමා :

පච්චිග්ගමථස්සජා සඤ්ඤා ඔලාරිකා, අභිචචනසමථස්සජා සඤ්ඤා සුමුමා, අකුසලා සඤ්ඤා ඔලාරිකා. කුසලාඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා සුමුමා, කුසලාකුසලා සඤ්ඤා ඔලාරිකා, අඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා සුමුමා, දුක්ඛාය වෙදනාය සමපයුත්තා සඤ්ඤා ඔලාරිකා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සමපයුත්තා සඤ්ඤා සුමුමා, සුඛදුක්ඛාහි වෙදනාහි සමපයුත්තා සඤ්ඤා ඔලාරිකා, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සමපයුත්තා සඤ්ඤා සුමුමා, අසමාපනනස්ස සඤ්ඤා ඔලාරිකා, සමාපනනස්ස සඤ්ඤා සුමුමා, සාසව්‍ය සඤ්ඤා ඔලාරිකා. අනාසව්‍ය සඤ්ඤා සුමුමා, තං තං වා පන සඤ්ඤං උපාදයුපාදය සඤ්ඤා ඔලාරිකා සුමුමා දඬුබබා.

31. තඪ කතමා සඤ්ඤා භිනා පඤ්ඤා :

අකුසලා සඤ්ඤා භිනා, කුසලාඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා පඤ්ඤා, කුසලා-කුසලා සඤ්ඤා භිනා, අඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා පඤ්ඤා. දුක්ඛාය වෙදනාය සමපයුත්තා සඤ්ඤා භිනා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සමප-යුත්තා සඤ්ඤා පඤ්ඤා, සුඛදුක්ඛාහි වෙදනාහි සමපයුත්තා සඤ්ඤා භිනා, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සමපයුත්තා සඤ්ඤා පඤ්ඤා, අසමා-පනනස්ස සඤ්ඤා භිනා, සමාපනනස්ස සඤ්ඤා පඤ්ඤා, සසව්‍ය සඤ්ඤා භිනා. අනාසව්‍ය සඤ්ඤා පඤ්ඤා, තං තං වා පන සඤ්ඤං උපාදයුපාදය සඤ්ඤා භිනා පඤ්ඤා දඬුබබා.

27. එහි ප්‍රත්‍යක්ෂය කවර යන් :

භවගත් උපන් ප්‍රත්‍යයසමවායයෙන් භවගත් නිපන් වෙසෙසින් නිපන් පහළ වූ උපන් ප්‍රත්‍යයසමවායයෙන් උපන් නැඟුණු ප්‍රත්‍යයසමවායයෙන් නැඟුණු ප්‍රත්‍යක්ෂය වූ ප්‍රත්‍යක්ෂයන්තායයෙන් සභිගාහිත වූ යම් සංඥාවක් වේ ද, (එබඳු වූ) වක්ඛුසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ සොතසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ සාතසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ ජිවහාසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ කායසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ මනෝසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යි. මේ 'ප්‍රත්‍යක්ෂය' යි කියනු ලැබේ.

28. එහි අධ්‍යාත්මසංඥා කවර යන් :

ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපුද්ගලික වූ උපදින්න වූ යම් සංඥාවක් වේ ද (එබඳු වූ) වක්ඛුසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ සොතසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ සාතසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ ජිවහාසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ කායසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ මනෝසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යි. මේ 'අධ්‍යාත්ම සංඥා' යි. කියනු ලැබේ.

29. එහි බාහිර සංඥා කවර යන් :

ඒ ඒ පරසත්ත්වයන්ගේ පරපුද්ගලයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපුද්ගලික වූ උපදින්න වූ යම් සංඥාවක් වේ ද, (එබඳු වූ) වක්ඛුසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ සොතසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ සාතසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ ජිවහාසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ කායසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යැ මනෝසමඵස්සයෙන් උපන් සංඥා යි. මේ 'බාහිර සංඥා' යි කියනු ලැබේ.

30. එහි ඖදරිකසුක්ෂමසංඥා කවර යන් :

ප්‍රතිසංස්පර්ශයෙන් (ද්වාරාලම්බන සච්චනයෙන්) උපන් සංඥාව ඖදරිකා යැ අධිච්චන සමඵස්ස(මනෝසමඵස්ස)යෙන් උපන් සංඥාව සුක්ෂම යැ අකුලසංඥාව ඖදරිකා යැ කුලසංඥාව සංඥාව සුක්ෂම යැ කුලසංඥාව ඖදරිකා යැ අභ්‍යාකාන සංඥාව සුක්ෂම යැ දුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංඥාව ඖදරිකා යැ සුඛලපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත සංඥාව සුක්ෂම යැ සුඛදුඛ වේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්තසංඥාව ඖදරිකා යැ උපෙක්ෂා වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත සංඥාව සුක්ෂම යැ අසමාපන්නයාගේ සංඥාව ඖදරිකා යැ සමාපන්නයාගේ සංඥාව සුක්ෂම යැ සාසුචසංඥාව ඖදරිකා යැ අනාසුචසංඥාව සුක්ෂම යි. තවද ඒ ඒ සංඥාව නිසා ඖදරිකසුක්ෂමසංඥා දකුණු.

31. එහි භීතප්‍රණීතසංඥා කවර යන් :

අකුලසංඥාව භීතා යැ, කුලසංඥාව ප්‍රණීතා යැ, කුලසංඥාව භීතා යැ, අභ්‍යාකානසංඥාව ප්‍රණීතා යැ. දුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංඥාව භීතා යැ, සුඛලපෙක්ෂා වේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්තසංඥාව ප්‍රණීතා යැ. සුඛදුඛවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්ත සංඥාව භීතා යැ, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත සංඥාව ප්‍රණීතා යැ. අසමාපන්නයාගේ සංඥාව භීතා යැ, සමාපන්නයාගේ සංඥාව ප්‍රණීතා යැ. සාසුචසංඥාව භීතා යැ, අනාසුචසංඥාව ප්‍රණීතා යි. තවද ඒ ඒ සංඥාව නිසා භීතප්‍රණීතසංඥා දකුණු යි.

32 තත් කතමා සඤ්ඤා දුරෙ:

අකුසලා සඤ්ඤා කුසලාඛ්‍යාකතාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, කුසලාඛාකතා සඤ්ඤා අකුසලාය සඤ්ඤාය දුරෙ, කුසලා සඤ්ඤා අකුසලාඛ්‍යාකතාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, අකුසලාඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා කුසලාය සඤ්ඤාය දුරෙ. අඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා කුසලාකුසලාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, කුසලාකුසලා සඤ්ඤා අඛ්‍යාකතාය සඤ්ඤාය දුරෙ, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛාය ව අදුක්ඛමසුඛාය ව වේදනාහි සම්පයුත්තාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, සුඛාය ව අදුක්ඛමසුඛාය ව වේදනාහි සම්පයුත්තා සඤ්ඤා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය දුරෙ, සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා දුක්ඛාය ව අදුක්ඛමසුඛාය ව වේදනාහි සම්පයුත්තාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, දුක්ඛාය ව අදුක්ඛමසුඛාය ව වේදනාහි සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය දුරෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුත්තාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුත්තා සඤ්ඤා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය දුරෙ, අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤා සමාපන්නස්ස සඤ්ඤාය දුරෙ, සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤාය දුරෙ, සාසවා සඤ්ඤා අනාසවාය සඤ්ඤාය දුරෙ, අනාසවා සඤ්ඤා සාසවාය සඤ්ඤාය දුරෙ. අයං වුවිච්චි සඤ්ඤා දුරෙ.

33. තත් කතමා සඤ්ඤා සන්තිකො:

අකුසලා සඤ්ඤා අකුසලාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, කුසලා සඤ්ඤා කුසලාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, අඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා අඛ්‍යාකතාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤා අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤාය සන්තිකො, සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා සමාපන්නස්ස සඤ්ඤාය සන්තිකො, සාසවා සඤ්ඤා සාසවාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, අනාසවා සඤ්ඤා අනාසවාය සඤ්ඤාය සන්තිකො අයං වුවිච්චි සඤ්ඤා සන්තිකො. නං නං වා පන සඤ්ඤං උපාදයුපාදය සඤ්ඤා දුරෙ සන්තිකො දට්ඨබ්බා.

34. තත් කතමො සඛ්ඛාරකඛො :

යෙ කෙච්චි සඛ්ඛාර අතීතානාගනිපච්චුපනනා අජ්ඣතනං වා බහිද්ධා වා ඕලාරිකා වා සුමුමා වා හීනා වා පණීතා වා යෙ දුරෙ සන්තිකො වා තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤාහිත්වා අභිසඛ්ඛිපිත්වා අයං වුවිච්චි සඛ්ඛාරකඛො.

35. තත් කතමෙ සඛ්ඛාර අතීතා:

යෙ සඛ්ඛාර අතීතා නිරුද්ධා විගතා විපරිණතා අත්ඛතනා අඛතත්ඛතනා උපපජ්ඣා විගතා අතීතා අතීතංසෙන සඛහතිතා චක්ඛුසම්පස්සජා වෙනනා සොතසම්පස්සජා වෙනනා ඝානසම්පස්සජා වෙනනා ජීව්හාසම්පස්සජා වෙනනා කායසම්පස්සජා වෙනනා මනොසම්පස්සජා වෙනනා, ඉමෙ වුවිච්චන්ති සඛ්ඛාර අතීතා.

36. තත් කතමෙ සඛ්ඛාර අනාගතා:

යෙ සඛ්ඛාර අජාතා අභුතා අසඤ්ජාතා අනිබ්බතනා අනභිනිබ්බතනා අපාකුභුතා අනුපපනනා අසමුපනනා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනාගතා අනාගතංසෙන සඛහතිතා, චක්ඛුසම්පස්සජා වෙනනා සොතසම්පස්සජා වෙනනා ඝානසම්පස්සජා වෙනනා ජීව්හාසම්පස්සජා වෙනනා කාය සම්පස්සජා වෙනනා මනොසම්පස්සජා වෙනනා, ඉමෙ වුවිච්චන්ති සඛ්ඛාර අනාගතා.

32. එහි දුරෙසංඥ කවර යන් :

අකුශලසංඥව කුශලාච්ඡාසාකාමසංඥවත් කෙරෙන් දුර යැ. කුශලාච්ඡාසාකාමසංඥ අකුශලසංඥයෙන් දුර යැ. කුශලසංඥව අකුශලාච්ඡාසාකාම සංඥවත් කෙරෙන් දුර යැ. අකුශලාච්ඡාසාකාමසංඥ කුශලසංඥයෙන් දුර යැ. අච්ඡාසාකාම සංඥව කුශලාකුශලසංඥවත් කෙරෙන් දුර යැ. කුශලාකුශලසංඥ අච්ඡාසාකාමසංඥයෙන් දුර යැ. දුෛච්ඡදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥව සුඛඋපෙක්ෂාවේදනාවත් හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥවත් කෙරෙන් දුර යැ. සුඛොපෙක්ෂාවේදනාවත් හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥ දුෛච්ඡදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥයෙන් දුර යැ. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥව දුෛච්ඡදනාවේදනාවත් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥවත් කෙරෙන් දුර ය. දුෛච්ඡදනාවේදනාවත් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥ සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥයෙන් දුර යැ. උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥව සුඛදුෛච්ඡදනාවත් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥවත් කෙරෙන් දුර යැ. සුඛදුෛච්ඡදනාවත් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥ උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥයෙන් දුර යැ. අසමාපන්නයාගේ සංඥව සමාපන්නයාගේ සංඥයෙන් දුර යැ. සමාපන්නයාගේ සංඥව අසමාපන්නයාගේ සංඥයෙන් දුර ය. සාහුච්ඡසංඥව අනාහුච්ඡසංඥයෙන් දුර යැ. අනාහුච්ඡසංඥව සාහුච්ඡසංඥයෙන් දුර යි. මේ 'දුරෙසංඥ' යි කියනු ලැබේ.

33. එහි සන්තිකෙසංඥ කවර යන් :

අකුශලසංඥව අකුශලසංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. කුශලසංඥව කුශලසංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. අච්ඡාසාකාමසංඥව අච්ඡාසාකාමසංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. දුෛච්ඡදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥව දුෛච්ඡදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥව සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥව උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. අසමාපන්නයාගේ සංඥව අසමාපන්නයාගේ සංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. සමාපන්නයාගේ සංඥව සමාපන්නයාගේ සංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. සාහුච්ඡසංඥව සාහුච්ඡ සංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. අනාහුච්ඡසංඥව අනාහුච්ඡසංඥවට ආසන්නයෙහි යි. මේ 'සන්තිකෙසංඥ' යි කියනු ලැබේ. තවද ඒ ඒ සංඥව නිසා දුරෙසන්තිකෙසංඥ දතයුතු යි.

34. එහි සංස්කාරස්කන්ධය කවරෙ යන් :

අධ්‍යක්ෂ වේවයි බාහිර වේවයි ඔදරික වේවයි සුක්ෂම වේවයි භීත වේවයි ප්‍රණීත වේවයි අතීතානාගතප්‍රත්‍යක්ෂත්වන්ත වූ යම්කිසි සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, දුර වූ හෝ ළඟ වූ හෝ යම් සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, ඒ සියල්ල එක් අයුරෙකින් කැටි කොට හකුළුවා මේ 'සංස්කාරස්කන්ධ' යි කියනු ලැබේ.

35. එහි අතීතසංස්කාරයෝ කවරහ යන් :

අතීත වූ නිරුද්ධ වූ පහවැගියා වූ විපරිණත වූ අස්තභීගත වූ වෙසෙසින් අස්තභීගත වූ ඉපද පහවැගියා වූ අතීත වූ අතීතාංශයෙන් සධ්‍යාභීත වූ යම් සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, (එබඳු වූ) වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, සොතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, සානසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, ජීවහාසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, මනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා යි. මොහු 'අතීතසංස්කාරහ' යි කියනු ලැබෙත්,

36. එහි අනාගතසංස්කාරයෝ කවරහ යන් :

නො හටගත් නො වූ ප්‍රත්‍යයසමවායයෙන් නො හටගත් නො නිපන් වෙසෙසින් නො නිපන් නො පහළ වූ නූපන් ප්‍රත්‍යය සමවායයෙන් නූපන් නො නැඟුණු ප්‍රත්‍යය සමවායයෙන් නො නැඟුණු අනාගත වූ අනාගතාංශයෙන් සධ්‍යාභීත වූ යම් සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, (එබඳු වූ) වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, සොතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, සානසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, ජීවහාසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, මනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා යි. මොහු 'අනාගතසංස්කාරහ' යි කියනු ලැබෙත්.

37. තඡ්ඡ කතමෙ සඛාරා පච්චුප්පනා:

යෙ සඛාරා ජාතා භූතා සඤ්ජාතා¹ නිබ්බතතා අභිනිබ්බතතා පාතුභූතා උප්පනා සමුප්පනා උප්පීතා සමුප්පීතා පච්චුප්පනා පච්චුප්පනංසෙන සඛගහිතා චක්ඛුසම්ප්පස්සඡා වෙනනා සොතසම්ප්පස්සඡා වෙනනා ඝානසම්ප්පස්සඡා වෙනනා ජීව්හාසම්ප්පස්සඡා වෙනනා කාය සම්ප්පස්සඡා වෙනනා මනෝසම්ප්පස්සඡා වෙනනා, ඉමෙ චූච්චනති සඛාරා පච්චුප්පනා .

38. තඡ්ඡ කතමෙ සඛාරා අඡ්ඤිතතා:

යෙ සඛාරා තෙසං තෙසං සත්තාතං අඡ්ඤිතතං පච්චනතං නිශකා පාටිපුඤ්ඤා උපාදිතා චක්ඛුසම්ප්පස්සඡා වෙනනා සොතසම්ප්පස්සඡා වෙනනා ඝානසම්ප්පස්සඡා වෙනනා ජීව්හාසම්ප්පස්සඡා වෙනනා කාය සම්ප්පස්සඡා වෙනනා මනෝසම්ප්පස්සඡා වෙනනා, ඉමෙ චූච්චනති සඛාරා අඡ්ඤිතතා.

39. තඡ්ඡ කතමෙ සඛාරා බහිඤා:

යෙ සඛාරා තෙසං තෙසං පරසත්තාතං පරපුඤ්ඤානං අඡ්ඤිතතං පච්චනතං නිශකා පාටිපුඤ්ඤා උපාදිතා චක්ඛුසම්ප්පස්සඡා වෙනනා සොතසම්ප්පස්සඡා වෙනනා ඝානසම්ප්පස්සඡා වෙනනා ජීව්හාසම්ප්පස්සඡා වෙනනා කායසම්ප්පස්සඡා වෙනනා මනෝසම්ප්පස්සඡා වෙනනා, ඉමෙ චූච්චනති සඛාරා බහිඤා.

40 තඡ්ඡ කතමෙ සඛාරා ඕලාරිකා සුමුමා:

අකුසලා සඛාරා ඕලාරිකා, කුසලාබ්‍යාකතා සඛාරා සුමුමා. කුසලාකුසලා සඛාරා ඕලාරිකා, අබ්‍යාකතා සඛාරා සුමුමා. දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තා සඛාරා ඕලාරිකා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සමපයුත්තා සඛාරා සුමුමා. සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සමපයුත්තා සඛාරා ඕලාරිකා, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා සඛාරා සුමුමා. අසමාපන්නස්ස සඛාරා ඕලාරිකා, සමාපන්නස්ස සඛාරා සුමුමා. සාසවා සඛාරා ඕලාරිකා, අනාසවා සඛාරා සුමුමා. තෙ තෙ වා පන සඛාරෙ උපාදුප්පාදාය සඛාරා ඕලාරිකා සුමුමා දට්ඨබ්බා.

41. තඡ්ඡ කතමෙ සඛාරා හීනා පණීතා :

අකුසලා සඛාරා හීනා, කුසලාබ්‍යාකතා සඛාරා පණීතා. කුසලාකුසලා සඛාරා හීනා, අබ්‍යාකතා සඛාරා පණීතා. දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තා සඛාරා හීනා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සමපයුත්තා සඛාරා පණීතා. සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සමපයුත්තා සඛාරා හීනා, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා සඛාරා පණීතා. අසමාපන්නස්ස සඛාරා හීනා, සමාපන්නස්ස සඛාරා පණීතා. සාසවා සඛාරා හීනා, අනාසවා සඛාරා පණීතා. තෙ තෙ වා පන සඛාරෙ උපාදුප්පාදාය සඛාරා හීනා පණීතා දට්ඨබ්බා.

1. සඛිතා - සි. මු.

37. එහි ප්‍රත්‍යක්ෂපත්ත සංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

භවගත් උපන් ප්‍රත්‍යාසමවායයෙන් භවගත් නිපන් වෙසෙසින් නිපන් ප්‍රාදුර්භූත වූ උත්පන්න වූ සමුක්ෂපන්න වූ උත්ථිත වූ සමුක්ථිත වූ ප්‍රත්‍යක්ෂපන්න වූ ප්‍රත්‍යක්ෂපන්නාංශයෙන් සභිගාභීත වූ යම් සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, (එබඳු) චක්ඛුසමඵස්සජචෙතනා යැ, සොතසමඵස්සජචෙතනා යැ, සානසමඵස්සජචෙතනා යැ, ජීවහාසමඵස්සජචෙතනා යැ, කායසමඵස්සජචෙතනා යැ, මනොසමඵස්සජචෙතනා යි. මොහු ' ප්‍රත්‍යක්ෂපන්න සංස්කාරහ ' යි කියනු ලැබෙත්.

38. එහි අධ්‍යාත්මසංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපුද්ගලික වූ උපාදීන්ත වූ යම් සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, (එබඳු) චක්ඛුසමඵස්සජචෙතනා යැ, සොතසමඵස්සජචෙතනා යැ, සානසමඵස්සජචෙතනා යැ, ජීවහාසමඵස්සජචෙතනා යැ, කායසමඵස්සජචෙතනා යැ, මනොසමඵස්සජචෙතනා යි. මොහු ' අධ්‍යාත්මසංස්කාරහ ' යි කියනු ලැබෙත්.

39. එහි බාහිරසංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

ඒ ඒ පරසත්ත්වයන්ගේ පරපුද්ගලයන් ගේ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපුද්ගලික වූ උපාදීන්ත වූ යම් සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, (එබඳු) චක්ඛුසමඵස්සජචෙතනා යැ, සොතසමඵස්සජචෙතනා යැ, සානසමඵස්සජචෙතනා යැ, ජීවහාසමඵස්සජචෙතනා යැ, කායසමඵස්සජචෙතනා යැ, මනොසමඵස්සජචෙතනා යි. මොහු ' බාහිර සංස්කාරහ ' යි කියනු ලැබෙත්.

40. එහි ඔදරිකසුක්ෂමසංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

අකුලසංස්කාරයෝ ඔදරිකයහ, කුලලාව්‍යාකෘතසංස්කාරයෝ සුක්ෂමයහ. කුලලාව්‍යාකෘතසංස්කාරකයෝ ඔදරිකයහ, අව්‍යාකෘතසංස්කාරයෝ සුක්ෂමයහ. දුඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ ඔදරිකයහ, සුඛොපෙක්ෂාවෙදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංස්කාරයෝ සුක්ෂමයහ. සුඛදුඛවෙදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංස්කාරයෝ ඔදරිකයහ, උපෙක්ෂාවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ සුක්ෂමයහ. අසමාපන්න යාගේ සංස්කාරයෝ ඔදරිකයහ, සමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ සුක්ෂමයහ. සාසුචසංස්කාරයෝ ඔදරිකයහ, අනාසුචසංස්කාරයෝ සුක්ෂමයහ. ඒ ඒ සංස්කාරයන් නිසා ඔදරිකසුක්ෂමසංස්කාරයෝ දතයුක්තාහ.

41. එහි භීතප්‍රණීතසංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

අකුලසංස්කාරයෝ භීතයහ, කුලලාව්‍යාකෘතසංස්කාරයෝ ප්‍රණීතයහ. කුලලාව්‍යාකෘතසංස්කාරයෝ භීතයහ, අව්‍යාකෘතසංස්කාරයෝ ප්‍රණීතයහ. දුඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ භීතයහ, සුඛොපෙක්ෂාවෙදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ ප්‍රණීතයහ. සුඛදුඛවෙදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ භීතයහ, උපෙක්ෂාවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ ප්‍රණීතයහ. අසමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ භීතයහ, සමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ ප්‍රණීතයහ. සාසුචසංස්කාරයෝ භීතයහ, අනාසුච සංස්කාරයෝ ප්‍රණීතයහ. ඒ ඒ සංස්කාරයන් නිසා භීතප්‍රණීතසංස්කාරයෝ දතයුක්තාහ.

42. තථ කතමෙ සඛාරා දුරෙ :

අකුසලා සඛාරා කුසලාඛාතනෙහි සඛාරෙහි දුරෙ, කුසලාඛාතනා සඛාරා අකුසලෙහි සඛාරෙහි දුරෙ, කුසලා සඛාරා අකුසලාඛාතනෙහි සඛාරෙහි දුරෙ, අකුසලාඛාතනා සඛාරා කුසලෙහි සඛාරෙහි දුරෙ, අඛාතනා සඛාරා කුසලාකුසලෙහි සඛාරෙහි දුරෙ. කුසලාකුසලා සඛාරා අඛාතනෙහි සඛාරෙහි දුරෙ, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනා සඛාරා සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සම්පයුතනෙහි සඛාරෙහි දුරෙ, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සම්පයුතනා සඛාරා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනෙහි සඛාරෙහි දුරෙ, සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනා සඛාරා දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සම්පයුතනෙහි සඛාරෙහි දුරෙ. දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සම්පයුතනා සඛාරා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනෙහි සඛාරෙහි දුරෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතනා සඛාරා සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුතනෙහි සඛාරෙහි දුරෙ, සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුතනා සඛාරා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතනෙහි සඛාරෙහි දුරෙ, අසමාපන්නස්ස සඛාරා සමාපන්නස්ස සඛාරෙහි දුරෙ, සමාපන්නස්ස සඛාරා අසමාපන්නස්ස සඛාරෙහි දුරෙ, සාසවා සඛාරා අනාසවෙහි සඛාරෙහි දුරෙ, අනාසවා සඛාරා සාසවෙහි සඛාරෙහි දුරෙ, ඉමෙ වුව්චන්ති සඛාරා දුරෙ.

43. තථ කතමෙ සඛාරා සන්තිකො :

අකුසලා සඛාරා අකුසලානං සඛාරානං සන්තිකො, කුසලා සඛාරා කුසලානං සඛාරානං සන්තිකො, අඛාතනා සඛාරා අඛාතනානං සඛාරානං සන්තිකො. දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනා සඛාරා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනානං සඛාරානං සන්තිකො, සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනා සඛාරා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනානං සඛාරානං සන්තිකො, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතනා සඛාරා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතනානං සඛාරානං සන්තිකො, අසමාපන්නස්ස සඛාරා අසමාපන්නස්ස සඛාරානං සන්තිකො සමාපන්නස්ස සඛාරා සමාපන්නස්ස සඛාරානං සන්තිකො, සාසවා සඛාරා සාසවානං සඛාරානං සන්තිකො, අනාසවා සඛාරා අනාසවානං සඛාරානං සන්තිකො, ඉමෙ වුව්චන්ති සඛාරා සන්තිකො, තෙ තෙ වා පන සඛාරෙ උපාදයුපාදාය සඛාරා දුරෙ සන්තිකො දඨස්ඛා.

44. තථ කතමො විඤ්ඤාණකඛණො :

යං ඛිඤ්චි විඤ්ඤාණං අනිත්තානගතපච්චුප්පන්නං අජ්ඣතනං වා ඛිඤ්චා වා මල්ලාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දුරෙ සන්තිකො වා තදෙකජ්ඣං අභිසංඤ්ඤාහිත්වා අභිසංඛිට්ඨිත්වා, අයං වුව්චන්ති විඤ්ඤාණකඛණො.

45. තථ කතමං විඤ්ඤාණං අනිත්තං :

යං විඤ්ඤාණං අනිත්තං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ඛතං අඛතත්ඛතං උප්පජ්ජිත්වා විගතං අනිත්තං අනිත්තංසෙත සඛතනිත්තං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොත්ඵ විඤ්ඤාණං භාන විඤ්ඤාණං ජ්වහා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං වුව්චන්ති විඤ්ඤාණං අනිත්තං.

42. එහි දුරෙසංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

අකුලසංස්කාරයෝ කුලලාච්ඡාකෘතසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. කුලලාච්ඡාකෘතසංස්කාරයෝ අකුලසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. කුලසංස්කාරයෝ අකුලලාච්ඡාකෘතසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. අකුලලාච්ඡාකෘතසංස්කාරයෝ කුලසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. අච්ඡාකෘතසංස්කාරයෝ කුලලාකුලසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. කුලලාකුලසංස්කාරයෝ අච්ඡාකෘතසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. දුෛවදේනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ සුඛොපෙක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. සුඛොපෙක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ දුෛවදේනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. සුඛොපෙක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. දුෛවදේනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංස්කාරයෝ සුඛොපෙක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. උපෙක්ෂාවේදනාව හ, සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ සුඛදුෛවදේනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. සුඛදුෛවදේනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. අසමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ සමාපන්නයාගේ සංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. සමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ අසමාපන්නයාගේ සංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. සාසුචසංස්කාරයෝ අනාසුච සංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. අනාසුචසංස්කාරයෝ සාසුචසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙත්. මොහු ' දුරෙසංස්කාරහ ' යි කියනු ලැබෙත්.

43. එහි සන්තිකෙසංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

අකුලසංස්කාරයෝ අකුලසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි (සන්තිකෙ) වෙති. කුලසංස්කාරයෝ කුලසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. අච්ඡාකෘතසංස්කාරයෝ අච්ඡාකෘතසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. දුෛවදේනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ දුෛවදේනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. සුඛොපෙක්ෂාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ සුඛොපෙක්ෂාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. අසමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ අසමාපන්නයාගේ සංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. සමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ සමාපන්නයාගේ සංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. සාසුචසංස්කාරයෝ සාසුචසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. අනාසුචසංස්කාරයෝ අනාසුචසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙත්. මොහු ' සන්තිකෙසංස්කාරහ ' යි කියනු ලැබෙත්. තවද ඒ ඒ සංස්කාරයන් හෝ නිසා දුරෙසන්තිකෙ සංස්කාරයෝ දතයුක්තාහ.

44. එහි විඤ්ඤාස්කන්ධ කවරෙ යත් :

අධ්‍යාත්ම වෙවයි, බාහිර වෙවයි, ඔදරික වෙවයි, සුක්ෂ්ම වෙවයි, හීන වෙවයි, ප්‍රණීත වෙවයි, අතීතානාගතප්‍රත්‍යක්ෂන්ත වූ යම්කිසි විඤ්ඤායෙක් වේ ද, දුර වූ හෝ ළඟ වූ හෝ යම් විඤ්ඤායෙක් වේ ද, ඒ සියල්ල එක් අයුරෙකින් කැටි කොට හකුළවා ගෙන මේ ' විඤ්ඤාස්කන්ධ ' යි කියනු ලැබේ.

45. එහි අතීතවිඤ්ඤාය කවරෙ යත් :

අතීත වූ නිරුද්ධ වූ පහව ගියා වූ විපයභීසිත වූ අස්තයට ගියා වූ වෙසෙසින් අස්තයට ගියා වූ ඉපැද පහවැ ගියා වූ අතීත වූ අතීතාංගයෙන් සඛගාහිත වූ යම් විඤ්ඤායෙක් වේ ද, (එබඳු) වක්ෂුර්විඤ්ඤා යැ, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤා යැ, ශ්‍රාණවිඤ්ඤා යැ, ජීව්වාච්ඤ්ඤා යැ, කායවිඤ්ඤා යැ, මනෝවිඤ්ඤා යැ යන මේ ' අතීතවිඤ්ඤා ' යි කියනු ලැබේ.

46. තථ කතමං විඤ්ඤාණං අනාගතං :

යං විඤ්ඤාණං අජ්‍යාතං අභුතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බතතං අනතිනිබ්බතතං අපාකුභුතං අනුපපන්නං අසමුපපන්නං අනුට්ඨිතං අසමුට්ඨිතං අනාගතං අනාගතංසෙන සංගහිතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොඛ විඤ්ඤාණං ඝාන-විඤ්ඤාණං ජීව්‍යා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං චූචවතී විඤ්ඤාණං අනාගතං.

47. තථ කතමං විඤ්ඤාණං පච්චුපපන්නං :

යං විඤ්ඤාණං ජ්‍යාතං භුතං සඤ්ජාතං නිබ්බතතං අතිනිබ්බතතං පාකුභුතං උපපන්නං සමුපපන්නං උට්ඨිතං සමුට්ඨිතං පච්චුපපන්නං පච්චුපපන්නංසෙන සංගහිතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොඛ විඤ්ඤාණං ඝාන විඤ්ඤාණං ජීව්‍යා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං චූචවතී විඤ්ඤාණං පච්චුපපන්නං.

48. තථ කතමං විඤ්ඤාණං අජ්ඣතතං :

යං විඤ්ඤාණං තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣතතං පච්චතතං නියකං පාච්චුග්ගලිකං උපාදිතතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොඛ විඤ්ඤාණං ඝාන විඤ්ඤාණං ජීව්‍යා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං චූචවතී විඤ්ඤාණං අජ්ඣතතං.

49. තථ කතමං විඤ්ඤාණං ඛගිඤ්ඤා :

යං විඤ්ඤාණං තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුඤ්ඤානං අජ්ඣතතං පච්චතතං නියකං පාච්චුග්ගලිකං උපාදිතතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොඛ විඤ්ඤාණං ඝාන විඤ්ඤාණං ජීව්‍යා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං චූචවතී විඤ්ඤාණං ඛගිඤ්ඤා.

50. තථ කතමං විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං සුමුමිං :

අකුසලං විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, කුසලාබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණං සුමුමිං, කුසලාකුසලා විඤ්ඤාණං ඔලාරිකා, අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං සුමුමිං, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතං විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සම්පයුතතා විඤ්ඤාණං සුමුමිං, සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුතතා විඤ්ඤාණං ඔලාරිකා, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතං විඤ්ඤාණං සුමුමිං, අසමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං සුමුමිං, සාසවං විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, අනාසවං විඤ්ඤාණං සුමුමිං, තං තං වා පන විඤ්ඤාණං උපාදුසුපාදුය විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං සුමුමිං දට්ඨබ්බං.

51. තථ කතමං විඤ්ඤාණං හීනං පණීතං :

අකුසලං විඤ්ඤාණං හීනං, කුසලාබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණං පණීතා; කුසලාකුසලා විඤ්ඤාණං හීනා, අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං පණීතං, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතං විඤ්ඤාණං හීනං, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සම්පයුතතා විඤ්ඤාණං පණීතා, සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුතතා විඤ්ඤාණං හීනා, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතං විඤ්ඤාණං පණීතං, අසමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං හීනං, සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං පණීතං, සාසවං විඤ්ඤාණං හීනං, අනාසවං විඤ්ඤාණං පණීතං, තං තං වා පන විඤ්ඤාණං උපාදුසුපාදුය විඤ්ඤාණං හීනං, පණීතං දට්ඨබ්බං.

46. එහි අනාගතවිද්‍යනය කවරෙ යත් :

නූපත් නො වූ ප්‍රත්‍යයසමවායයෙන් නො හටගත් නො නිපත් වෙසෙසින් නො නිපත් නො පහළ වූ නූපත් ප්‍රත්‍යයසමවායයෙන් නූපත් නො නැඟුණු ප්‍රත්‍යය සමවායයෙන් නො නැඟුණු අනාගත වූ අනාගතාංශයෙන් සධගෘහිත වූ යම් විද්‍යනයක් වේ ද, (එබඳු) වක්ෂුර්විද්‍යන යැ, ශ්‍රොත්‍රවිද්‍යන යැ, ස්‍රාණවිද්‍යන යැ, ජිභ්වාවිද්‍යන යැ, කායවිද්‍යන යැ, මනෝවිද්‍යන යැ යන මේ 'අනාගතවිද්‍යන' යි කියනු ලැබේ.

47. එහි ප්‍රත්‍යුත්පන්නවිද්‍යනය කවරෙ යත් :

හටගත් උපත් ප්‍රත්‍යයසමවායයෙන් හටගත් නිපත් වෙසෙසින් නිපත් පහළ වූ උත්පන්න වූ සමුත්පන්න වූ උත්ථිත වූ සමුත්ථිත වූ ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූ ප්‍රත්‍යුත්පන්නාංශයෙන් සධගෘහිත වූ යම් විද්‍යනයක් වේ ද, (එබඳු වූ) වක්ෂුර්විද්‍යන යැ, ශ්‍රොත්‍රවිද්‍යන යැ, ස්‍රාණවිද්‍යන යැ, ජිභ්වාවිද්‍යන යැ, කායවිද්‍යන යැ, මනෝවිද්‍යන යැ යන මේ 'ප්‍රත්‍යුත්පන්නවිද්‍යන' යි කියනු ලැබේ.

48. එහි අධ්‍යාත්මවිද්‍යනය කවරෙ යත් :

ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපුද්ගලික වූ උපාදින්න වූ යම් විද්‍යනයක් වේ ද, (එබඳු වූ) වක්ෂුර්විද්‍යන යැ, ශ්‍රොත්‍රවිද්‍යන යැ, ස්‍රාණවිද්‍යන යැ, ජිභ්වාවිද්‍යන යැ, කායවිද්‍යන යැ, මනෝවිද්‍යන යැ යන මේ 'අධ්‍යාත්මවිද්‍යන' යි කියනු ලැබේ.

49. එහි බාහිරවිද්‍යනය කවරෙ යත් :

ඒ ඒ පරසත්ත්වයන්ගේ පරපුද්ගලයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපුද්ගලික වූ උපාදින්න වූ යම් විද්‍යනයක් වේ ද, (එබඳු වූ) වක්ෂුර්විද්‍යන යැ, ශ්‍රොත්‍රවිද්‍යන යැ, ස්‍රාණවිද්‍යන යැ, ජිභ්වාවිද්‍යන යැ, කායවිද්‍යන යැ, මනෝවිද්‍යන යැ යන මේ 'බාහිරවිද්‍යන' යි කියනු ලැබේ.

50. එහි ඖදරිකසුක්ෂමවිද්‍යනය කවරෙ යත් :

අකුශලවිද්‍යනය ඖදරික වෙයි. කුශලාච්ඡාදනවිද්‍යනයේ සුක්ෂම වෙති. කුශලාකුශලවිද්‍යනයේ ඖදරික වෙති. අච්ඡාදනවිද්‍යනය සුක්ෂම වෙයි. දුෛඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත විද්‍යනය ඖදරික වෙයි. සුඛොපෙක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්ත විද්‍යනයේ සුක්ෂම වෙති. සුඛදුෛඛවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්ත විද්‍යනයේ ඖදරික වෙති. උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත විද්‍යනය සුක්ෂම වෙයි. අසමාපන්නයාගේ විද්‍යනය ඖදරික වෙයි. සමාපන්නයාගේ විද්‍යනය සුක්ෂම වෙයි. සාසුචිවිද්‍යනය ඖදරික වෙයි. අනාසුචිවිද්‍යනය සුක්ෂම වේ. ඒ ඒ විද්‍යනය නිසා ඖදරිකසුක්ෂමවිද්‍යනය දතයුතු.

51. එහි භීතප්‍රණීතවිද්‍යනය කවරෙ යත් :

අකුශලවිද්‍යනය භීත වෙයි. කුශලාච්ඡාදනවිද්‍යනයේ ප්‍රණීත වෙති. කුශලාකුශලවිද්‍යනයේ භීත වෙති. අච්ඡාදනවිද්‍යනය ප්‍රණීත වෙයි. දුෛඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තවිද්‍යනය භීත වෙයි. සුඛොපෙක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්තවිද්‍යනයේ ප්‍රණීත වෙති. සුඛදුෛඛවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්තවිද්‍යනයේ භීත වෙති. උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තවිද්‍යනය ප්‍රණීත වෙයි. අසමාපන්නයාගේ විද්‍යනය භීත වෙයි, සමාපන්නයාගේ විද්‍යනය ප්‍රණීත වෙයි. සාසුචිවිද්‍යනය භීත වෙයි, අනාසුචිවිද්‍යනය ප්‍රණීත වේ. තවද ඒ ඒ විද්‍යනය නිසා භීතප්‍රණීතවිද්‍යනය දතයුතු.

52. එහි දුරවිභවය කවර යත් :

අකුලවිභවය කුලාව්‍යාකෘතවිභවයන් කෙරෙන් දුර වෙයි, කුලාව්‍යාකෘත විභවයෝ අකුලවිභවය කෙරෙන් දුර වෙති. කුලවිභවය අකුලව්‍යාකෘත විභවයන් කෙරෙන් දුර වෙයි, අකුලව්‍යාකෘතවිභවයෝ කුලවිභවය කෙරෙන් දුර වෙති. අව්‍යාකෘතවිභවය කුලාවකුලවිභවයන් කෙරෙන් දුර වෙයි, කුලාවකුලවිභවයෝ අව්‍යාකෘතවිභවය කෙරෙන් දුර වෙති. දුෛඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත විභවය සුඛෝපක්ෂා වේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවයන් කෙරෙන් දුර වෙයි, සුඛෝපක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවයෝ දුෛඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත විභවය කෙරෙන් දුර වෙති. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවය දුෛඛෝපක්ෂා වේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවයන් කෙරෙන් දුර වෙයි, දුෛඛෝපක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවයෝ සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවය කෙරෙන් දුර වෙති. උපක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවය සුඛදුෛඛවේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්ත විභවයන් කෙරෙන් දුර වෙයි, සුඛදුෛඛවේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවයෝ උපක්ෂා වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවය කෙරෙන් දුර වෙති. අසමාපන්නයාගේ විභවය සමාපන්නයාගේ විභවය කෙරෙන් දුර වෙයි, සමාපන්නයාගේ විභවය අසමාපන්නයාගේ විභවය කෙරෙන් දුර වෙයි. සාමුච්චිභවය අනාමුච්චිභවය කෙරෙන් දුර වෙයි, අනාමුච්චිභවය සාමුච්චිභවය කෙරෙන් දුර වේ. මේ ' දුරවිභව ' යි කියනු ලැබේ.

53. එහි සන්තිකවිභවය කවර යත් :

අකුලවිභවය අකුලවිභවයට ආසන්නයෙහි වෙයි. කුලවිභවය කුල විභවයට ආසන්නයෙහි වෙයි. අව්‍යාකෘතවිභවය අව්‍යාකෘතවිභවයට ආසන්නයෙහි වෙයි. දුෛඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවය දුෛඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවයට ආසන්නයෙහි වෙයි. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත විභවයට ආසන්නයෙහි වෙයි. උපක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවය උපක්ෂා වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තවිභවයට ආසන්නයෙහි වෙයි. අසමාපන්නයාගේ විභවය අසමාපන්නයාගේ විභවයට ආසන්නයෙහි වෙයි. සමාපන්නයාගේ විභවය සමාපන්නයාගේ විභවයට ආසන්නයෙහි වෙයි. සාමුච්චිභවය සාමුච්චිභවයට ආසන්නයෙහි වෙයි. අනාමුච්චිභවය අනාමුච්චිභවයට ආසන්නයෙහි වේ. මේ ' සන්තිකවිභව ' යි කියනු ලැබේ. තවද ඒ ඒ විභවය නිසා ' දුරසන්තික විභවය දකුණු.

සුත්‍රාන්තරාජනීය යි.

54. පඤ්චකකිකා : රූපකකිකො, ඵෙදනාකකිකො, සඤ්ඤාකකිකො සංඛාරකකිකො, විඤ්ඤාණකකිකො.

55. තඤ්ඤා කතමො රූපකකිකො:

එකවිධෙන රූපකකිකො; සබ්බං රූපං න හෙතු, අහෙතුකං, හෙතුවිපසුත්තං, සප්පච්චයං, සබ්බතං, රූපං, ලොකීයං, සාසවං, සංයොජනීයං, ගජ්ඣීයං, ඔඝනීයං, යොගනීයං, නීවරණීයං, පරම්ච්චං, උපාදානීයං, සංකිලෙසිකං, අඛ්‍යාතනං, අනාරම්මණං, අවෙනසිකං, විත්තවිපසුත්තං, නෙවවිපාකනවිපාකධම්මමමං, අසංකිලිච්චි සංකිලෙසිකං, න සවිතකකසවිචාරං, න අවිතකකවිචාරමත්තං, අවිතකකඅවිචාරං, න පීතීසහගතං, න සුඛසහගතං, න උපෙකකා සහගතං, නෙව දසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බං, නෙව දසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකං, නෙවාවයගාමී, නාපචයගාමී, නෙවසෙකකිං, නාසෙකකිං, පරිත්තං, කාමාවචරං, න රූපාවචරං, න අරූපාවචරං, පරියාපත්තං, නොඅපරියාපත්තං, අතීයතං, අතීයානිකං, උප්පත්තං, ජහි විඤ්ඤාණෙහි විඤ්ඤායාං, අනිච්චං, ජර්භිගුතං. එවං එකවිධෙන රූපකකිකො.

56. දුට්ඨධෙන රූපකකිකො : අඤ්ඤා රූපං උපාදා, අඤ්ඤා රූපං නුපාදා. අඤ්ඤා රූපං උපාදිත්තං, අඤ්ඤා රූපං අනුපාදිත්තං. අඤ්ඤා රූපං උපාදිත්තනු පාදනීයං, අඤ්ඤා රූපං අනුපාදිත්තනුපාදනීයං. අඤ්ඤා රූපං සනිදසුසනං, අඤ්ඤා රූපං අනිදසුසනං අඤ්ඤා රූපං සප්පච්චං, අඤ්ඤා රූපං අප්පච්චං. අඤ්ඤා රූපං ඉන්ද්‍රියං, අඤ්ඤා රූපං න ඉන්ද්‍රියං. අඤ්ඤා රූපං මහාභුතං, අඤ්ඤා රූපං න මහාභුතං. අඤ්ඤා රූපං විඤ්ඤාතරී, අඤ්ඤා රූපං න විඤ්ඤාතරී. අඤ්ඤා රූපං විත්තසම්මුච්චානං, අඤ්ඤා රූපං න විත්තසම්මුච්චානං. අඤ්ඤා රූපං විත්තසහභු, අඤ්ඤා රූපං න විත්තසහභු. අඤ්ඤා රූපං විත්තානුපරිච්චතරී, අඤ්ඤා රූපං න විත්තානුපරිච්චතරී. අඤ්ඤා රූපං අජ්ඣතරීකං, අඤ්ඤා රූපං බාහිරං. අඤ්ඤා රූපං ඔලාරිකං, අඤ්ඤා රූපං සුමුමං. අඤ්ඤා රූපං දුරෙ, අඤ්ඤා රූපං සනතිකෙ -පෙ- අඤ්ඤා රූපං කඛ්‍රිකාරෙ අභාරෙ, අඤ්ඤා රූපං න කඛ්‍රිකාරෙ අභාරෙ. එවං දුට්ඨධෙන රූපකකිකො. [යථා රූපකකිකො විභවතං, තථා ඉධ විභව්වබ්බං.]

57. තිවිධෙන රූපකකිකො: යං තං රූපං අජ්ඣතරීකං තං උපාදා, යං තං රූපං බාහිරං තං අඤ්ඤා උපාදා, අඤ්ඤා නුපාදා. යං තං රූපං අජ්ඣතරීකං තං උපාදිත්තං, යං තං රූපං බාහිරං තං අඤ්ඤා උපාදිත්තං, අඤ්ඤා අනුපාදිත්තං. යං තං රූපං අජ්ඣතරීකං තං උපාදිත්තනුපාදනීයං, යං තං රූපං බාහිරං තං අඤ්ඤා උපාදිත්තනුපාදනීයං අඤ්ඤා අනුපාදිත්තනුපාදනීයං. -පෙ- යං තං රූපං අජ්ඣතරීකං තං න කඛ්‍රිකාරෙ අභාරෙ, යං තං රූපං බාහිරං තං අඤ්ඤා කඛ්‍රිකාරෙ අභාරෙ, අඤ්ඤා න කඛ්‍රිකාරෙ අභාරෙ. එවං තිවිධෙන රූපකකිකො.

54. ස්කන්ධයෝ පස්දෙනෙකි : රූපස්කන්ධ යැ, වේදනාස්කන්ධ යැ, සංඥ ස්කන්ධ යැ, සංස්කාරස්කන්ධ යැ, විඤනස්කන්ධ යි.

55. එහි රූපස්කන්ධය කවරෙ යන් :

එක් අයුරෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි. හැම රූපය භෙතු නො වෙයි, අභෙතුක යැ, භෙතුවිප්‍රසුක්ත යැ, ප්‍රත්‍යයසහිත යැ, සඨිබත යැ, (රූප්පනාර්ථයෙන්) රූප යැ, ලොකීක යැ, සාසුච යැ, සංයෝජනයන්ට හිත යැ, ග්‍රන්ථයන්ට හිත යැ, ඔසයන්ට හිත යැ, යොගයන්ට හිත යැ, නිවරණයන්ට හිත යැ, පරාමාෂ්ට යැ, උපාදනයන්ට හිත ය, සාංක්ලේශික ය, අව්‍යාකෘත ය, අනාලම්බන ය, අවේතසික යැ, වික්තවිප්‍රසුක්ත යැ, නො ම විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම නො වූයේ යැ, අසංක්ලිෂ්ට සාංක්ලේශික යැ, සචිතර්කසවිචාර නො වූයේ යැ, අචිතර්කවිචාරමාත්‍ර නො වූයේ යැ, අචිතර්කඅවිචාර යැ, ප්‍රීතිසහගත නො වූයේ යැ, සුචසහගත නො වූයේ යැ, උපෙක්ෂා සහගත නො වූයේ යැ, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය යැ, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතු ඇත්තේ යැ, නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී යැ, නො ම ශෙශක්ෂ නො ද අශෙශක්ෂ යැ, පරිත්ත යැ, කාමාවචර යැ, රූපාවචර නො වූයේ යැ, අරූපාවචර නො වූයේ යැ, පයඨාපන්න යැ, අපයඨාපන්න නො වූයේ යැ, අනියත යැ, අනෙයඨාභික යැ, උත්පන්න යැ, ෂඨවිඤනයන් විසින් දත යුක්තේ යැ, අනිත්‍ය යැ, ජරාවෙන් මධ්‍යා ලදී. මෙසේ එක් අයුරෙකින් රූපස්කන්ධය වේ.

56. ද්විප්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : උපාදරූපයෙක් ඇත, උපාද නො වූ රූපයෙක් ඇති, උපාදින්තරූපයෙක් ඇත, අනුපාදින්තරූපයෙක් ඇති, උපාදිනොපාදනිය රූපයෙක් ඇත, අනුපාදින්තොපාදනියරූපයෙක් ඇති, සතිදර්ශනරූපයෙක් ඇත, අනිදර්ශනරූපයෙක් ඇති, සප්‍රතිසරූපයෙක් ඇත, අප්‍රතිසරූපයෙක් ඇති, ඉන්ද්‍රියරූපයෙක් ඇත, ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපයෙක් ඇති, මහාභූතරූපයෙක් ඇත, මහාභූත නො වූ රූපයෙක් ඇති, විඤජ්ජිතරූපයෙක් ඇත, විඤජ්ජි නො වූ රූපයෙක් ඇති, වික්තසමුත්ථානරූපයෙක් ඇත, වික්තසමුත්ථාන නො වූ රූපයෙක් ඇති, වික්තසහභූ (සිත සමග උපන්) රූපයෙක් ඇත, වික්තසහභූ නො වූ රූපයෙක් ඇති, වික්තානුපරිවර්තී (සිත අනුව පෙරළෙන සුලු) රූපයෙක් ඇත, වික්තානුපරිවර්තී නො වූ රූපයෙක් ඇති, ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් ඇත, බාහිරරූපයෙක් ඇති, ඔදර්කරූපයෙක් ඇත, සුක්ෂ්මරූපයෙක් ඇති, දුරරූපයෙක් ඇත, සන්තිකෙරූපයෙක් ඇති, . . . කවලීකාරාභාරරූපයෙක් ඇත, කවලීකාරාභාර නො වූ රූපයෙක් ඇති, මෙසේ ද්විප්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ. (ධම්මසංඝු රූපකාණ්ඩයෙහි විභාග කළ පරිද්දෙන් මෙහි විභාග කළ යුතු.)

57. ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : යම් රූපයෙක් ආධ්‍යාත්මික ද ඒ උපාද වෙයි. යම් රූපයෙක් බාහිර ද ඒ උපාද වූයෙක් ඇත, උපාද නො වූයෙක් ඇති, යම් රූපයෙක් ආධ්‍යාත්මික ද ඒ උපාදින්ත වෙයි. යම් රූපයෙක් බාහිර ද ඒ උපාදින්ත වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්ත වූයෙක් ඇති. යම් රූපයෙක් ආධ්‍යාත්මික ද ඒ උපාදින්තොපාදනිය වෙයි. යම් රූපයෙක් බාහිර ද ඒ උපාදින්තොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්තොපාදනිය වූයෙක් ඇති. . . . යම් රූපයෙක් ආධ්‍යාත්මික ද ඒ කවලීකාරාභාර නො වෙයි. යම් රූපයෙක් බාහිර ද ඒ කවලීකාරාභාර වූයෙක් ඇත, කවලීකාරාභාර නො වූයෙක් ඇති. මෙසේ ත්‍රිප්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

58. චතුර්විධෙන රූපකකිකො: යං තං රූපං උපාදා, තං අඤ්චි උපාදින්නං, අඤ්චි අනුපාදින්නං. යං තං රූපං නුපාදා, තං අඤ්චි උපාදින්නං, අඤ්චි අනුපාදින්නං. යං තං රූපං උපාදා, තං අඤ්චි උපාදිනනුපාදනිකං, අඤ්චි අනුපාදිනනුපාදනිකං. යං තං රූපං නුපාදා, තං අඤ්චි උපාදිනනුපාදනිකං, අඤ්චි අනුපාදිනනුපාදනිකං. යං තං රූපං උපාදා, තං අඤ්චි සප්පච්ඡං, අඤ්චි අප්පච්ඡං. යං තං රූපං නුපාදා තං අඤ්චි සප්පච්ඡං, අඤ්චි අප්පච්ඡං. යං තං රූපං උපාදා තං අඤ්චි ඔලාරිකං අඤ්චි සුබ්බමං. යං තං රූපං නුපාදා තං අඤ්චි ඔලාරිකං අඤ්චි සුබ්බමං. යං තං රූපං උපාදා තං අඤ්චි දුරෙ, අඤ්චි සන්තිකෙ. යං තං රූපං නුපාදා තං අඤ්චි දුරෙ, අඤ්චි සන්තිකෙ. -පෙ-දිට්ඨං, සුතං, මුතං, විඤ්ඤාතං රූපං. එවං චතුර්විධෙන රූපකකිකො.

59. පඤ්ඤා විධෙන රූපකකිකො: පඨවිඛාතා, ආපොඛාතා, තෙජෝඛාතා, වායොඛාතා, සඤ්ඤා රූපං උපාදා. එවං පඤ්ඤා විධෙන රූපකකිකො.

60. ඡර්විධෙන රූපකකිකො: චක්ඛුච්ඤ්ඤායං රූපං, සොඛ ච්ඤ්ඤායං රූපං, ඝානච්ඤ්ඤායං රූපං ජීව්හාච්ඤ්ඤායං රූපං කායච්ඤ්ඤායං රූපං, මනෝච්ඤ්ඤායං රූපං. එවං ඡර්විධෙන රූපකකිකො.

61. සත්තවිධෙන රූපකකිකො: චක්ඛුච්ඤ්ඤායං රූපං, සොඛ ච්ඤ්ඤායං රූපං, ඝානච්ඤ්ඤායං රූපං, ජීව්හාච්ඤ්ඤායං රූපං, කායච්ඤ්ඤායං රූපං, මනෝඛාතාච්ඤ්ඤායං රූපං, මනෝච්ඤ්ඤාණංඛාතාච්ඤ්ඤායං රූපං. එවං සත්තවිධෙන රූපකකිකො.

62. අට්ඨවිධෙන රූපකකිකො: චක්ඛුච්ඤ්ඤායං රූපං, සොඛ ච්ඤ්ඤායං රූපං, ඝානච්ඤ්ඤායං රූපං, ජීව්හාච්ඤ්ඤායං රූපං, කායච්ඤ්ඤායං රූපං අඤ්චි සුඛසමච්ඡයං, අඤ්චි දුක්ඛසමච්ඡයං, මනෝඛාතාච්ඤ්ඤායං රූපං, මනෝච්ඤ්ඤාණංඛාතාච්ඤ්ඤායං රූපං. එවං අට්ඨවිධෙන රූපකකිකො.

63. නවවිධෙන රූපකකිකො: චක්ඛුඤ්ඤායං, සොඛිඤ්ඤායං, ඝානිඤ්ඤායං, ජීවිතිඤ්ඤායං, කායිඤ්ඤායං, ඉඤ්ඤායං, පුරිසිඤ්ඤායං, ජීවිතිඤ්ඤායං, සඤ්ඤා රූපං න ඉඤ්ඤායං. එවං නවවිධෙන රූපකකිකො.

64. දසවිධෙන රූපකකිකො: චක්ඛුඤ්ඤායං, සොඛිඤ්ඤායං, ඝානිඤ්ඤායං, ජීවිතිඤ්ඤායං, කායිඤ්ඤායං, ඉඤ්ඤායං, පුරිසිඤ්ඤායං, ජීවිතිඤ්ඤායං, න ඉඤ්ඤායං රූපං අඤ්චි සප්පච්ඡං, අඤ්චි අප්පච්ඡං. එවං දසවිධෙන රූපකකිකො.

65. එකාදසවිධෙන රූපකකිකො: චක්ඛායතනං, සොඛායතනං, ඝානායතනං, ජීව්හායතනං, කායායතනං, රූපායතනං, සඤ්ඤායතනං, ගඤ්ඤායතනං, රසායතනං, ථොට්ඨබ්බායතනං, සඤ්ඤා රූපං අනිදස්සන අප්පච්ඡං ධම්මායතනපරියාපනනං. එවං එකාදසවිධෙන රූපකකිකො. අයං වුච්චති රූපකකිකො.

රූපකකිකො නිට්ඨිතො.

58. වතුකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : යම් රූපයෙක් උපාද වේ ද, ඒ උපාදින් වූයෙක් ඇත, අනුපාදින් වූයෙක් ඇත. යම් රූපයෙක් උපාද නොවූයේ ද ඒ උපාදින් වූයෙක් ඇත, අනුපාදින් වූයෙක් ඇත. යම් රූපයෙක් උපාද වූයේ ද ඒ උපාදින් නොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින් නොපාදනිය වූයෙක් ඇත. යම් රූපයෙක් උපාද නො වූයේ ද ඒ උපාදින් නොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින් නොපාදනිය වූයෙක් ඇත. යම් රූපයෙක් උපාද වූයේ ද ඒ සප්තක වූයෙක් ඇත, අප්තක වූයෙක් ඇත. යම් රූපයෙක් උපාද නො වූයේ ද ඒ සප්තක වූයෙක් ඇත, අප්තක වූයෙක් ඇත. යම් රූපයෙක් උපාද වූයේ ද ඒ ඔදරික වූයෙක් ඇත, සුක්ෂම වූයෙක් ඇත. යම් රූපයෙක් උපාද නො වූයේ ද ඒ ඔදරික වූයෙක් ඇත, සුක්ෂම වූයෙක් ඇත. යම් රූපයෙක් උපාද වූයේ ද ඒ දුර් වූයෙක් ඇත, ළඟ වූයෙක් ඇත. යම් රූපයෙක් උපාද නො වූයේ ද, ඒ දුර් වූයෙක් ඇත, ළඟ වූයෙක් ඇත. . . . දෘෂ්ට (රූපායතන) ය ශ්‍රැත (ශබ්දයතන) ය මුක්ත (ගන්ධ රසස්ප්‍රස්ථව්‍යායතන) ය විඤන (ධර්මායතන) රූප යි. මෙසේ වතුකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

59. පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : පාඨවිධාතු යැ, අබිධාතු යැ, තෙජොධාතු යැ, වායුධාතු යැ, යම් උපාදරූපයෙකුත් වේ ද එය යි. මෙසේ පඤ්චප්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

60. ඡට්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුර්විඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, ශ්‍රොත්‍රවිඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, ස්‍රාණවිඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, ජීව්වාචිඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, කායවිඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, මනෝවිඤනයෙන් දකුණු රූප යි. මෙසේ ඡට්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

61. සත්තප්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුර්විඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, ශ්‍රොත්‍රවිඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, ස්‍රාණවිඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, ජීව්වාචිඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, කායවිඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, මනෝධාතුයෙන් දකුණු රූප යැ මනෝවිඤනාධාතුයෙන් දකුණු රූප යි. මෙසේ සත්තප්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

62. අඡට්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුර්විඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, ශ්‍රොත්‍රවිඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, ස්‍රාණවිඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, ජීව්වාචිඤනයෙන් දකුණු රූප යැ, කායවිඤනයෙන් දකුණු රූපය සුච්චතස් වූයෙක් ඇත, දුක්චතස් වූයෙක් ඇත. මනෝධාතුයෙන් දකුණු රූප යැ, මනෝවිඤනාධාතුයෙන් දකුණු රූප යි. මෙසේ අඡට්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

63. නවප්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුරින්ද්‍රිය යැ, ශ්‍රොත්‍රන්ද්‍රිය යැ, ස්‍රාණන්ද්‍රිය යැ, ජීව්වෙන්ද්‍රිය යැ, කායෙන්ද්‍රිය යැ, ස්තීන්ද්‍රිය යැ, පුරුෂෙන්ද්‍රිය යැ, ජීවිතෙන්ද්‍රිය යැ, ඉන්ද්‍රිය නො වූ යම් රූපයෙකුත් වේ ද, එ ද යි මෙසේ නවප්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

64. දශප්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුරින්ද්‍රිය යැ, ශ්‍රොත්‍රන්ද්‍රිය යැ, ස්‍රාණන්ද්‍රිය යැ, ජීව්වෙන්ද්‍රිය යැ, කායෙන්ද්‍රිය යැ, ස්තීන්ද්‍රිය යැ, පුරුෂෙන්ද්‍රිය යැ, ජීවිතෙන්ද්‍රිය යැ, ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපය සප්තක වූයේ ඇත, අප්තක වූයේ ඇත. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

65. එකාදශප්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුරායතන යැ, ශ්‍රොත්‍රායතන යැ, ස්‍රාණායතන යැ, ජීව්වායතන යැ, කායායතන යැ, රූපායතන යැ, ශබ්දායතන යැ, ගන්ධායතන යැ, රසායතන යැ, ස්ප්‍රස්ථව්‍යායතන යැ, අනිදර්ශනඅප්‍රතිස වූ ධර්මායතන පයථාපන්ත වූ යම් රූපයෙකුත් වේ ද, එ ද යි මෙසේ එකාදශප්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ. මේ රූපස්කන්ධ යි කියනු ලැබේ.

රූපස්කන්ධය නිමි.

66. නත්ත කතමො වෙදනාකකිකො:

එකවිධෙන වෙදනාකකිකො: එසසමපසුනො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො: අඤ්ඤා සහෙතුකො, අඤ්ඤා අහෙතුකො.

තිවිධෙන වෙදනාකකිකො: අඤ්ඤා කුසලො, අඤ්ඤා අකුසලො, අඤ්ඤා අබ්‍යාකතො.

චතුර්ධෙන වෙදනාකකිකො: අඤ්ඤා භාමාවචරො, අඤ්ඤා රූපාවචරො, අඤ්ඤා අරූපාවචරො, අඤ්ඤා අපරිපාපකො;

පඤ්ඤාවිධෙන වෙදනාකකිකො: අඤ්ඤා සුඛිත්ථිතං, අඤ්ඤා දුක්ඛිත්ථිතං, අඤ්ඤා සොමනසිත්ථිතං, අඤ්ඤා දොමනසිත්ථිතං, අඤ්ඤා උපෙකිත්ථිතං. එවං පඤ්ඤාවිධෙන වෙදනාකකිකො.

ඡර්ධෙන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසමඵසස්ථා වෙදනා, සොන සමඵසස්ථා වෙදනා, ඝානසමඵසස්ථා වෙදනා, ජීව්හාසමඵසස්ථා වෙදනා, කායසමඵසස්ථා වෙදනා, මනොසමඵසස්ථා වෙදනා. එවං ඡර්ධෙන වෙදනාකකිකො.

සත්තවිධෙන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසමඵසස්ථා වෙදනා, සොන සමඵසස්ථා වෙදනා, ඝානසමඵසස්ථා වෙදනා, ජීව්හාසමඵසස්ථා වෙදනා, කායසමඵසස්ථා වෙදනා, මනොධාතුසමඵසස්ථා වෙදනා, මනො-විඤ්ඤාණධාතුසමඵසස්ථා වෙදනා. එවං සත්තවිධෙන වෙදනාකකිකො.

අර්ධවිධෙන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසමඵසස්ථා වෙදනා, සොන සමඵසස්ථා වෙදනා, ඝානසමඵසස්ථා වෙදනා, ජීව්හාසමඵසස්ථා වෙදනා, කායසමඵසස්ථා වෙදනා අඤ්ඤා සුඛා, අඤ්ඤා දුක්ඛා, මනොධාතු සමඵසස්ථා වෙදනා, මනොවිඤ්ඤාණධාතුසමඵසස්ථා වෙදනා. එවං අර්ධවිධෙන වෙදනාකකිකො.

නව්විධෙන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසමඵසස්ථා වෙදනා, සොන සමඵසස්ථා වෙදනා, ඝානසමඵසස්ථා වෙදනා, ජීව්හාසමඵසස්ථා වෙදනා, කායසමඵසස්ථා වෙදනා, මනොධාතුසමඵසස්ථා වෙදනා, මනො-විඤ්ඤාණධාතුසමඵසස්ථා වෙදනා අඤ්ඤා කුසලො, අඤ්ඤා අකුසලො, අඤ්ඤා අබ්‍යාකතා. එවං නව්විධෙන වෙදනාකකිකො.

දසවිධෙන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසමඵසස්ථා වෙදනා, සොන සමඵසස්ථා වෙදනා, ඝානසමඵසස්ථා වෙදනා, ජීව්හාසමඵසස්ථා වෙදනා, කායසමඵසස්ථා වෙදනා අඤ්ඤා සුඛා, අඤ්ඤා දුක්ඛා, මනොධාතුසමඵසස්ථා වෙදනා, මනොවිඤ්ඤාණධාතුසමඵසස්ථා වෙදනා අඤ්ඤා කුසලො, අඤ්ඤා අකුසලො, අඤ්ඤා අබ්‍යාකතා. එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

66. එහි වේදනාස්කන්ධය කවරෙ යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සහෙතක වූයේ ඇත, අභේතක වූයේ ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූ වේදනාස්කන්ධයෙක් ඇත, අකුශල වූයේ ඇත, අව්‍යාකෘත වූයේ ඇති.

චතුෂ්ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : කාමාවචර වූ වේදනාස්කන්ධයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයේ ඇත, අරූපාවචර වූයේ ඇත, අපයභාවන්ත වූයේ ඇති.

පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සුඛින්ද්‍රියයෙක් ඇත, දුක්ඛින්ද්‍රියයෙක් ඇත, සොමනස්සින්ද්‍රියයෙක් ඇත, දෙමනස්සින්ද්‍රියයෙක් ඇත, උපෙක්ඛින්ද්‍රියයෙක් ඇති. මෙසේ පඤ්චප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

ෂ්‍රව්‍යකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සොතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ඝාතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ජීවහා සම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යි. මෙසේ ෂ්‍රව්‍යකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

සප්තප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සොතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ඝාතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ජීවහාසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝධාතූසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝචිඤ්ඤාණධාතූසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යි. මෙසේ සප්තප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

අෂ්ටප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සොතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ඝාතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ජීවහා සම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා සුඛ වූයේ ඇත, දුක් වූයේ ඇති. මනෝධාතූසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝචිඤ්ඤාණධාතූසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යි. මෙසේ අෂ්ටප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

නවප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සොතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ඝාතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ජීවහා සම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝධාතූ සම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝචිඤ්ඤාණධාතූසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා කුශලවේදනායෙක් ඇත, අකුශලවේදනායෙක් ඇත, අව්‍යාකෘතවේදනායෙක් ඇති. මෙසේ නවප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

දශප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සොතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ඝාතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ජීවහා සම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා සුඛ වූයේ ඇත, දුක් වූයේ ඇත, මනෝධාතූසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝචිඤ්ඤාණධාතූසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා කුශලවේදනායෙක් ඇත, අකුශලවේදනායෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වේදනායෙක් ඇති. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

67. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො: එසසසම්පසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො: අපච්චි සහෙතුකො, අපච්චි අහෙතුකො.

නිවිධෙන වෙදනාකකිකො: අපච්චි විපාකො, අපච්චි විපාකධම්මධම්මො, අපච්චි නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මො.

අපච්චි උපාදිනනුපාදනියො අපච්චි අනුපාදිනනුපාදනියො, අපච්චි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අපච්චි සඛිකිලිට්ඨසඛිකිලෙසිකො, අපච්චි අසඛිකිලිට්ඨසඛිකිලෙසිකො, අපච්චි අසඛිකිලිට්ඨඅසඛිකිලෙසිකො.

අපච්චි සචිතකකච්චිවාරො, අපච්චි අචිතකකච්චිවාරම්තෙනා, අපච්චි අචිතකකඅච්චිවාරො.

අපච්චි දසසනෙන පභාතබ්බො, අපච්චි භාවනාය පභාතබ්බො, අපච්චි නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපච්චි දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපච්චි භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අපච්චි නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො.

අපච්චි අච්චයගාමී, අපච්චි අපච්චයගාමී, අපච්චි නෙවච්චයගාමීනාපච්චයගාමී.

අපච්චි සෙකෙඛා, අපච්චි අසෙකෙඛා, අපච්චි නෙවසෙකකනාසෙකෙඛා.

අපච්චි පරිතෙනා, අපච්චි මහග්ගතො, අපච්චි අපපමාණො.

අපච්චි පරිතනාරම්මණො, අපච්චි මහග්ගතාරම්මණො, අපච්චි අපපමාණාරම්මණො.

අපච්චි භීනො, අපච්චි මජ්ඣිමො, අපච්චි පණීතො.

අපච්චි මිච්ඡන්තනියතො. අපච්චි සම්මන්තනියතො, අපච්චි අනියතො.

අපච්චි මග්ගාරම්මණො, අපච්චි මග්ගහෙතුකො, අපච්චි මග්ගාභිපතී.

අපච්චි උපපනො, අපච්චි අනුපපනො, අපච්චි උදපාදී.

අපච්චි අතීතො. අපච්චි අනාගතො, අපච්චි පච්චුපපනො.

අපච්චි අතීතාරම්මණො, අපච්චි අනාගතාරම්මණො, අපච්චි පච්චුපපනාරම්මණො.

අපච්චි අජ්ඣතො, අපච්චි ඛභිඤ්ඤා, අපච්චි අජ්ඣතඛභිඤ්ඤා.

අපච්චි අජ්ඣතතාරම්මණො, අපච්චි ඛභිඤ්ඤාරම්මණො, අපච්චි අජ්ඣතඛභිඤ්ඤාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

67. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෛද්‍යාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශමිත්‍රප්‍රකාර වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෛද්‍යාස්කන්ධය වෙයි : සහෙකුකවෛද්‍යාස්කන්ධය ඇත, අහෙකුක වූයේ ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෛද්‍යාස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකස්වභාවධර්ම වූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම නො වූයෙක් ඇති.

උපාදින්නුපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නුපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න-අනුපාදනිය වූයෙක් ඇති.

සංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශිකවූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ට-අසංක්ලේශික වූයෙක් ඇති.

සචිතර්කසච්චාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක විචාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කඅච්චාර වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෙක් ඇත, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙකුකයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙකු ඇත්තෙක් ඇත, නො ම දර්ශනයෙන් නොද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙකු ඇත්තෙක් ඇති.

ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නො ම ආවයගාමී නාපවයගාමී වූයෙක් ඇති.

ශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, අශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො ම ශෛක්ෂ වූ අශෛක්ෂ නො වූයෙක් ඇති.

පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහද්ගත වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති.

පරිත්තාලම්බන වූයෙක් ඇත, මහද්ගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණාලම්බන වූයෙක් ඇති.

භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රණීත වූයෙක් ඇති.

මිට්‍යාත්වනියත වූයෙක් ඇත, සමාස්ත්වනියත වූයෙක් ඇත, අනියත වූයෙක් ඇති.

මාර්ගාලම්බන වූයෙක් ඇත, මාර්ගහෙකුක වූයෙක් ඇත, මාර්ගාධිපතී වූයෙක් ඇති.

උත්පන්න වූයෙක් ඇත, අනුත්පන්න වූයෙක් ඇත, උත්පාදී (උපද්‍යාසුලු) වූයෙක් ඇති.

අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූයෙක් ඇති.

අතීතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අනාගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහ්‍ය වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහ්‍ය වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහ්‍යාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහ්‍යාලම්බන වූයෙක් ඇති. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෛද්‍යාස්කන්ධය වේ.

68. එකවිධෙන වෙදනාක්කකො : එසසසමපසුනො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාක්කකො : අපී හෙතුසමපසුනො, අපී හෙතු විපසුනො.

අපී න හෙතු සහෙතුකො, අපී න හෙතු අහෙතුකො.

අපී ලොකියො, අපී ලොකුත්තරො.

අපී කෙනවි විඤ්ඤයො, අපී කෙනවි න විඤ්ඤයො.

අපී සාසවො, අපී අනාසවො.

අපී ආසවිසමපසුනො, අපී ආසවිවිපසුනො.

අපී ආසවිවිපසුත්තසාසවො, අපී ආසවිවිපසුත්තඅනාසවො.

අපී සංගොජ්ඣයො, අපී අසංගොජ්ඣයො.

අපී සංගොජනසමපසුනො, අපී සංගොජනවිපසුනො.

අපී සංගොජනවිපසුත්තසංගොජ්ඣයො, අපී සංගොජන විපසුත්තඅසංගොජ්ඣයො.

අපී ගන්තියො, අපී අගන්තියො.

අපී ගන්තමපසුනො, අපී ගන්තිවිපසුනො.

අපී ගන්තිවිපසුත්තගන්තියො, අපී ගන්තිවිපසුත්තඅගන්තියො.

අපී ඔඝතියො, අපී අනොඝතියො.

අපී ඔඝසමපසුනො, අපී ඔඝවිපසුනො.

අපී ඔඝවිපසුත්තඔඝතියො, අපී ඔඝවිපසුත්තඅනොඝතියො.

අපී යොගතියො, අපී අයොගතියො.

අපී යොගසමපසුනො, අපී යොගවිපසුනො.

අපී යොගවිපසුත්තයොගතියො, අපී යොගවිපසුත්තඅයොග- නියො.

අපී නීවරණියො, අපී අනීවරණියො.

අපී නීවරණසමපසුනො, අපී නීවරණවිපසුනො.

අපී නීවරණවිපසුත්තනීවරණියො, අපී නීවරණවිපසුත්ත අනීවරණියො.

අපී පරාමට්ඨො, අපී අපරාමට්ඨො.

අපී පරාමාසසමපසුනො, අපී පරාමාසවිපසුනො.

අපී පරාමාසවිපසුත්තපරාමට්ඨො, අපී පරාමාසවිපසුත්ත අපරාමට්ඨො.

අපී උපාදිනො, අපී අනුපාදිනො.

අපී උපාදනියො, අපී අනුපාදනියො.

අපී උපාදනසමපසුනො, අපී උපාදනවිපසුනො.

අපී උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියො, අපී උපාදනවිපසුත්ත අනුපාදනියො.

අපී සංකිලෙසිකො, අපී අසංකිලෙසිකො.

අපී සංකිලීට්ඨො, අපී අසංකිලීට්ඨො.

අපී කිලෙසසමපසුනො, අපී කිලෙසවිපසුනො.

අපී කිලෙසවිපසුත්තසංකිලෙසිකො, අපී කිලෙසවිපසුත්ත අසංකිලෙසිකො.

68. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි ; ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි ; හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් වෙයි, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් වේ.

හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ඇති.

ලොකිකයෙක් ඇත, ලොකොත්තරයෙක් ඇති.

(වක්ෂ්‍රථවිඤ්ජාදීන් අතුරෙහි) කිසි එකෙකින් දතයුතු වූයෙක් ඇත, කිසි එකෙකින් නො දතයුතු වූයෙක් ඇති.

සාසුච වූයෙක් ඇත, අනාසුච වූයෙක් ඇති.

ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ආසුචවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ආසුච විප්‍රයුක්ත සාසුච වූයෙක් ඇත, ආසුචවිප්‍රයුක්තඅනාසුච වූයෙක් ඇති.

සංයොජනයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, සංයොජනයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

සංයොජනසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සංයොජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

සංයොජනවිප්‍රයුක්ත වූ සංයොජනයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, සංයොජනවිප්‍රයුක්ත වූ සංයොජනයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්තග්‍රන්ථනිය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්තඅග්‍රන්ථනිය වූයෙක් ඇති.

ඔසයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, ඔසයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

ඔසසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ඔසවිප්‍රයුක්තඔසනිය වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රයුක්තඅනොසනිය වූයෙක් ඇති.

යොගයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, යොගයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

යොගසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

යොගවිප්‍රයුක්තයොගනිය වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රයුක්තඅයොගනිය වූයෙක් ඇති.

නිවරණයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, නිවරණයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණිය වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණිය නො වූයෙක් ඇති.

පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, පරාමාෂ්ට නො වූයෙක් ඇති.

පරාමාසසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, පරාමාසවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

පරාමාසවිප්‍රයුක්තපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, පරාමාසවිප්‍රයුක්ත වූ පරාමාෂ්ට නො වූයෙක් ඇති.

උපාදින්න වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න වූයෙක් ඇති.

උපාදනයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, උපාදනයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

උපාදන සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

උපාදනවිප්‍රයුක්තඋපාදනිය වූයෙක් ඇත, උපාදන විප්‍රයුක්තඅනුපාදනිය වූයෙක් ඇති.

සංක්ලෙශික වූයෙක් ඇත, සංක්ලෙශික නො වූයෙක් ඇති.

සංක්ලිෂ්ට වූයෙක් ඇත, සංක්ලිෂ්ට නො වූයෙක් ඇති.

ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ක්ලෙශවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ක්ලෙශවිප්‍රයුක්ත සංක්ලෙශික වූයෙක් ඇත, ක්ලෙශවිප්‍රයුක්ත වූ සංක්ලෙශික නො වූයෙක් ඇති.

අපි දැක්වෙන පහතවේදියා, අපි න දැක්වෙන පහතවේදියා.

අපි භාවනාය පහතවේදියා, අපි න භාවනාය පහතවේදියා.

අපි දැක්වෙන පහතවේදියාගේදුකො, අපි න දැක්වෙන පහතවේදියාගේදුකො.

අපි භාවනාය පහතවේදියාගේදුකො, අපි න භාවනාය පහතවේදියාගේදුකො.

අපි සවිච්ඡේදය, අපි අවිච්ඡේදය.

අපි සවිච්චාරය, අපි අවිච්චාරය.

අපි සප්පිතිකො, අපි අප්පිතිකො.

අපි පිතිසහගතො, අපි න පිතිසහගතො.

අපි කාමාවච්චාරය, අපි න කාමාවච්චාරය.

අපි රූපාවච්චාරය, අපි න රූපාවච්චාරය.

අපි අරූපාවච්චාරය, අපි න අරූපාවච්චාරය.

අපි පරියාපනො, අපි අපරියාපනො.

අපි නියානිකො, අපි අනියානිකො.

අපි නියතො, අපි අනියතො.

අපි සඋත්තරය, අපි අනුත්තරය.

අපි සරණො, අපි අරණො.

නිව්ඛේදන වේදනාකඛිකො : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්බාසනො-පෙ- එවං දසව්ඛේදන වේදනාකඛිකො.

69. එකව්ඛේදන වේදනාකඛිකො : එසසසමපසුත්තො.

දුච්ඛේදන වේදනාකඛිකො : අපි සරණො, අපි අරණො.

නිව්ඛේදන වේදනාකඛිකො : අපි විපාකො, අපි විපාකධම්මධම්මො, අපි නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මො.

අපි උපාදිනුපාදනියො -පෙ- අපි අඤ්ඤාතාරමණො, අපි බණ්ඩාරමණො, අපි අඤ්ඤාතබණ්ඩාරමණො -පෙ- එවං දසව්ඛේදන වේදනාකඛිකො.

දුකඛුලකං.

70. එකව්ඛේදන වේදනාකඛිකො : එසසසමපසුත්තො.

දුච්ඛේදන වේදනාකඛිකො : අපි සහෙදුකො, අපි අහෙදුකො.

නිව්ඛේදන වේදනාකඛිකො : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්බාසනො-පෙ- එවං දසව්ඛේදන වේදනාකඛිකො.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයෙක් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙදකයෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙදක නො වූයෙක් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙද ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙද නැතියෙක් ඇති.

සවිතර්ක වූයෙක් ඇත, අවිතර්ක වූයෙක් ඇති.

සච්චාර වූයෙක් ඇත, අච්චාර වූයෙක් ඇති.

සප්‍රීතික වූයෙක් ඇත, අප්‍රීතික වූයෙක් ඇති.

ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රීතිසහගත නො වූයෙක් ඇති.

කාමාවචර වූයෙක් ඇත, කාමාවචර නො වූයෙක් ඇති.

රූපාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර නො වූයෙක් ඇති.

අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර නො වූයෙක් ඇති.

පයඤ්චන වූයෙක් ඇත, පයඤ්චන නො වූයෙක් ඇති.

නොයඤ්චක වූයෙක් ඇත, නොයඤ්චක නො වූයෙක් ඇති.

නියත වූයෙක් ඇත, අනියත වූයෙක් ඇති.

සඋත්තර වූයෙක් ඇත, අනුත්තර වූයෙක් ඇති.

සරණයෙක් ඇත, අරණයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

69. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : සරණ (කෙලෙස් සහිත) වූයෙක් වෙයි, අරණ වූයෙක් වේ.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකස්වභාවධර්ම වූයෙක් ඇත, නො ම විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම නො වූයෙක් ඇති.

උපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහ්‍යාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහ්‍යාලම්බන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

ද්විකමුලක යි

70. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : සභෙදකයෙක් ඇත, අභෙදකයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශලයෙක් ඇත, අකුශලයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘතයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

71. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුනෙතො.

දුච්චධෙන වෙදනාකකිකො: අපථි හෙතුසමපසුනෙතො, අපථි හෙතු විපසුනෙතො.

තිවිධෙන වෙදනාකකිකො: අපථි කුසලො, අපථි අකුසලො, අපථි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

72. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො: එසසසමපසුනෙතො.

දුච්චධෙන වෙදනාකකිකො: අපථි න හෙතු සහෙතුකො, අපථි න හෙතු අහෙතුකො.

අපථි ලොකියො, අපථි ලොකුතරො.

අපථි කෙනචි විඤ්ඤයො, අපථි කෙනචි න විඤ්ඤයො.

අපථි සාසවො, අපථි අනාසවො.

අපථි ආසවසමපසුනෙතො, අපථි ආසවවිපසුනෙතො.

අපථි ආසවවිපසුනතසාසවො, අපථි ආසවවිපසුනත අනාසවො -පෙ-.

අපථි සරණො, අපථි අරණො.

තිවිධෙන වෙදනාකකිකො: අපථි කුසලො, අපථි අකුසලො, අපථි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

73. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො: එසසසමපසුනෙතො.

දුච්චධෙන වෙදනාකකිකො: අපථි සහෙතුකො, අපථි අහෙතුකො.

තිවිධෙන වෙදනාකකිකො: අපථි විපාකො, අපථි විපාකධම්මධම්මො, අපථි නෙචි විපාක න විපාකධම්මධම්මො.

අපථි උපාදිනනුපාදනියො, අපථි අනුපාදිනනුපාදනියො, අපථි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අපථි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපථි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපථි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො.

අපථි සචිතකකච්චාරො, අපථි අචිතකකච්චාරමනෙතො, අපථි අචිතකකඅච්චාරො.

අපථි දසසනෙන පභාතබ්බො, අපථි භාවනාය පභාතබ්බො, අපථි නෙචි දසසනෙන හ භාවනාය පභාතබ්බො.

අපථි දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපථි භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අපථි නෙචිදසසනෙන හ භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො.

අපථි ආචයගාමී, අපථි අපචයගාමී, අපථි නෙචාචයගාමී නාපචයගාමී.

අපථි සෙකෙඛා, අපථි අසෙකෙඛා, අපථි නෙචි සෙකෙඛා නාසෙකෙඛා.

71. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

72. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ඇති.

ලොකිකයෙක් ඇත, ලොකෝත්තරයෙක් ඇති.

(වික්ෂුර්විඥනාදීන් අතුරෙහි) කිසි එකෙකින් දතයුත්තෙක් ඇත, කිසි එකෙකින් නො දත යුත්තෙක් ඇති.

සාප්‍රචයෙක් ඇත, අනාප්‍රචයෙක් ඇති.

ආප්‍රචසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ආප්‍රචවිප්‍රයුක්තවූයෙක් ඇති.

ආප්‍රචවිප්‍රයුක්තසාප්‍රච වූයෙක් ඇත, ආප්‍රචවිප්‍රයුක්ත අනාප්‍රච වූයෙක් ඇති . . .

සරණයෙක් ඇත, අරණයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

73. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකධර්මධර්ම වූයෙක් ඇත, නො ම විපාක වූ විපාකධර්මධර්ම වූයෙක් ඇති.

උපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

සංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටඅසංක්ලේශික වූයෙක් ඇති.

සචිතර්කසචිචාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කචිචාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කඅචිචාර වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතචය වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතචය වූයෙක් ඇත, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතචය වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතචයහෙතුකයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතචයහෙතුකයෙක් ඇත, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතචයහෙතුකයෙක් ඇති.

ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නෛවාචයගාමීනාපවයගාමී වූයෙක් ඇති.

මෙශක්ෂ වූයෙක් ඇත, අමෙශක්ෂ වූයෙක් ඇත. නෛවමෙශක්ෂභාමෙශක්ෂ වූයෙක් ඇති.

අපි පරිනෙතො අපි මහඤ්ඤො, අපි අප්පමාණො.

අපි පරිතතාරමමණො, අපි මහඤ්ඤාරමමණො, අපි අප්පමාණාරමමණො.

අපි භිනො, අපි මජ්ඣමො, අපි පණ්ණිනො.

අපි මිච්ඡත්තනිසයො, අපි සම්මත්තනිසයො, අපි අනිසයො.

අපි මඤ්ඤාරමමණො, අපි මඤ්ඤභෙතුකො, අපි මඤ්ඤාධිපතී.

අපි උප්පනො, අපි අනුප්පනො, අපි උප්පාදී.

අපි අනිතො, අපි අනාගතො, අපි පච්චුප්පනො.

අපි අනිතාරමමණො, අපි අනාගතාරමමණො, අපි පච්චුප්පනාරමමණො.

අපි අජ්ඣනො, අපි ඛණ්ඩො, අපි අජ්ඣත්තඛණ්ඩො.

අපි අජ්ඣත්තාරමමණො, අපි ඛණ්ඩාරමමණො, අපි අජ්ඣත්තඛණ්ඩාරමමණො - පෙ-ඵචං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

74. ඵකවිධෙන වෙදනාකකිකො : ඵස්සසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපි හෙතුසම්පයුතො, අපි හෙතුවිප්පයුතො.

අපි න හෙතුසභෙතුකො, අපි න හෙතුඅභෙතුකො.

අපි ලොකියො, අපි ලොකුත්තරො.

අපි කෙනඵී විඤ්ඤායො, අපි කෙනඵී න විඤ්ඤායො.

අපි සාසවො, අපි අනාසවො.

අපි ආසවසම්පයුතො, අපි ආසවවිප්පයුතො.

අපි ආසවවිප්පයුත්තසාසවො, අපි ආසවවිප්පයුත්තඅනාසවො.

අපි සංයොජනියො, අපි අසංයොජනියො-පෙ-අපි සරණො, අපි අරණො.

තිවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපි අජ්ඣත්තාරමමණො, අපි ඛණ්ඩාරමමණො, අපි අජ්ඣත්තඛණ්ඩාරමමණො - පෙ - ඵචං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

තිකමුලකං

පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහදගත වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති.

පරිත්තාලම්බන වූයෙක් ඇත, මහදගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණාලම්බන වූයෙක් ඇති.

භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රභීත වූයෙක් ඇති.

මීර්‍යාත්වනීයත වූයෙක් ඇත, සමාක්ත්ව නීයත වූයෙක් ඇත, අනීයත වූයෙක් ඇති.

මාර්ගාලම්බන වූයෙක් ඇත, මාර්ගභෙතුකයෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇති.

උත්පන්න වූයෙක් ඇත, අනුත්පන්න වූයෙක් ඇත, උත්පාදී වූයෙක් ඇති.

අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූයෙක් ඇති.

අතීතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අනාගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිර වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්මාලම්බනයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බනයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බනයෙක් ඇති ; . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

74. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්වභවමුප්‍රසුක්තවූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : භෙතුසමුප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, භෙතු විප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇති.

භෙතු නො වූ සභෙතුක වූයෙක් ඇත, භෙතු නො වූ අභෙතුක වූයෙක් ඇති.

ලොකික වූයෙක් ඇත, ලොකොත්තර වූයෙක් ඇති.

(චක්ෂුර්විඤ්ඤාදී) කිසිවකින් දත යුත්තෙක් ඇත, කිසිවකින් නො දත යුත්තෙක් ඇති.

සාසුච වූයෙක් ඇත, අනාසුච වූයෙක් ඇති.

ආසුචසමුප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, ආසුචවිප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇති.

ආසුචසමුප්‍රසුක්තසාසුච වූයෙක් ඇත, ආසුචසමුප්‍රසුක්තඅනාසුච වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති . . . සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

ඡිකමූලක යි.

75. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුනෙතා.

දුච්ඛෙන වෙදනාකකිකො : අපී සහෙතුකො, අපී අහෙතුකො.

නිවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී අබ්‍යාකතො-පෙ-එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

76. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුනෙතා.

දුච්ඛෙන වෙදනාකකිකො : අපී හෙතුසමපසුනෙතා, අපී හෙතු-විපසුනෙතා.

නිවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපී විපාකො, අපී විපාකධම්ම-ධමමො, අපී නෙව විපාක න විපාකධම්මධමමො-පෙ-එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

77. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුනෙතා.

දුච්ඛෙන වෙදනාකකිකො : අපී න හෙතු සහෙතුකො, අපී න හෙතු අහෙතුකො.

නිවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපී උපාදිනනුපාදනියො, අපී අනුපාදිනනුපාදනියො, අපී අනුපාදිනනඅනුපාදනියො -පෙ- එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

78. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුනෙතා.

දුච්ඛෙන වෙදනාකකිකො : අපී ලොකියො, අපී ලොකුත්තරො.

නිවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපී සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපී අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපී අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො-පෙ-එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

79. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුනෙතා.

දුච්ඛෙන වෙදනාකකිකො : අපී කෙනචි විඤ්ඤයො, අපී කෙනචි හ විඤ්ඤයො.

නිවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපී සචිතකකච්චාරො, අපී අචිතකකච්චාරො, අපී අචිතකකච්චාරො -පෙ- එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

80. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුනෙතා.

දුච්ඛෙන වෙදනාකකිකො : අපී සාසවො, අපී අනාසවො.

නිවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපී දසසනෙන පභාතබ්බො, අපී භාවනාය පභාතබ්බො, අපී නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො -පෙ- එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

75. එක් ප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

76. එක් ප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකධර්මධර්ම වූයෙක් ඇත, නො ම විපාක වූ නොද විපාකධර්මධර්ම වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශ ප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

77. එක් ප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : හෙතු නො වූ සහෙතුක වූයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : උපාදින්නොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නඅනුපාදනිය වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

78. එක් ප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ලෞකික වූයෙක් ඇත, ලොකොත්තර වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි ; සංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටඅසංක්ලෙශික වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

79. එක් ප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි ; ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : (වක්ෂුර්විඤ්ජාදි) කිසිවකින් දත යුක්තෙක් ඇත, කිසිවකින් නො දත යුක්තෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : සචිතර්කසචිචාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක විචාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කඅචිචාර වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

80. එක් ප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : සාහුච වූයෙක් ඇත, අනාහුච වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

81. එකවිධෙන වේදනාකකිකෝ : එසසමපසුතො.

දුට්ඨෙන වේදනාකකිකෝ : අපි අසවසමපසුතො, අපි අසව-
විපසුතො.

නීවිධෙන වේදනාකකිකෝ : අපි දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකො,
අපි භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අපි නෙවදසසනෙන න භාවනාය
පභාතබ්බහෙතුකො-පෙ-එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකෝ.

82. එකවිධෙන වේදනාකකිකෝ : එසසමපසුතො.

දුට්ඨෙන වේදනාකකිකෝ : අපි අසවවිපසුතනසාසවො, අපි
අසවවිපසුතනඅනාසවො.

නීවිධෙන වේදනාකකිකෝ, අපි අාවයගාමී, අපි අපවයගාමී, අපි
නෙවාවයගාමී නාපවයගාමී-පෙ-එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකෝ.

83. එකවිධෙන වේදනාකකිකෝ : එසසමපසුතො.

දුට්ඨෙන වේදනාකකිකෝ : අපි සංයොජනීයො, අපි අසං-
යොජනීයො.

නීවිධෙන වේදනාකකිකෝ : අපි සෙකෙධා, අපි අසෙකෙධා, අපි
නෙව සෙකකිනාසෙකෙධා-පෙ-එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකෝ.

84. එකවිධෙන වේදනාකකිකෝ : එසසමපසුතො.

දුට්ඨෙන වේදනාකකිකෝ : අපි සංයොජනසමපසුතො, අපි
සංයොජනවිපසුතො.

නීවිධෙන වේදනාකකිකෝ, අපි පරිතො, අපි මහග්ගතො,
අපි අපමාණො-පෙ-එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකෝ.

85. එකවිධෙන වේදනාකකිකෝ : එසසමපසුතො.

දුට්ඨෙන වේදනාකකිකෝ : අපි සංයොජනවිපසුතනසංයො-
ජනීයො, අපි සංයොජනවිපසුතන අසංයොජනීයො.

නීවිධෙන වේදනාකකිකෝ : අපි පරිතනාරම්මණො : අපි මහග්ගනා-
රම්මණො, අපි අපමාණාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන
වේදනාකකිකෝ.

86. එකවිධෙන වේදනාකකිකෝ : එසසමපසුතො.

දුට්ඨෙන වේදනාකකිකෝ : අපි ගජනීයො, අපි අගජනීයො.

නීවිධෙන වේදනාකකිකෝ : අපි හීනො, අපි මජ්ඣමො, අපි
පඤ්ඤො-පෙ-එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකෝ.

81. එක් ප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ආසුච විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙදකයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙදකයෙක් ඇත, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙදකයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

82. එක් ප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ආසුචවිප්‍රයුක්තසාසුච වූයෙක් ඇත, ආසුචවිප්‍රයුක්තඅනාසුච වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

83. එක් ප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, අශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො ම ශෛක්ෂ වූ නො ද අශෛක්ෂ වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

84. එක් ප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහද්ගත වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

85. එක් ප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනවිප්‍රයුක්තසංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්තඅසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : පරිත්තාලම්බන වූයෙක් ඇත, මහද්ගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණාලම්බන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

86. එක් ප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථනීය නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රශ්න වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

87. එකවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි ගන්ඨසමපසුතො, අපථි ගන්ඨ විපසුතො.

කීවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි ඕව්ඡ්ඡන්තනියතො, අපථි සමමන්තනියතො, අපථි අනියතො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකෝ.

88. එකවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි ගන්ඨවිපසුතනගන්ඨනියො, අපථි ගන්ඨවිපසුතන අගන්ඨනියො.

කීවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි මඤ්ඤාරමමණො, අපථි මඤ්ඤ භෙදුකො, අපථි මඤ්ඤාභිපඨි —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකෝ.

89. එකවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි ඕඝනියො, අපථි අනොඝනියො, කීවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි උපනො, අපථි අනුපනො, අපථි උපපාදි —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකෝ.

90. එකවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි ඕඝසමපසුතො, අපථි ඕඝවිපසුතො.

කීවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි අනියතො, අපථි අනාගතො, අපථි පච්චුප්පකො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකෝ.

91. එකවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි ඕඝවිපසුතනඕඝනියො, අපථි ඕඝවිපසුතන අනොඝනියො.

කීවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි අභිධාරමමණො, අපථි අනාගතාරමමණො, අපථි පච්චුප්පකාරමමණො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකෝ.

92. එකවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි යොගනියො, අපථි අයොගනියො, කීවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි අජ්ඣතො, අපථි බහිද්ධො, අපථි අජ්ඣතබහිද්ධො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකෝ.

93. එකවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි යොගසමපසුතො, අපථි යොගවිපසුතො.

කීවිධෙන වෙදනාකකිකෝ : අපථි අජ්ඣතකාරමමණො, අපථි බහිද්ධාරමමණො, අපථි අජ්ඣතබහිද්ධාරමමණො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකෝ.

උගතො වඛභිකං.

94. සත්තවිධෙන වේදනාකවිකේ : අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී අබ්‍යාකතො, අපී කාමාවච්චරේ, අපී රූපාවච්චරේ, අපී අරූපාවච්චරේ, අපී අපරියාපනේනා. එවං සත්තවිධෙන වේදනාකවිකේ.

අපරේපි සත්තවිධෙන වේදනාකවිකේ : අපී විපාකො -පෙ- අපී අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපී ඛනිඤ්ඤාරම්මණො, අපී අජ්ඣන්තඛනිඤ්ඤාරම්මණො, අපී කාමාවච්චරේ, අපී රූපාවච්චරේ, අපී අරූපාවච්චරේ, අපී අපරියාපනේනා. එවං සත්තවිධෙන වේදනාකවිකේ.

95. චතුර්විධෙන වේදනාකවිකේ : චක්ඛුසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී අබ්‍යාකතො, සොතසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ -පෙ- ඝානසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ -පෙ- ජීව්හාසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ -පෙ- කායසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ -පෙ- මනෝසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී අබ්‍යාකතො, චක්ඛුසම්මස්සපච්චයා වේදනා, සොතසම්මස්සපච්චයා වේදනා, ඝානසම්මස්සපච්චයා වේදනා, ජීව්හාසම්මස්සපච්චයා වේදනා, කායසම්මස්සපච්චයා වේදනා, මනෝසම්මස්සපච්චයා වේදනා. එවං චතුර්විධෙන වේදනාකවිකේ.

96 අපරේපි චතුර්විධෙන වේදනාකවිකේ : චක්ඛුසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ අපී විපාකො -පෙ- අපී අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපී ඛනිඤ්ඤාරම්මණො, අපී අජ්ඣන්තඛනිඤ්ඤාරම්මණො. සොතසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ -පෙ- ඝානසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ -පෙ- ජීව්හාසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ -පෙ- කායසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ -පෙ- මනෝසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ. අපී විපාකො -පෙ- අපී අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපී ඛනිඤ්ඤාරම්මණො, අපී අජ්ඣන්තඛනිඤ්ඤාරම්මණො. චක්ඛුසම්මස්සපච්චයා වේදනා -පෙ- මනෝසම්මස්සපච්චයා වේදනා. එවං චතුර්විධෙන වේදනාකවිකේ.

97. තිංසතිවිධෙන වේදනාකවිකේ : චක්ඛුසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ අපී කාමාවච්චරේ, අපී රූපාවච්චරේ, අපී අරූපාවච්චරේ, අපී අපරියාපනේනා. සොතසම්මස්සපච්චයා -පෙ- ඝානසම්මස්සපච්චයා -පෙ- ජීව්හාසම්මස්සපච්චයා -පෙ- කායසම්මස්සපච්චයා -පෙ- මනෝසම්මස්සපච්චයා වේදනාකවිකේ, අපී කාමාවච්චරේ, අපී රූපාවච්චරේ, අපී අරූපාවච්චරේ, අපී අපරියාපනේනා, චක්ඛුසම්මස්සපච්චයා වේදනා, සොතසම්මස්සපච්චයා වේදනා, ඝානසම්මස්සපච්චයා වේදනා, ජීව්හාසම්මස්සපච්චයා වේදනා, කායසම්මස්සපච්චයා වේදනා, මනෝසම්මස්සපච්චයා වේදනා. එවං තිංසතිවිධෙන වේදනාකවිකේ.

98. බහුවිධෙන වේදනාකකිකෝ : චක්ඛුසල්පසපච්චයා වේදනාකකිකෝ අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී අබ්‍යාකතො, අපී කාමාවචරො, අපී රූපාවචරො, අපී අරූපාවචරො, අපී අපරියාපනො, සොතසල්පසපච්චයා -පෙ- ඝානසල්පසපච්චයා -පෙ- ජ්ඣාසල්පසපච්චයා -පෙ- කායසල්පසපච්චයා පෙ- මනොසල්පසපච්චයා වේදනාකකිකෝ අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී අබ්‍යාකතො, අපී කාමාවචරො, අපී රූපාවචරො, අපී අරූපාවචරො, අපී අපරියාපනො, චක්ඛුසල්පසපච්චයා වේදනා, සොතසල්පසපච්චයා වේදනා, ඝානසල්පසපච්චයා වේදනා, ජ්ඣාසල්පසපච්චයා වේදනා, කායසල්පසපච්චයා වේදනා මනොසල්පසපච්චයා වේදනා. එවං බහුවිධෙන වේදනාකකිකෝ.

99. අපරෙපි බහුවිධෙන වේදනාකකිකෝ : චක්ඛුසල්පසපච්චයා වේදනාකකිකෝ අපී විපාකො -පෙ- අපී අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපී බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපී අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤාරම්මණො, අපී කාමාවචරො, අපී රූපාවචරො, අපී අරූපාවචරො, අපී අපරියාපනො. සොතසල්පසපච්චයා වේදනාකකිකෝ -පෙ- ඝානසල්පසපච්චයා වේදනාකකිකෝ -පෙ- ජ්ඣාසල්පසපච්චයා වේදනාකකිකෝ -පෙ- කායසල්පසපච්චයා වේදනාකකිකෝ -පෙ- මනොසල්පසපච්චයා වේදනාකකිකෝ අපී විපාකො -පෙ- අපී අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපී බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපී අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤාරම්මණො, අපී කාමාවචරො, අපී රූපාවචරො, අපී අරූපාවචරො, අපී අපරියාපනො. චක්ඛුසල්පසපච්චයා වේදනා, සොතසල්පසපච්චයා වේදනා, ඝානසල්පසපච්චයා වේදනා, ජ්ඣාසල්පසපච්චයා වේදනා, කායසල්පසපච්චයා වේදනා, මනොසල්පසපච්චයා වේදනා. එවං බහුවිධෙන වේදනාකකිකෝ.

අගං වුච්චති වේදනාකකිකෝ.

100. තත් කතමො සඤ්ඤකකිකෝ :
 එකවිධෙන සඤ්ඤකකිකෝ : එසසම්පයුතො.
 දුවිධෙන සඤ්ඤකකිකෝ : අපී සහෙතුකො, අපී අහෙතුකො.
 තීවිධෙන සඤ්ඤකකිකෝ : අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී අබ්‍යාකතො.
 චතුර්විධෙන සඤ්ඤකකිකෝ : අපී කාමාවචරො; අපී රූපාවචරො, අපී අරූපාවචරො, අපී අපරියාපනො.
 පඤ්චවිධෙන සඤ්ඤකකිකෝ, අපී සුඛිත්ථිසම්පයුතො, අපී දුක්ඛිත්ථිසම්පයුතො, අපී සොමනස්සිත්ථිසම්පයුතො, අපී දෙමනස්සිත්ථිසම්පයුතො, අපී උපෙක්ඛිත්ථිසම්පයුතො. එවං පඤ්චවිධෙන සඤ්ඤකකිකෝ.

98. බහුප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : වක්‍රසමීර්ණයන්ගෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය කුලය වූයෙක් ඇත, අකුලය වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. සොතසමීර්ණයන්ගෙන් . . . ඝාතසමීර්ණයන්ගෙන් . . . ජීවිතසමීර්ණයන්ගෙන් . . . කායසමීර්ණයන්ගෙන් . . . මනෝසමීර්ණයන්ගෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය කුලය වූයෙක් ඇත, අකුලය වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. වක්‍රසමීර්ණයන් උපන් වෙදනා ය, සොතසමීර්ණයන් උපන් වෙදනා ය, ඝාතසමීර්ණයන් උපන් වෙදනා ය, ජීවිතසමීර්ණයන් උපන් වෙදනා ය, කායසමීර්ණයන් උපන් වෙදනා ය, මනෝසමීර්ණයන් උපන් වෙදනා ය. මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

99. අත්‍ය වූ බහුප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : වක්‍රසමීර්ණයන්ගෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය විපාක වූයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. සොතසමීර්ණයන්ගෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය . . . ඝාතසමීර්ණයන්ගෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය . . . ජීවිතසමීර්ණයන්ගෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය . . . කායසමීර්ණයන්ගෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය . . . මනෝසමීර්ණයන්ගෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය විපාක වූයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. වක්‍රසමීර්ණයන් උපන් වෙදනා ය, සොතසමීර්ණයන් උපන් වෙදනා ය, ඝාතසමීර්ණයන් උපන් වෙදනා ය, ජීවිතසමීර්ණයන් උපන් වෙදනා ය, කායසමීර්ණයන් උපන් වෙදනා ය, මනෝසමීර්ණයන් උපන් වෙදනා ය. මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

මේ වෙදනාස්කන්ධයේ කියුතු ලැයිස්තුව.

- 100. එහි සංඥාස්කන්ධය කවර යත් :
  - එක් ප්‍රකාරයකින් සංඥාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා යෙදුණේ යි.
  - ද්විප්‍රකාරයකින් සංඥාස්කන්ධය වෙයි : සහෙතක වූයෙක් ඇත, අහෙතක වූයෙක් ඇත.
  - ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංඥාස්කන්ධය වෙයි : කුලය වූයෙක් ඇත, අකුලය වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත.
  - චතුෂ්ප්‍රකාරයකින් සංඥාස්කන්ධය වෙයි : කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත.
  - පඤ්චප්‍රකාරයකින් සංඥාස්කන්ධය වෙයි : සුඛෝපද්‍රව්‍යය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛෝපද්‍රව්‍යය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, සොමනස්සිත්තිය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, දෙමනස්සිත්තිය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ඛිත්තිය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත. මෙසේ පඤ්චප්‍රකාරයෙන් සංඥාස්කන්ධය වේ.

ජබ්බිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: චක්ඛුසල්පසස්ස සඤ්ඤා, සොඤ්ඤාසල්පසස්ස සඤ්ඤා, භානසල්පසස්ස සඤ්ඤා, ජ්ථහාසල්පසස්ස සඤ්ඤා, කායසල්පසස්ස සඤ්ඤා, මනෝසල්පසස්ස සඤ්ඤා. එවං ජබ්බිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා.

සත්තවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: චක්ඛුසල්පසස්ස සඤ්ඤා, සොඤ්ඤාසල්පසස්ස සඤ්ඤා, භානසල්පසස්ස සඤ්ඤා, ජ්ථහාසල්පසස්ස සඤ්ඤා, කායසල්පසස්ස සඤ්ඤා, මනෝධාතුසල්පසස්ස සඤ්ඤා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසල්පසස්ස සඤ්ඤා. එවං සත්තවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා.

අට්ඨවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: චක්ඛුසල්පසස්ස සඤ්ඤා -පෙ- කායසල්පසස්ස සඤ්ඤා අඤ්ඤි සුඛසහගතො, අඤ්ඤි දුක්ඛසහගතො, මනෝධාතුසල්පසස්ස සඤ්ඤා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසල්පසස්ස සඤ්ඤා. එවං අට්ඨවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා.

නවවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: චක්ඛුසල්පසස්ස සඤ්ඤා -පෙ- කායසල්පසස්ස සඤ්ඤා, මනෝධාතුසල්පසස්ස සඤ්ඤා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසල්පසස්ස සඤ්ඤා අඤ්ඤි කුසලො, අඤ්ඤි අකුසලො, අඤ්ඤි අබ්‍යාකතො. එවං නවවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා.

දසවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: චක්ඛුසල්පසස්ස සඤ්ඤා -පෙ- කායසල්පසස්ස සඤ්ඤා අඤ්ඤි සුඛසහගතො, අඤ්ඤි දුක්ඛසහගතො, මනෝධාතුසල්පසස්ස සඤ්ඤා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසල්පසස්ස සඤ්ඤා, අඤ්ඤි කුසලො, අඤ්ඤි අකුසලො, අඤ්ඤි අබ්‍යාකතො. එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා.

101. එකවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: එසංසම්පයුතො.

දුච්චධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: අඤ්ඤි සහෙතුකො, අඤ්ඤි අහෙතුකො.

තිවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: අඤ්ඤි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුතො, අඤ්ඤි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුතො, අඤ්ඤි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා.

102. එකවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: එසංසම්පයුතො.

දුච්චධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: අඤ්ඤි සහෙතුකො, අඤ්ඤි අහෙතුකො.

තිවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: අඤ්ඤි විපාකො, අඤ්ඤි විපාකධම්මධම්මො, අඤ්ඤි නෙව විපාකධම්මධම්මො.

අඤ්ඤි උපාදිනනුපාදනියො, අඤ්ඤි අනුපාදිනනුපාදනියො, අඤ්ඤි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අඤ්ඤි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අඤ්ඤි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අඤ්ඤි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො.

අඤ්ඤි සච්චකකසච්චාරො, අඤ්ඤි අච්චකකච්චාරමතො. අඤ්ඤි අච්චකකඅච්චාරො.

අඤ්ඤි පිතීසහගතො, අඤ්ඤි සුඛසහගතො, අඤ්ඤි උපෙකකාසහගතො.

ඡව්‍යකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, සොනසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, ඝාතසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, ජිව්හාසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, මනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යි. මෙසේ ඡව්‍යකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

සප්තප්‍රකාරයකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, සොනසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, ඝාතසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, ජිව්හාසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, මනෝධාතුසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යි. මෙසේ සප්තප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

අඡ්ච්‍යකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ ය . . . කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ සුඛසහගත වූයේ ඇත, දුක්ඛසහගත වූයේ ඇති, මනෝධාතුසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යි. මෙසේ අඡ්ච්‍යකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

නව්‍යකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ . . . කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, මනෝධාතුසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ නව්‍යකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

දශ්‍යකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ . . . කායසම්ඵස්සප්ප සංඥව සුඛසහගත වූයේ ඇත, දුක්ඛසහගත වූයේ ඇති. මනෝධාතුසම්ඵස්සප්ප සංඥ යැ, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සප්ප සංඥව කුශල වූයේ ඇත, අකුශල වූයේ ඇත, අව්‍යාකෘත වූයේ ඇති. මෙසේ දශ්‍යකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

101. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සුඛවෛදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛවෛදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, අදුක්ඛමසුඛවෛදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශ්‍යකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

102. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකධර්මස්ඵභාව වූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාකධර්මස්ඵභාව නො වූයෙක් ඇති.

උපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇති.

සඵකිලිඵසඵකිලෙසික වූයෙක් ඇත, අසඵකිලිඵසඵකිලෙසික වූයෙක් ඇත, අසඵකිලිඵසඵකිලෙසික වූයෙක් ඇති.

සචිතර්කසචිචාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කචිචාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත. අචිතර්ක-අචිචාර වූයෙක් ඇති.

ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ඝාසහගත වූයෙක් ඇති.

අපි දසසතෙහි පහානබ්බො, අපි භාවනාය පහානබ්බො, අපි නෙව දසසතෙහි න භාවනාය පහානබ්බො.

අපි දසසතෙහි පහානබ්බොහෙතුකො, අපි භාවනාය පහානබ්බොහෙතුකො, අපි නෙව දසසතෙහි න භාවනාය පහානබ්බොහෙතුකො.

අපි අවයගාමී, අපි අපවයගාමී, අපි නෙවාවයගාමී නාපවයගාමී.

අපි සෙකෙඛා, අපි අසෙකෙඛා, අපි නෙව සෙකෙඛානාසෙකෙඛා.

අපි පරිතො, අපි මහගගනො, අපි අපපමාණො.

අපි පරිතොරමමණො, අපි මහගගනාරමමණො, අපි අපපමාණාරමමණො.

අපි හීනො, අපි මජ්ඣමො, අපි පණීනො.

අපි මිච්ඡන්තනීයනො, අපි සම්මන්තනීයනො, අපි අනීයනො.

අපි මඤ්ඤාරමමණො, අපි මඤ්ඤොහෙතුකො, අපි මඤ්ඤාධිපතී.

අපි උපපනො, අපි අනුපපනො, අපි උපපාදී.

අපි අතීනො, අපි අනාගතො, අපි පච්චුපපනො.

අපි අතීනාරමමණො, අපි අනාගතාරමමණො, අපි පච්චුපපනාරමමණො.

අපි අජ්ඣතො, අපි බහිඤ්ඤා, අපි අජ්ඣතබහිඤ්ඤා.

අපි අජ්ඣතාරමමණො, අපි බහිඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣතබහිඤ්ඤාරමමණො. -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛිකො.

103. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛිකො : එසසමපසුතො.

දුච්චෙන සඤ්ඤාකඛිකො : අපි හෙතුසමපසුතො, අපි හෙතු විපසුතො.

අපි න හෙතු සහෙතුකො, අපි න හෙතු අහෙතුකො.

අපි ලොකියො, අපි ලොකුතතරො.

අපි කෙනචී විඤ්ඤායො, අපි කෙනචී න විඤ්ඤායො.

අපි සාසවො, අපි අනාසවො

අපි ආසවසමපසුතො, අපි ආසවවිපසුතො.

අපි ආසවවිපසුතතසාසවො, අපි ආසවවිපසුතතඅනාසවො.

අපි සංයොජනියො, අපි අසංයොජනියො.

අපි සංයොජනසමපසුතො, අපි සංයොජනවිපසුතො.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇතියෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ හෙතු ඇතියෙක් ඇති.

ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවය ගාමී වූයෙක් ඇති.

රෞක්ෂ වූයෙක් ඇත, අරෞක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො මැ රෞක්ෂ නාරෞක්ෂ වූයෙක් ඇති.

පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහදගත වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති.

පරිත්තාලම්බන වූයෙක් ඇත, මහදගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණලම්බන වූයෙක් ඇති.

භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රභීත වූයෙක් ඇති.

මිත්ථ්‍යාත්වනියත වූයෙක් ඇත, සමාස්ත්වනියත වූයෙක් ඇත, අනියත වූයෙක් ඇති.

මාර්ගාලම්බන වූයෙක් ඇත, මාර්ගහෙතු ඇතියෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇති.

උත්පන්න වූයෙක් ඇත, අනුත්පන්න වූයෙක් ඇත, අවශ්‍යයෙන් උපදනා (සංඥ ස්කන්ධ)යෙක් ඇති.

අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, වර්තමාන වූයෙක් ඇති.

අතීතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අනාගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිර වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිරා ලම්බන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

103. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ඇති.

ලොකික වූයෙක් ඇත, ලොකොත්තර වූයෙක් ඇති.

චක්‍ර වූ ආදී කිසි විඥනයකින් දතයුත්තෙක් ඇත, කිසි විඥනයකින් නො දතයුත්තෙක් ඇති.

සාසුච වූයෙක් ඇත, අනාසුච වූයෙක් ඇති.

ආසුචසම්ප්‍රයුක්තවූයෙක් ඇත, ආසුචවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ආසුචවිප්‍රයුක්ත සාසුච වූයෙක් ඇත, ආසුචවිප්‍රයුක්ත අනාසුච වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

අපි සංයෝජනවිපසුතසංයෝජනියො, අපි සංයෝජනවිපසුත අසංයෝජනියො.

අපි ගන්තියො, අපි අගන්තියො.

අපි ගන්තමපසුතො, අපි ගන්තවිපසුතො.

අපි ගන්තවිපසුත ගන්තියො, අපි ගන්තවිපසුත අගන්තියො.

අපි ඔඝතියො, අපි අනොඝතියො.

අපි ඔඝමපසුතො, අපි ඔඝවිපසුතො.

අපි ඔඝවිපසුතඔඝතියො අපි ඔඝවිපසුතඅනොඝතියො.

අපි යොගතියො, අපි අයොගතියො.

අපි යොගමපසුතො, අපි යොගවිපසුතො.

අපි යොගවිපසුතයොගතියො, අපි යොගවිපසුත අයොග- නියො.

අපි නිවරණියො, අපි අනිවරණියො.

අපි නිවරණමපසුතො, අපි නිවරණවිපසුතො.

අපි නිවරණවිපසුතනිවරණියො, අපි නිවරණවිපසුත අනිවරණියො.

අපි පරමට්ඨො, අපි අපරමට්ඨො.

අපි පරමාසමපසුතො, අපි පරමාසවිපසුතො.

අපි පරමාසවිපසුතපරමට්ඨො, අපි පරමාසවිපසුත අපරමට්ඨො.

අපි උපාදිතො, අපි අනුපාදිතො.

අපි උපාදනියො, අපි අනුපාදනියො.

අපි උපාදනමපසුතො, අපි උපාදනවිපසුතො.

අපි උපාදනවිපසුතඋපාදනියො, අපි උපාදනවිපසුත- අනුපාදනියො.

අපි සංකිලෙසකො, අපි අසංකිලෙසිකො.

අපි සංකිලිට්ඨො, අපි අසංකිලිට්ඨො.

අපි කිලෙසමපසුතො, අපි කිලෙසවිපසුතො.

අපි කිලෙසවිපසුතසංකිලෙසිකො, අපි කිලෙසවිපසුත- අසංකිලෙසිකො.

අපි දසුනෙන පභාතබ්බො, අපි න දසුනෙන පභාතබ්බො.

අපි භාවනාය පභාතබ්බො, අපි න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපි දසුනෙන පභාතබ්බභෙතුකො, අපි න දසුනෙන පභාතබ්බ- භෙතුකො.

සංයෝජනවිප්‍රසන්න වූ සංයෝජනියයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රසන්න වූ අසංයෝජනිය වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථනීය නො වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථවිප්‍රසන්න ග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රසන්න වූ ග්‍රන්ථනීය නො වූයෙක් ඇති.

ඔසනීය වූයෙක් ඇත, අනොසනීය වූයෙක් ඇති.

ඔසසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

ඔසවිප්‍රසන්නඔසනීය වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රසන්න අනොසනීය වූයෙක් ඇති.

යොගනීය වූයෙක් ඇත, අයොගනීය වූයෙක් ඇති.

යොගසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

යොගවිප්‍රසන්න වූ යොගනීයයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රසන්න අයොගනීයයෙක් ඇති.

නිවරණියයෙක් ඇත, අනිවරණියයෙක් ඇති.

නිවරණියසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

නිවරණවිප්‍රසන්න වූ නිවරණියයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රසන්න වූ අනිවරණියයෙක් ඇති.

පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, අපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇති.

පරාමාශසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, පරාමාශවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

පරාමාශවිප්‍රසන්න පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, පරාමාශවිප්‍රසන්න අපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇති.

උපාදින්න වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න වූයෙක් ඇති.

උපාදනයන්ට හිතවූයෙක් ඇත, අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

උපාදනසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

උපාදනවිප්‍රසන්න උපාදනීය වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රසන්න උපාදනීය නො වූයෙක් ඇති.

සඬිකිලෙසික වූයෙක් ඇත, අසඬිකිලෙසික වූයෙක් ඇති.

සඬිකිලිවංච වූයෙක් ඇත, අසඬිකිලිවංච වූයෙක් ඇති.

ක්ලේශසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, ක්ලේශවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

ක්ලේශවිප්‍රසන්නසාක්ලේශිකයෙක් ඇත, ක්ලේශවිප්‍රසන්න වූ අසාක්ලේශිකයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයෙක් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙද ඇතියෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙද නැතියෙක් ඇති.

අපී භාවනාය පභානබබහෙතුකො, අපී න භාවනාය පභානබබ
හෙතුකො.

අපී සවිතකෙකා, අපී අවිතකෙකා.

අපී සවිචාරෙ, අපී අවිචාරෙ.

අපී සප්පිනිකො, අපී අප්පිනිකො.

අපී පිතිසහගතො, අපී න පිතිසහගතො.

අපී සුඛසහගතො, අපී න සුඛසහගතො.

අපී උපෙකකාසහගතො, අපී න උපෙකකාසහගතො.

අපී කාමාවච්චරෙ, අපී න කාමාවච්චරෙ.

අපී රූපාවච්චරෙ, අපී න රූපාවච්චරෙ.

අපී අරූපාවච්චරෙ, අපී න අරූපාවච්චරෙ.

අපී පරියාපනො, අපී අපරියාපනො.

අපී නිද්දානිකො, අපී අනිද්දානිකො.

අපී නිදනො, අපී අනිදනො.

අපී සඋතතරෙ, අපී අනුතතරෙ.

අපී සරණො, අපී අරණො.

නිව්ධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී
අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසව්ධෙන සඤ්ඤාකකිකො.

104. එකව්ධෙන සඤ්ඤාකකිකො : එසසසමපයුතො.

දුච්චධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපී සරණො, අපී අරණො.

නිව්ධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපී සුඛාය වෙදනාය සමපයුතො,
අපී දුකකාය වෙදනාය සමපයුතො, අපී අදුකකමසුඛාය වෙදනාය
සමපයුතො, අපී විපාකො -පෙ-

අපී අජ්ඣන්තාරමමණො, අපී බහිඤ්ඤාරමමණො, අපී අජ්ඣන්ත
බහිඤ්ඤාරමමණො-පෙ-එවං දසව්ධෙන සඤ්ඤාකකිකො. [යථා කුසලොත්තිකො
විජාරෙ එවං සබ්බෙපි තිකා විජාරෙතබ්බා.]

දුකමුලකං.

105. එකව්ධෙන සඤ්ඤාකකිකො : එසසසමපයුතො.

දුච්චධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපී සහෙතුකො, අපී අහෙතුකො.

නිව්ධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී
අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසව්ධෙන සඤ්ඤාකකිකො.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු නැතියෙක් ඇති.

සච්ඡර්ක වූයෙක් ඇත, අච්ඡර්ක වූයෙක් ඇති.

සච්චාර වූයෙක් ඇත, අච්චාර වූයෙක් ඇති.

සප්‍රීතික වූයෙක් ඇත, අප්‍රීතික වූයෙක් ඇති.

ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රීතිසහගත නො වූයෙක් ඇති.

සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත නො වූයෙක් ඇති.

උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත නො වූයෙක් ඇති.

කාමාවචර වූයෙක් ඇත, කාමාවචර නො වූයෙක් ඇති.

රූපාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර නො වූයෙක් ඇති.

අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර නො වූයෙක් ඇති.

පරියාපන්න වූයෙක් ඇත, පරියාපන්න නො වූයෙක් ඇති.

නොයඤ්ඤා වූයෙක් ඇත, අනොයඤ්ඤා වූයෙක් ඇති.

නියත වූයෙක් ඇත, අනියත වූයෙක් ඇති.

සඋත්තර වූයෙක් ඇත, අනුත්තර වූයෙක් ඇති.

සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශලවූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

104. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. විපාක වූයෙක් ඇත . . .

අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ. [කුශලත්‍රිකයෙහි විස්තරය මෙන් භූමත්‍රිකයේ විස්තර කළ යුත්තාහ.]

දුකමුලක යි.

105. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශ සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

106. එකවිධෙන සඤ්ඤාකවණො : එසාසමපයුතො.

ද්විධෙන සඤ්ඤාකවණො : අපී හෙතුසමපයුතො, අපී හෙතු-
විපයුතො, -පෙ- අපී සරණො, අපී අරණො.

ත්විධෙන සඤ්ඤාකවණො : අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී
අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකවණො.

107. එකවිධෙන සඤ්ඤාකවණො : එසාසමපයුතො.

ද්විධෙන සඤ්ඤාකවණො : අපී සහෙතුකො, අපී අහෙතුකො.

ත්විධෙන සඤ්ඤාකවණො : අපී සුඛාය වේදනාය සමපයුතො,
අපී දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුතො, අපී අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය
සමපයුතො. අපී විපාකො -පෙ- අපී අජ්ඣතතාරමමණො, අපී
බන්ධාරමමණො, අපී අජ්ඣතතබන්ධාරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙන
සඤ්ඤාකවණො.

108. එකවිධෙන සඤ්ඤාකවණො : එසාසමපයුතො.

ද්විධෙන සඤ්ඤාකවණො : අපී හෙතුසමපයුතො, අපී හෙතු-
විපයුතො -පෙ- අපී සරණො, අපී අරණො.

ත්විධෙන සඤ්ඤාකවණො : -පෙ- අපී අජ්ඣතතාරමමණො: අපී
බන්ධාරමමණො, අපී අජ්ඣතතබන්ධාරමමණො, -පෙ- එවං දසවිධෙන
සඤ්ඤාකවණො.

තිකමූලකං

109. එකවිධෙන සඤ්ඤාකවණො : එසාසමපයුතො.

ද්විධෙන සඤ්ඤාකවණො : අපී සහෙතුකො, අපී අහෙතුකො.

ත්විධෙන සඤ්ඤාකවණො : අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී
අබ්‍යාකතො. -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකවණො.

110. එකවිධෙන සඤ්ඤාකවණො : එසාසමපයුතො.

ද්විධෙන සඤ්ඤාකවණො : අපී හෙතුසමපයුතො, අපී හෙතු
විපයුතො.

ත්විධෙන සඤ්ඤාකවණො : අපී සුඛාය වේදනාය සමපයුතො,
අපී දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුතො, අපී අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය
සමපයුතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකවණො.

111. එකවිධෙන සඤ්ඤාකවණො : එසාසමපයුතො.

ද්විධෙන සඤ්ඤාකවණො : අපී න හෙතු සහෙතුකො, අපී න
හෙතු අහෙතුකො.

ත්විධෙන සඤ්ඤාකවණො : අපී විපාකො, අපී විපාකධම්ම
ධම්මො, අපී නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මො -පෙ- එවං දස-
විධෙන සඤ්ඤාකවණො.

106. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්තවූයෙක් ඇති . . . සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

107. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාදේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. විපාක වූයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

108. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති . . . සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

ත්‍රිකවූලක යි.

109. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුකයෙක් ඇත, අහෙතුකයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

110. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්තයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

111. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකධර්මස්වභාව වූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාකධර්මස්වභාව නො වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

112. එකවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : එසසමපයුතො.

දුට්ඨෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි ලොකියො, අනි ලොකුතතරෙ.

තිවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි උපාදිනනුපාදනියො, අනි අනුපා-
දිනනුපාදනියො, අනි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො -පෙ- එවං දසවිධෙහ
සඤ්ඤාකතකො.

113. එකවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : එසසමපයුතො.

දුට්ඨෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි කෙනවි විඤ්ඤායො, අනි කෙනවි
න විඤ්ඤායො.

තිවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අනි
අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අනි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො -පෙ-
එවං දසවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො.

114. එකවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : එසසමපයුතො.

දුට්ඨෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි සාසවො, අනි අනාසවො.

තිවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි සවිතකකසව්වාරෙ, අනි
අවිතකකව්වාරමනො, අනි අවිතකකඅව්වාරෙ -පෙ- එවං දසවිධෙහ
සඤ්ඤාකතකො.

115. එකවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : එසසමපයුතො.

දුට්ඨෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි ආසවසමපයුතො, අනි ආසව-
විපපයුතො.

තිවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි පිතිසහගනො, අනි සුඛසහගනො,
අනි උපෙකධාසහගනො -පෙ- එවං දසවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො.

116. එකවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : එසසමපයුතො.

දුට්ඨෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි ආසවවිපපයුතනසාසවො, අනි
ආසවවිපපයුතනඅනාසවො.

තිවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි දසසනෙන පහාතබ්බො, අනි
භාවනාය පහාතබ්බො, අනි නෙව දසසනෙන න භාවනාය පහාතබ්බො.
-පෙ- එවං දසවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො.

117. එකවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : එසසමපයුතො.

දුට්ඨෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි සංයොජනියො, අනි අසංයොජනියො.

තිවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි දසසනෙන පහාතබ්බහෙතුකො,
අනි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අනි නෙව දසසනෙන න භාවනාය
පහාතබ්බහෙතුකො -පෙ- එවං දසවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො.

118. එකවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : එසසමපයුතො.

දුට්ඨෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි සංයොජනසමපයුතො, අනි
සංයොජනවිපපයුතො.

තිවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො : අනි ආවයගාමී, අනි අපවයගාමී, අනි
නෙවාචයගාමී නාපවයගාමී -පෙ- එවං දසවිධෙහ සඤ්ඤාකතකො.

112. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ලොකික වූයෙක් ඇත, ලොකොත්තර වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : උපාදින්නොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න-අනුපාදනිය වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

113. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කිසි විඥනයෙකින් දතයුත්තෙක් ඇත, කිසි විඥනයෙකින් නො දතයුත්තෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි. සංක්ෂිප්තසංක්ලේශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ෂිප්තසංක්ලේශිකයෙක් ඇත, අසංක්ෂිප්ත අසංක්ලේශිකයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

114. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සාසුචි වූයෙක් ඇත, අනාසුචිවූයෙක් ඇති.
ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සචිතර්කසච්චාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක ච්චාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක අච්චාර වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

115. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ආසුචිසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත. ආසුචි විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

116. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි; ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ආසුචිවිප්‍රයුක්ත වූ ආසුචිසහිතයෙක් ඇත, ආසුචිවිප්‍රයුක්ත අනාසුචි වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතචාය වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතචාය වූයෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතචාය වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

117. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සංයොජනීය වූයෙක් ඇත, අසංයොජනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතචායහෙතු ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතචායහෙතු ඇතියෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතචායහෙතු ඇතියෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

118. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සංයොජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සංයොජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ආචයගාමී වූයෙක් ඇත, අපචයගාමී වූයෙක් ඇත, නො මැ ආචයගාමී නො ද අපචයගාමී වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

119. එකවිධෙන සඤ්ඤකතකො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි සංයොජනවිපසයුතනසංයොජනියො, අපච්චි සංයොජනවිපසයුතනඅසංයොජනියො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි සෙකො, අපච්චි අසෙකො, අපච්චි නෙවසෙකො, නාසෙකො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකතකො.

120. එකවිධෙන සඤ්ඤකතකො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි ගජනියො, අපච්චි අගජනියො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි පරිතො, අපච්චි මහග්ගනො, අපච්චි අපපමාණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකතකො.

121. එකවිධෙන සඤ්ඤකතකො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි ගජසමපයුතො, අපච්චි ගජවිපසයුතො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි පරිතොරමමණො, අපච්චි මහග්ගනා-රමමණො, අපච්චි අපපමාණාරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකතකො.

122. එකවිධෙන සඤ්ඤකතකො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි ගජවිපසයුතනගජනියො, අපච්චි ගජවිපසයුතනඅගජනියො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි භිනො, අපච්චි මජ්ඣමො, අපච්චි පණ්ණිනො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකතකො.

123. එකවිධෙන සඤ්ඤකතකො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි ඕසනියො, අපච්චි අනොසනියො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි මිච්ඡන්තනියනො, අපච්චි සමමන්තනියනො, අපච්චි අනියනො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකතකො.

124. එකවිධෙන සඤ්ඤකතකො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි ඕසසමපයුතො, අපච්චි ඕසවිපසයුතො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි මග්ගාරමමණො, අපච්චි මග්ගභෙතුකො, අපච්චි මග්ගාඨිපඨි -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකතකො.

125. එකවිධෙන සඤ්ඤකතකො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි ඕසවිපසයුතනඕසනියො, අපච්චි ඕසවිපසයුතනඅනොසනියො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකතකො : අපච්චි උපනො, අපච්චි අනුපනො, අපච්චි උපාදි -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකතකො.

119. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, අශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො මැ ශෛක්ෂ වූ අශෛක්ෂ නො වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

120. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ග්‍රහ්ථනීය වූයෙක් ඇත, අග්‍රහ්ථනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහද්ගත වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

121. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ග්‍රහ්ථසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ග්‍රහ්ථ විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : පරිත්තාලම්බන වූයෙක් ඇත, මහද්ගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණාලම්බන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

122. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ග්‍රහ්ථවිප්‍රයුක්ත වූ ග්‍රහ්ථනීයයෙක් ඇත, ග්‍රහ්ථවිප්‍රයුක්ත වූ අග්‍රහ්ථනීයයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රණීත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

123. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ඔසනීය වූයෙක් ඇත, අනොසනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : මිත්ථ්‍යාත්ථනීයත වූයෙක් ඇත, සමාක්ත්ථනීයත වූයෙක් ඇත, අනීයත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

124. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ඔසසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : මාර්ගාලම්බන වූයෙක් ඇත, මාර්ගභෙක්ක වූයෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

125. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ඔසවිප්‍රයුක්ත ඔසනීයයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රයුක්ත අනොසනීයයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : උත්පන්න වූයෙක් ඇත, අනුත්පන්න වූයෙක් ඇත, උත්පාදී වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

126. එකවිධෙන සඤ්ඤකකිකො : එසසසලපසුනො.

දුච්චධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි යොගනීයො, අභි අයොගනීයො.

නීචධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි අතීනො, අභි අනාගතො, අභි පච්චුප්පනො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකකිකො.

127. එකවිධෙන සඤ්ඤකකිකො : එසසසලපසුනො.

දුච්චධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි යොගසලපසුනො, අභි යොග-විප්පසුනො.

නීචධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි අතීනාරම්මණො, අභි අනාගතාරම්මණො, අභි පච්චුප්පනාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකකිකො.

128. එකවිධෙන සඤ්ඤකකිකො : එසසසලපසුනො.

දුච්චධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි යොගවිප්පසුනනයොගනීයො, අභි යොගවිප්පසුනනඅයොගනීයො.

නීචධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි අජ්ඣනො, අභි බහිඤ්ඤො, අභි අජ්ඣනබහිඤ්ඤො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකකිකො.

129. එකවිධෙන සඤ්ඤකකිකො : එසසසලපසුනො.

දුච්චධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි නීවරණීයො, අභි අනීවරණීයො.

නීචධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි අජ්ඣනාරම්මණො, අභි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අභි අජ්ඣනබහිඤ්ඤාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකකිකො.

උභගතාවබ්ඪිකං.

130. සත්තවිධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි කුසලො, අභි අකුසලො, අභි අබ්‍යාකතො, අභි කාමාවච්චරො, අභි රූපාවච්චරො, අභි අරූපාවච්චරො, අභි අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙන සඤ්ඤකකිකො.

අපරොපි සත්තවිධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි සුඛාය වෙදනාය සමපසුනො, අභි දුකඛාය වෙදනාය සමපසුනො, අභි අදුකඛමසුඛාය වෙදනාය සමපසුනො -පෙ-

අභි අජ්ඣනාරම්මණො, අභි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අභි අජ්ඣනබහිඤ්ඤාරම්මණො, අභි කාමාවච්චරො, අභි රූපාවච්චරො, අභි අරූපාවච්චරො, අභි අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙන සඤ්ඤකකිකො.

126. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : යොගනීය වූයෙක් ඇත, අයොගනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

127. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : යොගසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, යොග-විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : අතීතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අනාගතා-ලම්බන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

128. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : යොගවිප්‍රයුක්ත යොගනීයයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රයුක්ත අයොගනීයයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිර වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

129. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : නිවරණීය වූයෙක් ඇත, අනිවරණීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරා-ලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

උභතොවධිසක යි.

130. සත් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරිඤ්චන වූයෙක් ඇති. මෙසේ ස්ප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

අනෙකුදු සත් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත. . . .

අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරා-ලම්බන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරිඤ්චන වූයෙක් ඇති. මෙසේ ස්ප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

135. තප්ඵ කතමො සඛාරකකඛො :

එකවිධෙන සඛාරකකඛො චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛාරකකඛො : අප්ඵ හෙතු, අප්ඵ න හෙතු.

තීව්ඨධෙන සඛාරකකඛො : අප්ඵ කුසලො, අප්ඵ අකුසලො, අප්ඵ අබ්‍යාකතො.

චතුර්ධෙන සඛාරකකඛො : අප්ඵ කාමාවචරො, අප්ඵ රූපාවචරො, අප්ඵ අරූපාවචරො, අප්ඵ අපරියාපකතො.

පඤ්චධෙන සඛාරකකඛො : අප්ඵ සුඛිත්ථියසම්පයුතො, අප්ඵ දුක්ඛිත්ථියසම්පයුතො, අප්ඵ සොමනස්සිත්ථිය සම්පයුතො, අප්ඵ දොමනස්සිත්ථිය සම්පයුතො, අප්ඵ උපෙක්ඛිත්ථිය සම්පයුතො. එවං පඤ්චධෙන සඛාරකකඛො.

ඡර්ධෙන සඛාරකකඛො : චක්ඛුසම්පයුජා වේදනා, සොත-සම්පයුජා වේදනා, ඝානසම්පයුජා වේදනා, ජ්ඛාසම්පයුජා වේදනා, කායසම්පයුජා වේදනා, මනෝසම්පයුජා වේදනා. එවං ඡර්ධෙන සඛාරකකඛො.

සත්තවිධෙන සඛාරකකඛො : චක්ඛුසම්පයුජා වේදනා, සොත-සම්පයුජා වේදනා, ඝානසම්පයුජා වේදනා, ජ්ඛාසම්පයුජා වේදනා, කායසම්පයුජා වේදනා, මනෝධාතුසම්පයුජා වේදනා, මනෝ-විඤ්ඤාණධාතුසම්පයුජා වේදනා. එවං සත්තවිධෙන සඛාරකකඛො.

අට්ඨවිධෙන සඛාරකකඛො : චක්ඛුසම්පයුජා වේදනා -පෙ-කායසම්පයුජා වේදනා, අප්ඵ සුඛසහගතා, අප්ඵ දුක්ඛසහගතා, මනෝ-ධාතුසම්පයුජා වේදනා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සම්පයුජා වේදනා. එවං අට්ඨවිධෙන සඛාරකකඛො.

නව්විධෙන සඛාරකකඛො : චක්ඛුසම්පයුජා වේදනා -පෙ-මනෝධාතුසම්පයුජා වේදනා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්පයුජා වේදනා, අප්ඵ කුසලො, අප්ඵ අකුසලො, අප්ඵ අබ්‍යාකතා. එවං නව්විධෙන සඛාරකකඛො.

දසවිධෙන සඛාරකකඛො : චක්ඛුසම්පයුජා වේදනා -පෙ-කාය-සම්පයුජා වේදනා අප්ඵ සුඛසහගතා, අප්ඵ දුක්ඛසහගතා, මනෝධාතු-සම්පයුජා වේදනා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්පයුජා වේදනා අප්ඵ කුසලො, අප්ඵ අකුසලො, අප්ඵ අබ්‍යාකතා, එවං දසවිධෙන සඛාරකකඛො.

136. එකවිධෙන සඛාරකකඛො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛාරකකඛො : අප්ඵ හෙතු, අප්ඵ න හෙතු.

තීව්ඨධෙන සඛාරකකඛො : අප්ඵ සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අප්ඵ දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අප්ඵ අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතො.

135. එහි සංස්කාරස්කන්ධය කවරෙ යත් :

එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු වූ (සංස්කාරස්කන්ධ) යෙක් ඇත, හෙතු නො වූ (සංස්කාරස්කන්ධ) යෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති.

චතුෂ්‍ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්ත වූයෙක් ඇති.

පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සුඛෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ජ්‍යොතිශ්චිත්තෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දේශනස්චිත්තෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ඛිත්තෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. මෙසේ පඤ්චප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

ෂට්ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, සොතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, ඝාතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, ජීවිහාසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, මනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය. මෙසේ ෂට්ප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

සත්තප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, සොතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, ඝාතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, ජීවිහාසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, මනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය. මෙසේ සත්තප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

අෂ්ටප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වේ : චක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය . . . කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනාව සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛසහගත වූයෙක් ඇත, මනෝධාතුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය. මෙසේ අෂ්ටප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

නවප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය . . . මනෝධාතුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනාව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ නවප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

දශප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය . . . කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනාව සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛසහගත වූයෙක් ඇති, මනෝධාතුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනාව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

136. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු වූයෙක් ඇත, හෙතු නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ඛාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

අපි විපාකො, අපි විපාක ධම්ම ධම්මො, අපි නෙවවිපාක න විපාක ධම්මධම්මො.

අපි උපාදිනනුපාදනියො, අපි අනුපාදිනනුපාදනියො, අපි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අපි සංකිලිට්ඨසංකිලෙයිකො, අපි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙයිකො, අපි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙයිකො.

අපි සවිතකකසවිචාරො, අපි අවිතකකවිචාරමනෙතො, අපි අවිතකක අවිචාරො.

අපි පිතීසහගතො, අපි සුඛසහගතො, අපි උපෙකකාසහගතො.

අපි දසසනෙන පභාතබ්බො, අපි භාවනාය පභාතබ්බො, අපි නෙවදසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපි දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපි භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අපි නෙවදසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො.

අපි ආවයගාමී, අපි අපවයගාමී, අපි නෙවාචයගාමී නාපවයගාමී.

අපි සෙකෙතො, අපි අසෙකෙතො, අපි නෙවසෙකෙතො නාසෙකෙතො.

අපි පරිනෙතො, අපි මහග්ගතො, අපි අපමාණො.

අපි පරිනතාරමමණො, අපි මහග්ගතාරමමණො, අපි අපමාණාරමමණො.

අපි භීතො, අපි මජ්ඣමො, අපි පණීතො.

අපි මිච්ඡත්තනීයතො, අපි සම්මත්තනීයතො, අපි අනීයතො.

අපි මග්ගාරමමණො, අපි මග්ගහෙතුකො, අපි මග්ගාඛිපතී.

අපි උපපනෙතො, අපි අනුපපනෙතො, අපි උපපාදී.

අපි අතීතො, අපි අනාගතො, අපි පච්චුපපනෙතො.

අපි අතීතාරමමණො, අපි අනාගතාරමමණො, අපි පච්චුපපනාරමමණො.

අපි අජ්ඣතෙතො, අපි ඛභිඤ්ඤා, අපි අජ්ඣතතඛභිඤ්ඤා.

අපි අජ්ඣතතාරමමණො, අපි ඛභිඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣතතඛභිඤ්ඤාරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛාරකඛකො.

137. එකවිධෙන සඛාරකඛකො : චිත්තසම්පයුතො.

ද්විධෙන සඛාරකඛකො : අපි සහෙතුකො, අපි අහෙතුකො.

අපි හෙතුසම්පයුතො, අපි හෙතුවිපයුතො.

අපි හෙතුවෙච සහෙතුකො ච, අපි සහෙතුකො වෙච න ච හෙතු.

අපි හෙතු වෙච හෙතු සම්පයුතො ච, අපි හෙතු සම්පයුතො වෙච න ච හෙතු.

විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකධර්මස්වභාව වූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාක ධර්මස්වභාව නො වූයෙක් ඇති.

උපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න-අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

සඬිකිලිවටසඬිකිලෙසික වූයෙක් ඇත, අසඬිකිලිවටසඬිකිලෙසික වූයෙක් ඇත, අසඬිකිලිවටඅසඬිකිලෙසික වූයෙක් ඇති.

සචිතර්කසච්චාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කච්චාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක-අච්චාර වූයෙක් ඇති.

ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇතියෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇතියෙක් ඇති.

ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී වූයෙක් ඇති.

ශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, අශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො මැ ශෛක්ෂ වූ අශෛක්ෂ නො වූයෙක් ඇති.

පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහද්ගත වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති.

පරිත්තාලම්බන වූයෙක් ඇත, මහද්ගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණාලම්බන වූයෙක් ඇති.

භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රණීත වූයෙක් ඇති.

මිත්ථ්‍යාත්වනියත වූයෙක් ඇත, සම්‍යක්ත්වනියත වූයෙක් ඇත, අනියත වූයෙක් ඇති.

මාර්ගාලම්බන වූයෙක් ඇත, මාර්ගහෙතුක වූයෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇති.

උත්පන්න වූයෙක් ඇත, අනුත්පන්න වූයෙක් ඇත, උපද්‍රව්‍යසුලු වූයෙක් ඇති.

අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූයෙක් ඇති.

අතීතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අනාගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිර වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇති, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

137. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතුවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

හෙතු ද වූ සහෙතුක ද වූයෙක් ඇත, සහෙතුක ද වූ නො ද හෙතු වූයෙක් ඇති.

හෙතු ද වූ හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද හෙතු වූයෙක් ඇති.

අපි න හෙතු සහෙතුකො, අපි න හෙතු අහෙතුකො.

අපි ලොකියො, අපි ලොකුත්තරො.

අපි කෙනචි විඤ්ඤයො, අපි කෙනචි න විඤ්ඤයො.

අපි ආසවො, අපි නො ආසවො.

අපි සාසවො, අපි අනාසවො.

අපි ආසව සම්පයුත්තො, අපි ආසවවිපයුත්තො.

අපි ආසවො චෙව සාසවො ච, අපි සාසවො චෙව නො ච ආසවො.

අපි ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තො ච, අපි ආසවසම්පයුත්තො චෙව නො ච ආසවො.

අපි ආසව විපයුත්ත සාසවො, අපි ආසව විපයුත්ත අනාසවො.

අපි සංයොජනං, අපි නො සංයොජනං.

අපි සංයොජනියො, අපි අසංයොජනියො.

අපි සංයොජනසම්පයුත්තො, අපි සංයොජනවිපයුත්තො.

අපි සංයොජනං චෙව සංයොජනියො ච, අපි සංයොජනියො චෙව නො ච සංයොජනං.

අපි සංයොජනං චෙව සංයොජන සම්පයුත්තො ච, අපි සංයොජන-සම්පයුත්තො චෙව නො ච සංයොජනං.

අපි සංයොජනවිපයුත්ත සංයොජනියො, අපි සංයොජනවිපයුත්ත අසංයොජනියො.

අපි ගජො, අපි නො ගජො.

අපි ගජනියො, අපි අගජනියො.

අපි ගජසම්පයුත්තො, අපි ගජවිපයුත්තො.

අපි ගජො චෙව ගජනියො ච, අපි ගජනියො චෙව නො ච ගජො.

අපි ගජො චෙව ගජසම්පයුත්තො ච, අපි ගජසම්පයුත්තො චෙව නො ච ගජො.

අපි ගජවිපයුත්තගජනියො, අපි ගජවිපයුත්ත අගජනියො.

අපි ඔඝො, අපි නො ඔඝො.

අපි ඔඝනියො, අපි අනොඝනියො.

අපි ඔඝසම්පයුත්තො, අපි ඔඝවිපයුත්තො.

අපි ඔඝො චෙව ඔඝනියො ච, අපි ඔඝනියො චෙව නො ච ඔඝො.

අපි ඔඝො චෙව ඔඝසම්පයුත්තො ච, අපි ඔඝසම්පයුත්තො චෙව නො ච ඔඝො.

අපි ඔඝවිපයුත්ත ඔඝනියො, අපි ඔඝවිපයුත්ත අනොඝනියො.

අපි යොගො, අපි නො යොගො.

හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ඇති.

ලොකික වූයෙක් ඇත, ලොකොත්තර වූයෙක් ඇති.

(වක්ෂුරාදි) කිසි විඤනයෙකින් දතයුත්තෙක් ඇත, කිසි විඤනයෙකින් නො දත යුත්තෙක් ඇති.

ආසුව වූයෙක් ඇත, ආසුව නො වූයෙක් ඇති.

සාසුව වූයෙක් ඇත, අනාසුව වූයෙක් ඇති.

ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ආසුවවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ආසුව ද වූ ආසුව සහිත ද වූයෙක් ඇත, ආසුව සහිත ද වූ නො ද ආසුව වූයෙක් ඇති.

ආසුව ද වූ ආසුව සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, ආසුව සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද ආසුව වූයෙක් ඇති.

ආසුව විප්‍රයුක්ත සාසුව වූයෙක් ඇත, ආසුවවිප්‍රයුක්ත අනාසුව වූයෙක් ඇති.

සංයෝජන වූයෙක් ඇත, සංයෝජන නො වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

සංයෝජන ද වූ සංයෝජනීය ද වූයෙක් ඇත, සංයෝජනීය ද වූ නො ද සංයෝජන වූයෙක් ඇති.

සංයෝජන ද වූ සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද සංයෝජන වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථ වූ (සංස්කාරන්ධ) යෙක් ඇත. ග්‍රන්ථ නො වූ (සංස්කාරන්ධ) යෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, අග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථ ද වූ ග්‍රන්ථනීය ද වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථනීය ද වූ නො ද ග්‍රන්ථ වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථ ද වූ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද ග්‍රන්ථ වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්තග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත අග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇති.

ඔස වූයෙක් ඇත, ඔස නො වූයෙක් ඇති.

ඔසනීය වූයෙක් ඇත, අනොසනීය වූයෙක් ඇති.

ඔසසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ඔස ද වූ ඔසනීය ද වූයෙක් ඇත, ඔසනීය ද වූ නො ද ඔස වූයෙක් ඇති.

ඔස ද වූ ඔසසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, ඔසසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද ඔස වූයෙක් ඇති.

ඔසවිප්‍රයුක්ත ඔසනීය වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රයුක්ත අනොසනීය වූයෙක් ඇති.

යොග වූයෙක් ඇත, යොග නො වූයෙක් ඇති.

අපි යොගනීයො, අපි අයොගනීයො.

අපි යොගසම්පසුතො, අපි යොගවිපසුතො.

අපි යොගො වෙච්ඡ යොගනීයො ච, අපි යොගනීයො වෙච්ඡ නො ච යොගො.

අපි යොගො වෙච්ඡ යොගසම්පසුතො ච, අපි යොගසම්පසුතො වෙච්ඡ නො ච යොගො.

අපි යොගවිපසුතනියොගනීයො, අපි යොගවිපසුතන අයොගනීයො.

අපි නිවරණං, අපි නො නිවරණං.

අපි නිවරණීයො, අපි අනිවරණීයො.

අපි නිවරණසම්පසුතො, අපි නිවරණවිපසුතො.

අපි නිවරණං වෙච්ඡ නිවරණීයො ච, අපි නිවරණීයො වෙච්ඡ නො ච නිවරණං.

අපි නිවරණං වෙච්ඡ නිවරණසම්පසුතො ච, අපි නිවරණසම්පසුතො වෙච්ඡ නො ච නිවරණං.

අපි නිවරණවිපසුතනිවරණීයො, අපි නිවරණවිපසුතන අනිවරණීයො.

අපි පරමාසො, අපි නො පරමාසො.

අපි පරමට්ඨො, අපි අපරමට්ඨො.

අපි පරමාසම්පසුතො, අපි පරමාසවිපසුතො.

අපි පරමාසො වෙච්ඡ පරමට්ඨො ච, අපි පරමට්ඨො වෙච්ඡ නො ච පරමාසො.

අපි පරමාසවිපසුතනපරමට්ඨො, අපි පරමාසවිපසුතන අපරමට්ඨො.

අපි උපාදිනො, අපි අනුපාදිනො.

අපි උපාදනං, අපි නො උපාදනං.

අපි උපාදනීයො, අපි අනුපාදනීයො.

අපි උපාදනසම්පසුතො, අපි උපාදනවිපසුතො.

අපි උපාදනඤ්ච උපාදනීයො ච, අපි උපාදනීයො වෙච්ඡ නො ච උපාදනං.

අපි උපාදනඤ්ච උපාදනසම්පසුතො ච, අපි උපාදනසම්පසුතො වෙච්ඡ නො ච උපාදනං.

අපි උපාදනවිපසුතන උපාදනීයො, අපි උපාදනවිපසුතන අනුපාදනීයො.

අපි කිලෙසො, අපි නො කිලෙසො.

අපි සංකිලෙසිකො, අපි අසංකිලෙසිකො.

අපි සංකිලීට්ඨො, අපි අසංකිලීට්ඨො.

අපි කිලෙසසම්පසුතො, අපි කිලෙසවිපසුතො.

යොගනීය වූයෙක් ඇත, අයොගනීය වූයෙක් ඇති.

යොගසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

යොග ද වූ යොගනීය ද වූයෙක් ඇත, යොගනීය ද වූ නො ද යොග වූයෙක් ඇති.

යොග ද වූ යොග සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, යොගසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද යොග වූයෙක් ඇති.

යොගවිප්‍රයුක්ත යොගනීය වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රයුක්ත අයොගනීය වූයෙක් ඇති.

නිවරණ වූයෙක් ඇත, නිවරණ නො වූයෙක් ඇති.

නිවරණීය වූයෙක් ඇත, අනිවරණීය වූයෙක් ඇති.

නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

නිවරණ ද වූ නිවරණීය ද වූයෙක් ඇත, නිවරණීය ද වූ නො ද නිවරණ වූයෙක් ඇති.

නිවරණ ද වූ නිවරණ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, නිවරණ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද නිවරණ වූයෙක් ඇති.

නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණීය වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රයුක්ත අනිවරණීය වූයෙක් ඇති.

පරාමාස වූයෙක් ඇත, පරාමාස නො වූයෙක් ඇති.

පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, අපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇති.

පරාමාසසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, පරාමාසවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

පරාමාස ද වූ පරාමාෂ්ට ද වූයෙක් ඇත, පරාමාෂ්ට ද වූ නො ද පරාමාස වූයෙක් ඇති.

පරාමාසවිප්‍රයුක්ත පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, පරාමාසවිප්‍රයුක්ත අපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇති.

උපාදින්න වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න වූයෙක් ඇති.

උපාදන වූයෙක් ඇත, උපාදන නො වූයෙක් ඇති.

උපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

උපාදන ද වූ උපාදනීය ද වූයෙක් ඇත, උපාදනීය ද වූ නො ද උපාදන වූයෙක් ඇති.

උපාදන ද වූ උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද උපාදන වූයෙක් ඇති.

උපාදනවිප්‍රයුක්තඋපාදනීය වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රයුක්ත අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

ක්ලෙශ වූයෙක් ඇත, ක්ලෙශ නො වූයෙක් ඇති.

සාංක්ලෙශික වූයෙක් ඇත, අසාංක්ලෙශික වූයෙක් ඇති.

සාංක්ලිෂ්ට වූයෙක් ඇත, අසාංක්ලිෂ්ට වූයෙක් ඇති.

ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ක්ලෙශවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

අපි කිලෙසො වෙව සංකිලෙසිකො ච, අපි සංකිලෙසිකො වෙව නො ච කිලෙසො.

අපි කිලෙසො වෙව සංකිලිට්ඨො ච, අපි සංකිලිට්ඨො වෙව නො ච කිලෙසො.

අපි කිලෙසො වෙව කිලෙසසම්පයුතො ච, අපි කිලෙස සම්පයුතො වෙව නො ච කිලෙසො.

අපි කිලෙස විපයුතසංකිලෙසිකො, අපි කිලෙසවිපයුත අසංකිලෙසිකො.

අපි දසුනෙන පහාතබ්බො, අපි න දසුනෙන පහාතබ්බො.

අපි භාවනාය පහාතබ්බො, අපි න භාවනාය පහාතබ්බො.

අපි දසුනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, අපි න දසුනෙන පහාතබ්බ-හෙතුකො.

අපි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අපි න භාවනාය පහාතබ්බ-හෙතුකො.

අපි සවිතතෙකා, අපි අවිතතෙකා.

අපි සවිචාරො, අපි අවිචාරො.

අපි සප්පිතිකො, අපි අප්පිතිකො.

අපි පිතීසහගතො, අපි න පිතීසහගතො.

අපි සුඛසහගතො, අපි න සුඛසහගතො.

අපි උපෙකකාසහගතො, අපි න උපෙකකාසහගතො.

අපි කාමාවචරො, අපි න කාමාවචරො.

අපි රූපාවචරො, අපි න රූපාවචරො.

අපි අරූපාවචරො, අපි න අරූපාවචරො.

අපි පරියාපනො, අපි අපරියාපනො.

අපි තිඨයාතිකො, අපි අතිඨයාතිකො.

අපි නිඨතො, අපි අනිඨතො.

අපි සඋතතරො, අපි අනුතතරො.

අපි සරණො, අපි අරණො.

නිව්ධෙන සංඛාරකකිකො : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්‍යාකතො-පෙ-ඵලං දසව්ධෙන සංඛාරකකිකො.

138. ඵකව්ධෙන සංඛාරකකිකො : ඵතතසම්පයුතො.

දුච්ඛෙන සංඛාරකකිකො : අපි සරණො, අපි අරණො.

නිව්ධෙන සංඛාරකකිකො : අපි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුතො -පෙ-

අපි අජකිතතාරම්මණො, අපි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපි අජකිතත-බහිඤ්ඤාරම්මණො-පෙ-ඵලං දසව්ධෙන සංඛාරකකිකො.

දුකමුලකං

ක්ලේශ ද වූ සාංක්ලේශික ද වූයෙක් ඇත, සාංක්ලේශික ද වූ නො ද ක්ලේශ වූයෙක් ඇති.

ක්ලේශ ද වූ සංක්ලිෂ්ට ද වූයෙක් ඇත, සංක්ලිෂ්ට ද වූ නො ද ක්ලේශ වූයෙක් ඇති.

ක්ලේශ ද වූ ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද කේලේශ වූයෙක් ඇති.

ක්ලේශවිප්‍රයුක්ත සාංක්ලේශික වූයෙක් ඇත, ක්ලේශවිප්‍රයුක්ත අසාංක්ලේශික වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවායෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා නො වූයෙක් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතවායෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා නො වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු ඇතියෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු නැතියෙක් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු නැතියෙක් ඇති.

සවිතර්ක වූයෙක් ඇත, අවිතර්ක වූයෙක් ඇති.

සච්චාර වූයෙක් ඇත, අච්චාර වූයෙක් ඇති.

සප්‍රීතික වූයෙක් ඇත, අප්‍රීතික වූයෙක් ඇති.

ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රීතිසහගත නො වූයෙක් ඇති.

සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත නො වූයෙක් ඇති.

උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත නො වූයෙක් ඇති.

කාමාවචර වූයෙක් ඇත, කාමාවචර නො වූයෙක් ඇති.

රූපාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර නො වූයෙක් ඇති.

අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර නො වූයෙක් ඇති.

පරියාපන්න වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇති.

නොයඛාණික වූයෙක් ඇත, අනොයඛාණික වූයෙක් ඇති.

නියත වූයෙක් ඇත, අනියත වූයෙක් ඇති.

සඋත්තර වූයෙක් ඇත, අනුත්තර වූයෙක් ඇති.

සරණ (රාගාදී ක්ලේශ සහිත) වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

138. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත. . . .

අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

ද්විකමුලක යි.

139. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඤ්චි හෙතු, අඤ්චි න හෙතු.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඤ්චි කුසලො, අඤ්චි අකුසලො, අඤ්චි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

140. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඤ්චි සරණො, අඤ්චි අරණො.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඤ්චි කුසලො, අඤ්චි අකුසලො, අඤ්චි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

141. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඤ්චි හෙතු, අඤ්චි න හෙතු.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඤ්චි අඤ්ඤානාරම්මණො, අඤ්චි බහිද්ධාරම්මණො, අඤ්චි අඤ්ඤානබහිද්ධාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

142 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඤ්චි සරණො, අඤ්චි අරණො.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඤ්චි අඤ්ඤානාරම්මණො, අඤ්චි බහිද්ධාරම්මණො, අඤ්චි අඤ්ඤාන බහිද්ධාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

නිකමුලකං

143 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඤ්චි හෙතු, අඤ්චි න හෙතු.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඤ්චි කුසලො, අඤ්චි අකුසලො, අඤ්චි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

144 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඤ්චි සහෙතුකො, අඤ්චි අහෙතුකො.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඤ්චි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අඤ්චි දුකාය වේදනාය සම්පයුතො, අඤ්චි අදුකම්පුඛාය වේදනාය සම්පයුතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

145 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : විතතසමපයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අපච්චි හෙතු සමපයුතෙනා, අපච්චි හෙතු විපසයුතෙනා

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අපච්චි විපාකො, අපච්චි විපාකධම්මධම්මො, අපච්චි නෙවි විපාක න විපාකධම්මධම්මො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

146 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : විතතසමපයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අපච්චි හෙතු වෙච්චි සහෙතුකො ච, අපච්චි සහෙතුකො වෙච්චි න ච හෙතු.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අපච්චි උපාදිනනුපාදනියො, අපච්චි අනුපාදිනනුපාදනියො, අපච්චි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

147 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : විතතසමපයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අපච්චි හෙතු වෙච්චි හෙතුසමපයුතෙනා ච, අපච්චි හෙතුසමපයුතෙනා වෙච්චි න ච හෙතු.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අපච්චි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපච්චි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපච්චි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

148 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : විතතසමපයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අපච්චි න හෙතු සහෙතුකො, අපච්චි න හෙතු අහෙතුකො.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අපච්චි සච්චිතකකසච්චාරො, අපච්චි අච්චිතකක විචාරමතෙනා, අපච්චි අච්චිතකක අච්චාරො-පෙ-එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

149 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : විතතසමපයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අපච්චි ලොකියො, අපච්චි ලොකුතතරො.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අපච්චි පිනීසහගතො, අපච්චි සුඛසහගතො, අපච්චි උපෙකකාසහගතො, -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

150. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : විතතසමපයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අපච්චි කෙනච්චි විඤ්ඤායො, අපච්චි කෙනච්චි න විඤ්ඤායො.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අපච්චි දසසනෙන පභාතඛෙඛා, අපච්චි භාවනාය පභාතඛෙඛා, අපච්චි නෙවි දසසනෙන න භාවනාය පභාතඛෙඛා -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඛො,

145. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : විත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකධර්මස්වභාව වූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාකධර්මස්වභාව නො වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

146. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : විත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු ද වූ සහෙතුක ද වූයෙක් ඇත, සහෙතුක ද වූ නො ද හෙතු වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : උපාදින්නොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න-අනුපාදනිය වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

147. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : විත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු ද වූ හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද හෙතු වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශක වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශක වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ට-අසංක්ලේශක වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

148. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : විත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සචිතර්කසච්චාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක විචාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක-අච්චාර වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

149. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : විත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ලොකික වූයෙක් ඇත, ලොකොත්තර වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ශ්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

150. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : විත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කිසි විභූතියකින් දතයුත්තෙක් ඇත, කිසි විභූතියකින් නො දතයුත්තෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

151. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා ආසවො, අඤ්ඤා නො ආසවො.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා දසසනෙන පභානබ්බහෙතුකො. අඤ්ඤා භාවනාය පභානබ්බහෙතුකො, අඤ්ඤා නෙවදසසනෙන න භාවනාය පභානබ්බහෙතුකො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ.

152. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා සාසවො. අඤ්ඤා අනාසවො.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා ආවයගාමී, අඤ්ඤා අපවයගාමී, අඤ්ඤා නෙවාවයගාමී නාපවයගාමී -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ.

153. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා ආසවසම්පයුතො, අඤ්ඤා ආසව විපයුතො.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා සෙකෙඛා, අඤ්ඤා අසෙකෙඛා, අඤ්ඤා නෙව සෙකෙඛා නාසෙකෙඛා -පෙ- එවං දසවිධෙන සංඛාරකකිකේ.

154. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා ආසවො චෙව සාසවො ච, අඤ්ඤා සාසවො චෙව නො ච ආසවො.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා පරිත්තො, අඤ්ඤා මහග්ගනො, අඤ්ඤා අපපමාණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ.

155. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා ආසවො චෙව ආසවසම්පයුතො ච, අඤ්ඤා ආසවසම්පයුතො චෙව නො ච ආසවො.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා පරිත්තාරම්මණො, අඤ්ඤා මහග්ගනාරම්මණො, අඤ්ඤා අපපමාණාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ.

156. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා ආසවවිපයුතනසාසවො, අඤ්ඤා ආසවවිපයුතනඅනාසවො.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා භීනො, අඤ්ඤා මජ්ඣිමො, අඤ්ඤා පඤ්ඤො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ.

157. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා සංයොජ්ඣං, අඤ්ඤා නො සංයොජ්ඣං.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අඤ්ඤා මිච්ඡත්තනීයනො, අඤ්ඤා සම්මත්තනීයනො, අඤ්ඤා අනීයනො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ.

151. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආසුච වූයෙක් ඇත, ආසුච නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේද ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේද ඇතියෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේද ඇතියෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

152. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආසුච සහිත වූයෙක් ඇත, අනාසුච වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නො මැ ආවයගාමී වූ අපවයගාමී නො වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

153. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ආසුච විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, අශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො මැ ශෛක්ෂ වූ අශෛක්ෂ නො වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

154. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආසුච ද වූයේ ම සාසුච ද වූයෙක් ඇත, සාසුච ද වූයේ ම නො ද ආසුච වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහද්ගත වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

155. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආසුච ද වූයේ ම ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද ආසුච වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : පරිත්තාලම්බන වූයෙක් ඇත, මහද්ගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණාලම්බන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

156 එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආසුචවිප්‍රයුක්ත වූ සාසුච වූයෙක් ඇත, ආසුචවිප්‍රයුක්ත වූ අනාසුච වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රණීත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

157. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජන වූයෙක් ඇත, සංයෝජන නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : මිත්ථාත්වනියත වූයෙක් ඇත, සමාත්තව නියත වූයෙක් ඇත, අනියත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

158. එකවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : විතතසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : අපච්ඡි සංයෝජනියො අපච්ඡි අසංයෝජනියො.

කීවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : අපච්ඡි මඤ්ඤාරම්මණො, අපච්ඡි මඤ්ඤගෙතුකො, අපච්ඡි මඤ්ඤාඛිපභි -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ.

159. එකවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : විතතසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : අපච්ඡි සංයෝජනසම්පයුතෙනා, අපච්ඡි සංයෝජනවිපයුතෙනා.

කීවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : අපච්ඡි උප්පතෙනා, අපච්ඡි අනුප්පතෙනා, අපච්ඡි උප්පාදී -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ.

160. එකවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : විතතසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : අපච්ඡි සංයෝජනඤ්ඤාව සංයෝජනියො ච, අපච්ඡි සංයෝජනියො වෙච්චි නො ච සංයෝජනං.

කීවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : අපච්ඡි අභිනො, අපච්ඡි අනාගතො, අපච්ඡි පච්චුප්පතෙනා -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ.

161. එකවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : විතතසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : අපච්ඡි සංයෝජනඤ්ඤාව සංයෝජන-සම්පයුතෙනා ච, අපච්ඡි සංයෝජනසම්පයුතෙනා වෙච්චි නො ච සංයෝජනං.

කීවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : අපච්ඡි අභිතාරම්මණො, අපච්ඡි අනාගතාරම්මණො, අපච්ඡි පච්චුප්පතනාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ.

162. එකවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : විතතසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : අපච්ඡි සංයෝජනවිපයුතතසංයෝජනියො, අපච්ඡි සංයෝජනවිපයුතතඅසංයෝජනියො.

කීවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : අපච්ඡි අජ්ඣතෙනා, අපච්ඡි ඛභිඤ්ඤා, අපච්ඡි අජ්ඣතතඛභිඤ්ඤා -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ.

163. එකවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : විතතසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : අපච්ඡි ගජ්ඣො, අපච්ඡි නො ගජ්ඣො.

කීවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ : අපච්ඡි අජ්ඣතනාරම්මණො, අපච්ඡි ඛභිඤ්ඤා-රම්මණො, අපච්ඡි අජ්ඣතතඛභිඤ්ඤාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්‍යාරකකිකේ.

උග්ගතොච ඛභිකං.

158. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : මාර්ගාලම්බන වූයෙක් ඇත, මාර්ග භෙදක වූයෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

159. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සංයෝජනයන් හා විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : උත්පන්න වූයෙක් ඇත, අනුත්පන්න වූයෙක් ඇත, උපද්‍රව්‍යවූ වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

160. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජන ද වූයේ ම සංයෝජනීය ද වූයෙක් ඇත, සංයෝජනීය ද වූයේ ම නො ද සංයෝජන වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යක්ෂපන්න වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

161. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජන ද වූයේ ම සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද සංයෝජන වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : අතීතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අනාගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යක්ෂපන්නාලම්බන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

162. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජන විප්‍රයුක්ත වූ සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇත. අධ්‍යාත්ම-බාහිර වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

163. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ග්‍රන්ථ වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථ නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

උභතොවධිස්ක යි.

164. සත්‍යවිධේන සංකීර්ණය : අති කුසලය, අති අකුසලය, අති අඛණ්ඩය, අති කාමාවචරය, අති රූපාවචරය, අති අරූපාවචරය, අති අපරිපූර්ණය. එවිට සත්‍යවිධේන සංකීර්ණය.

165. අපරිපූර්ණ සත්‍යවිධේන සංකීර්ණය : අති සුඛය වේදනාය සම්පූර්ණය, අති දුකය වේදනාය සම්පූර්ණය, අති අදුකමසුඛය වේදනාය සම්පූර්ණය, අති විපාකො-පෙ- අති අඛණ්ඩතාරමණය, අති බහිරුමණය, අති අඛණ්ඩතාරමණය, අති කාමාවචරය, අති රූපාවචරය, අති අරූපාවචරය, අති අපරිපූර්ණය. එවිට සත්‍යවිධේන සංකීර්ණය.

166. චතුර්විධේන සංකීර්ණය : චතුර්විධේන සංකීර්ණය අති කුසලය, අති අකුසලය, අති අඛණ්ඩය, සොකසම්පූර්ණය -පෙ- ඝණසම්පූර්ණය -පෙ- ජීවහාසම්පූර්ණය -පෙ- කායසම්පූර්ණය -පෙ- මනෝසම්පූර්ණය සංකීර්ණය අති කුසලය, අති අකුසලය, අති අඛණ්ඩය, චතුර්විධේන සංකීර්ණය, වේදනා -පෙ- මනෝසම්පූර්ණය, වේදනා. එවිට චතුර්විධේන සංකීර්ණය.

167. අපරිපූර්ණ චතුර්විධේන සංකීර්ණය : චතුර්විධේන සංකීර්ණය අති සුඛය වේදනාය සම්පූර්ණය -පෙ- අති අඛණ්ඩතාරමණය, අති බහිරුමණය, අති අඛණ්ඩතාරමණය, සොකසම්පූර්ණය -පෙ- ඝණසම්පූර්ණය -පෙ- ජීවහාසම්පූර්ණය -පෙ- කායසම්පූර්ණය -පෙ- මනෝසම්පූර්ණය සංකීර්ණය අති සුඛය වේදනාය සම්පූර්ණය -පෙ- අති අඛණ්ඩතාරමණය, අති බහිරුමණය, අති අඛණ්ඩතාරමණය, චතුර්විධේන සංකීර්ණය, වේදනා, සොකසම්පූර්ණය, වේදනා, ඝණසම්පූර්ණය, වේදනා, ජීවහාසම්පූර්ණය, වේදනා, කායසම්පූර්ණය, වේදනා, මනෝසම්පූර්ණය, වේදනා. එවිට චතුර්විධේන සංකීර්ණය.

168. තිස්සවිධේන සංකීර්ණය : චතුර්විධේන සංකීර්ණය අති කාමාවචරය, අති රූපාවචරය, අති අරූපාවචරය, අති අපරිපූර්ණය. සොකසම්පූර්ණය -පෙ- ඝණසම්පූර්ණය -පෙ- ජීවහාසම්පූර්ණය -පෙ- කායසම්පූර්ණය -පෙ- මනෝසම්පූර්ණය සංකීර්ණය අති කාමාවචරය, අති රූපාවචරය, අති අරූපාවචරය, අති අපරිපූර්ණය. චතුර්විධේන සංකීර්ණය -පෙ- මනෝසම්පූර්ණය, වේදනා. එවිට තිස්සවිධේන සංකීර්ණය.

169. බහුච්චේදන සංඛාරකඛනේ: චක්ඛුසම්මසුපච්චයා සංඛාරකඛනේ: අඤ්චි කුසලො, අඤ්චි අකුසලො, අඤ්චි අබ්‍යාකතො, අඤ්චි කාමාවචරො, අඤ්චි රූපාවචරො, අඤ්චි අරූපාවචරො, අඤ්චි අපරියාපනො. සොතසම්මසුපච්චයා -පෙ- ඝානසම්මසුපච්චයා -පෙ- ජ්චාසම්මසුපච්චයා -පෙ- කායසම්මසුපච්චයා -පෙ- මනෝසම්මසුපච්චයා සංඛාරකඛනේ: අඤ්චි කුසලො, අඤ්චි අකුසලො, අඤ්චි අබ්‍යාකතො, අඤ්චි කාමාවචරො, අඤ්චි රූපාවචරො, අඤ්චි අරූපාවචරො, අඤ්චි අපරියාපනො. චක්ඛුසම්මසුපච්චයා වෙනනා, සොතසම්මසුපච්චයා වෙනනා, ඝානසම්මසුපච්චයා වෙනනා, ජ්චාසම්මසුපච්චයා වෙනනා, කායසම්මසුපච්චයා වෙනනා, මනෝසම්මසුපච්චයා වෙනනා. එවං බහුච්චේදන සංඛාරකඛනේ.

170. අපරෙපි බහුච්චේදන සංඛාරකඛනේ: චක්ඛුසම්මසුපච්චයා සංඛාරකඛනේ: අඤ්චි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අඤ්චි දුකඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අඤ්චි අදුකම්පසුඛාය වේදනාය සම්පයුතො -පෙ- අඤ්චි අජ්ඣන්තාරම්මණො, අඤ්චි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අඤ්චි අජ්ඣන්ත බහිඤ්ඤාරම්මණො, අඤ්චි කාමාවචරො, අඤ්චි රූපාවචරො, අඤ්චි අරූපාවචරො, අඤ්චි අපරියාපනො. සොතසම්මසුපච්චයා -පෙ- ඝානසම්මසුපච්චයා -පෙ- ජ්චාසම්මසුපච්චයා -පෙ- කායසම්මසුපච්චයා -පෙ- මනෝසම්මසුපච්චයා සංඛාරකඛනේ: අඤ්චි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො -පෙ- අඤ්චි අජ්ඣන්තාරම්මණො, අඤ්චි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අඤ්චි අජ්ඣන්ත බහිඤ්ඤාරම්මණො, අඤ්චි කාමාවචරො, අඤ්චි රූපාවචරො, අඤ්චි අරූපාවචරො, අඤ්චි අපරියාපනො. චක්ඛුසම්මසුපච්චයා වෙනනා, සොතසම්මසුපච්චයා වෙනනා, ඝානසම්මසුපච්චයා වෙනනා, ජ්චාසම්මසුපච්චයා වෙනනා, කායසම්මසුපච්චයා වෙනනා, මනෝසම්මසුපච්චයා වෙනනා. එවං බහුච්චේදන සංඛාරකඛනේ.

අයං වුච්චතී සංඛාරකඛනේ.

171. තත්ථ තතමො විඤ්ඤාණකඛනේ:

එකච්චේදන විඤ්ඤාණකඛනේ: එසු සම්පයුතො.

දුච්චේදන විඤ්ඤාණකඛනේ: අඤ්චි සහෙතුකො, අඤ්චි අහෙතුකො.

තිච්චේදන විඤ්ඤාණකඛනේ: අඤ්චි කුසලො, අඤ්චි අකුසලො, අඤ්චි අබ්‍යාකතො.

චතුච්චේදන විඤ්ඤාණකඛනේ: අඤ්චි කාමාවචරො, අඤ්චි රූපාවචරො, අඤ්චි අරූපාවචරො, අඤ්චි අපරියාපනො.

පඤ්චචේදන විඤ්ඤාණකඛනේ: අඤ්චි සුඛිනිද්‍රියසම්පයුතො, අඤ්චි දුකඛිනිද්‍රියසම්පයුතො, අඤ්චි සොමනසිනිද්‍රිය සම්පයුතො, අඤ්චි දෛමනසිනිද්‍රියසම්පයුතො, අඤ්චි උපෙකිනිද්‍රියසම්පයුතො. එවං පඤ්චචේදන විඤ්ඤාණකඛනේ.

ඡබ්බිචේදන විඤ්ඤාණකඛනේ: චක්ඛුච්චේදනං, සොතච්චේදනං, ඝානච්චේදනං, ජ්චාච්චේදනං, කායච්චේදනං, මනෝච්චේදනං. එවං ඡබ්බිචේදන විඤ්ඤාණකඛනේ.

169. බහුප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. සොතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ඝාතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීවිතසම්ඵස්සයෙන් . . . කායසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, සොතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, ඝාතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, ජීවිතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, මනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය. මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

170. අන්‍ය වූ ද බහුප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය සුඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත රූපාවචර වූයෙක් ඇත අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. සොතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ඝාතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීවිතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය සුඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. වක්ඛුසම්ඵස්සජ වෙතනා ය, සොතසම්ඵස්සජ වෙතනා ය, ඝාතසම්ඵස්සජ වෙතනා ය, ජීවිතසම්ඵස්සජ වෙතනා ය, කායසම්ඵස්සජ වෙතනා ය, මනෝසම්ඵස්සජ වෙතනා ය. මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

මේ සංස්කාරස්කන්ධයයි කියනු ලැබේ.

171. එහි විභ්‍යාස්කන්ධය කවරෙ යත් :

එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : සභෙකුක වූයෙක් ඇත, අභෙකුක වූයෙක් ඇත.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත.

චතුෂ්ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : කාමාවචර වූයෙක් ඇත. රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත.

පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : සුඛිත්තිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛිත්තිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සොමනස්සිත්තිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දෙමනස්සිත්තිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ඛිත්තිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත. මෙසේ පඤ්චප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාස්කන්ධය වේ.

ෂඵ්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුච්චිභ්‍යා ය, ශ්‍රොත්‍රච්චිභ්‍යා ය, ස්‍රාණච්චිභ්‍යා ය, ජීඨ්චාච්චිභ්‍යා ය, කායච්චිභ්‍යා ය, මනෝච්චිභ්‍යා ය. මෙසේ ෂඵ්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාස්කන්ධය වේ.

සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොභවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජීවහාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනෝධාතු, මනෝ-විඤ්ඤාණධාතු. එවං සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

අධ්‍යවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොභවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජීවහාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං අපච්චි සුඛසහගතං, අපච්චි දුක්ඛසහගතං, මනෝධාතු, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු. එවං අධ්‍යවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

නවවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොභවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජීවහාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනෝධාතු, මනෝ-විඤ්ඤාණධාතු අපච්චි කුසලො, අපච්චි අකුසලො, අපච්චි අබ්‍යාකතො. එවං නවවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං අපච්චි සුඛසහගතං, අපච්චි දුක්ඛසහගතං, මනෝධාතු, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු අපච්චි කුසලං, අපච්චි අකුසලං, අපච්චි අබ්‍යාකතං. එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

172. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: එසසසමපයුතෙනා.

ද්විධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි සහෙතුකො, අපච්චි අහෙතුකො.

තිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි සුඛාය වේදනාය සමපයුතෙනා, අපච්චි දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුතෙනා, අපච්චි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපයුතෙනා.

අපච්චි විපාකො, අපච්චි විපාකධම්මධම්මො, අපච්චි නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මො.

අපච්චි උපාදිනනුපාදනියො, අපච්චි අනුපාදිනනුපාදනියො, අපච්චි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අපච්චි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපච්චි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපච්චි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො.

අපච්චි සවිතකකසවිචාරො, අපච්චි අවිතකකවිචාරමයො, අපච්චි අවිතකකඅවිචාරො.

අපච්චි පිකිසහගතො, අපච්චි සුඛසහගතො, අපච්චි උපෙකකාසහගතො.

අපච්චි දසසනෙන පභාතබ්බො, අපච්චි භාවනාය පභාතබ්බො, අපච්චි නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපච්චි දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපච්චි භාවනාය පභාතබ්බ-හෙතුකො, අපච්චි නෙවදසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො.

අපච්චි අාවයගාමී, අපච්චි අපචයගාමී, අපච්චි නෙවාචයගාමී නාපචයගාමී අපච්චි සෙකෙකා, අපච්චි අසෙකෙකා, අපච්චි නෙවසෙකකනාසෙකෙකා¹.

1. නෙවසෙකකනාසෙකෙකා - සිරිමු..

සප්තප්‍රකාරයෙකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුර්විඤන ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤන ය, ස්‍රාණවිඤන ය, ජිඡ්වාවිඤන ය, කායවිඤනය, මනොධාතු ය, මනොවිඤනධාතු යි. මෙසේ සප්තප්‍රකාරයෙන් විඤනස්කන්ධය වේ.

අෂ්ටප්‍රකාරයෙකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුර්විඤන ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤන ය, ස්‍රාණවිඤන ය, ජිඡ්වාවිඤන ය, කායවිඤනය සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛසහගත වූයෙක් ඇති, මනොධාතු ය, මනොවිඤනධාතු යි. මෙසේ අෂ්ටප්‍රකාරයෙන් විඤනස්කන්ධය වේ.

නවප්‍රකාරයෙකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුර්විඤන ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤන ය, ස්‍රාණවිඤන ය, ජිඡ්වාවිඤන ය, කායවිඤනය, මනොධාතු ය, මනොවිඤනධාතුව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ නවප්‍රකාරයෙන් විඤනස්කන්ධය වේ.

දශප්‍රකාරයෙකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුර්විඤන ය . . . කායවිඤනය සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛසහගත වූයෙක් ඇත, මනොධාතු ය, මනොවිඤනධාතුව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විඤනස්කන්ධය වේ.

172. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : සහෙතක වූයෙක් ඇත, අහෙතක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : සුඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

චීපාක වූයෙක් ඇත, චීපාකධර්මස්ථභාව වූයෙක් ඇත, නො මැ චීපාක වූ චීපාකධර්මස්ථභාව නො වූයෙක් ඇති.

උපාදිත්තොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදිත්තොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදිත්ත-අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

සංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ට වූ සංක්ලේශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ට-අසංක්ලේශික වූයෙක් ඇති.

සචිතර්කසච්චාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කච්චාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක-අච්චාර වූයෙක් ඇති.

ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතචය වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතචය වූයෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතචය වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතචය හෙතු ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතචය හෙතු ඇතියෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතචය හෙතු ඇතියෙක් ඇති.

ආචයගාමී වූයෙක් ඇත, අපචයගාමී වූයෙක් ඇත, නො මැ ආචයගාමී නො ද අපචයගාමී වූයෙක් ඇති.

ඉශෙක්ෂ වූයෙක් ඇත, අඉශෙක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො මැ ඉශෙක්ෂ වූ අඉශෙක්ෂ නො වූයෙක් ඇති.

අපි පරිනේතා, අපි මහග්ගතො, අපි අපමාණො.

අපි පරිනතාරම්භො, අපි මහග්ගතාරම්භො, අපි අපමාණාරම්භො.

අපි හිනො, අපි මජ්ඣමො, අපි පඤ්ඤිතො.

අපි මිච්ඡන්තනිකතො, අපි සම්මන්තනිකතො, අපි අනිකතො.

අපි මග්ගාරම්භො, අපි මග්ගභෙදාකො, අපි මග්ගාධිපතී.

අපි උපපන්නො, අපි අනුපපන්නො, අපි උපපාදී.

අපි අතීතො, අපි අනාගතො, අපි පච්චුපපන්නො.

අපි අතීතාරම්භො, අපි අනාගතාරම්භො, අපි පච්චුපපන්නාරම්භො.

අපි අජ්ඣතො, අපි බහිඤ්ඤා අපි අජ්ඣතනබහිඤ්ඤා

අපි අජ්ඣතනාරම්භො, අපි බහිඤ්ඤාරම්භො, අපි අජ්ඣතනබහිඤ්ඤාරම්භො-පෙ-ඵවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා.

173 ඵකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා: ඵසසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා: අපි භෙදාසම්පයුතො, අපි භෙදා-විපයුතො.

අපි න භෙදාසභෙදාකො, අපි න භෙදා අභෙදාකො.

අපි ලොකියො, අපි ලොකුත්තරො.

අපි කෙනචි විඤ්ඤායො, අපි කෙනචි න විඤ්ඤායො.

අපි සාසවො, අපි අනාසවො.

අපි ආසවසම්පයුතො, අපි ආසවවිපයුතො.

අපි ආසවවිපයුතනසාසවො, අපි ආසවවිපයුතනඅනාසවො.

අපි සංයොජනියො, අපි අසංයොජනියො

අපි සංයොජනසම්පයුතො, අපි සංයොජනවිපයුතො.

අපි සංයොජනවිපයුතනසංයොජනියො, අපි සංයොජනවිපයුතනඅසංයොජනියො.

අපි ගන්තීයො, අපි අගන්තීයො.

අපි ගන්තසම්පයුතො, අපි ගන්තවිපයුතො.

අපි ගන්තවිපයුතනගන්තීයො, අපි ගන්තවිපයුතනඅගන්තීයො.

අපි ඕඝතීයො අපි අනොඝතීයො.

අපි ඕඝසම්පයුතො, අපි ඕඝවිපයුතො.

අපි ඕඝවිපයුතනඕඝතීයො, අපි ඕඝවිපයුතනඅනොඝතීයො.

අපි යොගතීයො, අපි අයොගතීයො.

පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහදගත වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති.

පරිත්තාලම්බන වූයෙක් ඇත, මහදගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණාලම්බන වූයෙක් ඇති.

භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රණීත වූයෙක් ඇති.

මිත්ථ්‍යාවචනිත වූයෙක් ඇත, සමාක්තවනිත වූයෙක් ඇත, අනිත වූයෙක් ඇති.

මාර්ගාලම්බන වූයෙක් ඇත, මාර්ගභෙදක වූයෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇති.

උත්පන්න වූයෙක් ඇත, අනුත්පන්න වූයෙක් ඇත, උපදනාසුලු වූයෙක් ඇති.

අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යත්පන්න වූයෙක් ඇති.

අතීතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අනාගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යත්පන්නාලම්බන වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිර වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යන්ධකරණය වේ.

173. එක් ප්‍රකාරයකින් විභ්‍යන්ධකරණය වෙයි : ස්වරූපය හා සම්ප්‍රසක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් විභ්‍යන්ධකරණය වෙයි : භෙදසම්ප්‍රසක්ත වූයෙක් ඇත, භෙද විප්‍රසක්ත වූයෙක් ඇති.

භෙද නො වූ සභෙදක වූයෙක් ඇත, භෙද නො වූ අභෙදක වූයෙක් ඇති.

ලොකීක වූයෙක් ඇත, ලොකෝත්තර වූයෙක් ඇති.

කිසි විභ්‍යන්ධකරණයකින් දතයුත්තෙක් ඇත, කිසි විභ්‍යන්ධකරණයකින් නො දතයුත්තෙක් ඇති.

සාමුච්ච වූයෙක් ඇත, අනාසුච්ච වූයෙක් ඇති.

ආසුච්චසම්ප්‍රසක්ත වූයෙක් ඇත, ආසුච්චවිප්‍රසක්ත වූයෙක් ඇති.

ආසුච්චවිප්‍රසක්ත වූ සාමුච්ච වූයෙක් ඇත, ආසුච්චවිප්‍රසක්ත වූ අනාසුච්ච වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනසම්ප්‍රසක්ත වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රසක්ත වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනවිප්‍රසක්ත වූ සංයෝජනීයයෙක් ඇත, සංයෝජන විප්‍රසක්ත වූ අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, අග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසක්ත වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රසක්ත වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථවිප්‍රසක්ත වූ ග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රසක්ත වූ අග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇති.

ඔසනීය වූයෙක් ඇත, අනොසනීය වූයෙක් ඇති.

ඔසසම්ප්‍රසක්ත වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රසක්ත වූයෙක් ඇති.

ඔසවිප්‍රසක්ත වූ ඔසනීය වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රසක්ත වූ අනොසනීය වූයෙක් ඇති.

යොගනීය වූයෙක් ඇත, අයොගනීය වූයෙක් ඇති.

අපච්ඡි යොගසම්පයුතො, අපච්ඡි යොගවිපයුතො.

අපච්ඡි යොගවිපයුතකයොගනීයො, අපච්ඡි යොගවිපයුතකඅයො-ගනීයො.

අපච්ඡි නීවරණීයො, අපච්ඡි අනීවරණීයො.

අපච්ඡි නීවරණසම්පයුතො, අපච්ඡි නීවරණවිපයුතො.

අපච්ඡි නීවරණවිපයුතකනීවරණීයො, අපච්ඡි නීවරණවිපයුතකඅනීවරණීයො.

අපච්ඡි පරමධෙඤ්ඤා, අපච්ඡි අපරමධෙඤ්ඤා.

අපච්ඡි පරමාසම්පයුතො, අපච්ඡි පරමාසවිපයුතො.

අපච්ඡි පරමාසවිපයුතකපරමධෙඤ්ඤා, අපච්ඡි පරමාසවිපයුතක-අපරමධෙඤ්ඤා.

අපච්ඡි උපාදිනො, අපච්ඡි අනුපාදිනො.

අපච්ඡි උපාදනීයො, අපච්ඡි අනුපාදනීයො.

අපච්ඡි උපාදනසම්පයුතො, අපච්ඡි උපාදනවිපයුතො.

අපච්ඡි උපාදනවිපයුතකඋපාදනීයො, අපච්ඡි උපාදනවිපයුතක-අනුපාදනීයො.

අපච්ඡි සංකිලෙසිකො, අපච්ඡි අසංකිලෙසිකො.

අපච්ඡි සංකිලීධෙඤ්ඤා, අපච්ඡි අසංකිලීධෙඤ්ඤා.

අපච්ඡි කිලෙස සම්පයුතො, අපච්ඡි කිලෙස විපයුතො,

අපච්ඡි කිලෙසවිපයුතකසංකිලෙසිකො, අපච්ඡි කිලෙසවිපයුතක-අසංකිලෙසිකො.

අපච්ඡි දසසනෙන පභාතබ්බො, අපච්ඡි න දසසනෙන පභාතබ්බො.

අපච්ඡි භාවනාය පභාතබ්බො, අපච්ඡි න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපච්ඡි දසසනෙන පභාතබ්බ භෙතුකො, අපච්ඡි න දසසනෙන පභාතබ්බ භෙතුකො.

අපච්ඡි භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකො, අපච්ඡි න භාවනාය පභාතබ්බ භෙතුකො.

අපච්ඡි සවිතකෙකා, අපච්ඡි අවිතකෙකා.

අපච්ඡි සවිචාරෙ, අපච්ඡි අවිචාරෙ.

අපච්ඡි සපට්ඨිකො, අපච්ඡි අපට්ඨිකො.

අපච්ඡි පිඨිසභගතො, අපච්ඡි න පිඨිසභගතො.

අපච්ඡි සුඛසභගතො, අපච්ඡි න සුඛසභගතො.

අපච්ඡි උපෙක්ඛාසභගතො, අපච්ඡි න උපෙක්ඛාසභගතො.

අපච්ඡි කාමාවචරෙ, අපච්ඡි න කාමාවචරෙ.

අපච්ඡි රූපාවචරෙ, අපච්ඡි න රූපාවචරෙ.

යොගසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

යොගවිප්‍රයුක්ත වූ යොගනීය වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රයුක්ත වූ අයොගනීය වූයෙක් ඇති.

නිවරණය වූයෙක් ඇත, අනිවරණය වූයෙක් ඇති.

නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූ නිවරණය වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූ අනිවරණය වූයෙක් ඇති.

පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, අපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇති.

පරාමයිසම්ප්‍රයුක්තයෙක් ඇත, පරාමයිවිප්‍රයුක්තයෙක් ඇති.

පරාමයිවිප්‍රයුක්ත වූ පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, පරාමයිවිප්‍රයුක්ත වූ අපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇති.

උපාදින්න වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න වූයෙක් ඇති.

උපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

උපාදනවිප්‍රයුක්ත වූ උපාදනීය වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රයුක්ත වූ අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

සාංකලෙශික වූයෙක් ඇත, අසාංකලෙශික වූයෙක් ඇති.

සංකලිෂ්ට වූයෙක් ඇත, අසංකලිෂ්ට වූයෙක් ඇති.

ක්ලෙශයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ක්ලෙශයන් හා විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ක්ලෙශවිප්‍රයුක්ත වූ සාංකලෙශික වූයෙක් ඇත, ක්ලෙශවිප්‍රයුක්ත වූ අසාංකලෙශික වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයෙක් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ හෙතු ඇතියෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ හෙතු ඇතියෙක් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ හෙතු ඇතියෙක් ඇති, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ හෙතු ඇතියෙක් ඇති.

සචිතර්ක වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක වූයෙක් ඇති.

සචීචාර වූයෙක් ඇත, අචීචාර වූයෙක් ඇති.

සප්‍රිතික වූයෙක් ඇත, අප්‍රිතික වූයෙක් ඇති.

ප්‍රීතියහගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රීතියහගත නො වූයෙක් ඇති.

සුචසහගත වූයෙක් ඇත, සුචසහගත නො වූයෙක් ඇති.

උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත නො වූයෙක් ඇති.

කාමාවචර වූයෙක් ඇත, කාමාවචර නො වූයෙක් ඇති.

රූපාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර නො වූයෙක් ඇති.

අපි පරිපාලනෙහි, අපි අපරිපාලනෙහි.

අපි නිවැරදිව, අපි අනිවැරදිව.

අපි නිවැරදිව, අපි අනිවැරදිව.

අපි සලකා බැලීම, අපි අනුකූලව.

අපි සරණය, අපි අරණය.

නිවැරදිව විඳිනු ලබන කවි: අපි කුසලය, අපි අකුසලය, අපි අබයාකතෝ - පෙ - එවං දසවිධෙන විඳිනු ලබන කවි.

174. එකවිධෙන විඳිනු ලබන කවි: එසාසමපයුතෝ.

ද්විධෙන විඳිනු ලබන කවි: අපි සරණය, අපි අරණය.

නිවැරදිව විඳිනු ලබන කවි: අපි සුඛය වේදනාය සමපයුතෝ, අපි දුකය වේදනාය සමපයුතෝ, අපි අදුකමසුඛය වේදනාය සමපයුතෝ.

අපි විපාකෝ-පෙ-අපි අජකිත්තාරමණෝ, අපි බහිඤ්ඤාරමණෝ. අපි අජකිත්තබහිඤ්ඤාරමණෝ-පෙ-එවං දසවිධෙන විඳිනු ලබන කවි.

දුක මූලකං

175. එකවිධෙන විඳිනු ලබන කවි: එසාසමපයුතෝ:

ද්විධෙන විඳිනු ලබන කවි: අපි සහෙතුකෝ, අපි අහෙතුකෝ.

නිවැරදිව විඳිනු ලබන කවි: අපි කුසලය. අපි අකුසලය, අපි අබයාකතෝ-පෙ-එවං දසවිධෙන විඳිනු ලබන කවි.

176. එකවිධෙන විඳිනු ලබන කවි: එසාසමපයුතෝ.

ද්විධෙන විඳිනු ලබන කවි: අපි හෙතුසමපයුතෝ, අපි හෙතු විපපයුතෝ-පෙ-අපි සරණය, අපි අරණය.

නිවැරදිව විඳිනු ලබන කවි: අපි කුසලය, අපි අකුසලය, අපි අබයාකතෝ-පෙ-එවං දසවිධෙන විඳිනු ලබන කවි.

177. එකවිධෙන විඳිනු ලබන කවි: එසාසමපයුතෝ.

ද්විධෙන විඳිනු ලබන කවි: අපි සහෙතුකෝ, අපි අහෙතුකෝ.

නිවැරදිව විඳිනු ලබන කවි: අපි සුඛය වේදනාය සමපයුතෝ, අපි දුකය වේදනාය සමපයුතෝ, අපි අදුකමසුඛය වේදනාය සමපයුතෝ.

අපි විපාකෝ-පෙ-අජකිත්තාරමණෝ, අපි බහිඤ්ඤාරමණෝ, අපි අජකිත්තබහිඤ්ඤාරමණෝ -පෙ- එවං දසවිධෙන විඳිනු ලබන කවි.

පයභාවන්ත වූයෙක් ඇත, අපයභාවන්ත වූයෙක් ඇති.

නොයභාවික වූයෙක් ඇත, අනොයභාවික වූයෙක් ඇති.

නියත වූයෙක් ඇත, අනියත වූයෙක් ඇති.

සඋත්තර වූයෙක් ඇත, අනුත්තර වූයෙක් ඇති.

සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

තුන් ප්‍රකාරයෙකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි. කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විඤනස්කන්ධය වේ.

174. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි, සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි, සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

විපාක වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විඤනස්කන්ධය වේ.

ද්විකමුලක යි.

175. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විඤනස්කන්ධය වේ.

176. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි, ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. . . . සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විඤනස්කන්ධය වේ.

177. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් විඤනස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

විපාක වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විඤනස්කන්ධය වේ.

178. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: එසසසලපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: අපච්චි හෙතුසලපසුතෙනා: අපච්චි හෙතු විපපසුතෙනා. -පෙ- අපච්චි සරණො, අපච්චි අරණො.

නිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: අපච්චි අජ්ඣතතාරමමණො, අපච්චි බහිඤ්ඤාරමමණො, අපච්චි අජ්ඣතතබහිඤ්ඤාරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා.

නිකමුලකං.

179. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: එසසසලපසුතෙනා

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: අපච්චි සහෙතුකො, අපච්චි අහෙතුකො, නිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: අපච්චි කුසලො, අපච්චි අකුසලො, අපච්චි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා.

180. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: එසසසලපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: අපච්චි හෙතුසලපසුතෙනා, අපච්චි හෙතු විපපසුතෙනා. නිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: අපච්චි සුඛාය වේදනාය සලපසුතෙනා, අපච්චි දුක්ඛාය වේදනාය සලපසුතෙනා, අපච්චි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සලපසුතෙනා. -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා.

181. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා, එසසසලපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: අපච්චි න හෙතුසහෙතුකො, අපච්චි න හෙතුඅහෙතුකො. නිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: අපච්චි විපාකො, අපච්චි විපාකධමමංගමො, අපච්චි නෙවිවිපාකනවිපාකධමමංගමො. -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා.

182. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: එසසසලපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: අපච්චි ලොකියො, අපච්චි ලොකුත්තරො. නිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: අපච්චි උපාදිනනුපාදනියො, අපච්චි අනුපාදිනනුපාදනියො, අපච්චි අනුපාදිතනඅනුපාදනියො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා.

183. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: එසසසලපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: අපච්චි කෙනච්චි විඤ්ඤාසොසො, අපච්චි කෙනච්චි න විඤ්ඤාසොසො. නිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා: අපච්චි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපච්චි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපච්චි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො. -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංඤ්ඤා.

178. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. . . . සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභවනස්කන්ධය වේ.

ත්‍රිකවුලක යි.

179. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභවනස්කන්ධය වේ.

180. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභවනස්කන්ධය වේ.

181. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය සා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකස්වභාවධර්මවූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම නො වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභවනස්කන්ධය වේ.

182. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : ලොකික වූයෙක් ඇත, ලොකොක්තර වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : උපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නඅනුපාදනීය වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභවනස්කන්ධය වේ.

183. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : කිසි විභවනයකින් දත යුත්තෙක් ඇත, කිසි විභවනයකින් නො දත යුත්තෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභවනස්කන්ධය වෙයි : සංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටඅසංක්ලෙශික වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභවනස්කන්ධය වේ.

184. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : සාසුච වූයෙක් ඇත, අනාසුච වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : සචිතර්කසචිතාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක
 චිතාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කඅචිතාර වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන්
 විඥනස්කන්ධය වේ.

185. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ආසුචවිප්‍ර
 යුක්ත වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : ප්‍රීතියහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත
 වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විඥන
 ස්කන්ධය වේ.

186. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : ආසුචවිප්‍රයුක්තසාසුච වූයෙක් ඇත,
 ආසුචවිප්‍රයුක්තඅනාසුච වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතචාය වූයෙක් ඇත,
 භාවනායෙන් ප්‍රභාතචාය වූයෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතචාය
 වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විඥනස්කන්ධය වේ.

187. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : සංයොජනීය වූයෙක් ඇත, සංයොජනීය
 නො වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතචාය හෙතු ඇතියෙක්
 ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතචායහෙතු ඇතියෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනා
 යෙන් ප්‍රභාතචායහෙතු ඇතියෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විඥනස්කන්ධය වේ.

188. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි. ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : සංයොජනසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත,
 සංයොජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : ආචයගාමී වූයෙක් ඇත, අපචයගාමී
 වූයෙක් ඇත, නො මැ ආචයගාමී නො ද අපචයගාමී වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාර
 යෙන් විඥනස්කන්ධය වේ.

189. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : සංයොජනවිප්‍රයුක්තසංයොජනීය වූයෙක්
 ඇත, සංයොජනවිප්‍රයුක්තඅසංයොජනීය වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : ජෛනික වූයෙක් ඇත, අජෛනික වූයෙක්
 ඇත, නො මැ ජෛනික වූ නො ද අජෛනික වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන්
 විඥනස්කන්ධය වේ.

190. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : ග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථනීය
 නො වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වෙයි : පරික්ත වූයෙක් ඇත, මහදගත වූයෙක්
 ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙකින් විඥනස්කන්ධය වේ.

191. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: එසසසමපසුනෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: අපච්චි ගජචපපසුනෙනා, අපච්චි ගජචපපසුනෙනා.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: අපච්චි පරිනතාරමමණො, අපච්චි මහග්ගතාරමමණො, අපච්චි අපපමාණාරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො.

192. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: එසසසමපසුනෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: අපච්චිගජචපපසුනතගජචචියො, අපච්චි ගජචපපසුනතඅගජචචියො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: අපච්චි භීනො, අපච්චි මජ්ඣමො, අපච්චි පණ්ණිනො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො.

192. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: එසසසමපසුනෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: අපච්චි මිඝචීයො, අපච්චි අනොඝචීයො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: අපච්චි මිච්චනනචීයනො, අපච්චි සමමනනචීයනො, අපච්චි අනීයනො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො.

194. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: එසසසමපසුනෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: අපච්චි මිඝසමපසුනෙනා, අපච්චි මිඝවිපසුනෙනා.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි මග්ගාරමමණො, අපච්චි මග්ගගෙභුකො, අපච්චි මග්ගාභිපච්චි -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො.

195. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: එසසසමපසුනෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: අපච්චි මිඝවිපසුනතමිඝචීයො, අපච්චි මිඝවිපසුනත අනොඝචීයො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: අපච්චි උපපනො, අපච්චි අනුපපනො, අපච්චි උපාදී -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො.

196. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: එසසසමපසුනෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: අපච්චි යොගචීයො, අපච්චි අයොගචීයො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: අපච්චි අචීනො, අපච්චි අනාගතො, අපච්චි පච්චුපපනො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො.

197. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: එසසසමපසුනෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: අපච්චි යොගසමපසුනෙනා, අපච්චි යොගවිපසුනෙනා.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො: අපච්චි අචීතාරමමණො, අපච්චි අනාගතාරමමණො, අපච්චි පච්චුපපනාරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකකිකො.

198. එකවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිකො: එසාසමපසුනො.

දුට්ඨෙහ විඤ්ඤාණකකිකො: අපි යොගවිපසුනතයොගනීයො, අපි යොගවිපසුනතඅයොගනීයො.

තිට්ඨෙහ විඤ්ඤාණකකිකො: අපි අජ්ඣන්තො, අපි බහිඤ්ඤා, අපි අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤා —පෙ— එවං දසවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිකො.

199. එකවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිකො: එසාසමපසුනො.

දුට්ඨෙහ විඤ්ඤාණකකිකො: අපි නීවරණීයො, අපි අනීවරණීයො.

තිට්ඨෙහ විඤ්ඤාණකකිකො: අපි අජ්ඣන්තාරමමණො, අපි බහිඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣන්ත බහිඤ්ඤාරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිකො.

උගතො වඩ්ඪිතං.

200. සත්තවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිකො: අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්‍යාකතො, අපි කාමාවචරො, අපි රූපාවචරො, අපි අරූපාවචරො, අපි අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිකො.

201. අපරොපි සත්තවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිකො: අපි සුඛාය වේදනාය සමපසුනො -පෙ- අපි අජ්ඣන්තාරමමණො, අපි බහිඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤාරමමණො, අපි කාමාවචරො. අපි රූපාවචරො, අපි අරූපාවචරො, අපි අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිකො.

202. චතුර්විධෙහ විඤ්ඤාණකකිකො: චක්ඛුසම්පසුපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො: අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්‍යාකතො, සොතසම්පසුපච්චයා -පෙ- ඝානසම්පසුපච්චයා -පෙ- ජීව්‍යාසම්පසුපච්චයා -පෙ- කායසම්පසුපච්චයා -පෙ- මනොසම්පසුපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්‍යාකතො. චක්ඛු විඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජීව්‍යාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං. එවං චතුර්විධෙහ විඤ්ඤාණකකිකො.

203. අපරොපි චතුර්විධෙහ විඤ්ඤාණකකිකො: චක්ඛුසම්පසුපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො අපි සුඛාය වේදනාය සමපසුනො, අපි දුකඛාය වේදනාය සමපසුනො, අපි අදුකඛමසුඛාය වේදනාය සමපසුනො, අපි විපාකො, අපි විපාකධිමධිමෙමො, අපි නෙවි විපාක න විපාකධිමධිමෙමො -පෙ- අපි අජ්ඣන්තාරමමණො, අපි බහිඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤාරමමණො, සොතසම්පසුපච්චයා -පෙ- ඝානසම්පසුපච්චයා -පෙ- ජීව්‍යාසම්පසුපච්චයා -පෙ- කායසම්පසුපච්චයා -පෙ- මනොසම්පසුපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො අපි අජ්ඣන්තාරමමණො, අපි බහිඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤාරමමණො, චක්ඛු විඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජීව්‍යාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං. එවං චතුර්විධෙහ විඤ්ඤාණකකිකො.

198. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභවයක්කන්ධය වෙයි : ස්වදේශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේයි.
ද්විප්‍රකාරයකින් විභවයක්කන්ධය වෙයි : යොගවිප්‍රයුක්ත යොගනීය වූයෙක් ඇත,
යොගවිප්‍රයුක්ත අයොගනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභවයක්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇත,
අධ්‍යාත්මබාහිර වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභවයක්කන්ධය වේ.

199. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභවයක්කන්ධය වෙයි : ස්වදේශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභවයක්කන්ධය වෙයි : නිවරණීය වූයෙක් ඇත, අනිවරණීය
වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභවයක්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරා
ලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන්
විභවයක්කන්ධය වේ.

උභයෝගවිධික යි.

200. ස්වදේශප්‍රකාරයෙකින් විභවයක්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල
වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත,
අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇති. මෙසේ ස්වදේශප්‍රකාරයෙන් විභව
යක්කන්ධය වේ.

201. අත්‍යන් ස්වදේශප්‍රකාරයෙකින් විභවයක්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා
සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක්
ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක්
ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇති. මෙසේ ස්වදේශප්‍රකාරයෙන්
විභවයක්කන්ධය වේ.

202. චතුර්විංශත්ප්‍රකාරයෙකින් විභවයක්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන්
වූ විභවයක්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති.
සොකසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ඝාතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීවිහාසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන්
. . . කායසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභවයක්කන්ධය කුශල
වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. චක්ඛුර්විභව ය, ශ්‍රොත්‍ර
විභව ය, ස්පර්ශවිභව ය, ජීව්චා විභව ය, කායවිභව ය, මනෝවිභව යි. මෙසේ
චතුර්විංශත්ප්‍රකාරයෙන් විභවයක්කන්ධය වේ.

203. අත්‍යන් චතුර්විංශත්ප්‍රකාරයෙකින් විභවයක්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ඵස්ස
ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභවයක්කන්ධය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා
සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ඛාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, විපාක වූයෙක්
ඇත, විපාකස්ඵභාවධර්ම වූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාකස්ඵභාවධර්ම නො වූයෙක්
ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරා
ලම්බන වූයෙක් ඇත, සොකසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභවයක්කන්ධය . . . ඝාතසම්ඵස්ස
ප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීවිහාසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝ
සම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභවයක්කන්ධය අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන
වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති. චක්ඛුර්විභව ය, ශ්‍රොත්‍රවිභව ය,
ස්පර්ශවිභව ය, ජීව්චා විභව ය, කායවිභව ය, මනෝවිභව යි. මෙසේ චතුර්විංශත්
ප්‍රකාරයෙන් විභවයක්කන්ධය වේ.

204. තිංසනිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: චකුඤ්ඤාසලභසපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො අපචි කාමාවච්චරො, අපචි රූපාවච්චරො, අපචි අරූපාවච්චරො, අපචි අපරියාපනෙතා, සොනසලභසපච්චයා -පෙ- ඝානසලභසපච්චයා -පෙ- ජ්ච්ඤාසලභසපච්චයා -පෙ- කායසලභසපච්චයා -පෙ- මනොසලභසපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො අපචි කාමාවච්චරො, අපචි රූපාවච්චරො, අපචි අරූපාවච්චරො, අපචි අපරියාපනෙතා, චකුඤ්ඤාණං, සොනවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජ්ච්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං. එවං තිංසනිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

205. බහුවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: චකුඤ්ඤාසලභසපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො අපචි කුසලො, අපචි අකුසලො, අපචි අබ්‍යාකතො, අපචි කාමාවච්චරො, අපචි රූපාවච්චරො, අපචි අරූපාවච්චරො, අපචි අපරියාපනෙතා, සොනසලභසපච්චයා -පෙ- ඝානසලභසපච්චයා -පෙ- ජ්ච්ඤාසලභසපච්චයා -පෙ- කායසලභසපච්චයා -පෙ- මනොසලභසපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො අපචි කුසලො, අපචි අකුසලො, අපචි අබ්‍යාකතො, අපචි කාමාවච්චරො, අපචි රූපාවච්චරො, අපචි අරූපාවච්චරො, අපචි අපරියාපනෙතා, චකුඤ්ඤාණං -පෙ- මනොවිඤ්ඤාණං. එවං බහුවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

206. අපරොපි බහුවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: චකුඤ්ඤාසලභසපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො අපචි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො -පෙ- අපචි අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපචි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපචි අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤාරම්මණො, අපචි කාමාවච්චරො, අපචි රූපාවච්චරො, අපචි අරූපාවච්චරො, අපචි අපරියාපනෙතා, සොනසලභසපච්චයා -පෙ- ඝානසලභසපච්චයා -පෙ- ජ්ච්ඤාසලභසපච්චයා -පෙ- කායසලභසපච්චයා -පෙ- මනොසලභසපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො අපචි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, -පෙ- අපචි අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපචි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපචි අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤාරම්මණො, අපචි කාමාවච්චරො, අපචි රූපාවච්චරො, අපචි අරූපාවච්චරො, අපචි අපරියාපනෙතා චකුඤ්ඤාණං, සොනවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජ්ච්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං. එවං බහුවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො. අයං වූච්චති විඤ්ඤාණකකිකො.

අභිධම්මභාෂණියං.

207. පඤ්චකකිකො: රූපකකිකො, වේදනාකකිකො, සඤ්ඤාකකිකො සංඛාරකකිකො, විඤ්ඤාණකකිකො.

208. පඤ්චන්තං බනිනං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අබ්‍යාකතා, -පෙ- කති සරණා, කති අරණා:

209. රූපකකිකො අබ්‍යාකතො. චන්තාරෙ බනිං සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අබ්‍යාකතා.

ඥේ බනිං න චන්තබ්බං සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනාතිපි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනාතිපි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතනාතිපි. නයො බනිං සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනා, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතනා.

204. ත්‍රි-ශත්ප්‍රකාරයෙකින් විභනස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභනස්කන්ධය කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත, සොතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ඝාතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීවිහාසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභනස්කන්ධය කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත, වක්ඛුර්විභන ය, ශ්‍රොත්‍රවිභන ය, ස්‍රාණවිභන ය, ජිඞ්චාවිභන ය, කායවිභන ය, මනෝවිභන යි. මෙසේ ත්‍රි-ශත්ප්‍රකාරයෙන් විභනස්කන්ධය වේ.

205. බහුප්‍රකාරයෙන් විභනස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභනස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත, සොතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ඝාතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීවිහාසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභනස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත, වක්ඛුර්විභන ය . . . මනෝවිභන යි. මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් විභනස්කන්ධය වේ.

206. අත්‍යද්බහුප්‍රකාරයෙන් විභනස්කන්ධය වෙයි : වක්ඛුසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභනස්කන්ධය සුඛවෛදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත, සොතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ඝාතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීවිහාසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභනස්කන්ධය සුඛවෛදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත, වක්ඛුර්විභන ය, ශ්‍රොත්‍රවිභන ය, ස්‍රාණවිභන ය, ජීවිහාවිභන ය, කායවිභන ය, මනෝවිභන යි. මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් විභනස්කන්ධය වේ. මේ විභනස්කන්ධ යි කියනු ලැබේ.

අභිධර්මභාජනිය යි.

207. ස්කන්ධයෝ පස්දෙනෙකි : රූපස්කන්ධ යැ, වෛදනාස්කන්ධ යැ, සංඥස්කන්ධ යැ, සංස්කාරස්කන්ධ යැ, විභනස්කන්ධ යි.

208. පඤ්චස්කන්ධයන් අතුරෙහි කෙතෙක් කුශලයෝ ද, කෙතෙක් අකුශලයෝ ද, කෙතෙක් අව්‍යාකෘතයෝ ද, . . . කෙතෙක් සරණයෝ ද, කෙතෙක් අරණයෝ ද යත් :

209. රූපස්කන්ධය අව්‍යාකෘත යැ. සතර ස්කන්ධයෝ කුසල් විය හෙකි, අකුසල් විය හෙකි, අව්‍යාකෘත විය හෙත්.

ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් සුඛවෛදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තයහ යි ද, දුඛවෛදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තයහ යි ද, උපෙක්ඡාවෛදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තයහ යි ද නො කිය යුක්තහ. ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් සුඛවෛදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ විය හෙකි, දුඛවෛදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ විය හෙකි, උපෙක්ඡාවෛදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ විය හෙත්.

රූපකකුණො නෙව විපාකන විපාකධම්මධම්මො, චතතාරෙ බන්ධනං සියං විපාකං, සියං විපාකධම්මධම්මො, සියං නෙව විපාකන විපාකධම්මධම්මො.

රූපකකුණො සියං උපාදිනනුපාදනියො, සියං අනුපාදිනනුපාදනියො. චතතාරෙ බන්ධනං සියං උපාදිනනුපාදනියො, සියං අනුපාදිනනුපාදනියො, සියං අනුපාදිනනුපාදනියො.

රූපකකුණො අසංකිලිධම්මසංකිලෙසිකො. චතතාරෙ බන්ධනං සියං සංකිලිධම්මසංකිලෙසිකො සියං අසංකිලිධම්මසංකිලෙසිකො, සියං අසංකිලිධම්ම-අසංකිලෙසිකො.

රූපකකුණො අවිතකකඅවිචාරො, තයො බන්ධනං සියං සවිතකක-සවිචාරො, සියං අවිතකකවිචාරමනනා, සියං අවිතකකඅවිචාරො. සඛ්ඛා-රකකුණො සියං සවිතකකසවිචාරො, සියං අවිතකකවිචාරමනනො, සියං අවිතකකඅවිචාරො, සියං නවතතබ්බො සවිතකකසවිචාරොතිපි, අවිතකකවිචාරමනනොතිපි, අවිතකකඅවිචාරොතිපි.

රූපකකුණො න චතතබ්බො පිතිසභගතොතිපි, සුඛසභගතොතිපි, උපෙකකාසභගතොතිපි. වෙදනාකකුණො සියං පිතිසභගතො න සුඛ-සභගතො න උපෙකකාසභගතො, සියං න චතතබ්බො පිතිසභගතොති. තයො බන්ධනං සියං පිතිසභගතො සියං සුඛසභගතො, සියං උපෙකකා-සභගතො, සියං න චතතබ්බො පිතිසභගතොතිපි, සුඛසභගතොතිපි, උපෙකකාසභගතොතිපි.

රූපකකුණො නෙව දසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො. චතතාරෙ බන්ධනං සියං දසුනෙන පභාතබ්බො, සියං භාවනාය පභාතබ්බො, සියං නෙව දසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

රූපකකුණො නෙව දසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකො. චතතාරෙ බන්ධනං සියං දසුනෙන පභාතබ්බභෙතුකා, සියං භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා, සියං නෙව දසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බ භෙතුකා.

රූපකකුණො නෙවොචයගාමී නාපචයගාමී. චතතාරෙ බන්ධනං සියං ආචයගාමීනො, සියං අපචයගාමීනො, සියං නෙවොචයගාමී නාපචය-ගාමීනො.

රූපකකුණො නෙව සෙකකො¹ නාසෙකකො. චතතාරෙ බන්ධනං සියං සෙකකො, සියං අසෙකකො, සියං නෙව සෙකකො නාසෙකකො.

රූපකකුණො පරිනෙතො, චතතාරෙ බන්ධනං සියං පරිනතො, සියං මහගගනා, සියං අපපමාණා.

රූපකකුණො, අනාරම්මණො, චතතාරෙ බන්ධනං සියං පරිනතාරම්මණො සියං මහගගනාරම්මණො, සියං අපපමාණාරම්මණො, සියං න චතතබ්බො පරිනතාරම්මණොති'පි, මහගගනාරම්මණොති'පි, 'අපපමාණාරම්මණොති'පි.

රූපකකුණො මජ්ඣිමො, චතතාරෙ බන්ධනං සියං භිනා, සියං සියං මජ්ඣිමො, සියං පඤ්ඤා.

රූපකකුණො අනියතො, චතතාරෙ බන්ධනං සියං මිච්ඡත්තනියතො, සියං සම්මත්තනියතො, සියං අනියතො.

---

1. සෙකකො - සිරිඉ.

රූපස්කන්ධය නො මැ විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම වූයේ නො වෙයි. සතර ස්කන්ධයෝ විපාක ද වන්තාහ, විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්තාහ, නො මැ විපාක වූ නො ද විපාකස්වභාවධර්ම වන්තාහ.

රූපස්කන්ධය උපාදින්නොපාදනිය ද වන්නේ යැ, අනුපාදින්නොපාදනිය ද වන්නේ යි. සතර ස්කන්ධයෝ උපාදින්නොපාදනිය ද වන්තාහ, අනුපාදින්නොපාදනිය ද වන්තාහ, අනුපාදින්නොපාදනිය ද වන්තාහ.

රූපස්කන්ධය අසංකලිඡ්ටසංකලෙයික යැ, සතර ස්කන්ධයෝ සංකලිඡ්ට සංකලෙයික ද වන්තාහ, අසංකලිඡ්ටසංකලෙයික ද වන්තාහ, අසංකලිඡ්ටසංකලෙයික ද වන්තාහු ය.

රූපස්කන්ධය අවිතර්කඅවිචාර යැ ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් සවිතර්කසවිචාර ද වන්තාහ, අවිතර්කවිචාරමාත්‍ර ද වන්තාහ, අවිතර්කඅවිචාර ද වන්තාහ, සංස්කාරස්කන්ධය සවිතර්කසවිචාර ද වන්නේ යැ, අවිතර්කවිචාරමාත්‍ර ද වන්නේ යැ, අවිතර්කඅවිචාර ද වන්නේ යැ, සවිතර්කසවිචාර යි ද, අවිතර්කවිචාරමාත්‍ර යි ද, අවිතර්කඅවිචාර යි ද, නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය ප්‍රීතිසහගත යි ද, සුඛසහගත යි ද, උපෙක්ෂාසහගත යි ද නො කිය යුත්තේ යැ, වෙදනාස්කන්ධය ප්‍රීතිසහගත වන්නේ යැ, සුඛසහගත නො වෙයි, උපෙක්ෂා සහගත නො වේ. ප්‍රීතිසහගතැයි නො කියයුතු වන්නේ යැ, ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් ප්‍රීතිසහගත ද වන්තාහ, සුඛසහගත ද වන්තාහ, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්තාහ. ප්‍රීතිසහගත යහ යි ද, සුඛසහගතයහ යි ද, උපෙක්ෂාසහගතයහ යි ද, නො කියයුතු වන්තාහ.

රූපස්කන්ධය නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය යැ, සතර ස්කන්ධයෝ දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තාහ, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ හෙතු ඇත්තේ යැ. සතර ස්කන්ධයෝ දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ හෙතු ඇත්තාහු ද වන්තාහ, භාවනා යෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්තාහ, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතුක ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය නො මැ ආවයගාමී වූයේ නො ද අපවයගාමී යැ. සතර ස්කන්ධයෝ ආවයගාමී ද වන්තාහ, අපවයගාමී ද වන්තාහ, නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය නො මැ ශෛක්ෂ වූයේ නො ද අශෛක්ෂ වූයේ යැ. සතර ස්කන්ධයෝ ශෛක්ෂ ද වන්තාහ, අශෛක්ෂ ද වන්තාහ, නො මැ ශෛක්ෂ ද නො ද අශෛක්ෂ ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය පරිත්ත යැ. සතර ස්කන්ධයෝ පරිත්ත ද වන්තාහ, මහද්ගක ද වන්තාහ, අප්‍රමාණ ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය අනාලම්බන ය. සතර ස්කන්ධයෝ පරිත්තාලම්බන ද වන්තාහ, මහද්ගකාලම්බන ද වන්තාහ, අප්‍රමාණාලම්බන ද වන්තාහ, පරිත්තාලම්බන යි ද, මහද්ගකාලම්බන යි ද, අප්‍රමාණාලම්බන යි ද, නො කියයුතු වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය මධ්‍යම යැ. සතර ස්කන්ධයෝ ඝීන ද වන්තාහ, මධ්‍යම ද වන්තාහ, ප්‍රභිත ද වන්තාහු ය.

රූපස්කන්ධය අනියත යැ. සතර ස්කන්ධයෝ මිට්‍යාත්වනියක ද වන්තාහ, සම්‍යක්ත්වනියක ද වන්තාහ, අනියත ද වන්තාහු යැ.

රූපකඛ්ඤ්ඤා අනාරම්මණො, චන්තාරෙ ඛනිං සියා මඤ්ඤාරම්මණො, සියා මඤ්ඤානුකා සියා මඤ්ඤාභිපතීනො, සියා න චන්තබ්බා මඤ්ඤාරම්මණාතිපි මඤ්ඤානුකාතිපි මඤ්ඤාභිපතීනොතිපි.

සියා උපපන්නා, සියා අනුපපන්නා, සියා උපපාදිනො.

සියා අතීනා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුපපන්නා.

රූපකඛ්ඤ්ඤා අනාරම්මණො, චන්තාරෙ ඛනිං, සියා අතීනාරම්මණො, සියා අනාගතාරම්මණො, සියා පච්චුපපන්නාරම්මණො, සියා න චන්තබ්බා අතීනාරම්මණාතිපි අනාගතාරම්මණාතිපි පච්චුපපන්නාරම්මණාතිපි.

සියා අජකිත්තා, සියා ඛනිඤ්ඤා, සියා අජකිත්තඛනිඤ්ඤා.

රූපකඛ්ඤ්ඤා අනාරම්මණො. චන්තාරෙ ඛනිං සියා අජකිත්තාරම්මණො, සියා ඛනිඤ්ඤාරම්මණො, සියා අජකිත්තඛනිඤ්ඤාරම්මණො, සියා න චන්තබ්බා අජකිත්තාරම්මණාතිපි ඛනිඤ්ඤාරම්මණාතිපි අජකිත්තඛනිඤ්ඤාරම්මණාතිපි.

චන්තාරෙ ඛනිං අනිදස්සනඅපපිඝො. රූපකඛ්ඤ්ඤා සියා සනිදස්සන සපපිඝො, සියා අනිදස්සනසපපිඝො, සියා අනිදස්සනඅපපිඝො.

210. චන්තාරෙ ඛනිං න හෙතු. සඛිංරකඛ්ඤ්ඤා සියා හෙතු, සියා න හෙතු.

රූපකඛ්ඤ්ඤා අහෙතුකො. චන්තාරෙ ඛනිං සියා සහෙතුකා, සියා අහෙතුකා.

රූපකඛ්ඤ්ඤා හෙතුවිපප්පුත්තො. චන්තාරෙ ඛනිං සියා හෙතුසම්පප්පුත්තා, සියා හෙතුවිපප්පුත්තා.

රූපකඛ්ඤ්ඤා න චන්තබ්බො හෙතු වෙච්චි සහෙතුකොතිපි සහෙතුකො වෙච්චි න ච්චි හෙතුතිපි. තයො ඛනිං න චන්තබ්බො හෙතු වෙච්චි සහෙතුකාතිපි, සියා සහෙතුකා වෙච්චි න ච්චි හෙතු, සියා න චන්තබ්බො සහෙතුකා වෙච්චි න ච්චි හෙතුති. සඛිංරකඛ්ඤ්ඤා සියා හෙතු වෙච්චි සහෙතුකොච්චි සියා සහෙතුකො වෙච්චි න ච්චි හෙතු, සියා න චන්තබ්බො හෙතු වෙච්චි සහෙතුකොතිපි සහෙතුකො වෙච්චි න ච්චි හෙතුතිපි.

රූපකඛ්ඤ්ඤා න චන්තබ්බො හෙතු වෙච්චි හෙතුසම්පප්පුත්තොතිපි, හෙතුසම්පප්පුත්තො වෙච්චි න ච්චි හෙතුතිපි. තයො ඛනිං න චන්තබ්බො හෙතු වෙච්චි හෙතුසම්පප්පුත්තාති, සියා හෙතුසම්පප්පුත්තො වෙච්චි න ච්චි හෙතු, සියා න චන්තබ්බො හෙතුසම්පප්පුත්තො වෙච්චි න ච්චි හෙතු ති. සඛිංරකඛ්ඤ්ඤා සියා හෙතු වෙච්චි හෙතුසම්පප්පුත්තො ච, සියා හෙතුසම්පප්පුත්තො වෙච්චි න ච්චි හෙතු, සියා න චන්තබ්බො හෙතු වෙච්චි හෙතුසම්පප්පුත්තොතිපි, හෙතුසම්පප්පුත්තො වෙච්චි න ච්චි හෙතුතිපි.

රූපකඛ්ඤ්ඤා න හෙතු අහෙතුකො. තයො ඛනිං සියා න හෙතු සහෙතුකා, සියා න හෙතු අහෙතුකා. සඛිංරකඛ්ඤ්ඤා සියා න හෙතු සහෙතුකො, සියා න හෙතු අහෙතුකො, සියා න චන්තබ්බො න හෙතු සහෙතුකොතිපි න හෙතු අහෙතුකොතිපි.

රූපස්කන්ධය අනාලම්බන යැ. සතර ස්කන්ධයෝ මාර්ගාලම්බන ද වන්තාහ, මාර්ගහෙතුක ද වන්තාහ, මාර්ගාධිපති ද වන්තාහ. මාර්ගාලම්බනහ යි ද, මාර්ග හෙතුකහ යි ද, මාර්ගාධිපතිහ යි ද නොකියයුතු වන්තාහු යැ.

(පඤ්චස්කන්ධයෝ) උත්පන්න ද වන්තාහ, අනුත්පන්න ද වන්තාහ, උත්පාදී ද වන්තාහු යැ.

(පඤ්චස්කන්ධයෝ) අතීත ද වන්තාහ, අනාගත ද වන්තාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්න ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය අනාලම්බන යැ. සතර ස්කන්ධයෝ අතීතාලම්බන ද වන්තාහ, අනාගතාලම්බන ද වන්තාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන ද වන්තාහ. අතීතාලම්බනහ යි ද අනාගතාලම්බනහ යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බනහ යි ද නො කියයුත්තාහු යැ.

(පඤ්චස්කන්ධයෝ) අධ්‍යාත්ම ද වන්තාහ, බාහිර ද වන්තාහ, අධ්‍යාත්මබාහිර ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය අනාලම්බන යැ. සතර ස්කන්ධයෝ අධ්‍යාත්මාලම්බන ද වන්තාහ, බාහිරාලම්බන ද වන්තාහ, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන ද වන්තාහ. අධ්‍යාත්මාලම්බනහ යි ද, බාහිරාලම්බනහ යි ද, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බනහ යි ද නො කියයුතු වන්තාහු යැ.

සතර ස්කන්ධයෝ අනිදර්ශනඅප්‍රතිසයෝ යැ, රූපස්කන්ධය සනිදර්ශනසප්‍රතිස ද වන්නේ යැ, අනිදර්ශනසප්‍රතිස ද වන්නේ යැ, අනිදර්ශනඅප්‍රතිස ද වන්නේ යි.

210. සතර ස්කන්ධයෝ හෙතු නො වෙති. සංස්කාරස්කන්ධය හෙතු ද වන්නේ යැ නහෙතු ද වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය අභෙතුක යැ. සතර ස්කන්ධයෝ සභෙතුක ද වන්තාහ, අභෙතුක ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය හෙතුවිප්‍රයුක්ත යැ. සතර ස්කන්ධයෝ හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තාහ, හෙතුවිප්‍රයුක්ත ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය හෙතු ද වූයේ මැ සභෙතුක යි ද සභෙතුක ද වූයේ මැ නො ද හෙතු යි ද නො කියයුත්තේ යැ, තුන් ස්කන්ධයෝ හෙතු ද වූයේ මැ සභෙතුක යි ද නො කියයුත්තාහ, සභෙතුක ද වූවාහු මැ නො ද හෙතු ද වන්තාහ, සභෙතුක ද වූවාහු මැ නො ද හෙතුහ යි ද නො කියයුතු වන්තාහ. සංස්කාරස්කන්ධය හෙතු ද වූයේ මැ සභෙතුක ද වන්නේ ය, සභෙතුක ද වූයේ මැ නො ද හෙතු ද වන්නේ යැ, හෙතු ද වූයේ මැ සභෙතුක යි ද සභෙතුක ද වූයේ මැ නො ද හෙතු යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය හෙතු ද වූයේ මැ හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත යි ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නො ද හෙතු යි ද නො කියයුත්තේ යැ, තුන් ස්කන්ධයෝ හෙතු ද වූවාහු මැ හෙතුසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද නො කිය යුත්තාහ, හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු මැ නො ද හෙතු ද වන්තාහ. හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු මැ නො ද හෙතුහ යි ද නො කියයුතු වන්තාහ. සංස්කාරස්කන්ධය හෙතු ද වූයේ මැ හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ යැ, හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නො ද හෙතු ද වන්නේ යැ, හෙතු ද වූයේ මැ හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත යි ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නො ද හෙතු යි ද නො කියයුත්තේ යි.

රූපස්කන්ධය හෙතු නො වූයේ අභෙතුක යැ, තුන් ස්කන්ධයෝ හෙතු නො වූ සභෙතුක ද වන්තාහ, හෙතු නො වූ අභෙතුක ද වන්තාහ. සංස්කාරස්කන්ධය හෙතු නො වූ සභෙතුක ද වන්නේ යැ, හෙතු නො වූ අභෙතුක ද වන්නේ යැ, හෙතු නො වූ සභෙතුක යි ද හෙතු නො වූ අභෙතුක යි ද නො කියයුත්තේ වන්නේ යි.

211. සප්තවය, සඛිතා.

චන්ද්‍රායේ ඛනි, අනිදසුනා. රූපකනිකො සිය සනිදසුනො,
සිය අනිදසුනො,

චන්ද්‍රායේ ඛනි, අප්පච්ඡා. රූපකනිකො සිය සප්පච්ඡො, සිය
අප්පච්ඡො.

රූපකනිකො රූපං. චන්ද්‍රායේ ඛනි, අරූපා.

රූපකනිකො ලොකියො. චන්ද්‍රායේ ඛනි, සිය ලොකියා, සිය
ලොකුතතර්.

කෙනචි විඤ්ඤායා, කෙනචි න විඤ්ඤායා.

212. චන්ද්‍රායේ ඛනි, නො ආසවා. සඛිතකනිකො සිය ආසවො,
සිය නො ආසවො.

රූපකනිකො සාසවො. චන්ද්‍රායේ ඛනි, සිය ආසවා, සිය
අනාසවා.

රූපකනිකො ආසවවිප්පයුතො. චන්ද්‍රායේ ඛනි, සිය ආසව
සම්පයුතො, සිය ආසවවිප්පයුතො.

රූපකනිකො න චන්ද්‍රායේ ආසවො වෙච්ච සාසවො වානි,¹ සාසවො
වෙච්ච නො ච ආසවො. තයො ඛනි, න චන්ද්‍රායේ ආසවො වෙච්ච
සාසවො වානි,² සිය සාසවා වෙච්ච නො ච ආසවා, සිය න චන්ද්‍රායේ
සාසවා වෙච්ච නො ච ආසවානි. සඛිතකනිකො සිය ආසවො වෙච්ච
සාසවො ච, සිය සාසවො වෙච්ච නො ච ආසවො, සිය න චන්ද්‍රායේ
ආසවො වෙච්ච සාසවොනි³ පි සාසවො වෙච්ච නො ච ආසවොනි පි.

රූපකනිකො න චන්ද්‍රායේ ආසවො වෙච්ච ආසවසම්පයුතොනි පි,
ආසවසම්පයුතො වෙච්ච නො ච ආසවොනි³ පි. තයො ඛනි, න
චන්ද්‍රායේ ආසවා වෙච්ච ආසවසම්පයුතොනි, සිය ආසවසම්පයුතො
වෙච්ච නො ච ආසවා, සිය න චන්ද්‍රායේ ආසවසම්පයුතො වෙච්ච
නො ච ආසවානි. සඛිතකනිකො සිය ආසවො වෙච්ච ආසවසම්ප-
යුතො ච, සිය ආසවසම්පයුතො වෙච්ච නො ච ආසවො, සිය න
චන්ද්‍රායේ ආසවො වෙච්ච ආසවසම්පයුතො නි පි, ආසවසම්පයුතො
වෙච්ච නො ච ආසවොනි පි.

රූපකනිකො ආසවවිප්පයුතසාසවො. චන්ද්‍රායේ ඛනි, සිය
ආසවවිප්පයුතසාසවා, සිය ආසවවිප්පයුතඅනාසවා සිය න
චන්ද්‍රායේ ආසව විප්පයුත සාසවා නි පි ආසව විප්පයුත අනාසවා නි පි.

213. චන්ද්‍රායේ ඛනි, නො සඤ්ඤාප්පනා සඛිතකනිකො සිය
සඤ්ඤාප්පනං, සිය නො සඤ්ඤාප්පනං.

රූපකනිකො සඤ්ඤාප්පනියො. චන්ද්‍රායේ ඛනි, සිය සඤ්ඤාප්පනියා,
සිය අසඤ්ඤාප්පනියා.

රූපකනිකො සඤ්ඤාප්පනවිප්පයුතො. චන්ද්‍රායේ ඛනි, සිය
සඤ්ඤාප්පනසම්පයුතො, සිය සඤ්ඤාප්පනවිප්පයුතො.

1 සාසවොනි - සිරිමු.
2 සාසවානි - සිරිමු.

211. (පඤ්චස්කන්ධයෝ) සප්තයෝ යි. සංඛතයෝ යි.

සතර ස්කන්ධයෝ අනිදර්ශනෝ යැ. රූපස්කන්ධය සනිදර්ශන ද වන්නෝ ය, අනිදර්ශන ද වන්නෝ යි.

සතර ස්කන්ධයෝ අප්‍රතිසයෝ යැ, රූපස්කන්ධය සප්‍රතිස ද වන්නෝ යැ, අප්‍රතිස ද වන්නෝ යි.

රූපස්කන්ධය රූප යැ, සතර ස්කන්ධයෝ අරූපයෝ යි.

රූපස්කන්ධය ලොකික යැ, සතර ස්කන්ධයෝ ලොකික ද වන්නාහ, ලොකෝත්තර ද වන්නාහු යැ.

(පඤ්චස්කන්ධයෝ) කිසි විඤ්ඤායකින් දතයුත්තාහ, කිසි විඤ්ඤායකින් නො දත යුත්තාහු යැ.

212. සතර ස්කන්ධයෝ ආසුච නො වන්නාහ, සංස්කාරස්කන්ධය ආසුච ද වන්නෝ ය, ආසුච නො ද වන්නෝ යි.

රූපස්කන්ධය සාසුච යැ, සතර ස්කන්ධයෝ ආසුච ද වන්නාහ, අනාසුච ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය ආසුචවිප්‍රයුක්ත යැ, සතර ස්කන්ධයෝ ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, ආසුචවිප්‍රයුක්ත ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය ආසුච ද වූයේ මැ සාසුච ද වේ යයි නො කියයුත්තේ යැ, සාසුච ද වූයේ මැ නො ද ආසුච වූයේ යි. තුන් ස්කන්ධයෝ ආසුච ද වූවාහු මැ සාසුච ද වූහ යි නො කියයුත්තාහ, සාසුච ද වූවාහු මැ නො ද ආසුච ද වන්නාහ, සාසුච ද වූවාහු මැ නො ද ආසුච වූහ යි නො කියයුත්තාහ, සංස්කාරස්කන්ධය ආසුච ද වූයේ මැ සාසුච ද වන්නෝ යැ, සාසුච ද වූයේ මැ නො ද ආසුච වන්නෝ ය, ආසුච ද වූයේ මැ සාසුච යි ද සාසුච ද වූයේ මැ නො ද ආසුච යි ද නො කිය යුත්තේ යි.

රූපස්කන්ධය ආසුච වූයේ මැ ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත යි ද, ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නො ද ආසුච යයි ද නො කියැ යුතු. තුන් ස්කන්ධයෝ ආසුච ද වූවාහු මැ ආසුච සම්ප්‍රයුක්තාහ යි නොකියයුත්තාහ. ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු මැ නො ද ආසුච වන්නාහ, ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු මැ නො ද ආසුචයෝ යයි නොකියැයුතු වන්නාහ. සංස්කාරස්කන්ධය ආසුච ද වූයේ මැ ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නෝ ය. ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නො ද ආසුච වන්නෝ ය. ආසුච ද වූයේ මැ ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත යි ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නො ද ආසුචයෙකැයි ද නො කියයුතු වන්නෝ යි.

රූපස්කන්ධය ආසුචවිප්‍රයුක්තසාසුච ය, සතර ස්කන්ධයෝ ආසුචවිප්‍රයුක්ත සාසුච ද වන්නාහ, ආසුචවිප්‍රයුක්ත අනාසුච ද වන්නාහ, ආසුචවිප්‍රයුක්ත සාසුචහ යි ද, ආසුචවිප්‍රයුක්ත අනාසුචහ යි ද නො කිය යුත්තාහු ය.

213. සතර ස්කන්ධයෝ සංයොජන නො වන්නාහ. සංස්කාරස්කන්ධය සංයොජන ද වන්නෝ යැ, සංයොජන නො ද වන්නෝ යි.

රූපස්කන්ධය සංයොජනීය යැ. සතර ස්කන්ධයෝ සංයොජනීය ද වන්නාහ, අසංයොජනීය ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය සංයොජනවිප්‍රයුක්ත යැ. සතර ස්කන්ධයෝ සංයොජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, සංයොජනවිප්‍රයුක්ත ද වන්නාහු යැ.

රූපකඩකො: න ව්‍යතබෙබ: සඤ්ඤප්‍රනං වෙච්ච සඤ්ඤප්‍රනියොති සඤ්ඤප්‍රනියො වෙච්ච නො ච සඤ්ඤප්‍රනං. තයො බකො න ව්‍යතබෙබ: සඤ්ඤප්‍රනා වෙච්ච සඤ්ඤප්‍රනියාති; සියා සඤ්ඤප්‍රනියා වෙච්ච නො ච සඤ්ඤප්‍රනා, සියා න ව්‍යතබෙබ: සඤ්ඤප්‍රනියා වෙච්ච නො ච සඤ්ඤප්‍රනා ති. සඛ්ඛාරකඩකො: සියා සඤ්ඤප්‍රනඤ්චච සඤ්ඤප්‍රනියො ච, සියා සඤ්ඤප්‍රනියො වෙච්ච නො ච සඤ්ඤප්‍රනං, සියා න ව්‍යතබෙබ: සඤ්ඤප්‍රනඤ්චච සඤ්ඤප්‍රනියොතිපි, සඤ්ඤප්‍රනියො වෙච්ච නො ච සඤ්ඤප්‍රනනති'පි.

රූපකඩකො: න ව්‍යතබෙබ:, සඤ්ඤප්‍රනඤ්චච සඤ්ඤප්‍රන-සම්පයුතො: චා'තිපි, සඤ්ඤප්‍රනසම්පයුතො: වෙච්ච නො ච සඤ්ඤප්‍ර-ප්‍රනනති'පි. තයො බකො න ව්‍යතබෙබ: සඤ්ඤප්‍රනං වෙච්ච සඤ්ඤප්‍රන සම්පයුතො: චාති, සියා සඤ්ඤප්‍රනසම්පයුතො: වෙච්ච නො ච සඤ්ඤප්‍ර-ප්‍රනා, සියා න ව්‍යතබෙබ: සඤ්ඤප්‍රනසම්පයුතො: වෙච්ච නො ච සඤ්ඤප්‍රනනති, සඛ්ඛාරකඩකො: සියා සඤ්ඤප්‍රනඤ්චච සඤ්ඤප්‍රන සම්පයුතො: ච, සියා සඤ්ඤප්‍රනසම්පයුතො: වෙච්ච නො ච සංයොජනං; සියා න ව්‍යතබෙබ: සඤ්ඤප්‍රනං වෙච්ච සඤ්ඤප්‍රන සම්පයුතො:තිපි, සඤ්ඤප්‍රනසම්පයුතො: වෙච්ච නො ච සඤ්ඤප්‍ර-ප්‍රනනතිපි.

රූපකඩකො: සඤ්ඤප්‍රනවිපයුතසඤ්ඤ යා. ව්‍යතාරෙ බකො සියා සඤ්ඤප්‍රනවිපයුතසඤ්ඤප්‍රනියා, සියා සඤ්ඤප්‍රන විපයුත අසඤ්ඤප්‍රනියා, සියා න ව්‍යතබෙබ: සඤ්ඤප්‍රන විපයුත සංයොජනියා තිපි, සඤ්ඤප්‍රනවිපයුතඅසංයොජනියාතිපි.

214. ව්‍යතාරෙ බකො නො ගන්ථා සඛ්ඛාරකඩකො සියා ගන්ථො, සියා නො ගන්ථො.

රූපකඩකො: ගන්ථනියො. ව්‍යතාරෙ බකො සියා ගන්ථනියා, සියා අගන්ථනියා.

රූපකඩකො: ගන්ථවිපයුතො. ව්‍යතාරෙ බකො සියා ගන්ථසම්පයුතො, සියා ගන්ථවිපයුතො.

රූපකඩකො: න ව්‍යතබෙබ: ගන්ථො වෙච්ච ගන්ථනියො චාති;¹ ගන්ථ-නියො වෙච්ච නො ච ගන්ථො. තයො බකො න ව්‍යතබෙබ: ගන්ථො වෙච්ච ගන්ථනියා චාති;² සියා ගන්ථනියා වෙච්ච නො ච ගන්ථො, සියා ධ ව්‍යතබෙබ: ගන්ථනියා වෙච්ච නො ච ගන්ථාති. සඛ්ඛාරකඩකො: සියා ගන්ථො වෙච්ච ගන්ථනියො ච, සියා ගන්ථනියො වෙච්ච නො ච ගන්ථො; සියා න ව්‍යතබෙබ: ගන්ථො වෙච්ච ගන්ථනියො චාතිපි.¹ ගන්ථනියො වෙච්ච නො ච ගන්ථොතිපි.

රූපකඩකො, න ව්‍යතබෙබ: ගන්ථො වෙච්ච ගන්ථ සම්පයුතො: චාතිපි, ගන්ථසම්පයුතො: වෙච්ච නො ච ගන්ථොතිපි. තයො බකො න ව්‍යතබෙබ: ගන්ථො වෙච්ච ගන්ථසම්පයුතො: චාති,³ සියා ගන්ථසම්පයුතො: වෙච්ච නො ච ගන්ථො; සියා න ව්‍යතබෙබ: ගන්ථසම්පයුතො: වෙච්ච නො ච ගන්ථාති. සඛ්ඛාරකඩකො: සියා ගන්ථො වෙච්ච ගන්ථසම්පයුතො: ච, සියා ගන්ථ-සම්පයුතො: වෙච්ච නො ච ගන්ථො; සියා න ව්‍යතබෙබ: ගන්ථො වෙච්ච ගන්ථසම්පයුතො: චාති, ගන්ථසම්පයුතො: වෙච්ච නො ච ගන්ථොතිපි.

1. ගන්ථනියොති - සිරිමු.
 2. ගන්ථනියාති - සිරිමු.
 3. ගන්ථසම්පයුතොති - සිරිමු.

රූපස්කන්ධය සංයෝජන ද වූ මැ සංයෝජනීය යි ද, සංයෝජනීය ද වූ මැ නො ද සංයෝජනැයි නො කිය යුත්තේ යැ. තුන් ස්කන්ධයෝ සංයෝජන ද වූ මැ සංයෝජනීයහ යි නො කිය යුත්තහ, සංයෝජනීය ද වූවාහු මැ නො ද සංයෝජන ද වන්නාහ, සංයෝජනීය ද වූවාහු මැ නො ද සංයෝජන වූහ යි ද නො කිය යුතු වන්නාහ. සංස්කාරස්කන්ධය සංයෝජන ද වූයේ මැ සංයෝජනීය ද වන්නේ යැ, සංයෝජනීය ද වූයේ මැ නො ද සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජන වූ ම සංයෝජනීය යි ද, සංයෝජනීය ද වූ ම නො ද සංයෝජන යි ද නො කිය යුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්තයෙකැයි ද, සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද සංයෝජනයෙකැ යි ද නො කිය යුත්තේ ය. තුන්ස්කන්ධයෝ සංයෝජන ද වූ මැ සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද නො කිය යුත්තහ, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද සංයෝජන ද වන්නාහ, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද සංයෝජනහ යි ද නො කිය යුතු වන්නාහ. සංස්කාරස්කන්ධය සංයෝජන ද වූ මැ සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජන ද වූ මැ සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්තයෙකැයි ද, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද සංයෝජන යි ද නො කිය යුත්තේ යි.

රූපස්කන්ධය සංයෝජනවිප්‍රයුක්තසංයෝජනීය වෙයි. සතර ස්කන්ධයෝ සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත සංයෝජනීය ද වන්නාහ, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ අසංයෝජනීය ද වන්නාහ, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත සංයෝජනීයහ යි ද, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත අසංයෝජනීයහ යි ද නො කිය යුත්තාහු යැ.

214. සතර ස්කන්ධයෝ ග්‍රන්ථ නොවන්නාහ. සංස්කාරස්කන්ධය ග්‍රන්ථ ද වන්නේ යැ, ග්‍රන්ථ නො ද වන්නේයි.

රූපස්කන්ධය ග්‍රන්ථනීය යැ. සතරස්කන්ධයෝ ග්‍රන්ථනීය ද වන්නාහ, අග්‍රන්ථ නීය ද වන්නාහුයි.

රූපස්කන්ධය ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත යැ. සතර ස්කන්ධයෝ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථනීයයෙකැයි ද ග්‍රන්ථනීය ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථයි නො කිය යුතු වන්නේ යැ. තුන්ස්කන්ධයෝ ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථනීයහයි නො කිය යුතු ද වන්නාහ. ග්‍රන්ථනීය ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථවන්නාහ. ග්‍රන්ථනීය ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථය හ යි ද නො කියයුතු වන්නා හු යැ. සංස්කාරස්කන්ධ ය ග්‍රන්ථ ද වූයේ මැ ග්‍රන්ථනීය ද වන්නේ යැ. ග්‍රන්ථනීය ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථවන්නේ යැ. ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථනීයයි ද ග්‍රන්ථනීය ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථයි ද නො කියයුතු වන්නේ යැ.

රූපස්කන්ධය ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ය යි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථ ය යි ද නො කියයුතු යි. තුන්ස්කන්ධයෝ ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්තයහ යි ද නොකිය යුතු වන්නාහුය. ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථ වන්නාහුය. ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථයහ යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යැ. සංස්කාරස්කන්ධය ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථ වන්නේ යැ. ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්තය යි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථය යි ද නො කියයුතු වන්නේයි.

රූපකකඛො ගන්චිපසුන්තගන්චීයො. චන්තාරො බද්ධො සියො ගන්චිපසුන්තගන්චීයො; සියො ගන්චිපසුන්තආගන්චීයො; සියො න චන්තබ්බො ගන්චිපසුන්තගන්චීයොතිපි, ගන්චිපසුන්තආගන්චීයොතිපි;

215-216. චන්තාරො බද්ධො නො ඕඝා -පෙ- නො යොගා -පෙ-

217. චන්තාරො බද්ධො නො නීවරණො. සඛ්ඛාරකකඛො සියො නීවරණං, සියො නො නීවරණං.

රූපකකඛො නීවරණීයො. චන්තාරො බද්ධො සියො නීවරණීයො, සියො ආනීවරණීයො.

රූපකකඛො නීවරණවිපසුන්තො. චන්තාරො බද්ධො සියො නීවරණ-සම්පසුන්තො, සියො නීවරණවිපසුන්තො.

රූපකකඛො න චන්තබ්බො නීවරණං වෙච්ච නීවරණීයො චාති¹. නීවරණීයො වෙච්ච නො ච නීවරණං. තයො බද්ධො න චන්තබ්බො නීවරණං වෙච්ච නීවරණීයො චාති, සියො නීවරණීයො වෙච්ච නො ච නීවරණො, සියො න චන්තබ්බො නීවරණීයො වෙච්ච නො ච නීවරණො¹ති. සඛ්ඛාරකකඛො සියො, නීවරණං වෙච්ච නීවරණීයො ච, සියො නීවරණීයො වෙච්ච නො ච නීවරණං, සියො න චන්තබ්බො නීවරණං වෙච්ච නීවරණීයොති¹පි, නීවරණීයො වෙච්ච නො ච නීවරණනතිපි.

රූපකකඛො න චන්තබ්බො නීවරණං වෙච්ච නීවරණසම්පසුන්තො-චාති¹පි, නීවරණසම්පසුන්තො වෙච්ච නො ච නීවරණනති¹පි. තයො බද්ධො න චන්තබ්බො නීවරණං වෙච්ච නීවරණසම්පසුන්තො චාති, සියො නීවරණ සම්පසුන්තො වෙච්ච නො ච නීවරණො, සියො න චන්තබ්බො නීවරණ සම්පසුන්තො වෙච්ච නො ච නීවරණොති. සඛ්ඛාරකකඛො සියො නීවරණං වෙච්ච නීවරණ-සම්පසුන්තො ච, සියො නීවරණසම්පසුන්තො වෙච්ච නො ච නීවරණං, සියො න චන්තබ්බො නීවරණං වෙච්ච නීවරණසම්පසුන්තො චාති¹පි, නීවරණ සම්පසුන්තො වෙච්ච නො ච නීවරණනති¹පි

රූපකකඛො නීවරණ විපසුන්තනීවරණීයො. චන්තාරො බද්ධො සියො නීවරණවිපසුන්තනීවරණීයො, සියො නීවරණවිපසුන්තආනීවරණීයො, සියො න චන්තබ්බො නීවරණවිපසුන්තනීවරණීයොති¹පි නීවරණවිපසුන්ත ආනීවරණීයොති¹පි.

218. චන්තාරො බද්ධො නො පරාමාසා. සඛ්ඛාරකකඛො සියො පරාමාසො, සියො නො පරාමාසො.

රූපකකඛො පරාමිචේඨා. චන්තාරො බද්ධො සියො පරාමිචේඨා, සියො ආපරාමිචේඨා.

රූපකකඛො පරාමාසවිපසුන්තො. තයො බද්ධො සියො පරාමාස-සම්පසුන්තො, සියො පරාමාසවිපසුන්තො. සඛ්ඛාරකකඛො සියො පරාමාස-සම්පසුන්තො, සියො පරාමාසවිපසුන්තො, සියො න චන්තබ්බො පරාමාස සම්පසුන්තොතිපි පරාමාසවිපසුන්තොති¹පි.

1. නීවරණීයොති - සිරිමු.

රූපස්කන්ධය ග්‍රන්ථවිප්‍රසූක්තග්‍රන්ථනීය වෙයි. සතරස්කන්ධයෝ ග්‍රන්ථවිප්‍රසූක්ත ග්‍රන්ථනීයවන්තාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රසූක්ත අග්‍රන්ථනීයවන්තාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රසූක්තග්‍රන්ථනීය හ සි ද ග්‍රන්ථවිප්‍රසූක්තඅග්‍රන්ථනීය හ සි ද නො කියයුතු වන්තාහු යි.

215-216. සතරස්කන්ධයෝ ඔසයෝ නො වෙත්. . . . යොගයෝ නො වෙත්.

217. සතර ස්කන්ධයෝ නිවරණයෝ නො වෙත්. සංස්කාරස්කන්ධය නිවරණ වන්තෝ යැ. නො ද නිවරණ වන්තෝ යි.

රූපස්කන්ධය නිවරණීය වෙයි. සතරස්කන්ධයෝ නිවරණීයද වන්තාහ. අනිවරණීය ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය නිවරණ විප්‍රසූක්ත වෙයි. සතරස්කන්ධයෝ නිවරණසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්තාහ. නිවරණවිප්‍රසූක්ත ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය නිවරණ ද වූයේ මැ නිවරණීය යි ද නිවරණීය ය ද වූයේ මැ නො ද නිවරණ යයි ද නො කියයුතු වන්තෝ යැ. තුන්ස්කන්ධයෝ නිවරණ ද වූ නිවරණීයහ සි නොකියයුතු වන්තාහ. නිවරණීය ද වූ නො ද නිවරණවන්තාහ. නිවරණීය ද වූ මැ නො ද නිවරණහ සි නො කියයුතු වන්තාහු යැ. සංස්කාරස්කන්ධය නිවරණ ද වූ ම නිවරණීය ද වන්තෝ යැ. නිවරණීය ද වූ මැ නො ද නිවරණ වන්තෝ යැ. නිවරණ ද වූ මැ නිවරණීය යි ද නිවරණීය ද වූ මැ නො ද නිවරණ යි ද නො කියයුතු වේ.

රූපස්කන්ධය නිවරණ ද වූ මැ නිවරණසම්ප්‍රසූක්තය යි ද නිවරණසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද නිවරණයයි ද නො කියයුතු වෙයි. තුන් ස්කන්ධයෝ නිවරණ ද වූ මැ නිවරණ සම්ප්‍රසූක්තයහ සි ද නො කියයුතු වන්තාහ. නිවරණසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද නිවරණයහසි නො කියයුතු වන්තාහුයැ. සංස්කාරස්කන්ධය නිවරණ ද වූ මැ නිවරණසම්ප්‍රසූක්ත ද වෙයි, නිවරණසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද නිවරණ වෙයි. නිවරණ ද වූ මැ නිවරණ සම්ප්‍රසූක්ත ද නිවරණසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ම නො ද නිවරණ යි ද නො කියයුතු වන්තෝ යැ.

රූපස්කන්ධය නිවරණවිප්‍රසූක්තනිවරණීය වේ. සතරස්කන්ධයෝ නිවරණ විප්‍රසූක්තනිවරණීයවන්තාහ. නිවරණවිප්‍රසූක්තඅනිවරණයවන්තාහ. නිවරණවිප්‍රසූක්ත නිවරණීයහ සි ද නිවරණවිප්‍රසූක්තඅනිවරණීයහ සි ද නො කියයුතු වන්තාහු ය.

218. සතරස්කන්ධයෝ පරාමාස නො වෙත්. සංස්කාරස්කන්ධය පරාමාස ද වන්තෝ ය. නො ද පරාමාස වන්තෝ ය.

රූපස්කන්ධය පරාමාෂ්ඨ වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ පරාමාෂ්ඨ ද වන්තාහ. අපරාමාෂ්ඨ ද වන්තාහ.

රූපස්කන්ධය පරාමාසවිප්‍රසූක්තවූයේ වෙයි. තුන් ස්කන්ධයෝ පරාමාස සම්ප්‍රසූක්ත ද වන්තාහ. පරාමාසවිප්‍රසූක්ත ද වන්තාහ. සංස්කාරස්කන්ධය පරාමාසසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්තෝ ය. පරාමාසවිප්‍රසූක්ත ද වන්තෝ ය. පරාමාසසම්ප්‍රසූක්ත යි ද පරාමාසවිප්‍රසූක්ත යි ද නො කියයුතු වන්තෝ යි.

රූපකකිකො න චතතබ්බො පරාමාසො වෙච්ච පරාමධෙයානී, පරාමධෙයා වෙච්ච නො ච පරාමාසො. නයො බඩ්ඩා න චතතබ්බො පරාමාසා වෙච්ච පරාමධානී, සියා පරාමධා වෙච්ච නො ච පරාමාසා, සියා න චතතබ්බො පරාමධා වෙච්ච නො ච පරාමාසානී සඛිංරකකිකො සියා පරාමාසො වෙච්ච පරාමධෙයා ච, සියා පරාමධෙයා වෙච්ච නො ච පරාමාසො, සියා න චතතබ්බො පරාමාසො වෙච්ච පරාමධෙයානීපි, පරාමධෙයා වෙච්ච නො ච පරාමාසොනී'පි.

රූපකකිකො පරාමාසවිපජ්ජනපරාමධෙයා. චතතාරො බඩ්ඩා සියා පරාමාසවිපජ්ජනපරාමධා, සියා පරාමාසවිපජ්ජනපරාමධා, සියා න චතතබ්බො පරාමාසවිපජ්ජනපරාමධානී'පි, පරාමාසවිපජ්ජන පරාමධානී'පි.

219. රූපකකිකො අනාරම්මණො. චතතාරො බඩ්ඩා සාරම්මණා.

විඤ්ඤාණකකිකො චීතතං. චතතාරො බඩ්ඩා නො චීතතා.

නයො බඩ්ඩා වෙනයිකා. දො බඩ්ඩා අවෙනයිකා.

නයො බඩ්ඩා චීතතසම්පජ්ජනා. රූපකකිකො චීතතවිපජ්ජනෙතො. විඤ්ඤාණකකිකො න චතතබ්බො චීතතෙන සම්පජ්ජනෙතානී'පි චීතතෙන විපජ්ජනෙතානී'පි.

නයො බඩ්ඩා චීතතසංසධා. රූපකකිකො චීතතවිසංසධෙයා. විඤ්ඤාණකකිකො න චතතබ්බො චීතතෙන සංසධෙයානී'පි චීතතෙන විසංසධෙයානී'පි.

නයො බඩ්ඩා චීතතසමුච්චානා. විඤ්ඤාණකකිකො නො චීතත-සමුච්චානො. රූපකකිකො සියා චීතතසමුච්චානො, සියා නො චීතතසමුච්චානො.

නයො බඩ්ඩා චීතතසහභුනො. විඤ්ඤාණකකිකො නො චීතතසහභු. රූපකකිකො සියා චීතතසහභු සියා නො චීතතසහභු.

නයො බඩ්ඩා චීතතානුපරිච්චතීනො. විඤ්ඤාණකකිකො නො චීතතානු පරිච්චතී, රූපකකිකො සියා චීතතානුපරිච්චතී, සියා නො චීතතානු-පරිච්චතී.

නයො බඩ්ඩා චීතතසංසධා සමුච්චානා. දො බඩ්ඩා නො චීතතසංසධා සමුච්චානා.

නයො බඩ්ඩා චීතතසංසධා සමුච්චානසහභුනො. දො බඩ්ඩා නො චීතතසංසධා සමුච්චානසහභුනො.

නයො බඩ්ඩා චීතතසංසධා සමුච්චානානුපරිච්චතීනො. දො බඩ්ඩා නො චීතතසංසධා සමුච්චානානුපරිච්චතීනො.

විඤ්ඤාණකකිකො අජ්ඣතතීකො. නයො බඩ්ඩා බාහිරා, රූපකකිකො සියා අජ්ඣතතීකො, සියා බාහිරො.

චතතාරො බඩ්ඩා නො උපාදා. රූපකකිකො සියා උපාදා, සියා නො උපාදා.

සියා උපාදින්නා, සියා අනුපාදින්නා

රූපස්කන්ධය පරාමාස ද වූ ම පරාමාෂ්ට සි ද පරාමාෂ්ට ද වූ ම නො ද පරාමාස සි ද නො කියයුතු වෙයි. තුන් ස්කන්ධයෝ පරාමාස ද වූ ම පරාමාෂ්ටයහ සි නො කිය යුත්තහ. පරාමාෂ්ට ද වූ ම නො ද පරාමාස වන්තහ. පරාමාෂ්ට ද වූ ම නො ද පරාමාසයහ සි නො කිය යුත්තහ. සංස්කාරස්කන්ධය පරාමාස ද වූ ම පරාමාෂ්ට ද වෙයි, පරාමාෂ්ට ද වූ ම නො ද පරාමාස වන්නෝ ය. පරාමාස ද වූ ම පරාමාෂ්ට සි ද පරාමාෂ්ට ද වූ ම නො ද පරාමාස සි ද නො කියයුතුවන්නෝ යි.

රූපස්කන්ධය පරාමාසවිප්‍රසුක්කපරාමාෂ්ට ද වෙයි. සතර ස්කන්ධයෝ පරාමාස විප්‍රසුක්ක පරාමාෂ්ට ද වන්නහ. පරාමාසවිප්‍රසුක්කපරාමාෂ්ට ද වන්නාහු ය. පරාමාස විප්‍රසුක්කපරාමාෂ්ට සි ද පරාමාසවිප්‍රසුක්කපරාමාෂ්ට සි ද නො කියයුත්තෝ යි.

219. රූපස්කන්ධය අනාලම්බන යැ. සතර ස්කන්ධයෝ ආලම්බන සහිතයෝ යි.

විඤ්ඤාස්කන්ධය චිත්ත වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ චිත්තයෝ නො වෙත්.

තුන් ස්කන්ධයෝ ඉවෙතසිකයෝ යැ, ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් අඉවෙතසිකයෝ යි.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තසම්ප්‍රසුක්කයෝ යැ, රූපස්කන්ධය චිත්තවිප්‍රසුක්ක යැ විඤ්ඤාස්කන්ධය චිත්තය හා සම්ප්‍රසුක්ක සි ද, චිත්තය හා විප්‍රසුක්ක සි ද නො කියයුත්තෝ යි.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තසංසාෂ්ටයෝ යැ, රූපස්කන්ධය චිත්තවිසංසාෂ්ට යැ විඤ්ඤා ස්කන්ධය චිත්තය හා සංසාෂ්ට සි ද චිත්තය හා විසංසාෂ්ට සි ද නො කියයුත්තෝ යි.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තය සමුත්ථාන කොට ඇත්තාහු යැ විඤ්ඤාස්කන්ධය චිත්ත සමුත්ථාන නො වූයේ යැ, රූපස්කන්ධය චිත්තසමුත්ථාන ද වන්නෝ යැ චිත්තසමුත්ථාන නො ද වන්නෝ ය.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තය හා උපත්තාහු යැ, විඤ්ඤාස්කන්ධය චිත්තසහභූ නො වූයේ යැ රූපස්කන්ධය චිත්තසහභූ ද වන්නෝ යැ, චිත්තසහභූ නො ද වන්නෝ යි.

තුන් ස්කන්ධයෝ සිත අනුව පවත්නාහු යැ විඤ්ඤාස්කන්ධය සිත අනුව නො පවත්නේ යැ, රූපස්කන්ධය සිත අනුව පවත්නේ ද වන්නේ යැ සිත අනුව නො පවත්නේ ද වන්නේ යි.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානයහ, ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් චිත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථාන නො වෙත්.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානයහභූහ. ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් චිත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානයහභූ නො වෙත්.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානුපරිවර්තීහ. ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් චිත්තසංසාෂ්ට සමුත්ථානානුපරිවර්තී නො වෙත්.

විඤ්ඤාස්කන්ධය ආධ්‍යාත්මික ය. ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් ඛාහිරයෝ යැ. රූප ස්කන්ධය ආධ්‍යාත්මික ද වන්නේ යැ ඛාහිර ද වන්නේ යි.

සතර ස්කන්ධයෝ උපාද නො වෙති, රූපස්කන්ධය උපාද ද වන්නේ යැ උපාද නො ද වන්නේ යි.

(පඤ්චස්කන්ධයෝ) උපාදින්න ද වෙති, අනුපාදින්න ද වෙත්.

220. චන්තාරො ඛණ්ඩො නො උපාදනා. සඛාරකඛණ්ඩො සියා උපාදනං, සියා නො උපාදනං.

රූපකඛණ්ඩො උපාදනියො. චන්තාරො ඛණ්ඩො සියා උපාදනියා, සියා අනුපාදනියා.

රූපකඛණ්ඩො උපාදනවිපසුනෙතො. චන්තාරො ඛණ්ඩො සියා උපාදන සමපසුනතො, සියා උපාදනවිපසුනතො.

රූපකඛණ්ඩො න චන්තබ්බො උපාදනං වෙච්ච උපාදනියො'ති, උපාදනියො වෙච්ච නො ච උපාදනං. තයො ඛණ්ඩො න චන්තබ්බො උපාදනා වෙච්ච උපාදනියා'ති, සියා උපාදනියා වෙච්ච නො ච උපාදනා, සියා න චන්තබ්බො උපාදනියා වෙච්ච නො ච උපාදනාති. සඛාරකඛණ්ඩො සියා උපාදනකෙඤ්ච උපාදනියො ච, සියා උපාදනියො වෙච්ච නො ච උපාදනං, සියා න චන්තබ්බො උපාදනං වෙච්ච උපාදනියොති'පි, උපාදනියො වෙච්ච නො ච උපාදනනති'පි.

රූපකඛණ්ඩො න චන්තබ්බො උපාදනං වෙච්ච උපාදනසමපසුනෙතො ති'පි, උපාදනසමපසුනෙතො වෙච්ච නො ච උපාදනනති'පි. තයො ඛණ්ඩො න චන්තබ්බො උපාදනා වෙච්ච උපාදනසමපසුනතා'ති, සියා උපාදන-සමපසුනතො වෙච්ච නො ච උපාදනා, සියා න චන්තබ්බො උපාදනසමපසුනතො වෙච්ච නො ච උපාදනාති. සඛාරකඛණ්ඩො සියා උපාදනං වෙච්ච උපාදන සමපසුනෙතො ච, සියා උපාදනසමපසුනෙතො වෙච්ච නො ච උපාදනං, සියා න චන්තබ්බො උපාදනං වෙච්ච උපාදනසමපසුනෙතොති'පි, උපාදනසම-පසුනෙතො වෙච්ච නො ච උපාදනනති'පි.

රූපකඛණ්ඩො උපාදනවිපසුනනඋපාදනියො. චන්තාරො ඛණ්ඩො සියා උපාදනවිපසුනනඋපාදනියා, සියා උපාදනවිපසුනනඅනුපාදනියා, සියා න චන්තබ්බො උපාදනවිපසුනනඋපාදනියාති'පි උපාදනවිපසුනන-අනුපාදනියාති'පි.

221. චන්තාරො ඛණ්ඩො නො කිලෙසො. සඛාරකඛණ්ඩො සියා කිලෙසො, සියා නො කිලෙසො.

රූපකඛණ්ඩො සංකිලෙසිකො. චන්තාරො ඛණ්ඩො සියා සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලෙසිකා.

රූපකඛණ්ඩො අසංකිලිට්ඨො. චන්තාරො ඛණ්ඩො සියා සංකිලිට්ඨා, සියා අසංකිලිට්ඨා.

රූපකඛණ්ඩො කිලෙසවිපසුනෙතො. චන්තාරො ඛණ්ඩො සියා කිලෙස සමපසුනතො, සියා කිලෙසවිපසුනතො.

රූපකඛණ්ඩො න චන්තබ්බො කිලෙසො වෙච්ච සංකිලෙසිකොති, සංකිලෙසිකො වෙච්ච නො ච කිලෙසො. තයො ඛණ්ඩො න චන්තබ්බො කිලෙසො වෙච්ච සංකිලෙසිකාති, සියා සංකිලෙසිකා වෙච්ච නො ච කිලෙසො, සියා න චන්තබ්බො සංකිලෙසිකා වෙච්ච නො ච කිලෙසොති. සඛාරකඛණ්ඩො සියා කිලෙසො වෙච්ච සංකිලෙසිකො ච, සියා සංකිලෙසිකො වෙච්ච නො ච කිලෙසො, සියා න චන්තබ්බො කිලෙසො වෙච්ච, සංකිලෙසිකො ති'පි සංකිලෙසිකො වෙච්ච නො ච කිලෙසොති'පි.

220. සතර ස්කන්ධයෝ උපාදන නො වෙති, සංස්කාරස්කන්ධය උපාදන ද වන්නේ යැ නො ද උපාදන වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය උපාදනීය වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ උපාදනීය ද වන්නාහ, අනුපාදනීය ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය උපාදනවිප්‍රසුක්ක යැ. සතර ස්කන්ධයෝ උපාදනසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසුක්ක ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනීය යි නො කියයුත්තේ ය, උපාදනීය ද වූයේ ම නො ද උපාදන වෙයි. ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් උපාදන ද වූවාහු මැ උපාදනීය ද වෙති නො කියයුත්තාහ, උපාදනීය ද වූවාහු මැ නො ද උපාදන වන්නාහ, උපාදනීය ද වූවාහු මැ නො ද උපාදන වෙති නො කියයුත්තාහ. සංස්කාරස්කන්ධය උපාදන ද වූයේ මැ උපාදනීය ද වන්නේ ය, උපාදනීය ද වූයේ මැ නො ද උපාදන වන්නේ ය, උපාදන ද වූ ම උපාදනීය යි ද උපාදනීය ද වූ මැ නො ද උපාදන යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය උපාදන ද වූයේ මැ උපාදනසම්ප්‍රසුක්ක යි ද උපාදනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූ මැ නො ද උපාදන යි ද නො කියයුත්තේ ය. ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් උපාදන ද වූ මැ උපාදනසම්ප්‍රසුක්කයෝ යි නො කියයුත්තාහ, උපාදනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූ මැ නො ද උපාදන වන්නාහ, උපාදනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූ මැ නො ද උපාදනැ යි නො කියයුතු වන්නාහ. සංස්කාර ස්කන්ධය උපාදන ද වූ මැ උපාදනසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්නේ ය, උපාදනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ මැ නො ද උපාදන වන්නේ ය, උපාදන ද වූ මැ උපාදනසම්ප්‍රසුක්කයෙකැ යි ද උපාදන සම්ප්‍රසුක්ක ද වූ ම නො ද උපාදනයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය උපාදනවිප්‍රසුක්කඋපාදනීය වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ උපාදනවිප්‍රසුක්ක උපාදනීය වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසුක්කඅනුපාදනීය ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසුක්කඋපාදනීය යි ද උපාදනවිප්‍රසුක්කඅනුපාදනීය යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යැ.

221. සතර ස්කන්ධයෝ ක්ලේශයෝ නො වෙති, සංස්කාරස්කන්ධය ක්ලේශ ද වන්නේ ය, නො ද ක්ලේශ ද වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය සංක්ලේශික ය, සතර ස්කන්ධයෝ සංක්ලේශික ද වන්නාහ, අසංක්ලේශික ද වන්නාහු ය.

රූපස්කන්ධය අසංක්ලිෂ්ට ය, සතර ස්කන්ධයෝ සංක්ලිෂ්ට ද වන්නාහ, අසංක්ලිෂ්ට ද වන්නාහු ය.

රූපස්කන්ධය ක්ලේශවිප්‍රසුක්ක ය, සතර ස්කන්ධයෝ ක්ලේශසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්නාහ, ක්ලේශවිප්‍රසුක්ක ද වන්නාහු ය.

රූපස්කන්ධය ක්ලේශ ද වූයේ මැ සංක්ලේශික යි නො කියයුත්තේ යැ සංක්ලේ ශික ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූයේ යැ. ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලේශික යි නො කියයුත්තාහ, සංක්ලේශික ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වන්නාහ, සංක්ලේශික ද වූවාහු මැ නො ද ක්ලේශ වූහ යි නො කියයුත්තාහ, සංස්කාර ස්කන්ධය ක්ලේශ ද වූයේ මැ සංක්ලේශික ද වන්නේ යැ සංක්ලේශික ද වූයේ නො ද ක්ලේශ වන්නේ යැ ක්ලේශ ද වූයේ මැ සංක්ලේශික යි ද සංක්ලේශික ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපකකිකො න වතනබ්බො කිලෙසො වෙච සංකිලිට්ඨොතිපි, සංකිලිට්ඨො වෙච නො ච කිලෙසොතිපි. නයො බකිං න වතනබ්බො කිලෙසො වෙච සංකිලිට්ඨොති, සියො සංකිලිට්ඨො වෙච නො ච කිලෙසො, සියො න වතනබ්බො සංකිලිට්ඨො වෙච නො ච කිලෙසොති. සඛිංරකකිකො සියො කිලෙසො වෙච සංකිලිට්ඨො ච, සියො සංකිලිට්ඨො වෙච නො ච කිලෙසො. සියො න වතනබ්බො කිලෙසො වෙච සංකිලිට්ඨොතිපි, සංකිලිට්ඨො වෙච නො ච කිලෙසොතිපි.

රූපකකිකො න වතනබ්බො කිලෙසො වෙච කිලෙස සම්පයුතොතිපි, කිලෙසම්පයුතො වෙච නො ච කිලෙසොතිපි. නයො බකිං න වතනබ්බො කිලෙසො වෙච කිලෙස සම්පයුතොති, සියො කිලෙස සම්පයුතො වෙච නො ච කිලෙසො, සියො න වතනබ්බො කිලෙස සම්පයුතො වෙච නො ච කිලෙසොති. සඛිංරකකිකො සියො කිලෙසො වෙච කිලෙස සම්පයුතො ච, සියො කිලෙස සම්පයුතො වෙච නො ච කිලෙසො, සියො න වතනබ්බො කිලෙසො වෙච කිලෙස සම්පයුතොතිපි, කිලෙස සම්පයුතො වෙච නො ච කිලෙසොතිපි.

රූපකකිකො කිලෙස විපයුතන සංකිලෙසිකො. වතනාරෙ බකිං සියො කිලෙස විපයුතන සංකිලෙසිකො, සියො කිලෙස විපයුතන අසංකිලෙසිකො, සියො න වතනබ්බො කිලෙස විපයුතන සංකිලෙසිකොතිපි, කිලෙස විපයුතන අසංකිලෙසිකොතිපි.

222. රූපකකිකො න දසුනෙන පභානබ්බො. වතනාරෙ බකිං සියො දසුනෙන පභානබ්බො, සියො න දසුනෙන පභානබ්බො.

රූපකකිකො න භාචනාය පභානබ්බො. වතනාරෙ බකිං සියො භාචනාය පභානබ්බො, සියො න භාචනාය පභානබ්බො.

රූපකකිකො න දසුනෙන පභානබ්බහෙතුකො. වතනාරෙ බකිං සියො දසුනෙන පභානබ්බහෙතුකා, සියො න දසුනෙන පභානබ්බහෙතුකා.

රූපකකිකො න භාචනාය පභානබ්බහෙතුකො. වතනාරෙ බකිං සියො භාචනාය පභානබ්බහෙතුකා, සියො න භාචනාය පභානබ්බහෙතුකා.

රූපකකිකො අචිතකෙකා. වතනාරෙ බකිං සියො සචිතකකා සියො අචිතකකා.

රූපකකිකො අචිචාරෙ. වතනාරෙ බකිං සියො සචිචාර. සියො අචිචාර.

රූපකකිකො අපචිතිකො වතනාරෙ බකිං සියො සපචිතිකා, සියො අපචිතිකා.

රූපකකිකො න පිතීසභගතො. වතනාරෙ බකිං සියො පිතීසභගතො, සියො න පිතීසභගතො.

ඤා බකිං න සුඛසභගතො. නයො බකිං සියො සුඛසභගතො, සියො න සුඛසභගතො.

ඤා බකිං න උපෙකකාසභගතො. නයො බකිං සියො උපෙකකාසභගතො, සියො න උපෙකකාසභගතො.

රූපස්කන්ධය ක්ලෙශ ද වූයේ මැ සංක්ලිෂ්ට යි ද සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ මැ නො ද ක්ලෙශ යි ද නො කියයුත්තේ යැ ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූවාහු මැ සංක්ලිෂ්ට වූහ යි නො කියයුත්තාහ, සංක්ලිෂ්ට ද වූවාහු මැ නො ද ක්ලෙශ වන්නාහ, සංක්ලිෂ්ට ද වූවාහු මැ නො ද ක්ලෙශයෝ යි නො කියයුත්තාහ, සංස්කාරස්කන්ධය ක්ලෙශ ද වූයේ මැ සංක්ලිෂ්ට ද වන්නේ යැ සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ මැ නො ද ක්ලෙශ වන්නේ යැ ක්ලෙශ ද වූයේ මැ සංක්ලිෂ්ට යි ද සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ මැ නො ද ක්ලෙශ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය ක්ලෙශ ද වූයේ මැ ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත යි ද ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නො ද ක්ලෙශ යි ද නො කියයුත්තේ යැ ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූවාහු මැ ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත යි නො කියයුත්තාහ, ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ක්ලෙශ වන්නාහ, ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු මැ නො ද ක්ලෙශයෝ යි නො කියයුතු වන්නාහු යැ. සංස්කාරස්කන්ධය ක්ලෙශ ද වූ මැ ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ යැ ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ක්ලෙශ වන්නේ යැ ක්ලෙශ ද වූ මැ ක්ලෙශ සම්ප්‍රයුක්ත යි ද ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ක්ලෙශ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය ක්ලෙශවිප්‍රයුක්තසංක්ලෙශික යැ සතර ස්කන්ධයෝ ක්ලෙශ විප්‍රයුක්තසංක්ලෙශික ද වන්නාහ, ක්ලෙශවිප්‍රයුක්තසංක්ලෙශික ද වන්නාහ, ක්ලෙශවිප්‍රයුක්ත සංක්ලෙශික යි ද ක්ලෙශවිප්‍රයුක්තසංක්ලෙශික යි ද නො කිය යුතු වන්නාහු යි.

222. රූපස්කන්ධය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයේ යැ, සතර ස්කන්ධයෝ දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයේ යැ, සතර ස්කන්ධයෝ භාවනා-යෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය භෙතුක නො වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ දර්ශන-යෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුක ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුක නො ද වන්නාහු ය.

රූපස්කන්ධය භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුක නො වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුක ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුක නො ද වන්නාහු ය.

රූපස්කන්ධය අවිතර්ක යැ, සතර ස්කන්ධයෝ සවිතර්ක ද වන්නාහ, අවිතර්ක ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය අවිචාර යැ, සතර ස්කන්ධයෝ සවිචාර ද වන්නාහ, අවිචාර ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය අප්‍රීතික යැ සතර ස්කන්ධයෝ සප්‍රීතික ද වන්නාහ, අප්‍රීතික ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය ප්‍රීතීසහගත නො වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ ප්‍රීතීසහගත ද වන්නාහ, ප්‍රීතීසහගත නො ද වන්නාහු යි.

ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් සුඛසහගත නො වෙති, ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් සුඛ සහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත නො ද වන්නාහු ය.

ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගත නො වන්නාහ, ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාසහගත නො ද වන්නාහු යි.

රූපකකිකො කාමාවච්චරෙ. චත්තාරෙ බකිං සියං කාමාවච්චරං,
සියං න කාමාවච්චරං.

රූපකකිකො න රූපාවච්චරෙ. චත්තාරෙ බකිං සියං රූපාවච්චරං
සියං න රූපාවච්චරං.

රූපකකිකො න අරූපාවච්චරෙ. චත්තාරෙ බකිං සියං අරූපාවච්චරං
සියං න අරූපාවච්චරං.

රූපකකිකො පරියාපනො. චත්තාරො බකිං සියං පරියාපනො
සියං අපරියාපනො.

රූපකකිකො අනියානිකො. චත්තාරො බකිං සියං නියානිකා,
සියං අනියානිකා.

රූපකකිකො අනියතො. චත්තාරෙ බකිං සියං නියතා සියං
අනියතා.

රූපකකිකො සඋත්තරෙ. චත්තාරෙ බකිං සියං සඋත්තරං, සියං
අනුත්තරං.

රූපකකිකො අරණො. චත්තාරෙ බකිං සියං සරණං සියං
අරණානි.

පඤ්ඤාපුච්ඡකං.

බකිවිහරෙහි නිවසිතො.

රූපස්කන්ධය කාමාවචර යැ, සතර ස්කන්ධයෝ කාමාවචර ද වන්තාහ, කාමාවචර නො ද වන්තාහු යි.

රූපස්කන්ධය රූපාවචර නො වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ රූපාවචර ද වන්තාහ, රූපාවචර නො ද වන්තාහු යි.

රූපස්කන්ධය අරූපාවචර නො වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ අරූපාවචර ද වන්තාහ, අරූපාවචර නො ද වන්තාහු යි.

රූපස්කන්ධය පයඝාපන්න යැ, සතර ස්කන්ධයෝ පයඝාපන්න ද වන්තාහ, අපයඝා පන්න ද වන්තාහු යි.

රූපස්කන්ධය අනෙයඝාණික යැ සතර ස්කන්ධයෝ නෙයඝාණික ද වන්තාහ, අනෙයඝාණික ද වන්තාහු යි.

රූපස්කන්ධය අනියත යැ, සතර ස්කන්ධයෝ නියත ද වන්තාහ, අනියත ද වන්තාහු යි.

රූපස්කන්ධය සඋත්තර යැ, සතර ස්කන්ධයෝ සඋත්තර ද වන්තාහ, අනුත්තර ද වන්තාහු යි.

රූපස්කන්ධය අරණ ය, සතර ස්කන්ධයෝ සරණ ද වන්තාහ, අරණ ද වන්තාහු යි.

පඤ්ඤපුච්ඡක යි.

ස්කන්ධවිභවගය නිමයේ යි.

2. ආයතන විභවය

223. ආදසායනනානි : චක්කායතනං, රූපායතනං, සොතායතනං, සද්දායතනං, ඝානායතනං, ගක්ඛායතනං, ජ්වහායතනං, රසායතනං කායායතනං, ථොට්ඨබ්බායතනං, මනායතනං, ධම්මායතනං.

224. චක්ඛුං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා විපරිණාමධම්මං, රූපා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, සොතං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා විපරිණාමධම්මං. සද්දා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, ඝානං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා විපරිණාමධම්මං, ගක්ඛා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, ජ්වහා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, රසා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, කායො අනිච්චො දුක්ඛො අනත්තා විපරිණාමධම්මො, ථොට්ඨබ්බා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, මනො අනිච්චො දුක්ඛො අනත්තා විපරිණාමධම්මා, ධම්මා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා.

සුත්තනනභාජනියං.

225. ආදසායනනානි : චක්කායතනං, සොතායතනං, ඝානායතනං, ජ්වහායතනං, කායායතනං, මනායතනං, රූපායතනං, සද්දායතනං, ගක්ඛායතනං, රසායතනං, ථොට්ඨබ්බායතනං, ධම්මායතනං.

226. තත්ථ කතමං චක්කායතනං, යං චක්ඛුං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරිපාපනො අනිදසුනො සප්පට්ඨො, යෙන චක්ඛුනා අනිදසුනෙන සප්පට්ඨෙන රූපං සනිදසුනං සප්පට්ඨං පසසී වා පසසති වා පසසියසති වා පසෙස වා, චක්ඛුලොපතං චක්කායතනලොපතං චක්ඛුධාතුපෙසා චක්ඛුඤ්චලොපතං ලොකොපෙසො ආරුපෙසා සමුද්දොපෙසො පණ්ඩරලොපතං බෙත්තලොපතං චන්ද්‍රලොපතං නෙත්තලොපතං නයනලොපතං ඕරිමං තීරලොපතං සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො ඉදං වුච්චති චක්කායතනං.

227. තත්ථ කතමං සොතායතනං : යං සොතං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරිපාපනො අනිදසුනො, සප්පට්ඨො යෙන සොතෙන අනිදසුනෙන සප්පට්ඨෙන සද්දං අනිදසුනං සප්පට්ඨං සුඤ්චී වා සුඤ්චති වා සුඤ්චියසති වා සුඤ්චො වා සොතලොපතං සොතායතනලොපතං සොතධාතුපෙසා සොතඤ්චලොපතං ලොකොපෙසො ආරුපෙසා සමුද්දොපෙසො පණ්ඩරලොපතං බෙත්තලොපතං චන්ද්‍රලොපතං ඕරිමං තීරලොපතං සුඤ්ඤො ගාමො පෙසො ඉදං වුච්චති සොතායතනං.

2. ආයතන විභාගය

223. ආයතන දෙලොසෙක : වක්ඛායතන ය, රූපායතන ය, සොකායතන ය, සද්දයතන ය, සානායතන ය, ගන්ධායතන ය, ජීවිභායතන ය, රසායතන ය, කායායතන ය, ඵොට්ඨබ්බායතන ය, මනායතන ය, ධම්මායතන යි.

224. වක්ෂුස අනිත්‍ය ය දුඃඛ ය අනාත්ම ය විපරිණාමධර්ම යි. රූපයෝ අනිත්‍යායහ දුඃඛයහ අනාත්මයහ විපරිණාමධර්මයෝ යි. ශ්‍රොත්‍රය අනිත්‍ය ය දුඃඛ ය අනාත්ම ය විපරිණාමධර්ම යි. ශබ්දයෝ අනිත්‍යායහ දුඃඛයහ අනාත්මයහ විපරිණාමධර්මයෝ යි. ස්‍රාණය අනිත්‍ය ය දුඃඛ ය අනාත්ම ය විපරිණාමධර්ම යි. ගන්ධයෝ අනිත්‍යායහ දුඃඛයහ අනාත්මයහ විපරිණාමධර්මයෝ යි. ජීවිභාව අනිත්‍ය ය දුඃඛ ය අනාත්ම ය විපරිණාමධර්ම යි. රසයෝ අනිත්‍යායහ දුඃඛයහ අනාත්මයහ විපරිණාමධර්මයෝ යි. කාය අනිත්‍ය ය දුඃඛ ය අනාත්ම ය විපරිණාමධර්ම යි. ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ අනිත්‍යායහ දුඃඛයහ අනාත්මයහ විපරිණාමධර්මයෝ යි. මනස අනිත්‍ය ය දුඃඛ ය අනාත්ම ය විපරිණාමධර්ම යි. ධර්මයෝ අනිත්‍යායහ දුඃඛයහ අනාත්මයහ විපරිණාමධර්මයෝ යි.

සුත්‍රාන්තභාජනිය යි.

225. ආයතන දෙලොසෙක : වක්ඛායතන ය, රූපායතන ය, සොකායතන ය, සද්දයතන ය, සානායතන ය, ගන්ධායතන ය, ජීවිභායතන ය, රසායතන ය, කායායතන ය, ඵොට්ඨබ්බායතන ය, මනායතන ය, ධම්මායතන යි.

226. එහි වක්ෂුරායතනය කවරෙ යත් : යම් ඇසෙක් සතර මහාභ්‍යයන් නිසා උපන් ආත්මභාවපට්ඨාපත්තන වූ අනිදර්ශන වූ සප්‍රතිස වූ ප්‍රසාදය වේ ද, අනිදර්ශන වූ සප්‍රතිස වූ යම් ඇසෙකින් සනිද්ධිත වූ සප්‍රතිස වූ රූපය දුටුයේ හෝ දකී හෝ දක්නේ හෝ දක්නේ නම් හෝ (දර්ශනපරිණායකාර්ථයෙන්) තෙල වක්ඛු නමුදු වෙයි, (සංජාතසමොසරණාර්ථයෙන්) තෙල වක්ඛායතන නමුදු වෙයි, (ඉන්‍යාතාදී අථීයෙන්) තෙල වක්ඛුධාතු නමුදු වෙයි, (දර්ශනලක්ෂණයෙහි ඉන්ද්‍රාර්ථය කරවා නුයි) තෙල වක්ෂුරින්ද්‍රිය නමුදු වෙයි, (ලුප්ඡත පලුප්ඡතාර්ථයෙන්) තෙල ලොක නමුදු වෙයි, (වලඤ්ඡතාර්ථයෙන්) තෙල ද්වාර නමුදු වෙයි, (අපරිපූරණාර්ථයෙන්) තෙල සමුද්ද නමුදු වෙයි, (පරිභුද්ධාර්ථයෙන්) තෙල පණ්ඩර නමුදු වෙයි, (ස්පර්ශාදියෙන් උපදනා හෙයින්) තෙල ඛේත නමුදු වෙයි, (ඔවුනට ම ප්‍රතික්ෂා වන හෙයින්) තෙල වන්ථු නමුදු වෙයි, (සමච්ඡිත දක්වමින් ආත්මභාවය පවුණුවානුයි) තෙල තෙත්ත නමුදු වෙයි, (එ අරුතීන් ම) තෙල නයන නමුදු වෙයි, (සත්කායපට්ඨාපත්තනාර්ථයෙන්) තෙල ඔරිමතීර නමුදු වෙයි, (බහුසාධාරණාර්ථයෙන් අස්ඵාමිකාර්ථයෙන්) තෙල සුඤ්ඤාම නමුදු වේ. මේ වක්ෂුරායතනය යි කියනු ලැබේ.

227. එහි ශ්‍රොත්‍රායතනය කවරෙ යත් : යම් ශ්‍රොත්‍රයෙක් සතර මහාභ්‍යයන් නිසා උපන් ආත්මභාවපට්ඨාපත්තන වූ අනිදර්ශන වූ සප්‍රතිස වූ ප්‍රසාදය වේ ද, අනිදර්ශන වූ සප්‍රතිස වූ යම් ශ්‍රොත්‍රයෙකින් අනිදර්ශන වූ සප්‍රතිස වූ ශබ්දය ඇසුයේ හෝ අසා හෝ අසන්නේ හෝ අසන්නේ නම් හෝ තෙල (ශ්‍රොත්‍රප්‍රසාදය) ශ්‍රොත්‍ර නමුදු වෙයි, තෙල ශ්‍රොත්‍රායතන නමුදු වෙයි, තෙල ශ්‍රොත්‍රධාතු නමුදු වෙයි, තෙල ශ්‍රොත්‍රින්ද්‍රිය නමුදු වෙයි, තෙල ලොක නමුදු වෙයි, තෙල ද්වාර නමුදු වෙයි, තෙල සමුද්‍ර නමුදු වෙයි, තෙල පණ්ඩර නමුදු වෙයි, තෙල ඛේත නමුදු වෙයි, තෙල වාස්තු නමුදු වෙයි, තෙල ඔරිමතීර නමුදු වෙයි, තෙල ඉන්‍යාග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ශ්‍රොත්‍රායතනය යි කියනු ලැබේ.

228. තත් කතමං ඝානායතනං : යං ඝානං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරිපාපනො අනිදසුනො සප්පට්ඨො යෙන ඝානෙන අනිදසුනෙන සප්පට්ඨෙන ගඤ්ඤං අනිදසුනං සප්පට්ඨං ඝාසී වා ඝායතී වා ඝාසිසුතී වා ඝායෙ වා ඝානලොපනං ඝානායතනලොපනං ඝානධාතුපෙසා ඝානිජ්ජියලොපනං ලොකොපෙසො ආරාපෙසා සමුද්දොපෙසො පණ්ඨරලොපනං බෙත්තලොපනං චජ්ජලොපනං ඔරිමං තීරලොපනං සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො, ඉදං චූචවතී ඝානායතනං.

229. තත් කතමං ජීවහායතනං : යං ජීවහා චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරිපාපනො අනිදසුනො සප්පට්ඨො යාය ජීවහාය අනිදසුනාය සප්පට්ඨාය රසං අනිදසුනං සප්පට්ඨං ඝාසී වා ඝායතී වා ඝාසිසුතී වා ඝායෙ වා ජීවහාපෙසා ජීවහායතනලොපනං ජීවහාධාතුපෙසා ජීවහිජ්ජියලොපනං ලොකොපෙසො ආරාපෙසා සමුද්දොපෙසො පණ්ඨරලොපනං බෙත්තලොපනං චජ්ජලොපනං ඔරිමං තීරලොපනං සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො, ඉදං චූචවතී ජීවහායතනං.

230. තත් කතමං කායායතනං : යො කායො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරිපාපනො අනිදසුනො සප්පට්ඨො යෙන කායෙන අනිදසුනෙන සප්පට්ඨෙන ඵොඨබ්බං අනිදසුනං සප්පට්ඨං චුසී වා චුසතී වා චුසිසුතී වා චුසෙ වා, කායොපෙසො කායායතනලොපනං කායධාතුපෙසා කාසිජ්ජියලොපනං ලොකොපෙසො ආරාපෙසා සමුද්දොපෙසො පණ්ඨරලොපනං බෙත්තලොපනං චජ්ජලොපනං ඔරිමං තීරලොපනං සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො, ඉදං චූචවතී කායායතනං.

231. තත් කතමං මනායතනං : ඵකවිධෙන මනායතනං : ඵසුසම්පසුත්තං.

දුච්චිධෙන මනායතනං : අපච්චි සහෙතුකං, අපච්චි අහෙතුකං.

තිච්චිධෙන මනායතනං : අපච්චි කුසලං අපච්චි අකුසලං අපච්චි අව්‍යාකතං.

චතුඛ්චිධෙන මනායතනං : අපච්චි කාමාවචරං අපච්චි රූපාවචරං අපච්චි අරූපාවචරං අපච්චි අපරිපාපනං.

පඤ්චවිධෙන මනායතනං : අපච්චි සුඛිජ්ජිය සම්පසුත්තං අපච්චි දුක්ඛිජ්ජිය සම්පසුත්තං, අපච්චි සොමනස්සිජ්ජිය සම්පසුත්තං, අපච්චි දොමනස්සිජ්ජිය සම්පසුත්තං, අපච්චි උපෙකස්සිජ්ජිය සම්පසුත්තං.

ඡබ්බිධෙන මනායතනං : චකචුච්චිඤ්ඤාණං සොනච්චිඤ්ඤාණං ඝානච්චිඤ්ඤාණං ජීවහාච්චිඤ්ඤාණං කායච්චිඤ්ඤාණං මනොච්චිඤ්ඤාණං, ඵචං ඡබ්බිධෙන මනායතනං.

සත්තවිධෙන මනායතනං : චකචුච්චිඤ්ඤාණං සොනච්චිඤ්ඤාණං ඝානච්චිඤ්ඤාණං ජීවහාච්චිඤ්ඤාණං කායච්චිඤ්ඤාණං මනොධාතු මනොච්චිඤ්ඤාණං ඵචං සත්තවිධෙන මනායතනං.

අට්ඨවිධෙන මනායතනං : චකචුච්චිඤ්ඤාණං -පෙ- කායච්චිඤ්ඤාණං අපච්චි සුඛසහගතං, අපච්චි දුක්ඛසහගතං මනොධාතු මනොච්චිඤ්ඤාණං ඵචං අට්ඨවිධෙන මනායතනං.

228. එහි ස්‍රාණායතනය කවරෙ යත් : යම් ස්‍රාණයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්මභාවපයඛාපන්න වූයේ අනිදර්ශනසප්තකිස වූයේ ද, අනිදර්ශන සප්තකිස වූ යම් ස්‍රාණයෙකින් අනිදර්ශනසප්තකිස වූ ගන්ධය ඇයි හෝ අසා හෝ අසන්නේ හෝ අසන්නේ නම් හෝ තෙල (ස්‍රාණප්‍රසාදය) ස්‍රාණ නමුදු තෙල ස්‍රාණායතන නමුදු තෙල ස්‍රාණධාතු නමුදු තෙල ස්‍රාණෙන්ද්‍රිය නමුදු තෙල ලොක නමුදු තෙල ද්වාර නමුදු තෙල සමුද්‍ර නමුදු තෙල පණ්ඩර නමුදු තෙල ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙල වාස්තු නමුදු තෙල ඔරිමතීර නමුදු තෙල ඉන්‍යාග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ස්‍රාණායතනය යි කියනු ලැබේ.

229. ජිවිතායතනරූපය කවරෙ යත් : යම් ජිවිතාවක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්මභාවපයඛාපන්න වූයේ අනිදර්ශනසප්තකිස වූයේ ද, අනිදර්ශනසප්තකිස වූ යම් දිවෙකින් අනිදර්ශන සප්තකිස වූ රසය වින්දේ හෝ විඳී හෝ විඳින්නේ හෝ විඳින්නේ නම් හෝ තෙල (ජිවිතාප්‍රසාදය) ජිවිතා නමුදු තෙල ජිවිතායතන නමුදු තෙල ජිවිතාධාතු නමුදු තෙල ජිවිතෙන්ද්‍රිය නමුදු තෙල ලොක නමුදු තෙල ද්වාර නමුදු තෙල සමුද්‍ර නමුදු තෙල පණ්ඩර නමුදු තෙල ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙල වාස්තු නමුදු තෙල ඔරිමතීර නමුදු තෙල ඉන්‍යාග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ජිවිතායතනය යි කියනු ලැබේ.

230. එහි කායායතනය කවරෙ යත් : යම් කයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්මභාවපයඛාපන්න අනිදර්ශන සප්තකිස වූයේ ද, අනිදර්ශනසප්තකිස වූ යම් කයෙකින් අනිදර්ශනසප්තකිස වූ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයක් පැහැයී හෝ පහසා හෝ පහසන්නේ හෝ පහසන්නේ නම් හෝ තෙල (කායප්‍රසාදය) කාය නමුදු තෙල කායායතන නමුදු තෙල කායධාතු නමුදු තෙල කායෙන්ද්‍රිය නමුදු තෙල ලොක නමුදු තෙල ද්වාර නමුදු තෙල සමුද්‍ර නමුදු තෙල පණ්ඩර නමුදු තෙල ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙල වාස්තු නමුදු තෙල ඔරිමතීර නමුදු තෙල ඉන්‍යාග්‍රාම නමුදු වේ. මේ කායායතන යි කියනු ලැබේ.

231. එහි මනායතනය කවරෙ යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි, ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති.

චතුෂ්ප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපයඛාපන්න වූයෙක් ඇති.

පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : සුඛෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, සොමනස්සින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, දෙමනස්සින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇති.

ෂට්ප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : වක්ෂුර්විඤන ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤන ය, ස්‍රාණ විඤන ය, ජිවිතාවිඤන ය, කායවිඤන ය, මනෝවිඤන ය. මෙසේ ෂට්ප්‍රකාරයෙන් මනායතනය වේ.

සප්තප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : වක්ෂුර්විඤන ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤන ය, ස්‍රාණ විඤන ය, ජිවිතාවිඤන ය, කායවිඤන ය, මනෝධාතු ය, මනෝවිඤනධාතු ය. මෙසේ සප්තප්‍රකාරයෙන් මනායතනය වේ.

අෂ්ටප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : වක්ෂුර්විඤන ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤන ය, ස්‍රාණ විඤන ය, ජිවිතාවිඤන ය, කායවිඤන ය සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුඃඛසහගත වූයෙක් ඇත, මනෝධාතු ය, මනෝවිඤනධාතු ය. මෙසේ අෂ්ටප්‍රකාරයෙන් මනායතනය වේ.

නවවිධෙන මනායතනං : චක්ඛවිඤ්ඤාණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං, මනෝධාතු මනෝවිඤ්ඤාණධාතු අභි කුසලං අභි අකුසලං, අභි අව්‍යාකතං. එවං නවවිධෙන මනායතනං.

දසවිධෙන මනායතනං : චක්ඛවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං ඝාන-විඤ්ඤාණං ජීවහාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං අභි සුඛසහගතං, අභි දුක්ඛසහගතං, මනෝධාතු, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු අභි කුසලං, අභි අකුසලං, අභි අව්‍යාකතං. එවං දසවිධෙන මනායතනං.

232. එකවිධෙන මනායතනං : එසසසමපයුත්තං.

ද්විධෙන මනායතනං : අභි සහෙතුකං අභි අහෙතුකං.

තිවිධෙන මනායතනං : අභි සුඛාය වෛදනාය සමපයුත්තං, අභි දුක්ඛාය වෛදනාය සමපයුත්තං, අභි අදුක්ඛමසුඛාය වෛදනාය සමපයුත්තං -පෙ- එවං බහුවිධෙන මනායතනං. ඉදං චූළචි මනායතනං.

233. තඤ්ඤා කතමං රූපායතනං : යං රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සනිදස්සනං සප්පට්ඨං නීලං පිතකං¹ ලොහිතකං² මද්දනං කාලකං මඤ්ජුරධිකං හරි හරිවණණං³ අච්චකුරවණණං දීඝං රසං අඤ්ඤං ධුලං වට්ටං පරිමණ්ඩලං චතුරස්සං ඡත්‍රංසං අට්ඨංසං සොලසංසං නිත්තං එලං ඡායා ආතපො ආලොකො අකිකාඤ අබ්භා මභිකා ධුමො රජො ව්‍යුමණ්ඩලස්ස වණණනිභා සුරියමණ්ඩලස්ස වණණනිභා තාරක රූපානං වණණනිභා අදුසමණ්ඩලස්ස වණණනිභා මණ්ඩලස්ස⁴ වෙච්චියස්ස වණණනිභා ජාතරූපරජතස්ස වණණනිභා යං වා පනඤ්ඤාමපී අභි රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සනිදස්සනං සප්පට්ඨං යං රූපං සනිදස්සන සප්පට්ඨං චක්ඛනා අනිදස්ස නෙන සප්පට්ඨෙන පසයි වා පසස්ස වා පසස්සස්ස වා පස්ස වා රූප මෙතං රූපායතනමෙතං රූපධාතුපෙසා. ඉදං චූළචි රූපායතනං.

234. තඤ්ඤා කතමං සද්දායතනං : යො සද්දො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, හෙරිසද්දො, මුතීඛිතසද්දො, සඛිසද්දො පනවසද්දො, භීතසද්දො, වාදිතසද්දො, සමමසද්දො, පාණීසද්දො, සත්තානං නිග්ගෙසාසසද්දො, ධාතුනං සනනිඝාතසද්දො, වාතසද්දො, උදකසද්දො, මනුස්සසද්දො, අමනුස්සසද්දො, යො වා පනඤ්ඤාමපී අභි සද්දො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යං සද්දං අනිදස්සානං සප්පට්ඨං තොතෙන අනිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන සුණී වා සුණංත වා සුණීස්ස වා සද්දොපෙසො සද්දායතනමෙතං සද්දධාතුපෙසා ඉදං චූළචි සද්දායතනං.

235. තඤ්ඤා කතමං ගක්ඛායතනං : යො ගක්ඛො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, මූලගක්ඛො, සාරගක්ඛො, තවගක්ඛො, පතනගක්ඛො, පුප්ඵගක්ඛො, එලගක්ඛො, ආමගක්ඛො, විස්සගක්ඛො, සුගක්ඛො, දුග්ගක්ඛො, යො වා පනඤ්ඤාමපී අභි ගක්ඛො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො යං ගක්ඛං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං ඝාතෙන අනිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන ඝාසි වා ඝායති වා, ඝාසිස්සති වා, ඝාසෙ වා ගක්ඛොපෙසො ගක්ඛායතනමෙතං ගක්ඛධාතුපෙසා, ඉදං චූළචි ගක්ඛායතනං.

1. පිතං - සිරිමු. 2. ලොහිතං - සිරිමු. 3. හරිවණණං - සි. 4. මුත්ත - සිමු, මඡසං.

නවප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : වක්ෂුර්විඤන ය, . . . කායවිඤන ය, මනොධාතු ය, මනොවිඤනධාතුව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ නවප්‍රකාරයෙන් මනායතනය වේ.

දශප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : වක්ෂුර්විඤන ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤන ය, ස්‍රාණ විඤන ය, ජීවහාවිඤන ය, කායවිඤන ය සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුඃඛසහගත වූයෙක් ඇත, මනොධාතු ය, මනොවිඤනධාතුව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් මනායතනය වේ.

232. එක් ප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : සහෙකුක වූයෙක් ඇත, අහෙකුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් මනායතනය වේ. මේ මනායතනය යි කියනු ලැබේ.

233. එහි රූපායතනය කවරෙ යත් : යම් රූපයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පැහැසටහන වූයේ සනිදර්ශනසප්තකිස වූ නිල ය, කහවන, ලේපැහැ ය, සුදු ය, කළු ය, මදට ය, සම්වන, නිල්තණපැහැ ය, අඹදලුපැහැ ය, උස් ය, මීටි ය, කුදු ය, මහන් ය, වට ය, පිරිමඩුලු ය, පිටියේ ය, සඟුස් ය, අටුස් ය, සොළසැස් ය, වළ ය, ගොඩ ය, සෙවණ ය, අවු ය, එළි ය, අඳුරු ය, වලා ය, හිම ය, දුම් ය, රජස් ය, සඳමඬලෙහි පැහැ ය, හිරුමඬලෙහි පැහැ ය, තරුපැහැ ය, කැටපත්මඬලෙහි පැහැ ය, මිණි-සක්-මුතු-වෙරළමිණිපැහැ ය, රන්-රිදීපැහැ ය, යළි අන්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පැහැසටහන යි කියන ලද සනිදර්ශනසප්තකිස වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, සනිදර්ශනසප්තකිස වූ යම් රූපයක් සනිදර්ශන සප්තකිස වූ ඇයින් දුටුයේ හෝ දකී හෝ දක්නේ හෝ දක්නේ නම් හෝ තෙල (රූ සටහන) රූප නමුදු වෙයි, තෙල රූපායතන නමුදු වෙයි, රූපධාතු නමුදු වේ. මේ රූපායතනය යි කියනු ලැබේ.

234. එහි ශබ්දයතනය කවරෙ යත් : යම් ශබ්දයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්තකිස වූයේ ද, බෙරහඬ ය, මිහිභුහඬ ය, සක්භඬ ය, පණාබෙරහඬ ය, ගීහඬ ය, වැයුම්භඬ ය, කස්තලහඬ ය, අත්තලහඬ ය, සත්ත්වයන්ගේ නිර්සොෂ (අවියත්) හඬ ය, ධාතුන්ගේ උනුන් ගැටුම්භඬ ය, සුළු-හඬ ය, දියහඬ ය, මිනිස්හඬ ය, නොමිනිස් හඬ ය, යළි අන්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්තකිස වූ යම් ශබ්දයෙකුත් ඇද්ද, අනිදර්ශනසප්තකිස වූ යම් ශබ්දයකුත් අනිදර්ශනසප්තකිස වූ ශ්‍රොත්‍රයෙන් ඇසී හෝ අසා හෝ අසන්නේ හෝ අසන්නේ නම් හෝ තෙල ශබ්ද නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දයතන නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දධාතු නමුදු වේ. මේ ශබ්දයතනය යි කියනු ලැබේ.

235. එහි ගන්ධායතනය කවරෙ යත් : යම් ගන්ධයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්තකිස වූයේ මුල්ගඳ ය, හරගඳ ය, පොතුගඳ ය, පත්ගඳ ය, මල්ගඳ ය, එලගඳ ය, අමුගඳ ය, කුණුගඳ ය, සුවඳ ය, දුගඳ ය, යළි අන්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්තකිස වූ යම් ගන්ධයෙක් හෝ ඇද්ද, අනිදර්ශනසප්තකිස වූ යම්ගන්ධයක් අනිදර්ශන සප්තකිස වූ ස්‍රාණයෙන් ඇසී හෝ අසා හෝ අසන්නේ හෝ අසන්නේ නම් හෝ ගඳ නමුදු තෙල ය, ගන්ධායතන නමුදු තෙල ය, ගන්ධධාතු නමුදු තෙල යි. මේ ගන්ධා යතනය යි කියනු ලැබේ.

236. නන්තමං රසායනනං : යො රසො චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පච්ඡො ඉලුරසො ඛනිරසො තචරසො පනතරසො පුප්ඵරසො ඵලරසො අමබ්ඵං මධුරං තීන්තකං කට්ඨකං ලොඤ්ඤිකං බාරිකං ලච්චලකං¹ කසාවො සාදු අසාදු, යො වා පනඤ්ඤපි අපී රසො චතුන්තං මහාභුතනං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පච්ඡො යං රසං අනිදස්සනං සප්පච්ඡං ජීවහාය අනිදස්සනාය සප්පච්ඡාය සාහි වා සායති වා සාහිස්සති වා සායෙ වා රසොපෙසො රසායනනමෙපනං රසධාතුපෙසා, ඉදං වුච්චති රසායනනං.

237. නන්තමං ඵොට්ඨබ්බායනනං : පථවිධාතු තෙජෝධාතු වායොධාතු කකබ්ඵං ඉදුකං සණ්ඨං ඵරාසං සුඛසම්පස්සං දුක්ඛසම්පස්සං ගරාකං ලහුකං යං ඵොට්ඨබ්බං අනිදස්සනං සප්පච්ඡං කායෙත අනිදස්සනෙන සප්පච්ඡෙන චුපි වා චුසති වා චුපිස්සති වා චුසෙ වා ඵොට්ඨබ්බො- 'පෙසො ඵොට්ඨබ්බායනනමෙපනං ඵොට්ඨබ්බධාතුපෙසා, ඉදං වුච්චති ඵොට්ඨබ්බායනනං.

238. නන්තමං ධම්මායනනං : වෙදනාකඛකේ, සඤ්ඤකඛකේ, සඛ්ඛාරකඛකේ, යං ව රූපං අනිදස්සනං අප්පච්ඡං ධම්මායනනපරියා පනතං අසඛිතා ව ධාතු.

නන්තමො වෙදනාකඛකේ : ඵකච්චධෙන වෙදනාකඛකේ : ඵස්සසම්පයුතෙනා.

දුච්චධෙන වෙදනාකඛකේ : අපී සහෙතුකො අපී අහෙතුකො.

තිච්චධෙන වෙදනාකඛකේ : අපී කුසලො අපී අකුසලො අපී අව්‍යාකතො -පෙ- ඵචං දසච්චධෙන වෙදනාකඛකේ -පෙ- ඵචං බහුච්චධෙන වෙදනාකඛකේ. අයං වුච්චති වෙදනාකඛකේ.

නන්තමො සඤ්ඤකඛකේ : ඵකච්චධෙන සඤ්ඤකඛකේ : ඵස්සසම්පයුතෙනා.

දුච්චධෙන සඤ්ඤකඛකේ : අපී සහෙතුකො අපී අහෙතුකො.

තිච්චධෙන සඤ්ඤකඛකේ : අපී කුසලො අපී අකුසලො අපී අව්‍යාකතො -පෙ- ඵචං දසච්චධෙන සඤ්ඤකඛකේ -පෙ- ඵචං බහුච්චධෙන සඤ්ඤකඛකේ, අයං වුච්චති සඤ්ඤකඛකේ.

නන්තමො සඛ්ඛාරකඛකේ : ඵකච්චධෙන සඛ්ඛාරකඛකේ : විත්ත සම්පයුතෙනා.

දුච්චධෙන සඛ්ඛාරකඛකේ : අපී හෙතු අපී න හෙතු.

තිච්චධෙන සඛ්ඛාරකඛකේ : අපී කුසලො අපී අකුසලො අපී අව්‍යාකතො -පෙ- ඵචං දසච්චධෙන සඛ්ඛාරකඛකේ -පෙ- ඵචං බහුච්චධෙන සඛ්ඛාරකඛකේ. අයං වුච්චති සඛ්ඛාරකඛකේ.

1. ලච්චලං - මජ්ඣං.

236. එහි රසායනනය කවරෙ යත් : යම් රසයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්තකය වූයේ මුල් රස ය, කදරස ය, පොතුරස ය, පත් රස ය, මල් රස ය, පල රස ය, ඇඹුල් ය, මිහිරි ය, තිත්ත ය, කුළු ය, ලුණු ය, කර ය, ලවල (දිවුලු ඇ කසටැඹුල) ය, මිහිරි ය, නො මිහිරි ය, යළි අන්‍ය වූ ද, සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්තකය වූ යම් රසයෙක් හෝ ඇද්ද, අනිදර්ශනසප්තකය වූ යම් රසයක් අනිදර්ශන සප්තකය වූ දිවින් වින්දේ හෝ විඳි හෝ විඳින්තේ හෝ විඳින්තේ නම් හෝ තෙල රස නමුදු වෙයි, තෙල රසායනන නමුදු වෙයි, තෙල රසධාතු නමුදු වේ, මේ රසායනනය යි කියනු ලැබේ.

237. එහි ඵොට්ඨබ්බායනනය කවරෙ යත් : තද වූ මොලොක් වූ සිලුටු වූ රළු වූ සුචපහස් වූ දුක්පහස් වූ බර වූ නො බර වූ (කර්කශත්වලක්ෂණ වූ) පාට්චිධාතු ය, (උෂ්ණත්ව ලක්ෂණ වූ) තෙජොධාතු ය, (විහ්නම්භන ලක්ෂණ වූ) වායොධාතු ය, අනිදර්ශනසප්තකය වූ යම් ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයක් අනිදර්ශනසප්තකය වූ කයින් පැහැසි හෝ පහසා හෝ පහස්තේ හෝ පහස්තේ නම් හෝ තෙල (පඨවි-ආපො-තෙජොධාතුව) ඵොට්ඨබ්බ නමුදු වෙයි, තෙල ඵොට්ඨබ්බායනන නමුදු වෙයි, තෙල ඵොට්ඨබ්බධාතු නමුදු වේ, මේ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායනනය යි කියනු ලැබේ.

238. එහි ධර්මායනනය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය, සංඥස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, අනිදර්ශන වූ අප්‍රතිස වූ ධර්මායනනපයභාපන්ත වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, අසභිබතධාතුව දැයි.

එහි වෙදනාස්කන්ධය කවරෙ යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ. . . මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ. මේ වෙදනාස්කන්ධය යි කියනු ලැබේ.

එහි සංඥස්කන්ධය කවරෙ යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුසල් වූයෙක් ඇත, අකුසල් වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ. . . මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ. මේ සංඥස්කන්ධය යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරස්කන්ධය කවරෙ යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු වූයෙක් ඇත, හෙතු නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කුසල් වූයෙක් ඇත, අකුසල් වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ. . . මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ. මේ සංස්කාරස්කන්ධය යි කියනු ලැබේ.

තත් කතමං රූපං අනිදක්‍ෂන අපපටිඝං ධම්මායතන පරියාපනනං : ඉන්ද්‍රියං පුරිසිද්ධියං -පෙ- කබ්‍රිංකාරො ආභාරො. ඉදං වුච්චති රූපං අනිදක්‍ෂනං අපපටිඝං ධම්මායතනපරියාපනනං.

තත් කතමා අසඛිතා ධාතු : රාගකයො දෙසකයො මොහකයො අයං වුච්චති අසඛිතා ධාතු, ඉදං වුච්චති ධම්මායතනං.

අභිධම්මහාජනියං.

239. ආදසායනනාති : චක්ඛායතනං, රූපායතනං, භොතායතනං, සඤ්ජායතනං, ඝාතායතනං, ගඤ්ඤායතනං, ජීවහායතනං, රසායතනං, කායායතනං, ථොට්ඨබ්බායතනං, මනායතනං, ධම්මායතනං.

240. ආදසනනං ආයතනානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකතා -පෙ- කති සරණා, කති අරණා.

241. දසායතනා අව්‍යාකතා, ආයතනා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

දසායතනා න චතතබ්බා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනාති'පි, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනාති'පි අදුක්ඛම්පුඛාය වේදනාය සම්පයුතනාති'පි. මනායතනං සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනං, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනං, සියා අදුක්ඛම්පුඛාය වේදනාය සම්පයුතනං, ධම්මායතනං සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනං, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනං, සියා අදුක්ඛම්පුඛාය වේදනාය සම්පයුතනං, සියා න චතතබ්බං සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනනාති'පි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනනාති'පි අදුක්ඛම්පුඛාය වේදනාය සම්පයුතනනාති'පි.

දසායතනා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා, ආයතනා සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා.

පඤ්චායතනා උපාදිනනුපාදනියා, සඤ්ජායතනං අනුපාදිනනුපාදනියං චතනාණං ආයතනා සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, ආයතනා සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිතන අනුපාදනියා.

දසායතනා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, ආයතනා සියා සංකිලිට්ඨ-සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨ-අසංකිලෙසිකා.

දසායතනා අවිතකකඅවිචාර, මනායතනං සියා සවිතකකසවිචාරං සියා අවිතකකවිචාරමතනං, සියා අවිතකකඅවිචාරං. ධම්මායතනං සියා සවිතකකසවිචාරං, සියා අවිතකකවිචාරමතනං, සියා අවිතකකඅවිචාරං සියා න චතතබ්බං සවිතකකසවිචාරනාති'පි අවිතකකවිචාරමතනනාති'පි. අවිතකකඅවිචාරනාති'පි.

එහි ධර්මායතන පදනම වන වූ අනිදර්ශන අප්‍රතිසරූපය කවරෙ යත් : ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය ය, පුරුෂෝන්ද්‍රිය ය, . . . කවලීකාරාභාර යි. මේ ධර්මායතන පදනම වන වූ අනිදර්ශන අප්‍රතිසරූපය යි කියනු ලැබේ.

එහි අසංචතධාතූ කවරෙ යත් : රාගක්ෂය ය, දොෂක්ෂය ය, මොහක්ෂය යි. මේ අසංචතධාතූ යි කියනු ලැබේ. මේ ධර්මායතනය යි කියනු ලැබේ.

අභිධර්මභාජනිය යි.

239. ආයතන දෙලොසෙකි : වක්ෂුරායතන ය, රූපායතන ය, ශ්‍රොත්‍රායතන ය, ශබ්දයතන ය, ස්‍රාණායතන ය, ගන්ධායතන ය, ජීවිතායතන ය, රසායතන ය, කායායතන ය, ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යායතන ය, මනායතන ය, ධර්මායතන යි.

240. දෙලොස් ආයතනයන් අතුරෙහි කුශලයෝ කෙතෙක් ද, අකුශලයෝ කෙතෙක් ද, අව්‍යාකෘතයෝ කෙතෙක් ද, . . . සරණයෝ කෙතෙක් ද, අරණයෝ කෙතෙක් ද යත් :

241. දශආයතන කෙතෙක් අව්‍යාකෘතයහ, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් කුසල් ද වන්තාහ, අකුසල් ද වන්තාහ, අව්‍යාකෘත ද වන්තාහු යි.

දශආයතන කෙතෙක් සුඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තහ යි ද දුඃඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තහ යි ද උපෙක්ෂාවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තහ යි ද නො කියයුක්තහ. මනායතනය සුඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තෝ ය, දුඃඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තෝ ය, උපෙක්ෂාවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තෝ ය. ධර්මායතනය සුඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තෝ ය, දුඃඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තෝ ය, උපෙක්ෂාවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තෝ ය. සුඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද දුඃඛවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද උපෙක්ෂාවෙදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු ද වන්තෝ ය.

දශායතනයෝ නොමැ විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම ද නො වූවාහු ය, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් විපාක ද වන්තාහ, විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්තාහ, නොවිපාකනවිපාක ස්වභාවධර්ම ද වන්තාහු යි.

පස් ආයතන කෙතෙක් උපාදිනනාපාදනිය වෙති, ශබ්දයතනය අනුපාදිනනාපාදනිය වෙයි, සතර ආයතන කෙතෙක් උපාදිනනාපාදනිය ද වන්තාහ, අනුපාදිනනාපාදනිය ද වන්තාහ, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් උපාදිනනාපාදනිය ද වන්තාහ, අනුපාදිනනාපාදනිය ද වන්තාහ, අනුපාදිනනාපාදනිය ද වන්තාහු යි.

දශායතනයෝ අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශිකයෝ ය, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් සංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශික ද වන්තාහ, අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශික ද වන්තාහ, අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලෙශික ද වන්තාහු යි.

දශායතනයෝ අචිතර්කඅචීවාරයහ. මනායතනය සචිතර්කසචීවාර ද වන්තෝ ය, අචිතර්කචීවාරමාත්‍ර ද වන්තෝ ය, අචිතර්කඅචීවාර ද වන්තෝ ය. ධර්මායතනය සචිතර්ක සචීවාර ද වන්තෝ ය, අචිතර්කචීවාරමාත්‍ර ද වන්තෝ ය, අචිතර්කඅචීවාර ද වන්තෝ ය, සචිතර්කසචීවාර යි ද අචිතර්කචීවාරමාත්‍ර යි ද අචිතර්කඅචීවාර යි ද නො කියයුතු ද වන්තෝ යි.

දසායතනා න චත්තබ්බා පිතීසභගතාති'පි සුඛසභගතාති'පි උපෙකකාසභගතාති'පි, ආයතනා සියා පිතීසභගතා, සියා සුඛසභගතා, සියා උපෙකකාසභගතා, සියා න චත්තබ්බා පිතීසභගතාති'පි සුඛසභගතාති'පි උපෙකකාසභගතාති'පි.

දසායතනා නෙවදසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බා, ආයතනා සියා දසුසනෙන පභාතබ්බා, සියා භාවනාය පභාතබ්බා, සියා නෙවදසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බා.

දසායතනා නෙවදසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා, ආයතනා සියා දසුසනෙන පභාතබ්බභෙතුකා, සියා භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා, සියා නෙවදසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා.

දසායතනා නෙවාචයගාමීනාපචයගාමීනො, ආයතනා සියා ආචයගාමීනො, සියා අපචයගාමීනො, සියා නෙවආචයගාමීනාපචයගාමීනො.

දසායතනා නෙව සෙකකා නාසෙකකා, ආයතනා සියා සෙකකා, සියා අසෙකකා, සියා නෙව සෙකකා නාසෙකකා.

දසායතනා පරිත්තා, ආයතනා සියා පරිත්තා, සියා මභඤ්ඤා, සියා අපපමාණා.

දසායතනා අනාරම්මණා, ආයතනා සියා පරිත්තාරම්මණා, සියා මභඤ්ඤාරම්මණා, සියා අපපමාණාරම්මණා, සියා න චත්තබ්බා පරිත්තාරම්මණාතිපි මභඤ්ඤාරම්මණාතිපි අපපමාණාරම්මණාතිපි.

දසායතනා මජ්ඣිමා, ආයතනා සියා භීනා, සියා මජ්ඣිමා, සියා පඤ්ඤා.

දසායතනා අනීයතා, ආයතනා සියා මිච්ඡත්තනීයතා, සියා සම්මත්තනීයතා, සියා අනීයතා.

දසායතනා අනාරම්මණා, ආයතනා සියා මඤ්ඤාරම්මණා, සියා මඤ්ඤභෙතුකා, සියා මඤ්ඤාභිපතීනො, සියා න චත්තබ්බා මඤ්ඤාරම්මණාති'පි මඤ්ඤභෙතුකාති'පි මඤ්ඤාභිපතීනොති'පි.

පඤ්ඤායතනා සියා උප්පත්තා, සියා උප්පාදීනො, න චත්තබ්බා අනුප්පත්තාති, සද්දයතනං සියා උප්පත්තං, සියා අනුප්පත්තං, න චත්තබ්බං උප්පාදීති, පඤ්ඤායතනා සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා සියා උප්පාදීනො, ධම්මායතනං සියා උප්පත්තං, සියා අනුප්පත්තං, සියා උප්පාදී, සියා න චත්තබ්බං උප්පත්තනාති'පි අනුප්පත්තනාති'පි උප්පාදීති'පි.

ඵකාදසායතනා සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පත්තා, සියා න චත්තබ්බං අතීතනාති'පි අනාගතනාති'පි පච්චුප්පත්තනාති'පි.

දසායතනා අනාරම්මණා, ආයතනා සියා අනීතාරම්මණා සියා අනාගතාරම්මණා, සියා පච්චුප්පත්තාරම්මණා, සියා න චත්තබ්බා අනීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පත්තාරම්මණාති'පි.

දශායතනයේ ප්‍රීතිසහගත හි ද සුඛසහගත හි ද උපෙක්ෂාසහගත හි ද නො කිය යුතු වන්නාහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ප්‍රීතිසහගත ද වන්නාහ, සුඛ සහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නාහ, ප්‍රීතිසහගත හි ද සුඛසහගත හි ද උපෙක්ෂාසහගත හි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු යි.

දශායතනයේ නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ හෙතු ඇත්තාහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නාහ. නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතුක ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමීහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ආවයගාමී ද වන්නාහ, අපවයගාමී ද වන්නාහ, නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ නො මැ ශෛක්ෂයහ, නො ද අශෛක්ෂයහ, ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ශෛක්ෂ ද වන්නාහ, අශෛක්ෂ ද වන්නාහ, නො ම ශෛක්ෂ නො ද අශෛක්ෂ ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ පරිත්තයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් පරිත්ත ද වන්නාහ, මහද්ගත ද වන්නාහ, අප්‍රමාණ ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අනාලම්බනයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් පරිත්තාලම්බන ද වන්නාහ, මහද්ගතාලම්බන ද වන්නාහ, අප්‍රමාණාලම්බන ද වන්නාහ, පරිත්තාලම්බන හි ද මහද්ගතාලම්බන හි ද අප්‍රමාණාලම්බන හි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ මධ්‍යමයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ඝීන ද වන්නාහ, මධ්‍යම ද වන්නාහ, ප්‍රණීත ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අනියතයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් මිට්‍යාත්වනියත ද වන්නාහ, සමයක්ත්වනියත ද වන්නාහ. අනියත ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අනාලම්බනයහ, ආයතනයේ දෙදෙනෙක් මාර්ගාලම්බන ද වන්නාහ, මාර්ගහෙතුක ද වන්නාහ, මාර්ගාධිපති ද වන්නාහ, මාර්ගාලම්බන හි ද මාර්ගහෙතුක හි ද මාර්ගාධිපති හි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු ය.

ආයතනයේ පස් දෙනෙක් උත්පන්න ද වන්නාහ, උත්පාදී ද වන්නාහ, අනුත්පන්න හි නො කියයුතු වන්නාහ. ශබ්දයතනය උත්පන්න ද වන්නේ ය, අනුත්පන්න ද වන්නේ ය, උත්පාදී ය හි නො කියයුතු ය. ආයතනයේ පස් දෙනෙක් උත්පන්න ද වන්නාහ, අනුත්පන්න ද වන්නාහ, උත්පාදී ද වන්නාහ, ධර්මායතනය උත්පන්න ද වන්නේ ය, අනුත්පන්න ද වන්නේ ය, උත්පාදී ද වන්නේ ය, උත්පන්න හි ද අනුත්පන්න හි ද උත්පාදී හි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

ඵකොලොස් ආයතන කෙනෙක් අතීත ද වන්නාහ, අනාගත ද වන්නාහ, පවිච්ඡ්ඡන්න ද වන්නාහ. ධර්මායතනය අතීත ද වන්නේ ය, අනාගත ද වන්නේ ය, පවිච්ඡ්ඡන්න ද වන්නේ ය, අතීත හි ද අනාගත හි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්න හි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ අනාලම්බනයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් අතීතාලම්බන ද වන්නාහ, අනාගතාලම්බන ද වන්නාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන ද වන්නාහ, අතීතාලම්බන හි ද අනාගතාලම්බන හි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන හි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු ය.

සියා අජකිත්තා, සියා බභිඤ්ඤා, සියා අජකිත්තබභිඤ්ඤා.

දසායතනා අනාරම්මණා. ආයතනා සියා අජකිත්තාරම්මණා, සියා බභිඤ්ඤාරම්මණා, සියා අජකිත්තබභිඤ්ඤාරම්මණා, සියා න චත්තබ්බා අජකිත්තාරම්මණාතිපි බභිඤ්ඤාරම්මණාතිපි අජකිත්තබභිඤ්ඤාරම්මණාතිපි.

රූපායතනං සනිද්ධස්සනසප්පට්ඨං, නවායතනා අනිද්ධස්සනසප්පට්ඨං, ආයතනා අනිද්ධස්සනසප්පට්ඨං.

242. එකාදසායතනා න හෙතු. ධම්මායතනං සියා හෙතු, සියා න හෙතු.

දසායතනා අහෙතුකා. ආයතනා සියා සහෙතුකා, සියා අහෙතුකා.

දසායතනා හෙතුවිප්පයුත්තා. ආයතනා සියා හෙතුසම්පයුත්තා, සියා හෙතුවිප්පයුත්තා.

දසායතනා න චත්තබ්බා හෙතු චෙච සහෙතුකාති'පි, සහෙතුකා චෙච න ච හෙතුතිපි. මනායතනං න චත්තබ්බං හෙතු චෙච සහෙතුකානති, සියා සහෙතුකං චෙච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං සහෙතුකාඤ්ඤෙච න ච හෙතුති. ධම්මායතනං සියා හෙතු චෙච සහෙතුකාඤ්ඤෙ, සියා සහෙතුකං චෙච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතු චෙච සහෙතුකානති'පි සහෙතුකාඤ්ඤෙ ච න ච හෙතුති'පි.

දසායතනා න චත්තබ්බා හෙතු චෙච හෙතුසම්පයුත්තාති'පි හෙතුසම්පයුත්තා චෙච න ච හෙතුති'පි. මනායතනං න චත්තබ්බං හෙතු චෙච හෙතුසම්පයුත්තනති, සියා හෙතුසම්පයුත්තං චෙච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතුසම්පයුත්තං චෙච න ච හෙතුති, ධම්මායතනං සියා හෙතු චෙච හෙතුසම්පයුත්තං ච, සියා හෙතුසම්පයුත්තං චෙච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතු චෙච හෙතුසම්පයුත්තනති'පි හෙතුසම්පයුත්තං චෙච න ච හෙතුති'පි.

දසායතනා න හෙතු අහෙතුකං. මනායතනං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න හෙතු අහෙතුකං. ධම්මායතනං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න හෙතු අහෙතුකං, සියා න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකානති'පි, න හෙතු අහෙතුකානති'පි.

243. එකාදසායතනා සප්පට්ඨයා. ධම්මායතනං සියා සප්පට්ඨයං සියා අප්පට්ඨයං.

එකාදසායතනා සඛිනා. ධම්මායතනං සියා සඛිනං සියා අසඛිනං.

රූපායතනං සනිද්ධස්සනං. එකාදසායතනා අනිද්ධස්සනා.

දසායතනා සප්පට්ඨා. ආයතනා අප්පට්ඨා.

දසායතනා රූපා. මනායතනං අරූපං, ධම්මායතනං සියා රූපං, සියා අරූපං.

දසායතනා ලොකියා. ආයතනා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තර් කෙනචි විඤ්ඤායා, කෙනචි න විඤ්ඤායා.

(දෙළොස් ආයතනයේ) අද්ධ්‍යාත්ම ද වන්තාහ, බාහිර ද වන්තාහ, අද්ධ්‍යාත්ම බාහිර ද වන්තාහු ය.

දශායතනයේ අනාලම්බනයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් අද්ධ්‍යාත්මාලම්බන ද වන්තාහ, බාහිරාලම්බන ද වන්තාහ, අද්ධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන ද වන්තාහ, අද්ධ්‍යාත්මාලම්බන යි ද බාහිරාලම්බන යි ද අද්ධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

රූපායතනය සනිදර්ශනසප්තීස ය, ආයතනයේ නවදෙනෙක් අනිදර්ශනසප්තීසයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් අනිදර්ශනසප්තීස වන්තාහු යි.

242. එකොළොස් ආයතන කෙනෙක් හෙතු නො වෙති. ධර්මායතනය හෙතු ද වෙයි, නහෙතු ද වෙ.

දශායතනයේ අභෙතුකයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සභෙතුක ද වන්තාහ, අභෙතුක ද වන්තාහු ය.

දශායතනයේ හෙතුවිප්පුක්කයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් හෙතුවිප්පුක්ක ද වන්තාහ, හෙතුවිප්පුක්ක ද වන්තාහු ය.

දශායතනයේ හෙතු ද වූ මෑ සභෙතුක යි ද සභෙතුක ද වූ මෑ නො ද හෙතු යි ද නො කිය යුත්තාහ. මනායතනය හෙතු ද වූ මෑ සභෙතුක යි නො කියයුතු ය. සභෙතුක වූ මෑ නො ද හෙතු ද වන්නේ ය. සභෙතුක වූ මෑ නො ද හෙතු යි නො කියයුතු ද වන්නේ ය, ධර්මායතනය හෙතු ද වූ මෑ සභෙතුක ද වන්නේ ය, සභෙතුක ද වූ මෑ නො ද හෙතු ද වන්නේ ය, හෙතු ද වූ මෑ සභෙතුක යි ද සභෙතුක ද වූ ම නො ද හෙතු යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ හෙතු ද වූ මෑ හෙතුසම්ප්පුක්කයහ යි ද හෙතුසම්ප්පුක්ක ද වූ මෑ නො ද හෙතුක යි ද නො කියයුත්තාහ. මනායතනය හෙතු ද වූ මෑ හෙතුසම්ප්පුක්කයෙකැ යි නො කියයුතු ය. හෙතු සම්ප්පුක්ක වූ මෑ නොද හෙතු ද වන්නේ ය. හෙතු සම්ප්පුක්ක ද වූ මෑ නොද හෙතු යි නො කියයුතු ය. ධර්මායතනය හෙතු ද වූ මෑ හෙතුසම්ප්පුක්ක ද වන්නේ ය, හෙතුසම්ප්පුක්ක ද වූ මෑ නොද හෙතු ද වන්නේ ය, හෙතු ද වූ මෑ හෙතුසම්ප්පුක්කයෙකැ යි ද හෙතුසම්ප්පුක්ක ද වූ මෑ නොද හෙතුයෙකැයි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ හෙතු නො වූ අභෙතුකයේ ය. මනායතනය හෙතු නො වූ සභෙතුක ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ අභෙතුක ද වන්නේ ය. ධර්මායතනය හෙතු නො වූ සභෙතුක ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ අභෙතුක ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ සභෙතුක යි ද හෙතු නො වූ අභෙතුක යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

243. එකොළොස් ආයතන කෙනෙක් සප්තකයේ ය. ධර්මායතනය සප්තකය ද වන්නේ ය, අප්තකය ද වන්නේ යි.

එකොළොස් ආයතන කෙනෙක් සංඛත වන්තාහ. ධර්මායතනය සංඛත ද වන්නේ ය, අසංඛත ද වන්නේ යි.

රූපායතනය සනිදර්ශන ය. එකොළොස් ආයතනයේ අනිදර්ශනයේ යි.

දශායතනයේ සප්තීසයේ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් අප්තීසයේ යි.

දශායතනයේ රූපයේ ය. මනායතනය අරූප ය, ධර්මායතනය රූප ද වන්නේ ය, අරූප ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ ලොකීකයේ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ලොකීක ද වන්තාහ, ලොකොත්තර ද වන්තාහු ය.

(දෙළොස් ආයතනයේ) කිසි විභදනයෙකින් දකසුත්තාහ. කිසි විභදනයෙකින් නො දක සුත්තාහු ය.

244. එකාදසායනනා නො ආසවා, ධම්මායතනං සියා ආසවො සියා නො ආසවො.

දසායනනා සාසවා, ද්වායතනා සියා සාසවා සියා අනාසවා.

දසායනනා ආසව විපසුත්තා, ද්වායතනා සියා ආසවසම්පසුත්තා, සියා ආසවවිපසුත්තා.

දසායනනා න චත්තබ්බො ආසවා වෙච සාසවාතී, සාසවා වෙච නො ච ආසවා; මනායතනං න චත්තබ්බො ආසවො වෙච සාසවනතී, සියා සාසවං වෙච නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බං සාසවං වෙච නො ච ආසවොතී; ධම්මායතනං සියා ආසවො වෙච සාසවං ච, සියා සාසවං වෙච නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බං ආසවො වෙච සාසවනතිපි, සාසවං වෙච නො ච ආසවොතීපි.

දසායනනා න චත්තබ්බො ආසවා වෙච ආසවසම්පසුත්තාතිපි, ආසව සම්පසුත්තා වෙච නො ච ආසවාතීපි; මනායතනං න චත්තබ්බො ආසවො වෙච ආසවසම්පසුත්තනතී. සියා ආසවසම්පසුත්තං වෙච නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බං ආසවසම්පසුත්තං වෙච නො ච ආසවොතී; ධම්මායතනං සියා ආසවො වෙච ආසවසම්පසුත්තං ච, සියා ආසවසම්පසුත්තං වෙච නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බං ආසවො වෙච ආසවසම්පසුත්තනතිපි, ආසවසම්පසුත්තං වෙච නො ච ආසවොතීපි.

දසායනනා ආසවවිපසුත්තසාසවා, ද්වායතනා සියා ආසවවිපසුත්ත සාසවා, සියා ආසවවිපසුත්ත අනාසවා, සියා න චත්තබ්බො ආසවවිපසුත්තසාසවාතීපි ආසවවිපසුත්තඅනාසවාතීපි.

245. එකාදසායනනා නො සඤ්ඤප්පනා, ධම්මායතනං සියා සඤ්ඤප්පනං, සියා නො සඤ්ඤප්පනං.

දසායනනා සඤ්ඤප්පනියා, ද්වායතනා සියා සංයොජනියා සියා අසංයොජනියා.

දසායනනා සඤ්ඤප්පනවිපසුත්තා, ද්වායතනා සියා සඤ්ඤප්පන-සම්පසුත්තා, සියා සඤ්ඤප්පනවිපසුත්තා.

දසායනනා න චත්තබ්බො සඤ්ඤප්පනා වෙච සඤ්ඤප්පනියාතී, සඤ්ඤප්පනියා වෙච නො ච සඤ්ඤප්පනා; මනායතනං න චත්තබ්බං සඤ්ඤප්පනං වෙච සඤ්ඤප්පනියනතී, සියා සඤ්ඤප්පනියං වෙච නො ච සඤ්ඤප්පනං, සියා න චත්තබ්බං සඤ්ඤප්පනියං වෙච නො ච සඤ්ඤප්පනනතී. ධම්මායතනං සියා සඤ්ඤප්පනං වෙච සඤ්ඤප්පනියං ච. සියා සඤ්ඤප්පනියං වෙච නො ච සඤ්ඤප්පනං. සියා න චත්තබ්බං සඤ්ඤප්පනං වෙච සඤ්ඤප්පනියනතිපි, සඤ්ඤප්පනියං වෙච නො ච සඤ්ඤප්පනනතිපි.

දසායනනා න චත්තබ්බො සඤ්ඤප්පනා වෙච සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තා තීපි, සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තා වෙච නො ච සඤ්ඤප්පනාතීපි. මනායතනං න චත්තබ්බං සඤ්ඤප්පනං වෙච සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තනතී, සියා සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තං වෙච නො ච සඤ්ඤප්පනං, සියා න චත්තබ්බං සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තං වෙච නො ච සඤ්ඤප්පනනතී. ධම්මායතනං සියා සඤ්ඤප්පනසඤ්ඤව සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තං ච, සියා සඤ්ඤප්පන සම්පසුත්තං වෙච නො ච සඤ්ඤප්පනං, සියා න චත්තබ්බං සඤ්ඤප්පනං වෙච සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තනතිපි, සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තං වෙච නො ච සඤ්ඤප්පනනතිපි.

244. එකොළොස් ආයතන කෙනෙක් ආසුව නො වන්නාහ. ධර්මායතනය ආසුව ද වන්නේ ය, නොද ආසුව ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ ආසුවසහිතයේ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සාසුව ද වන්නාහ, අනාසුව ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ ආසුවවිප්‍රසුක්තයේ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ආසුවසම්ප්‍රසුක්ත ද වන්නාහ, ආසුවවිප්‍රසුක්ත ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ ආසුව ද වූ මැ සාසුවහ යි නො කියුත්තාහ. සාසුව ද වූ මැ නොද ආසුවයේ ය. මනායතනය ආසුව ද වූ මැ සාසුවයෙකැ යි නො කියුතු ය, සාසුව ද වූයේ මැ නොද ආසුව ද වන්නේ ය. සාසුව ද වූයේ මැ නොද ආසුව යැ යි නො කියුත්තේ ය. ධර්මායතනය ආසුව ද වූයේ මැ සාසුව ද වන්නේ ය. සාසුව ද වූයේ මැ නො ද ආසුව ද වන්නේ ය, ආසුව ද වූයේ ම සාසුවයෙකැ යි ද සාසුව ද වූ මැ නොද ආසුවයෙකැ යි ද නො කියුත්තේ යි.

දශායතනයේ ආසුව ද වූ මැ ආසුවසම්ප්‍රසුක්තහ යි ද ආසුවසම්ප්‍රසුක්ත ද වූ මැ නො ද ආසුවහ යි ද නො කියුත්තාහ. මනායතනය ආසුව ද වූ ම ආසුවසම්ප්‍රසුක්තයෙකැ යි නො කියුතු ය, ආසුවසම්ප්‍රසුක්ත ද වූයේ මැ නොද ආසුව ද වන්නේ ය, ආසුවසම්ප්‍රසුක්ත ද වූයේ මැ නොද ආසුවයෙකැ යි නො කියුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය ආසුව ද වූ මැ ආසුවසම්ප්‍රසුක්ත ද වන්නේ ය, ආසුවසම්ප්‍රසුක්ත ද වූයේ මැ නොද ආසුව ද වන්නේ ය, ආසුව ද වූයේ මැ ආසුවසම්ප්‍රසුක්තයෙකැ යි ද ආසුවසම්ප්‍රසුක්ත ද වූ මැ නොද අ.සුවයෙකැ යි ද නොකියුතු වන්නේ යි.

දශායතනයේ ආසුවවිප්‍රසුක්තසාසුවයේ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ආසුව විප්‍රසුක්තසාසුව ද වන්නාහ, ආසුවවිප්‍රසුක්තඅනාසුව ද වන්නාහ, ආසුවවිප්‍රසුක්තසාසුවහ යි ද ආසුවවිප්‍රසුක්තඅනාසුවහ යි ද නො කියුත්තාහු ය.

245. එකොළොස් ආයතන කෙනෙක් සංයොජනයේ නො වෙති. ධර්මායතනය සංයොජන ද වන්නේ ය, නොද සංයොජන ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ සංයොජනියයේ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සංයොජනිය ද වන්නාහ, අසංයොජනිය ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ සංයොජනවිප්‍රසුක්තයේ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සංයොජන සම්ප්‍රසුක්ත ද වන්නාහ, සංයොජනවිප්‍රසුක්ත ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ සංයොජන ද වූ ම සංයොජනියහ යි නො කියු ත්තාහ, සංයොජනිය ද වූ ම නොද සංයොජන වෙති. මනායතනය සංයොජන ද වූ මැ සංයොජනිය ය යි නො කියුතු ය, සංයොජනිය ද වූ මැ නොද සංයොජන වන්නේ ය, සංයොජනිය ද වූ ම නොද සංයොජන යි නො කියුතු ය. ධර්මායතනය සංයොජන ද වූයේ ම සංයොජනිය ද වන්නේ ය. සංයොජනිය ද වූයේ ම නොද සංයොජන ද වන්නේ ය, සංයොජන ද වූයේ මැ සංයොජනිය යි ද සංයොජනිය ද වූයේ ම නොද සංයොජන යි ද නො කියුතු වන්නේ යි.

දශායතනයේ සංයොජන ද වූවාහු මැ සංයොජනසම්ප්‍රසුක්තහ යි ද සංයොජනසම්ප්‍රසුක්ත ද වූවාහු ම නොද සංයොජනහ යි ද නො කියුත්තාහ. මනායතනය සංයොජන ද වූයේ ම සංයොජනසම්ප්‍රසුක්තයෙක යි නො කියුතු ය. සංයොජනසම්ප්‍රසුක්ත ද වූයේ ම නොද සංයොජන ද වන්නේ ය, සංයොජනසම්ප්‍රසුක්ත ද වූයේ ම නොද සංයොජන යි නො කියුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය සංයොජන ද වූයේ ම සංයොජන සම්ප්‍රසුක්ත ද වන්නේ ය, සංයොජනසම්ප්‍රසුක්ත ද වූ ම නොද සංයොජන ද වන්නේ ය, සංයොජන ද වූයේ ම සංයොජනසම්ප්‍රසුක්තයෙක යි ද සංයොජනසම්ප්‍රසුක්ත ද වූ ම නොද සංයොජනයෙක යි ද නො කියුතු වන්නේ යි.

දසායතනා සඤ්ඤප්නවිපසුත්තසඤ්ඤප්නියා, ආයතනා සියා සඤ්ඤප්නවිපසුත්තසඤ්ඤප්නියා. සියා සඤ්ඤප්නවිපසුත්ත අසඤ්ඤප්නියා, සියා න චත්තබ්බා සඤ්ඤප්නවිපසුත්තසඤ්ඤප්නියානිපි, සඤ්ඤප්නවිපසුත්ත අසඤ්ඤප්නියානිපි.

246. එකාදසායතනා නො ගන්තො, ධම්මායතනං සියා ගන්තො, සියා නො ගන්තො.

දසායතනා ගන්තියා, ආයතනා සියා ගන්තියා, සියා අගන්තියා.

දසායතනා ගන්විපසුත්තා, ආයතනා සියා ගන්සම්පසුත්තා සියා ගන්විපසුත්තා.

දසායතනා න චත්තබ්බා ගන්තො චෙච්ච ගන්තියානි. ගන්තියා චෙච්ච නො ච ගන්තො, මනායතනං න චත්තබ්බං ගන්තො චෙච්ච ගන්තියානි. සියා ගන්තියං චෙච්ච නො ච ගන්තො, සියා න චත්තබ්බං ගන්තියං චෙච්ච නො ච ගන්තොනි; ධම්මායතනං සියා ගන්තො චෙච්ච ගන්තියඤ්ඤව, සියා ගන්තියං චෙච්ච නො ච ගන්තො, සියා න චත්තබ්බං ගන්තො චෙච්ච ගන්තියානිපි ගන්තියං චෙච්ච නො ච ගන්තොනිපි.

දසායතනා න චත්තබ්බා ගන්තො චෙච්ච ගන්සම්පසුත්තානිපි. ගන්සම්පසුත්තා චෙච්ච නො ච ගන්තොනිපි. මනායතනං න චත්තබ්බං ගන්තො චෙච්ච ගන්සම්පසුත්තානි, සියා 'ගන්සම්පසුත්තං චෙච්ච නො ච ගන්තො. සියා න චත්තබ්බං ගන්සම්පසුත්තං චෙච්ච නො ච ගන්තොනි. ධම්මායතනං සියා ගන්තො චෙච්ච ගන්සම්පසුත්තං ච, සියා ගන්සම්පසුත්තං චෙච්ච නො ච ගන්තො, සියා න චත්තබ්බං ගන්තො චෙච්ච ගන්සම්පසුත්තානිපි. ගන්සම්පසුත්තං චෙච්ච නො ච ගන්තොනිපි, දසායතනා ගන්විපසුත්ත ගන්තියා, ආයතනා සියා ගන්විපසුත්තගන්තියා. සියා ගන්විපසුත්ත අගන්තියා, සියා න චත්තබ්බා ගන්විපසුත්තගන්තියානිපි ගන්විපසුත්ත අගන්තියානිපි.

247. එකාදසායතනා නො ඕභා -පෙ- නො යොගා -පෙ-

249. නො නිවරණා, ධම්මායතනං සියා නිවරණං, සියා නො නිවරණං.

දසායතනා නිවරණියා, ආයතනා සියා නිවරණියා, සියා අනිවරණියා.

දසායතනා නිවරණවිපසුත්තා; ආයතනා සියා නිවරණසම්පසුත්තා, සියා නිවරණවිපසුත්තා.

දසායතනා න චත්තබ්බා නිවරණා චෙච්ච නිවරණියානි, නිවරණියා චෙච්ච නො ච නිවරණා, මනායතනං න චත්තබ්බා නිවරණං චෙ'ච්ච නිවරණියානි; සියා නිවරණියඤ්ඤව නො ච නිවරණං; සියා න චත්තබ්බං නිවරණියඤ්ඤව නො ච නිවරණානි ධම්මායතනං සියා නිවරණඤ්ඤව නිවරණියඤ්ඤව, සියා නිවරණියඤ්ඤව නො ච නිවරණං; සියා න චත්තබ්බං නිවරණඤ්ඤව නිවරණියානිපි, නිවරණියඤ්ඤව නො ච නිවරණානිපි.

දශායතනයේ සංයෝජනවිප්‍රසුක්කසංයෝජනිය වෙති. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සංයෝජනවිප්‍රසුක්කසංයෝජනිය ද වන්තාහ, සංයෝජනවිප්‍රසුක්කසංයෝජනිය ද වන්තාහ, සංයෝජනවිප්‍රසුක්කසංයෝජනියහ යි ද සංයෝජනවිප්‍රසුක්කසංයෝජනියහ යි ද නො කියයුතු වන්තාහු ය.

246. ඵකොළොස් ආයතන කෙනෙක් ග්‍රන්ථයෝ නො වෙති. ධර්මායතනය ග්‍රන්ථ ද වන්තෝ ය, නොද ග්‍රන්ථ ද වන්තෝ යි.

දශායතනයේ ග්‍රන්ථනිය වන්තාහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථනිය ද වන්තාහ, අග්‍රන්ථනිය ද වන්තාහු ය.

දශායතනයේ ග්‍රන්ථවිප්‍රසුක්කසහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්තාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රසුක්ක ද වන්තාහු ය.

දශායතනයේ ග්‍රන්ථ ද වූවාහු ම ග්‍රන්ථනියහ යි නො කියයුක්තාහ. ග්‍රන්ථනිය ද වූ මෑ නොද ග්‍රන්ථ වෙති. මනායතනය ග්‍රන්ථ ද වූයේ ම ග්‍රන්ථනිය යි නො කියයුතු ය. ග්‍රන්ථනිය ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථ ද වන්තෝ ය. ග්‍රන්ථනිය ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථ යෑ යි නො කියයුතු වන්තෝ ය. ධර්මායතනය ග්‍රන්ථ ද වූයේ ම ග්‍රන්ථනිය ද වන්තෝ ය. ග්‍රන්ථනිය ද වූයේ ම ග්‍රන්ථයෙකෑ යි ද නො කියයුක්තේ යි.

දශායතනයේ ග්‍රන්ථ ද වූවාහු ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්ක වෙති යි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්ක ද වූවාහු ම නොද ග්‍රන්ථ වෙති ද නො කියයුක්තාහ. මනායතනය ග්‍රන්ථ ද වූයේ ම ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රසුක්ක ය යි නො කියයුතු ය, ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථ ද වන්තෝ ය, ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථයෙක යි නො කියයුතු වන්තෝ ය. ධර්මායතනය ග්‍රන්ථ ද වූ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්කයෙක් ද වන්තෝ ය, ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථ ද වන්තෝ ය, ග්‍රන්ථ ද වූ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්කයෙක යි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථයෙක යි ද නො කියයුතු වන්තෝ යි.

දශායතනයේ ග්‍රන්ථවිප්‍රසුක්ක ග්‍රන්ථනිය වෙති. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථ විප්‍රසුක්කග්‍රන්ථනිය වෙති, ග්‍රන්ථවිප්‍රසුක්කඅග්‍රන්ථනිය ද වන්තාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රසුක්ක ග්‍රන්ථනියහ යි ද ග්‍රන්ථවිප්‍රසුක්කඅග්‍රන්ථනියහ යි ද නො කියයුතු වන්තාහු ය.

247-249. ඵකොළොස් ආයතන කෙනෙක් ඔසයෝ නො වෙති. . . . යොගයෝ නො වෙති. . . නිවරණයෝ නො වෙති. ධර්මායතනය නිවරණ ද වන්තෝ ය, නොද නිවරණ ද වන්තෝ යි.

දශායතනයේ නිවරණිය වෙති. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් නිවරණිය ද වන්තාහ, අනිවරණිය ද වන්තාහු ය.

දශායතනයේ නිවරණවිප්‍රසුක්කසහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් නිවරණසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්තාහ, නිවරණවිප්‍රසුක්ක ද වන්තාහු ය.

දශායතනයේ නිවරණ ද වූ ම නිවරණියහ යි නො කියයුක්තාහ, නිවරණිය ද වූවාහු ම නොද නිවරණ වෙති. මනායතනය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණියහ යි නො කියයුතු ය, නිවරණිය ද වූයේ ම නොද නිවරණ ද වන්තෝ ය. නිවරණිය ද වූයේ ම නොද නිවරණ යි නො කියයුතු වන්තෝ ය. ධර්මායතනය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණිය ද වන්තෝ ය, නිවරණිය ද වූයේ ම නොද නිවරණයෙක් ද වන්තෝ ය, නිවරණය ද වූයේ ම නිවරණිය යි ද නිවරණිය ද වූයේ ම නොද නිවරණ යි ද නො කියයුතු වන්තෝ යි.

දසායනනා න චතතබ්බං නීවරණං වෙච නීවරණසමපයුතතාති'පි, නීවරණසමපයුතතා වෙච නො ච නීවරණාති'පි; මනායනනං න චතතබ්බං නීවරණඤ්ච නීවරණසමපයුතතනති; සියා නීවරණසමපයුතතඤ්ච ව නො ච නීවරණං, සියා න චතතබ්බං නීවරණසමපයුතතඤ්ච නො ච නීවරණනති, ධම්මායනනං සියා නීවරණඤ්ච නීවරණසමපයුතතඤ්ච, සියා නීවරණසමපයුතතඤ්ච නො ච නීවරණං, සියා න චතතබ්බං නීවරණඤ්ච නීවරණසමපයුතතනතිපි, නීවරණසමපයුතතඤ්ච නො ච නීවරණනති'පි.

දසායනනා නීවරණවිපසයුතනනීවරණීයා; ආයතනා සියා නීවරණ- විපසයුතනනීවරණීයා, සියා නීවරණවිපසයුතනනදීවරණීයා; සියා න චතතබ්බං නීවරණවිපසයුතනනීවරණීයාති'පි නීවරණවිපසයුතනනදීවරණීයාති'පි.

250. එකාදසායනනා නො පරමාසා; ධම්මායනනං සියා පරමාසො, සියා නො පරමාසො.

දසායනනා පරමට්ඨා, ආයතනා සියා පරාමට්ඨා, සියා අපරාමට්ඨා;

දසායනනා පරාමාසවිපසයුතතා; මනායනනං සියා පරාමාසසමප- යුතතං, සියා පරාමාසවිපසයුතතං; ධම්මායනනං සියා පරාමාසසමපයුතතං, සියා පරාමාසවිපසයුතතං, සියා න චතතබ්බං පරාමාසසමපයුතතනතිපි පරාමාසවිපසයුතතනතිපි.

දසායනනා න චතතබ්බං පරාමාසා වෙච පරාමට්ඨාති, පරමට්ඨා වෙච නො ච පරාමාසා; මනායනනං න චතතබ්බං පරාමාසො වෙච පරා- මට්ඨානති, සියා පරාමට්ඨං වෙච නො ච පරාමාසො; සියා න චතතබ්බං පරාමට්ඨං වෙච නො ච පරාමාසොති; ධම්මායනනං සියා පරාමාසො වෙච පරාමට්ඨඤ්ච, සියා පරාමට්ඨඤ්ච නො ච පරාමාසො, සියා න චතතබ්බං පරාමාසො වෙච පරාමට්ඨනතිපි. පරාමට්ඨං වෙච නො ච පරාමාසොතිපි.

දසායනනා පරාමාසවිපසයුතනපරාමට්ඨා; ආයතනා සියා පරාමාස- විපසයුතනපරාමට්ඨා, සියා පරාමාසවිපසයුතනඅපරාමට්ඨා; සියා න චතතබ්බං පරාමාසවිපසයුතන පරාමට්ඨාති'පි, පරාමාසවිපසයුතනඅපරා- මට්ඨාතිපි.

251. දසායනනා අනාරමමණං; මනායනනං සාරමමණං, ධම්මායනනං සියා සාරමමණං, සියා අනාරමමණං.

මනායනනං චිතතං, එකාදසායනනා නො චිතතා.

එකාදසායනනා අචෙතසිකා, ධම්මායනනං සියා චෙතසිකං, සියා අචෙතසිකං.

දසායනනා චිතතවිපසයුතතා; ධම්මායනනං සියා චිතතසමපයුතතං, සියා චිතතවිපසයුතතං; මනායනනං න චතතබ්බං චිතතෙන සමපයුතතනති පි චිතතෙන විපසයුතතනති'පි;

දසායනනා චිතතවිසංසට්ඨා, ධම්මායනනං සියා චිතතසංසට්ඨං, සියා චිතතවිසංසට්ඨං, මනායනනං න චතතබ්බං චිතතෙන සංසට්ඨනති'පි චිතතෙන විසංසට්ඨනති'පි.

දශායතනයේ නිවරණ ද වුවාහු ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්තය යි ද නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද නිවරණය යි ද නො කියයුත්තාහ. මනායතනය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණ සම්ප්‍රයුක්තයෙකැ යි නො කියයුතු ය. නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොදනිවරණ ද වන්නේ ය. නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොදනිවරණයෙකැ යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. නිවරණ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද නිවරණ ද වන්නේ ය. නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ය යි ද නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොදනිවරණයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

දශායතනයේ නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණය වෙති. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් නිවරණ විප්‍රයුක්තනිවරණය ද වන්නාහ, නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණය ද වන්නාහ, නිවරණවිප්‍රයුක්ත නිවරණයහ යි ද නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණයහ යි ද නො කියයුතු වන්නාහු ය.

250. එකොළොස් ආයතන කෙනෙක් පරාමාසයේ නො වෙති. ධර්මායතනය පරාමාස ද වන්නේ ය, නොද පරාමාස ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ පරාමාස වන්නාහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් පරාමාස ව ද වන්නාහ, අපරාමාස ව ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ පරාමාසවිප්‍රයුක්තයහ. මනායතනය පරාමාසසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. පරාමාසවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ යි. ධර්මායතනය පරාමාසසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, පරාමාසවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, පරාමාස සම්ප්‍රයුක්ත යි ද පරාමාසවිප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

දශායතනයේ පරාමාස ද වුවාහු ම පරාමාස වහ යි නො කියයුත්තාහ, පරාමාස ව ද වුවාහු ම නොදපරාමර්භ වෙති. මනායතනය පරාමර්භ ද වූයේ ම පරාමාස වයෙකැ යි නො කියයුත්තේ ය, පරාමාස ව ද වූයේ ම නොදපරාමර්භ ද වන්නේ ය, පරාමාස ව ද වූයේ ම නොදපරාමර්භයෙකැ යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය පරාමර්භ ද වූයේ ම පරාමාස ව ද වන්නේ ය, පරාමාස ව ද වූයේ ම නොදපරාමර්භ ද වන්නේ ය, පරාමර්භ ද වූයේ ම පරාමාස වයෙක යි ද පරාමාස ව ද වූයේ ම නොදපරාමර්භ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

දශායතනයේ පරාමර්භවිප්‍රයුක්ත වූ පරාමාස වයේ ය, ආයතනයේ දෙදෙනෙක් පරාමර්භවිප්‍රයුක්තපරාමාස ව ද වන්නාහ, පරාමර්භයුක්තඅපරාමාස ව ද වන්නාහ, පරාමර්භ විප්‍රයුක්ත වූ පරාමාස වහ යි ද පරාමර්භවිප්‍රයුක්ත වූ අපරාමාස වහ යි ද නො කියයුතු වන්නාහු ය.

251. දශායතනයේ අනාලම්බනයේ ය. මනායතනය සාලම්බන ය. ධර්මායතනය සාලම්බන ද වන්නේ ය, අනාලම්බන ද වන්නේ යි.

මනායතනය වික්ත යි. එකොළොස් ආයතනයේ වික්තයේ නො වෙත්.

එකොළොස් ආයතනයේ අවෙතසිකයේ යි. ධර්මායතනය අවෙතසික ද වන්නේ ය, අවෙතසික ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ වික්තවිප්‍රයුක්තයේ ය. ධර්මායතනය වික්තසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. වික්තවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ යි. මනායතනය වික්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද වික්තය හා විප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුත්තේ යි.

දශායතනයේ වික්තය හා විසංසාණයහ. ධර්මායතනය වික්තසංසාණ ව ද වන්නේ ය, වික්තවිසංසාණ ව ද වන්නේ ය. මනායතනය වික්තය හා සංසාණ යි ද වික්තය හා විසංසාණ යි ද නො කියයුත්තේ යි.

ජායතනා නො චිත්තසමුට්ඨානා, ජායතනා සියා චිත්තසමුට්ඨානා, සියා නො චිත්තසමුට්ඨානා.

එකාදසායතනා නො චිත්තසහභූනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තසහභූ, සියා නො චිත්තසහභූ.

එකාදසායතනා නො චිත්තානුපරිච්ඡේදනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තානුපරිච්ඡේදනී, සියා නො චිත්තානුපරිච්ඡේදනී.

එකාදසායතනා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, ධම්මායතනං සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානං, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානං.

එකාදසායතනා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභූනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභූ, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන-සහභූ.

එකාදසායතනා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡේදනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡේදනී, සියා නො චිත්ත සංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡේදනී.

ජායතනා අජඛිතතීකා, ජායතනා බාහිරා.

නවායතනා උපාදා, ආයතනා නො උපාදා, ධම්මායතනං සියා උපාදා සියා නො උපාදා.

පඤ්චායතනා උපාදින්නා, සඤ්ජයතනං අනුපාදින්නං, ජායතනා සියා උපාදින්නා, සියා අනුපාදින්නා.

252. එකාදසායතනා නො උපාදානා, ධම්මායතනං සියා උපාදානං, සියා නො උපාදානං.

දසායතනා උපාදානීයා, ආයතනා සියා උපාදානීයා, සියා අනුපාදානීයා.

දසායතනා උපාදානවිපසුත්තා, ආයතනා සියා උපාදානසම්පසුත්තා, සියා උපාදානවිපසුත්තා.

දසායතනා න චිත්තබ්බං උපාදානාවෙච උපාදානීයානී, උපාදානීයා වෙච නො ච උපාදානා, මනායතනං න චිත්තබ්බං උපාදානඤ්ච උපාදානීයනතී, සියා උපාදානීයං වෙච නො ච උපාදානං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදානීයඤ්ච නො ච උපාදානනතී, ධම්මායතනං සියා උපාදානඤ්ච උපාදානීයඤ්ච, සියා උපාදානීයඤ්ච නො ච උපාදානං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදානං වෙච උපාදානීයනතී පි, උපාදානීයඤ්ච නො ච උපාදානනතී'පි.

දසායතනා න චිත්තබ්බං උපාදානා වෙච උපාදානසම්පසුත්තානී'පි, උපාදානසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදානානී'පි; මනායතනං න චිත්තබ්බං උපාදානඤ්ච උපාදානසම්පසුත්තනතී, සියා උපාදානසම්පසුත්තං වෙච නො ච උපාදානං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදානසම්පසුත්තඤ්ච නො ච උපාදානනතී; ධම්මායතනං සියා උපාදානඤ්ච උපාදාන සම්පසුත්තඤ්ච, සියා උපාදාන සම්පසුත්තඤ්ච නො ච උපාදානං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදානඤ්ච උපාදානසම්පසුත්තනතී'පි, උපාදානසම්පසුත්තඤ්ච නො ච උපාදානනතී'පි.

ආයතනයේ සඳහනක් වික්‍රමයක්වන නො වෙයි. ආයතනයේ සඳහනක් වික්‍රමයක්වන ද වන්නාහ, වික්‍රමයක්වන නොද වන්නාහු ය.

එකොළොස් ආයතනයේ වික්‍රමයක්වන නො වෙයි. ධර්මායතනය වික්‍රමයක්වන ද වන්නේ ය, නො ද වික්‍රමයක්වන ද වන්නේ යි.

එකොළොස් ආයතනයේ වික්‍රමය අනුව පවත්නාහු නො වෙයි. ධර්මායතනය වික්‍රමයක්වනද වන්නේ ය, නොද වික්‍රමයක්වනද වන්නේ යි.

එකොළොස් ආයතනයේ වික්‍රමයක්වනද වන්නේ ය, නොදවික්‍රමයක්වනද වන්නේ යි.

එකොළොස් ආයතනයේ වික්‍රමයක්වනද වන්නේ ය, නොදවික්‍රමයක්වනද වන්නේ යි.

එකොළොස් ආයතනයේ වික්‍රමයක්වනද වන්නේ ය, නොදවික්‍රමයක්වනද වන්නේ යි.

ආයතනයේ සඳහනක් ආදිධ්‍යාත්මකයෝ ය. ආයතනයේ සඳහනක් ධාරිණියෝ යි.

ආයතනයේ නවඳහනක් උපාද වෙයි. ආයතනයේ ඳඳහනක් උපාද නො වෙයි. ධර්මායතනය උපාද ද වන්නේ ය, නො ද උපාද ද වන්නේ යි.

ආයතනයේ පස්ඳහනක් උපාදිතයෝ ය. ඔබ්බකතය අනුපාදිත ය, ආයතනයේ සඳහනක් උපාදිත ද වන්නාහ, අනුපාදිත ද වන්නාහු ය.

252. එකොළොස් ආයතනයේ උපාදනයෝ නො වෙයි. ධර්මායතනය උපාදන ද වන්නේ ය, නොද උපාදන ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ උපාදනිය වෙයි. ආයතනයේ ඳඳහනක් උපාදනිය ද වන්නාහ, අනුපාදනිය ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ උපාදනවිප්‍රසක්තයහ. ආයතනයේ ඳඳහනක් උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසක්ත ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ උපාදන ද වූවහු ම උපාදනියහ යි නො කියයුක්තාහ, උපාදනිය ද වූ ම නොදඋපාදන වෙයි. මනායතනය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනිය යි නො කියයුතු ය. උපාදනිය ද වූයේ ම නො ද උපාදන ද වන්නේ ය. උපාදනිය ද වූයේ ම නොද උපාදන යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනිය ද වන්නේ ය, උපාදනිය ද වූයේ ම නොදඋපාදන ද වන්නේ ය. උපාදන ද වූයේ ම උපාදනිය යි ද උපාදනිය ද වූයේ ම නොදඋපාදන යි ද නො කියයුක්තේ යි.

දශායතනයේ උපාදන ද වූ ම උපාදනසම්ප්‍රසක්තයහ යි ද උපාදනසම්ප්‍රසක්ත වූ ම නොදඋපාදන යි ද නො කියයුක්තාහ. මනායතනය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රසක්ත යි නො කියයුක්තේ ය, උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොද උපාදන ද වන්නේ ය, උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොදඋපාදන යි නො කියයුතු වන්නේ ය, ධර්මායතනය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වන්නේ ය, උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොද උපාදන ද වන්නේ ය, උපාදන ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රසක්ත යි ද උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොදඋපාදන යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

දසායනනා උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියා, ආයතනනා සියා උපාදන-
විපසුත්තඋපාදනියා, සියා උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියා, සියා න
වනතබ්බා උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියානි'පි, උපාදනවිපසුත්තඅනුපා-
දනියානි'පි.

253. ඵකාදසායනනා නො කිලෙසා, ධම්මායතනං සියා කිලෙසො,
සියා නො කිලෙසො.

දසායනනා සංකිලෙසිකා, ආයතනනා සියා සංකිලෙසිකා, සියා
අසංකිලෙසිකා.

දසායනනා අසංකිලිට්ඨා, ආයතනනා සියා සංකිලිට්ඨා, සියා
අසංකිලිට්ඨා;

දසායනනා කිලෙසවිපසුත්තනා, ආයතනනා සියා කිලෙසසම්පසුත්තනා,
සියා කිලෙසවිපසුත්තනා.

දසායනනා න වනතබ්බා කිලෙසාවෙච්ච සංකිලෙසිකා නී, සංකිලෙසිකා
වෙච්ච නො ච කිලෙසා, මනායතනං න වනතබ්බං කිලෙසො වෙච්ච
සංකිලෙසිකනනී, සියා සංකිලෙසිකඤ්චව නො ච කිලෙසො, සියා න
වනතබ්බං සංකිලෙසිකඤ්චව නො ච කිලෙසො නී; ධම්මායතනං සියා
කිලෙසො වෙච්ච සංකිලෙසිකඤ්ච, සියා සංකිලෙසිකඤ්චව නො ච
කිලෙසො, සියා න වනතබ්බං කිලෙසො වෙච්ච සංකිලෙසිකනනි'පි,
සංකිලෙසිකඤ්චව නො ච කිලෙසොනි'පි.

දසායනනා න වනතබ්බා කිලෙසා වෙච්ච සංකිලිට්ඨානිපි, සංකිලිට්ඨා
වෙච්ච නො ච කිලෙසානි'පි; මනායතනං න වනතබ්බං කිලෙසො වෙච්ච
සංකිලිට්ඨනනී, සියා සංකිලිට්ඨං වෙච්ච නො ච කිලෙසො, සියා න
වනතබ්බං සංකිලිට්ඨං වෙච්ච නො ච කිලෙසොනී; ධම්මායතනං සියා
කිලෙසො වෙච්ච සංකිලිට්ඨං ච, සියා සංකිලිට්ඨං වෙච්ච නො ච කිලෙසො,
සියා න වනතබ්බං කිලෙසො වෙච්ච සංකිලිට්ඨනනි'පි, සංකිලිට්ඨං වෙච්ච
නො ච කිලෙසො නි'පි.

දසායනනා න වනතබ්බා කිලෙසා වෙච්ච කිලෙසසම්පසුත්තනානි'පි
කිලෙස සම්පසුත්තනා වෙච්ච නො ච කිලෙසානිපි; මනායතනං න වනතබ්බං
කිලෙසො වෙච්ච කිලෙසසම්පසුත්තනනී; සියා කිලෙසසම්පසුත්තනං වෙච්ච
නො ච කිලෙසො, සියා න වනතබ්බං කිලෙසසම්පසුත්තනං වෙච්ච නො ච
කිලෙසො නී, ධම්මායතනං සියා කිලෙසො වෙච්ච කිලෙසසම්පසුත්තනං ච,
සියා කිලෙසසම්පසුත්තනං වෙච්ච නො ච කිලෙසො, සියා න වනතබ්බං
කිලෙසො වෙච්ච කිලෙසසම්පසුත්තනනනි'පි කිලෙසසම්පසුත්තනං වෙච්ච නො ච
කිලෙසොනි'පි.

දසායනනා කිලෙසවිපසුත්තසංකිලෙසිකා, ආයතනනා සියා කිලෙස-
විපසුත්තසංකිලෙසිකා, සියා කිලෙසවිපසුත්තඅසංකිලෙසිකා, සියා න
වනතබ්බා කිලෙසවිපසුත්ත සංකිලෙසිකානි'පි, කිලෙස විපසුත්ත
අසංකිලෙසිකානි'පි.

254. දසායනනා න දසසනෙන පභාතබ්බා, ආයතනනා සියා
දසසනෙන පභාතබ්බා, සියා න දසසනෙන පභාතබ්බා.

දසායනනා න භාවනාය පභාතබ්බා, ආයතනනා සියා භාවනාය
පභාතබ්බා, සියා න භාවනාය පභාතබ්බා.

දශායතනයේ උපාදනවිප්‍රසුක්කඋපාදනියයේ වෙති. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් උපාදනවිප්‍රසුක්කඋපාදනිය ද වන්තාහ, උපාදනවිප්‍රසුක්කඅනුපාදනිය ද වන්තාහ, උපාදන විප්‍රසුක්කඋපාදනියහ යි ද උපාදනවිප්‍රසුක්කඅනුපාදනියහ යි ද නො කියයුතු වන්තාහු ය.

253. එකොළොස් ආයතනයේ ක්ලෙශයේ නො වෙති. ධර්මායතනය ක්ලෙශ ද වන්නේ ය, නොද ක්ලෙශ ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ සංක්ලෙශිකයේ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සංක්ලෙශික ද වන්තාහ, අසංක්ලෙශික ද වන්තාහු ය.

දශායතනයේ අසංක්ලිෂ්ටයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සංක්ලිෂ්ට ද වන්තාහ. අසංක්ලිෂ්ට ද වන්තාහු ය.

දශායතනයේ ක්ලෙශවිප්‍රසුක්කයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්තාහ. ක්ලෙශවිප්‍රසුක්ක ද වන්තාහු ය.

දශායතනයේ ක්ලෙශ ද වුවාහු ම සංක්ලෙශික වෙති නො කිය යුත්තාහ, සංක්ලෙශික ද වුවාහු ම නොදක්ලෙශයේ වෙති. මනායතනය ක්ලෙශ ද වූයේ ම සංක්ලෙශිකයෙකු යි නො කියයුතු ය, සංක්ලෙශික ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශ ද වන්නේ ය. සංක්ලෙශික ද වූයේ ම නොදක්ලෙශයෙකු යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංක්ලෙශික ද වන්නේ ය, සංක්ලෙශික ද වූයේ ම නොදක්ලෙශ ද වන්නේ ය. ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංක්ලෙශික යි ද සංක්ලෙශික ද වූයේ ම නොදක්ලෙශ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

දශායතනයේ ක්ලෙශ ද වුවාහු ම සංක්ලිෂ්ටහ යි ද සංක්ලිෂ්ට ද වූ ම නොද ක්ලෙශහ යි ද නො කියයුත්තාහ. මනායතනය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංක්ලිෂ්ට ය යි නො කියයුතු ය, සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශ ද වන්නේ ය, සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශයෙකු යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංක්ලිෂ්ට ද වන්නේ ය, සංක්ලිෂ්ට ද වූ ම නොද ක්ලෙශ ද වන්නේ ය, ක්ලෙශ යෙක් ද වූයේ ම සංක්ලිෂ්ට යි ද සංක්ලිෂ්ට ද වූ ම නොද ක්ලෙශ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

දශායතනයේ ක්ලෙශ ද වුවාහු ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ක යි ද ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ක ද වුවාහු ම නොද ක්ලෙශ යි ද නො කියයුත්තාහ. මනායතනය ක්ලෙශ ද වූයේ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්කය යි නො කියයුතු ය, ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශ ද වන්නේ ය, ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශයෙකු යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්නේ ය, ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ක ද වූ ම නොද ක්ලෙශ ද වන්නේ ය, ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ක යි ද ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ක ද වූ ම නොද ක්ලෙශයෙකු යි ද නො කිය යුතු වන්නේ යි.

දශායතනයේ ක්ලෙශවිප්‍රසුක්කසංක්ලෙශිකයේ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ක්ලෙශවිප්‍රසුක්කසංක්ලෙශික ද වන්තාහ, ක්ලෙශවිප්‍රසුක්කඅසංක්ලෙශික ද වන්තාහ, ක්ලෙශවිප්‍රසුක්කසංක්ලෙශිකහ යි ද ක්ලෙශවිප්‍රසුක්කඅසංක්ලෙශිකහ යි ද නො කියයුත්තාහු ය.

254. දශායතනයේ දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයේ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයේ ද වන්තාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයේ නොද වන්තාහු ය.

දශායතනයේ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයේ නො වෙති. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නොද වන්තාහු ය.

දසායතනා න දසසනෙන පභාතබ්බභෙතුකා, ආයතනා සියා දසසනෙන පභාතබ්බභෙතුකා, සියා න දසසනෙන පභාතබ්බභෙතුකා.

දසායතනා න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා, ආයතනා සියා භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා. සියා න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා.

දසායතනා අවිතකකා, ආයතනා සියා සවිතකකා, සියා අවිතකකා.

දසායතනා අවිචාර, ආයතනා සියා සවිචාර, සියා අවිචාර;

දසායතනා අපපිඤ්ඤා, ආයතනා සියා සපපිඤ්ඤා, සියා අපපිඤ්ඤා;

දසායතනා න පිඤ්ඤායතනා, ආයතනා සියා පිඤ්ඤායතනා, සියා න පිඤ්ඤායතනා.

දසායතනා න සුඛසහගතා, ආයතනා සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

දසායතනා න උපෙකඛාසහගතා, ආයතනා සියා උපෙකඛාසහගතා, සියා න උපෙකඛාසහගතා;

දසායතනා කාමාවචර, ආයතනා සියා කාමාවචර, සියා න කාමාවචර.

දසායතනා න රූපාවචර, ආයතනා සියා රූපාවචර, සියා න රූපාවචර;

දසායතනා න අරූපාවචර, ආයතනා සියා අරූපාවචර, සියා න අරූපාවචර;

දසායතනා පරියාපනා. ආයතනා සියා පරියාපනා, සියා අපරියාපනා;

දසායතනා අනියානිකා, ආයතනා සියා නියානිකා සියා අනියානිකා:

දසායතනා අනියතා, ආයතනා සියා නියතා, සියා අනියතා;

දසායතනා සඋතතර, ආයතනා සියා ස උතතරා සියා අනුතතරා,

දසායතනා අරණා, ආයතනා සියා සරණා, සියා අරණා'ති.

පඤ්ඤාපුච්ඡනං.

ආයතනවිභවේශං නිට්ඨේශො

දශායතනයේ දර්ශනයෙන් ප්‍රභාකව්‍යාප්තියක නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාකව්‍යාප්තියක ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාකව්‍යාප්තියක නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ භාවනායෙන් ප්‍රභාකව්‍යාප්තියක ඇත්තාහු නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාකව්‍යාප්තියක ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාකව්‍යාප්තියක නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අවිකර්කයහ, ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සවිකර්කද වන්නාහ, අවිකර්කද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අවිචාරයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සවිචාර ද වන්නාහ, අවිචාර ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අප්‍රීතිකයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සප්‍රීතික ද වන්නාහ, අප්‍රීතික ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ ප්‍රීතියහගතයෝ නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ප්‍රීතියහගත ද වන්නාහ, ප්‍රීතියහගත නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ සුඛසහගත නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සුඛසහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ උපෙක්ෂාසහගත නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් උපෙක්ෂා සහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාසහගත නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ කාමාවචරයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් කාමාවචර ද වන්නාහ, කාමාවචර නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ රූපාවචරයෝ නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් රූපාවචර ද වන්නාහ, රූපාවචර නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අරූපාවචරයෝ නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් අරූපාවචර ද වන්නාහ, අරූපාවචර නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ පයඨාපන්නයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් පයඨාපන්න ද වන්නාහ, අපයඨාපන්න ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අනෙයඨාභිකයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් නෙයඨාභික ද වන්නාහ, අනෙයඨාභික ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අනියතයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් නියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ සඋක්කරයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සඋක්කර ද වන්නාහ, අඤ්ඤාකර ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අරණයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සරණයෝ ද වන්නාහ, අරණයෝ ද වන්නාහු ය යි.

පඤ්ඤාපාවිජක යි.

ආයතනවිභව්‍යාප්තිය නිමි.

3. ධාතු විභවය

255. ඡධාතුයෝ: පථවිධාතු, ආපොධාතු, තෙජෝධාතු, වායෝධාතු, ආකාසධාතු, විඤ්ඤාණධාතු.

256. තත් කතමා පථවිධාතු: පථවිධාතු දායං: අපථී අජ්ඣාතනිකා, අපථී බාහිරා.

තත් කතමා අජ්ඣාතනිකා පථවිධාතු: යං අජ්ඣාතනං පච්චතනං කකඛලං ඛරිගතං කකඛලතනං කකඛලභාවෝ අජ්ඣාතනං උපාදිතනං, සෙය්‍යපීදං: කෙසා ලොමා නබා දන්තා නවෝ මංසං නහාරු අට්ඨී අට්ඨීඤ්ඤා වකකං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පපථාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කාරියං, යං වා පනඤ්ඤමපි අපථී අජ්ඣාතනං පච්චතනං කකඛලං ඛරිගතං කකඛලතනං කකඛලභාවෝ අජ්ඣාතනං උපාදිතනං. අයං වුවචනී අජ්ඣාතනිකා පථවිධාතු.

තත් කතමා බාහිරා පථවිධාතු: යං බාහිරං කකඛලං ඛරිගතං කකඛලතනං කකඛලභාවෝ ඛරිධා අනුපාදිතනං, සෙය්‍යපීදං: අයො ලොහං තිපු සීසං සජ්ඣු¹. මුත්තා මණි වෙඵරියො සබ්බො සිලා පචාලං රජතං ජාතරූපං ලොහිතවෙකා මසාරගලං තිණං කඨං සකඛරං කඨලං භූමි පාසාණො පබ්බතො යං වා පනඤ්ඤමපි අපථී බාහිරං කකඛලං ඛරිගතං කකඛලතනං කකඛලභාවෝ ඛරිධා අනුපාදිතනං. අයං වුවචනී බාහිරා පථවිධාතු.

යා ච අජ්ඣාතනිකා පථවිධාතු යා ච බාහිරා පථවිධාතු තදෙකජ්ඣං අභිසංඤ්ඤාතිතා අභිසංඛිට්ඨිතා අයං වුවචනී පථවිධාතු.

257. තත් කතමා අපොධාතු: ආපොධාතු දායං: අපථී අජ්ඣාතනිකා අපථී බාහිරා.

තත් කතමා අජ්ඣාතනිකා ආපොධාතු: යං අජ්ඣාතනං පච්චතනං ආපො ආපොගතං සෙනහො සෙනහගතං ඛකිනතනං රූපස්ස අජ්ඣාතනං උපාදිතනං, සෙය්‍යපීදං: පිතනං සෙමහං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අසසු වසා බෙලො සිඛිකානිකා ලසිකා මුත්තං, යං වා පනඤ්ඤමපි අපථී අජ්ඣාතනං පච්චතනං ආපො ආපොගතං සෙනහො සෙනහගතං ඛකිනතනං රූපස්ස අජ්ඣාතනං උපාදිතනං. අයං වුවචනී අජ්ඣාතනිකා ආපොධාතු.

තත් කතමා බාහිරා ආපොධාතු: යං බාහිරං ආපො ආපොගතං සිනෙහො සිනෙහගතං ඛකිනතනං රූපස්ස ඛරිධා අනුපාදිතනං, සෙය්‍යපීදං: මූලරසො ඛකිරසො තචරසො පත්තරසො පුඨරසො ඵලරසො, ඛිරං දඛි සප්පි නචනිතං තෙලං මධු ථාණිතං භූමානි වා උදකානි අන්තප්‍රිකානි වා, යං වා පනඤ්ඤමපි අපථී බාහිරං ආපො ආපොගතං සිනෙහො සිනෙහගතං ඛකිනතනං රූපස්ස ඛරිධා අනුපා-දිතනං. අයං වුවචනී බාහිරා ආපොධාතු.

යා ච අජ්ඣාතනිකා ආපොධාතු යා ච බාහිරා ආපොධාතු තදෙකජ්ඣං අභිසංඤ්ඤාතිතා අභිසංඛිට්ඨිතා, අයං වුවචනී ආපොධාතු.

1. සජ්ඣං - සිඹු.

3. ධාතු විභවය

255. ධාතුහු සදෙනෙකි : පයව්ධාතු ය, ආපොධාතු ය, තෙජොධාතු ය, වායොධාතු ය, ආකාසධාතු ය, විඤ්ඤණධාතු යි.

256. එහි පයව්ධාතු කවර යත් : පෘථිවිධාතු දෙ කොටසෙකි : ආධ්‍යාත්මික වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇති.

එහි ආධ්‍යාත්මික පෘථිවිධාතු කවර යත් : අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ (තමා කෙරෙහි පිහිටි) කර්කශ වූ පරුෂ වූ කර්කශභාවය ඇති කර්කශස්වභාව ඇති අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න (ශරීරස්ථ) වූ යම් කොටසෙක් ඇද්ද, ඒ මෙසේ ය : කෙස් ලොම් නිය දත් සිව් මස් නහර ඇට ඇටමිදුළු වකුගඩු හදවත් අක්මා දලඬු බඩදිව පපුව පතුණු අතුණුබහන නො පැසුණුඅහර පැසුණුඅහර ය. අන්‍ය වූ ද අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ තද වූ රළ වූ තදබව ඇති තදසැහැවී ඇති අධ්‍යාත්ම වූ ශරීරස්ථ වූ යම් කොටසෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ආධ්‍යාත්මිකපෘථිවිධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි බාහිර වූ පෘථිවිධාතු කවර යත් : කර්කශ වූ රළ වූ රළබව ඇති රළසැහැවී ඇති බාහ්‍ය වූ අනුපාදින්න වූ යම් බාහිර කොටසෙක් වේ ද, ඒ මෙසේ ය : යකඩ ලොහො හෙළකුඹු කළුකුඹු රිදී මුතු මැණික් වෙරළමණි සක් සල පබළු කහවන රන් රත්මණි මැසිරිගල් තණ දඩුකඩ කැට කැබ්ලිති පොළෝ පහණ පවු ය, අන්‍ය වූ ද බාහිර වූ කර්කශ වූ රළ වූ කැකුළුබවට ගිය බාහිර වූ අනුපාදින්න වූ යමක් හෝ ඇද්ද, මේ බාහිරපෘථිවිධාතු යි කියනු ලැබේ.

යම් ආධ්‍යාත්මිකපෘථිවිධාතුවකුත් වේ ද යම් බාහිරපෘථිවිධාතුවකුත් වේ ද එය එක් රැස් කොට හකුළුවා මේ පෘථිවිධාතු යි කියනු ලැබේ.

257. එහි ආපොධාතු කවර යත් : ආපොධාතු දෙකොටසෙකි : ආධ්‍යාත්මික වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇති.

එහි අධ්‍යාත්මිකආපොධාතු කවර යත් : අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ යම් ආපයෙක් ආපොගතයෙක් ස්නෙහයෙක් ස්නෙහගතයෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න වූ භූතරූපයාගේ බන්ධනභාවයෙක් වේ ද, ඒ මෙසේ ය : පිත ය සෙම ය. සැරව ය ලෙහෙ ය සෝදිය ය මෙදස් ය කදුළු ය වුරුණුතෙල ය කෙළ ය. සොටු ය සදමිදුළු ය මු ය, යළි අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ යම් ආපයෙක් ආපොගතයෙක් ස්නෙහයෙක් ස්නෙහගත යෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න වූ රූපයාගේ බන්ධනත්වයෙක් වේ ද, මේ ආධ්‍යාත්මික ආපොධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි බාහිර ආපොධාතු කවර යත් : බාහිර වූ යම් ආපයෙක් ආපොගතයෙක් ස්නෙහ යෙක් ස්නෙහගතයෙක් බාහිර වූ අනුපාදින්න (ශරීරස්ථ නො වූ) රූපයාගේ බන්ධනත්ව යෙක් වේ ද ඒ මෙසේ ය : මුල්රස ය කදරස ය පොකුරස ය පත්රස ය මල්රස ය පලරස ය, කිරි ය දිහි ය ගිනෙල් ය වෙඩරු ය (තල ආදී) තෙල් ය මිහි ය පැණි ය භූමිස්ථ වූ හෝ ආකාශස්ථ වූ හෝ දිය ය, යළි අන්‍ය වූ ද බාහිර වූ යම් ආපයෙක් ආපොගතයෙක් ස්නෙහ යෙක් ස්නෙහගතයෙක් බාහිර වූ අනුපාදින්න වූ රූපයාගේ බන්ධනත්වයෙක් වේ ද, මේ බාහිර ආපොධාතු යි කියනු ලැබේ.

යම් ආධ්‍යාත්මික අබධාතුවකුත් යම් බාහිර අබධාතුවකුත් වේ ද එය එක් රැස් කොට හකුළුවා මේ ආපොධාතු යි කියනු ලැබේ.

258. තත් කතමා තෙජෝ ඛානු : තෙජෝඛානු ද්වයං : අපී අජ්ඣතතිකා, අපී බාහිරා.

තත් කතමා අජ්ඣතතිකා තෙජෝ ඛානු : යං අජ්ඣතනං පච්චතනං තෙජෝ තෙජෝගතං උසමා උසමාගතං උසුමං උසුමගතං අජ්ඣතනං උපාදිනනං, සෙය්‍යපීදං : යෙන ච සන්තප්පති යෙන ච ජිරියතී, යෙන ච පරිබ්‍රහ්මතී, යෙන ච අසිතපිතබාසිතසාසිතං සමමා පරිණාමං ගච්ඡති, යං චා පනඤ්ඤමපි අපී අජ්ඣතනං පච්චතනං තෙජෝ තෙජෝගතං උසමා උසමාගතං උසුමං උසුමගතං අජ්ඣතනං උපාදිනනං, අයං චූච්චති අජ්ඣතතිකා තෙජෝඛානු.

තත් කතමා බාහිරා තෙජෝ ඛානු : යං බාහිරං තෙජෝ තෙජෝගතං උසමා උසමාගතං උසුමං උසුමගතං බහිඤ්ඤා අනුපාදිනනං, සෙය්‍යපීදං : කට්ඨයති සකච්ඡකයති¹ තිණයති ගොමයයති ථුසයති සඛිකාරයති ඉන්ද්‍රයති අග්නිසන්තාපො සුරියසන්තාපො කට්ඨසන්තිවයසන්තාපො තිණසන්තිවය සන්තාපො ඛඤ්ඤසන්තිවයසන්තාපො භණ්ඩසන්තිවයසන්තාපො, යං චා පනඤ්ඤමපි අපී බාහිරං තෙජෝ තෙජෝගතං උසමා උසමාගතං උසුමා උසුමගතං බහිඤ්ඤා අනුපාදිනනං, අයං චූච්චති බාහිරා තෙජෝඛානු.

යා ච අජ්ඣතතිකා තෙජෝඛානු යා ච බාහිරා තෙජෝඛානු තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤාසීති² අභිසංඛිපිති², අයං චූච්චති තෙජෝඛානු.

259. තත් කතමා වායොඛානු : වායොඛානුද්වයං : අපී අජ්ඣතතිකා, අපී බාහිරා.

තත් කතමා අජ්ඣතතිකා වායොඛානු : යං අජ්ඣතනං පච්චතනං වායො වායොගතං ඵලහිතතනං රූපස්ස අජ්ඣතනං උපාදිනනං, සෙය්‍යපීදං : උඤ්ඤමා වාතා, අධොගමා වාතා, කුච්ඡසයා වාතා කොට්ඨසයා² වාතා අඛගමඛගානුසාරිනො වාතා, සත්ඛවාතා, මුරකවාතා උපපලකවාතා, අසාසො, පසාසො, ඉති චා යං චා පනඤ්ඤමපි අපී අජ්ඣතනං පච්චතනං වායො වායොගතං ඵලහිතතනං රූපස්ස අජ්ඣතනං උපාදිනනං. අයං චූච්චති අජ්ඣතතිකා වායොඛානු

තත් කතමා බාහිරා වායොඛානු : යං බාහිරං වායො වායොගතං ඵලහිතතනං රූපස්ස බහිඤ්ඤා අනුපාදිනනං, සෙය්‍යපීදං : පුරතීමා වාතා පච්ඡමා වාතා, උතතරා වාතා, දකඛිණා වාතා, සරජා වාතා, අරජා වාතා, සිතා වාතා, උණ්ඤා වාතා, පරිතතා වාතා, අභිමතතා වාතා, කාලවාතා, වෙරමවාතා² පකඛවාතා සුපණ්ණවාතා තාලවණ්චවාතා විඬුපචවාතා, යං චා පනඤ්ඤමපි අපී බාහිරං වායො වායොගතං ඵලහිතතනං රූපස්ස බහිඤ්ඤා අනුපාදිනනං, අයං චූච්චති බාහිරා වායො ඛානු.

260. තත් කතමා ආකාසඛානු : ආකාසඛානු ද්වයං : අපී අජ්ඣතතිකා : අපී බාහිරා.

1. පලාලග්ගි - මජ්ඣං.
2. කොට්ඨසයා - සිරිමු. 2. වෙරමවාතා - සිරිමු, මජ්ඣං.

258. එහි තෙජොධාතු කවර යත් : තෙජොධාතු දෙ කොටසෙකි : ආධ්‍යාත්මික වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇති.

එහි ආධ්‍යාත්මිකතෙජොධාතු කවර යත් : අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ යම් තෙජසෙක් තෙජොගතයෙක් උණුසුම් අයුරෙක් උණුසුම් බවෙක් බලවත් උණුසුමෙක් බලවත් උණුසුම් බවෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්නයෙක් වේ ද, ඒ මෙසේ ය : යම් තෙජස කින් තැවේ ද යමෙකින් දීරායේ ද යමෙකින් ද වේ ද වැළඳු පි කැරසවිඳි දය මැනැවින් පැසීමට යේ ද, යලි අන්‍ය වූ හෝ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ තෙජසෙක් තෙජොගතයෙක් හුණුඅයුරෙක් හුණු බවෙක් උණුසුම් අයුරෙක් උණුසුම් බවෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න යෙක් වේ ද, මේ ආධ්‍යාත්මික වූ තෙජොධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි බාහිර තෙජොධාතු කවර යත් : බාහිර වූ යම් තෙජසෙක් තෙජොගතයෙක් උණු අයුරෙක් උණු බවෙක් උණුසුම් අයුරෙක් උණුසුම් බවෙක් බාහිර වූ අනුපාදින්න යෙක් වේ ද, ඒ මෙසේ ය : දරගිනි ය පතුරුගිනි ය තණගිනි ය ගොමවැට්ටිගිනි ය දහවියා ගිනි ය කසළගිනි ය සෙනගිනි ය ගිනිතැවුලි ය හිරුතැවුලි ය දඬුරැසෙහි තැවුලි ය තණ රැසෙහි තැවුලි ය ධාන්‍යරැසෙහි තැවුලි ය භාණ්ඩ රැසෙහි තැවුලි ය, තවද අන්‍ය වූත් බාහිර වූ තෙජසෙක් තෙජොගතයෙක් උස්මායෙක් උස්මාගතයෙක් උසුමයෙක් උසුමගතයෙක් බාහිර වූ අනුපාදින්න වූයෙක් ඇද්ද, මේ බාහිරතෙජොධාතු යි කියනු ලැබේ.

යම් ආධ්‍යාත්මිකතෙජොධාතුචකුත් වේ ද යම් බාහිරතෙජොධාතුචකුත් වේ ද ඒ සියල්ල එක්රැස් කොට හකුළුවා මේ තෙජොධාතු යි කියනු ලැබේ.

259. එහි වායොධාතු කවර යත් : වායොධාතු දෙ කොටසෙකි : ආධ්‍යාත්මික වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇති.

එහි ආධ්‍යාත්මිකවායොධාතු කවර යත් : අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ යම් වායුවෙක් වායොගතයෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න වූ රූපයාගේ පිරුණු බවෙක් වේ ද ඒ මෙසේ ය : උර්ධවච්චිගමවාත ය අධොගමවාත ය කුසෙහි වූ වාත ය අකුණු තුළ වූ වාත ය අභපසගෙහි හැසිරෙන වාත ය (සදබහන් සිදින) ශස්ත්‍රකවාත ය (හදවන පළන) ක්ෂුරක වාත ය (හදමස් උපුරන) උත්පාටකවාත ය ආශ්වාස ය ප්‍රශ්වාස ය මෙසේ වූ හෝ යලි අන්‍ය වූ හෝ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ වායුවෙක් වායොගතයෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න වූ රූපයාගේ යම් පිරුණු බවෙක් ඇද්ද, මේ අධ්‍යාත්මිකවායොධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි බාහිරවායොධාතු කවර යත් : බාහිර වූ යම් වායුවෙක් වායොගතයෙක් බාහිර වූ අනුපාදින්න වූ රූපයාගේ පිරුණු බවෙක් වේ ද, ඒ මෙසේ ය : පෙරදිගින් හැමු වාත ය, පැළදිගින් හැමු වාත ය උතුරුදිගින් හැමු වාත ය දකුණුදිගින් හැමු වාත ය රජස් සහිත වාත ය රජස් රහිත වාත ය සිහිල් වාත ය හුණු වාත ය මද වාත ය සැබසුළඟ ය වැසිසුළඟ ය වෙරම්බවාත ය පියාපත්සුළඟ ය ගරුචවාත ය තල්වැටසුළඟ ය විජිනිසුළඟ ය යලි අන්‍ය වූ ද බාහිර වූ වායුවෙක් වායොගතයෙක් බාහිර වූ අනුපාදින්න වූ රූපයාගේ යම් පිරුණු බවෙක් හෝ ඇද්ද, මේ බාහිරවායොධාතු යි කියනු ලැබේ.

යම් ආධ්‍යාත්මික වූ වායොධාතුයෙකුත් වේ ද යම් බාහිර වූ වායොධාතුයෙකුත් වේ ද ඒ සියල්ල එක්රැස් කොට හකුළුවා මේ වායොධාතු යි කියනු ලැබේ.

260. එහි ආකාසධාතු කවර යත් : ආකාසධාතු දෙ කොටසෙකි : ආධ්‍යාත්මික වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇති.

තථ කතමා අජ්ඣතනිකා ආකාසධාතු : යං අජ්ඣතනං පච්චතනං ආකාසො ආකාසගතං අඝං අඝගතං විචරො විචරගතං, අසමුජ්චං මංසලොභිතෙහි අජ්ඣතනං උපාදිතං, සෙය්‍යපීදං : කණ්ණවර්දං නාසවර්දං මුඛදාරං යෙන ච අසිතපිතබාසිතසාසිතං අජේඤාභරතී, යත් ච අසිතපිතබාසිතසාසිතං සන්තිට්ඨතී, යෙන ච අසිතපිතබාසිත සාසිතං අධොභාගං නිකමති, යං චා පනඤ්ඤවපි අභී අජ්ඣතනං පච්චතනං ආකාසො ආකාසගතං අඝං අඝගතං විචරෙ විචරගතං අසමුජ්චං මංසලොභිතෙහි අජ්ඣතනං උපාදිතං, අයං චූච්චති අජ්ඣතනිකා ආකාසධාතු.

තථ කතමා බාහිරා ආකාසධාතු, යං බාහිරං ආකාසො ආකාසගතං අඝං අඝගතං විචරො විචරගතං අසමුජ්චං චතුම් මහාභුතෙහි බතිඤා අනුපාදිතං, අයං චූච්චති බාහිරා ආකාසධාතු.

යාච අජ්ඣතනිකා ආකාසධාතු යා ච බාහිරා ආකාසධාතු තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤතිනා අභිසංඛිතිපිනා, අයං චූච්චති ආකාසධාතු.

261. තථ කතමා විඤ්ඤාණධාතු, චක්ඛු විඤ්ඤාණධාතු, සොත- විඤ්ඤාණධාතු, ඝාන විඤ්ඤාණධාතු, ජීවහා විඤ්ඤාණධාතු, කාය විඤ්ඤාණ- ධාතු, මනෝ විඤ්ඤාණධාතු, අයං චූච්චති විඤ්ඤාණධාතු.

ඉමා ජ ධාතුයො

262. අපරාපි ජ ධාතුයො : සුඛධාතු, දුකඛධාතු, සොමනස්සධාතු, දොමනස්සධාතු, උපෙකඛධාතු, අවිජ්ජාධාතු.

තථ කතමා සුඛධාතු : යං කාසිකං සානං කාසිකං සුඛං කායසම්පස්සජ්. සානං සුඛං වේදසිතං කායසම්පස්සජ්. සානා සුඛා වේදනා, අයං චූච්චති සුඛධාතු.

තථ කතමා දුකඛධාතු : යං කාසිකං අසානං කාසිකං දුකඛං කායසම්පස්සජ්. අසානං දුකඛං වේදසිතං කායසම්පස්සජ්. අසානා දුකඛා වේදනා, අයං චූච්චති දුකඛධාතු.

තථ කතමා සොමනස්සධාතු : යං චේතසිකං සානං චේතසිකං සුඛං චේතො සම්පස්සජ්. සානං සුඛං වේදසිතං චේතො සම්පස්සජ්. සානා සුඛා වේදනා, අයං චූච්චති සොමනස්සධාතු.

තථ කතමා දොමනස්සධාතු : යං චේතසිකං අසානං චේතසිකං දුකඛං චේතො සම්පස්සජ්. අසානං දුකඛං වේදසිතං චේතො සම්පස්සජ්. අසානා දුකඛා වේදනා, අයං චූච්චති දොමනස්සධාතු.

තථ කතමා උපෙකඛා ධාතු : යං චේතසිකං නෙච්ච සානං නාසානං චේතො සම්පස්සජ්. අදුකඛමසුඛං වේදසිතං චේතො සම්පස්සජ්. අදුකඛමසුඛා වේදනා, අයං චූච්චති උපෙකඛධාතු.

එහි ආධ්‍යාත්මිකආකාශධාතු කවර යත් : අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ යම් ආකාශයෙක් ආකාශගතයෙක් (නො ගැටෙන බැවින්) අසයෙක් අසගතයෙක් විවරයෙක් විවරගතයෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න වූ මස්ලෙහෙයින් නො පහස්නා ලද්දෙක් වේ ද, ඒ මෙසේ ය : කන්සිදුරු ය නැහැසිදුරු ය මුවදෙර ය, යම් විවරයෙකින් අසිතපිතබාසිතසාධිතය පරගල කෙරේ ද යම් තැනෙක අසිතපිතබාසිතසාධිතය රැස්ව සිටී ද යම් විවරයෙකින් අසිතපිතබාසිතසාධිතය අධොභාගයට නික්මේ ද යළි අන්‍ය වූ ද ආකාශයෙක් ආකාශගතයෙක් අසයෙක් අසගතයෙක් විවරයෙක් විවරගතයෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න වූ මස්ලෙහෙයින් යම් නො පහස්නා ලද්දෙක් ඇද්ද, මේ ආධ්‍යාත්මිකආකාශධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි බාහිරආකාශධාතු කවර යත් : බාහිර වූ යම් ආකාශයෙක් ආකාශගතයෙක් අසයෙක් අසගතයෙක් විවරයෙක් විවරගතයෙක් බාහිර වූ අනුපාදින්න වූ සතරමභාභුතයන් විසින් නො පහස්නා ලද්දෙක් වේ ද, මේ බාහිරආකාශධාතු යි කියනු ලැබේ.

යම් ආධ්‍යාත්මික වූ ආකාශධාතූයෙකුත් වේ ද යම් බාහිර වූ ආකාශධාතූයෙකුත් වේ ද ඒ සියල්ල එක්රැස් කොට හකුළුවා මේ ආකාශධාතු යි කියනු ලැබේ.

261. එහි විඤ්ඤණධාතු කවර යත් : වක්ඡුර්විඤ්ඤනධාතු ය ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤනධාතු ය ස්‍රාණවිඤ්ඤනධාතු ය ජීච්වාචිඤ්ඤනධාතු ය කායවිඤ්ඤනධාතු ය මනෝවිඤ්ඤනධාතු යි. මේ විඤ්ඤණධාතු යි කියනු ලැබේ.

මේ ඡවධාතු යි.

262. අන්‍ය වූ ද බාහුසු සදෙනෙකි : සුඛධාතු ය, දුක්ඛධාතු ය, සොමනස්සධාතු ය, දෙමනස්සධාතු ය, උපෙක්ඛාධාතු ය, අච්ඡේදාධාතු යි.

එහි සුඛධාතු කවර යත් : යම් කායික වූ මිහිරෙක් කායික වූ සුඛයෙක් කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් මිහිරිවූ සුඛ වූ වෙදයිතයෙක් කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛවෙදනාවක් වේ ද, මේ සුඛධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි දුඃඛධාතු කවර යත් : යම් කායික වූ අමිහිරෙක් කායිකදුඃඛයෙක් කාපහසින් උපන් අමිහිරි වූ දුක් වූ වෙදයිතයෙක් කාපහසින් උපන් අමිහිරි වූ දුක් වූ වෙදනාවක් වේ ද මේ දුඃඛධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි සොමනස්සධාතු කවර යත් : යම් චෛතසික වූ මිහිරෙක් චෛතසික වූ සුඛයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වෙදයිතයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛ වෙදනාවක් වේ ද, මේ සොමනස්සධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි දෙමනස්සධාතු කවර යත් : යම් චෛතසික වූ අසාතයෙක් චෛතසික වූ දුඃඛයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාත වූ දුඃඛ වූ වෙදයිතයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාත වූ දුඃඛ වූ වෙදනාවක් වේ ද, මේ දෙමනස්සධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි උපෙක්ඛාධාතු කවර යත් : යම් චෛතසික වූ නො මැ සාත වූ අසාත නො වූ චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් නො දුක් නො සුඛ වූ යම් වෙදයිතයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අදුක්ඛමසුඛවෙදනාවක් වේ ද, මේ උපෙක්ඛාධාතු යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා ධාතු : යං අඤ්ඤාණං අදසසනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසබ්බොධො අපපට්ඨෙධො අසඬිභාහනා අපරිඤොගාහනා අසමපෙක්ඛනා අපච්චවෙක්ඛනා අපච්චක්ඛකම්මං දුමමජ්ඣං බාලාං අසම්පජ්ඤාදං මොහො පමොහො සමමොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජොසො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපට්ඨුට්ඨානං අවිජ්ජාලඞ්ඛි මොහො අකුසලමුලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාධාතු.

ඉමං ජ ධාතුයො.

263. අපරපි ජධාතුයො : කාමධාතු, ව්‍යාපාදධාතු, විහිංසා ධාතු, නෙක්ඛම්මධාතු, අව්‍යාපාදධාතු, අවිහිංසාධාතු.

තඤ්ඤා කතමා කාමධාතු : කාමපට්ඨසංයුතො තකෙකා විතකෙකා සංකපො අපපනා ව්‍යපනා වෙනසො අභිනිරුපනා මිච්ඡාසංකපො, අයං චූච්චති කාමධාතු, හෙට්ඨනො අවිච්චිතං පරිඤනං කතා උපරිතො පරනිමිතවසවතී දෙවෙ අනො කරිතා යං එතස්මි අනතරෙ එත්ථවචරා එත්ථ පරිඤාපනා ඛනිධාතුආයතනා රූපා වේදනා සඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං, අයං චූච්චති කාමධාතු.

තඤ්ඤා කතමා ව්‍යාපාද ධාතු : ව්‍යාපාදපට්ඨසංයුතො තකෙකා විතකෙකා - පෙ - මිච්ඡාසංකපො, අයං චූච්චති ව්‍යාපාදධාතු. දස්සු වා ආභාතවජ්ඣුසු චිත්තස්ස ආභාතො පටිභාතො පටිභං පටිචිරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දෙසො පදෙසො සම්පදෙසො චිත්තස්ස ව්‍යාපතී මනොපදෙසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣතනං දෙසො දුස්සනා දුස්සිතනං ව්‍යාපතී ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජතනං විරුධො පටිචිරුධො චණ්ඩිකකං අසුරුධො අනතනමනතා චිත්තස්ස, අයං චූච්චති ව්‍යාපාදධාතු.

තඤ්ඤා කතමා විහිංසා ධාතු : විහිංසා පට්ඨසංයුතො තකෙකා විතකෙකා - පෙ - මිච්ඡාසංකපො, අයං චූච්චති විහිංසාධාතු. ඉධෙකච්චො පාණීනා වා ලොච්ඡුනා වා දණ්ඨෙන වා සතේන වා රජ්ජයා වා අඤ්ඤා තරඤ්ඤාතරෙන වා සතෙත විහෙඨෙතී, යං එවරූපා හෙඨනා විහෙඨනා හිංසනා විහිංසනා රොසනා විරොසනා පරූපභාතො, අයං චූච්චති විහිංසාධාතු.

තඤ්ඤා කතමා නෙක්ඛම්මධාතු : නෙක්ඛම්මපට්ඨසංයුතො තකෙකා විතකෙකා - පෙ - සම්මාසංකපො, අයං චූච්චති නෙක්ඛම්මධාතු. සබ්බෙපි කුසලා ධම්මා නෙක්ඛම්මධාතු.

තඤ්ඤා කතමා අව්‍යාපාදධාතු : අව්‍යාපාදපට්ඨසංයුතො තකෙකා විතකෙකා - පෙ - සම්මාසංකපො, අයං චූච්චති අව්‍යාපාදධාතු. යා සතෙතසු මෙතති මෙතතායනා මෙතතාසිතනං මෙතතා වෙනො විමුතතී, අයං චූච්චති අව්‍යාපාදධාතු.

එහි අවිජ්ජාධාතු කවර යත් : යම් නො දැන්මෙක් නො දැක්මෙක් අනවබෝධයෙක් අනානුබෝධයෙක් අසම්බෝධයෙක් අප්‍රතිවේධයෙක් අසංග්‍රාහණයෙක් භාක්චසින් නො බැසැගැන්මෙක් සම ව නො බැලීමෙක් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා නො කිරීමෙක් ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කිරීමෙක් අපචිත්‍ර බවෙක් බාල බවෙක් අසමාග්ඤ්ජනායෙක් මොහයෙක් ප්‍රමොහයෙක් සම්මොහයෙක් අවිද්‍යායෙක් අවිද්‍යාඛයෙක් අවිද්‍යායොගයෙක් අවිද්‍යානුශයෙක් අවිද්‍යාපර්වුත්ථානායෙක් අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහ සංඛ්‍යාත අකුශලච්චුලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාධාතු යි කියනු ලැබේ.

මේ මධ්‍යානුසු යි.

263. අන්‍ය චූ ද බාහුසු සදෙනෙකී : කාමධාතු ය, ව්‍යාපාදධාතු ය, විභිංසාධාතු ය, නෙක්චම්මධාතු ය, අව්‍යාපාදධාතු ය, අවිභිංසාධාතු යි.

එහි කාමධාතු කවර යත් : කාමප්‍රතිසංයුක්ත චූ තර්කයෙක් විතර්කයෙක් සංකල්ප යෙක් අර්පණයෙක් බලවත් අර්පණයෙක් (අරමුණෙහි) සිත පිහිටුවීමෙක් මිථ්‍යාසංකල්ප යෙක් වේ ද, මේ කාමධාතු යි කියනු ලැබේ. යටින් අවිචිතිය හිමි කොට මත්තෙහි පරනිර්මිතවශවර්තීදෙවියන් ඇතුළු කොට මෙඅතුරෙහි මෙහි බැසැගෙන සිටින මෙහි ඇතුළු වූ යම් ස්කන්ධධාතු ආයතන කෙනෙක් වෙත් ද, රූප-වේදනා-සංඤ-සංස්කාර-විඤ්ජනායෙක් වේ ද, මේ කාමධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි ව්‍යාපාදධාතු කවර යත් : ව්‍යාපාදප්‍රතිසංයුක්ත චූ තර්කයෙක් විතර්කයෙක් . . . මිථ්‍යාසංකල්පයෙක් වේ ද, මේ ව්‍යාපාදධාතු යි කියනු ලැබේ. දශආසාතවස්තුයෙහි හෝ විත්තයාගේ ආසාතයෙක් ප්‍රතිසාතයෙක් ප්‍රතිසයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් කොපයෙක් ප්‍රකොපයෙක් සම්ප්‍රකොපයෙක් දෙෂයෙක් ප්‍රදෙෂයෙක් සම්ප්‍රදෙෂයෙක් විත්තයාගේ විපරිත බවෙක් විත්තයාගේ ප්‍රදෙෂයෙක් ශ්‍රෝධයෙක් ශ්‍රෝධාකාරයෙක් ක්‍රුද්ධ බවෙක් ද්වේෂයෙක් ද්වේෂාකාරයෙක් ද්විෂ්ට බවෙක් විපරිතයෙක් විපරිතාකාරයෙක් විපයාඪස්ත බවෙක් විරෝධයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් සැඬ බවෙක් අසුරෝපයෙක් (නො පිරිපුන් වචන ඇති බවෙක්) විත්තයාගේ නො සතුටු බවෙක් වේ ද, මේ ව්‍යාපාදධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි විභිංසාධාතු කවර යත් : විභිංසාප්‍රතිසංයුක්ත චූ තර්කයෙක් විතර්කයෙක් . . . මිථ්‍යාසංකල්පයෙක් වේ ද, මේ විභිංසාධාතු යි කියනු ලැබේ. මෙහි එකෙක් අතින් හෝ කැටින් හෝ දඩියෙන් හෝ සැතින් හෝ රැහැනින් හෝ එක්තරාක්තරයෙකින් හෝ සතුන් පෙළාද, මේ බඳු චූ යම් පෙළීමෙක් වෙසෙසින් පෙළීමෙක් හිංසායෙක් විභිංසායෙක් ගැටීමෙක් වෙසෙසින් ගැටීමෙක් මෙරමාහට හිංසායෙක් වේ ද, මේ විභිංසාධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි නෙක්චම්මධාතු කවර යත් : නෛෂ්ත්‍රමාප්‍රතිසංයුක්ත චූ තර්කයෙක් විතර්ක යෙක් . . . සමාක්සංකල්පයෙක් වේ ද, මේ නෙක්චම්මධාතු යි කියනු ලැබේ. සියලු ම කුශලධර්මයෝ නෙක්චම්මධාතු යි.

එහි අව්‍යාපාදධාතු කවර යත් : අව්‍යාපාදප්‍රතිසංයුක්ත චූ තර්කයෙක් විතර්කයෙක් . . . සමාක්සංකල්පයෙක් වේ ද, මේ අව්‍යාපාදධාතු යි කියනු ලැබේ. සත්ත්වයන් විෂයයෙහි යම් මෙමුභියක් මෙන් වචන අසුරෙක් මෙන් වැඩු බවෙක් මෙමුභීවිත්තවිච්චික්තියෙක් වේ ද, මේ අව්‍යාපාදධාතු යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමා අවිභවයානන්තරණං : අවිභවයානන්තරණං සංසාරයානන්තරණං නිව්ඤ්ඤානන්තරණං සංසාරයානන්තරණං අපච්ඡේදයානන්තරණං වෙතසො අභිනිරෝපනානන්තරණං සමමාසංකප්පො අයං වුච්චති අවිභවයානන්තරණං. යා සන්තොසු කරුණා කරුණායනා කරුණාසිත්තං කරුණාවෙනොවිච්චති, අයං වුච්චති අවිභවයානන්තරණං. ඉමා ඡ ධාතුයො.

ඉති ඉමානි තීණී ඡකකානි, තදෙකඡකිං අභිසංඝාතොති ආභිසංඝාතොති අවධාරණ ධාතුයො භොනති.

සුභතනනානන්තරණං.

264 අවධාරණ ධාතුයො : චක්ඛුධාතු, රූපධාතු, චක්ඛු විඤ්ඤාණධාතු, සොතධාතු, සඤ්ඤාධාතු, සොත විඤ්ඤාණධාතු, ඝානධාතු, ගන්ධධාතු, ඝාන විඤ්ඤාණධාතු, ජීවහාධාතු, රසධාතු, ජීවහා විඤ්ඤාණධාතු, කායධාතු, ජොට්ඨබ්බධාතු, කාය විඤ්ඤාණධාතු, මනොධාතු, ධම්මධාතු, මනො විඤ්ඤාණධාතු.

තඤ්ඤා කතමා චක්ඛුධාතු : යං චක්ඛුං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො ගාමො 'පෙසො. අයං වුච්චති චක්ඛුධාතු.

තඤ්ඤා කතමා රූපධාතු : යං රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය විභවනන්තරණං -පෙ- රූපධාතුපෙසා, අයං වුච්චති රූපධාතු.

තඤ්ඤා කතමා චක්ඛු විඤ්ඤාණධාතු : චක්ඛුඤ්ඤා පටිච්ච රූපෙ ච උපපජ්ජති විතං මනො මානසං හදයං පණ්ඨිරං මනො මනායතනං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛකො තජ්ජා චක්ඛු විඤ්ඤාණධාතු. අයං වුච්චති චක්ඛු විඤ්ඤාණධාතු.

තඤ්ඤා කතමා සොතධාතු : යං සොතං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො ගාමො 'පෙසො. අයං වුච්චති සොතධාතු.

තඤ්ඤා කතමා සඤ්ඤාධාතු : යො සඤ්ඤා චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසානො සප්පට්ඨො -පෙ- සඤ්ඤාධාතුපෙසා, අයං වුච්චති සඤ්ඤාධාතු.

තඤ්ඤා කතමා සොත විඤ්ඤාණධාතු : සොතඤ්ඤා පටිච්ච සඤ්ඤා ච උපපජ්ජති විතං මනො මානසං හදයං පණ්ඨිරං මනො මනායතනං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛකො තජ්ජා සොත විඤ්ඤාණධාතු. අයං වුච්චති සොත විඤ්ඤාණධාතු.

තඤ්ඤා කතමා ඝානධාතු : යං ඝානං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො - පෙ - සුඤ්ඤො ගාමො 'පෙසො, අයං වුච්චති ඝානධාතු

තඤ්ඤා කතමා ගන්ධධාතු : යො ගන්ධො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසානො සප්පට්ඨො -පෙ- ගන්ධධාතු 'පෙසො. අයං වුච්චති ගන්ධධාතු.

තඤ්ඤා කතමා ඝාන විඤ්ඤාණධාතු : ඝානඤ්ඤා පටිච්ච ගන්ධො ච උපපජ්ජති විතං මනො මානසං හදයං පණ්ඨිරං මනො මනායතනං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛකො තජ්ජා ඝාන විඤ්ඤාණධාතු, අයං වුච්චති ඝාන විඤ්ඤාණධාතු.

එහි අවිභිසාධාතු කවර යත් : අවිභිසාප්‍රතිසංයුක්ත වූ තර්කයෙක් විතර්කයෙක් සංකල්පයෙක් අර්ථයෙක් වාර්ථයෙක් (අරමුණෙහි) සිත පිහිටුවීමෙක් සමාක් සංකල්පයෙක් වේ ද, මේ අවිභිසාධාතු යි කියනු ලැබේ. සත්ත්වයන් විෂයයෙහි යම් කරුණායෙක් කරුණාඅයුරෙක් කරුණා ඇති බවෙක් කරුණාවිත්තවිමුක්තියෙක් වේ ද, මේ අවිභිසාධාතු යි කියනු ලැබේ.

මේ ඡේදයෙහි යි.

මෙසේ මේ තුන් ඡේදයෝ ය, ඒ සියල්ල එක්රැස් කොට හකුළවා අටළොස් බාහුවු වෙත්.

සුත්‍රාන්තභාජනිය යි.

264. අටළොස් බාහු කෙනෙකි : වක්ඛුධාතු ය, රූපධාතු ය, වක්ඛුච්ඤ්ඤාධාතු ය සොතධාතු ය, සද්දධාතු ය, සොතච්ඤ්ඤාධාතු ය, සානධාතු ය, ගන්ධධාතු ය, සාන ච්ඤ්ඤාධාතු ය, ජීවිතධාතු ය, රසධාතු ය, ජීවිතච්ඤ්ඤාධාතු ය, කායධාතු ය, ඵොට්ඨබ්බ ධාතු ය, කායච්ඤ්ඤාධාතු ය, මනෝධාතු ය, ධම්මධාතු ය, මනෝච්ඤ්ඤාධාතු යි.

එහි වක්ඛුධාතු කවර යත් : යම් ඇසෙක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ . . . තෙල ඉන්ද්‍රියයෙහි වේ. මේ වක්ඛුධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි රූපධාතු කවර යත් : යම් රූපයෙක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් පැහැසටහන වූයේ . . . තෙල රූපධාතු නමුණු වේ. මේ රූපධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි වක්ඛුච්ඤ්ඤාධාතු කවර යත් : ඇස ද රූප ද නිසා විත්තයෙක් මනසෙක් මානස යෙක් සිතෙක් (පණ්ඩර වූ) භවාංග සිතෙක්, මනසෙක් මන සංඛ්‍යාත වූ මනායතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විඤනයෙක් විඤනයස්කන්ධයෙක් තදනුරූප වූ වක්ඛුච්ඤ්ඤාධාතුයෙක් උපදී ද, මේ වක්ඛුච්ඤ්ඤාධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි සොතධාතු කවර යත් : යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාද රූපය වූයේ . . . තෙල ඉන්ද්‍රියයෙහි වේ. මේ සොතධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි සද්දධාතු කවර යත් : යම් ශබ්දයෙක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්‍රතිස වූ . . . තෙල සද්දධාතු නමුණු වේ. මේ සද්දධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි සොතච්ඤ්ඤාධාතු කවර යත් : කන ද ශබ්දය ද නිසා විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් (පණ්ඩර වූ) භවාංග සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනින්ද්‍රිය යෙක් විඤනයෙක් විඤනයස්කන්ධයෙක් තදනුරූප වූ ශ්‍රෝත්‍රච්ඤ්ඤාධාතුයෙක් උපදී ද, මේ සොතච්ඤ්ඤාධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි සානධාතු කවර යත් : යම් නැහැයෙක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදයෙක් වේ ද . . . තෙල ඉන්ද්‍රියයෙහි වේ. මේ සානධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි ගන්ධධාතු කවර යත් : යම් ගන්ධයෙක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්‍රතිස වූ . . . තෙල ගන්ධධාතු නමුණු වේ. මේ ගන්ධධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි සානච්ඤ්ඤාධාතු කවර යත් : නැහැය ද ගන්ධය ද නිසා සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක්, සිතෙක් භවාංගසිතෙක්, මනසෙක් මනායතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විඤනයෙක් විඤනයස්කන්ධයෙක් තදනුරූප වූ සානච්ඤ්ඤාධාතුයෙක් උපදී ද, මේ සාන ච්ඤ්ඤාධාතු යි කියනු ලැබේ.

නස් කතමා ජීවනාධාතු : යා ජීවනා චතුන්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදො-පෙ-සුඤ්ඤාගාමො 'පෙසො, අයං වුච්චති ජීවනාධාතු.

නස් කතමා රසධාතු : යො රසො චතුන්තං මහාභුතානං උපාදය අභිදසානො සප්පට්ඨො-පෙ-රසධාතු පෙසා, අයං වුච්චති රසධාතු.

නස් කතමා ජීවනාවිඤ්ඤාණධාතු : ජීවනඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උපපජ්ජති චිත්තං-මනො මානසං හදයං පණ්ඨරං මනො මනාසතනං මනිජ්ඣියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො නජ්ජා ජීවනාවිඤ්ඤාණධාතු, අයං වුච්චති ජීවනාවිඤ්ඤාණධාතු.

නස් කතමා කායධාතු : යො කායො චතුන්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදො-පෙ-සුඤ්ඤාගාමො 'පෙසො, අයං වුච්චති කායධාතු.

නස් කතමා ථොට්ඨබ්බධාතු : පඨවිධාතු-පෙ-ථොට්ඨබ්බධාතු පෙසා, අයං වුච්චති ථොට්ඨබ්බධාතු.

නස් කතමා කායවිඤ්ඤාණධාතු : කායඤ්ච පටිච්ච ථොට්ඨබ්බෙ ච උපපජ්ජති චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඨරං මනො මනාසතනං මනිජ්ඣියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො නජ්ජා කායවිඤ්ඤාණධාතු, අයං වුච්චති කායවිඤ්ඤාණධාතු.

නස් කතමා මනොධාතු : චිත්තවිඤ්ඤාණධාතුයා උපපජ්ජතා නිරුඤ්ඤාමනනන්දර උපපජ්ජති චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඨරං මනො මනාසතනං මනිජ්ඣියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො නජ්ජා මනොධාතු, සොඤ්ඤාවිඤ්ඤාණධාතුයා-පෙ-ඝානවිඤ්ඤාණධාතුයා-පෙ-ජීවනා-විඤ්ඤාණධාතුයා -පෙ- කායවිඤ්ඤාණධාතුයා උපපජ්ජතා නිරුඤ්ඤාමනනන්දර උපපජ්ජති චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඨරං මනො මනාසතනං මනිජ්ඣියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො නජ්ජා මනොධාතු, සබ්බධමෙමසු වා පන පඨමසමන්තාභාරෙ උපපජ්ජති චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඨරං මනො මනාසතනං මනිජ්ඣියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො නජ්ජා මනොධාතු, අයං වුච්චති මනොධාතු.

නස් කතමා ධම්මධාතු : වෙදනාකකිකො, සඤ්ඤාකකිකො, සංඛාරකකිකො, යං ව රූපං අභිදසානං අප්පට්ඨං ධම්මාසතනපරියාපනං අසංඛිතා ච ධාතු.

නස් කතමො වෙදනාකකිකො : එකච්චිධෙන වෙදනාකකිකො, එසසසමපසුතෙනා,

දුච්චිධෙන වෙදනාකකිකො : අභි සහෙතුකො, අභි අහෙතුකො,

තිච්චිධෙන වෙදනාකකිකො : අභි කුසලො, අභි අකුසලො අභි අච්චාකතො-පෙ-එවං දසච්චිධෙන වෙදනාකකිකො-පෙ-එවං බහුච්චිධෙන වෙදනාකකිකො, අයං වුච්චති වෙදනාකකිකො.

නස් කතමො සඤ්ඤාකකිකො : එකච්චිධෙන සඤ්ඤාකකිකො, එසසසමපසුතෙනා.

දුච්චිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අභි සහෙතුකො, අභි අහෙතුකො,

තිච්චිධෙන සඤ්ඤාකකිකො-අභි කුසලො අභි අකුසලො අභි අච්චාකතො-පෙ-එවං දසච්චිධෙන සඤ්ඤාකකිකො-පෙ-එවං බහුච්චිධෙන සඤ්ඤාකකිකො. අයං වුච්චති සඤ්ඤාකකිකො.

එහි ජීවිතාධාතු කවර යත් : යම් දිවෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදයෙක් වේ ද . . . තෙල ඉන්‍යාග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ජීවිතාධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි රසධාතු කවර යත් : යම් රසයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්‍රතිස වූ . . . තෙල රසධාතු නමුදු වේ. මේ රසධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි ජීවිතාවිඤ්ඤාණධාතු කවර යත් : දිව ද රස ද නිසා චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් භවාංගසිතෙක්, මනසෙක් මන සංඛ්‍යාත මනාසතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විඤනායෙක් විඤනස්කන්ධයෙක් තදනුරූප වූ ජීවිතාවිඤනධාතුයෙක් උපදී ද, මේ ජීවිතාවිඤ්ඤාණධාතු කියනු ලැබේ.

එහි කායධාතු කවර යත් : යම් කයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදයෙක් වේ ද . . . තෙල ඉන්‍යාග්‍රාම නමුදු වේ. මේ කායධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි ඵොට්ඨබ්බධාතු කවර යත් : පෘථිවිධාතු . . . තෙල ඵොට්ඨබ්බධාතු නමුදු වේ. මේ ඵොට්ඨබ්බධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි කායවිඤ්ඤාණධාතු කවර යත් : කය ද ස්පර්ශය ද නිසා චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් භවාංගසිතෙක් මනසෙක් මනාසතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විඤනායෙක් විඤනස්කන්ධයෙක් තදනුරූප වූ කායවිඤනධාතුයෙක් උපදී ද, මේ කායවිඤ්ඤාණධාතුය යි කියනු ලැබේ.

එහි මනෝධාතු කවර යත් : වක්ෂුර්විඤනධාතුහු ඉපිද නිරුද්ධ වූවහුට සමනන්තර ව චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් භවාංග සිතෙක් මනසෙක් මනාසතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විඤනායෙක් විඤනස්කන්ධයෙක් තදනුරූප මනෝවිඤනධාතුයෙක් උපදී ද, ශ්‍රෝත්‍රවිඤනධාතුහු . . . ස්‍රාණවිඤනධාතුහු . . . ජීවිතාවිඤනධාතුහු . . . කායවිඤනධාතුහු ඉපිද නිරුද්ධ වූවහුට සමනන්තර ව චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් භවාංග සිතෙක් මනසෙක් මනාසතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විඤනායෙක් විඤනස්කන්ධයෙක් තදනුරූප වූ මනෝධාතුයෙක් (උපදී ද) යලි සියලු දහමුත් හෝ උපදනා කල්හි ප්‍රථම සමන්තාභාරය වූ චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් භවාංග සිතෙක්, මනසෙක් මනාසතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විඤනායෙක් විඤනස්කන්ධයෙක් තදනුරූප වූ මනෝධාතුයෙක් උපදී ද, මේ මනෝධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි ධම්මධාතු කවර යත් : වේදනාස්කන්ධ ය, සංඥස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, අනිදර්ශන වූ අප්‍රතිස වූ ධර්මායතනපයඝාපන්ත වූ යම් රූපයෙකුත් වේ ද, අසංඛතධාතුව ද යි.

එහි වේදනාස්කන්ධය කවර යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සහෙකයෙක් ඇත, අහෙකයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ. . . මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ. මේ වේදනාස්කන්ධ යි කියනු ලැබේ.

එහි සංඥස්කන්ධය කවර යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙකයෙක් ඇත, අහෙකයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ. . . මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ. මේ සංඥස්කන්ධ යි කියනු ලැබේ.

තත් කතමො සඛිං රකකිකො : එකවිධෙන සඛිං රකකිකො විතත සමපයුතො,

දුච්චෙන සඛිං රකකිකො : අපී හෙතු අපී න හෙතු,

තිච්චෙන සඛිං රකකිකො : අපී කුසලො අපී අකුසලො අපී අව්‍යාකතො -පෙ- එවි. දසවිධෙන සඛිං රකකිකො -පෙ- එවි. බහු- විධෙන සඛිං රකකිකො. අයං චූචති සඛිං රකකිකො.

තත් කතමං රූපං අනිදසනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපනනං : ඉපීච්චියං-පෙ-කබලිංකාරෙ අභාරෙ. ඉදං චූචති රූපං අනිදසනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපනනං.

තත් කතමා අසඛිතා ධාතු : රුගකකියො දෙසකකියො මොහකකියො. අයං චූචති අසඛිතා ධාතු. අයං චූචති ධම්මධාතු.

තත් කතමා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු : චක්ඛු විඤ්ඤාණධාතුයා උප්පජ්ඣා නිරුඤ්ඤාණධාතුයා උප්පජ්ඣා මනෝධාතු, මනෝධාතුයා'පි උප්පජ්ඣා නිරුඤ්ඤාණධාතු උප්පජ්ඣා විතතං මනෝ මානසං, හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනාසතනං මනිච්චියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, සොතවිඤ්ඤාණධාතුයා-පෙ-භානවිඤ්ඤාණධාතුයා-පෙ-ජීවහා විඤ්ඤාණධාතුයා-පෙ-කායවිඤ්ඤාණධාතුයා උප්පජ්ඣා නිරුඤ්ඤාණධාතු උප්පජ්ඣා මනෝධාතු, මනෝධාතුයා'පි උප්පජ්ඣා නිරුඤ්ඤාණධාතු උප්පජ්ඣා විතතං මනෝ මානසං-පෙ-තජ්ජා, මනෝ-විඤ්ඤාණධාතු' මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ඣා විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනාසතනං මනිච්චියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, අයං චූචති මනෝ-විඤ්ඤාණධාතු.

අභිධම්මභාෂණියං.

265. අව්‍යාකතා ධාතුයො, චක්ඛුධාතු, රූපධාතු, චක්ඛු විඤ්ඤාණධාතු, සොතධාතු, සද්ධධාතු, සොතවිඤ්ඤාණධාතු, භානධාතු, ගකිධාතු, භානවිඤ්ඤාණධාතු, ජීවහාධාතු, රසධාතු, ජීවහා විඤ්ඤාණධාතු, කායධාතු ඓද්ධිච්චධාතු, කායවිඤ්ඤාණධාතු, මනෝධාතු, ධම්මධාතු, මනෝ-විඤ්ඤාණධාතු.

266. අව්‍යාකතනං ධාතුනං කති කුසලා කති අකුසලා කති අව්‍යාකතා -පෙ- කති සරණා කති අරණා :

සොලුස ධාතුයො අව්‍යාකතා, ද්වෙ ධාතුයො සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

එහි සංස්කාරස්කන්ධය කවර යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : විත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු වූයෙක් ඇත, හෙතු නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ. . . . මෙසේ බහු ප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ. මේ සංස්කාරස්කන්ධය කියනු ලැබේ.

එහි අනිදර්ශන වූ අප්‍රතිස වූ ධර්මායතනපයඝාපන්න වූ රූපය කවර යත් : ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය ය . . . කවලීකාරාහාර යි. මේ අනිදර්ශන වූ අප්‍රතිස වූ ධර්මායතනපයඝා පන්න වූ රූපය යි කියනු ලැබේ.

එහි අසංඛ්‍යාතධාතු කවර යත් : රාගක්ෂය ය, දෛෂක්ෂය ය, මොහක්ෂය යි. මේ අසංඛ්‍යාතධාතු යි කියනු ලැබේ. මේ ධම්මධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි මනෝවිඤ්ඤාණධාතු කවර යත් : වක්ෂුර්විඤනධාතුහු ඉපිද නිරුද්ධ වූවහුට සමනන්තර ව මනෝධාතුව උපදී. මනෝධාතුහු ද ඉපිද නිරුද්ධ වූවහුට සමනන්තර ව (යම්) විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාංග සිතෙක් මනසෙක් මනායතන යෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විඤනයෙක් විඤනස්කන්ධයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤනධාතු වෙක් උපදී ද, ශ්‍රොත්‍රවිඤනධාතුහු . . . ශ්‍රාණවිඤනධාතුහු . . . ජිභ්වාවිඤනධාතුහු . . . කායවිඤනධාතුහු . . . ඉපිද නිරුද්ධ වූවහුට සමනන්තර ව මනෝධාතුව උපදී, මනෝධාතුහු ද ඉපිද නිරුද්ධ වූවහුට සමනන්තර ව (යම්) විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝ විඤනධාතුවෙක් (උපදී ද) මනස ද ධර්මයන් ද නිසා (යම්) විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාංග සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විඤනයෙක් විඤනස්කන්ධයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤනධාතුවෙක් උපදී ද, මේ මනෝවිඤනධාතු යි කියනු ලැබේ.

අභිධර්මභාජනිය යි.

265. ධාතුහු අටළොස් දෙනෙකි : වක්ඛුධාතු ය, රූපධාතු ය, වක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු සොතධාතු ය, සද්දධාතු ය, සොතවිඤ්ඤාණධාතු ය, ඝානධාතු ය ගන්ධධාතු ය, ඝාන විඤ්ඤාණධාතු ය, ජීවිහාධාතු ය, රසධාතු ය, ජීවිහාවිඤ්ඤාණධාතු ය, කායධාතු ය, ථොට්ඨබ්බධාතු , කායවිඤ්ඤාණධාතු ය, මනෝධාතු ය, ධම්මධාතු ය, මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතු යි.

266. අටළොස් ධාතූන් අතුරෙහි කුශලයෝ කෙතෙක් ද අකුශලයෝ කෙතෙක් ද අව්‍යාකෘතයෝ කෙතෙක් ද . . . සරණයෝ කෙතෙක් ද අරණයෝ කෙතෙක් ද යත් :

මොළොස් ධාතු කෙතෙක් අව්‍යාකෘතයහ, ධාතුහු දෙදෙනෙක් කුශල වන්තාහ, අකුශල වන්තාහ, අව්‍යාකෘත වන්තාහු ය.

දස ධාතුයො න චත්තබ්බා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාති'පි, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාති'පි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාති'පි. පඤ්චධාතුයො අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා. කායවිඤ්ඤණධාතු සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා. මනෝවිඤ්ඤණධාතු සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා. ධම්මධාතු සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා. සියා න චත්තබ්බා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාති'පි, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාති'පි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාති'පි.

දස ධාතුයො නෙව විපාකන විපාකධම්මමො, පඤ්ච ධාතුයො විපාකා, මනෝධාතු සියා විපාකා සියා නෙව විපාකන විපාකධම්මමො. ද්වේ ධාතුයො සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මමො, සියා නෙව විපාකන විපාකධම්මමො.

දස ධාතුයො උපාදිනනුපාදනියා, සද්ධධාතු අනුපාදිනනුපාදනියා, පඤ්ච ධාතුයො සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, ද්වේ ධාතුයො සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා.

සොලස ධාතුයො අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, ද්වේ ධාතුයො සියා සංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා.

පණණ්රස ධාතුයො අවිචක්ක අවිචාරා. මනෝධාතු සවිචක්ක සවිචාරා. මනෝවිඤ්ඤණධාතු සියා සවිචක්ක සවිචාරා, සියා අවිචක්ක සවිචාරමිත්තා, සියා අවිචක්ක අවිචාරා. ධම්මධාතු සියා සවිචක්ක සවිචාරා, සියා අවිචක්ක සවිචාරමිත්තා, සියා අවිචක්ක අවිචාරා, සියා න චත්තබ්බා සවිචක්ක සවිචාරාති'පි අවිචක්ක සවිචාරමිත්තාති'පි අවිචක්ක අවිචාරාති'පි.

දස ධාතුයො න චත්තබ්බා පිතිසභගතාති'පි සුඛසභගතාති'පි උපෙකඛා සභගතාති'පි. පඤ්චධාතුයො උපෙකඛා සභගතා. කායවිඤ්ඤණධාතු න පිතිසභගතා, සියා සුඛසභගතා, න උපෙකඛා සභගතා, සියා න චත්තබ්බා සුඛසභගතාති'පි. ද්වේ ධාතුයො සියා පිතිසභගතා, සියා සුඛසභගතා, සියා උපෙකඛා සභගතා, සියා න චත්තබ්බා පිතිසභගතාති'පි සුඛසභගතාති'පි උපෙකඛා සභගතාති'පි.

සොලස ධාතුයො නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභානබ්බා. ද්වේ ධාතුයො සියා දසසනෙන පභානබ්බා, සියා භාවනාය පභානබ්බා සියා නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභානබ්බා.

සොලස ධාතුයො නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකා. ද්වේ ධාතුයො සියා දසසනෙන පභානබ්බභෙතුකා, සියා භාවනාය පභානබ්බභෙතුකා, සියා නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකා.

සොලස ධාතුයො නෙව ආචයගාමි නාපචයගාමිනො. ද්වේ ධාතුයො සියා ආචයගාමිනො, සියා අපචයගාමිනො, සියා නෙව ආචයගාමි නාපචයගාමිනො.

සොලස ධාතුයො නෙව සෙඛා නාසෙඛා. ද්වේ ධාතුයො සියා සෙඛා, සියා අසෙඛා, සියා නෙව සෙඛා නාසෙඛා.

දශධාතු කෙනෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තභයී ද දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තභයී ද උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තභයී ද නො කියයුතු වන්නාහ. ධාතුහු පස් දෙනෙක් උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තභයහ. කායවිඤ්ඤාධාතුව සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය. ධර්මධාතුව සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය, සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යී ද දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යී ද උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යී ද නො කියයුතු වන්නේ යී.

දශධාතු කෙනෙක් නො මැ විපාක වූ නො ද විපාකස්වභාවධර්මයහ. ධාතුහු පස් දෙනෙක් විපාකයහ. මනෝධාතු විපාක වන්නේ ය, නො මැ විපාක වූ නො ද විපාක ස්වභාවධර්ම වන්නේ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් විපාක වන්නාහ, විපාකස්වභාවධර්ම වන්නාහ, නො මැ විපාක වූ නොද විපාකස්වභාවධර්ම වන්නාහු ය.

දශධාතු කෙනෙක් උපාදින්නොපාදනියහ. ශබ්දධාතුව අනුපාදින්නොපාදනිය ය. ධාතුහු පස් දෙනෙක් උපාදින්නොපාදනිය වන්නාහ, අනුපාදින්නොපාදනිය වන්නාහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් උපාදින්නොපාදනිය වන්නාහ, අනුපාදින්නොපාදනිය වන්නාහ, අනුපාදින්නොපාදනිය වන්නාහු ය.

සොළොස් ධාතුහු අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශිකයහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් සංක්ලිෂ්ට සංක්ලෙශික වන්නාහ, අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශික වන්නාහ, අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලෙශික වන්නාහු ය.

පසළොස් ධාතු කෙනෙක් අචිතර්කඅචිචාරයහ. මනෝධාතුව සචිතර්කසචිචාර ය. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව සචිතර්කසචිචාර වන්නේ ය, අචිතර්කචිචාරමාත්‍ර වන්නේ ය, අචිතර්කඅචිචාර වන්නේ ය. ධර්මධාතුව සචිතර්කසචිචාර වන්නේ ය, අචිතර්කචිචාර මාත්‍ර වන්නේ ය, අචිතර්කඅචිචාර වන්නේ ය, සචිතර්කසචිචාර යී ද අචිතර්කචිචාරමාත්‍ර යී ද අචිතර්කඅචිචාර යී ද නො කියයුතු වන්නේ යී.

දශධාතුහු ප්‍රීතියහගතභයී ද සුඛසහගතභයී ද උපෙක්ෂාසහගතභයී ද නො කිය යුක්තාහ. ධාතුහු පස් දෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගතයහ. කායවිඤ්ඤාධාතුව ප්‍රීතියහගත නො වෙයි, සුඛසහගත වන්නේ ය, උපෙක්ෂාසහගත නො වෙයි, සුඛසහගත යී නො කිය යුතු වන්නේ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් ප්‍රීතියහගත වන්නාහ, සුඛසහගත වන්නාහ, උපෙක්ෂා සහගත වන්නාහ, ප්‍රීතියහගතභයී ද සුඛසහගතභයී ද උපෙක්ෂාසහගතභයී ද නො කියයුතු වන්නාහු ය.

සොළොස්ධාතුහු නො මැ දර්ශනයෙන් නොද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වන්නාහ, නො මැ දර්ශනයෙන් නොද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වන්නාහු ය.

සොළොස් ධාතුහු නො මැ දර්ශනයෙන් නොද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇත්තාහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක වන්නාහ, නො මැ දර්ශනයෙන් නොද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක වන්නාහු ය.

සොළොස් ධාතුහු නො ම ආවයගාමී වූ නො ද අපවයගාමී වෙති. ධාතුහු දෙදෙනෙක් ආවයගාමී වන්නාහ, අපවයගාමී වන්නාහ, නො මැ ආවයගාමී වූ නොද අපවයගාමී වන්නාහු ය.

සොළොස් ධාතුහු නො මැ ශෛක්ෂ වූ නොද අශෛක්ෂයහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් ශෛක්ෂ වන්නාහ, අශෛක්ෂ වන්නාහ, නො මැ ශෛක්ෂ නොද අශෛක්ෂ වන්නාහු ය.

සොළස බාහුයො පරිත්තා. ද්වෙ බාහුයො සියා පරිත්තා, සියා මහග්ගතා, සියා අප්පමාණා.

දස බාහුයො අනාරමමණා. ඡ බාහුයො පරිත්තාරමමණා. ද්වෙ බාහුයො සියා පරිත්තාරමමණා, සියා මහග්ගතාරමමණා, සියා අප්පමාණාරමමණා. සියා න චත්තබ්බා. පරිත්තාරමමණාති'පි මහග්ගතාරමමණාති'පි අප්පමාණාරමමණාති'පි.

සොළස බාහුයො මජ්ඣමා. ද්වෙ බාහුයො සියා භිනා, සියා මජ්ඣමා, සියා පණීතා.

සොළස බාහුයො අනියතා. ද්වෙ බාහුයො සියා මිච්ඡන්තනීයතා, සියා සමමත්තනීයතා, සියා අනියතා.

දස බාහුයො අනාරමමණා. ඡ බාහුයො න චත්තබ්බා මග්ගාරමමණා-ති'පි මග්ගභෙතුකාති'පි මග්ගාධිපතීනොති'පි. ද්වෙ බාහුයො සියා මග්ගාරමමණා, සියා මග්ගභෙතුකා, සියා මග්ගාධිපතීනො. සියා න චත්තබ්බා මග්ගාරමමණාති'පි මග්ගභෙතුකාති'පි මග්ගාධිපතීනොති'පි.

දස බාහුයො සියා උප්පත්තා, සියා උප්පාදිනො, සියා න චත්තබ්බා අනුප්පත්තාති. සද්ධබාහු සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා න චත්තබ්බා උප්පාදිතීති. ඡ බාහුයො සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා' සියා උප්පාදිනො. ධම්මබාහු සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා, සියා උප්පාදිතී, සියා න චත්තබ්බා උප්පත්තාති'පි අනුප්පත්තාති'පි උප්පාදිතීති'පි.

සත්තරස බාහුයො සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පත්තා. ධම්මබාහු සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පත්තා, සියා න චත්තබ්බා අතීතාති'පි අනාගතාති'පි පච්චුප්පත්තාති'පි.

දස බාහුයො අනාරමමණා. ඡ බාහුයො පච්චුප්පත්තාරමමණා. ද්වෙ බාහුයො සියා අතීතාරමමණා, සියා අනාගතාරමමණා, සියා පච්චුප්පත්තාරමමණා, සියා න චත්තබ්බා අතීතාරමමණාති'පි අනාගතාරමමණාති'පි, පච්චුප්පත්තාරමමණාති'පි.

සියා අජ්ඣත්තා, සියා බහිඤ්ඤා, සියා අජ්ඣත්තබහිඤ්ඤා.

දස බාහුයො අනාරමමණා. ඡ බාහුයො සියා අජ්ඣත්තාරමමණා, සියා බහිඤ්ඤාරමමණා, සියා අජ්ඣත්තබහිඤ්ඤාරමමණා. ද්වෙ බාහුයො සියා අජ්ඣත්තාරමමණා, සියා බහිඤ්ඤාරමමණා, සියා අජ්ඣත්තබහිඤ්ඤාරමමණා, සියා න චත්තබ්බා අජ්ඣත්තාරමමණාති'පි බහිඤ්ඤාරමමණාති'පි අජ්ඣත්ත-බහිඤ්ඤාරමමණාති'පි.

රූපබාහු සනිදස්සනසප්පට්ඨා. නච බාහුයො අනීදස්සන සප්පට්ඨා. අච්චි බාහුයො අනීදස්සන අප්පට්ඨා.

267. සත්තරස බාහුයො න භෙතු. ධම්මබාහු සියා භෙතු, සියා න භෙතු.

සොළස බාහුයො අභෙතුකා. ද්වෙ බාහුයො සියා සභෙතුකා, සියා අභෙතුකා.

සොළස බාහුයො භෙතුච්චප්පත්තා. ද්වෙ බාහුයො සියා භෙතු-සමප්පත්තා, සියා භෙතුච්චප්පත්තා.

සොළොස් ධාතුහු පරිත්තයහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් පරිත්ත වන්තාහ, මහද්ගත වන්තාහ, අප්‍රමාණ වන්තාහු ය.

දශධාතු කෙනෙක් අනාලම්බනයහ. ධාතුහු සදෙනෙක් පරිත්තාලම්බනයහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් පරිත්තාලම්බන වන්තාහ, මහද්ගතාලම්බන වන්තාහ, අප්‍රමාණාලම්බන වන්තාහ, පරිත්තාලම්බන යි ද මහද්ගතාලම්බන යි ද අප්‍රමාණාලම්බන යි ද නො කිය යුතු වන්තාහු ය.

සොළොස් ධාතුහු මධ්‍යමයෝ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් භීත වන්තාහ, මධ්‍යම වන්තාහ, ප්‍රභීත වන්තාහු ය.

සොළොස් ධාතුහු අනියතයහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් මීර්යාත්වනියත වන්තාහ, සමාක්ත්වනියත වන්තාහ, අනියත වන්තාහු ය.

දශධාතුහු අනාලම්බනයහ. ධාතුහු සදෙනෙක් මාර්ගාලම්බනය යි ද මාර්ගහෙතුක යි ද මාර්ගාධිපති යි ද නො කියයුත්තාහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් මාර්ගාලම්බන වන්තාහ, මාර්ග හෙතුක වන්තාහ, මාර්ගාධිපති වන්තාහ, මාර්ගාලම්බනය යි ද මාර්ගහෙතුක යි ද මාර්ගාධිපති යි ද නො කියයුතු වන්තාහු ය.

දශධාතුහු උත්පන්න වන්තාහ, උත්පාදී වන්තාහ, අනුත්පන්න යි නො කියයුතු වන්තාහ. ශබ්දධාතුව උත්පන්න වන්නේ ය, අනුත්පන්න වන්නේ ය, උත්පාදීනී යි නො කියයුතු ය. ධාතුහු සදෙනෙක් උත්පන්න වන්තාහ, අනුත්පන්න වන්තාහ, උත්පාදී වන්තාහ. ධර්මධාතුව උත්පන්න වන්නේ ය, අනුත්පන්න වන්නේ ය, උත්පාදීනී වන්නේ ය, උත්පන්න යි ද අනුත්පන්න යි ද උත්පාදීනී යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සතළොස් ධාතුහු අතීත ද වන්තාහ, අනාගත ද වන්තාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්න ද වන්තාහු ය. ධර්මධාතුව අතීත ද වන්නේ ය, අනාගත ද වන්නේ ය, ප්‍රත්‍යුත්පන්න ද වන්නේ ය, අතීත යි ද අනාගත යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්න යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

ධාතු දශයෙක් අනාලම්බන ය. ධාතු සයෙක් ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් අතීතාලම්බන ද වන්තාහ, අනාගතාලම්බන ද වන්තාහු ය, අතීතාලම්බන යි ද අනාගතාලම්බන යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන යි ද නො කියයුතු ද වන්තාහු යි.

අටළොස් ධාතුහු අධ්‍යාත්ම ද වන්තාහ, බාහිර ද වන්තාහ, අධ්‍යාත්මබාහිර ද වන්තාහු යි.

ධාතු දශයෙක් අනාලම්බන ය. ධාතු සයෙක් අධ්‍යාත්මාලම්බන ද වන්නේ ය, බාහිරාලම්බන ද වන්නේ ය, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන ද වන්නේ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් අධ්‍යාත්මාලම්බන ද වන්තාහ, බාහිරාලම්බන ද වන්තාහ, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන ද වන්තාහු ය, අධ්‍යාත්මාලම්බන යි ද බාහිරාලම්බන යි ද අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන යි ද නො කියයුතු ද වන්තාහු යි.

රූපධාතුව සනිදර්ශනසප්‍රතිස ය. ධාතුහු නව දෙනෙක් අනිදර්ශන සප්‍රතිසයෝ ය. ධාතුහු අටදෙනෙක් අනිදර්ශන අප්‍රතිසයෝ යි.

267. ධාතුහු සතළොස් දෙනෙක් හෙතු නො වෙති. ධර්මධාතු හෙතු ද වෙයි, නො ද හෙතු වෙ.

සොළොස් ධාතුහු අහෙතුකයෝ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් සහෙතුකයෝ ද වෙති, අහෙතුකයෝ ද වෙත්.

සොළොස් ධාතුහු හෙතුවිප්‍රසුක්තයෝ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් හෙතුසම්ප්‍රසුක්ත ද වන්තාහ, හෙතුවිප්‍රසුක්ත ද වන්තාහු යි.

සොලස බාහුයො න චත්තබ්බො හෙතු වෙච සහෙතුකාතිපි, සහෙතුකා වෙච න ච හෙතුතිපි. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න චත්තබ්බො හෙතු වෙච සහෙතුකාති, සියා සහෙතුකා වෙ ච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බො සහෙතුකා වෙච න ච හෙතුති. ධම්මබාහු සියා හෙතු වෙච සහෙතුකා ච, සියා සහෙතුකා වෙච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බො හෙතු වෙච සහෙතුකාතිපි, සහෙතුකා වෙච න ච හෙතුතිපි.

සොලස බාහුයො න චත්තබ්බො හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුත්තාතිපි, හෙතුසම්පයුත්තා වෙච න ච හෙතුතිපි. මනො විඤ්ඤාණබාහු න චත්තබ්බො හෙතු වෙච හෙතු සම්පයුත්තා ති, සියා හෙතුසම්පයුත්තා වෙච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බො හෙතුසම්පයුත්ත වෙච න ච හෙතුති. ධම්මබාහු සියා හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුත්තා ච, සියා හෙතුසම්පයුත්තා වෙච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බො හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුත්තාතිපි හෙතු සම්පයුත්තා වෙච න ච හෙතුතිපි.

සොලස බාහුයො න හෙතු අහෙතුකා. මනොවිඤ්ඤාණබාහු සියා න හෙතු සහෙතුකා, සියා න හෙතු අහෙතුකා. ධම්මබාහු සියා න හෙතු සහෙතුකා, සියා න හෙතු අහෙතුකා, සියා න චත්තබ්බො න හෙතු සහෙතුකාතිපි න හෙතු අහෙතුකාතිපි.

268. සත්තරස බාහුයො සප්පච්චයා. ධම්මබාහු සියා සප්පච්චයා, සියා අප්පච්චයා.

සත්තරස බාහුයො සඛ්ඛතා. ධම්මබාහු සියා සඛ්ඛතා, සියා අසඛ්ඛතා,

රූපබාහු සනිදසසනා. සත්තරස බාහුයො අනිදසසනා.

දස බාහුයො සප්පට්ඨා. අට්ඨ බාහුයො අප්පට්ඨා.

දස බාහුයො රූපා. සත්තබාහුයො අරූපා. ධම්මබාහු සියා රූපා සියා අරූපා.

සොලස බාහුයො ලොකියා. ද්දෙ බාහුයො සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

කෙනචී විඤ්ඤායා, කෙනචී න විඤ්ඤායා.

269. සත්තරස බාහුයො නො ආසවා. ධම්මබාහු සියා ආසවා, සියා නො ආසවා.

සොලස බාහුයො සාසවා. ද්දෙ බාහුයො සියා සාසවා, සියා අනාසවා,

සොලස බාහුයො ආසවවිප්පයුත්තා. ද්දෙ බාහුයො සියා ආසව සම්පයුත්තා, සියා ආසවවිප්පයුත්තා.

සොලස බාහුයො න චත්තබ්බො ආසවා වෙච සාසවාති, සාසවා වෙච නො ච ආසවා. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න චත්තබ්බො ආසවො වෙච සාසවාති, සියා සාසවා වෙච නො ච ආසවො සියා න චත්තබ්බො සාසවා වෙච නො ච ආසවොති. ධම්මබාහු සියා ආසවො වෙච සාසවා ච, සියා සාසවා වෙච නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බො ආසවො වෙච සාසවා තිපි, සාසවා වෙච නො ච ආසවො'තිපි.

සොළොස් බාහුහු හෙතු ද වූ ම සහෙතුක සී ද සහෙතුක ද වූ ම නොද හෙතු සී ද නො කියයුතු වන්නාහු ය. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව හෙතු ද වූ ම සහෙතුකයෙකු සී නො කිය යුතු වෙයි, සහෙතුක ද වූ ම නොද හෙතු වන්නේ ය. සහෙතුක ද වූ ම නොද හෙතු සී නො කියයුතු ද වන්නේ ය. ධර්මධාතුව හෙතු ද වූ ම සහෙතුක ද වන්නේ ය, සහෙතුක ද වූ ම නොද හෙතු වන්නේ ය, හෙතු ද වූ ම සහෙතුක සී ද සහෙතුක ද වූ ම නොද හෙතු සී ද නො කියයුතු වන්නේ සී.

සොළොස් බාහුහු හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තහ සී ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද හෙතු සී ද නො කියයුතු වන්නාහ. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත යෙකු සී නො කියයුත්තේ ය, හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද හෙතු වන්නේ ය. හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නො ද හෙතු සී ද නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්ම ධාතුව හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෙක් ද වන්නේ ය, හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද හෙතු වන්නේ ය, හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෙකු සී ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද හෙතුසෙකු සී ද නො කියයුතු වන්නේ සී.

සොළොස් බාහුහු හෙතු නො වූ අහෙතුකයෝ ය. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ද වන්නේ ය. ධර්මධාතුව හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙකු සී ද හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙකු සී ද නො කියයුතු වන්නේ සී.

268. සකළොස් බාහුහු සප්තයෝ ය. ධර්මධාතුව සප්තය ද වන්නේ ය, අප්තය ද වන්නේ සී.

සකළොස් බාහුහු සංඛතයෝ ය. ධර්මධාතුව සංඛත ද වන්නේ ය, අසංඛත ද වන්නේ සී.

රූපධාතුව සනිදර්ශන ය. සකළොස් බාහුහු අනිදර්ශනයෝ සී.

ධාතු දශයෙක් සප්තීස ය. ධාතු අටෙක් අප්තීස සී.

ධාතු දශයෙක් රූපී ය. ධාතු සතෙක් අරූපී ය. ධර්මධාතුව රූපී ද වන්නේ ය, අරූපී ද වන්නේ සී.

ධාතු සොළොසෙක් ලොකීක ය. බාහුහු දෙදෙනෙක් ලොකීක ද වන්නාහ, ලොකොත්තර ද වන්නාහු සී.

අටළොස් බාහුහු (වක්ඡුර්විඤ්ඤාදී) කිසිවකින් දතයුක්තාහ, කිසි විඤ්ඤායෙකින් නො දතයුක්තාහු සී.

269. සකළොස් බාහුහු ආසුව නො වෙකි. ධර්මධාතුව ආසුව ද වන්නේ ය, ආසුව නොද වන්නේ සී.

සොළොස් බාහුහු සාසුවයෝ ය. බාහුහු දෙදෙනෙක් සාසුව ද වන්නාහු, අනාසුව ද වන්නාහු ය.

සොළොස් බාහුහු ආසුවච්ඡ්‍රයුක්තයෝ ය, බාහුහු දෙදෙනෙක් ආසුව සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, ආසුවච්ඡ්‍රයුක්ත ද වන්නාහු සී.

සොළොස් බාහුහු ආසුව ද වූ ම සාසුවයෝ සී නො කියයුත්තාහ, සාසුව ද වූ ම නොද ආසුවයෝ වෙකි. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව ආසුව ද වූයේ ම සාසුවයෙකු සී නො කියයුතු ය, සාසුව ද වූ ම නොද ආසුවයෙක් වන්නේ ය, සාසුව ද වූයේ ම නොද ආසුවයෙකු සී නො කිය යුතු වන්නේ ය. ධර්මධාතුව ආසුවයෙක් ද වූයේ ම සාසුව ද වන්නේ ය, සාසුව ද වූයේ ම නොද ආසුවයෙක් වන්නේ ය. ආසුවයෙක් ද වූ ම සාසුව සී ද සාසුව ද වූයේ ම නොද ආසුවයෙකු සී ද නො කියයුතු වන්නේ සී.

සෞඛ්‍ය මානව විද්‍යා නිවහනකට, ආසවා වේලි ආසවන සම්ප්‍රදායකි, ආසවන සම්ප්‍රදාය වෙලි නොව ආසවා කි. මනෝ විද්‍යාඥයන්ගේ නිවහනකට, ආසවන වෙලි ආසවන සම්ප්‍රදායකි, සිය ආසවන සම්ප්‍රදාය වෙලි නොව ආසවන, සිය නිවහනකට ආසවන සම්ප්‍රදාය වෙලි නොව ආසවන, සිය ආසවන සම්ප්‍රදාය ව, සිය ආසවන සම්ප්‍රදාය වෙලි නොව ආසවන, සිය නිවහනකට ආසවන වෙලි ආසවන සම්ප්‍රදායකි, ආසවන සම්ප්‍රදාය වෙලි නොව ආසවන කි.

සෞඛ්‍ය මානව විද්‍යා ආසවන සම්ප්‍රදායය. දෙව මානව විද්‍යා සිය ආසවන සම්ප්‍රදායය, සිය ආසවන සම්ප්‍රදායය, සිය නිවහනකට ආසවන සම්ප්‍රදායය කි ආසවන සම්ප්‍රදායය.

270. සාමාන්‍ය මානව විද්‍යා නො සිදුකරන. බලවේග සිය සිදුකරන, සිය නො සිදුකරන.

සෞඛ්‍ය මානව විද්‍යා සිදුකරන. දෙව මානව විද්‍යා සිය සිදුකරන, සිය අසිදුකරන.

සෞඛ්‍ය මානව විද්‍යා සිදුකරන සම්ප්‍රදාය. දෙව මානව විද්‍යා සිය සිදුකරන සම්ප්‍රදාය, සිය සිදුකරන සම්ප්‍රදාය.

සෞඛ්‍ය මානව විද්‍යා නිවහනකට සිදුකරන වෙලි සිදුකරන කි, සිදුකරන වෙලි නොව සිදුකරන. මනෝ විද්‍යාඥයන්ගේ නිවහනකට සිදුකරන වෙලි සිදුකරන කි, සිය සිදුකරන වෙලි නොව සිදුකරන, සිය නිවහනකට සිදුකරන වෙලි නොව සිදුකරන, බලවේග සිය සිදුකරන වෙලි සිදුකරන ව, සිය සිදුකරන වෙලි නොව සිදුකරන, සිය නිවහනකට සිදුකරන වෙලි සිදුකරන කි සිදුකරන වෙලි නොව සිදුකරන කි.

සෞඛ්‍ය මානව විද්‍යා නිවහනකට සිදුකරන වෙලි සිදුකරන සම්ප්‍රදායකි, සිදුකරන සම්ප්‍රදාය වෙලි නොව සිදුකරන කි. මනෝ විද්‍යාඥයන්ගේ නිවහනකට සිදුකරන වෙලි සිදුකරන සම්ප්‍රදායකි, සිය සිදුකරන සම්ප්‍රදාය වෙලි නොව සිදුකරන, සිය නිවහනකට සිදුකරන සම්ප්‍රදාය වෙලි නොව සිදුකරන, සිය සිදුකරන සම්ප්‍රදාය ව, සිය සිදුකරන සම්ප්‍රදාය වෙලි නොව සිදුකරන, සිය නිවහනකට සිදුකරන වෙලි සිදුකරන සම්ප්‍රදායකි, සිදුකරන සම්ප්‍රදාය වෙලි නොව සිදුකරන කි.

සෞඛ්‍ය මානව විද්‍යා සිදුකරන සම්ප්‍රදාය සිදුකරන. දෙව මානව විද්‍යා සිය සිදුකරන සම්ප්‍රදාය සිදුකරන සම්ප්‍රදාය, සිය නිවහනකට සිදුකරන සම්ප්‍රදාය සිදුකරන කි, සිදුකරන සම්ප්‍රදාය සිදුකරන කි.

271. සාමාන්‍ය මානව විද්‍යා - නො ගනී. බලවේග සිය ගනී, සිය නො ගනී.

සෞඛ්‍ය මානව විද්‍යා ගනී. දෙව මානව විද්‍යා සිය ගනී, සිය අගනී.

සෞඛ්‍ය මානව විද්‍යා ගනී සම්ප්‍රදාය. දෙව මානව විද්‍යා සිය ගනී සම්ප්‍රදාය, සිය ගනී සම්ප්‍රදාය.

සොළොස් බාහු ආසුව ද වුවාහු ම ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත යි ද ආසුව සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද ආසුවහ යි ද නො කියයුත්තාහ. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව ආසුව ද වූයේ ම ආසුවසම්ප්‍රයුක්තයෙකැ යි නො කියයුත්තේ ය, ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද ආසුව ද වන්නේ ය, ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද ආසුවයෙකැ යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මධාතුව ආසුවයෙක් ද වූයේ ම ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද ආසුවයෙක් වන්නේ ය, ආසුවයෙක් ද වූයේ ම ආසුවසම්ප්‍රයුක්තයෙකැ යි ද ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද ආසුවයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සොළොස් බාහු ආසුවච්ඡුක්තසාසුවයෝ ය. බාහු දෙදෙනෙක් ආසුවච්ඡුක්ත සාසුව ද වන්නාහ, ආසුවච්ඡුක්තඅනාසුව ද වන්නාහ, ආසුවච්ඡුක්තසාසුවහ යි ද ආසුවච්ඡුක්තඅනාසුවහ යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

270. සකළොස් බාහු සංයෝජනයෝ නො වෙති. ධර්මධාතුව සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජන නොද වන්නේ යි.

සොළොස් බාහු සංයෝජනීය වන්නාහ. බාහු දෙදෙනෙක් සංයෝජනීය ද වන්නාහ, අසංයෝජනීය ද වන්නාහු යි.

සොළොස් බාහු සංයෝජනච්ඡුක්තයෝ ය. බාහු දෙදෙනෙක් සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, සංයෝජනච්ඡුක්ත ද වන්නාහු යි.

සොළොස් බාහු සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනීයහ යි නො කියයුත්තාහ, සංයෝජනීය ද වුවාහු ම නොද සංයෝජනය වෙති. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනීයයෙකැ යි නො කියයුතු ය, සංයෝජනීය ද වූ ම නොද සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජනීය ද වූ ම නොද සංයෝජන යි නො කියයුතු ද වන්නේ ය. ධර්ම ධාතුව සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනීය ද වන්නේ ය, සංයෝජනීය ද වූ ම නොද සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනීය යි ද සංයෝජනීය ද වූ ම නොද සංයෝජන යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

සොළොස් බාහු සංයෝජන වුවාහු ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නොද සංයෝජනහ යි ද නො කියයුත්තාහ. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත යි නො කියයුතු ය, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද සංයෝජන යි නො කියයුතු ද වන්නේ ය. ධර්මධාතුව සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත යි ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද සංයෝජන යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

සොළොස් බාහු සංයෝජනච්ඡුක්තසංයෝජනීයයෝ වෙති. බාහු දෙදෙනෙක් සංයෝජනච්ඡුක්ත සංයෝජනීය ද වන්නාහ, සංයෝජනච්ඡුක්තඅසංයෝජනීය ද වන්නාහ, සංයෝජනච්ඡුක්තසංයෝජනීයහ යි ද සංයෝජනච්ඡුක්තඅසංයෝජනීයහ යි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු යි.

271. සකළොස් බාහු ශ්‍රන්ථයෝ නො වෙති. ධර්මධාතුව ශ්‍රන්ථ ද වන්නේ ය, ශ්‍රන්ථ නොද වන්නේ යි.

සොළොස් බාහු ශ්‍රන්ථනීයයෝ වෙති. බාහු දෙදෙනෙක් ශ්‍රන්ථනීය ද වන්නාහ, අශ්‍රන්ථනීය ද වන්නාහු යි.

සොළොස් බාහු ශ්‍රන්ථච්ඡුක්තයෝ වෙති. බාහු දෙදෙනෙක් ශ්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, ශ්‍රන්ථච්ඡුක්ත ද වන්නාහු යි.

සොලස ධාතුයො න චත්තබ්බා ගන්ථා වෙච ගන්ථීයාති, ගන්ථීයා වෙච නො ච ගන්ථා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බා ගන්ථා වෙච ගන්ථීයාති, සියා ගන්ථීයා වෙච නො ච ගන්ථො, සියා න චත්තබ්බා ගන්ථීයා වෙච නො ච ගන්ථොති. ධම්මධාතු සියා ගන්ථො වෙච ගන්ථීයා ච, සියා ගන්ථීයා වෙච නො ච ගන්ථො, සියා න චත්තබ්බා ගන්ථො වෙච ගන්ථීයාතිපි. ගන්ථීයා වෙච නො ච ගන්ථොතිපි.

සොලධාතුයො න චත්තබ්බා ගන්ථා වෙච ගන්ථසම්පයුත්තාතිපි, ගන්ථසම්පයුත්තා වෙච නො ච ගන්ථාති'පි. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බා ගන්ථො වෙච ගන්ථසම්පයුත්තාති, සියා ගන්ථසම්පයුත්තා වෙච නො ච ගන්ථො, සියා න චත්තබ්බා ගන්ථසම්පයුත්තා වෙච නො ච ගන්ථොති. ධම්මධාතු සියා ගන්ථො වෙච ගන්ථසම්පයුත්තා ච, සියා ගන්ථසම්පයුත්තා වෙච නො ච ගන්ථො, සියා න චත්තබ්බා ගන්ථො වෙච ගන්ථසම්පයුත්තාති'පි ගන්ථසම්පයුත්තා වෙච නො ච ගන්ථොති'පි.

සොලස ධාතුයො ගන්ථවිපයුත්තගන්ථීයා. ද්දෙ ධාතුයො සියා ගන්ථවිපයුත්තගන්ථීයා, සියා ගන්ථවිපයුත්තආගන්ථීයා, සියා න චත්තබ්බා ගන්ථවිපයුත්තගන්ථීයාතිපි, ගන්ථවිපයුත්තආගන්ථීයාති'පි.

272-274. සත්තරසධාතුයො නො ඔඤා - පෙ - නො යොගා - පෙ - නො නීවරණා. ධම්මධාතු සියා නීවරණං, සියා නො නීවරණං.

සොලසධාතුයො නීවරණීයා. ද්දෙ ධාතුයො සියා නීවරණීයා සියා ආනීවරණීයා.

සොලස ධාතුයො නීවරණවිපයුත්තා. ද්දෙ ධාතුයො සියා නීවරණ සම්පයුත්තා, සියා නීවරණවිපයුත්තා.

සොලස ධාතුයො න චත්තබ්බා නීවරණා වෙච නීවරණීයාති, නීවරණීයා වෙච නො ච නීවරණා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බා නීවරණඤ්ඤව නීවරණීයාති, සියා නීවරණීයා වෙච නො ච නීවරණං, සියා න චත්තබ්බා නීවරණීයා වෙච නො ච නීවරණනති. ධම්මධාතු සියා නීවරණං වෙච නීවරණීයා ච, සියා නීවරණීයා වෙච නො ච නීවරණං, සියා න චත්තබ්බා නීවරණඤ්ඤ ව නීවරණීයාතිපි, නීවරණීයා වෙච නො ච නීවරණනතිපි.

සොලස ධාතුයො න චත්තබ්බා නීවරණා වෙච නීවරණසම්පයුත්තා තිපි, නීවරණසම්පයුත්තා වෙච නො ච නීවරණාතිපි. මනොවිඤ්ඤාණ ධාතු න චත්තබ්බා නීවරණඤ්ඤව නීවරණසම්පයුත්තාති, සියා නීවරණ සම්පයුත්තා වෙච නො ච නීවරණං, සියා න චත්තබ්බා නීවරණ සම්පයුත්තා වෙච නො ච නීවරණනති. ධම්මධාතු සියා නීවරණඤ්ඤව නීවරණසම්පයුත්තා ච, නීවරණසම්පයුත්තා වෙච නො ච නීවරණං, සියා භා චත්තබ්බා නීවරණඤ්ඤව නීවරණසම්පයුත්තාතිපි, නීවරණ සම්පයුත්තා වෙච නො ච නීවරණනතිපි.

සොලස ධාතුයො නීවරණවිපයුත්තනීවරණීයා. ද්දෙ ධාතුයො සියා නීවරණවිපයුත්තනීවරණීයා. සියා නීවරණවිපයුත්තආනීවරණීයා. සියා න චත්තබ්බා නීවරණවිපයුත්තනීවරණීයාතිපි නීවරණවිපයුත්ත-ආනීවරණීයාතිපි.

275. සත්තරස ධාතුයො නො පරමාසා. ධම්මධාතු සියා පරමාසා, සියා නො පරමාසා.

සොලස ධාතුයො පරමට්ඨා. දො ධාතුයො සියා පරමට්ඨා, සියා අපරමට්ඨා.

සොලස ධාතුයො පරමාසව්පයුත්තා. මනොච්ඤ්ඤාණධාතු සියා පරමාසසම්පයුත්තා, සියා පරමාසව්පයුත්තා. ධම්මධාතු සියා පරමාසසම්පයුත්තා, සියා පරමාසව්පයුත්තා, සියා න චත්තබ්බො පරමාසසම්පයුත්තාතිපි පරමාසව්පයුත්තා තිපි.

සොලස ධාතුයො න චත්තබ්බො පරමාසා වෙච්ච පරමට්ඨාති, පරමට්ඨා වෙච්ච නො ච පරමාසා. මනොච්ඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බො පරමාසො වෙච්ච පරමට්ඨාති, සියා පරමට්ඨා වෙච්ච නො ච පරමාසො, සියා න චත්තබ්බො පරමට්ඨා වෙච්ච නො ච පරමාසොති. ධම්මධාතු සියා පරමාසො වෙච්ච පරමට්ඨා ච, සියා පරමට්ඨා වෙච්ච නො ච පරමාසො, සියා න චත්තබ්බො පරමාසො වෙච්ච පරමට්ඨාතිපි පරමට්ඨා වෙච්ච නො ච පරමාසොතිපි.

සොලස ධාතුයො පරමාසව්පයුත්තපරමට්ඨා. දො ධාතුයො සියා පරමාසව්පයුත්තපරමට්ඨා, සියා පරමාසව්පයුත්තඅපරමට්ඨා, සියා න චත්තබ්බො පරමාසව්පයුත්තපරමට්ඨාතිපි පරමාසව්පයුත්ත අපරමට්ඨාතිපි.

276. දස ධාතුයො අනාරම්මණා. සත්ත ධාතුයො සාරම්මණා ධම්මධාතු සියා සාරම්මණා, සියා අනාරම්මණා.

සත්ත ධාතුයො චිත්තා. ඵකාදස ධාතුයො නො චිත්තා.

සත්තරස ධාතුයො අවෙනසිකා ධම්මධාතු සියා වෙනසිකා, සියා අවෙනසිකා.

දස ධාතුයො චිත්තව්පයුත්තා. ධම්මධාතු සියා චිත්තසම්පයුත්තා, සියා චිත්තව්පයුත්තා. සත්ත ධාතුයො න චත්තබ්බො චිත්තෙන සම්පයුත්තා තිපි චිත්තෙන ව්පයුත්තාතිපි.

දස ධාතුයො චිත්තවිසංසට්ඨා. ධම්මධාතු සියා චිත්තසංසට්ඨා සියා චිත්තවිසංසට්ඨා. සත්ත ධාතුයො න චත්තබ්බො චිත්තෙන සංසට්ඨාතිපි චිත්තෙන විසංසට්ඨාතිපි.

ඤාදස ධාතුයො නො චිත්තසමුට්ඨානා. ඡ ධාතුයො සියා චිත්ත-සමුට්ඨානා, සියා නො චිත්තසමුට්ඨානා.

සත්තරස ධාතුයො නො චිත්තසහභුනො. ධම්මධාතු සියා චිත්තසහභු, සියා නො චිත්තසහභු.

සත්තරස ධාතුයො නො චිත්තානුපරිච්ඡන්ධො. ධම්මධාතු සියා චිත්තානුපරිච්ඡන්ධි, සියා නො චිත්තානුපරිච්ඡන්ධි.

සත්තරස ධාතුයො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා. ධම්මධාතු සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

සත්තරස ධාතුයො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො. ධම්මධාතු සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභු, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභු.

275. සතලොස් ධාතුහු පරාමඤ්ඤායෝ නො වෙති. ධර්මධාතුව පරාමඤ්ඤා ද වන්නේ ය, පරාමඤ්ඤා නොද වන්නේ යි.

සොළොස් ධාතුහු පරාමාණ්ඩයෝ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් පරාමාණ්ඩ ද වන්නාහ, අපරාමාණ්ඩ ද වන්නාහු යි.

සොළොස් ධාතුහු පරාමඤ්ඤාප්‍රසන්නයෝ ය. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව පරාමඤ්ඤාප්‍රසන්න ද වන්නේ ය, පරාමඤ්ඤාප්‍රසන්න ද වන්නේ ය. ධර්මධාතුව පරාමඤ්ඤාප්‍රසන්න ද වන්නේ ය, පරාමඤ්ඤාප්‍රසන්න ද වන්නේ ය, පරාමඤ්ඤාප්‍රසන්න යි ද පරාමඤ්ඤාප්‍රසන්න යි ද නො කිය යුතු වන්නේ යි.

සොළොස් ධාතුහු පරාමඤ්ඤා ද වූවාහු ම පරාමාණ්ඩහ යි නො කිය යුත්තාහ, පරාමාණ්ඩ ද වූවාහු ම නොද පරාමඤ්ඤායෝ වෙත්. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව පරාමඤ්ඤායෙක් ද වූයේ ම පරාමාණ්ඩ යි නො කිය යුත්තේ ය, පරාමාණ්ඩ ද වූ ම නොද පරාමඤ්ඤායෙක් වන්නේ ය, පරාමාණ්ඩ ද වූයේ ම නොද පරාමඤ්ඤායෙකැ යි නො කිය යුතු වන්නේ ය. ධර්මධාතුව පරාමඤ්ඤායෙක් ද වූයේ ම පරාමාණ්ඩ ද වන්නේ ය, පරාමාණ්ඩ ද වූයේ ම නොද පරාමඤ්ඤායෙක් වන්නේ ය. පරාමඤ්ඤායෙක් ද වූයේ ම පරාමාණ්ඩ යි ද පරාමාණ්ඩ ද වූයේ ම නොද පරාමඤ්ඤායෙකැ යි ද නො කිය යුතු වන්නේ යි.

සොළොස් ධාතුහු පරාමඤ්ඤාප්‍රසන්නපරාමාණ්ඩයෝ වෙති. ධාතුහු දෙදෙනෙක් පරාමඤ්ඤාප්‍රසන්නපරාමාණ්ඩ ද වන්නාහ, පරාමඤ්ඤාප්‍රසන්නඅපරාමාණ්ඩ ද වන්නාහ, පරාමඤ්ඤාප්‍රසන්නපරාමාණ්ඩ යි ද පරාමඤ්ඤාප්‍රසන්නඅපරාමාණ්ඩ යි ද නො කිය යුතු වන්නාහු යි.

276. ධාතුහු දඹ දෙනෙක් අනාලම්බනයෝ ය. ධාතුහු සත් දෙනෙක් සාලම්බනයෝ ය. ධර්මධාතුව සාලම්බන ද වන්නේ ය, අනාලම්බන ද වන්නේ යි.

ධාතුහු සත් දෙනෙක් චිත්තයෝ ය. ධාතුහු එකොළොස් දෙනෙක් චිත්තයෝ නො වෙත්.

සතලොස් ධාතු කෙනෙක් අවෙතසිකයෝ ය. ධර්මධාතුව වෙතසික ද වන්නේ ය, අවෙතසික ද වන්නේ යි.

ධාතුහු දඹ දෙනෙක් චිත්තවිප්‍රසන්නයෝ ය. ධර්මධාතුව චිත්තවිප්‍රසන්න ද වන්නේ ය, චිත්තවිප්‍රසන්න ද වන්නේ ය. ධාතුහු සත් දෙනෙක් චිත්තය හා සම්ප්‍රසන්න යි ද චිත්තය හා විප්‍රසන්න යි ද නො කිය යුත්තාහු යි.

ධාතුහු දඹ දෙනෙක් චිත්තය හා විසංසාණ්ඩයෝ ය. ධර්මධාතුව චිත්තවිසංසාණ්ඩ ද වන්නේ ය, චිත්තවිසංසාණ්ඩ ද වන්නේ ය. ධාතුහු සත් දෙනෙක් චිත්තය හා විසංසාණ්ඩ යි ද චිත්තය හා විසංසාණ්ඩ යි ද නො කිය යුත්තාහු ය.

ධාතුහු දෙළොස් දෙනෙක් චිත්තසමුත්ථානයෝ නො වෙති. ධාතුහු සදෙනෙක් චිත්තසමුත්ථාන ද වන්නාහ, චිත්තසමුත්ථාන නොද වන්නාහු ය.

සතලොස් ධාතුහු චිත්තසහභූ නො වෙති. ධර්මධාතුව චිත්තසහභූ ද වන්නේ ය, චිත්තසහභූ නොද වන්නේ යි.

සතලොස් ධාතුහු චිත්තානුපරිවර්තීහු නො වෙති. ධර්මධාතුව චිත්තානුපරිවර්තී ද වන්නේ ය. චිත්තානුපරිවර්තී නොද වන්නේ යි.

සතලොස් ධාතුහු චිත්තවිසංසාණ්ඩසමුත්ථානයෝ නො වෙති. ධර්මධාතුව චිත්තවිසංසාණ්ඩසමුත්ථාන ද වන්නේ ය, චිත්තවිසංසාණ්ඩසමුත්ථාන නොද වන්නේ යි.

සතලොස් ධාතුහු චිත්තවිසංසාණ්ඩසමුත්ථානයහභූ නො වෙති. ධර්මධාතුව චිත්තවිසංසාණ්ඩසමුත්ථානයහභූ ද වන්නේ ය, චිත්තවිසංසාණ්ඩසමුත්ථානයහභූ නොද වන්නේ යි.

සත්තරස බාහුයො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්තො, බලමබාහු සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්ති, සියා නො චිත්ත සංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්ති.

ඥාදස බාහුයො අජකිත්තිකා. ඡ බාහුයො බාහිරු.

නච බාහුයො උපාදු. අට්ඨබාහුයො නො උපාදු. බලමබාහු සියා උපාදු, සියා නො උපාදු.

දස බාහුයො උපාදින්නා. සද්ධබාහු අනුපාදින්නා. සත්තබාහුයො සියා උපාදින්නා, සියා අනුපාදින්නා.

277. සත්තරස බාහුයො නො උපාදනා. බලමබාහු සියා උපාදනං සියා නො උපාදනං.

සොලස බාහුයො උපාදනියා. ඥො බාහුයො සියා උපාදනියා, සියා අනුපාදනියා.

සොලස බාහුයො උපාදනවිපසුත්තා. ඥො බාහුයො සියා උපාදනසම්පසුත්තා, සියා උපාදනවිපසුත්තා.

සොලස බාහුයො න චත්තබ්බො උපාදනා වෙච උපාදනියාති, උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනා. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න චත්තබ්බො උපාදනඤ්ඤව උපාදනියාති, සියා උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනං, සියා න චත්තබ්බො උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනනති. බලමබාහු සියා උපාදනඤ්ඤව උපාදනියා ච, සියා උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනං, සියා න චත්තබ්බො උපාදනඤ්ඤව උපාදනියාතිපි උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනනතිපි.

සොලස බාහුයො න චත්තබ්බො උපාදනා වෙච උපාදනසම්පසුත්තාති'පි උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනාති'පි. මනො-විඤ්ඤාණබාහු න චත්තබ්බො උපාදනඤ්ඤව උපාදනසම්පසුත්තාති, සියා උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනං, සියා න චත්තබ්බො උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනනති. බලමබාහු සියා උපාදනඤ්ඤව උපාදනසම්පසුත්තා ච සියා උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනං, සියා න චත්තබ්බො උපාදනඤ්ඤව උපාදනසම්පසුත්තාති'පි උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනනතිපි.

සොලස බාහුයො උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියා. ඥො බාහුයො සියා උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියා, සියා උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියා, සියා න චත්තබ්බො උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියාති'පි උපාදනවිපසුත්ත-අනුපාදනියාති'පි

278. සත්තරසබාහුයො නො කිලෙසා. බලමබාහු සියා කිලෙසා සියා නො කිලෙසා.

සොලස බාහුයො සංකිලෙසිකා. ඥො බාහුයො සියා සංකිලෙසිකා සියා අසංකිලෙසිකා.

සොලස බාහුයො අසංකිලීට්ඨා. ඥො බාහුයො සියා සංකිලීට්ඨා සියා අසංකිලීට්ඨා.

සකලොස් බාහු චිත්තසංසාදයට සමුක්ඛානානුපරිවර්ති නො වෙති. ධර්මබාහුව චිත්තසංසාදයට සමුක්ඛානානුපරිවර්ති ද වන්නේ ය, චිත්තසංසාදයට සමුක්ඛානානුපරිවර්ති නොද වන්නේ යි.

බාහු දෙලොස් දෙනෙක් ආධ්‍යාත්මිකයෝ ය. බාහු ස දෙනෙක් බාහිරයෝ යි.

බාහු නව දෙනෙක් උපාද වෙති. බාහු අට දෙනෙක් උපාද නො වෙති. ධර්ම බාහුව උපාද ද වන්නේ ය, උපාද නොද වන්නේ යි.

බාහු දස දෙනෙක් උපාදින්නයෝ ය. ශබ්දබාහුව අනුපාදින්න ය. බාහු සත් දෙනෙක් උපාදින්න ද වන්නාහ, අනුපාදින්න ද වන්නාහු යි.

277. සකලොස් බාහු උපාදන යෝ නො වෙති. ධර්මබාහුව උපාදන ද වන්නේ ය, උපාදන නො ද වන්නේ යි.

සොලොස් බාහු උපාදනීය වෙති. බාහු දෙදෙනෙක් උපාදනීය ද වන්නාහ, අනුපාදනීය ද වන්නාහු යි.

සොලොස් බාහු උපාදනවිප්‍රසක්තයෝ ය. බාහු දෙදෙනෙක් උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසක්ත ද වන්නාහු යි.

බාහු සොලොස් දෙනෙක් උපාදන ද වූ ම උපාදනීය වෙති යි නො කියුක්තාහ, උපාදනීය ද වූවාහු ම නොද උපාදන යෝ වෙති. මනෝවිඤ්ඤාබාහුව උපාදන ද වූයේ ම උපාදනීය යි නො කියුක්තේ ය. උපාදනීය ද වූයේ ම උපාදන ද වන්නේ ය. උපාදනීය ද වූයේ ම නොද උපාදන යෙකැ යි නො කියුතු වන්නේ ය. ධර්මබාහුව උපාදන ද වූයේ ම උපාදනීය ද වන්නේ ය, උපාදනීය ද වූයේ ම නොද උපාදන යෙකැ යි නො කියුතු වන්නේ ය, උපාදන යෙකැ යි ද වූයේ ම උපාදනීය යි ද උපාදනීය ද වූයේ ම නොද උපාදන යෙකැ යි ද නො කියුතු වන්නේ යි.

සොලොස් බාහු උපාදන ද වූවාහු ම උපාදනසම්ප්‍රසක්ත යි ද උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූවාහු ම නොද උපාදන යි ද නො කියුක්තාහ. මනෝවිඤ්ඤාබාහුව උපාදන යෙකැ ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රසක්ත යැ යි නො කියුක්තේ ය, උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම උපාදන යෙකැ නොද වන්නේ ය, උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොද උපාදන යෙකැ යි නො කියුතු වන්නේ ය. ධර්මබාහුව උපාදන යෙකැ ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වන්නේ ය, උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොද උපාදන යෙකැ ද වන්නේ ය, උපාදන යෙකැ ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රසක්ත යි ද උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොද උපාදන යි ද නො කියුතු වන්නේ යි.

සොලොස් බාහු උපාදනවිප්‍රසක්ත උපාදනීය වෙති. බාහු දෙ දෙනෙක් උපාදන විප්‍රසක්ත උපාදනීය ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසක්ත අනුපාදනීය ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසක්ත උපාදනීය යි ද නො කියුතු වන්නාහු යි.

278. සකලොස් බාහු ක්ලෙශයෝ නො වෙති. ධර්මබාහුව ක්ලෙශ ද වන්නේ ය, ක්ලෙශ නොද වන්නේ යි.

සොලොස් බාහු සාංක්ලෙශිකයෝ ය. බාහු දෙදෙනෙක් සාංක්ලෙශික ද වන්නාහ, අසාංක්ලෙශික ද වන්නාහු යි.

සොලොස් බාහු අසාංක්ලිෂ්ටයෝ ය. බාහු දෙදෙනෙක් සාංක්ලිෂ්ට ද වන්නාහ, අසාංක්ලිෂ්ට ද වන්නාහු යි.

සොළොස් ධාතු ක්‍රමවේදයේ ය. ධාතු දෙදෙනෙක් ක්‍රමවේදය සම්පූර්ණයෙන් ද වන්නාහ, ක්‍රමවේදයෙන් ද වන්නාහු යි.

සොළොස් ධාතු ක්‍රමවේදය ද වූ ම සාක්‍රමවේදයේ යි නො කියවන්නාහ, සාක්‍රමවේදය ද වූවාහු ම නොද ක්‍රමවේදයේ වෙති. මනෝවිභවධාතුව ක්‍රමවේදයේ ද වූයේ ම සාක්‍රමවේදය යි නො කියවන්නේ ය, සාක්‍රමවේදය ද වූයේ ම ක්‍රමවේදයෙන් නොද වන්නේ ය. සාක්‍රමවේදය ද වූයේ ම නොද ක්‍රමවේදයකැ යි නො කියවනු වන්නේ ය. ධර්මධාතුව ක්‍රමවේදයේ ද වූයේ ම සාක්‍රමවේදය ද වන්නේ ය, සාක්‍රමවේදය ද වූයේ ම ක්‍රමවේදයෙන් නොද වන්නේ ය. ක්‍රමවේදයේ ද වූ ම සාක්‍රමවේදය යි ද සාක්‍රමවේදය ද වූයේ ම නොද ක්‍රමවේදය යි ද නො කියවනු වන්නේ යි.

සොළොස් ධාතු ක්‍රමවේදය ද වූ ම සංක්‍රමවේදය යි ද සංක්‍රමවේද ද වූවාහු ම නොද ක්‍රමවේදය යි ද නො කියවන්නාහ. මනෝවිභවධාතුව ක්‍රමවේදයේ ද වූ ම සංක්‍රමවේදයකැ යි නො කියවන්නේ ය. සංක්‍රමවේද ද වූයේ ම නොද ක්‍රමවේදය ද වන්නේ ය. සංක්‍රමවේද ද වූයේ ම නොද ක්‍රමවේදය යි ද නො කියවනු වන්නේ ය. ධර්මධාතුව ක්‍රමවේදයේ ද වූයේ ම සංක්‍රමවේද ද වන්නේ ය. සංක්‍රමවේද ද වූයේ ම නොද ක්‍රමවේදයේ ද වන්නේ ය. ක්‍රමවේදයේ ද වූ ම සංක්‍රමවේදයකැ යි ද සංක්‍රමවේද ද වූයේ ම නොද ක්‍රමවේදයකැ යි ද නො කියවනු වන්නේ යි.

සොළොස් ධාතු ක්‍රමවේදය ද වූ ම ක්‍රමවේදයේදී ප්‍රකාරය යි ද ක්‍රමවේදයේදී ප්‍රකාරය ද වූවාහු ම නොද ක්‍රමවේදය යි ද නො කියවන්නාහ. මනෝවිභවධාතුව ක්‍රමවේදය ද වූ ම ක්‍රමවේදයේදී ප්‍රකාරයකැ යි නො කියවන්නේ ය. ක්‍රමවේදයේදී ප්‍රකාරය ද වූයේ ම නොද ක්‍රමවේදයේදී වෙයි. ක්‍රමවේදයේදී ප්‍රකාරය ද වූයේ ම නොද ක්‍රමවේදයකැ යි නො කියවනු වන්නේ ය. ධර්මධාතුව ක්‍රමවේදයේ ද වූ ම ක්‍රමවේදයේදී ප්‍රකාරය ද වන්නේ ය. ක්‍රමවේදයේදී ප්‍රකාරය ද වූයේ ම නොද ක්‍රමවේදයේ ද වන්නේ ය. ක්‍රමවේදයේ ද වූ ම ක්‍රමවේදයේදී ප්‍රකාරයකැ යි ද ක්‍රමවේදයේදී ප්‍රකාරය ද වූයේ ම නොද ක්‍රමවේදයකැ යි ද නො කියවනු වන්නේ යි.

සොළොස් ධාතු ක්‍රමවේදයෙන් වූ සාක්‍රමවේදයේ ය. ධාතු දෙදෙනෙක් ක්‍රමවේදයෙන් සාක්‍රමවේදය ද වන්නාහ. ක්‍රමවේදයෙන් අසාක්‍රමවේදය ද වන්නාහ. ක්‍රමවේදයෙන් සාක්‍රමවේදය ' යි ද, ක්‍රමවේදයෙන් අසාක්‍රමවේදය ' යි ද නො කියවනු වන්නාහු ය.

279. සොළොස් ධාතු දර්ශනයෙන් ප්‍රභාණය නො කටයුත්තාහ. ධාතු දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාණය කටයුතු ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාණය නො කටයුතු ද වන්නාහු යි.

සොළොස් ධාතු භාවනායෙන් ප්‍රභාණය නො කටයුත්තාහ. ධාතු දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාණය කටයුතු ද වන්නාහ. භාවනායෙන් ප්‍රභාණය නො කටයුතු ද වන්නාහු යි.

සොළොස් ධාතු දර්ශනයෙන් ප්‍රභාණයහෙතු ඇත්තාහු නො වෙති. ධාතු දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාණයහෙතුක ද වන්නාහ. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාණයහෙතුක නො ද වන්නාහු යි.

සොළොස් ධාතු භාවනායෙන් ප්‍රභාණය කටයුතු හෙතු නැත්තාහ, ධාතු දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාණයහෙතුක ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාණයහෙතුක නො ද වන්නාහු යි.

පසළොස් ධාතු ජනනායෙන් අවිකර්මයේ ය, මනෝධාතුව සවිකර්ම ය. ධාතු දෙදෙනෙක් සවිකර්ම ද වන්නාහ, අවිකර්ම ද වන්නාහු යි.

පණණරස ධාතුයො අවිචාරි. මනොධාතු සවිචාරි. ද්වේ ධාතුයො සියා සවිචාරි සියා අවිචාරි.

සොලස ධාතුයො අපිචිකා. ද්වේධාතුයො සියා සපිචිකා. සියා අපිචිකා.

සොලස ධාතුයො න පිචිසභගතා. ද්වේ ධාතුයො සියා පිචිසභගතා සියා න පිචිසභගතා.

පණණරස ධාතුයො න සුඛසභගතා. කිසෙසා ධාතුයො සියා සුඛසභගතා, සියා න සුඛසභගතා.

ඵකාදස ධාතුයො න උපෙකඛාසභගතා. පඤ්ච ධාතුයො උපෙකඛාසභගතා. ද්වේ ධාතුයො සියා උපෙකඛාසභගතා, සියා න උපෙකඛාසභගතා.

සොලස ධාතුයො කාමාවචරි. ද්වේ ධාතුයො සියා කාමාවචරි, සියා න කාමාවචරි.

සොලස ධාතුයො න රූපාවචරි. ද්වේ ධාතුයො සියා රූපාවචරි, සියා න රූපාවචරි.

සොලස ධාතුයො න අරූපාවචරි. ද්වේ ධාතුයො සියා අරූපාවචරි, සියා න අරූපාවචරි.

සොලස ධාතුයො පරියාපනනා ද්වේ ධාතුයො සියා පරියාපනනා. සියා අපරියාපනනා.

සොලස ධාතුයො අනියානිකා. ද්වේ ධාතුයො සියා නියානිකා සියා අනියානිකා.

සොලස ධාතුයො අනියනා. ද්වේ ධාතුයො සියා නියනා සියා අනියනා.

සොලස ධාතුයො සඋතතරි. ද්වේ ධාතුයො සියා සඋතතරි, සියා අනුතතරි.

සොලස ධාතුයො අරණා. ද්වේ ධාතුයො සියා සරණා, සියා අරණානී.

පඤ්චපුච්ඡකං.

ධාතු විභවගාමයා නිවසිනො

පසළොස් බාහු කෙනෙක් අවිචාරයෝ ය. මනොධාතුව සවිචාර ය. බාහු දෙ දෙනෙක් සවිචාර ද වන්නාහ, අවිචාර ද වන්නාහු ය.

සොළොස් බාහු අප්‍රීතිකයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් සප්‍රීතික ද වන්නාහ, අප්‍රීතික ද වන්නාහු ය.

සොළොස් බාහු ප්‍රීතිසහගතයෝ නො වෙති. බාහු දෙ දෙනෙක් ප්‍රීතිසහගත ද වන්නාහ, ප්‍රීතිසහගත නො ද වන්නාහු ය.

පසළොස් බාහු කෙනෙක් සුඛසහගත නො වෙති. බාහු තිදෙනෙක් සුඛසහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත නො ද වන්නාහු ය.

එකොළොස් බාහු කෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගත නො වෙති. බාහු පස් දෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගතයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂා සහගත නොද වන්නාහු ය.

සොළොස් බාහු කාමාවචරයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් කාමාවචර ද වන්නාහ, කාමාවචර නො ද වන්නාහු ය.

සොළොස් බාහු රූපාවචරයෝ නො වෙති. බාහු දෙ දෙනෙක් රූපාවචර ද වන්නාහ, රූපාවචරයෝ නො ද වන්නාහු ය.

සොළොස් බාහු අරූපාවචරයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් අරූපාවචරයෝ ද වන්නාහ, අරූපාවචරයෝ නො ද වන්නාහු ය.

සොළොස් බාහු පයඛාපන්නයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් පයඛාපන්න ද වන්නාහ, අපයඛාපන්න ද වන්නාහු ය.

සොළොස් බාහු අනෙයඛාණිකයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් නෙයඛාණික ද වන්නාහ, අනෙයඛාණික ද වන්නාහු ය.

සොළොස් බාහු අනියතයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් නියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහු ය.

සොළොස් බාහු සඋක්තරයෝ ය. බාහු දෙදෙනෙක් සඋක්තර ද වන්නාහ, අඤුක්තර ද වන්නාහු ය.

සොළොස් බාහු අරණයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් සරණ ද වන්නාහ, අරණ ද වන්නාහු යයි.

පඤ්ඤපුච්ඡක යි.

බාහුවිභව නිමි.

4. සච්චිභාධිතා

280. චක්කාරි අරියසච්චානී : දුක්ඛං අරියසච්චං, දුක්ඛසමුදයො අරියසච්චං, දුක්ඛනිරෝධො අරියසච්චං, දුක්ඛනිරෝධානාමිති පච්චද අරියසච්චං.

281. තස්ස කතමං දුක්ඛං අරියසච්චං : ජාතිපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, මරණමපි දුක්ඛං, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසාපි දුක්ඛා, අපපියෙති සමපයොගො දුක්ඛො, පියෙති විපපයොගො දුක්ඛො, යමපිච්ඡං න ලභති තමපි දුක්ඛං, සඛිඛිතෙනන පඤ්චුපාදනකකිකා දුක්ඛා.

තස්ස කතමා ජාතී : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායෙ ජාතී සඤ්ජාති ඔක්කන්තානි අභිනිබ්බතති ඛක්ඛානං පාකුභාවො අයතනානං පච්චොභො, අයං චූච්චති ජාතී.

තස්ස කතමා ජරා : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායෙ ජරා ජීරණනා ඛක්ඛිචං පාලිචං චලිතතචනා ආයුනො සංභාති ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො, අයං චූච්චති ජරා.

තස්ස කතමං මරණං : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහා තමහා සත්තනිකායා චූති චචනතා භෙදො අනතරධානං මච්චු මරණං කාලකිරියා ඛක්ඛානං භෙදො කලොඛරස්ස නිකෙඛපො ජීවිතීන්ද්‍රියස්ස උපචේජ්ඤො, ඉදං චූච්චති මරණං.

තස්ස කතමො සොකො : ඤ්ඤතිව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස භොග-ව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස රොගව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස සීලව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධිමෙමන චූච්චස්ස සොකො සොචනා සොචිතතනං අනෙතා සොකො අනෙතා පරිසොකො චෙනසො පරිජ්ඣායනා දොමනස්සං සොකසලො, අයං චූච්චති සොකො.

තස්ස කතමො පරිදෙවො : ඤ්ඤතිව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස භොග-ව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස රොගව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස සීලව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධිමෙමන චූච්චස්ස ආදෙවො පරිදෙවො ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙවිතතනං පරිදෙවිතතනං වාචා පලාපො විප්පලාපො ලාලපො ලාලප්පනා ලාලප්පිතතනං, අයං චූච්චති පරිදෙවො.

තස්ස කතමං දුක්ඛං : යං කාසිකං අසානං කාසිකං දුක්ඛං කාය සමච්චස්සජං අසානං දුක්ඛං චේදසිතං, කායසමච්චස්සජා අසානා දුක්ඛා චේදනා, ඉදං චූච්චති දුක්ඛං.

4. සත්‍යවිභවය

280. ආයාසිසත්‍යයෝ සතර දෙනෙකි : දුෂ්ඛායාසිසත්‍යය, දුෂ්ඛසමුදයායාසිසත්‍යය, දුෂ්ඛනිරෝධායාසිසත්‍යය, දුෂ්ඛනිරෝධගාමීනීප්‍රතිපදයාසිසත්‍යය යි.

එහි දුෂ්ඛායාසිසත්‍යය කවරෙ යත් : ජාතිය ද දුක් ය, ජරාව ද දුක් ය, මරණය ද දුක් ය, සොකපරිදෙවදුක්ඛදෙමනස්සුපායාසයෝ ද දුක්භ, අප්‍රියසම්ප්‍රයෝගය දුක් ය, ප්‍රියවිප්‍රයෝගය දුක් ය, කැමැති වූයේ යමක් නො ලබා නම් හෙ ද දුක් ය, සැකෙවින් පඤ්චොපාදනස්කන්ධයෝ දුෂ්ඛයෝ යි.

එහි ' ජාතී ' කවර යත් : ඒ ඒ සත්ත්වයන් ගේ ඒ ඒ සත්ත්වනිකායයෙහි (අපරිපූර්ණායනන විසින්) යම් ඉපැද්මෙක් (පරිපූර්ණායනන විසින්) මොනාවට ඉපැද්මෙක් (අණ්ඩප්පරායුප් චීසින්) අවනුන්තියෙක් (සංසෙඛදප් උපපාදුක විසින්) වෙසෙසින් ඉපැද්මෙක් ස්කන්ධයන් ගේ පහළවීමක් ආයතනයන් ගේ ප්‍රතිලාභයෙක් වේ ද, මේ ' ජාතී ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' ජරා ' කවර යත් : ඒ ඒ සත්ත්වනිකායයෙහි ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ යම් දිරීමෙක් දිරණ අයුරෙක් (දන්තනබාදීන් ගේ) බණ්ඩිත බවෙක් (කෙශාදීන් ගේ) පැසුණු බවෙක් රැළි නැඟුණු සම ඇති බවෙක් ආයුෂ්ඨයා ගේ පිරිහීමෙක් ඉදුරන් මිනිකිරීමෙක් වේ ද, මේ ' ජරා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි මරණ කවරෙ යත් : ඒ ඒ සත්ත්වයන් ගේ ඒ ඒ සත්ත්වනිකායයෙන් යම් ව්‍යුතියක් ව්‍යුතවන බවෙක් බිඳීමෙක් අතුරුදහන් වීමෙක් මාත්‍රය සංඛ්‍යාත මරණයෙක් කල්පිරියකිරීමෙක් ස්කන්ධයන් ගේ බිඳීමෙක් කලෙවරයාගේ බහා තැබීමෙක් ජීවිතෙන්ද්‍රියයා ගේ සිඳීමෙක් වේ ද, මේ ' මරණ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සොක ' කවරෙ යත් : ඤාතිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි භොග ව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි රොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි ශීලව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි අන්‍යතරාන්‍යතරව්‍යසනයෙකින් සමන්විත වූවහු ගේ අන්‍යතරාන්‍යතර දුෂ්ඛ හෙතුවකින් පහස්නා ලද්දහු ගේ ශොකයෙක් ශොකාකාරයෙක් ශොක කළ බවෙක් ඇතුළත ශොකයෙක් ඇතුළත පරිශොකයෙක් සිත දවන අයුරෙක් දෙමනසෙක් ශොක ශල්‍යයෙක් වේ ද, මේ ' සොක ' යයි කියනු ලැබේ.

එහි ' පරිදෙව ' කවරෙ යත් : ඤාතිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි භොග ව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි රොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි ශීලව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි අන්‍යතරාන්‍යතරව්‍යසනයෙකින් සමන්විත වූවහු ගේ අන්‍යතරාන්‍යතර දුෂ්ඛහෙතුවකින් පහස්නා ලද්දහු ගේ නම කියා හැඳීමෙක් ගුණ කියා හැඳීමෙක් නම කියා හඬන අයුරෙක් ගුණ කියා හඬන අයුරෙක් නම කියා හඬන බවෙක් ගුණ කියා හඬන බවෙක් වචනයෙක් ප්‍රලාපයෙක් විප්‍රලාපයෙක් පුනපුනා කීමෙක් පුනපුනා කියන අයුරෙක් පුනපුනා කී බවෙක් වේ ද මේ ' පරිදෙව ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' දුෂ්ඛ ' කවරෙ යත් : කායික වූ යම් නො සුවයෙක් කායික වූ දුකෙක් කාපහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදයිතයෙක් කාපහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදනායෙක් වේ ද, මේ ' දුෂ්ඛ ' යි කියනු ලැබේ.

නන් කතමං දෙමනස්සං : යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතොසම්මසාරං අසාතං දුක්ඛං වෙදසීතං චෙතොසම්මසාරං අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, ඉදං චූච්චතී දෙමනස්සං.

නන් කතමො උපායාසො : සුඛිව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස හොග-ව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස රොගව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස සීලව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා චූච්චස්ස අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන ව්‍යසනෙන සම්නතාගතස්ස අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන දුක්ඛධිමමෙන චූච්චස්ස ආයාසො උපායාසො ආයාසිතතතං උපායාසිතතතං, අයං චූච්චතී උපායාසො.

නන් කතමො අප්පියෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො : ඉධ යස්ස නෙ හොනති අතිච්චා අකන්තා අමනාපා රූපා සඤ්ඤා ගක්ඛා රසා චොච්ච්චබ්බා, යෙ වා පනස්ස නෙ හොනති අන්තකාමා අභිතකාමා අඵාසුකකාමා අයොගකෙමකාමා, යා තෙහි සඛිතති සමාගමො සමොධානං ඡීසසීභාවො, අයං චූච්චතී අප්පියෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො.

නන් කතමො පියෙහි විපයොගො දුක්ඛො : ඉධ යස්ස නෙ හොනති ඉච්චා කන්තා මනාපා රූපා සඤ්ඤා ගක්ඛා රසා චොච්ච්චබ්බා, යෙ වා පනස්ස නෙ හොනති අන්තකාමා භිතකාමා ඵාසුකකාමා යොගකෙමකාමා මානා වා පිතා වා භාතා වා භගීතී වා ඡීතතාමච්චා වා ඤ්ඤිතාලොභිතා වා, යා තෙහි අසඛිතති අසමාගමො අසමොධානං අඡීසසීභාවො, අයං චූච්චතී පියෙහි විපයොගො දුක්ඛො.

නන් කතමං යංපිච්චං න ලභති නමපි දුක්ඛං : ජාතිධම්මානං සත්තානං ඵචං ඉච්චා උපපජ්ජති : අහො වත මයං න ජාතිධම්මා අස්සාම, න ච වත නො ජාති අගචෙජ්ජයාතී, න බො පනෙනං ඉච්චාය පතතබ්බං, ඉදමපි යමපිච්චං න ලභති නමපි දුක්ඛං, ජරාධම්මානං සත්තානං -පෙ- ව්‍යාධිධම්මානං සත්තානං -පෙ- මරණධම්මානං සත්තානං -පෙ- සොකපරිදෙවදුක්ඛදෙමනස්සුපායාසධම්මානං සත්තානං ඵචං ඉච්චා උපපජ්ජති : අහො වත මයං න සොකපරිදෙවදුක්ඛදෙමනස්සුපායාස ධම්මා අස්සාම, න ච වත නො සොකපරිදෙවදුක්ඛදෙමනස්සුපායාසා අගචෙජ්ජයානතී, න බො පනෙනං ඉච්චාය පතතබ්බං. ඉදමපි යමපිච්චං න ලභති නමපි දුක්ඛං.

නන් කතමෙ සංඛිනෙන පඤ්චුපාදනකකිඤ්ඤා දුක්ඛො. සෙය්‍යපීදං : රූපුපාදනකකිඤ්ඤො, වේදඤුපාදනකකිඤ්ඤො, සඤ්ඤාපාදනකකිඤ්ඤො, සඛිතාරූපාදනකකිඤ්ඤො, විඤ්ඤාණුපාදනකකිඤ්ඤො, ඉමෙ චූච්චනතී සංඛිනෙන පඤ්චුපාදනකකිඤ්ඤා දුක්ඛො.

ඉදං චූච්චතී දුක්ඛං අපියසම්මං.

එහි 'දෙමනස්ස' කවරෙ යත් : වෛතසික වූ යම් නො සුවයෙක් වෛතසික වූ දුකෙක් සිත් පහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෛදයිතයෙක් දුක්පහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෛදනායෙක් වේ ද, මේ 'දෙමනස්ස' යයි කියනු ලැබේ.

එහි උපායාස කවරෙ යත් : ඤතිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි හොඟ ව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි රොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි ශීලව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි අන්‍යතරාන්‍යතරව්‍යසනයෙකින් සමන්වාගත වූවහු ගේ, අන්‍යතරාන්‍යතරදුඛ භෙකුවකින් පහස්නා ලද්දහු ගේ ආයාසයෙක් බලවත් ආයාසයෙක් ආයාසයට පැමිණි බවෙක් උපායාසයට පැමිණි බවෙක් වේ ද, මේ 'උපායාස' යයි කියනු ලැබේ.

එහි අප්‍රියසම්ප්‍රයෝගදුඛය කවරෙ යත් : මෙලොව අතීෂ්ට වූ අකාන්ත වූ අමනාප වූ රූප, ඉබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය කෙනෙක් වෙත් ද, යළි අනර්ථය කැමැති වූ අභිතය කැමැති වූ නො සුවය කැමැති වූ අයෝගක්ෂෙමය කැමැති වූ යම් කෙනෙක් හෝ වෙත් ද, ඔවුන් සමග යම් එක්වීමෙක් සමාගමයෙක් සංයෝගයෙක් මිශ්‍රිභාවයෙක් වේ ද, මේ 'අප්‍රියසම්ප්‍රයෝගදුඛය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'ප්‍රියවිප්‍රයෝගදුඛය' කවරෙ යත් : මෙලොව ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනාප වූ යම් රූප, ඉබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය කෙනෙක් වෙත් ද, යළි වැඩ කැමැති වූ භිත කැමැති වූ මව හෝ පියා හෝ බෑයා හෝ බුන්‍යාණිය හෝ සගයභඵවෝ හෝ නෑයභලේ නෑයෝ හෝ යන යම් කෙනෙක් හෝ වෙත් ද, ඔවුන් සමග යම් අසංගමයෙක් අසමාගමයෙක් අසම වධානයෙක් අමිශ්‍රිභාවයෙක් වේ ද, මේ 'ප්‍රියවිප්‍රයෝගදුඛය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'යමක් කැමැති වනුයේ එය නො ලබා නම් හෙ ද දුකය' යනු කවරෙ යත් : ජාතිය ස්වභාවය කොට ඇති සත්තට මෙබඳු තෘෂ්ණායෙක් උපදී. " ඇපි ජාතිය ස්වභාව කොට ඇති නො වමෝ වා, අපට ජාතිය නො ද පැමිණේ ව " යි. එතෙකුදුවත් තෙල ප්‍රාර්ථනයෙන් නො ලැබිය යුතු ය. මෙ ද 'යමක් කැමැති වනුයේ නො ලබා නම් හෙද දුකැ' යි කියනු ලැබේ. ජරාව ස්වභාව කොට ඇති සත්තට . . . ව්‍යාධිය ස්වභාව කොට ඇති සත්තට . . . මරණය ස්වභාව කොට ඇති සත්තට . . . සොකපරිදෙවදුක්ඛදෙමනස්සු පායාස ස්වභාව කොට ඇති සත්තට මෙසේ තෘෂ්ණාව උපදී. ' ඇපි සොකපරිදෙව දුක්ඛදෙමනස්සුපායාස ස්වභාව කොට ඇති නොවමෝ වා ', අපට සොකපරිදෙවදුක්ඛ දෙමනස්සුපායාසයෝ නො ද පැමිණෙත්ව' යි. එතෙකුදුවත් තෙල ප්‍රාර්ථනයෙන් නො ලැබිය යුත්තේ ය. මෙ ද 'යමක් කැමැති වනුයේ නො ලබා නම් හෙ ද දුකැ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සැකෙවින් පඤ්චොපාදනස්කන්ධදුඛයෝ කවරහ යත් : ඒ මෙසේ ය : රූපොපාදනස්කන්ධ ය, වේදනොපාදනස්කන්ධ ය, සංඥොපාදනස්කන්ධ ය, සංස්කාරො පාදනස්කන්ධ ය, විඤ්ඤොපාදනස්කන්ධ යි. මේ සැකෙවින් පඤ්චොපාදනස්කන්ධ දුඛයෝ ය යි කියනු ලැබෙත්.

මේ දුඛායතියතාය යි කියනු ලැබේ.

282. තත් කතමං දුක්ඛසමුදයො අරියසම්මං : යායං තණ්හා පොනොභවිතා නානුරාගසහගතා තත්ත තත්තාභිනඤ්චී, සෙය්‍යපීදං : කාමතණ්හා, භවිතණ්හා, විභවිතණ්හා.

සා ඛො පනෙසා තණ්හා කත් උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, කත් නිවිසමානා නිවිසති. යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

කිංඤ්ච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං : චක්ඛුං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති. සොතං ලොකෙ -පෙ- ඝාතං ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යා ලොකෙ -පෙ- කායො ලොකෙ -පෙ- මනෝ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

රූපා¹ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති. සඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- ගඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- රසා ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බා ලොකෙ -පෙ- ඛම්මා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති. සොතච්ඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- ඝාතච්ඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යච්ඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- මනෝච්ඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

චක්ඛුසම්මසෙය්‍යා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති. සොතසම්මසෙය්‍යා ලොකෙ -පෙ- ඝාතසම්මසෙය්‍යා ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යසම්මසෙය්‍යා ලොකෙ -පෙ- කායසම්මසෙය්‍යා ලොකෙ -පෙ- මනෝසම්මසෙය්‍යා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

චක්ඛුසම්මසස්සඤ්ඤා වේදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති. සොතසම්මසස්සඤ්ඤා වේදනා ලොකෙ -පෙ- ඝාතසම්මසස්සඤ්ඤා වේදනා ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යසම්මසස්සඤ්ඤා වේදනා ලොකෙ -පෙ- කායසම්මසස්සඤ්ඤා වේදනා ලොකෙ -පෙ- මනෝසම්මසස්සඤ්ඤා වේදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

රූපසංඝඤ්ඤා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං. එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති එත් නිවිසමානා නිවිසති. සඤ්ඤාසංඝඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- ගඤ්ඤාසංඝඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- රසසංඝඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බසංඝඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- ඛම්මසංඝඤ්ඤා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

1. රූපං—කත්ථි,

282. එහි දුබලප්‍රධානියෙකු කවරෙක් යත් : පුනර්භවය පිණිස පවත්නා වූ නන්දිරාගය සමඟ පවත්නා වූ රූපාදී ඒ ඒ අරමුණෙහි ඇලෝන්නා වූ යම් කෘෂිකාරකයෙකු වේ ද, ඒ මෙසේ ය : කාමකෘෂිකාරකය, භවකෘෂිකාරකය, විභවකෘෂිකාරකය යි.

ඒ තෙල කෘෂිකාරකය උපද්‍රවී කොටී උපද්‍රවී ද පිහිටා සිටීනි කොටී පිහිටා සිටී ද යත් : ලොව යම් ප්‍රියස්වභාවයෙක් මධුරස්වභාවයෙක් වේ ද උපද්‍රවනා වූ තෙල කෘෂිකාරකය මෙහි උපද්‍රවී. පිහිටා සිටීනි (සුනුපුනා පැවැතුම් වීසින්) මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව ප්‍රියස්වභාවය, මධුරස්වභාවය කවරෙක් යත් : ලොකයෙහි ඇස ප්‍රියස්වභාව මධුරස්වභාව වෙයි. තෙල කෘෂිකාරකය උපද්‍රවී මෙහි උපද්‍රවී. පිහිටා සිටීනි මෙහි පිහිටා සිටී. ලොව ශ්‍රොත්‍රය . . . ලොව ස්පර්ශය . . . ලොව ජීවිතය . . . ලොව කය . . . ලොව මනස ප්‍රියරූපය, සාකරූපය යි. උපද්‍රවනා වූ තෙල කෘෂිකාරකය මෙහි උපද්‍රවී. පිහිටා සිටීනි මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව රූපයේ ප්‍රියරූපය, සාකරූපය යි. මෙහි උපද්‍රවනා වූ තෙල කෘෂිකාරකය උපද්‍රවී. පිහිටා සිටීනි මෙහි පිහිටා සිටී. ලොව ශබ්දයේ . . . ලොව ගන්ධයේ . . . ලොව රසයේ . . . ලොව ස්ප්‍ර්ශ්මයේ ලොව ධර්මයේ ප්‍රියරූපය, සාකරූපය යි. උපද්‍රවනා වූ තෙල කෘෂිකාරකය මෙහි උපද්‍රවී. පිහිටා සිටීනි මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව වක්ෂුර්විඤ්ඤා ප්‍රියරූපය, සාකරූපය යි. උපද්‍රවනා වූ තෙල කෘෂිකාරකය මෙහි උපද්‍රවී. පිහිටා සිටීනි මෙහි පිහිටා සිටී . . . ලොව ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤා . . . ලොව ස්පර්ශ්විඤ්ඤා . . . ලොව ජීවිතවිඤ්ඤා . . . ලොව කායවිඤ්ඤා . . . ලොව මනෝවිඤ්ඤා ප්‍රියරූපය, සාකරූපය යි. උපද්‍රවනා වූ තෙල කෘෂිකාරකය මෙහි උපද්‍රවී. පිහිටා සිටීනි මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව වක්ෂුසම්ඵස්සය ප්‍රියරූපය, සාකරූපය යි. උපද්‍රවනා වූ තෙල කෘෂිකාරකය මෙහි උපද්‍රවී. පිහිටා සිටීනි මෙහි පිහිටා සිටී. ලොව සොකසම්ඵස්සය . . . ලොව සානසම්ඵස්සය . . . ලොව ජීවිතසම්ඵස්සය . . . ලොව කායසම්ඵස්සය . . . ලොව මනෝසම්ඵස්සය ප්‍රියරූපය, සාකරූපය යි. උපද්‍රවනා වූ තෙල කෘෂිකාරකය මෙහි උපද්‍රවී. පිහිටා සිටීනි මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව වක්ෂුසම්ඵස්සය වෙදනාව ප්‍රියරූපය, සාකරූපය යි. උපද්‍රවනා වූ තෙල කෘෂිකාරකය මෙහි උපද්‍රවී, පිහිටා සිටීනි මෙහි පිහිටා සිටී. ලොව සොකසම්ඵස්සය වෙදනාව . . . ලොව සානසම්ඵස්සය වෙදනාව ලොව ජීවිතසම්ඵස්සය වෙදනාව . . . ලොව කායසම්ඵස්සය වෙදනාව . . . ලොව මනෝසම්ඵස්සය වෙදනාව ප්‍රියරූපය, සාකරූපය යි. උපද්‍රවනා වූ තෙල කෘෂිකාරකය මෙහි උපද්‍රවී. පිහිටා සිටීනි මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව රූපසංඥාව ප්‍රියරූපය, සාකරූපය යි. උපද්‍රවනා වූ තෙල කෘෂිකාරකය මෙහි උපද්‍රවී. පිහිටා සිටීනි මෙහි පිහිටා සිටී. ලොව ශබ්ද සංඥාව . . . ලොව ගන්ධසංඥාව . . . ලොව රසසංඥාව . . . ලොව ස්ප්‍ර්ශ්මසංඥාව . . . ලොව ධර්මසංඥාව ප්‍රියරූපය, සාකරූපය යි. උපද්‍රවනා වූ තෙල කෘෂිකාරකය මෙහි උපද්‍රවී. පිහිටා සිටීනි මෙහි පිහිටා සිටී.

රූපසංකල්පනය ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ත නිව්සමානා නිව්සති, සද්දසංකල්පනය ලෝකේ -පෙ- ගක්ඛසංකල්පනය ලෝකේ -පෙ- රසසංකල්පනය ලෝකේ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බසංකල්පනය ලෝකේ -පෙ- ධම්මසංකල්පනය ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ත නිව්සමානා නිව්සති.

රූපතණ්හා ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ත නිව්සමානා නිව්සති. සද්දතණ්හා ලෝකේ -පෙ- ගක්ඛතණ්හා ලෝකේ -පෙ- රසතණ්හා ලෝකේ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ලෝකේ -පෙ- ධම්මතණ්හා ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ත නිව්සමානා නිව්සති.

රූපවිචක්ඛේයා ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ත නිව්සමානා නිව්සති. සද්දවිචක්ඛේයා ලෝකේ -පෙ- ගක්ඛවිචක්ඛේයා ලෝකේ -පෙ- රසවිචක්ඛේයා ලෝකේ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බවිචක්ඛේයා ලෝකේ -පෙ- ධම්මවිචක්ඛේයා ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ත නිව්සමානා නිව්සති.

රූපවිචාරො ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ත නිව්සමානා නිව්සති. සද්දවිචාරො ලෝකේ පියරූපං, සාතරූපං එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ත නිව්සමානා නිව්සති. ගක්ඛවිචාරො ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ත නිව්සමානා නිව්සති. රසවිචාරො ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ත නිව්සමානා නිව්සති. ඵොට්ඨබ්බවිචාරො ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ත නිව්සමානා නිව්සති. ධම්මවිචාරො ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ත නිව්සමානා නිව්සති.

ඉදං මුම්මති දුක්ඛසමුදයො අජියසම්මං.

283. තත්ත කතමං දුක්ඛනිරොධො අජියසම්මං : යො තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිර්ගනිරොධො වාගො පච්චිස්සග්ගො මුත්ඨි අනාලයො.

සා ඛො පනෙසා තණ්හා තත්ත පභීයමානා පභීයති, තත්ත නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති, යං ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභීයමානා පභීයති, එත්ත නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

ක්ඛිඤ්ඤා ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං : චක්ඛුං ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභීයමානා පභීයති, එත්ත නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. සොතං ලෝකේ -පෙ- ඝාතං ලෝකේ -පෙ- ජීව්හං ලෝකේ -පෙ- කායො ලෝකේ -පෙ- මනො ලෝකේ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභීයමානා පභීයති, එත්ත නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

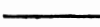
ලොවු රූපසංවේනනාව ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී. ලොවු සද්දසංවේනනාව . . . ලොවු ගන්ධ සඤ්චෙනනාව . . . ලොවු රසසඤ්චෙනනාව . . . ලොවු ඵොට්ඨබ්බසඤ්චෙනනාව . . . ලොවු ධම්මසඤ්චෙනනාව ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොවු රූපතණ්හාව ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී. ලොවු සද්දතණ්හාව . . . ලොවු ගන්ධතණ්හාව . . . ලොවු රසතණ්හාව . . . ලොවු ඵොට්ඨබ්බතණ්හාව . . . ලොවු ධම්මතණ්හාව ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොවු රූපචිතර්කය ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී. ලොවු ශබ්දචිතර්කය . . . ලොවු ගන්ධ චිතර්කය . . . ලොවු රසචිතර්කය . . . ලොවු ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යචිතර්කය . . . ලොවු ධර්ම චිතර්කය ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී.

රූපචීවාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී. ශබ්දචීවාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී. ගන්ධචීවාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී. ශබ්දචීවාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී. ගන්ධචීවාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී. රසචීවාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී. ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යචීවාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී. ධර්මචීවාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපදනා වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටිනී මෙහි පිහිටා සිටී.

මේ දූඛසමුදයායඨිසත්‍යය යි කියනු ලැබේ.

283. එහි දූඛනිරොධායඨිසත්‍යය කවරෙ යත් : ඒ තෘෂ්ණාව ගේ මැ යම් අසෙස වීරාගනිරොධයෙක් ත්‍යාගයෙක් දුරැලීමෙක් මිදීමෙක් නො ඇලීමෙක් වේ ද, එය යි.

ප්‍රභීණ වන්නා වූ තෙල තෘෂ්ණාව කොහි ප්‍රභීණ වේ ද, නිරුද්ධ වන්නී කොහි නිරුද්ධ වේ ද යත් : යමෙක් ලොකයෙහි ප්‍රියස්වභාව මධුරස්වභාව වූයේ ද, ප්‍රභීණ වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රභීණ වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ.

කුමක් ලොකයෙහි ප්‍රියස්වභාව මධුරස්වභාව වූයේ ද යත් : ඇස ලොකයෙහි ප්‍රිය රූප ය, සාතරූප යි. ප්‍රභීණ වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රභීණ වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ. කන ලොකයෙහි . . . නැහැය ලොකයෙහි . . . දිව ලොකයෙහි . . . කය ලොකයෙහි . . . මනස ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. ප්‍රභීණ වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රභීණ වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ.

රූපා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පහිගමානා පහිගති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති. සද්දා ලොකෙ -පෙ- ගතියා ලොකෙ -පෙ- රසා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බා ලොකෙ -පෙ- ධම්මා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පහිගමානා පහිගති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

චක්ඛවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පහිගමානා පහිගති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති. සොතවිඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- ජීව්හාවිඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- මනෝවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පහිගමානා පහිගති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

චක්ඛසම්ප්පෙය්සා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පහිගමානා පහිගති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති. සොතසම්ප්පෙය්සා ලොකෙ -පෙ- ඝානසම්ප්පෙය්සා ලොකෙ -පෙ- ජීව්හාසම්ප්පෙය්සා ලොකෙ -පෙ- කායසම්ප්පෙය්සා ලොකෙ -පෙ- මනෝසම්ප්පෙය්සා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පහිගමානා පහිගති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

චක්ඛසම්ප්පෙය්සා චේදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පහිගමානා පහිගති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති. සොතසම්ප්පෙය්සා චේදනා ලොකෙ -පෙ- ඝානසම්ප්පෙය්සා චේදනා ලොකෙ -පෙ- ජීව්හාසම්ප්පෙය්සා චේදනා ලොකෙ -පෙ- කායසම්ප්පෙය්සා චේදනා ලොකෙ -පෙ- මනෝසම්ප්පෙය්සා චේදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පහිගමානා පහිගති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

රූපසඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- සද්දසඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- ගතියඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- රසසඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- ධම්මසඤ්ඤා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතේසා තණ්හා පහිගමානා පහිගති. එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

රූපසඤ්ඤාචන්තා ලොකෙ -පෙ- සද්දසඤ්ඤාචන්තා ලොකෙ -පෙ- ගතියඤ්ඤාචන්තා ලොකෙ -පෙ- රසසඤ්ඤාචන්තා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤාචන්තා ලොකෙ -පෙ- ධම්මසඤ්ඤාචන්තා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පහිගමානා පහිගති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

රූපතණ්හා ලොකෙ -පෙ- සද්දතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ගතියතණ්හා ලොකෙ -පෙ- රසතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ධම්මතණ්හා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතේසා තණ්හා පහිගමානා පහිගති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

රූපච්චිතකෙතා ලොකෙ -පෙ- සද්දච්චිතකෙතා ලොකෙ -පෙ- ගතියච්චිතකෙතා ලොකෙ -පෙ- රසච්චිතකෙතා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බච්චිතකෙතා ලොකෙ -පෙ- ධම්මච්චිතකෙතා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතේසා තණ්හා පහිගමානා පහිගති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

රූපච්චාරේ ලොකෙ -පෙ- සද්දච්චාරේ ලොකෙ -පෙ- ගතියච්චාරේ ලොකෙ -පෙ- රසච්චාරේ ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බච්චාරේ ලොකෙ -පෙ- ධම්මච්චාරේ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතේසා තණ්හා පහිගමානා පහිගති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

ඉදං වුච්චති දුක්ඛනිගේමො අපිගසම්මං.

284. තත් කතමං දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපදා අරියසම්මං : අයමෙව අරියො අවශ්චිකො මග්ගො. සෙය්‍යපීදං : සමමාදිට්ඨී, සමමාසඛකපො, සමමාචාචා, සමමාකම්මනො, සමමාආජ්චො, සමමාචායාමො, සමමාසනී, සමමාසමාධි.

තත් කතමා සමමාදිට්ඨී : දුක්ඛ සදුණං දුක්ඛසමුදයෙ සදුණං දුක්ඛනිරෝධෙ සදුණං දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සදුණං, අයං වුච්චති සමමාදිට්ඨී.

තත් කතමො සමමාසඛකපො : නෙක්ඛම්මසඛකපො අච්චාපාද-සඛකපො අච්චිංසාසඛකපො, අයං වුච්චති සමමාසඛකපො.

තත් කතමා සමමාචාචා : මුත්චාචාදා වෙරමණී පිසුනාචාචා වෙරමණී ඵරාසාචාචා වෙරමණී සමඵප්පලාපා වෙරමණී, අයං වුච්චති සමමාචාචා.

තත් කතමො සමමාකම්මනො : පාණානිපානා වෙරමණී අදිත්තාදනා වෙරමණී කාමෙසු මිච්චාචාරා වෙරමණී, අයං වුච්චති සමමා කම්මනො.

තත් කතමො සමමා ආජ්චො : ඉධ අරියසාවකො මිච්චා ආජ්චං පහාය සමමා ආජ්චෙන ජ්චිකං කපෙති, අයං වුච්චති සමමා ආජ්චො.

තත් කතමො සමමා චායාමො : ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධමමානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණහානී පදභතී, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධමමානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණහානී පදභතී, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධමමානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති විරියං ආරභති, චිත්තං පග්ගණහානී පදභතී, උප්පන්නානං කුසලානං ධමමානං ධීතියා අසමෙමාසාය භියොභාවාය වෙපුලාය භාවනාය පාරිපුරියා ඡන්දං ජනෙති, වායමති, විරියං ආරභති, චිත්තං පග්ගණහානී පදභතී, අයං වුච්චති සමමා චායාමො.

තත් කතමා සමමා සතී : ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආනාපි සමපජානො සතීමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං, වෙදනාසු -පෙ- විනෙත -පෙ- ධමෙසු ධමමානුපස්සී විහරති ආනාපි සමපජානො සතීමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං, අයං වුච්චති සමමාසතී.

තත් කතමො සමමාසමාධි : ඉධ භික්ඛු විච්චෙව'ච කාමෙහි විත්ථව අකුලෙහි ධමෙහි සවිතකකං සවිචාරං විචෙකජං පිනීසුඛං පඨමං ක්ඛානං උපසමපජ්ච විහරති, විතකකවිචාරානං වූපසමං අජ්ඣිත්තං පමපාදනං චෙතසො ඵකොදිභාවං අවිතකකං අවිචාරං සමාධිජං පිනීසුඛං දුතියං ක්ඛානං උපසමපජ්ච විහරති, පිතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකොච විහරති සතො'ච සමපජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති යං තං අරියං ආචික්ඛනති උපෙක්ඛකොච සතීමා සුඛවිභාරීති තං තතියං ක්ඛානං උපසමපජ්ච විහරති, සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුඛෙඛ'ච සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ඛිමමා, අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසනී පාරිසුඤ්චිං චතුත්ථං ක්ඛානං උපසමපජ්ච විහරති, අයං වුච්චති සමමා සමාධි.

ඉදං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා අරියසම්මං.

සුභතනනභාජනියං.

1. අත්ඛමා - PTS.

284. එහි 'දුෛනිරොධගාමීනීප්‍රතිපදයාභිසත්‍යය' කවරෙ යන් : මෙ මෑ ආයාභි අජ්ඣාධිගිකමාර්ගය යි. ඒ කවරෙ යන් : සමමාදිට්ඨිය, සමමාසඤ්ඤාපඤ්ඤා, සමමාචාරා, සමමාකමමන්තය, සමමාආචාරිය, සමමාචාරායාමය, සමමාසනිය, සමමාසමාධිය යි.

එහි 'සමමාදිට්ඨිය' කවරෙ යන් : දුෛසත්‍යයෙහි ඥානය, දුෛසමුද්දයසත්‍යයෙහි ඥානය, දුෛනිරොධසත්‍යයෙහි ඥානය, දුෛනිරොධගාමීනීප්‍රතිපදයාභිසත්‍යයෙහි ඥානය යි. මේ 'සමමාදිට්ඨිය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සමමාසංකප්ප' කවරෙ යන් : නෛෂ්ත්‍රමාසංකල්පය, අචාරාපාදසංකල්පය, අචාරි-සාසංකල්පය යි. මේ සමමාසඤ්ඤාපඤ්ඤා යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සමමාචාරා' කවරෙ යන් : මුසවායෙන් වෙන්වීමය, පිසුනුබසින් වෙන්වීමය, රච්චසින් වෙන්වීමය, හිස්බස්බිඤ්ඤාමෙන් වෙන්වීමය යි. මේ 'සමමාචාරා' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සමමාකමමන්ත' කවරෙ යන් : පණ්ඩායෙන් වෙන්වීමය, අධිනාදනින් වෙන්වීමය, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වෙන්වීමය යි. මේ 'සමමාකමමන්ත' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සමමාආචාරිය' කවරෙ යන් : මෙසස්නෙහි ආයාභිග්‍රාවක තෙමේ මිථ්‍යාආචාරිය හැර සමාසක් ආචාරියෙන් දිව් රකී ද, මේ සමාසක් ආචාරිය යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සමමාචාරායාම' කවරෙ යන් : මෙසස්නෙහි මහණ තෙම තුපන් ලාමක අකුලල ධර්මයන් නො ඉපදවීම පිණිස ඡන්දය උපදවයි. ව්‍යායාම කෙරෙයි, වියාර්මභ කෙරෙයි, සිත දඩි කොටගනියි, ප්‍රධන්වියාභි කෙරේ. උපන් ලාමක අකුලලධර්මයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වියාර්මභ කෙරෙයි, සිත දඩිකොටගනියි, ප්‍රධන්වියාභි කෙරේ. තුපන් කුලලධර්මයන් ඉපදවීම පිණිස ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වියාර්මභ කෙරෙයි, සිත දඩිකොටගනියි, ප්‍රධන්වියාභි කෙරේ. උපන් කුලලධර්මයන් ගේ පැවැත්ම පිණිස නො නැසීම පිණිස බහුල බව පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූරණ වීම පිණිස ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වියාර්මභ කෙරෙයි, සිත දඩිකොටගනියි, ප්‍රධන්වියාභි කෙරේ. මේ 'සමමාචාරායාම' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සමමාසනිය' කවරෙ යන් : මෙසස්නෙහි මහණ තෙම කෙලෙසුන් තවන වියාභි ඇත්තේ, සමාසප්‍රඥා ඇත්තේ සිහි ඇත්තේ කායලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමනස දුරු කොට කෙරෙහි කය අනුව බලමින් වාසය කෙරෙයි, වෙදනාවන්හි . . . චින්තයෙහි . . . ධර්මයන්හි කෙලෙසුන් තවන වැර ඇතිදේ සමාග්ඥා ඇතිදේ සිහි ඇතිදේ (ස්කන්ධාදි ධර්ම සංඛ්‍යාත) ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමනස දුරු කොට ධර්මානුදර්ශී ව වාසය කෙරේ. මේ 'සමමාසනිය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සමමාසමාධිය' කවරෙ යන් : මෙසස්නෙහි මහණ තෙම කාමචන්දනීවරණයෙන් වෙන් ව ම (ශෙෂනීවරණ සංඛ්‍යාත) අකුලලධර්මයන්ගෙන් වෙන් ව ම විතර්ක සහිත වූ විචාර සහිත වූ විචේකයෙන් උපන් ප්‍රීතිය හා සුබය ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි, විතර්කවිචාරයන් ගේ ඉක්මැවීමෙන් අධ්‍යාත්මයෙහි පැහැදීම ඇති චින්තයා ගේ ඵලකොද්භාවය (ඵකභ බව) ඇති අවිතර්ක වූ අවිචාර වූ සමාධියෙන් උපන් ප්‍රීතිය හා සුබය ඇති ද්විතීයධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි, ප්‍රීතිය ගේ ද ඉක්මැවීමෙන් උපෙක්ෂා ඇත්තේ වෙසෙයි, සිහි ඇතිදේ සමාග්ඥා ඇතිදේ නාමකයින් සුබය ද වීදි. ආයාභියෝ යම් ධ්‍යානයක් හෙතුකොටගෙන උපෙක්ෂා ඇත්තේ ස්මෘතිමත් වූයේ සුබවිභරණ ඇතැ යි ප්‍රකාශ කෙරෙත් ද, ඒ තෘතීයධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. සුබයා ගේ ද ප්‍රභාණයෙන් දුෛශ්‍යා ගේ ද ප්‍රභාණයෙන් පලමු (උපචාරක්ෂණයෙහි) ම සොමනස්දෙමනසුන් ගේ ප්‍රභාණයෙන් දුක් නො වූ සුබ නො වූ උපෙක්ෂායෙන් උපන් ස්මෘතිපාරිශුද්ධිය ඇති, වතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ. මේ 'සමමාසමාධිය' යි කියනු ලැබේ.

මේ දුෛනිරොධ ගාමීනීප්‍රතිපදයාභිසත්‍ය ' යි කියනු ලැබේ.

සුත්තන්තසාප්තිය යි.

285. ව්‍යාජි සම්මාන : දුකට, දුකටසමුදය, දුකටනිරෝධ, දුකටනිරෝධගාමිනී පටිපද.

ව්‍යාජි සම්මාන දුකටසමුදය : ව්‍යාජි, අය වුවකි දුකටසමුදය.

ව්‍යාජි සම්මාන දුකට : අවසේසා ච කිලෙසා, අවසේසා ච අකුසලා ධර්මා, තිණි ච කුසලමුලානි සාසවානි, අවසේසා ච සාසවා කුසලා ධර්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධර්මානං විපාකා, යෙ ච ධර්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සම්බන්ධ ඊෂං, ඉදං වුවකි දුකට.

ව්‍යාජි සම්මාන දුකටනිරෝධ : ව්‍යාජි පහානං, අය වුවකි දුකටනිරෝධ.

ව්‍යාජි සම්මාන දුකටනිරෝධගාමිනී පටිපද : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුතතරං කුචං භාවෙති නියතානිකං අපචයගාමි දිට්ඨිගතානං පහානං පඨමය භුමිය පතනියා විවිධව'ච කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ජ විතරති දුකටාපටිපදං දකුභිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ අඨමනිකො මග්ගො භොති : සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මා සමාධි.

ව්‍යාජි සම්මාන සම්මාන දිට්ඨි : යා පඤ්ඤ පඨානනා -පෙ- අමොභො ධර්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධර්මවිචයසම්මොඤ්ඤිකො මග්ගනං මග්ගපරියාපනං. අය වුවකි සම්මාදිට්ඨි.

ව්‍යාජි සම්මාන සම්මානසම්මානපො : යො වකෙකා විතකෙකා -පෙ- සම්මාසම්මානපො මග්ගනං මග්ගපරියාපනං, අය වුවකි සම්මා සම්මානපො.

ව්‍යාජි සම්මාන සම්මානවාචා : යා චතුභි චච්චවට්ඨිනෙහි ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණි අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතනි වෙලාඅනතිකකමො සෙතුභානො සම්මානවාචා මග්ගනං මග්ගපරියාපනං, අය වුවකි සම්මානවාචා.

ව්‍යාජි සම්මාන සම්මානකම්මනො : යා තිති කායදුච්චට්ඨිනෙහි ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණි අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතනි වෙලා අනතිකකමො සෙතුභානො සම්මානකම්මනො මග්ගනං මග්ගපරියාපනං, අය වුවකි සම්මානකම්මනො.

ව්‍යාජි සම්මාන සම්මාන ආච්චො : යා මිච්චාආච්චො ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණි අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතනි වෙලාඅනතිකකමො සෙතුභානො සම්මානආච්චො මග්ගනං මග්ගපරියාපනං, අය වුවකි සම්මානආච්චො.

ව්‍යාජි සම්මාන සම්මානවායාමො : යො වෙතසිකො විරියරමො -පෙ- සම්මානවායාමො විරියසම්මොඤ්ඤිකො මග්ගනං මග්ගපරියාපනං, අය වුවකි සම්මානවායාමො.

ව්‍යාජි සම්මාන සම්මානසති : යා සති අනුසනති -පෙ- සම්මානසති සති-සම්මොඤ්ඤිකො මග්ගනං මග්ගපරියාපනං, අය වුවකි සම්මානසති.

ව්‍යාජි සම්මාන සම්මානසාධි : යා විතතසාධි සාධිනි -පෙ- සම්මානසාධි, සාධිසම්මොඤ්ඤිකො මග්ගනං මග්ගපරියාපනං, අය වුවකි සම්මානසාධි, අය වුවකි දුකටනිරෝධගාමිනී පටිපද, අවසේසා ධර්මා දුකටනිරෝධගාමිනියා පටිපද සම්පයුතතා.

285. සත්‍යයෝ සතර දෙනෙකි : දුක්ඛ ය, දුක්ඛසමුදය ය, දුක්ඛනිරෝධ ය, දුක්ඛ නිරෝධගාමීනීපටිපද යි.

එහි ' දුක්ඛසමුදය ' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණා යි. මේ ' දුක්ඛසමුදය ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' දුක්ඛය ' කවරෙ යත් : අවශෙෂක්ලෙශයෝ ද, අවශෙෂඅකුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද, අවශෙෂ වූ සාසුචකුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ කුශලාකුශල ධර්මයන් ගේ විපාකයෝ ද, නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැර රූපය ද යන මේ ' දුක්ඛය ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' දුක්ඛනිරෝධය ' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාප්‍රභාණය යි, මේ ' දුක්ඛනිරෝධය ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටිපද ' කවරෙ යත් : මෙසස්නෙහි මහණ යම් කලෙකැ දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයය්‍යාණික වූ අපවය ගාමී වූ ලොකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අෂ්ටාධිගිකමාර්ගය වෙයි, සම්මාදිට්ඨිය . . . සම්මාසමාධි යි.

එහි ' සම්මාදිට්ඨි ' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාපන්ත වූ යම් ප්‍රඤ්චක් පජානනාකාරයෙක් . . . අමොහයෙක් සිව්සස් දහම් විමසීමෙක් සමාග්දෘෂ්ටියක් ධර්මවිචය සම්මොඛාධ්‍යානිගයෙක් වේ ද, මේ ' සම්මාදිට්ඨි ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සම්මාසංකප්ප ' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාපන්ත වූ යම් තර්ක යෙක් විතර්කයෙක් සමාක්සංකල්පයෙක් වේ ද, මේ ' සම්මාසංකප්ප ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සම්මාවාචා ' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාපන්ත වූ යම් සතර වාග් දුශ්චරිතයන් ගෙන් වෙන්වීමෙක් විරතියෙක් පටිච්චරතියෙක් විරමණයෙක් අක්‍රියායෙක් නො කිරීමෙක් නො පැමිණීමෙක් ආචාරසීමාව නො ඉක්මවීමෙක් ප්‍රත්‍යය නැයීමෙක් සමාග්වචනයෙක් වේ ද, මේ ' සම්මාවාචා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සම්මාකම්මන්ත ' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාපන්ත වූ යම් තුන් කායදුශ්චරිතයන් ගෙන් වෙන්වීමෙක් විරතියෙක් පටිච්චරතියෙක් විරමණයෙක් අක්‍රියා යෙක් අකරණයෙක් නො පැමිණීමෙක් වෙලාඅනතික්‍රමණයෙක් ප්‍රත්‍යය නැයීමෙක් සමාක් කර්මාන්තයෙක් වේ ද, මේ ' සම්මාකම්මන්ත ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සම්මාආචීව ' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාපන්ත වූ යම් මිථ්‍යා ආචීවයෙන් වෙන්වීමෙක් විරතියෙක් පටිච්චරතියෙක් විරමණයෙක් අක්‍රියායෙක් අකරණ යෙක් නො පැමිණීමෙක් වෙලාඅනතික්‍රමණයෙක් ප්‍රත්‍යය නැයීමෙක් සමාගාචීවයෙක් වේ ද, මේ ' සම්මාආචීව ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සම්මාවායාම ' කවරෙ යත් : මාර්ගාග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාපන්ත වූ යම් චෛතසික වියඤ්ඤාමහයෙක් . . . සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වියඤ්ඤාමොක්ඛාධ්‍යානිගයෙක් වේ ද, මේ ' සම්මා වායාම ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සම්මාසනි ' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාපන්ත වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් . . . සමාක් ස්මෘතියක් ස්මෘතිසම්මොක්ඛාධ්‍යානිගයෙක් වේ ද, මේ ' සම්මා සනි ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සම්මාසමාධි ' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාපන්ත වූ යම් චිත්තයා ගේ සිටීමෙක් මොනවට සිටීමෙක් . . . සමාක්සමාධියෙක් සමාධිසම්මොක්ඛාධ්‍යානිගයෙක් වේ ද, මේ ' සම්මාසමාධි ' යි කියනු ලැබේ.

286. තත් කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච අවසෙසා ච කිලෙසා අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත් කතමං දුක්ඛං : අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තීණී ච කුසලමූලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බං ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත් කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං පභානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

තත් කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා, ඉධ භික්ඛු යසම්භිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුෂානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා, විවිච්චව'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුෂානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං, තසම්භිං සමයෙ අච්ච්චිතිකො මග්ගො භොති සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මාසමාධි, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා, අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පසුත්තා.

287. තත් කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත් කතමං දුක්ඛං : තීණී ච කුසලමූලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත් කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය ච, අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං පභානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

තත් කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යසම්භිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුෂානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා, විවිච්චව'ව කාමෙහි -පෙ-පඨමං කුෂානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං : තසම්භිං සමයෙ අච්ච්චිතිකො මග්ගො භොති : සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මා සමාධි, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා, අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පසුත්තා.

288. තත් කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තීණී ච කුසලමූලානි සාසවානි, අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත් කතමං දුක්ඛං : අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත් කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය ච, අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං, තීණිඤ්ච කුසලමූලානං සාසවානං පභානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

286. එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ද ඉතිරි ව සිටි ක්ලෙශයෝ ද යන මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛය' කවරෙ යත් : ඉතිරි ව සිටි අකුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ තුන් කුශල මූලයෝ ද, ඉතිරි ව සිටි සාසුච වූ කුශලධර්මයෝ ද, කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ සාසුච වූ විපාකයෝ ද, නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ගේ ද, අවශේෂ වූ ක්ලෙශයන් ගේ ද ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපද' කවර යත් : යම් කලෙකැ දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤක වූ අපවයගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කෙරෙයි. එසමයෙහි අෂ්ටාභිග්ගමාර්ගය වෙයි ; සම්මාදිට්ඨී ය, . . . සම්මාසමාධි යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපද' යි කියනු ලැබේ. ඉතිරි ව සිටි ධර්මයෝ දුක්ඛනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදව හා සම්ප්‍රසුක්තයෝ යි.

287. එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ද ඉතිරි ව සිටි ක්ලෙශයෝ ද ඉතිරි ව සිටි අකුශලධර්මයෝ ද යන මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛය' කවරෙ යත් : සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද, ඉතිරි ව සිටි සාසුච වූ කුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ විපාකයෝ ද, නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාවගේ ද ඉතිරි ව සිටි කෙලෙසුන් ගේ ද ඉතිරි ව සිටි අකුශලධර්මයන් ගේ ද ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපද' කවර යත් : මෙසස්නෙහි මහණ දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤක වූ අපවයගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක්ඛප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අෂ්ටාභිග්ගමාර්ගය වෙයි : සම්මාදිට්ඨී ය, . . . සම්මාසමාධි යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපද' යි කියනු ලැබේ. අවශේෂ ධර්මයෝ දුක්ඛනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදව හා සම්ප්‍රසුක්තයෝ යි.

288. එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ද අවශේෂ ක්ලෙශයෝ ද, අවශේෂ අකුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද යන මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛය' කවරෙ යත් : අවශේෂ වූ සාසුච කුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ කුශලා කුශලධර්මයන් ගේ විපාකයෝ ද, නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් තෘෂ්ණාව ගේ ද, අවශේෂ ක්ලෙශයන් ගේ ද, අවශේෂ අකුශලධර්මයන් ගේ ද, සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයන් ගේ ද ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධ' යි කියනු ලැබේ.

තත් කතමා දුකනිඤ්ඤායො : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං කුසලං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතනියා, විවිධව'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං කුසලං උපසම්පජ්ජි විහරති, දුකනාපට්ඨං දකුණිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ අධිබ්බිකො මග්ගො භොති: සමමාදිට්ඨිං -පෙ- සමමාසමාධිං, අයං වුච්චති දුකනිඤ්ඤායො පට්ඨං, අවසෙසා ධම්මා දුකනිඤ්ඤායො පට්ඨං, අවසෙසා සමපසුතතා.

289. තත් කතමො දුකනිඤ්ඤායො : තණ්හා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමුලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා. අයං වුච්චති දුකනිඤ්ඤායො.

තත් කතමං දුකනි : සාසවා කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව'ව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුච්චති දුකනි.

තත් කතමො දුකනිඤ්ඤායො : තණ්හා ච, අවසෙසානඤ්ඤා කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ඤා අකුසලානං ධම්මානං, තිණ්ණිඤ්ඤා කුසලමුලානං සාසවානං, අවසෙසානඤ්ඤා සාසවානං කුසලානං ධම්මානං පහානං, අයං වුච්චති දුකනිඤ්ඤායො.

තත් කතමා දුකනිඤ්ඤායො පට්ඨං : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං කුසලං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතනියා, විවිධව'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං කුසලං උපසම්පජ්ජි විහරති දුකනාපට්ඨං දකුණිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ අධිබ්බිකො මග්ගො භොති: සමමාදිට්ඨිං -පෙ- සමමාසමාධිං, අයං වුච්චති දුකනිඤ්ඤායො පට්ඨං. අවසෙසා ධම්මා දුකනිඤ්ඤායො පට්ඨං, අවසෙසා සමපසුතතා.

290. වතතාරි සච්චානි : දුකනි, දුකනිඤ්ඤායො, දුකනිඤ්ඤායො, දුකනිඤ්ඤායො පට්ඨං.

තත් කතමො දුකනිඤ්ඤායො : තණ්හා, අයං වුච්චති දුකනිඤ්ඤායො.

තත් කතමං දුකනි : අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමුලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුච්චති දුකනි.

තත් කතමො දුකනිඤ්ඤායො : තණ්හා පහානං. අයං වුච්චති දුකනිඤ්ඤායො.

තත් කතමා දුකනිඤ්ඤායො පට්ඨං : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං කුසලං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතනියා, විවිධව'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං කුසලං උපසම්පජ්ජි විහරති දුකනාපට්ඨං දකුණිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤාබ්බිකො මග්ගො භොති: සමමාදිට්ඨිං, සමමාසමාධිං, සමමාසමාධිං, සමමාසමාධිං, සමමාසමාධිං, සමමාසමාධිං.

තත් කතමා සමමාදිට්ඨි : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි ධම්මවිචයසමොභොජනිඤ්ඤා මග්ගානං මග්ගා පරියාපනං, අයං වුච්චති සමමාදිට්ඨි.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපද' කවර යත් : මෙසස්නෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤක වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අභ්වාභිගිකමාර්ගය වෙයි. සම්මාදිට්ඨී ය . . . සම්මාසමාධි යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපද' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ දුක්ඛනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදව හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

289. එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ද, අවශෙෂ ක්ලෙශයෝ ද, අවශෙෂ අකුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද අවශෙෂ වූ සාසුචකුශල ධර්මයෝ ද යන මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛය' කවරෙ යත් : කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ සාසුච වූ විපාකයෝ ද නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ගේ ද අවශෙෂ ක්ලෙශයන් ගේ ද අවශෙෂ අකුශලධර්මයන් ගේ ද සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයන් ගේ ද අවශෙෂ වූ සාසුච කුශලධර්මයන් ගේ ද ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපද' කවර යත් : මෙසස්නෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤක වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අභ්වාභිගිකමාර්ගය වෙයි : සම්මාදිට්ඨී ය . . . සම්මාසමාධි යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපද' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ දුක්ඛනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදව හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

290. සතර සත්‍යයෝ ය : දුක්ඛ ය, දුක්ඛසමුදය ය, දුක්ඛනිරෝධය, දුක්ඛනිරෝධ ගාමිනීපටිපද යි.

එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව යි. මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි දුක්ඛය කවරෙ යත් : ඉතිරි ව සිටි කෙලෙස්සු ද ඉතිරි ව සිටි අකුසල්දහම්හු ද ආසුච සහිත වූ තුන් කුසල්මූල්හු ද ඉතිරි ව සිටි සාසුච වූ කුසල්දහම්හු ද කුසල්අකුසල් දහමුත් ගේ සාසුච වූ විපාකයෝ ද නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්චිවා වූ යම් කීරියදහම් කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ගේ ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛ නිරෝධ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපද' කවර යත් : මෙසස්නෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤක වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි පඤ්චාභිගිකමාර්ගය වෙයි: සම්මාදිට්ඨී ය, සම්මාසංකප්ප ය, සම්මාවායාම ය, සම්මාසනි ය, සම්මාසමාධි යි.

එහි 'සම්මාදිට්ඨී' කවර යත් : මාර්ගාභග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාපන්න වූ යම් ප්‍රඤ්චක් පජානානාකාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාග්දෘෂ්ටියෙක් ධර්මවිවය සම්බොධ්‍යාභගයෙක් වේ ද, මේ 'සම්මාදිට්ඨී' යි කියනු ලැබේ.

තනු කතමෝ සම්මාසඛකපො : යො තනෙකා -පෙ- සම්මාසඛකපො : මග්ගනිකං මග්ගපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මාසඛකපො.

තනු කතමෝ සම්මාචායාමෝ : යො චෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචායාමෝ විරියසමෝඤ්ඤිකො මග්ගනිකං මග්ගපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මාචායාමෝ.

තනු කතමෝ සම්මාසති : යා සති අනුසාති -පෙ- සම්මාසති සතිසමෝඤ්ඤිකො මග්ගනිකං මග්ගපරියාපනනං-අයං වුච්චති සම්මාසති.

තනු කතමෝ සම්මාසමාධි : යා විතතසා සීති -පෙ- සම්මාසමාධි සමාධිසමෝඤ්ඤිකො මග්ගනිකං මග්ගපරියාපනනං. අයං වුච්චති සම්මාසමාධි. අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා. අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පසුතතා.

291. තනු කතමෝ දුක්ඛසමුදයෝ : තණ්හා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමුලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයෝ.

තනු කතමෝ දුක්ඛං : සාසවා කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සබ්බඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තනු කතමෝ දුක්ඛනිරෝධෝ : තණ්හාය ච, අවසෙසානඤ්ඤා කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ඤා අකුසලානං ධම්මානං, තිණ්ණිඤ්ඤා කුසල මුලානං සාසවානං, අවසෙසානඤ්ඤා සාසවානං කුසලානං ධම්මානං පහානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධෝ.

තනු කතමෝ දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති නියයානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විච්චෙව ච කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දැකියාභිඤ්ඤං, තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාබිතිකො මග්ගො භොති : සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඛකපො සම්මාචායාමෝ සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා. අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පසුතතා.

292. චතතාරි සම්මානි : දුක්ඛං, දුක්ඛසමුදයෝ, දුක්ඛනිරෝධෝ, දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා.

තනු කතමෝ දුක්ඛසමුදයෝ : තණ්හා. අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයෝ.

තනු කතමෝ දුක්ඛං : අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමුලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තනු කතමෝ දුක්ඛනිරෝධෝ : තණ්හාය පහානං. අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධෝ.

තනු කතමෝ දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති නියයානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විච්චෙව ච කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දැකියාභිඤ්ඤං. තසමිං සමයෙ ඵංගො භොති -පෙ- අවිකේඛපො භොති, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධ ගාමිනී පටිපදා.

එහි ' සම්මාසංකප්ප ' කවරෙ යන් : මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් තර්කයෙක් . . . සමාක්සංකප්පයෙක් වේ ද මේ ' සම්මාසංකප්ප ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සම්මාවායාම ' කවරෙ යන් : මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් වෛකසික වූ වියාරම්භයෙක් . . . සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වියඝිසම්බොධාභිගයෙක් වේ ද, මේ ' සම්මාවායාම ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සම්මාසනි ' කවරෙ යන් : මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් ස්මානියක් අනුස්මානියක් . . . සමාක්ස්මානියක් ස්මානිසම්බොධාභිගයෙක් වේ ද, මේ ' සම්මාසනි ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සම්මාසමාධි ' කවරෙ යන් : මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් චිත්තයාගේ සිටීමෙක් . . . සමාක්සමාධියෙක් සමාධිසම්බොධාභිගයෙක් වේ ද, මේ ' සම්මාසමාධි ' යි කියනු ලැබේ. මේ ' දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටිපද ' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ වූ ධර්මයෝ ' දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටිපදව හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

291. එහි ' දුක්ඛසමුදය ' කවරෙ යන් : තෘෂ්ණාව ද අවශෙෂ ක්ලෙශයෝ ද අවශෙෂ අකුශලධර්මයෝ ද සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද අවශෙෂ වූ සාසුච කුශලධර්මයෝ ද යන මේ ' දුක්ඛසමුදය ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' දුක්ඛය ' කවරෙ යන් : කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ සාසුච වූ විපාකයෝ ය, නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැම රූපය ද යන මේ ' දුක්ඛ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' දුක්ඛනිරෝධය ' කවරෙ යන් : තෘෂ්ණාව ගේ ද අවශෙෂ ක්ලෙශයන් ගේ ද අවශෙෂ අකුශලධර්මයන් ගේ ද සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයන් ගේ ද අවශෙෂ වූ සාසුච වූ කුශලධර්මයන් ගේ ද ප්‍රභාණය යි. මේ ' දුක්ඛනිරෝධය ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටිපද ' කවරෙ යන් : මෙ සස්තෙනි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි පඤ්චාභිගිකමාර්ග වෙයි : සම්මාදිට්ඨි ය, සම්මාසංකප්ප ය, සම්මාවායාම ය, සම්මාසනි ය, සම්මාසමාධි යි. මේ ' දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටිපද ' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ දුක්ඛනිරෝධගාමීනී ප්‍රතිපදව හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

292. සතර සත්‍යයෝ ය : දුක්ඛ ය, දුක්ඛසමුදය ය, දුක්ඛනිරෝධ ය, දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටිපද යි.

එහි ' දුක්ඛසමුදය ' කවරෙ යන් : තෘෂ්ණාව යි. මේ ' දුක්ඛසමුදය ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' දුක්ඛය ' කවරෙ යන් : අවශෙෂ ක්ලෙශයෝ ද අවශෙෂ අකුශලධර්මයෝ ද සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද සාසුච වූ අවශෙෂ කුශලධර්මයෝ ද කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ සාසුච වූ විපාකයෝ ද නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද හැම රූපය ද යන මේ ' දුක්ඛ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' දුක්ඛනිරෝධය ' කවරෙ යන් : තෘෂ්ණාවගේ ප්‍රභාණය යි. මේ ' දුක්ඛනිරෝධ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටිපද ' කවරෙ යන් : මෙ සස්තෙනි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි. . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ' දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටිපද ' යි කියනු ලැබේ.

293. තත් කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ච කුසලමූලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත් කතමං දුක්ඛං : සාසවා කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා භවිසුඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත් කතමො දුක්ඛනිරුධො : තණ්හාය ච අවසෙසානඤ්ඤා කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ඤා අකුසලානං ධම්මානං, තිණ්ඤ්ඤා කුසල මූලානං සාසවානං, අවසෙසානඤ්ඤා සාසවානං කුසලානං ධම්මානං පහානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරුධො.

තත් කතමො දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං ගාලෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානං පථමය භූමියා පතතියා විච්චෙව්ච කාමෙති -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාභිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ ඵසොහො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති. අයං වුච්චති දුක්ඛනිරුධ ගාමිනී පටිපදා.

අභිධම්මභාෂණියං.

294. චතතාරි අරියසම්මානි : දුක්ඛං අරියසම්මං, දුක්ඛසමුදයො අරියසම්මං, දුක්ඛනිරුධො අරියසම්මං, දුක්ඛනිරුධගාමිනී පටිපදා අරියසම්මං.

295. චතුත්තං අරියසම්මානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකතා, -පෙ- කති සරණා, කති අරණා :

සමුදයසම්මං අකුසලං. මඤ්ඤසම්මං කුසලං. නිරොධසම්මං අව්‍යාකතං. දුක්ඛසම්මං සියා කුසලං, සියා අකුසලං සියා අව්‍යාකතං.

ඤා සම්මා සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. නිරොධසම්මං න චතතඛිං සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තනනි'පි. දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තනනි'පි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තනනි'පි. දුක්ඛසම්මං සියා, සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා න චතතඛිං සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තනනි'පි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තනනි'පි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තනනි'පි.

ඤා සම්මා විපාකධම්මධම්මා. නිරුධසම්මං නෙව විපාකනවිපාක-ධම්මධම්මං. දුක්ඛසම්මං සියා විපාකං, සියා විපාකධම්මධම්මං, සියා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මං.

සමුදයසම්මං අනුපාදිනනුපාදනියං. ඤා සම්මා අනුපාදිනන-අනුපාදනියා. දුක්ඛසම්මං සියා උපාදිනනනුපාදනියං, සියා අනුපාදිනනු පාදනියං.

සමුදයසම්මං සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකං. ඤා සම්මා අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා. දුක්ඛසම්මං සියා සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකං, සියා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකං.

293. එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ද අවශෙෂ ක්ලෙශයෝ ද අවශෙෂ අකුශලධර්මයෝ ද සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද සාසුච වූ අවශෙෂ කුශල ධර්මයෝ ද යන මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛය' කවරෙ යත් : කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ සාසුච වූ විපාකයෝ ය, නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙත් ද හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ගේ ද අවශෙෂ ක්ලෙශයන් ගේ ද අවශෙෂ අකුශලධර්මයන් ගේ ද සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයන් ගේ ද සාසුච වූ අවශෙෂ කුශලධර්මයන් ගේ ද ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපච්චද' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤක වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ 'දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපච්චද' යි කියනු ලැබේ.

අභිධම්මභාජනිය යි.

294. සතර ආයඤ්ඤාසත්‍යයෝ වෙති : දුෂ්ඨායඤ්ඤාසත්‍ය ය, දුෂ්ඨසමුදයායඤ්ඤාසත්‍ය ය, දුෂ්ඨනිරෝධායඤ්ඤාසත්‍ය ය, දුෂ්ඨනිරෝධගාමීනීපච්චදායඤ්ඤාසත්‍ය යි.

295. චතුරායඤ්ඤාසත්‍යයන් අතුරෙහි කෙනෙක් කුශලයෝ ද, කෙනෙක් අකුශලයෝ ද, කෙනෙක් අව්‍යාකෘතයෝ ද, . . . කෙනෙක් සරණයෝ ද, කෙනෙක් අරණයෝ ද යත් :

සමුදයසත්‍යය අකුශල ය, මාර්ගසත්‍යය කුශල ය, නිරෝධසත්‍යය අව්‍යාකෘත ය, දුෂ්ඨසත්‍යය කුශල ද වන්නේ ය, අකුශල ද වන්නේ ය. අව්‍යාකෘත ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, අදුක්ඛමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහු ය. නිරෝධසත්‍යය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද දුෂ්ඨ වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද අදුක්ඛමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු ය. දුෂ්ඨසත්‍යය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, දුෂ්ඨවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, අදුෂ්ඨමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද දුෂ්ඨවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද අදුෂ්ඨමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් විපාකස්වභාවධර්මයහ. නිරෝධසත්‍යය නො ම විපාක වූ නවිපාකස්වභාවධර්මය. දුෂ්ඨසත්‍යය විපාක ද වන්නේ ය, විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්නේ ය, නො ම විපාකනවිපාකස්වභාවධර්ම ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය අනුපාදින්නොපාදනිය වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අනුපාදින්න අනුපාදනිය වෙති. දුෂ්ඨසත්‍යය උපාදින්නොපාදනිය ද වන්නේ ය, අනුපාදින්නොපාදනිය ද වන්නේ ය.

සමුදයසත්‍යය සංක්ඛ්‍රිමසංක්ලෙශික ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අසංක්ඛ්‍රිම අසංක්ලෙශිකයෝ ය. දුෂ්ඨසත්‍යය සංක්ඛ්‍රිමසංක්ලෙශික ද වන්නේ ය, අසංක්ඛ්‍රිම සංක්ලෙශික ද වන්නේ යි.

සමුදයසම්මං සම්මතකසම්මාරං. නිරෝධසම්මං අවිභවකසම්මාරං. මහසම්මං සියා සම්මතකසම්මාරං, සියා අවිභවකසම්මාරමනං, සියා අවිභවකසම්මාරං. දුක්ඛසම්මං සියා සම්මතකසම්මාරං, සියා අවිභවකසම්මාරමනං, සියා අවිභවකසම්මාරං, සියා න වතනබ්බං සම්මතකසම්මාරනති'පි අවිභවකසම්මාරමනනනති'පි අවිභවකසම්මාරනති'පි.

ඥෙ සම්මං සියා පිඤ්ඤගතනා, සියා සුඛසගගතනා, සියා උපෙකකා සගගතනා. නිරෝධසම්මං න වතනබ්බං පිඤ්ඤගතනනති'පි, සුඛසගගතනනති'පි, උපෙකකාසගගතනනති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා පිඤ්ඤගතනං, සියා සුඛසගගතනං, සියා උපෙකකාසගගතනං. සියා න වතනබ්බං පිඤ්ඤගතනනති'පි සුඛසගගතනනති'පි උපෙකකාසගගතනනති'පි.

ඥෙ සම්මං නෙවදසුඤ්ඤෙන න භාවනාය පභානබ්බං. සමුදයසම්මං සියා දසුඤ්ඤෙන පභානබ්බං, සියා භාවනාය පභානබ්බං. දුක්ඛසම්මං සියා දසුඤ්ඤෙන පභානබ්බං, සියා භාවනාය පභානබ්බං, සියා නෙව දසුඤ්ඤෙන න භාවනාය පභානබ්බං.

ඥෙ සම්මං නෙව දසුඤ්ඤෙන න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකා. සමුදයසම්මං සියා දසුඤ්ඤෙන පභානබ්බභෙතුකං, සියා භාවනාය පභානබ්බභෙතුකං. දුක්ඛසම්මං සියා දසුඤ්ඤෙන පභානබ්බභෙතුකං, සියා භාවනාය පභානබ්බභෙතුකං, සියා නෙව දසුඤ්ඤෙන න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකං.

සමුදයසම්මං ආවයගාමි. මහසම්මං අපවයගාමි. නිරෝධසම්මං නෙවාවයගාමිනාපවයගාමි. දුක්ඛසම්මං සියා ආවයගාමි, සියා නෙව ආවයගාමි නාපවයගාමි.

මහසම්මං සෙකකං. නිඤ්ඤි සම්මං නෙව සෙකකා නාසෙකකා.

සමුදය සම්මං පරිනතං. ඥෙ සම්මං අප්පමාණා, දුක්ඛසම්මං සියා පරිනතං, සියා මහගතනං.

නිරෝධසම්මං අනාරම්මණං. මහසම්මං අප්පමාණාරම්මණං. සමුදයසම්මං සියා පරිනතාරම්මණං, සියා මහගතනාරම්මණං, න අප්පමාණාරම්මණං, සියා න වතනබ්බං පරිනතාරම්මණනති'පි මහගතනාරම්මණනති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා පරිනතාරම්මණං, සියා මහගතනාරම්මණං, සියා අප්පමාණාරම්මණං, සියා න වතනබ්බං පරිනතාරම්මණනති'පි මහගතනාරම්මණනති'පි අප්පමාණාරම්මණනති'පි.

සමුදයසම්මං භීනං. ඥෙ සම්මං පණීනා. දුක්ඛසම්මං සියා භීනං, සියා මජ්ඣිමං.

නිරෝධසම්මං අනියනං. මහසම්මං සම්මතනනියනං. ඥෙ සම්මං සියා මිච්ඡතනනියනා, සියා අනියනා.

නිරෝධසම්මං අනාරම්මණං. සමුදයසම්මං න වතනබ්බං මහාරම්මණනති'පි මහගතනනති'පි මහාරම්මණනති'පි. මහසම්මං න මහාරම්මණං මහගතනනති'පි, සියා මහාරම්මණනති'පි, සියා න වතනබ්බං මහාරම්මණනති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා මහාරම්මණං න මහගතනනති'පි, සියා මහාරම්මණනති'පි, සියා න වතනබ්බං මහාරම්මණනති'පි මහාරම්මණනති'පි.

සමුදයසත්‍යය සචිතර්කසච්චාර ය. නිරොධසත්‍යය අචිතර්කඅච්චාර ය. මාර්ග සත්‍යය සචිතර්කසච්චාර ද වන්නේ ය, අචිතර්කච්චාරමාත්‍ර ද වන්නේ ය, අචිතර්ක අච්චාර ද වන්නේ යි. දුෂ්ඨසත්‍යය සචිතර්කසච්චාර ද වන්නේ ය, අචිතර්කච්චාරමාත්‍ර ද වන්නේ ය, අචිතර්කඅච්චාර ද වන්නේ ය, සචිතර්කසච්චාර යි ද අචිතර්කච්චාරමාත්‍ර යි ද අචිතර්කඅච්චාර යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ප්‍රීතියහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂා සහගත ද වන්නාහු ය. නිරොධසත්‍යය ප්‍රීතියහගත යි ද සුඛසහගත යි ද උපෙක්ෂාසහගත යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි. දුෂ්ඨසත්‍යය ප්‍රීතියහගත ද වන්නේ ය, සුඛසහගත ද වන්නේ ය, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නේ ය, ප්‍රීතියහගත යි ද සුඛසහගත යි ද උපෙක්ෂා සහගත යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ ය. සමුදයසත්‍යය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නේ ය, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නේ යි. දුෂ්ඨසත්‍යය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නේ ය, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නේ ය, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තාහ. සමුදයසත්‍යය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නේ ය, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නේ යි. දුෂ්ඨසත්‍යය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නේ ය, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නේ ය, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය ආවයගාමී ය. මාර්ගසත්‍යය අපවයගාමී ය. නිරොධසත්‍යය නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ය. දුෂ්ඨසත්‍යය ආවයගාමී ද වන්නේ ය, නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ද වන්නේ යි.

මාර්ගසත්‍යය ශෛක්ෂ ය. සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් නො ම ශෛක්ෂ නො ද අශෛක්ෂ වන්නාහු ය.

සමුදයසත්‍යය පරිත්ත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අප්‍රමාණයෝ ය. දුෂ්ඨසත්‍යය පරිත්ත ද වන්නේ ය, මහද්ගත ද වන්නේ යි.

නිරොධසත්‍යය අනාලම්බන ය. මාර්ගසත්‍යය අප්‍රමාණාලම්බන ය. සමුදයසත්‍යය පරිත්තාලම්බන ද වන්නේ ය, මහද්ගතාලම්බන ද වන්නේ ය, අප්‍රමාණාලම්බන නො වන්නේ ය, පරිත්තාලම්බන යි ද මහද්ගතාලම්බන යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ ය. දුෂ්ඨසත්‍යය පරිත්තාලම්බන ද වන්නේ ය, මහද්ගතාලම්බන ද වන්නේ ය, අප්‍රමාණාලම්බන ද වන්නේ ය, පරිත්තාලම්බන යි ද මහද්ගතාලම්බන යි ද අප්‍රමාණාලම්බන යි ද නො කියයුතු වන්නේ ය.

සමුදයසත්‍යය භීත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ප්‍රභීතයෝ ය. දුෂ්ඨසත්‍යය භීත ද වන්නේ ය, මධ්‍යම ද වන්නේ යි.

නිරොධසත්‍යය අනියත ය. මාර්ගසත්‍යය සමාක්ත්වනියත ය. සත්‍යයෝ දෙ දෙනෙක් මිථ්‍යාක්වනියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහු යි.

නිරොධසත්‍යය අනාලම්බන ය. සමුදයසත්‍යය මාර්ගාලම්බන යි ද මාර්ගහෙතුක යි ද මාර්ගාධිපති යි ද නො කියයුත්තේ ය. මාර්ගසත්‍යය මාර්ගාලම්බන නො වූයේ මාර්ග හෙතුක ය, මාර්ගාධිපති ද වන්නේ ය, මාර්ගාධිපති යි නො කියයුතු වන්නේ ය. දුෂ්ඨ සත්‍යය මාර්ගාලම්බන වූයේ මාර්ගහෙතුක ද වන්නේ ය, මාර්ගාධිපති ද වන්නේ ය, මාර්ගාලම්බන යි ද මාර්ගාධිපති යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

දො සච්චා සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, න චත්තබ්බං උප්පාදිනොති. නිරොධසච්චං න චත්තබ්බං උප්පන්නනති'පි අනුප්පන්නනති'පි උප්පාදිති'පි. දුක්ඛසච්චං සියා උප්පන්නං, සියා අනුප්පන්නං, සියා උප්පාදි.

නීඤ්ඤි සච්චානි සියා අනිත්තා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා. නිරොධසච්චං න චත්තබ්බං අනිත්තනති'පි අනාගතනති'නිපි පච්චුප්පන්නනති'පි.

නිරොධසච්චං අනාරමමණං. මඤ්ඤසච්චං න චත්තබ්බං අනිත්තාරමමණනති'පි අනාගතාරමමණනති'පි පච්චුප්පන්නාරමමණනති'පි. දො සච්චා සියා අනිත්තාරමමණං, සියා අනාගතාරමමණං, සියා පච්චුප්පන්නාරමමණං, සියා න චත්තබ්බං අනිත්තාරමමණනති'පි අනාගතාරමමණනති'පි පච්චුප්පන්නාරමමණනති'පි.

නිරොධසච්චං බහිඤා. නීඤ්ඤි සච්චානි සියා අජ්ඣන්තා, සියා බහිඤා, සියා අජ්ඣන්තබහිඤා.

නිරොධසච්චං අනාරමමණං. මඤ්ඤසච්චං බහිඤාරමමණං. සමුදයසච්චං සියා අජ්ඣන්තාරමමණං, සියා බහිඤාරමමණං, සියා අජ්ඣන්ත බහිඤාරමමණං. දුක්ඛසච්චං සියා අජ්ඣන්තාරමමණං, සියා බහිඤාරමමණං, සියා අජ්ඣන්තබහිඤාරමමණං, සියා න චත්තබ්බං අජ්ඣන්තාරමමණනති'පි බහිඤාරමමණනති'පි අජ්ඣන්තබහිඤාරමමණනති'පි.

නීඤ්ඤි සච්චානි අනිදස්සනඅප්පට්ඨං. දුක්ඛසච්චං සියා සනිදස්සනසප්පට්ඨං, සියා අනිදස්සනසප්පට්ඨං, සියා අනිදස්සනඅප්පට්ඨං.

296. සමුදයසච්චං හෙතු. නිරොධසච්චං න හෙතු. දො සච්චා සියා හෙතු, සියා න හෙතු.

දො සච්චා සහෙතුකා. නිරොධසච්චං අහෙතුකං. දුක්ඛසච්චං සියා සහෙතුකං, සියා අහෙතුකං.

දො සච්චා හෙතුසම්පයුත්තා. නිරොධසච්චං හෙතුච්චපයුත්තං. දුක්ඛසච්චං සියා හෙතුසම්පයුත්තං, සියා හෙතුච්චපයුත්තං.

සමුදයසච්චං හෙතු චෙච සහෙතුකඤ්ච. නිරොධසච්චං න චත්තබ්බං හෙතු චෙච සහෙතුකනති'පි සහෙතුකඤ්චෙච න ච හෙතුනි'පි. මඤ්ඤසච්චං සියා හෙතු චෙච සහෙතුකඤ්ච, සියා සහෙතුකඤ්චෙච න ච හෙතු. දුක්ඛසච්චං සියා හෙතුවෙ'ච සහෙතුකඤ්ච සියා සහෙතුකඤ්චෙච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතුවෙ'ච සහෙතුකනති'පි සහෙතුකඤ්චෙච න ච හෙතුනි'පි.

සමුදයසච්චං හෙතුවෙ'ච හෙතුසම්පයුත්තඤ්ච. නිරොධසච්චං න චත්තබ්බං හෙතුවෙ'ච හෙතුසම්පයුත්තනති'පි හෙතුසම්පයුත්තඤ්චෙච න ච හෙතුනි'පි. මඤ්ඤසච්චං සියා හෙතුවෙ'ච හෙතුසම්පයුත්තඤ්ච, සියා හෙතුසම්පයුත්තඤ්චෙච න ච හෙතු. දුක්ඛසච්චං සියා හෙතුවෙ'ච හෙතුසම්පයුත්තඤ්ච, සියා හෙතුසම්පයුත්තඤ්චෙච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතුවෙ'ච හෙතුසම්පයුත්තනති'පි. හෙතුසම්පයුත්තඤ්චෙච න ච හෙතුනි'පි.

නිරොධසච්චං න හෙතුඅහෙතුකං. සමුදයසච්චං න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකනති'පි න හෙතු අහෙතුකනති'පි. මඤ්ඤසච්චං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකනති'පි න හෙතු අහෙතුකනති'පි. දුක්ඛසච්චං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න හෙතු අහෙතුකං. සියා න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකනති'පි න හෙතු අහෙතුකනති'පි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් උත්පන්න ද වන්නාහ, අනුත්පන්න ද වන්නාහ, උත්පාදීහු යයි නො කියයුත්තාහ. නිරොධසත්‍යය උත්පන්න යි ද අනුත්පන්න යි ද උත්පාදී යයි ද නො කියයුත්තේ ය. දුඃඛසත්‍යය උත්පන්න ද වන්නේ ය, අනුත්පන්න ද වන්නේ ය, උත්පාදී ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ තිදෙනෙක් අතීත ද වන්නාහ, අනාගත ද වන්නාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්න ද වන්නාහ, නිරොධසත්‍යය අතීත යි ද අනාගත යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්න යි ද නො කියයුත්තේ යි.

නිරොධසත්‍යය අනාලම්බන ය. මාර්ගසත්‍යය අතීතාලම්බන යි ද අනාගතාලම්බන යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන යි ද නො කියයුත්තේ ය. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් අතීතාලම්බන ද වන්නාහ, අනාගතාලම්බන ද වන්නාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන ද වන්නාහ, අතීතාලම්බන යි ද අනාගතාලම්බන යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

නිරොධසත්‍යය බාහිර ය. සත්‍යයේ තිදෙනෙක් අධ්‍යාත්ම ද වන්නාහ, බාහිර ද වන්නාහ, අධ්‍යාත්මබාහිර ද වන්නාහු යි.

නිරොධසත්‍යය අනාලම්බන ය. මාර්ගසත්‍යය බාහිරාලම්බන ය. සමුදයසත්‍යය අධ්‍යාත්මාලම්බන ද වන්නේ ය, බාහිරාලම්බන ද වන්නේ ය, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන ද වන්නේ ය. දුඃඛසත්‍යය අධ්‍යාත්මාලම්බන ද වන්නේ ය, බාහිරාලම්බන ද වන්නේ ය, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන ද වන්නේ ය, අධ්‍යාත්මාලම්බන යි ද බාහිරාලම්බන යි ද අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සත්‍යයේ තිදෙනෙක් අනිදර්ශනඅප්‍රතිසයෝ ය. දුඃඛසත්‍යය සනිදර්ශනසප්‍රතිස ද වන්නේ ය. අනිදර්ශනසප්‍රතිස ද වන්නේ ය, අනිදර්ශනඅප්‍රතිස ද වන්නේ යි.

296. සමුදයසත්‍යය හෙතු වෙයි. නිරොධසත්‍යය හෙතු නො වෙයි. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් හෙතු ද වන්නාහ, නො ද හෙතු ද වන්නාහු යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් සහෙතුකයෝ ය. නිරොධසත්‍යය අහෙතුක ය. දුඃඛසත්‍යය සහෙතුක ද වන්නේ ය, අහෙතුක ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෝ ය. නිරොධසත්‍යය හෙතුච්ඡයුක්ත ය. දුඃඛසත්‍යය හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, හෙතුච්ඡයුක්ත ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම සහෙතුක ද වෙයි. නිරොධසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම සහෙතුක යි ද සහෙතුක ද වූයේ ම නො ද හෙතු යි ද නො කියයුතු වන්නේ ය. මාර්ග සත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම සහෙතුක ද වන්නේ ය. සහෙතුක ද වූයේ ම නො ද හෙතු ද වන්නේ ය. දුඃඛසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම සහෙතුක ද වන්නේ ය, සහෙතුක ද වූයේ ම නො ද හෙතු වන්නේ ය, හෙතු ද වූයේ ම සහෙතුක යි ද සහෙතුක ද වූයේ ම නො ද හෙතු යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. නිරොධසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත යි ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද හෙතු යි ද නො කියයුතු වන්නේ ය. මාර්ගසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද හෙතු ද වන්නේ ය. දුඃඛසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද හෙතු ද වන්නේ ය, හෙතු ද වූයේ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත යි ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද හෙතු යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

නිරොධසත්‍යය හෙතු නො වූ අහෙතුක වෙයි. සමුදයසත්‍යය හෙතු නො වූ සහෙතුක යි ද හෙතු නො වූ අහෙතුක යි ද නො කියයුතු ය. මාර්ගසත්‍යය හෙතු නො වූ සහෙතුක ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ සහෙතුක යි ද හෙතු නො වූ අහෙතුක යි ද නො කිය යුතු වන්නේ ය. දුඃඛසත්‍යය හෙතු නො වූ සහෙතුක ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ අහෙතුක ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ සහෙතුක යි ද හෙතු නො වූ අහෙතුක යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

297. තිණේ සච්චානි සපච්චයා. නිරොධසච්චං අපච්චයං.

තිණේ සච්චානි සබ්බතා. නිරොධසච්චං අසබ්බතං.

තිණේ සච්චානි අනිදසුනා. දුක්ඛසච්චං සියා සනිදසුනං, සියා අනිදසුනං.

තිණේ සච්චානි අපච්චිභා. දුක්ඛසච්චං සියා සපච්චිභං සියා අපච්චිභං.

තිණේ සච්චානි අරූපානි. දුක්ඛසච්චං සියා රූපං, සියා අරූපං.

දො සච්චා ලොකීයා. දො සච්චා ලොකුතතර.

කෙනචි විඤ්ඤායා, කෙනචි න විඤ්ඤායා.

298. සමුදයසච්චං ආසවො. දො සච්චා නො ආසවා දුක්ඛසච්චං සියා ආසවො, සියා නො ආසවො.

දො සච්චා සාසවා. දො සච්චා අනාසවා.

සමුදයසච්චං ආසවසම්පයුතතං. දො සච්චා ආසවවිපසයුතතා. දුක්ඛසච්චං සියා ආසවසම්පයුතතං, සියා ආසව විපසයුතතං.

සමුදයසච්චං ආසවො චෙච්ච සාසවඤ්ඤා. දො සච්චා න චිත්තබ්බං ආසවාචෙච්ච සාසවානි'පි සාසවා චෙච්ච නො ච ආසවානි'පි. දුක්ඛසච්චං සියා ආසවො චෙච්ච සාසවඤ්ඤා, සියා සාසවඤ්ඤා'ච නො ච ආසවො.

සමුදයසච්චං ආසවො චෙච්ච ආසවසම්පයුතතඤ්ඤා. දො සච්චා න චිත්තබ්බං ආසවා චෙච්ච ආසවසම්පයුතතානි'පි ආසවසම්පයුතතා චෙච්ච නො ච ආසවානි'පි. දුක්ඛසච්චං සියා ආසවො චෙච්ච ආසවසම්පයුතතඤ්ඤා, සියා ආසවසම්පයුතතඤ්ඤා'ච නො ච ආසවො, සියා න චිත්තබ්බං ආසවො චෙච්ච ආසවසම්පයුතතනානි'පි ආසවසම්පයුතතඤ්ඤා'ච නො ච ආසවානි'පි.

දො සච්චා ආසවවිපසයුතතඅනාසවා. සමුදයසච්චං න චිත්තබ්බං ආසවවිපසයුතත සාසවනනිපි ආසවවිපසයුතතඅනාසවනනිපි. දුක්ඛසච්චං සියා ආසවවිපසයුතතසාසවං, සියා න චිත්තබ්බං ආසවවිපසයුතතසාසවනනි'පි ආසවවිපසයුතතඅනාසවනනිපි.

299. සමුදයසච්චං සංයෝජනං. දො සච්චා නො සංයෝජනා. දුක්ඛසච්චං සියා සඤ්ඤාජනං, සියා නො සඤ්ඤාජනං.

දො සච්චා සඤ්ඤාජනීයා. දො සච්චා අසඤ්ඤාජනීයා.

සමුදයසච්චං සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං. දො සච්චා සඤ්ඤාජනවිපසයුතතා. දුක්ඛසච්චං සියා සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං, සියා සඤ්ඤාජනවිපසයුතතං.

සමුදයසච්චං සඤ්ඤාජනඤ්ඤා'ච සඤ්ඤාජනීයඤ්ඤා. දො සච්චා න චිත්තබ්බං සඤ්ඤාජනාචෙච්ච සඤ්ඤාජනීයානි'පි සඤ්ඤාජනීයා චෙච්ච නො ච සඤ්ඤාජනානි'පි. දුක්ඛසච්චං සියා සඤ්ඤාජනඤ්ඤා'ච සඤ්ඤාජනීයඤ්ඤා, සියා සඤ්ඤාජනීයාචෙච්ච නො ච සඤ්ඤාජනං.

297. සත්‍යයේ තිදෙනෙක් සප්තයේ ය. නිරොධසත්‍යය අප්‍රත්‍යය යි.

සත්‍යයේ තිදෙනෙක් සංඛතයේ ය. නිරොධසත්‍යය අසංඛත යි.

සත්‍යයේ තිදෙනෙක් අතිදර්ශනයේ ය. දුෂ්ඨතා සතිදර්ශන ද වන්නේ ය ; අතිදර්ශන ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ තිදෙනෙක් අප්‍රතිසයේ ය. දුෂ්ඨතා සප්තය ද වන්නේ ය, අප්‍රතිස ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ තිදෙනෙක් අරූපයේ ය. දුෂ්ඨතා රූප ද වන්නේ ය, අරූප ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ලොකිකයේ ය. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ලොකොත්තරයේ යි.

වතුස්සත්‍යයේ කිසිවිභවයකින් දතයුක්තාහ, කිසිවිභවයකින් නො දතයුක්තාහු යි.

298. සමුදයසත්‍යය ආසුවයෙකි. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ආසුවයේ නො වෙති. දුෂ්ඨතා ආසුවයෙක් ද වන්නේ ය, නො ද ආසුවයෙක් ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ආසුව සහිතයේ ය. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් අනාසුවයේ යි.

සමුදයසත්‍යය ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ය. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ආසුවවිප්‍රයුක්තයේ ය. දුෂ්ඨතා ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, ආසුවවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය ආසුවයෙක් ද වූයේ ම සාසුව ද වෙයි. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ආසුව ද වූ ම සාසුවහ යි ද සාසුව ද වූ ම නො ද ආසුවහ යි ද නො කියයුක්තාහ. දුෂ්ඨතා ආසුවයෙක් ද වූයේ ම සාසුව ද වන්නේ ය, සාසුව ද වූයේ ම නො ද ආසුව ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය ආසුව ද වූයේ ම ආසුවසම්ප්‍රයුක්තයෙක් ද වන්නේ ය. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ආසුව ද වූවාහු ම ආසුවසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නො ද ආසුවහ යි ද නො කියයුක්තාහ. දුෂ්ඨතා ආසුව ද වූයේ ම ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද ආසුව ද වන්නේ ය, ආසුවයෙක් ද වූයේ ම ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත යි ද ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නො ද ආසුවයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ආසුවවිප්‍රයුක්ත අනාසුවයේ ය. සමුදයසත්‍යය ආසුව විප්‍රයුක්තසාසුවයෙකැ යි ද ආසුවවිප්‍රයුක්තඅනාසුවයෙකැ යි ද නො කියයුක්තේ ය, දුෂ්ඨතා ආසුවවිප්‍රයුක්තසාසුවයෙක් ද වන්නේ ය. ආසුවවිප්‍රයුක්තසාසුවයෙකැ යි ද ආසුවවිප්‍රයුක්තඅනාසුවයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

299. සමුදයසත්‍යය සංයෝජනයෙකි. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් සංයෝජන නො වන්නාහ. දුෂ්ඨතා සංයෝජන ද වන්නේ ය, නො ද සංයෝජන ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් සංයෝජනියයේ වෙති. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් අසංයෝජනියයේ වෙත්.

සමුදයසත්‍යය සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ය. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් සංයෝජනවිප්‍රයුක්තයේ ය. දුෂ්ඨතා සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය සංයෝජන ද වූයේ ම සංයෝජනිය ද වෙයි. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් සංයෝජන ද වූවාහු ම සංයෝජනිය වෙති ද සංයෝජනිය ද වූවාහු ම නො ද සංයෝජන වෙති ද නො කියයුක්තාහ. දුෂ්ඨතා සංයෝජන ද වූයේ ම සංයෝජනියයෙක් ද වන්නේ ය, සංයෝජනිය ද වූයේ ම නො ද සංයෝජනයෙක් ද වන්නේ යි.

සමුදයසම්මං සඤ්ඤප්පඤ්ඤව සඤ්ඤප්පඤ්ඤප්පඤ්ඤව. ඥෙ සම්මං න වතඤ්ඤං සඤ්ඤප්පඤ්ඤං වෙච්ච සඤ්ඤප්පඤ්ඤප්පඤ්ඤංනි'පි, සඤ්ඤප්පඤ්ඤප්පඤ්ඤං වෙච්ච නො ච සඤ්ඤප්පඤ්ඤංනි'පි. දුක්ඛසම්මං සියං සඤ්ඤප්පඤ්ඤව සඤ්ඤප්පඤ්ඤප්පඤ්ඤං, සියං සඤ්ඤප්පඤ්ඤප්පඤ්ඤංනි'පි නො ච සඤ්ඤප්පඤ්ඤං, සියං න වතඤ්ඤං සඤ්ඤප්පඤ්ඤංනි'පි, සඤ්ඤප්පඤ්ඤප්පඤ්ඤං වෙච්ච නො ච සඤ්ඤප්පඤ්ඤංනි'පි.

ඥෙ සම්මං සඤ්ඤප්පඤ්ඤප්පඤ්ඤං අසඤ්ඤප්පඤ්ඤං. සමුදයසම්මං න වතඤ්ඤං සඤ්ඤප්පඤ්ඤප්පඤ්ඤංනි'පි, සඤ්ඤප්පඤ්ඤප්පඤ්ඤංනි'පි, සඤ්ඤප්පඤ්ඤප්පඤ්ඤංනි'පි. දුක්ඛසම්මං සියං සඤ්ඤප්පඤ්ඤප්පඤ්ඤංනි'පි, සඤ්ඤප්පඤ්ඤප්පඤ්ඤංනි'පි, සඤ්ඤප්පඤ්ඤප්පඤ්ඤංනි'පි.

300. සමුදයසම්මං ගජො. ඥෙ සම්මං නො ගජො. දුක්ඛසම්මං සියං ගජො, සියං නො ගජො.

ඥෙ සම්මං ගජොනි'පි. ඥෙ සම්මං අගජොනි'පි.

ඥෙ සම්මං ගජොනි'පි. ඥෙ සම්මං සියං ගජොනි'පි, සියං ගජොනි'පි.

සමුදයසම්මං ගජො වෙච්ච ගජොනි'පි. ඥෙ සම්මං න වතඤ්ඤං ගජො වෙච්ච ගජොනි'පි ගජොනි'පි වෙච්ච නො ච ගජොනි'පි. දුක්ඛසම්මං සියං ගජො වෙච්ච ගජොනි'පි, සියං ගජොනි'පි, සියං ගජොනි'පි.

සමුදයසම්මං ගජො වෙච්ච ගජොනි'පි, සියං න වතඤ්ඤං ගජො වෙච්ච ගජොනි'පි, ගජොනි'පි, ගජොනි'පි. ඥෙ සම්මං න වතඤ්ඤං ගජො වෙච්ච ගජොනි'පි, ගජොනි'පි, ගජොනි'පි. දුක්ඛසම්මං සියං ගජො වෙච්ච ගජොනි'පි, සියං ගජොනි'පි, සියං ගජොනි'පි, සියං න වතඤ්ඤං ගජො වෙච්ච ගජොනි'පි, ගජොනි'පි, ගජොනි'පි.

ඥෙ සම්මං ගජොනි'පි. ඥෙ සම්මං සියං ගජොනි'පි, සියං ගජොනි'පි, සියං න වතඤ්ඤං ගජොනි'පි, ගජොනි'පි, ගජොනි'පි.

301-302-303. සමුදයසම්මං ඔහො -පෙ- යොගො -පෙ- නිවරණං. ඥෙ සම්මං නො නිවරණං. දුක්ඛසම්මං සියං නිවරණං, සියං නො නිවරණං.

ඥෙ සම්මං නිවරණං. ඥෙ සම්මං අනිවරණං.

සමුදයසම්මං නිවරණං. ඥෙ සම්මං නිවරණං, සියං නිවරණං, සියං නිවරණං.

සමුදයසම්මං නිවරණං වෙච්ච නිවරණං. ඥෙ සම්මං න වතඤ්ඤං නිවරණං වෙච්ච නිවරණං, නිවරණං, නිවරණං. දුක්ඛසම්මං සියං නිවරණං, සියං නිවරණං, සියං නිවරණං.

සමුදයසත්‍යය සංයෝජනයක් ද වූයේ ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් සංයෝජන ද වුවහු ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්තක යි ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වුවහු ම නො ද සංයෝජනක යි ද නො කියයුත්තාහ. දුඛසත්‍යය සංයෝජනයක් ද වූයේ ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද සංයෝජනයක් ද වන්නේ ය, සංයෝජන ද වූයේ ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත යි ද සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද සංයෝජන යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් සංයෝජනවිප්‍රයුක්තඅසංයෝජනයේ ය. සමුදයසත්‍යය සංයෝජනවිප්‍රයුක්තසංයෝජනය යි ද සංයෝජනවිප්‍රයුක්තඅසංයෝජනය යි ද නො කිය යුත්තේ ය. දුඛසත්‍යය සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත සංයෝජනය ද වන්නේ ය, සංයෝජන විප්‍රයුක්තසංයෝජනය යි ද සංයෝජනවිප්‍රයුක්තඅසංයෝජනය යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

300. සමුදයසත්‍යය ග්‍රන්ථයෙකි. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථයේ නො වෙති. දුඛසත්‍යය ග්‍රන්ථයෙක් ද වන්නේ ය, නො ද ග්‍රන්ථයෙක් ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථනීය වෙති. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් අග්‍රන්ථනීය වෙත්.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්තයේ ය. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත ද වන්නාහු යි.

සමුදයසත්‍යය ග්‍රන්ථයෙක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථනීය ද වෙයි. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථ ද වුවහු ම ග්‍රන්ථනීය වෙති යි ද ග්‍රන්ථනීය ද වුවහු ම නොද ග්‍රන්ථ වෙති යි ද නො කිය යුත්තාහ. දුඛසත්‍යය ග්‍රන්ථයෙක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථනීය ද වන්නේ ය, ග්‍රන්ථනීය ද වූයේ ම නො ද ග්‍රන්ථයෙක් ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය ග්‍රන්ථයෙක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, ග්‍රන්ථයෙක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත යි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද ග්‍රන්ථයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ ය. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථ ද වුවහු ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්තක යි ද ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රයුක්ත ද වුවහු ම නො ද ග්‍රන්ථක යි ද, නො කියයුත්තාහ. දුඛසත්‍යය ග්‍රන්ථයෙක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද ග්‍රන්ථයෙක් ද වන්නේ ය, ග්‍රන්ථයෙක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත යි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද ග්‍රන්ථයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්තඅග්‍රන්ථනීය වෙති. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත ග්‍රන්ථනීය ද වන්නාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්තග්‍රන්ථනීයක යි ද ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත අග්‍රන්ථනීයක යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

301-302-303. සමුදයසත්‍යය ඔසයෙකි, ... යොගයෙකි, ... නිවරණයෙකි, සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් නිවරණයේ නො වෙති. දුඛසත්‍යය නිවරණ ද වන්නේ ය, නිවරණ නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් නිවරණීය වෙති. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් අනිවරණීය වෙත්.

සමුදයසත්‍යය නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ය. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් නිවරණවිප්‍රයුක්ත යේ ය. දුඛසත්‍යය නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, නිවරණවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණීය ද වෙයි. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් නිවරණ ද වුවහු ම නිවරණීයක යි ද නිවරණීය ද වුවහු ම නො ද නිවරණක යි ද නො කිය යුත්තාහ. දුඛසත්‍යය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණීය ද වන්නේ ය, නිවරණීය ද වූයේ ම නො ද නිවරණ ද වන්නේ යි.

සමුදයසම්මං නිවරණකොච්ච නිවරණසම්පයුතකකච්ච. ඥෙ සම්මං න වතකබ්බං නිවරණං, වෙච්ච නිවරණසම්පයුතකාති'පි, නිවරණසම්පයුතකා වෙච්ච නො ච නිවරණාතිපි. දුක්ඛසම්මං සියා නිවරණං වෙච්ච නිවරණ සම්පයුතක ච, සියා නිවරණසම්පයුතකං වෙච්ච නො ච නිවරණං, සියා න වතකබ්බං නිවරණං වෙච්ච නිවරණසම්පයුතකනතිපි නිවරණසම්පයුතකං වෙච්ච නො ච නිවරණනතිපි.

ඥෙ සම්මං නිවරණවිපයුතකඅනිවරණීයං. සමුදයසම්මං න වතකබ්බං නිවරණවිපයුතකනිවරණීයනතිපි නිවරණවිපයුතකඅනිවරණීයනති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා නිවරණවිපයුතකනිවරණීයං, සියා න වතකබ්බං නිවරණවිපයුතකනිවරණීයනති'පි නිවරණවිපයුතකඅනිවරණීයනතිපි.

304. තීණී සම්මං නි නො පරමාසා. දුක්ඛසම්මං සියා පරමාසො, සියා නො පරමාසො.

ඥෙ සම්මං පරමධං. ඥෙ සම්මං අපරාමධං.

ඥෙ සම්මං පරමාසවිපයුතකා. සමුදයසම්මං සියා පරමාස සම්පයුතකං, සියා පරමාසවිපයුතකං. දුක්ඛසම්මං සියා පරමාස සම්පයුතකං, සියා පරමාසවිපයුතකං, සියා න වතකබ්බං පරමාස සම්පයුතකනති'පි පරමාසවිපයුතකනති'පි.

සමුදයසම්මං න වතකබ්බං පරමාසො, වෙච්ච පරමධංනති පරමධං, වෙච්ච නො ච පරමාසො. ඥෙ සම්මං න වතකබ්බං පරමාසා වෙච්ච පරමධංනතිපි පරමධං, වෙච්ච නො ච පරමාසාති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා පරමාසො, වෙච්ච පරමධං ච, සියා පරමධං වෙච්ච නො ච පරමාසො.

ඥෙ සම්මං පරමාසවිපයුතකඅපරමධං. ඥෙ සම්මං සියා පරමාසවිපයුතකපරමධං, සියා න වතකබ්බං පරමාසවිපයුතක පරමධංනති'පි පරමාසවිපයුතක අපරමධංනති'පි.

305. ඥෙ සම්මං සාරම්මණං. නිරොධසම්මං අනාරම්මණං. දුක්ඛසම්මං සියා සාරම්මණං, සියා අනාරම්මණං.

තීණී සම්මං නි නො චිතතං. දුක්ඛසම්මං සියා චිතතං, සියා නො චිතතං.

ඥෙ සම්මං චෙතසිකා. නිරොධසම්මං අචෙතසිකං. දුක්ඛසම්මං සියා චෙතසිකං, සියා අචෙතසිකං.

ඥෙ සම්මං චිතතසම්පයුතකා. නිරොධසම්මං චිතතවිපයුතකං. දුක්ඛසම්මං සියා චිතතසම්පයුතකං, සියා චිතතවිපයුතකං, සියා න වතකබ්බං චිතතන සම්පයුතකනති'පි චිතතනවිපයුතකනති'පි.

ඥෙ සම්මං චිතතසංසධං. නිරොධසම්මං චිතතවිසංසධං. දුක්ඛසම්මං සියා චිතතසංසධං, සියා චිතතවිසංසධං, සියා න වතකබ්බං චිතතන සංසධංනති'පි, චිතතන විසංසධංනති'පි.

සමුදයසත්‍යය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නිවරණ ද වූවාහු ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්තය යි ද නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද නිවරණය යි ද නො කියයුත්තාහ. දුඛසත්‍යය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණ සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද නිවරණ ද වන්නේ ය, නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත යි ද නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද නිවරණ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූ අනිවරණිය වෙති. සමුදයසත්‍යය නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණිය යි ද නිවරණවිප්‍රයුක්තඅනිවරණිය යි ද නො කියයුත්තේ ය. දුඛසත්‍යය නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණිය ද වන්නේ ය. නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණිය යි ද නිවරණවිප්‍රයුක්තඅනිවරණිය යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

304. සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් පරාමඤ්ජයෝ නො වෙති. දුඛසත්‍යය පරාමඤ්ජ ද වන්නේ ය, පරාමඤ්ජ නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් පරාමාණ්ඩයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අපරාමාණ්ඩයෝ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් පරාමඤ්ජවිප්‍රයුක්තයෝ ය. සමුදයසත්‍යය පරාමඤ්ජසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, පරාමඤ්ජවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. දුඛසත්‍යය පරාමඤ්ජසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, පරාමඤ්ජවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, පරාමඤ්ජසම්ප්‍රයුක්ත යි ද පරාමඤ්ජවිප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය පරාමඤ්ජ ද වූයේ ම පරාමාණ්ඩ යි නො කියයුත්තේ ය. පරාමාණ්ඩ ද වූයේ ම නො ද පරාමඤ්ජයෙක් වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් පරාමඤ්ජ වූවාහු ම පරාමාණ්ඩ යි ද පරාමාණ්ඩ ද වූවාහු ම නො ද පරාමඤ්ජ යි ද නො කියයුත්තාහ. දුඛසත්‍යය පරාමඤ්ජ ද වූයේ ම පරාමාණ්ඩයෙක් ද වන්නේ ය, පරාමාණ්ඩ ද වූයේ ම නො ද පරාමඤ්ජයෙක් ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් පරාමඤ්ජවිප්‍රයුක්තඅපරාමාණ්ඩයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් පරාමඤ්ජවිප්‍රයුක්තපරාමාණ්ඩ ද වන්නාහ, පරාමඤ්ජවිප්‍රයුක්තපරාමාණ්ඩය යි ද පරාමඤ්ජවිප්‍රයුක්තඅපරාමාණ්ඩය යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

305. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සාලම්බනයෝ ය. නිරොධසත්‍යය අනාලම්බන ය. දුඛසත්‍යය සාලම්බන ද වන්නේ ය, අනාලම්බන ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් චිත්තයෝ නො වෙති. දුඛසත්‍යය චිත්ත ද වන්නේ ය, නො ද චිත්ත ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ඉවෙකසිකයෝ ය. නිරොධසත්‍යය අඉවෙකසික ය. දුඛසත්‍යය ඉවෙකසික ද වන්නේ ය, අඉවෙකසික ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් චිත්තසම්ප්‍රයුක්තයෝ ය. නිරොධසත්‍යය චිත්තවිප්‍රයුක්ත ය. දුඛසත්‍යය චිත්තසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, චිත්තවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද චිත්තය හා විප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් චිත්තසංසාණ්ඩයෝ ය. නිරොධසත්‍යය චිත්තවිසංසාණ්ඩ ය. දුඛසත්‍යය චිත්තසංසාණ්ඩ ද වන්නේ ය, චිත්තවිසංසාණ්ඩ ද වන්නේ ය, චිත්තය හා සංසාණ්ඩ යි ද චිත්තය හා විසංසාණ්ඩ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

ඥෙ සච්චා චිත්තසමුට්ඨානා. නිරෝධසච්චං නො චිත්තසමුට්ඨානං. දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසමුට්ඨානං, සියා නො චිත්තසමුට්ඨානං.

ඥෙ සච්චා චිත්තසභභුනො. නිරෝධසච්චං නො චිත්තසභභු. දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසභභු, සියා නො චිත්තසභභු.

ඥෙ සච්චා චිත්තානුපරිචතනිනො, නිරෝධසච්චං නො චිත්තානු- පරිචතනි. දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තානුපරිචතනි, සියා නො චිත්තානුපරිචතනි.

ඥෙ සච්චා චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨානා. නිරෝධසච්චං නො චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨානං. දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨානං, සියා නො චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨානං.

ඥෙ සච්චා චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨානසභභුනො. නිරෝධසච්චං නො චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨානසභභු. දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨාන සභභු, සියා නො චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨානසභභු.

ඥෙ සච්චා චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨානානුපරිචතනිනො. නිරෝධසච්චං නො චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨානානුපරිචතනි. දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසංසඨ්ඨ- සමුට්ඨානානුපරිචතනි, සියා නො චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨානානුපරිචතනි.

නිණ්ණි සච්චානි බාහිරු. දුක්ඛසච්චං සියා අජඤ්ඤානිකං, සියා බාහිරං.

නිණ්ණි සච්චානි නො උපාදු. දුක්ඛසච්චං සියා උපාදු, සියා නො උපාදු.

නිණ්ණි සච්චානි අනුපාදිත්තා. දුක්ඛසච්චං සියා උපාදිත්තං, සියා අනුපාදිත්තං.

306. සමුදයසච්චං උපාදනං. ඥෙ සච්චා නො උපාදනං. දුක්ඛ සච්චං සියා උපාදනං, සියා නො උපාදනං.

ඥෙ සච්චා උපාදනියා. ඥෙ සච්චා අනුපාදනියා.

ඥෙ සච්චා උපාදනවිපසුත්තා. ඥෙ සච්චා සියා උපාදනසම්පසුත්තා, සියා උපාදනවිපසුත්තා.

සමුදයසච්චං උපාදනං වෙච්ච උපාදනියඤ්ඤා. ඥෙ සච්චා න චිත්තබ්බං උපාදනා වෙච්ච උපාදනියානිපි, උපාදනියා වෙච්ච නො ච උපාදනානිපි. දුක්ඛසච්චං සියා උපාදනං වෙච්ච උපාදනියඤ්ඤා, සියා උපාදනියං වෙච්ච නො ච උපාදනං.

සමුදයසච්චං සියා උපාදනං වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තඤ්ඤා, සියා න චිත්තබ්බං උපාදනං වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තනනිපි, උපාදනසම්ප සුත්තඤ්ඤාච නො ච උපාදනනනිපි. ඥෙ සච්චා න චිත්තබ්බං උපාදනා වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තනනිපි උපාදනසම්පසුත්තා වෙච්ච නො ච උපාදනනනිපි. දුක්ඛසච්චං සියා උපාදනං වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තං ච, සියා උපාදනසම්පසුත්තං වෙච්ච නො ච උපාදනං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදනං වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තනනිපි, උපාදනසම්පසුත්තං වෙච්ච නො ච උපාදනනනිපි.

ඥෙ සච්චා උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියා, ඥෙ සච්චා සියා උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියා, සියා න චිත්තබ්බං උපාදනවිපසුත්ත- උපාදනියානිපි, උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියානිපි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් විත්තසමුත්ථානයේ ය. නිරොධසත්‍යය විත්තසමුත්ථාන නො වෙයි. දුෂ්ඨසත්‍යය විත්තසමුත්ථාන ද වන්නේ ය. විත්තසමුත්ථාන නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් විත්තසහභූ වන්නාහ. නිරොධසත්‍යය විත්තසහභූ නො වෙයි. දුෂ්ඨසත්‍යය විත්තසහභූ ද වන්නේ ය. විත්ත සහභූ නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් විත්තානුපරිවර්තීභ. නිරොධසත්‍යය විත්තානුපරිවර්තී නො වෙයි. දුෂ්ඨසත්‍යය විත්තානුපරිවර්තී ද වන්නේ ය. විත්තානුපරිවර්තී නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානයේ ය. නිරොධසත්‍යය විත්ත සංසාෂ්ටසමුත්ථාන නො වෙයි. දුෂ්ඨසත්‍යය විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථාන ද වන්නේ ය, විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථාන නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහභූභ. නිරොධසත්‍යය විත්ත සංසාෂ්ටසමුත්ථානසහභූ නො වෙයි. දුෂ්ඨසත්‍යය විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහභූ ද වන්නේ ය, විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහභූ නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තීභ. නිරොධසත්‍යය විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තී නො වෙයි. දුෂ්ඨසත්‍යය විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානු පරිවර්තී ද වන්නේ ය, විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තී නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ තිදෙනෙක් බාහිරයෝ ය. දුෂ්ඨසත්‍යය ආධ්‍යාත්මික ද වන්නේ ය, බාහිර ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ තිදෙනෙක් උපාද නො වෙති. දුෂ්ඨසත්‍යය උපාද ද වන්නේ ය, උපාද නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ තිදෙනෙක් අනුපාදින්නයෝ ය. දුෂ්ඨසත්‍යය උපාදින්න ද වන්නේ ය, අනුපාදින්න ද වන්නේ යි.

306. සමුදයසත්‍යය උපාදන වෙයි. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් උපාදනයෝ නො වෙති. දුෂ්ඨසත්‍යය උපාදන ද වන්නේ ය, උපාදන නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් උපාදනීය වෙති. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් අනුපාදනීය වෙත්.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් උපාදනච්ඡුක්කයෝ ය. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් උපාදන සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, උපාදනච්ඡුක්ක ද වන්නාහු යි.

සමුදයසත්‍යය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනීය ද වෙයි. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් උපාදන ද වූවාහු ම උපාදනීය වෙති ද උපාදනීය ද වූවාහු ම නො ද උපාදන වෙති ද නො කියයුක්තාහ. දුෂ්ඨසත්‍යය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනීය ද වන්නේ ය, උපාදනීය ද වූයේ ම නො ද උපාදන ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, උපාදන ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත යි ද උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද උපාදන යි න නො කියයුතු වන්නේ ය. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් උපාදන ද වූවාහු ම උපාදනසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද උපාදන සම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද උපාදනහ යි ද නො කියයුක්තාහ. දුෂ්ඨසත්‍යය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද උපාදන ද වන්නේ ය. උපාදන ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත යි ද උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද උපාදන යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් උපාදනච්ඡුක්කඅනුපාදනීය වෙති. සත්‍යයේ දෙදෙනෙක් උපාදනච්ඡුක්කඋපාදනීය ද වන්නාහ, උපාදනච්ඡුක්කඋපාදනීය යි ද උපාදනච්ඡුක්ක අනුපාදනීය යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

307. සමුදයසච්චං කිලෙසො, දො සච්චා නො කිලෙසා, දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො, සියා නො කිලෙසො.

දො සච්චා සංකිලෙසිකා, දො සච්චා අසංකිලෙසිකා.

සමුදයසච්චං සංකිලිට්ඨං, දො සච්චා අසංකිලිට්ඨං, දුක්ඛසච්චං සියා සංකිලිට්ඨං, සියා අසංකිලිට්ඨං.

සමුදයසච්චං කිලෙසසම්පයුත්තං, දො සච්චා කිලෙසවිපයුත්තා, දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසසම්පයුත්තං, සියා කිලෙසවිපයුත්තං.

සමුදයසච්චං කිලෙසො චේච සංකිලෙසිකඤ්ච, දො සච්චා න චත්තඛඛා කිලෙසා චේච සංකිලෙසිකානිපි සංකිලෙසිකා චේච නො ච කිලෙසානිපි, දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො චේච සංකිලෙසිකඤ්ච, සියා සංකිලෙසිකං චේච නො ච කිලෙසො.

සමුදයසච්චං කිලෙසො චේච සංකිලිට්ඨං ච, දො සච්චා න චත්තඛඛා කිලෙසා චේච සංකිලිට්ඨානිපි සංකිලිට්ඨාචේච නො ච කිලෙසානිපි, දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො චේච සංකිලිට්ඨඤ්ච, සියා සංකිලිට්ඨඤ්ච ච නො ච කිලෙසො, සියා න චත්තඛඛං කිලෙසො චේච සංකිලිට්ඨානිපි සංකිලිට්ඨං චේච නො ච කිලෙසොනිපි.

සමුදයසච්චං කිලෙසො චේච කිලෙසසම්පයුත්තඤ්ච, දො සච්චා න චත්තඛඛා කිලෙසා චේච කිලෙසසම්පයුත්තානිපි කිලෙසසම්පයුත්තා චේච නො ච කිලෙසානිපි, දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො චේච කිලෙසසම්පයුත්තං ච, සියා කිලෙසසම්පයුත්තංචේච නො ච කිලෙසො, සියා න චත්තඛඛං කිලෙසො චේච කිලෙසසම්පයුත්තානිපි කිලෙසසම්පයුත්තං චේච නො ච කිලෙසොනිපි.

දො සච්චා කිලෙසවිපයුත්තඅසංකිලෙසිකා, සමුදයසච්චං න චත්තඛඛං කිලෙසවිපයුත්තසංකිලෙසිකනනිපි කිලෙසවිපයුත්තඅසංකිලෙසිකනනිපි, දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසවිපයුත්තසංකිලෙසිකං, සියා න චත්තඛඛං කිලෙසවිපයුත්තසංකිලෙසිකනනිපි කිලෙසවිපයුත්තඅසංකිලෙසිකනනිපි.

308. දො සච්චා න දඤ්ඤෙන පභාතඛඛා, දො සච්චා සියා දඤ්ඤෙන පභාතඛඛා, සියා න දඤ්ඤෙන පභාතඛඛා.

දො සච්චා න භාවනාය පභාතඛඛා, දො සච්චා සියා භාවනාය පභාතඛඛා, සියා න භාවනාය පභාතඛඛා.

දො සච්චා න දඤ්ඤෙන පභාතඛඛභෙතුකා, දො සච්චා සියා දඤ්ඤෙන පභාතඛඛභෙතුකා, සියා න දඤ්ඤෙන පභාතඛඛභෙතුකා.

දො සච්චා න භාවනාය පභාතඛඛභෙතුකා, දො සච්චා සියා භාවනාය පභාතඛඛභෙතුකා, සියා න භාවනාය පභාතඛඛභෙතුකා.

සමුදයසච්චං සච්චතකකං, නිරෝධසච්චං අච්චතකකං, දො සච්චා සියා සච්චතකකා, සියා අච්චතකකා.

307. සමුදයසත්‍යය ක්ලෙශයෙකි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ක්ලෙශයෝ නොවෙති. දුෂ්චරිතය ක්ලෙශයෙක් ද වන්නේ ය, ක්ලෙශයෙක් නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සංකල්පයකයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අසංකල්පයකයෝ යි.

සමුදයසත්‍යය සංකල්පය ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අසංකල්පයෝ ය, දුෂ්චරිතය සංකල්පය ද වන්නේ ය, අසංකල්පය ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තයෝ ය. දුෂ්චරිතය ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නේ ය. ක්ලෙශවිප්‍රසූක්ත ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංකල්පයක ද වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූවාහු ම සංකල්පයකහි ද සංකල්පයක ද වූවාහු ම නො ද කෙලෙසහි ද නො කියුන්තාහ. දුෂ්චරිතය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංකල්පයක ද වන්නේ ය. සංකල්පයක ද වූයේ ම නො ද ක්ලෙශයෙක් ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංකල්පයක ද වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූවාහු ම සංකල්පයකහි ද සංකල්පයක ද වූවාහු ම නො ද ක්ලෙශහි ද නො කියුන්තාහ. දුෂ්චරිතය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංකල්පයක ද වන්නේ ය, සංකල්පයක ද වූයේ ම නො ද ක්ලෙශයෙක් ද වන්නේ ය, ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංකල්පයකහි ද සංකල්පයක ද වූයේ ම නො ද ක්ලෙශයෙකැ යි ද නො කියුතු වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූවාහු ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්තහි ද ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූවාහු ම නො ද ක්ලෙශහි ද නො කියුන්තාහ. දුෂ්චරිතය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නේ ය, ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූයේ ම නො ද ක්ලෙශයෙක් ද වන්නේ ය, ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්තහි ද ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූයේ ම නො ද ක්ලෙශයෙකැ යි ද නො කියුතු වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තඅසංකල්පයෝ ය. සමුදයසත්‍යය ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තසංකල්පයෙකැ යි ද ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තඅසංකල්පයෙකැ යි ද නො කියුන්තේ ය. දුෂ්චරිතය ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තසංකල්පයක ද වන්නේ ය, ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තසංකල්පයකහි ද ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තඅසංකල්පයකහි ද නො කියුතු වන්නේ යි.

308. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො ද වන්නාහු යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො ද වන්නාහු යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක නො වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක නො ද වන්නාහු යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක නො වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක නො ද වන්නාහු යි.

සමුදයසත්‍යය සචිතර්ක ය. නිරොධසත්‍යය අචිතර්ක ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සචිතර්ක ද වන්නාහ, අචිතර්ක ද වන්නාහු යි.

සමුදය සම්මං සම්මාරං. නිරෝධසම්මං අම්මාරං. දො සම්මා සියා සම්මාරු, සියා අම්මාරු.

නිරෝධසම්මං අප්පිතිකං. තිණ්ණි සම්මානි සියා සප්පිතිකා, සියා අප්පිතිකා.

නිරෝධසම්මං න පිතිසහගතං. තිණ්ණි සම්මානි සියා පිතිසහගතා, සියා න පිතිසහගතා.

නිරෝධසම්මං න සුඛසහගතං. තිණ්ණි සම්මානි සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

නිරෝධසම්මං න උපෙක්ඛාසහගතං. තිණ්ණි සම්මානි සියා උපෙක්ඛාසහගතා, සියා න උපෙක්ඛාසහගතා.

සමුදයසම්මං කාමාවච්චරං. දො සම්මා න කාමාවච්චරු. දුක්ඛසම්මං සියා කාමාවච්චරං, සියා න කාමාවච්චරං.

තිණ්ණි සම්මානි න රූපාවච්චරු. දුක්ඛසම්මං සියා රූපාවච්චරං, සියා න රූපාවච්චරං.

තිණ්ණි සම්මානි න අරූපාවච්චරු. දුක්ඛසම්මං සියා අරූපාවච්චරං, සියා න අරූපාවච්චරං.

දො සම්මා පරියාපතතා දො සම්මා අපරියාපතතා.

මඤ්ඤසම්මං නියයානිකං. තිණ්ණි සම්මානි අනියයානිකා.

මඤ්ඤසම්මං නියතං. නිරෝධසම්මං අනියතං. දො සම්මා සියා නියතා, සියා අනියතා.

දො සම්මා සඋත්තරු. දො සම්මා අනුත්තරු.

සමුදයසම්මං සරණං. දො සම්මා අරණා. දුක්ඛසම්මං සියා සරණං සියා අරණනති.

පඤ්ඤාපුච්ඡිකං.

සම්මවිභවෙයා හිට්ඨිතො.

සමුදයසත්‍යය සවිචාර ය. නිරෝධසත්‍යය අවිචාර ය. සත්‍යයෝ දෙ දෙනෙක් සවිචාර ද වන්නාහ, අවිචාර ද වන්නාහු යි.

නිරෝධසත්‍යය අප්‍රීතික ය. සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් සප්‍රීතික ද වන්නාහ, අප්‍රීතික ද වන්නාහු යි.

නිරෝධසත්‍යය ප්‍රීතිසහගත නො වෙයි. සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් ප්‍රීතිසහගත ද වන්නාහ, ප්‍රීතිසහගත නො ද වන්නාහු යි.

නිරෝධසත්‍යය සුඛසහගත නො වෙයි. සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් සුඛසහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත නො ද වන්නාහු යි.

නිරෝධසත්‍යය උපෙක්ෂාසහගත නො වෙයි. සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් උපෙක්ෂා සහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාසහගත නො ද වන්නාහු යි.

සමුදයසත්‍යය කාමාවචර ය. සත්‍යයෝ දෙ දෙනෙක් කාමාවචර නො වෙති. දුඛ සත්‍යය කාමාවචර ද වන්නේ ය, කාමාවචර නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් රූපාවචර නො වෙති. දුඛසත්‍යය රූපාවචර ද වන්නේ ය, රූපාවචර නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් අරූපාවචර නො වෙති. දුඛසත්‍යය අරූපාවචර ද වන්නේ ය, අරූපාවචර නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් පයඛාපන්නයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අපයඛා පන්නයෝ යි.

මාර්ගසත්‍යය නොයඛාණික ය. සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් අනොයඛාණිකයෝ යි.

මාර්ගසත්‍යය නියත ය. නිරෝධසත්‍යය අනියත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහු යි.

සත්‍යයෝ දෙ දෙනෙක් සඋත්තරයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙ දෙනෙක් අනුත්තරයෝ යි.

සමුදයසත්‍යය සරණ ය. සත්‍යයෝ දෙ දෙනෙක් අරණයෝ ය. දුඛසත්‍යය සරණ ද වන්නේ ය. අරණ ද වන්නේ ය යි.

පඤ්ඤාපුට්ඨක යි.

සත්‍යවිභවය නිමි.

5. ඉන්ද්‍රිය විභවේගා

309. බාවිසතීන්ද්‍රියානි, චක්ඛන්ද්‍රියං: සොභින්ද්‍රියං, ඝාතීන්ද්‍රියං, ජ්විතීන්ද්‍රියං, කාසින්ද්‍රියං, මනීන්ද්‍රියං, ජ්විතීන්ද්‍රියං, ඉප්ඵීන්ද්‍රියං, පුරිසින්ද්‍රියං, සුඛින්ද්‍රියං, දුක්ඛීන්ද්‍රියං, සොමනස්සින්ද්‍රියං, දොමනස්සින්ද්‍රියං, උපෙක්ඛීන්ද්‍රියං, සඤ්ඤින්ද්‍රියං, විරිසින්ද්‍රියං, සතීන්ද්‍රියං, සමාධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤීන්ද්‍රියං, අනඤ්ඤා-නඤ්ඤාසාමීතීන්ද්‍රියං, අඤ්ඤීන්ද්‍රියං, අඤ්ඤානාවින්ද්‍රියං.

310. තත්ත කතමං චක්ඛන්ද්‍රියං : යං චක්ඛු චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො භාමොපෙසො. ඉදං වුච්චති චක්ඛන්ද්‍රියං.

311-314. තත්ත කතමං සොභින්ද්‍රියං -පෙ- ඝාතීන්ද්‍රියං -පෙ- ජ්විතීන්ද්‍රියං -පෙ- කාසින්ද්‍රියං: යො කායො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤො භාමො පෙසො. ඉදං වුච්චති කාසින්ද්‍රියං.

315. තත්ත කතමං මනීන්ද්‍රියං : එකවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : එසසසමප-සුත්තං.

දුච්චධෙන මනීන්ද්‍රියං : අප්ඵි සහෙනුකං, අප්ඵි අහෙනුකං.

නිවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : අප්ඵි කුසලං, අප්ඵි අකුසලං, අප්ඵි අව්‍යාකතං.

චතුඛ්ඛධෙන මනීන්ද්‍රියං : අප්ඵි කාමාවචරං, අප්ඵි රූපාවචරං, අප්ඵි අරූපාවචරං, අප්ඵි අපරියාපතනං.

පඤ්චවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : අප්ඵි සුඛින්ද්‍රියසමපසුත්තං අප්ඵි දුක්ඛීන්ද්‍රිය-සමපසුත්තං, අප්ඵි සොමනස්සින්ද්‍රියසමපසුත්තං, අප්ඵි දොමනස්සින්ද්‍රිය-සමපසුත්තං, අප්ඵි උපෙක්ඛීන්ද්‍රියසමපසුත්තං.

ඡබ්බධෙන මනීන්ද්‍රියං : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොභච්ඤ්ඤාණං, ඝාත-ච්ඤ්ඤාණං, ජ්වහාව්ඤ්ඤාණං, කායච්ඤ්ඤාණං, මනෝච්ඤ්ඤාණං. එවං ඡබ්බධෙන මනීන්ද්‍රියං.

සත්තවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං, මනෝධාතු, මනෝච්ඤ්ඤාණධාතු. එවං සත්තවිධෙන මනීන්ද්‍රියං.

අවස්ථවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං අප්ඵි සුඛසහගතං, අප්ඵි දුක්ඛසහගතං, මනෝධාතු මනෝච්ඤ්ඤාණධාතු. එවං අවස්ථවිධෙන මනීන්ද්‍රියං.

නවවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං, මනෝධාතු, මනෝච්ඤ්ඤාණධාතු අප්ඵි කුසලා, අප්ඵි අකුසලා, අප්ඵි අව්‍යාකතා. එවං නවවිධෙන මනීන්ද්‍රියං.

දසවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං අප්ඵි සුඛසහගතං, අප්ඵි දුක්ඛසහගතං, මනෝධාතු, මනෝච්ඤ්ඤාණධාතු අප්ඵි කුසලා, අප්ඵි අකුසලා, අප්ඵි අව්‍යාකතා. එවං දසවිධෙන මනීන්ද්‍රියං. [යථා ච්ඤ්ඤාණකඛ්ඤෝ නථා විත්ථාරො] -පෙ- එවං බහුච්ඤ්ඤාණං මනීන්ද්‍රියං. ඉදං වුච්චති මනීන්ද්‍රියං.

5. ඉන්ද්‍රිය විභවනය

309. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙවිසි දෙනෙකි : වක්ඛන්ද්‍රිය ය, සොතින්ද්‍රිය ය, සානින්ද්‍රිය ය, ජීවිතින්ද්‍රිය ය, කායින්ද්‍රිය ය, මනින්ද්‍රිය ය, ජීවිතින්ද්‍රිය ය, ඉත්ථීන්ද්‍රිය ය, පුරිසින්ද්‍රිය ය, සුඛින්ද්‍රිය ය, දුක්ඛින්ද්‍රිය ය, සොමනස්සින්ද්‍රිය ය, දෙමනස්සින්ද්‍රිය ය, උපෙක්ඛින්ද්‍රිය ය, සද්ධින්ද්‍රිය ය, විරිසින්ද්‍රිය ය, සතින්ද්‍රිය ය, සමාධින්ද්‍රිය ය, පඤ්ඤින්ද්‍රිය ය, අනඤ්ඤ තඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රිය ය, අඤ්ඤින්ද්‍රිය ය, අඤ්ඤතාවින්ද්‍රිය යි.

310. එහි වක්ඛන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් ඇසෙක් සතර මහාභ්‍යයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වේ ද . . . තෙල ' ඉන්‍යාග්‍රාම ' නමුදු වේ. මේ වක්ඛන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

311-314. එහි සොතින්ද්‍රිය කවරෙ යත් : . . . සානින්ද්‍රිය . . . ජීවිතින්ද්‍රිය . . . කායින්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් කයෙක් සතර මහාභ්‍යයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වේ ද . . . තෙල ඉන්‍යාග්‍රාම නමුදු වේ. මේ කායින්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

315. එහි මනින්ද්‍රිය කවරෙ යත් : එක් ප්‍රකාරයකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි. ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : සහෙතකයෙක් ඇත, අහෙතකයෙක් ඇති.

ත්‍රීප්‍රකාරයකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති.

චතුස්ප්‍රකාරයකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපයඛාපන්න වූයෙක් ඇති.

පඤ්චප්‍රකාරයකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : සුඛින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සොමනස්සින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දෙමනස්සින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ඛෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ෂට් ප්‍රකාරයකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : වක්ඛුර්විඤ්ජන ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ජන ය, ජිහ්වා විඤ්ජන ය, කායවිඤ්ජන ය, මනෝවිඤ්ජන යි. මෙසේ ෂට් ප්‍රකාරයෙන් මනින්ද්‍රිය වේ.

සප්තප්‍රකාරයකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : වක්ඛුර්විඤ්ජන ය . . . කායවිඤ්ජන ය මනෝධාතු ය මනෝවිඤ්ජනධාතු යි. මෙසේ සප්තප්‍රකාරයෙන් මනින්ද්‍රිය වේ.

අෂ්ටප්‍රකාරයකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : වක්ඛුර්විඤ්ජන ය . . . කායවිඤ්ජනය සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුඃඛසහගත වූයෙක් ඇත, මනෝධාතු ය, මනෝවිඤ්ජනධාතු යි. මෙසේ අෂ්ටප්‍රකාරයෙන් මනින්ද්‍රිය වේ.

නවප්‍රකාරයකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : වක්ඛුර්විඤ්ජන ය . . . කායවිඤ්ජන ය, මනෝධාතු ය, මනෝවිඤ්ජනධාතුව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ නවප්‍රකාරයෙන් මනින්ද්‍රිය වේ.

දශප්‍රකාරයකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : වක්ඛුර්විඤ්ජන ය . . . කායවිඤ්ජනය සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුඃඛසහගත වූයෙක් ඇත, මනෝධාතු ය, මනෝවිඤ්ජනධාතුව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් මනින්ද්‍රිය වේ. (විස්තරය විඤ්ජනස්කන්ධය මෙනි) . . . මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් මනින්ද්‍රිය වේ. මේ මනින්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

316. තත් කතමං ජිවිතියං: ජිවිතියං දුට්ඨො: අපි රූපජිවිතියං, අපි අරූපජිවිතියං.

තත් කතමං රූපජිවිතියං: යො තෙසං රූපිතං ධම්මානං ආයු සීති යපනා යාපනා ඉරියනා චත්තනා පාලනා ජිවිතං ජිවිතියං, ඉදං වුච්චති රූපජිවිතියං.

තත් කතමං අරූපජිවිතියං: යො තෙසං අරූපිතං ධම්මානං ආයු සීති යපනා යාපනා ඉරියනා චත්තනා පාලනා ජිවිතං ජිවිතියං, ඉදං වුච්චති අරූපජිවිතියං. ඉදං වුච්චති ජිවිතියං.

317. තත් කතමං ඉච්චියං: යං ඉච්චියා ඉච්චිලිඛං ඉච්චිනිමිත්තං ඉච්චිකුභ්භං ඉච්චිකපො ඉච්චිතං ඉච්චිභාවො, ඉදං වුච්චති ඉච්චියං.

318. තත් කතමං පුරිසියං: යං පුරිසියං පුරිසලිඛං පුරිසනිමිත්තං පුරිසකුභ්භං පුරිසකපො පුරිසතං පුරිසභාවො, ඉදං වුච්චති පුරිසියං.

319. තත් කතමං සුඛියං: යං කාසිකං සාතං කාසිකං සුඛං කාසලච්චියං සාතං සුඛං වෙදසිතං කාසලච්චියං සාතං සුඛං වෙදනා, ඉදං වුච්චති සුඛියං.

320. තත් කතමං දුකියං: යං කාසිකං අසාතං කාසිකං දුකං කාසලච්චියං අසාතං දුකං වෙදසිතං කාසලච්චියං අසාතං දුකං වෙදනා, ඉදං වුච්චති දුකියං.

321. තත් කතමං සොමනසියං: යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසලච්චියං සාතං සුඛං වෙදසිතං චෙතොසලච්චියං සාතං සුඛං වෙදනා, ඉදං වුච්චති සොමනසියං.

322. තත් කතමං දොමනසියං: යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුකං චෙතො සලච්චියං අසාතං දුකං වෙදසිතං චෙතො සලච්චියං අසාතං දුකං වෙදනා, ඉදං වුච්චති දොමනසියං.

323. තත් කතමං උපෙකියං: යං චෙතසිකං නෙවසාතං භාසාතං චෙතොසලච්චියං අදුකමසුඛං වෙදසිතං චෙතොසලච්චියං අදුකමසුඛං වෙදනා, ඉදං වුච්චති උපෙකියං.

324. තත් කතමං සඤ්චියං: යා සඤ්චා සඤ්චනා ඔකපනා අභිප්පාදො සඤ්චා සඤ්චියං සඤ්චලං, ඉදං වුච්චති සඤ්චියං.

325. තත් කතමං විරිසියං: යො චෙතසිකො විරිසාරමො නිකකමො පරිකකමො උපාසාමො වාසාමො උසාසො උසාසො ටාමො භිති අසිපිලපරිකකමනා අනිකඛිතනජඤ්චා අනිකඛිතනචුර්චනා ධුර-සමපඤ්චා විරියං විරිසියං විරියලං, ඉදං වුච්චති විරිසියං.

316. එහි ජීවිතීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : ද්විප්‍රකාරයෙකින් ජීවිතීන්ද්‍රිය වෙයි : රූප ජීවිතීන්ද්‍රියයෙක් ඇත, අරූපජීවිතීන්ද්‍රියයෙක් ඇත.

එහි රූපජීවිතීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : ඒ රූපී ධර්මයන්ගේ යම් ආයුෂයෙක් සිටීමෙක් යැපීමෙක් යැපෙන අයුරෙක් ඉරියව් පැවැත්මෙක් වැටුමෙක් පාලනයෙක් ජීවිතයෙක් ජීවිතීන්ද්‍රියයෙක් වේ ද, මේ රූපජීවිතීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

එහි අරූපජීවිතීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : ඒ අරූපීධර්මයන්ගේ යම් ආයුෂයෙක් සිටීමෙක් යැපීමෙක් යැපෙන අයුරෙක් ඉරියව් පැවැත්මෙක් වර්තනයෙක් පාලනයෙක් ජීවිතයෙක් ජීවිතීන්ද්‍රියයෙක් වේ ද, මේ අරූපජීවිතීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ. මේ ජීවිතීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

317. එහි ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : ස්ත්‍රීය පිළිබඳ වූ යම් ස්ත්‍රීලිඛයෙක් ස්ත්‍රීනිමිතයෙක් ස්ත්‍රීක්‍රියායෙක් ස්ත්‍රීආකල්පයෙක් ස්ත්‍රීත්වයෙක් ස්ත්‍රීභාවයෙක් වේ ද, මේ ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

318. එහි පුරුෂෙන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : පුරුෂයා පිළිබඳ යම් පුරුෂලිඛයෙක් පුරුෂ නිමිතයෙක් පුරුෂකෘත්‍යයෙක් පුරුෂාකල්පයෙක් පුරුෂත්වයෙක් පුරුෂභාවයෙක් වේ ද, මේ පුරුෂෙන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

319. එහි සුඛීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් කායික වූ මිහිරෙක් කායිකසුඛයෙක් කාය සංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛවේදයිතයෙක් කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛවේදනාවක් වේ ද, මේ සුඛීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

320. එහි දුක්ඛීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් කායික වූ නො මිහිරෙක් කායික වූ දුඃඛයෙක් කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් නො මිහිරි වූ දුක් වූ වේදයිතයෙක් කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් නො මිහිරි වූ දුක් වූ වේදනාවක් වේ ද, මේ දුක්ඛීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

321. එහි සොමනස්සීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වූ සාතයෙක් චෛතසික වූ සුඛයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛවේදයිතයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛවේදනාවක් වේ ද, මේ සොමනස්සීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

322. එහි දෙමනස්සීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වූ අසාතයෙක් චෛතසික වූ දුඃඛයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාත වූ දුඃඛ වූ වේදයිතයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාත වූ දුඃඛ වූ වේදනායෙක් වේ ද, මේ දෙමනස්සීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

323. එහි උපෙක්ඛීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වූ නො ම සාත වූ අසාත නො වූ වේදනායෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් නො දුක් නො සුඛ වේදයිතයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් නො දුක් නො සුඛ වේදනායෙක් වේ ද, මේ උපෙක්ඛීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

324. එහි සද්ධින්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් භෑද්භීමෙක් භද්භන අයුරෙක් (ගුණයෙහි) බැස ගැනීමෙක් අධිකප්‍රසාදයෙක් ශ්‍රද්ධාවක් ශ්‍රද්ධෙන්ද්‍රියයෙක් ශ්‍රද්ධාබලයෙක් වේ ද, මේ සද්ධින්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

325. එහි විරියීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වූ වීයාර්මභයෙක් (කුසිත බැවින් නික්මීමෙක් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍ර උත්සාහයෙක් ටාමයෙක් (කුලලසන්තානය) ධාරීමෙක් නො ලිහිල් පරාක්‍රම ඇති බවෙක් නො තැබූ (කුලල) ඡන්ද ඇති බවෙක් නො තැබූ (වීයාර්) ධූර ඇති බවෙක් වීයාර්‍ය දඩි කොට ගැනීමෙක් වීයාර්‍යෙක් වීයාර්‍යීන්ද්‍රියයෙක් වීයාර්‍යබලයෙක් වේ ද, මේ වීයාර්‍යීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

326. තත් කතමං සතියුතං: යා සතී අනුස්සති පටිස්සති සතී සරණතා: ධාරණතා: අපිලාපනතා: අසමමුස්සනතා: සතී සතියුතං සතීබලං සමාසතී, ඉදං වුච්චති සතියුතං.

327. තත් කතමං සමාධියුතං: යා චිත්තස්ස ධීති සණ්ඨිති අවට්ඨති අවිසාහාණේ අවිකෙඛපො: අවිසාහටමානසතා: සමථො: සමාධියුතං සමාධිබලං සමාසමාධි, ඉදං වුච්චති සමාධියුතං.

328. තත් කතමං පඤ්ඤියුතං: යා පඤ්ඤා පජානනා: විචයො: පවිචයො: -පෙ- අමොහො: ධම්මවිචයො: සමමාදිට්ඨී, ඉදං වුච්චති පඤ්ඤියුතං.

329. තත් කතමං අනඤ්ඤානඤ්ඤාස්සාමිතියුතං: යා තෙසං ධම්මානං අනඤ්ඤාතානං අදිට්ඨානං අපතතානං අවිදිතානං අසව්ඡිකතානං සව්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා-පෙ- අමොහො: ධම්මවිචයො: සමමාදිට්ඨී ධම්මවිචයසම්මොඤ්ඤිකා මහඛතං මහපරියාපනතං, ඉදං වුච්චති අනඤ්ඤානඤ්ඤාස්සාමිතියුතං.

330. තත් කතමං අඤ්ඤියුතං: යා තෙසං ධම්මානං ඤාතානං දිට්ඨානං පතතානං විදිතානං සව්ඡිකතානං සව්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා: -පෙ- අමොහො: ධම්මවිචයො: සමමාදිට්ඨී ධම්මවිචය-සම්මොඤ්ඤිකා මහඛතං මහපරියාපනතං, ඉදං වුච්චති අඤ්ඤියුතං.

331. තත් කතමං අඤ්ඤාතාවියුතං: යා තෙසං ධම්මානං අඤ්ඤාතාවිනං දිට්ඨානං පතතානං විදිතානං සව්ඡිකතානං සව්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා: -පෙ- අමොහො: ධම්මවිචයො: සමමාදිට්ඨී ධම්මවිචය-සම්මොඤ්ඤිකා මහඛතං මහපරියාපනතං, ඉදං වුච්චති අඤ්ඤාතාවියුතං.

අභිධම්මභාෂණියං.

332. බාවිසතියුතානි, චක්ඛුතියුතං: සොතියුතං, භානියුතං ජීවිතියුතං කාමියුතං, මනියුතං, ජීවිතියුතං, ඉන්ද්‍රියියුතං, පුරිසියුතං, සුඛියුතං, දුක්ඛියුතං, සොමනස්සියුතං, දොමනස්සියුතං, උපෙක්ඛියුතං, සද්ධියුතං, විරිසියුතං, සතියුතං, සමාධියුතං, පඤ්ඤියුතං, අනඤ්ඤානඤ්ඤාස්සාමිතියුතං, අඤ්ඤියුතං, අඤ්ඤාතාවියුතං.

333. බාවිසතීනං ඉන්ද්‍රියානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකතා, -පෙ- කති සරණා, කති අරණා:

දසියුතා අව්‍යාකතා. දොමනස්සියුතං අකුසලං. අනඤ්ඤානඤ්ඤාස්සාමිතියුතං කුසලං. චතතාරියුතා සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකතා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

326. එහි සතින්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් ප්‍රතිස්මෘතියක් ස්මෘති සංඛ්‍යාත සරණතායෙක් ධරන බවෙක් (අරමුණෙහි) බැසගැනීමෙක් නො වුලා වන බවෙක් ස්මෘතියක් ස්මෘතීන්ද්‍රියයෙක් ස්මෘතිබලයෙක් සමාක්ස්මෘතියක් වේ ද, මේ සතින්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

327. එහි සමාධින්ද්‍රිය කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් සිටීමෙක් මොනොවට සිටීමෙක් බැසගෙන සිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවික්ෂෙපයෙක් නො විසුළසිත ඇති බවෙක් ශමථයෙක් සමාධින්ද්‍රියයෙක් සමාධිබලයෙක් සමාක් සමාධියෙක් වේ ද, මේ සමාධින්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

328. එහි පඤ්ඤීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් ප්‍රඥවක් පජානනාකාරයෙක් විමසීමෙක් ප්‍රකර්ෂයෙන් විමසීමෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමාග්දෘෂ්ටියක් වේ ද, මේ පඤ්ඤීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

329. එහි අනඤ්ඤතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රිය කවරෙ යත් : නො දත් නො දුටු නො පැමිණි (නුවණින්) ප්‍රකට නො කළ ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කළ ඒ ධර්මයන් සාක්ෂාත් කරනු පිණිස මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයඤාපන්ත වූ යම් ප්‍රඥවක් පජානනාකාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමාග්දෘෂ්ටියක් ධර්මවිචයසම්බොධාභිගයෙක් වේ ද, මේ අනඤ්ඤ තඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

330. එහි අඤ්ඤීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : දන්තා ලද දක්තා ලද පැමිණි ප්‍රකට කළ ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ ඒ ධර්මයන් සාක්ෂාත් කරනු පිණිස මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයඤාපන්ත වූ යම් ප්‍රඥවක් පජානනාකාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමාග්දෘෂ්ටියක් ධර්ම විචයසම්බොධාභිගයෙක් වේ ද, මේ අඤ්ඤීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

331. එහි අඤ්ඤතාවීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : දූතසිටි දක්තා ලද අධිගමය කළ ප්‍රකට කළ ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ ඒ ධර්මයන් සාක්ෂාත් කරනු පිණිස මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයඤාපන්ත වූ යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනාකාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමාග්දෘෂ්ටියක් ධර්ම විචයසම්බොධාභිගයෙක් වේ ද, මේ අඤ්ඤතාවීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

අභිධර්මභාජනිය යි.

332. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙ විස්සෙකි : වක්ඛුන්ද්‍රිය ය, සොකීන්ද්‍රිය ය, සානීන්ද්‍රිය ය, ජීවිභාඉන්ද්‍රිය ය, කායින්ද්‍රිය ය, මනින්ද්‍රිය ය, ජීවිතින්ද්‍රිය ය, ඉන්ටීන්ද්‍රිය ය, පුරිසින්ද්‍රිය ය, සුඛීන්ද්‍රිය ය, දුක්ඛීන්ද්‍රිය ය, සොමනස්සින්ද්‍රිය ය, දෙමනස්සින්ද්‍රිය ය, උපෙක්ඛින්ද්‍රිය ය, සද්ධින්ද්‍රිය ය, විරිසින්ද්‍රිය ය, සතින්ද්‍රිය ය, සමාධින්ද්‍රිය ය, පඤ්ඤීන්ද්‍රිය ය, අනඤ්ඤ තඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රිය ය, අඤ්ඤීන්ද්‍රිය ය, අඤ්ඤතාවීන්ද්‍රිය ය.

333. දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයන් අතුරෙහි කුශලයෝ කෙතෙක් ද අකුශලයෝ කෙතෙක් ද අව්‍යාකෘතයෝ කෙතෙක් ද . . . සරණයෝ කෙතෙක් ද අරණයෝ කෙතෙක් ද යත් :

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් අව්‍යාකෘත වෙති, දෙමනස්සින්ද්‍රියය අකුශල ය, අනඤ්ඤ තඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියය කුශල ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් කුශලයෝ ද වන්තාහ, අව්‍යාකෘත ද වන්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ ස දෙනෙක් කුශල ද වන්තාහ, අකුශල ද වන්තාහ, අව්‍යාකෘත ද වන්තාහු යි.

ආදයිත්‍රියං න චතතබ්බං සුඛං වෙදනං සම්පයුතතාතිපි දුක්ඛං වෙදනං සම්පයුතතාතිපි, අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං සම්පයුතතාතිපි. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං සුඛං වෙදනං සම්පයුතතා, සියං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං සම්පයුතතා. තිණ්ද්‍රියං සියං සුඛං වෙදනං සම්පයුතතා, සියං දුක්ඛං වෙදනං සම්පයුතතා, සියං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං සම්පයුතතා. ජීවිත්‍රියං සියං සුඛං වෙදනං සම්පයුතතං, සියං දුක්ඛං වෙදනං සම්පයුතතං, සියං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං සම්පයුතතං, සියං න චතතබ්බං සුඛං වෙදනං සම්පයුතතනතිපි දුක්ඛං වෙදනං සම්පයුතතනතිපි, අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං සම්පයුතතනතිපි.

සතතිත්‍රියං නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මං, තිණ්ද්‍රියං විපාකං ද්විත්‍රියං විපාකධම්මධම්මං. අඤ්ඤිත්‍රියං සියං විපාකං, සියං විපාක ධම්මධම්මං. නවිත්‍රියං සියං විපාකං, සියං විපාකධම්මධම්මං, සියං නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මං.

නවිත්‍රියං උපාදිනනුපාදනියං, දොමනස්සිත්‍රියං අනුපාදිනනුපාදනියං. තිණ්ද්‍රියං අනුපාදිනන අනුපාදනියං. නවිත්‍රියං සියං උපාදිනනුපාදනියං, සියං අනුපාදිනනුපාදනියං, සියං අනුපාදිනනඅනුපාදනියං.

නවිත්‍රියං අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා. දොමනස්සිත්‍රියං සංකිලිට්ඨ-සංකිලෙසිකං. තිණ්ද්‍රියං අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකා, තිණ්ද්‍රියං සියං අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියං අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියං අසංකිලිට්ඨ-අසංකිලෙසිකා. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියං අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, සියං අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකා.

නවිත්‍රියං අවිතකකආවිචාරං. දොමනස්සිත්‍රියං සවිතකකආවිචාරං. උපෙකඛිත්‍රියං සියං සවිතකකආවිචාරං, සියං අවිතකකආවිචාරං. එකා-දයිත්‍රියං සියං සවිතකකආවිචාරං. සියං අවිතකකආවිචාරත්තතා, සියං අවිතකකආවිචාරං.

එකාදයිත්‍රියං න චතතබ්බං පිතීසභගතාතිපි සුඛසභගතාතිපි උපෙකඛාසභගතාතිපි. සොමනස්සිත්‍රියං සියං පිතීසභගතං, න සුඛසභගතං, න උපෙකඛාසභගතං, සියං න චතතබ්බං පිතීසභගතනති. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං පිතීසභගතා, සියං සුඛසභගතා, සියං උපෙකඛාසභගතා. චතතාරිත්‍රියං සියං පිතීසභගතා, සියං සුඛසභගතා, සියං උපෙකඛාසභගතා, සියං න චතතබ්බං පිතීසභගතාතිපි සුඛසභගතාතිපි උපෙකඛාසභගතාතිපි.

පණ්ණරසිත්‍රියං නෙව දඤ්ඤෙන න භාවනාය පභාතබ්බං. දොමනස්සිත්‍රියං සියං දඤ්ඤෙන පභාතබ්බං, සියං භාවනාය පභාතබ්බං. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං දඤ්ඤෙන පභාතබ්බං, සියං භාවනාය පභාතබ්බං, සියං නෙව දඤ්ඤෙන න භාවනාය පභාතබ්බං.

පණ්ණරසිත්‍රියං නෙව දඤ්ඤෙන න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා, දොමනස්සිත්‍රියං සියං දඤ්ඤෙන පභාතබ්බභෙතුකං, සියං භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකං. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං දඤ්ඤෙන පභාතබ්බභෙතුකා, සියං භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා, සියං නෙවදඤ්ඤෙන න භාවනාය පභාතබ්බ භෙතුකා.

ඉන්ද්‍රියයේ දෙළොස් දෙනෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තභ යි ද දුഃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තභ යි ද උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තභ යි ද නො කියයුක්තභ. ඉන්ද්‍රියයේ ස දෙනෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තභ, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තභ. ඉන්ද්‍රියයේ තිදෙනෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තභ, දුഃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තභ, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තභ ය. ජීවිතෙන්ද්‍රියය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තේ ය, දුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තේ ය, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තේ ය, සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද දුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු ද වන්තේ යි.

ඉන්ද්‍රියයේ සත් දෙනෙක් නො ම විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම නො වූවාහු ය. ඉන්ද්‍රියයේ තිදෙනෙක් විපාකයේ වෙති. ඉන්ද්‍රියයේ දෙදෙනෙක් විපාකස්වභාව ධර්මයේ ය. අඤ්ඤිත්ද්‍රියය විපාක ද වන්තේ ය, විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්තේ ය. ඉන්ද්‍රියයේ නව දෙනෙක් විපාක ද වන්තභ, විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්තභ, නො ම විපාක වූ නො ද විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්තභ යි.

ඉන්ද්‍රියයේ නව දෙනෙක් උපාදිත්තොපාදනිය වෙති. දෙමනස්සිත්ද්‍රියය අනුපාදිත්තොපාදනිය ය. ඉන්ද්‍රියයේ තිදෙනෙක් අනුපාදිත්තොපාදනිය වෙති. ඉන්ද්‍රියයේ නව දෙනෙක් උපාදිත්තොපාදනිය ද වන්තභ, අනුපාදිත්තොපාදනිය ද වන්තභ, අනුපාදිත්තොපාදනිය ද වන්තභ යි.

ඉන්ද්‍රියයේ නව දෙනෙක් අසංක්ලිෂ්ටසාංක්ලෙශික වෙති. දෙමනස්සිත්ද්‍රියය සංක්ලිෂ්ටසාංක්ලෙශික ය. ඉන්ද්‍රියයේ තිදෙනෙක් අසංක්ලිෂ්ටඅසාංක්ලෙශික වෙති. ඉන්ද්‍රියයේ තිදෙනෙක් අසංක්ලිෂ්ටසාංක්ලෙශික ද වන්තභ, අසංක්ලිෂ්ට අසාංක්ලෙශික ද වන්තභ. ඉන්ද්‍රියයේ සදෙනෙක් සංක්ලිෂ්ටසාංක්ලෙශික ද වන්තභ, අසංක්ලිෂ්ටසාංක්ලෙශික ද වන්තභ, අසංක්ලිෂ්ට අසාංක්ලෙශික ද වන්තභ යි.

ඉන්ද්‍රියයේ නව දෙනෙක් අචිතර්කඅචීචාර වෙති. දෙමනස්සිත්ද්‍රියය සචිතර්ක සචීචාර ය. උපෙක්ෂෙන්ද්‍රියය සචිතර්කසචීචාර ද වන්තේ ය, අචිතර්කඅචීචාර ද වන්තේ ය. ඉන්ද්‍රියයේ එකොළොසෙක් සචිතර්කසචීචාර ද වන්තභ, අචිතර්ක චීචාරමාත්‍ර ද වන්තභ, අචිතර්කඅචීචාර ද වන්තභ යි.

එකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ප්‍රීතිසහගතභ යි ද සුඛසහගතභ යි ද උපෙක්ෂාසහගතභ යි ද නො කියයුක්තභ. සොමනස්සිත්ද්‍රියය ප්‍රීතිසහගත වන්තේ ය. සුඛසහගත නො වෙයි උපෙක්ෂාසහගත නො වෙයි, ප්‍රීතිසහගත යි නො කියයුතු ද වන්තේ ය. ඉන්ද්‍රියයේ සදෙනෙක් ප්‍රීතිසහගත ද වන්තභ, සුඛසහගත ද වන්තභ, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්තභ. ඉන්ද්‍රියයේ සතර දෙනෙක් ප්‍රීතිසහගත ද වන්තභ, සුඛසහගත ද වන්තභ, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්තභ, ප්‍රීතිසහගතභ යි ද සුඛසහගතභ යි ද, උපෙක්ෂාසහගතභ යි ද නො කියයුතු ද වන්තභ යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයේ ය. දෙමනස්සිත්ද්‍රිය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තේ ය, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තේ ය. ඉන්ද්‍රියයේ සදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තභ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තභ, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයේ ද වන්තභ යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇත්තභ. දෙමනස්සිත්ද්‍රිය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්තේ ය, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්තේ ය. ඉන්ද්‍රියයේ සදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතුක ද වන්තභ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්තභ, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්තභ යි.

දසිනිද්‍රියං නෙව ආවයගාමී නාපවයගාමිනො. දොමනසිනිද්‍රියං ආවයගාමී. අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමීතිනිද්‍රියං අපවයගාමී. අඤ්ඤිනිද්‍රියං සියා අපවයගාමී, සියා නෙවාවයගාමී නාපවයගාමී. නවිනිද්‍රියා සියා ආවයගාමිනො, සියා අපවයගාමිනො, සියා නෙව ආවයගාමී නාපවයගාමිනො.

දසිනිද්‍රියං නෙව සෙකකා නාසෙකකා. දච්චිනිද්‍රියං සෙකකා. අඤ්ඤානා-විනිද්‍රියං අසෙකකා. නවිනිද්‍රියා සියා සෙකකා, සියා අසෙකකා, සියා නෙව සෙකකා නාසෙකකා.

දසිනිද්‍රියං පරිතතා. තිණිනිද්‍රියං අපපමාණා. නවිනිද්‍රියා සියා පරිතතා, සියා මහග්ගතා, සියා අපපමාණා.

සතතිනිද්‍රියං අනාරමමණා. දච්චිනිද්‍රියං පරිතතාරමමණා. තිණිනිද්‍රියං අපපමාණාරමමණා. දොමනසිනිද්‍රියං සියා පරිතතාරමමණා, සියා මහග්ගතාරමමණා, න අපපමාණාරමමණා. සියා න චතතබ්බං පරිතතාරමමණනතිපි මහග්ගතාරමමණනතිපි. නවිනිද්‍රියා සියා පරිතතාරමමණා, සියා මහග්ගතාරමමණා, සියා අපපමාණාරමමණා, සියා න චතතබ්බං පරිතතාරමමණනතිපි මහග්ගතාරමමණනතිපි අපපමාණාරමමණනතිපි.

නවිනිද්‍රියා මජ්ඣමා. දොමනසිනිද්‍රියං භීනං. තිණිනිද්‍රියා පණීතා. තිණිනිද්‍රියා සියා මජ්ඣමා, සියා පණීතා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා භීනා, සියා මජ්ඣමා, සියා පණීතා.

දසිනිද්‍රියං අනියතා. අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමීතිනිද්‍රියං සමමතතනියතං. චතතාරිනිද්‍රියා සියා සමමතතනියතා, සියා අනියතා. දොමනසිනිද්‍රියං සියා මිච්චතතනියතං, සියා අනියතං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා මිච්චතතනියතා, සියා සමමතතනියතා, සියා අනියතා.

සතතිනිද්‍රියං අනාරමමණා. චතතාරිනිද්‍රියා න චතතබ්බං මග්ගාරමමණා-තිපි මග්ගභෙදාකාතිපි මග්ගාධිපතීනොතිපි. අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමීතිනිද්‍රියං න මග්ගාරමමණං, සියා මග්ගභෙදාකං, සියා මග්ගාධිපතී, සියා න චතතබ්බං මග්ගභෙදාකනතිපි මග්ගාධිපතීතිපි. අඤ්ඤිනිද්‍රියං න මග්ගාරමමණං, සියා මග්ගභෙදාකං, සියා මග්ගාධිපතී, සියා න චතතබ්බං මග්ගභෙදාකනතිපි මග්ගාධිපතීතිපි. නවිනිද්‍රියා සියා මග්ගාරමමණා, සියා මග්ගභෙදාකා, සියා මග්ගාධිපතීනො, සියා න චතතබ්බං මග්ගාරමමණනතිපි මග්ගභෙදාකාතිපි මග්ගාධිපතීනොතිපි.

දසිනිද්‍රියා සියා උපපනතා, සියා උපපාදිනො, න චතතබ්බං අනුපපනතාති. දච්චිනිද්‍රියා සියා උපපනතා, සියා අනුපපනතා, න චතතබ්බං උපපාදිනොති. දසිනිද්‍රියා සියා උපපනතා, සියා අනුපපනතා, සියා උපපාදිනො.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුපපනතා.

සතතිනිද්‍රියං අනාරමමණා. දච්චිනිද්‍රියං පච්චුපපනතාරමමණා. තිණිනිද්‍රියා න චතතබ්බං අතීතාරමමණනතිපි අනාගතාරමමණනතිපි පච්චුපපනතාරමමණනතිපි. දසිනිද්‍රියා සියා අතීතාරමමණා, සියා අනාගතාරමමණා, සියා පච්චුපපනතාරමමණා, සියා න චතතබ්බං අතීතාරමමණනතිපි අනාගතාරමමණනතිපි පච්චුපපනතාරමමණනතිපි.

සියා අජ්ඣතතා, සියා බභිඤ්ඤා, සියා අජ්ඣතතබ්භිඤ්ඤා.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමීහු ය. දෙමනස්සින්ද්‍රියය ආවයගාමී වෙයි. අනඤ්ඤතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියය අපවයගාමී ය. අඤ්ඤන්ද්‍රියය අපවයගාමී ද වන්නේ ය, නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ද වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ආවයගාමී ද වන්නාහ, අපවයගාමී ද වන්නාහ, නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් නො ම ශෛක්ෂ නො ද අශෛක්ෂයෝ යි. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙදෙනෙක් ශෛක්ෂයෝ ය. දඤ්ඤතාවන්ද්‍රියය අශෛක්ෂ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ශෛක්ෂ ද වන්නාහ, අශෛක්ෂ ද වන්නාහ, නො ම ශෛක්ෂ ධූවාහු නො ද අශෛක්ෂ ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් පරිත්තයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අප්‍රමාණයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් පරිත්ත ද වන්නාහ, මහදගත ද වන්නාහ, අප්‍රමාණ ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් අනාලම්බන වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙදෙනෙක් පරිත්තාලම්බන වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අප්‍රමාණාලම්බන වෙති. දෙමනස්සින්ද්‍රියය පරිත්තාලම්බන ද වන්නේ ය, මහදගතාලම්බන ද වන්නේ ය, අප්‍රමාණාලම්බන නො වෙයි. පරිත්තාලම්බන යි ද මහදගතාලම්බන යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් පරිත්තාලම්බන ද වන්නාහ, මහදගතාලම්බන ද වන්නාහ, අප්‍රමාණාලම්බන ද වන්නාහ, පරිත්තාලම්බන යි ද මහදගතාලම්බන යි ද අප්‍රමාණාලම්බන යි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් මධ්‍යම වෙති. දෙමනස්සින්ද්‍රියය භීත ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ප්‍රණීතයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් මධ්‍යම ද වන්නාහ, ප්‍රණීත ද වන්නාහු ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් භීත ද වන්නාහ, මධ්‍යම ද වන්නාහ, ප්‍රණීත ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් අනියතයහ. අනඤ්ඤතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියය සමාක්ඛවනියත ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් සමාක්ඛවනියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහ, දෙමනස්සින්ද්‍රියය මිථ්‍යාක්ඛනියත ද වන්නේ ය. අනියත ද වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් මිථ්‍යාක්ඛනියත ද වන්නාහ, සමාක්ඛවනියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් අනාලම්බන වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් මාර්ගාලම්බන යි ද මාර්ගභෙතුක යි ද මාර්ගාධිපතීහ යි ද නො කියයුත්තාහ. අනඤ්ඤතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියය මාර්ගාලම්බන නො වෙයි, මාර්ගභෙතුක ද වන්නේ ය, මාර්ගාධිපතී ද වන්නේ ය, මාර්ගභෙතුක යි ද මාර්ගාධිපතී යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් මාර්ගාලම්බන ද වන්නාහ, මාර්ගභෙතුක ද වන්නාහ, මාර්ගාධිපතී ද වන්නාහ, මාර්ගාලම්බන යි ද මාර්ගභෙතුක යි ද මාර්ගාධිපතීහ යි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් උත්පන්න ද වන්නාහ, උත්පාදී ද වන්නාහ, අනුත්පන්න යි නො කියයුත්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙදෙනෙක් උත්පන්න ද වන්නාහ, අනුත්පන්න ද වන්නාහ, උත්පාදීහු ය යි නො කියයුත්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් උත්පන්න ද වන්නාහ, අනුත්පන්න ද වන්නාහ, උත්පාදී ද වන්නාහු යි.

(දෙවියි ඉන්ද්‍රියයෝ) අතීත ද වන්නාහ, අනාගත ද වන්නාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්න ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත්දෙනෙක් අනාලම්බනයෝය. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙදෙනෙක් වකිමානාලම්බනයෝය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අතීතාලම්බනහයි ද අනාගතාලම්බනහයි ද වකිමානාලම්බනහයි ද නො කියයුත්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් අතීතාලම්බන ද අනාගතාලම්බන ද වකිමානාලම්බන ද වන්නාහ, අතීතාලම්බනහයි ද අනාගතාලම්බන හයි ද වකිමානාලම්බනහයි ද නොකියයුතු වන්නාහ.

(දෙවියි ඉන්ද්‍රියයෝ) අධ්‍යාත්ම ද වන්නාහ. බාහිර ද වන්නාහ, අධ්‍යාත්ම බාහිර ද වන්නාහු යි.

සතතින්ද්‍රියය අනාරම්භණං, තීණීන්ද්‍රියය බහිඤ්ඤාරම්භණං, චතනාරීන්ද්‍රියය සිය අජකිත්තාරම්භණං, සිය බහිඤ්ඤාරම්භණං, සිය අජකිත්තබහිඤ්ඤාරම්භණං. අට්ඨින්ද්‍රියය සිය අජකිත්තාරම්භණං, සිය බහිඤ්ඤාරම්භණං, සිය අජකිත්තබහිඤ්ඤාරම්භණං, සිය න චත්තබ්බං අජකිත්තාරම්භණංති'පි බහිඤ්ඤාරම්භණංති'පි අජකිත්තබහිඤ්ඤාරම්භණංති'පි.

පඤ්චින්ද්‍රියය අනිදක්ඛනසප්පච්ඡා. සත්තරසින්ද්‍රියය අනිදක්ඛන අප්පච්ඡා.

334. චතනාරීන්ද්‍රියය හෙතු. අවහාරසින්ද්‍රියය න හෙතු.

සතතින්ද්‍රියය සහෙතුකා. නවීන්ද්‍රියය අහෙතුකා. ඡ ඉන්ද්‍රියය සිය සහෙතුකා, සිය අහෙතුකා.

සතතින්ද්‍රියය හෙතුසම්පයුත්තා. නවීන්ද්‍රියය හෙතුවිපයුත්තා. ඡ ඉන්ද්‍රියය සිය හෙතුසම්පයුත්තා, සිය හෙතුවිපයුත්තා.

චතනාරීන්ද්‍රියය හෙතු වෙච්ච සහෙතුකා ච. නවීන්ද්‍රියය න චත්තබ්බං හෙතු වෙච්ච සහෙතුකාති'පි, සහෙතුකා වෙච්ච න ච හෙතුති'පි. තීණීන්ද්‍රියය, න චත්තබ්බං හෙතු වෙච්ච සහෙතුකාති, සහෙතුකා වෙච්ච න ච හෙතු. ඡ ඉන්ද්‍රියය න චත්තබ්බං හෙතු වෙච්ච සහෙතුකාති, සිය සහෙතුකා වෙච්ච න ච හෙතු, සිය න චත්තබ්බං සහෙතුකාවෙච්ච න ච හෙතුති.

චතනාරීන්ද්‍රියය හෙතු වෙච්ච හෙතු සම්පයුත්තා ච. නවීන්ද්‍රියය න චත්තබ්බං හෙතු වෙච්ච හෙතුසම්පයුත්තාති'පි හෙතුසම්පයුත්තා වෙච්ච න ච හෙතුති'පි. තීණීන්ද්‍රියය න චත්තබ්බං හෙතු වෙච්ච හෙතුසම්පයුත්තාති, හෙතුසම්පයුත්තා වෙච්ච න ච හෙතු. ඡ ඉන්ද්‍රියය න චත්තබ්බං හෙතු වෙච්ච හෙතු සම්පයුත්තාති, සිය හෙතුසම්පයුත්තා වෙච්ච න ච හෙතු, සිය න චත්තබ්බං හෙතුසම්පයුත්තා වෙච්ච න ච හෙතුති.

නවීන්ද්‍රියය න හෙතු අහෙතුකා. තීණීන්ද්‍රියය න හෙතු සහෙතුකා. චතනාරීන්ද්‍රියය න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකාති'පි න හෙතු අහෙතුකාති'පි. ඡ ඉන්ද්‍රියය සිය න හෙතු සහෙතුකා, සිය න හෙතු අහෙතුකා.

335. සප්පච්චයා, සබ්බතා, අනිදක්ඛනා.

පඤ්චින්ද්‍රියය සප්පච්ඡා. සත්තරසින්ද්‍රියය අප්පච්ඡා.

සතතින්ද්‍රියය රූපා. චුඤ්ඤින්ද්‍රියය අරූපා. ජ්විතින්ද්‍රියය සිය රූපං, සිය අරූපං.

දසින්ද්‍රියය ලොකියා. තීණීන්ද්‍රියය ලොකුත්තර්. නවීන්ද්‍රියය සිය ලොකියා, සිය ලොකුත්තර්.

කෙනච්චි විඤ්ඤායා කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් අනාලම්බනයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් බාහිරාලම්බනයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් අද්ධ්‍යාත්මාලම්බන ද වන්තාහ, බාහිරාලම්බන ද වන්තාහ, අද්ධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන ද වන්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් අද්ධ්‍යාත්මාලම්බන ද වන්තාහ, බාහිරාලම්බන ද වන්තාහ, අද්ධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන ද වන්තාහ, අධ්‍යාත්මාලම්බන යි ද බාහිරාලම්බන යි ද අද්ධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන යි ද නො කියයුතු වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ පස් දෙනෙක් අතිදර්ශනසප්තකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සතළොස් දෙනෙක් අතිදර්ශනඅප්තකයෝ යි.

334. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් හෙතුහු වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අටළොස් දෙනෙක් හෙතුහු නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් සහෙතුකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් අහෙතුකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් සහෙතුක ද වන්තාහ, අහෙතුක ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් හෙතුවිප්‍රයුක්තයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තාහ, හෙතු විප්‍රයුක්ත ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් හෙතු ද වූවාහු ම සහෙතුකයෝ ද වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් හෙතු ද වූවාහු ම සහෙතුකහ යි ද සහෙතුක ද වූවාහු ම නො ද හෙතුහ යි ද නො කියයුක්තාහු ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් හෙතු ද වූ ම සහෙතුකයෝ යි නො කියයුක්තාහ, සහෙතුක ද වූවාහු ම නො ද හෙතු වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් හෙතු ද වූවාහු ම සහෙතුකයෝ යි නො කියයුක්තාහ. සහෙතුක ද වූවාහු ම නො ද හෙතු ද වෙති. සහෙතුක ද වූවාහු ම නො ද හෙතු වෙති නො කියයුක්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් හෙතු ද වූවාහු ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද හෙතුහ යි ද නො කියයුක්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි නො කියයුක්තාහ. හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද හෙතු වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් හෙතු ද වූවාහු ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි නො කියයුක්තාහ. හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද හෙතු ද වන්තාහ. හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද හෙතුහ යි නො කියයුතු වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් හෙතු නො වූ අහෙතුකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් හෙතු නො වූ සහෙතුකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් හෙතු නො වූ සහෙතුකහ යි ද හෙතු නො වූ අහෙතුකහ යි ද නො කියයුක්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් හෙතු නො වූ සහෙතුක ද වන්තාහ, හෙතු නො වූ අහෙතුක ද වන්තාහු යි.

335. (දෙවියි ඉන්ද්‍රියයෝ) සප්තායෝ ය. සංඛ්‍යාතයෝ ය. අතිදර්ශනයෝ යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ පස් දෙනෙක් සප්තකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සතළොස් දෙනෙක් අප්තකයෝ යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් රූපවත්හ. ඉන්ද්‍රියයෝ තුදුස් දෙනෙක් අරූපයෝ ය. ජීවිතෙන්ද්‍රියය රූප ද වන්තෝ ය, අරූප ද වන්තෝ යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් ලොකිකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ලොකොත්තරයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ලොකික ද වන්තාහ, ලොකොත්තර ද වන්තාහු යි.

(දෙවියි ඉන්ද්‍රියයෝ) කිසි විඤ්ඤායෙකින් දහ යුක්තාහ, කිසි විඤ්ඤායෙකින් නො දහ යුක්තාහු යි.

336. නො ආසවා.

දසිනිදියා සාසවා. තිණිනිදියා අනාසවා. නවිනිදියා සියා සාසවා, සියා අනාසවා.

පණණරසිනිදියා ආසවවිපපයුතනා. දොමනසසිනිදියං ආසවසමපයුතනං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා ආසවසමපයුතනා, සියා ආසවවිපපයුතනා.

දසිනිදියා න වතනබ්බා ආසවා වෙව සාසවාති, සාසවා වෙව නො ච ආසවාති. තිණිනිදියා න වතනබ්බා ආසවා වෙව සාසවාති'පි සාසවා වෙව නො ච ආසවාති'පි. නවිනිදියා න වතනබ්බා ආසවා වෙව සාසවාති, සියා සාසවා වෙව නො ච ආසවා, සියා න වතනබ්බා සාසවා වෙව නො ච ආසවාති.

පණණරසිනිදියා න වතනබ්බා ආසවා වෙව ආසවසමපයුතනාති'පි, ආසවසමපයුතනා වෙව නො ච ආසවාති'පි. දොමනසසිනිදියං න වතනබ්බං ආසවො වෙව ආසවසමපයුතනනති, ආසවසමපයුතනං වෙව නො ච ආසවො. ඡ ඉන්ද්‍රියා න වතනබ්බා ආසවා වෙව ආසවසමපයුතනාති, සියා ආසවසමපයුතනා වෙව නො ච ආසවා, සියා න වතනබ්බා ආසවසමපයුතනා වෙව නො ච ආසවාති.

නවිනිදියා ආසවවිපපයුතනසාසවා. තිණිනිදියා ආසවවිපපයුතන-අනාසවා. දොමනසසිනිදියං න වතනබ්බං ආසවවිපපයුතනසාසවනති'පි ආසවවිපපයුතනඅනාසවනති'පි. තිණිනිදියා සියා ආසවවිපපයුතන සාසවා, සියා ආසවවිපපයුතනඅනාසවා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා ආසවවිපපයුතනසාසවා, සියා ආසවවිපපයුතන අනාසවා, සියා න වතනබ්බා ආසවවිපපයුතන-සාසවාති'පි ආසවවිපපයුතනඅනාසවාති'පි.

337. නො සකෙසුසුප්නා.

දසිනිදියා සකෙසුසුප්නියා. තිණිනිදියා අසංයොප්නියා. නවිනිදියා සියා සංයොප්නියා, සියා අසංයොප්නියා.

පණණරසිනිදියා සංයොප්නවිපපයුතනා. දොමනසසිනිදියං සංයොප්න-සමපයුතනං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා සංයොප්නසමපයුතනා, සියා සංයොප්න-විපපයුතනා.

දසිනිදියා න වතනබ්බා සංයොප්නා වෙව සංයොප්නියාති, සංයො-ප්නියා වෙව නො ච සංයොප්නා. තිණිනිදියා න වතනබ්බා සකෙසුසුප්නා-වෙව සකෙසුසුප්නියාතිපි සකෙසුසුප්නියා වෙව නොච සංයොප්නාතිපි. නවිනිදියා න වතනබ්බා සංයොප්නාවෙව සංයොප්නියාති, සියා සංයො-ප්නියා වෙව නො ච සංයොප්නා, සියා න වතනබ්බා සංයොප්නියා වෙව නො ච සංයොප්නාති.

පණණරසිනිදියා න වතනබ්බා සංයොප්නාවෙව'පි සංයොප්නසමප-යුතනාති'පි සංයොප්නසමපයුතනා වෙව නො ච සංයොප්නාතිපි. දොමනසසිනිදියං න වතනබ්බං සංයොප්නං වෙව සංයොප්නසමපයුතනනති, සංයොප්නසමපයුතනං වෙව නො ච සංයොප්නං. ඡ ඉන්ද්‍රියා න වතනබ්බා සංයොප්නා වෙව සකෙසුසුප්නසමපයුතනාති, සියා සකෙසුසුප්නසමප-යුතනා වෙව නො ච සංයොප්නා, සියා න වතනබ්බා සංයොප්නසමප-යුතනා වෙව නො ච සංයොප්නාති.

336. දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයෝ ආසුවයෝ නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් සාසුවයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අනාසුවයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ආසුවයෝ ද වන්තාහ, අනාසුවයෝ ද වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ආසුවච්ඡ්‍රයුක්ත වෙති. දෙමනස්සින්ද්‍රියය ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තාහ, ආසුවච්ඡ්‍රයුක්ත ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් ආසුව ද වූවාහු ම සාසුව යි ද සාසුව ද වූවාහු ම නො ද ආසුව යි ද නො කියයුක්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ආසුව ද වූවාහු ම සාසුව යි ද සාසුව ද වූවාහු ම නො ද ආසුව යි ද නො කියයුක්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ආසුව ද වූ ම සාසුවයෝ යි නො කියයුක්තාහ, සාසුව ද වූවාහු ම නො ද ආසුව ද වන්තාහ. සාසුව ද වූ ම නො ද ආසුවයෝ යි නො කියයුතු වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ආසුව ද වූවාහු ම ආසුවසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද ආසුවහ යි ද නො කියයුක්තාහ. දෙමනස්සින්ද්‍රිය ආසුවයෙක් ද වූයේ ම ආසුවසම්ප්‍රයුක්තයෙකැ යි නො කියයුක්තේ ය. ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද ආසුවයෙක් වෙයි. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ආසුව ද වූවාහු ම ආසුවසම්ප්‍රයුක්තහ යි නො කියයුක්තාහ. ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද ආසුව ද වන්තාහ. ආසුව සම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද ආසුවහ යි නො කියයුතු වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ආසුවච්ඡ්‍රයුක්තසාසුවයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ආසුවච්ඡ්‍රයුක්තඅනාසුවයෝ ය. දෙමනස්සින්ද්‍රිය ආසුවච්ඡ්‍රයුක්තසාසුවයෙකැ යි ද ආසුව ච්ඡ්‍රයුක්තඅනාසුවයෙකැ යි ද නො කියයුක්තේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ආසුව ච්ඡ්‍රයුක්තසාසුව ද වන්තාහ, ආසුවච්ඡ්‍රයුක්තඅනාසුව ද වන්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ආසුවච්ඡ්‍රයුක්තසාසුව ද වන්තාහ, ආසුවච්ඡ්‍රයුක්තඅනාසුව ද වන්තාහ, ආසුවච්ඡ්‍රයුක්ත සාසුවහ යි ද ආසුවච්ඡ්‍රයුක්තඅනාසුවහ යි ද නො කියයුතු ද වන්තාහු යි.

337. දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයෝ සංයෝජනයෝ නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් සංයෝජනීයහ, ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අසංයෝජනීයහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් සංයෝජනීය ද වන්තාහ, අසංයෝජනීය ද වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් සංයෝජනච්ඡ්‍රයුක්ත වෙති. දෙමනස්සින්ද්‍රියය සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තාහ. සංයෝජනච්ඡ්‍රයුක්ත ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් සංයෝජන ද වූවාහු ම සංයෝජනීයහ යි නො කියයුක්තාහ, සංයෝජනීය ද වූවාහු ම නො ද සංයෝජන වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනීයහ යි ද සංයෝජනීය ද වූ ම නො ද සංයෝජනහ යි ද නො කියයුක්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනීයහ යි නො කියයුක්තාහු ද සංයෝජනීය ද වූවාහු ම නො ද සංයෝජන ද වන්තාහ, සංයෝජනීය ද වූ ම නො ද සංයෝජනහ යි නො කියයුතු ද වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් සංයෝජන ද වූවාහු ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද සංයෝජනහ යි ද නො කියයුක්තාහ. දෙමනස්සින්ද්‍රිය සංයෝජනයෙක් ද වූයේ ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්තයෙකැ යි නො කියයුක්තේ ය. සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද සංයෝජන වෙයි. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් සංයෝජන ද වූවාහු ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි නො කියයුක්තාහ. සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නො ද සංයෝජන ද වන්තාහ, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නො ද සංයෝජනහ යි නො කියයුතු වන්තාහු යි.

නවින්ද්‍රියා සංයෝජනවිපායුතතසංයෝජනියා, තීණීන්ද්‍රියා සංයෝජන විපායුතතඅසංයෝජනියා, දොමනස්සින්ද්‍රියං න චතතබ්බං සංයෝජන විපායුතතසංයෝජනියනනිපි සංයෝජනවිපායුතතඅසංයෝජනියනනි'පි. තීණීන්ද්‍රියා සියා සංයෝජනවිපායුතතසංයෝජනියා, සියා සංයෝජන විපායුතතඅසංයෝජනියා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා සංයෝජනවිපායුතත සංයෝජනියා, සියා සංයෝජනවිපායුතතඅසංයෝජනියා, සියා න චතතබ්බං සංයෝජනවිපායුතතසංයෝජනියානි'පි සඤ්ඤාජනවිපායුතතඅසංයෝජනියානි'පි.

338. නො ගන්තො.

දසින්ද්‍රියා ගන්තනියා තීණීන්ද්‍රියා අගන්තනියා. නවින්ද්‍රියා සියා ගන්තනියා, සියා අගන්තනියා.

පණණරසින්ද්‍රියා ගන්තවිපායුතතා. දොමනස්සින්ද්‍රියං ගන්තසම්පයුතතං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා ගන්තසම්පයුතතා, සියා ගන්තවිපායුතතා.

දසින්ද්‍රියා න චතතබ්බං ගන්තො චෙ'ච ගන්තනියානී, ගන්තනියා චෙච නො ච ගන්තො. තීණීන්ද්‍රියා න චතතබ්බං ගන්තො චෙච ගන්තනියානි'පි ගන්තනියා චෙච නො ච ගන්තොනි'පි. නවින්ද්‍රියා න චතතබ්බං ගන්තො චෙච ගන්තනියානී, සියා ගන්තනියා චෙච නො ච ගන්තො, සියා න චතතබ්බං ගන්තනියා චෙච නො ච ගන්තොනී.

පණණරසින්ද්‍රියා න චතතබ්බං ගන්තො චෙච ගන්තසම්පයුතතානි'පි ගන්ත සම්පයුතතා චෙච නො ච ගන්තොනි'පි. දොමනස්සින්ද්‍රියං න චතතබ්බං ගන්තො චෙච ගන්තසම්පයුතතනනී, ගන්තසම්පයුතතං චෙච නො ච ගන්තො. ඡ ඉන්ද්‍රියා න චතතබ්බං ගන්තො චෙච ගන්තසම්පයුතතානී, සියා ගන්තසම්පයුතතා චෙච නො ච ගන්තො, සියා න චතතබ්බං ගන්තසම්පයුතතා චෙච නො ච ගන්තොනී.

නවින්ද්‍රියා ගන්තවිපායුතතගන්තනියා. තීණීන්ද්‍රියා ගන්තවිපායුතත අගන්තනියා. දොමනස්සින්ද්‍රියං න චතතබ්බං ගන්තවිපායුතතගන්තනියනනි'පි ගන්තවිපායුතතඅගන්තනියනනි'පි. තීණීන්ද්‍රියා සියා ගන්තවිපායුතතගන්තනියා, සියා ගන්තවිපායුතතඅගන්තනියා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා ගන්තවිපායුතතගන්තනියා, සියා ගන්තවිපායුතතඅගන්තනියා, සියා න චතතබ්බං ගන්තවිපායුතත ගන්තනියානි'පි ගන්තවිපායුතතඅගන්තනියානි'පි.

339.-341. නො ඕඝා -පෙ- නො යොගා -පෙ- නො නිවරණා.

දසින්ද්‍රියා නිවරණියා, තීණීන්ද්‍රියා අනිවරණියා නවින්ද්‍රියා සියා නිවරණියා, සියා අනිවරණියා.

පණණරසින්ද්‍රියා නිවරණවිපායුතතා. දොමනස්සින්ද්‍රියං නිවරණ සම්පයුතතං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා නිවරණසම්පයුතතා සියා නිවරණවිපායුතතා.

දසින්ද්‍රියා න චතතබ්බං නිවරණා චෙච නිවරණියානී, නිවරණියා චෙච නො ච නිවරණා. තීණීන්ද්‍රියා න චතතබ්බං නිවරණා චෙච නිවරණියානි'පි නිවරණියා චෙච නො ච නිවරණානි'පි. නවින්ද්‍රියා න චතතබ්බං නිවරණා චෙච නිවරණියානී. සියා නිවරණියා චෙච නො ච නිවරණා, සියා න චතතබ්බං නිවරණියා චෙච නො ච නිවරණානී.

පණණරසිඤ්ඤා න චතතබ්බං නිවරණං වෙච නිවරණසම්පයුතතාති'පි නිවරණසම්පයුතතා වෙච නො ච නිවරණාති'පි. දොමනසසිඤ්ඤා න චතතබ්බං නිවරණං වෙච නිවරණසම්පයුතතනති, නිවරණසම්පයුතතං වෙච නො ච නිවරණං. ඡ ඉන්ද්‍රියා න චතතබ්බං නිවරණං වෙච නිවරණසම්පයුතතාති, සියා නිවරණසම්පයුතතා වෙච නො ච නිවරණං, සියා න චතතබ්බං නිවරණසම්පයුතතා වෙච නො ච නිවරණාති.

නචිඤ්ඤා නිවරණවිපයුතනනිවරණියා. තිණිඤ්ඤා නිවරණවිපයුතනන අනිවරණියා. දොමනසසිඤ්ඤා න චතතබ්බං නිවරණවිපයුතනනිවරණියනති'පි, නිවරණවිපයුතනන අනිවරණියනති'පි. තිණිඤ්ඤා සියා නිවරණවිපයුතනනිවරණියා, සියා නිවරණවිපයුතනන අනිවරණියා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා නිවරණවිපයුතනනිවරණියා, සියා නිවරණවිපයුතනන අනිවරණියා, සියා නිවරණවිපයුතනන අනිවරණියා, සියා න චතතබ්බං නිවරණවිපයුතනනනිවරණියාති'පි නිවරණවිපයුතනන අනිවරණියාති'පි.

342. නො පරාමාසා.

දසිඤ්ඤා පරාමච්චා. තිණිඤ්ඤා අපරාමච්චා. නචිඤ්ඤා සියා පරාමච්චා, සියා අපරාමච්චා.

සොලසිඤ්ඤා පරාමාසවිපයුතතා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා පරාමාස සම්පයුතතා, සියා පරාමාස විපයුතතා.

දසිඤ්ඤා න චතතබ්බං පරාමාසා වෙච පරාමච්චාති, පරාමච්චා වෙච නො ච පරාමාසා. තිණිඤ්ඤා න චතතබ්බං පරාමාසා වෙච පරාමච්චාති'පි, පරාමච්චා වෙච නො ච පරාමාසාති'පි. නචිඤ්ඤා න චතතබ්බං පරාමාසා වෙච පරාමච්චාති, සියා පරාමච්චා වෙච නො ච පරාමාසා, සියා න චතතබ්බං පරාමච්චා වෙච නො ච පරාමාසාති.

දසිඤ්ඤා පරාමාසවිපයුතනපරාමච්චා. තිණිඤ්ඤා පරාමාසවිපයුතනන අපරාමච්චා, තිණිඤ්ඤා සියා පරාමාසවිපයුතනපරාමච්චා සියා පරාමාසවිපයුතන අපරාමච්චා ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා පරාමාසවිපයුතනපරාමච්චා, සියා පරාමාසවිපයුතන අපරාමච්චා, සියා න චතතබ්බං පරාමාසවිපයුතන පරාමච්චාති'පි පරාමාසවිපයුතන අපරාමච්චාති'පි.

343. සතතිඤ්ඤා අනාරම්මණං. චුද්දසිඤ්ඤා සාරම්මණං. ජිවිතිඤ්ඤා සියා සාරම්මණං, සියා අනාරම්මණං.

ඵකචිසතිඤ්ඤා නො චිතතා. මතිඤ්ඤා චිතතං.

තෙරසිඤ්ඤා චෙතසිකා. අට්ඨසිඤ්ඤා අචෙතසිකා. ජිවිතිඤ්ඤා සියා චෙතසිකං, සියා අචෙතසිකං.

තෙරසිඤ්ඤා චිතතසම්පයුතතා. සතතිඤ්ඤා චිතතවිපයුතතා. ජිවිතිඤ්ඤා සියා චිතතසම්පයුතතං, සියා චිතතවිපයුතතං. මතිඤ්ඤා න චතතබ්බං චිතෙතන සම්පයුතනනති'පි චිතෙතන විපයුතනනති'පි.

තෙරසිඤ්ඤා චිතතසංසච්චා. සතතිඤ්ඤා චිතතවිසංසච්චා. ජිවිතිඤ්ඤා සියා චිතතසංසච්චං, සියා චිතතවිසංසච්චං. මතිඤ්ඤා න චතතබ්බං චිතෙතන සංසච්චනති'පි චිතෙතන විසංසච්චනති'පි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් නිවරණ ද වුවාහු ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්තභ යි ද නිවරණ සම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නො ද නිවරණභ යි ද නො කියයුත්තාහ. දෙමනස්සින්ද්‍රිය නිවරණ යෙක් ද වූයේ ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්තයෙකැ යි නො කියයුත්තේ ය, නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද නිවරණ වෙයි. ඉන්ද්‍රියයෝ ස දෙනෙක් නිවරණ ද වුවාහු ම නිවරණ සම්ප්‍රයුක්තභ යි නො කියයුත්තාහ, නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නො ද නිවරණ ද වන්නාහ, නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නො ද නිවරණභ යි නො කියයුතු වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණිය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් නිවරණවිප්‍රයුක්තඅනිවරණිය වෙති. දෙමනස්සින්ද්‍රිය නිවරණවිප්‍රයුක්ත නිවරණිය යි ද නිවරණවිප්‍රයුක්ත අනිවරණිය යි ද නො කියයුතු ය. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් නිවරණවිප්‍රයුක්ත නිවරණිය ද වන්නාහ, නිවරණවිප්‍රයුක්ත අනිවරණිය ද වන්නාහ, ඉන්ද්‍රියයෝ ස දෙනෙක් නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණිය ද වන්නාහ, නිවරණවිප්‍රයුක්ත අනිවරණිය ද වන්නාහ, නිවරණවිප්‍රයුක්ත නිවරණියභ යි ද නිවරණවිප්‍රයුක්ත අනිවරණියභ යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

342. (දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයෝ) පරාමාසයෝ නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් පරාමාෂ්ටයභ, ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් අපරාමාෂ්ටයභ, ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් පරාමාෂ්ට ද වන්නාහ, අපරාමාෂ්ට ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සොළොස් දෙනෙක් පරාමර්ශවිප්‍රයුක්තයභ, ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් පරාමර්ශසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, පරාමර්ශවිප්‍රයුක්ත ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් පරාමර්ශ ද වුවාහු ම පරාමාෂ්ටභ යි නො කියයුත්තාහ, පරාමාෂ්ට ද වුවාහු ම නො ද පරාමර්ශයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් පරාමර්ශ ද වූ ම පරාමාෂ්ටභ යි ද පරාමාෂ්ට ද වුවාහු ම නො ද පරාමර්ශ යි ද නො කියයුත්තාහ. ඉන්ද්‍රිය යෝ නව දෙනෙක් පරාමර්ශ ද වූ ම නො ද පරාමර්ශ්ටභ යි නො කියයුත්තාහ, පරාමාෂ්ට ද වුවාහු ම නො ද පරාමර්ශ ද වන්නාහ, පරාමාෂ්ට ද වුවාහු ම නො ද පරාමර්ශභ යි නො කිය යුතු ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් පරාමර්ශවිප්‍රයුක්ත පරාමාෂ්ටයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් පරාමර්ශවිප්‍රයුක්ත අපරාමාෂ්ටයභ. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් පරාමර්ශවිප්‍රයුක්ත පරාමාෂ්ට ද වන්නාහ, පරාමර්ශවිප්‍රයුක්ත අපරාමාෂ්ට ද වන්නාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ ස දෙනෙක් පරාමර්ශවිප්‍රයුක්ත පරාමාෂ්ට ද වන්නාහ, පරාමර්ශවිප්‍රයුක්ත අපරාමාෂ්ට ද වන්නාහ, පරාමර්ශවිප්‍රයුක්ත පරාමාෂ්ටභ යි ද පරාමර්ශවිප්‍රයුක්ත අපරාමාෂ්ටභ යි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු යි.

343. ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් අභාලම්බනයභ. ඉන්ද්‍රියයෝ තුදුස් දෙනෙක් සාලම්බනයභ. ජීවිකින්ද්‍රිය සාලම්බන ද වන්නෝ ය, අභාලම්බන ද වන්නෝ යි.

එක්විසි ඉන්ද්‍රියයෝ විත්තයෝ නො වෙති. මනින්ද්‍රිය විත්ත වෙ.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් චෛතසිකයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් අචෛතසිකයෝ ය. ජීවිකින්ද්‍රිය චෛතසික ද වන්නෝ ය, අචෛතසික ද වන්නෝ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් විත්තසම්ප්‍රයුක්තයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් විත්තවිප්‍රයුක්තයෝ ය. ජීවිකින්ද්‍රිය විත්තසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නෝ ය, විත්තවිප්‍රයුක්ත ද වන්නෝ ය. මනින්ද්‍රිය විත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද විත්තය හා විප්‍රයුක්ත යි ද නො කිය යුත්තේ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටයභ, ඉන්ද්‍රියයෝ සත්දෙනෙක් විත්ත විසංසංසාෂ්ටයෝ ය. ජීවිකින්ද්‍රිය විත්තසංසාෂ්ට ද වන්නෝ ය, විත්තවිසංසාෂ්ට ද වන්නෝ ය. මනින්ද්‍රිය විත්තය හා සංසාෂ්ට යි ද විත්තය හා විසංසාෂ්ට යි ද නො කිය යුත්තේ යි.

තෙරසිද්ධියා විතතසමුට්ඨානා. අට්ඨිද්ධියා නො විතතසමුට්ඨානා. ජිවිතිද්ධියං සියා විතතසමුට්ඨානං, සියා නො විතතසමුට්ඨානං.

තෙරසිද්ධියා විතතසහභුනො. අට්ඨිද්ධියා නො විතතසහභුනො. ජිවිතිද්ධියං සියා විතතසහභු සියා නො විතතසහභු.

තෙරසිද්ධියා විතතානුපරිචතනිනො. අට්ඨිද්ධියා නො විතතානු- පරිචතනිනො. ජිවිතිද්ධියං සියා විතතානුපරිචතනි, සියා නො විතතානු- පරිචතනි.

තෙරසිද්ධියා විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානා. අට්ඨිද්ධියා නො විතතසංසට්ඨ- සමුට්ඨානා. ජිවිතිද්ධියං සියා විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානං, සියා නො විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානං.

තෙරසිද්ධියා විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො. අට්ඨිද්ධියා නො විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො. ජිවිතිද්ධියං සියා විතතසංසට්ඨ- සමුට්ඨානසහභු, සියා නො විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභු.

තෙරසිද්ධියා විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිචතනිනො. අට්ඨිද්ධියා නො විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිචතනිනො. ජිවිතිද්ධියං සියා විතතසංසට්ඨ- සමුට්ඨානානුපරිචතනි, සියා නො විතතසංසට්ඨ සමුට්ඨානානුපරිචතනි.

ඡ ඉන්ද්‍රියා අජකිතනිකා. සොලසිද්ධියා බාහිර.

සතතිද්ධියා උපාදා. වුද්ධසිද්ධියා නො උපාදා. ජිවිතිද්ධියං සියා උපාදා, සියා නො උපාදා.

නවිද්ධියා උපාදිතනා. චතතාරිද්ධියා අනුපාදිතනා. නවිද්ධියා සියා උපාදිතනා, සියා අනුපාදිතනා.

344. නො උපාදනා.

දසිද්ධියා උපාදනිතා. තිණිද්ධියා අනුපාදනිතා. නවිද්ධියා සියා උපාදනිතා, සියා අනුපාදනිතා.

සොලසිද්ධියා උපාදනවිපසුතතා, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා උපාදනසමපසුතතා සියා උපාදන විපසුතතා.

දසිද්ධියා න විතතබ්බා උපාදනා වෙච උපාදනිතාති, උපාදනිතා වෙච නො ච උපාදනා. තිණිද්ධියා න විතතබ්බා උපාදනා වෙච උපාදනිතාති'පි, උපාදනිතා වෙච නො ච උපාදනාති'පි. නවිද්ධියා න විතතබ්බා උපාදනා වෙච උපාදනිතාති, සියා උපාදනිතා වෙච නො ච උපාදනා, සියා න විතතබ්බා උපාදනිතා වෙච නො ච උපාදනාති.

සොලසිද්ධියා න විතතබ්බා උපාදනා වෙච උපාදනසමපසුතතාති'පි උපාදනසමපසුතතා වෙච නො ච උපාදනාති'පි. ඡ ඉන්ද්‍රියා න විතතබ්බා උපාදනා වෙච උපාදනසමපසුතතාති, සියා උපාදන- සමපසුතතා වෙච නො ච උපාදනා, සියා න විතතබ්බා උපාදන- සමපසුතතා වෙච නො ච උපාදනාති.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රියයෝ විත්තසමුක්ඛානායෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් විත්තසමුක්ඛානායෝ නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රියය විත්තසමුක්ඛාන ද වන්නේ ය, විත්තසමුක්ඛාන නො ද වන්නේ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රියයෝ විත්තසහභූ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් විත්තසහභූ නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රිය විත්තසහභූ ද වන්නේ ය, විත්තසහභූ නො ද වන්නේ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රියයෝ විත්තානුපරිවර්තීභූ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් විත්තානුපරිවර්තී නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රිය විත්තානුපරිවර්තී ද වන්නේ ය, විත්තානුපරිවර්තී නො ද වන්නේ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රියයෝ විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානායෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානායෝ නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රිය විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛාන ද වන්නේ ය, විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛාන නො ද වන්නේ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රියයෝ විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානසහභූ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානසහභූ නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රිය විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානසහභූ ද වන්නේ ය, විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානසහභූ නො ද වන්නේ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රියයෝ විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානානුපරිවර්තී වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානානුපරිවර්තී නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රිය විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානානුපරිවර්තී ද වන්නේ ය, විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානානුපරිවර්තී නො ද වන්නේ යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ආධ්‍යාත්මිකයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සොළොස් දෙනෙක් බාහිරයෝ වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් උපාද වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තුදස් දෙනෙක් උපාද නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රිය උපාද ද වන්නේ ය, උපාද නො ද වන්නේ යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් උපාදීන්තයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් අනුපාදීන්තයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් උපාදීන්ත දවන්තාභ, අනුපාදීන්ත ද වන්තාභු යි.

344. දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයෝ උපාදනායෝ නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් උපාදනීය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අනුපාදනීය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් උපාදනීය ද වන්තාභ, අනුපාදනීය ද වන්තාභු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සොළොස් දෙනෙක් උපාදනවිප්‍රසුක්කයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් උපාදනසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්තාභ, උපාදනවිප්‍රසුක්ක ද වන්තාභු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් උපාදන ද වූ ම උපාදනීයභ යි නො කියයුක්කාභ. උපාදනීය ද වූවාභු ම නො ද උපාදන වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් උපාදන ද වූ ම උපාදනීයභ යි ද උපාදනීය ද වූ ම නො ද උපාදනභ යි ද නො කියයුක්කාභ. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් උපාදන ද වූ ම උපාදනීයභ යි නො කියයුක්කාභ. උපාදනීය ද වූවාභු ම නො ද උපාදන ද වන්තාභ, උපාදනීය ද වූවාභු ම නො ද උපාදනීයයෝ යි නො කියයුතු ද වන්තාභු යි.

සොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් උපාදන ද වූ ම උපාදනසම්ප්‍රසුක්කභ යි ද උපාදන සම්ප්‍රසුක්ක ද වූ ම නො ද උපාදනභ යි ද නො කියයුක්කාභ. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් උපාදන ද වූ ම උපාදනසම්ප්‍රසුක්කයෝ යි නො කියයුක්කාභ. උපාදනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූ ම නො ද උපාදන ද වන්තාභ. උපාදනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූ ම නො ද උපාදනායෝ යි නො කියයුතු වන්තාභු යි.

දසිනිදියා උපාදනවිපසුතනඋපාදනියා. තිණිනිදියා උපාදන-
විපසුතන අනුපාදනියා. තිණිනිදියා සියා උපාදනවිපසුතනඋපාදනියා,
සියා උපාදනවිපසුතනඅනුපාදනියා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා උපාදනවිපසු-
තනඋපාදනියා, සියා උපාදනවිපසුතනඅනුපාදනියා, සියා න
විතනබබා උපාදනවිපසුතනඋපාදනියානි'පි උපාදනවිපසුතන-
අනුපාදනියානි'පි.

345. නො කිලෙසා.

දසිනිදියා සංකිලෙසිකා, තිණිනිදියා අසංකිලෙසිකා, නවිනිදියා සියා
සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලෙසිකා.

පණණරසිනිදියා අසංකිලිට්ඨා, දෙමනසසිනිදියා සංකිලිට්ඨා, ඡ
ඉන්ද්‍රියා සියා සංකිලිට්ඨා සියා අසංකිලිට්ඨා.

පණණරසිනිදියා කිලෙසවිපසුතනා, දෙමනසසිනිදියා කිලෙස-
සමපසුතනං, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා කිලෙසසමපසුතනා, සියා කිලෙසවිපසුතනා.

දසිනිදියා න විතනබබා කිලෙසා වෙච සංකිලෙසිකානි, සංකිලෙසිකා
වෙච නො ච කිලෙසා. තිණිනිදියා න විතනබබා කිලෙසා වෙච සංකි-
ලෙසිකානි'පි සංකිලෙසිකා වෙච නො ච කිලෙසානි'පි. නවිනිදියා න
විතනබබා කිලෙසා වෙච සංකිලෙසිකානි, සියා සංකිලෙසිකා වෙච නො ච
කිලෙසා සියා න විතනබබා සංකිලෙසිකා වෙච නො ච කිලෙසානි.

පණණරසිනිදියා න විතනබබා කිලෙසා වෙච සංකිලිට්ඨානි'පි
සංකිලිට්ඨා වෙච නො ච කිලෙසානි'පි. දෙමනසසිනිදියා න විතනබබා
කිලෙසො වෙච සංකිලිට්ඨානනි, සංකිලිට්ඨාඤ්චව නො ච කිලෙසො
ඡ ඉන්ද්‍රියා න විතනබබා කිලෙසා වෙච සංකිලිට්ඨානි, සියා සංකිලිට්ඨා වෙච
නො ච කිලෙසා, සියා න විතනබබා සංකිලිට්ඨා වෙච නො ච
කිලෙසානි.

පණණරසිනිදියා න විතනබබා කිලෙසා වෙච කිලෙසසමපසුතනානි'පි
කිලෙසසමපසුතනා වෙච නො ච කිලෙසානි'පි. දෙමනසසිනිදියා න
විතනබබා කිලෙසො වෙච කිලෙසසමපසුතනනනි, කිලෙසසමපසුතනං
වෙච නො ච කිලෙසො. ඡ ඉන්ද්‍රියා න විතනබබා කිලෙසා වෙච
කිලෙසසමපසුතනානි, සියා කිලෙසසමපසුතනා වෙච නො ච කිලෙසා,
සියා න විතනබබා කිලෙසසමපසුතනා වෙච නො ච කිලෙසානි.

නවිනිදියා කිලෙසවිපසුතන සංකිලෙසිකා. තිණිනිදියා කිලෙසවිපසු-
තනඅසංකිලෙසිකා. දෙමනසසිනිදියා න විතනබබා කිලෙසවිපසුතන-
සංකිලෙසිකනනි'පි කිලෙසවිපසුතනඅසංකිලෙසිකනනි'පි. තිණිනිදියා
සියා කිලෙසවිපසුතනසංකිලෙසිකා, සියා කිලෙසවිපසුතනඅසංකි-
ලෙසිකා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා කිලෙසවිපසුතනසංකිලෙසිකා, සියා කිලෙස-
විපසුතනඅසංකිලෙසිකා, සියා න විතනබබා කිලෙසවිපසුතනසංකි-
ලෙසිකානි'පි කිලෙසවිපසුතන අසංකිලෙසිකානි'පි.

346. පණණරසිනිදියා න දසසනෙන පභානබබා. සතනිනිදියා සියා
දසසනෙන පභානබබා සියා න දසසනෙන පභානබබා.

පණණරසිනිදියා න භාවනාය පභානබබා. සතනිනිදියා සියා භාවනාය
පභානබබා, සියා න භාවනාය පභානබබා.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් උපාදනවිප්‍රසුක්තඋපාදතිය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් උපාදනවිප්‍රසුක්තඉත්‍රපාදතිය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් උපාදනවිප්‍රසුක්තඋපාදතිය ද වන්තාහ, උපාදනවිප්‍රසුක්තඉත්‍රපාදතිය ද වන්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් උපාදන විප්‍රසුක්තඋපාදතිය ද වන්තාහ, උපාදනවිප්‍රසුක්තඉත්‍රපාදතිය ද වන්තාහ. උපාදන විප්‍රසුක්තඋපාදතියහ යි ද උපාදනවිප්‍රසුක්තඉත්‍රපාදතියහ යි ද නො කියයුතු වන්තාහු යි.

345. දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයෝ ක්ලෙශයෝ නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් සාංක්ලෙශිකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අසාං ක්ලෙශිකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් සාංක්ලෙශික ද වන්තාහ, අසාංක්ලෙශික ද වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් අසංක්ලිෂ්ටයහ. දෙමනස්සින්ද්‍රිය සංක්ලිෂ්ට ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් සංක්ලිෂ්ට ද වන්තාහ, අසංක්ලිෂ්ට ද වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ක්ලෙශවිප්‍රසුක්තයෝ වෙති. දෙමනස්සින්ද්‍රිය, ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ත ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ත ද වන්තාහ, ක්ලෙශවිප්‍රසුක්ත ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම සාංක්ලෙශිකහ යි නො කිය යුක්තාහ, සාංක්ලෙශික ද වූවාහු ම නො ද ක්ලෙශයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම සාංක්ලෙශිකහ යි ද සාංක්ලෙශික ද වූ ම නො ද ක්ලෙශහ යි ද නො කියයුක්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම සාංක්ලෙශිකහ යි නො කියයුක්තාහ, සාංක්ලෙශික ද වූවාහු ම නො ද ක්ලෙශ ද වන්තාහ, සාංක්ලෙශික ද වූ ම නො ද ක්ලෙශහ යි නො කියයුතු ද වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම සංක්ලිෂ්ටහ යි ද සංක්ලිෂ්ට ද වූ ම නො ද ක්ලෙශහ යි ද නො කියයුක්තාහ. දෙමනස්සින්ද්‍රිය කෙලෙශ ද වූ ම සංක්ලිෂ්ට යි නො කියයුතු ය. සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ ම නො ද ක්ලෙශ වෙයි. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම සංක්ලිෂ්ටහ යි නො කියයුක්තාහ, සංක්ලිෂ්ට ද වූවාහු ම නො ද ක්ලෙශ යෝ ද වන්තාහ, සංක්ලිෂ්ට ද වූ ම නො ද ක්ලෙශහ යි නො කියයුතු ද වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්තහ යි ද ක්ලෙශ සම්ප්‍රසුක්ත ද වූ ම නො ද ක්ලෙශහ යි ද නො කියයුක්තාහ. දෙමනස්සින්ද්‍රියය ක්ලෙශ ද වූ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්තයෙකු යි නො කියයුතු ය, ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ත ද වූයේ ම නො ද ක්ලෙශ ද වෙයි. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම ක්ලෙශ සම්ප්‍රසුක්තහ යි නො කියයුක්තාහ, ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ත ද වූවාහු ම නො ද ක්ලෙශ ද වන්තාහ, ක්ලෙශසම්ප්‍රසුක්ත ද වූ ම නො ද ක්ලෙශහ යි නො කියයුතු ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් ක්ලෙශවිප්‍රසුක්ත සාංක්ලෙශිකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ක්ලෙශවිප්‍රසුක්ත අසාංක්ලෙශිකයෝ ය. දෙමනස්සින්ද්‍රියය ක්ලෙශ විප්‍රසුක්ත සාංක්ලෙශිකයෙකු යි ද ක්ලෙශවිප්‍රසුක්ත අසාංක්ලෙශිකයෙකු යි ද නො කියයුතු ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ක්ලෙශවිප්‍රසුක්තසාංක්ලෙශික ද වන්තාහ. ක්ලෙශවිප්‍රසුක්ත අසාංක්ලෙශික ද වන්තාහ. ක්ලෙශවිප්‍රසුක්ත සාංක්ලෙශිකහ යි ද ක්ලෙශවිප්‍රසුක්ත අසාංක්ලෙශිකහ යි ද නො කියයුතු වන්තාහු යි.

346. පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙති. ඉන්ද්‍රිය යෝ සත් දෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො ද වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සත්දෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො ද වන්තාහු යි.

පණණරසිඤ්ඤා න දක්ඛනෙන පභානබ්බභෙතුකා. සතඨිඤ්ඤා සියා දක්ඛනෙන පභානබ්බභෙතුකා, සියා න දක්ඛනෙන පභානබ්බභෙතුකා.

පණණරසිඤ්ඤා න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකා. සතඨිඤ්ඤා සියා භාවනාය පභානබ්බභෙතුකා, සියා න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකා.

නව්ඤ්ඤා අවිතකකා. දොමනසසිඤ්ඤා සවිතකකං. ආදාසිඤ්ඤා සියා සවිතකකා, සියා අවිතකකා.

නව්ඤ්ඤා අවිචාරු. දොමනසසිඤ්ඤා සවිචාරුං. ආදාසිඤ්ඤා සියා සවිචාරු, සියා අවිචාරු.

ඵකාදසිඤ්ඤා අපට්ඨිකා. ඵකාදසිඤ්ඤා සියා සපට්ඨිකා, සියා අපට්ඨිකා.

ඵකාදසිඤ්ඤා න පිතීසභගතා. ඵකාදසිඤ්ඤා සියා පිතීසභගතා, සියා න පිතීසභගතා.

ආදාසිඤ්ඤා න සුඛසභගතා. දසිඤ්ඤා සියා සුඛසභගතා, සියා න සුඛසභගතා.

ආදාසිඤ්ඤා න උපෙකධාසභගතා. දසිඤ්ඤා සියා උපෙකධාසභගතා, සියා න උපෙකධාසභගතා.

දසිඤ්ඤා කාමාවචරු. තිණ්ණිඤ්ඤා න කාමාවචරු. නව්ඤ්ඤා සියා කාමාවචරු, සියා න කාමාවචරු.

තෙරසිඤ්ඤා න රූපාවචරු. නව්ඤ්ඤා සියා රූපාවචරු. සියා න රූපාවචරු.

චුදාසිඤ්ඤා න අරූපාවචරු. අට්ඨිඤ්ඤා සියා අරූපාවචරු. සියා න අරූපාවචරු.

දසිඤ්ඤා පරියාපනනා. තිණ්ණිඤ්ඤා අපරියාපනනා. නව්ඤ්ඤා සියා පරියාපනනා සියා අපරියාපනනා.

ඵකාදසිඤ්ඤා අනියසානිකා. අනසද්දකසද්දසසාමිතීඤ්ඤා නියසානිකං දසිඤ්ඤා සියා නියසානිකා, සියා අනියසානිකා.

දසිඤ්ඤා අනියතා. අනසද්දකසද්දසසාමිතීඤ්ඤා නියතං. ඵකාදසිඤ්ඤා සියා නියතා, සියා අනියතා.

දසිඤ්ඤා සඋතතරු. තිණ්ණිඤ්ඤා අනුතතරු. නව්ඤ්ඤා සියා සඋතතරු, සියා අනුතතරු.

පණණරසිඤ්ඤා අරණා. දොමනසසිඤ්ඤා සරණං. ඡ ඉඤ්ඤා සියා සරණා, සියා අරණානී.

පඤ්ඤාපුළ්ඤ්ඤා

ඉංද්‍රිය විභවෙහා නිට්ඨිතො.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතු ඇත්තාහු නො වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සත්දෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුක ද වන්තාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුක නො ද වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුකයෝ නො වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සත්දෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුක ද වන්තාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුකයෝ නො ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් අවිතර්කයෝ ය. දෙමනස්සින්ද්‍රිය සවිතර්ක ය. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙළොස් දෙනෙක් සවිතර්ක ද වන්තාහ, අවිතර්ක ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් අවිචාරයෝ ය. දෙමනස්සින්ද්‍රිය සවිචාර ය. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙළොස් දෙනෙක් සවිචාර ද වන්තාහ, අවිචාර ද වන්තාහු යි.

එකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් අප්‍රීතිකයෝ ය. එකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් සප්‍රීතික ද වන්තාහ, අප්‍රීතික ද වන්තාහු යි.

එකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ප්‍රීතියහගතයෝ නො වෙති. එකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ප්‍රීතියහගත ද වන්තාහ, ප්‍රීතියහගතයෝ නො ද වන්තාහු යි.

දෙළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් සුඛසහගතයෝ නො වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් සුඛසහගත ද වන්තාහ, සුඛසහගත නො ද වන්තාහු යි.

දෙළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගතයෝ නො වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගත ද වන්තාහ, උපෙක්ෂාසහගත නො ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් කාමාවචරයහ. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් කාමාවචරයෝ නො වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් කාමාවචර ද වන්තාහ, කාමාවචර නො ද වන්තාහු යි.

තෙළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් රූපාවචරයෝ නො වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් රූපාවචර ද වන්තාහ. රූපාවචර නො ද වන්තාහු යි.

තුදුස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් අරූපාවචරයෝ නො වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙනෙක් අරූපාවචර ද වන්තාහ, අරූපාවචර නො ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් පයඛාපන්නයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අපයඛා පන්නයහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් පයඛාපන්න ද වන්තාහ, අපයඛාපන්න ද වන්තාහු යි.

එකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් අනෙතයඛාණිකයෝ වෙති. අනෙතයඛාණිකයෝ මිනිත්ද්‍රිය නෙතයඛාණික ය. ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් නෙතයඛාණික ද වන්තාහ, අනෙතයඛාණික ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් අනියතයහ. අනෙතයඛාණිකයෝ මිනිත්ද්‍රිය නියතය එකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් නියත ද වන්තාහ, අනියත ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් සඋත්තරයහ. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අනුත්තරයහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් සඋත්තර ද වන්තාහ, අනුත්තර ද වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් අරණයහ. දෙමනස්සින්ද්‍රිය සරණ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් සරණ ද වන්තාහ, අරණ ද වන්තාහු යයි.

පඤ්චසුව්ඡක යි.

ඉන්ද්‍රියවිභවිත නිමි.

6. පටිච්චසමුප්පාද විභවේගා

347. අවිජ්ජා පච්චය, සංඛාර, සංඛාරපච්චය, විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ-පච්චය, නාමරූපං, නාමරූපපච්චය, සලායතනං, සලායතනපච්චය, එඤ්ඤා, එඤ්ඤාපච්චය, වේදනා, වේදනා පච්චය, තණ්හා, තණ්හාපච්චය, උපාදානං, උපාදානපච්චය, භවො, භවපච්චය, ජාතී, ජාතීපච්චය, ජර්මරණං සොකපරිදේවදුක්ඛදොමනස්සපායාසා සමභවනතී, එවමෙ-නස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී.

348. තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා : දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරෝධෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පච්චපදා අඤ්ඤාණං, අයං වුච්චතී අවිජ්ජා.

තඤ්ඤා කතමෙ අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා : පුඤ්ඤාභිසංඛාරො අපුඤ්ඤාභිසංඛාරො ආනෙඤ්ජාභිසංඛාරො කායසංඛාරො වච්චසංඛාරො චිත්තසංඛාරො.

තඤ්ඤා කතමො පුඤ්ඤාභිසංඛාරො : කුසලාවේතනා කාමාවච්චරා රූපාවච්චරා දනමයා සීලමයා භාවනාමයා, අයං වුච්චතී පුඤ්ඤාභි-සංඛාරො.

තඤ්ඤා කතමො අපුඤ්ඤාභිසංඛාරො : අකුසලා වේතනා කාමාවච්චරා, අයං වුච්චතී අපුඤ්ඤාභිසංඛාරො.

තඤ්ඤා කතමො ආනෙඤ්ජාභිසංඛාරො : කුසලා වේතනා අරූපාවච්චරා, අයං වුච්චතී ආනෙඤ්ජාභිසංඛාරො.

තඤ්ඤා කතමො කායසංඛාරො : කායසංඤ්චනනා කායසංඛාරො, වච්චසංඤ්චනනා වච්චසංඛාරො, මනෝසංඤ්චනනා චිත්තසංඛාරො. ඉමෙ වුච්චනතී අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා.

349. තඤ්ඤා කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං සොඤ්ඤාණං භානච්ඤ්ඤාණං ජීව්හාච්ඤ්ඤාණං කායච්ඤ්ඤාණං මනෝ විඤ්ඤාණං, ඉදං වුච්චතී සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

350. තඤ්ඤා කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං : අජචී නාමං, අජචී රූපං.

තඤ්ඤා කතමං නාමං : වේදනාකඤ්ඤා සංඤ්ඤාකඤ්ඤා සංඛාර-රකඤ්ඤා, ඉදං වුච්චතී නාමං.

තඤ්ඤා කතමං රූපං : චක්ඛනාරො ච මහාභුතා චතුත්තං ච මහා භුතානං උපාදාය රූපං, ඉදං වුච්චතී රූපං. ඉතී ඉදං ච නාමං ඉදං ච රූපං, ඉදං වුච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං.

351. තඤ්ඤා කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං : චක්ඛායතනං සොඤ්ඤායතනං භානායතනං ජීව්හායතනං කායායතනං මනායතනං, ඉදං වුච්චතී නාමරූපපච්චයා සලායතනං.

6. ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාද විභවනය

347. අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරයෝ වෙති, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් (විපාක) විඤ්ඤාන වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතා වෙයි, ඡේද්‍යතාප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාන වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් (උපප්‍රාප්ති) භවය වෙයි, (කර්ම) භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතියප්‍රත්‍යයෙන් ජරා-මරණ ද සොකපරිදේවදුක්ඛදෙමනස්සුපායාසයෝ ද වෙත්. මෙසේ තෙල සියලු දුෂ්ඨස්කන්ධයාගේ ඉපදීම වේ.

348. එහි අවිද්‍යා කවර යත් : දුෂ්ඨත්‍යයෙහි නො දැනීම ය, දුෂ්ඨසමුදයසත්‍යයෙහි නො දැනීම ය, දුෂ්ඨනිරෝධසත්‍යයෙහි නො දැනීම ය, දුෂ්ඨනිරෝධගාමීනීප්‍රතිපදසත්‍යයෙහි නො දැනීම යි. මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් (උපදාන) සංස්කාරයෝ කවරහ යත් : පුණ්‍යාභිසංස්කාර ය, අපුණ්‍යාභිසංස්කාර ය, ආනඤ්ජාභිසංස්කාර ය, කායසංස්කාර ය, වාක් සංස්කාර ය, චිත්තසංස්කාර යි.

එහි පුණ්‍යාභිසංස්කාර කවරෙ යත් : දුකමය වූ ද ශීලමය වූ ද භාවනාමය වූ ද කාමාවච්චර වූ රූපාවච්චර වූ කුශලලවෙතනා යි. මේ පුණ්‍යාභිසංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි අපුණ්‍යාභිසංස්කාර කවරෙ යත් : කාමාවච්චර අකුශලලවෙතනා යි. මේ අපුණ්‍යාභිසංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි ආනඤ්ජාභිසංස්කාර කවරෙ යත් : අරූපාවච්චර කුශලලවෙතනා යි. මේ ආනඤ්ජාභිසංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි කායසංස්කාර කවරෙ යත් : කායසඤ්චෙතනාව කායසංස්කාර ය, වාක් සඤ්චෙතනාව වාක් සංස්කාර ය, මනස්සඤ්චෙතනාව චිත්තසංස්කාර යි. මොහු අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් උපදාන සංස්කාරහ යි කියනු ලැබෙත්.

349. එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් උපදාන විඤ්ඤාන කවරෙ යත් : වක්ඡුර්විඤ්ඤාන ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාන ය, ස්‍රාණවිඤ්ඤාන ය, ජිභ්වාවිඤ්ඤාන ය, කායවිඤ්ඤාන ය, මනෝවිඤ්ඤාන යි. මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් උපදාන 'විඤ්ඤාන' යි කියනු ලැබේ.

350. එහි විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් උපදාන නාමරූප කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති.

එහි නාම කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධ ය, සංඤ්ඤාස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ 'නාම' යි කියනු ලැබේ.

එහි රූප කවරෙ යත් : සතර මහාභුතයෝ ද සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් රූපය ද යි මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් උපදාන 'නාමරූප' යි කියනු ලැබේ.

351. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් උපදාන ඡේද්‍යතා කවරෙ යත් : වක්ඛායතන ය, සොකායතන ය, ඝාතායතන ය, ජීවිතායතන ය, කායායතන ය, මනායතන යි. මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් උපදාන ඡේද්‍යතා යි කියනු ලැබේ.

352. තත්ථ කතමො සලායනනපච්චයා ඵයොයො : චක්ඛුසල්ඵයොයො සොතසල්ඵයොයො ඝානසල්ඵයොයො ජිට්ඨාසල්ඵයොයො කායසල්ඵයොයො මනොසල්ඵයොයො, අයං වුච්චති සලායනනපච්චයා ඵයොයො.

353. තත්ථ කතමා ඵයොපච්චයා වෙදනා : චක්ඛුසල්ඵයොයො වෙදනා සොතසල්ඵයොයො වෙදනා ඝානසල්ඵයොයො වෙදනා ජිට්ඨාසල්ඵයොයො වෙදනා කායසල්ඵයොයො වෙදනා මනොසල්ඵයොයො වෙදනා, අයං වුච්චති ඵයොපච්චයා වෙදනා.

354 තත්ථ කතමා වෙදනාපච්චයා තණ්හා : රූපතණ්හා සඤ්ජනණ්හා භක්ඛිතණ්හා රසතණ්හා ථොට්ඨිබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා, අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා තණ්හා.

355. තත්ථ කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදානං : කාමුපාදානං දිවස්සුපාදානං සීලබ්බතුපාදානං අත්තවාදුපාදානං, ඉදං වුච්චති තණ්හා පච්චයා උපාදානං.

356. තත්ථ කතමො උපාදානපච්චයා භවො : භවො දුච්චධෙන . අඤ්චි කම්මභවො, අඤ්චි උපපතතිභවො.

තත්ථ කතමො කම්මභවො : පුඤ්ඤාභිසංඛාරො අපුඤ්ඤාභිසංඛාරො ආනෙඤ්ජාභිසංඛාරො, අයං වුච්චති කම්මභවො. සබ්බප්පි භවහාමිකම්මං කම්මභවො.

තත්ථ කතමො උපපතතිභවො : කාමභවො රූපභවො අරූපභවො සඤ්ඤාභවො අසඤ්ඤාභවො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා භවො ඵක වොකාරභවො චතුචොකාරභවො පඤ්ඤාචොකාරභවො, අයං වුච්චති උපපතතිභවො. අයං වුච්චති උපාදානපච්චයා භවො.

257. තත්ථ කතමා භවපච්චයා ජාති : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඕකකනති අභිනිබ්බතති බ්බානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො. අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාති.

258. තත්ථ කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං : අඤ්චි ජරා, අඤ්චි මරණං.

තත්ථ කතමා ජරා : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායෙ ජරා ජීරණතා බ්බන්ධිචං පාලිචං චලිතතචතා ආයුනො සංභාති ඉඤ්චියානං පරිපාකො. අයං වුච්චති ජරා.

තත්ථ කතමං මරණං : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහා තමහා සත්තනිකායා වුති චචනතා භෙදො අනතරධානං මච්චු මරණං කාලකීරියා බ්බානං භෙදො කලොඛරසා නිකෙඛපො ජීවිතිඤ්චියං උපචේජ්ඤො, ඉදං වුච්චති මරණං. ඉති අයං ච ජරා ඉදං ච මරණං, ඉදං වුච්චති ජාතිපච්චයා ජරාමරණං.

352. එහි ඡධායතනප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ස්පර්ශය කවරෙ යත් : වක්ඛුසම්ඵස්ස ය, සොතසම්ඵස්ස ය, සානසම්ඵස්ස ය, ජීවහාසම්ඵස්ස ය, කායසම්ඵස්ස ය, මනොසම්ඵස්ස යි. මේ ඡධායතනප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ස්පර්ශ යි කියනු ලැබේ.

353. එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා වේදනා කවර යත් : වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා ය, සොතසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා ය, සානසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා ය, ජීවහාසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා ය, කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා ය, මනොසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනා යි. මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා වේදනා යි කියනු ලැබේ.

354. එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා තෘෂ්ණා කවර යත් : රූපතෘෂ්ණා ය, ශබ්ද තෘෂ්ණා ය, ගන්ධතෘෂ්ණා ය, රසතෘෂ්ණා ය, ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාතෘෂ්ණා ය, ධර්මතෘෂ්ණා යි. මේ වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා තෘෂ්ණා යි කියනු ලැබේ.

355. එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා උපාදන කවරෙ යත් : කාමොපාදන ය, දෘෂ්ට්‍යුපාදන ය, ශීලවුත්තොපාදන ය, ආත්මවාදෙපාදන යි. මේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා උපාදන යි කියනු ලැබේ.

356. එහි උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා භවය කවරෙ යත් : භවය ද්විප්‍රකාරයෙන් වෙයි : කර්මභවයෙක් ඇත, උපප්‍රාප්තිභවයෙක් ඇති.

එහි කර්මභව කවරෙ යත් : පුණ්‍යාභිසංස්කාර ය, අපුණ්‍යාභිසංස්කාර ය, ආනඤ්ජාභිසංස්කාර යි. මේ කර්මභව යි කියනු ලැබේ. හැම භවගාමීකර්මය කර්මභව වේ.

එහි උපප්‍රාප්තිභව කවරෙ යත් : කාමභව ය, රූපභව ය, අරූපභව ය, සංඥභව ය, අසංඥභව ය, තෙනවසංඥනාසංඥ භව ය, එකචෝකාරභව ය, චතුචෝකාරභව ය, පඤ්චචෝකාරභව යි. මේ උපප්‍රාප්තිභව යි කියනු ලැබේ. මේ උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා භව යි කියනු ලැබේ.

357. එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ජාති කවර යත් : ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ ඒ ඒ සත්ත්වචිකායයෙහි යම් ඉපැද්මෙක් (පරිපූර්ණයතන විසින්) මොනොවට ඉපැද්මෙක් අවක්‍රාන්තියෙක් වෙසෙයින් ඉපැද්මෙක් ස්කන්ධයන්ගේ පහළ වීමෙක් ආයතනයන්ගේ ප්‍රතිලාභයෙක් වේ ද, මේ භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති යි කියනු ලැබේ.

358. එහි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ජරාමරණ කවරෙ යත් : ජරායෙක් ඇත, මරණයෙක් ඇති. එහි ජරා කවර යත් : ඒ ඒ සත්ත්වචිකායයෙහි ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ යම් දිරිමෙක් දිරනඅයුරෙක් බණ්ඩිත බවෙක් පැසුණු බවෙක් රැලිනැඟුණු සම ඇති බවෙක් ආයුෂයාගේ පිරිහීමෙක් ඉදුරන් මිහි කිරීමෙක් වේ ද, මේ ජරා යි කියනු ලැබේ.

එහි මරණ කවරෙ යත් : ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ ඒ ඒ සත්ත්වචිකායයෙන් යම් ව්‍යුතියෙක් වූහුන වන බවෙක් බිඳීමෙක් අතුරුදහන් වීමෙක් මාත්‍රසුභධිබ්‍යාන මරණයෙක් කල්පරිය කිරීමෙක් ස්කන්ධයන්ගේ බිඳීමෙක් කලෙවරයාගේ බහා තැබීමෙක් ජීවිතනන්ද්‍රියයාගේ සිඳීමෙක් වේ ද, මේ මරණ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද මේ මරණය ද යි මේ ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා ජරාමරණ යි කියනු ලැබේ.

359. තත් කතමො සොකො : සුඛිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, රොගව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, සීලව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, අඤ්ඤානිරඤ්ඤානරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස, අඤ්ඤානිරඤ්ඤානරෙන දුක්ඛධම්මෙන චුට්ඨස්ස සොකො සොචනා සොචිතතං අනෙතාසොකො අනෙතා පරිසොකො වේතසො පරිඤ්ඤායනා දොමනස්සං සොකසලං, අයං චුච්චති සොකො.

360. තත් කතමො පරිදෙවො : සුඛිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, රොගව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, සීලව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, අඤ්ඤානිරඤ්ඤානරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස, අඤ්ඤානිරඤ්ඤානරෙන දුක්ඛධම්මෙන චුට්ඨස්ස, ආදෙවො පරිදෙවො ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙවිතතං පරිදෙවිතතං වාචා පලාපො විපලාපො ලාලපො ලාලපනා ලාලපිතතං, අයං චුච්චති පරිදෙවො.

361. තත් තතමං දුක්ඛං : යං කාසිකං අසානං කාසිකං දුක්ඛං කාසලම්භස්සජං අසානං දුක්ඛං වේදසිතං, කාසලම්භස්සජා අසානා දුක්ඛා වේදනා, ඉදං චුච්චති දුක්ඛං.

362. තත් කතමං දොමනස්සං : යං වේතසිකං අසානං වේතසිකං දුක්ඛං වේතො සලම්භස්සජං අසානං දුක්ඛං වේදසිතං, වේතො සලම්භස්සජා අසානා දුක්ඛා වේදනා, ඉදං චුච්චති දොමනස්සං.

363. තත් කතමො උපායාසො : සුඛිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, රොගව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, සීලව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස, අඤ්ඤානිරඤ්ඤානරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස, අඤ්ඤානිරඤ්ඤානරෙන දුක්ඛධම්මෙන චුට්ඨස්ස, ආයාසො උපායාසො ආයාසිතතං උපායාසිතතං, අයං චුච්චති උපායාසො.

364. එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤස්ස සමුදයො භොතිති : එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤස්ස සබ්බති භොති. සමාගමො භොති. සමොධානං භොති. පාතුභාවො භොති, තෙන චුච්චති එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤස්ස සමුදයො භොතිති.

සු තතනනනප්ඤ්ඤායං.

365. අවිජ්ජාපච්චයා සබ්බාරො, සබ්බාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසොයා, එසොපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදනං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤස්ස සමුදයො භොති.

359. එහි ශෝක කවරෙ යත් : ඥාතිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි භොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි රොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි ශීලව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි අන්‍යතරාන්‍යතරව්‍යසනයෙකින් සමන්විත වූවහුගේ අන්‍යතරාන්‍යතර දු:බහෙකු වකින් පහස්නා ලද්දහුගේ ශෝකයෙක් ශෝකාකාරයෙක් ශෝක කළ බවෙක් ඇතුළත ශෝකයෙක් ඇතුළත පරිශෝකයෙක් සිත දවන අයුරෙක් දෙමනෙක් ශෝකශ්‍රයෙක් වේ ද, මේ ' ශෝක ' යි කියනු ලැබේ.

360. එහි පරිදෙව කවරෙ යත් : ඥාතිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි භොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි රොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි ශීලව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි අන්‍යතරාන්‍යතරව්‍යසනයෙකින් සමන්විත වූවහුගේ අන්‍යතරාන්‍යතරදු:බහෙකු වකින් පහස්නා ලද්දහුගේ (යම්) නම කියා හැඳීමෙක් නම කියා හඬන අයුරෙක් ගුණ කියා හඬන අයුරෙක් නම කියා හඬන බවෙක් ගුණ කියා හඬන බවෙක් වචනයෙක් ප්‍රලාපයෙක් විප්‍රලාපයෙක් පුනපුනා කීමෙක් පුනපුනා කියන අයුරෙක් පුනපුනා කී බවෙක් වේ ද, මේ ' පරිදෙව ' යි කියනු ලැබේ.

361. එහි දු:බ කවරෙ යත් : යම් කායික වූ නො සුවයෙක් කායික වූ දුකෙක් කාපහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදයිතයෙක් කාපහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදනායෙක් වේ ද, මේ ' දු:බ ' යි කියනු ලැබේ.

362. එහි ' දෙමනස්ස ' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ නො සුවයෙක් වෛතසික වූ දුකෙක් සිත්පහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදයිතයෙක් සිත්පහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදනායෙක් වේ ද, මේ ' දෙමනස්ස ' යි කියනු ලැබේ.

363. එහි ' උපායාස ' කවරෙ යත් : ඥාතිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි භොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි රොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි ශීලව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි අන්‍යතරාන්‍යතරව්‍යසනයෙකින් සමන්වාගත වූවහුගේ අන්‍යතරාන්‍යතර දු:බ හෙකුවකින් පහස්නා ලද්දහුගේ ආයාසයෙක් බලවත් ආයාසයෙක් ආයාසයට පැමිණි බවෙක් උපායාසයට පැමිණි බවෙක් වේ ද, මේ ' උපායාස ' යි කියනු ලැබේ.

364. ' එමමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යනු : මෙසේ තෙල අමීග්‍ර වූ නොහොත් සියලු දු:බරාශීහුගේ එක්වීම වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමවධානය වෙයි, ප්‍රාදුර්භාවය වේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එමමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

සුත්‍රාන්තභාජනිය යි.

365. අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි, මෙසේ තෙල සියලු දු:බරාශීහුගේ පහළවීම වේ.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙ, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො. භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙ, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා¹ ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොති.

පච්චයවතුකතං.

366. අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙ අවිජ්ජාභෙතුකො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමභෙතුකං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසො ඡට්ඨායතනභෙතුකො, ඵසපච්චයා වේදනා ඵසභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙ අවිජ්ජාභෙතුකො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමපච්චයා ඵසො නාමභෙතුකො, ඵසපච්චයා වේදනා ඵසභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙ අවිජ්ජාභෙතුකො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමරූපභෙතුකං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසො ඡට්ඨායතනභෙතුකො, ඵසපච්චයා වේදනා ඵසභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොති.

1. සලායතනපච්චයා - සිරිමු, සා.

අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමරූපභෙතුකං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එසො ඡට්ඨායතනභෙතුකො¹, එසපච්චයා වේදනා එසභෙතුකා වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාභෙතුකං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

භෙතුච්චතුක්ඛනං.

367. අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුතො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසම්පයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුතං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුතං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එසො ඡට්ඨායතනසම්පයුතො, එසපච්චයා වේදනා එසසම්පයුතො, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසම්පයුතො, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාසම්පයුතං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ අවිජ්ජාසම්පයුතො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසම්පයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුතං, නාමපච්චයා එසො නාමසම්පයුතො, එසපච්චයා වේදනා එසසම්පයුතො, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසම්පයුතො, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාසම්පයුතං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුතො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසම්පයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුතං නාමං², නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුතං,³ ඡට්ඨායතනපච්චයා එසො ඡට්ඨායතනසම්පයුතො, එසපච්චයා වේදනා එසසම්පයුතො, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසම්පයුතො, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාසම්පයුතං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

1. සලායතනභෙතුකො - සා.
2. විඤ්ඤාණසම්පයුතං - සිරිමු.
3. නාමරූපසම්පයුතං - සිරිමු, මජ්ඣ.

අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසමප්පයනො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමප්පයනං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, විඤ්ඤාණසමප්පයනං නාමං,¹ නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමසමප්පයනං ජට්ඨායතනං,² ජට්ඨායතනපච්චයා එසො ජට්ඨායතනසමප්පයනො, එසපච්චයා වෙදනා එසසමප්පයනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනා සමප්පයනා, තණ්හා පච්චයා උපාදනං තණ්හාසමප්පයනං උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

සමප්පයනවතුක්ඛං.

368. අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො සඛ්ඛාරපච්චයාපි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයාපි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයාපි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං ජට්ඨායතන පච්චයාපි නාමං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසො එසපච්චයාපි ජට්ඨායතනං, එසපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයාපි එසො, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයාපි වෙදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදනං උපාදනපච්චයාපි තණ්හා, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරා- මරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො සඛ්ඛාරපච්චයාපි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයාපි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයාපි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා එසො එසපච්චයාපි නාමං, එසපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයාපි එසො, වෙදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයාපි වෙදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදනං උපාදනපච්චයාපි තණ්හා, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරා මරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො සඛ්ඛාරපච්චයාපි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයාපි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං නාමරූපපච්චයාපි විඤ්ඤාණං, නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං ජට්ඨා- යතනපච්චයාපි නාමරූපං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසො එසපච්චයාපි ජට්ඨායතනං, එසපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයාපි එසො, වෙදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයාපි වෙදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදනං උපාදනපච්චයාපි තණ්හා, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

1. විඤ්ඤාණසමප්පයනං - සිපැවි.
2. නාමරූපසමප්පයනං සලායතනං - සිරිමු.

අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං සලායතන පච්චයා'පි නාමරූපං, ඡධ්ඨායතනපච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා'පි ඡධ්ඨායතනං, එසෙසපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා'පි එසෙසා, වේදනා පච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අඤ්ඤාමඤ්ඤාමිත්තු භාසිං.

369. සඛ්ඛාරපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- විඤ්ඤාණපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- නාමපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- ඡධ්ඨායතනපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- එසෙසපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- වේදනාපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- තණ්හා පච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- උපාදානපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡධ්ඨායතනං, ඡධ්ඨායතනපච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

මාතීකා

370. කතමෙ ධම්මා අකුසලා : යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උපපන්නං භොති සොමනස්සභගගනං දිට්ඨිගතකම්පසුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දරම්මණං වා ගකුරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ථොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජා- පච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡධ්ඨායතනං, ඡධ්ඨායතනපච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

371. තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසම්මයො අනනුබොධො අසබ්බොධො අපට්ඨවේධො අසඛ්ඛාගණා අපරිඤොගාගණා අසම්පෙක්ඛණා අපට්ඨවේක්ඛණා අපට්ඨක්ඛකම්මං දුමමජ්ඣං බාලාං අසම්පජ්ඤාදං මොභො පමොභො සමමොභො අවිජ්ජා අවිජ්ජොභො අවිජ්ජායොභො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරිසුට්ඨානං අවිජ්ජාලඛ්ඛි මොභො අකුසලමූලං, අයං වූච්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ : යා වෙතනා සඤ්ඤානනා වෙතසිත්තනං, අයං වූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො.

අවිද්‍යාප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රකාරයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි. සංස්කාර ප්‍රකාරයෙන් විඤනය වෙයි, විඤනප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරය වෙයි. විඤනප්‍රකාරයෙන් නාම රූප වෙයි, නාමරූපප්‍රකාරයෙන් විඤනය වෙයි. නාමරූපප්‍රකාරයෙන් ඡායාසත්‍යය වෙයි, ඡායාසත්‍යප්‍රකාරයෙන් නාමරූප වෙයි. ඡායාසත්‍යප්‍රකාරයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශ ප්‍රකාරයෙන් ඡායාසත්‍යය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රකාරයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රකාරයෙන් ස්පර්ශය වෙයි. වේදනාප්‍රකාරයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රකාරයෙන් වේදනාව වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රකාරයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රකාරයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, උපාදානප්‍රකාරයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රකාරයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රකාරයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛත්වන්ටයාමේ සමුදය වේ.

අනන්‍යතාවයක් නැති බවයි.

369. සංස්කාරප්‍රකාරයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . විඤනප්‍රකාරයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . නාමප්‍රකාරයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . ඡායාසත්‍යප්‍රකාරයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . ස්පර්ශ ප්‍රකාරයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . වේදනාප්‍රකාරයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . තෘෂ්ණාප්‍රකාරයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . උපාදානප්‍රකාරයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . අවිද්‍යාප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාරප්‍රකාරයෙන් විඤනය වෙයි. විඤනප්‍රකාරයෙන් නාමය වෙයි. නාම ප්‍රකාරයෙන් ඡායාසත්‍යය වෙයි. ඡායාසත්‍යප්‍රකාරයෙන් ස්පර්ශය වෙයි. ස්පර්ශ ප්‍රකාරයෙන් වේදනාව වෙයි. වේදනාප්‍රකාරයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රකාරයෙන් උපාදානය වෙයි. උපාදානප්‍රකාරයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රකාරයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාති ප්‍රකාරයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛත්වන්ටයාමේ සමුදය වේ.

මාතෘකා යි.

370. අකුලඋධර්මයේ කවරහ යත් : යථ කලෙක රූපාලම්බන වේවයි, ශබ්ද ලම්බන වේවයි ගන්ධාලම්බන වේවයි රසාලම්බන වේවයි සප්‍රස්ථව්‍යාලම්බන වේවයි ධර්මාලම්බන වේවයි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳැ සොමනස් සහගත වූ මිත්‍යාදෘෂ්ටිය හා එකොත්පාදි ප්‍රකාරයෙන් යුක්ත වූ අකුලඋචිත්තය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යා ප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාරප්‍රකාරයෙන් විඤනය වෙයි. විඤනප්‍රකාරයෙන් නාමය වෙයි. නාමප්‍රකාරයෙන් ඡායාසත්‍යය වෙයි. ඡායාසත්‍යප්‍රකාරයෙන් ස්පර්ශය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රකාරයෙන් වේදනාව වෙයි. වේදනාප්‍රකාරයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි. තෘෂ්ණා ප්‍රකාරයෙන් උපාදානය වෙයි. උපාදානප්‍රකාරයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රකාරයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රකාරයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛය උපදනේ වේ.

371. එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් සිව්සස් නො දැනීමක් නො දැකීමක් අනව බෝධයෙක් අනනුබෝධයෙක් අසම්බෝධයෙක් අප්‍රතිවේධයෙක් (අනිත්‍යාදි සමාන්‍ය හෙයින්) මොනොවට නො ගැනීමක් භාස්පසින් නො බැසගැනීමක් සමච නො බැලීමක් ප්‍රකාරවත්තා නො කිරීමක් ප්‍රකාරත්තා නො කිරීමක් දුර්වේදනා (අපවිත්‍ර) බවක් බාලයෙක් අසමග්ඤනයක් මොහයෙක් ප්‍රමොහයෙක් සම්මොහයෙක් අවිද්‍යාවක් අවිද්‍යාමයයෙක් අවිද්‍යාමයයෙක් අවිද්‍යාආශ්‍රයයෙක් අවිද්‍යාපර්යුක්තාන යෙක් අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහ සතිව්‍යාත අකුලඋමුලයෙක් වේ ද, මේ ' අවිද්‍යා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රකාරයෙන් වූ සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් චේතනාවක් සංචේතනාවක් සිතන ලද බවෙන් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රකාරයෙන් වූ සංස්කාර යයි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනිඤ්ඤිතං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තප්පා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තඤ්ඤා කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛිඛාරකකිකො, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

තඤ්ඤා කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං : යං විතතං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනිඤ්ඤිතං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තප්පා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං.

තඤ්ඤා කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵයො : යො ඵයො චුඤ්ඤා සමුච්චතා සමුච්චිතතනං, අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵයො.

තඤ්ඤා කතමා ඵයපච්චයා වේදනා : යං වේදනසිකං සාතං වේදනසිකං සුඛං වේදනොසම්පය්ඤ්ජං සාතං සුඛං වේදනිතං වේදනොසම්පය්ඤ්ජං සාතං සුඛං වේදනා, අයං වුච්චති ඵයපච්චයා වේදනා.

තඤ්ඤා කතමා වේදනාපච්චයා තණ්හා : යො රුගො සාරුගො අනුතයො අනුරොධො නඤ්ඤි නඤ්ඤිරුගො විතතසං සාරුගො, අයං වුච්චති වේදනාපච්චයා තණ්හා.

තඤ්ඤා කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදානං : යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසුකාසිකං දිට්ඨිවිපච්ඤ්ඤිතං දිට්ඨිසඤ්ඤාප්පං ගාභො පඤ්චාභො අභිනිවේසො පරාමාසො කුමමගො මිච්චපථො මිච්චතනං තිත්ථායතනං විපරිභෙසගාභො, ඉදං වුච්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං.

තඤ්ඤා කතමො උපාදානපච්චයා භවො : ධපෙඤ්ඤා උපාදානං වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛිඛාරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො, අයං වුච්චති උපාදානපච්චයා භවො.

තඤ්ඤා කතමා භවපච්චයා ජාති : යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජාති සඤ්ඤාති නිබ්බතති අභිනිබ්බතති පාතුභාවො, අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාති.

තඤ්ඤා කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං : අජී ජරා අජී මරණං.

තඤ්ඤා කතමා ජරා : යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජරා ජරණතා ආයුනො සංභාති, අයං වුච්චති ජරා.

තඤ්ඤා කතමං මරණං : යො තෙසං තෙසං ධම්මානං ඛයො වියො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අනතරධානං, ඉදං වුච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ඤා ජරා ඉදඤ්ඤා මරණං, ඉදං වුච්චති ජාති පච්චයා ජරාමරණං.

ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතිති ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමභති භොති, සමාහමො භොති, සමොධානං භොති, පාතුභාවො භොති, තෙන වුච්චති ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතිති.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභවය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් විත්තයෙක් (පණ්ඩර) හවාච්චිත්තයෙක් මනසච්චාත මනාසතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විභවයෙක් විභවස්කන්ධයෙක් තද්දුරුප වූ මනෝවිභවධාතූයෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභව ' යි කියනු ලැබේ.

එහි විභවප්‍රත්‍යයෙන් (උපද්‍රව) නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය සංඥස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ ' විභවප්‍රත්‍යයෙන් නාම ' යයි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් හෘදයෙක් පණ්ඩරයෙක් මන සච්චාත මනාසතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විභවයෙක් විභවස්කන්ධයෙක් තද්දුරුප වූ මනෝවිභවධාතූයෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන යයි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේද්‍යායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ යයි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ මිහිරි බවෙක් වෛතසික වූ සුබයෙක් වෙතොසමථස්සයෙන් උපන් සාතසුබවෙදසිතයෙක් වෙතො සමථස්සයෙන් උපන් සාතසුබවෙදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා යි කියනු ලැබේ.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණා කවරෙ යත් : යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් අනුනායෙක් අනුරොධයෙක් (ඇලීමෙක්) නන්දියෙක් නන්දිරාගයෙක් විත්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණා යි කියනු ලැබේ.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදන කවරෙ යත් : යම් දෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගතනයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් විරූපදෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිවිෂ්පන්දිතයෙක් දෘෂ්ටි සංයෝජනයෙක් ග්‍රාහයෙක් පිහිටා සිටීමෙක් බැසැගෙන සිටීමෙක් පරාමර්ශයෙක් කුන්සිත මාර්ශයෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යාත්වයෙක් කීර්ථායතනයෙක් විපර්යාසග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදන යි කියනු ලැබේ.

එහි උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් භව කවරෙ යත් : උපාදනය තබා වෙදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විභවස්කන්ධය යන මේ උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් භව යයි කියනු ලැබේ.

එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති කවරෙ යත් : ඒ ඒ ධර්මයන් ගේ යම් ඉපැදීමක් මොනොවට ඉපැදීමක් නිපැදීමක් වෙසෙසින් නිපැදීමක් පහළවීමක් වේ ද, මේ භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති යයි කියනු ලැබේ.

එහි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ කවරෙ යත් : ජරායෙක් ඇත, මරණයෙක් ඇති.

එහි ජරා කවරෙ යත් : ඒ ඒ ධර්මයන් ගේ යම් දිරීමක් දිරන බවෙක් ආයුෂ්‍යා ගේ පිරිහීමක් වේ ද, මේ ජරා යි කියනු ලැබේ.

එහි මරණ කවරෙ යත් : ඒ ඒ ධර්මයන් ගේ යම් ක්ෂය වීමක් ව්‍යය වීමක් බිදීමක් භාත්පසින් බිදීමක් අනිත්‍ය බවෙක් අතුරුදහන් වීමක් වේ ද, මේ මරණ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද, මේ මරණය ද යන මේ ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ යි කියනු ලැබේ.

' එවමෙතස්ස ඡෙකවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුද්දයො භොති ' යනු මෙසේ මේ සියලු දෘෂ්ටිරාශීහු ගේ සභිගතිය වෙයි. සමාගමය වෙයි. සමවධානය වෙයි. ප්‍රාදුර්භාවය වෙයි. එහෙයින් ' එවමෙතස්ස ඡෙකවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුද්දයො භොති ' යි කියනු ලැබේ.

872 තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං, උපාදාන පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිණි මොභො අකුසලමුලං, අයං වුව්චති අවිජ්ජා.

තඤ්ඤා කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො : යා වේතනා සංකේතනා වේතසිතතනං, අයං වුව්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො.

තඤ්ඤා කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුව්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තඤ්ඤා කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං : වේදනාකඛිකේ සඤ්ඤාකඛිකේ සඛ්ඛාරකඛිකේ, ඉදං වුව්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

නාමපච්චයා ඵසොති, තඤ්ඤා කතමං නාමං : රූපෙතා ඵසං වේදනාකඛිකේ සඤ්ඤාකඛිකේ සඛ්ඛාරකඛිකේ විඤ්ඤාණකඛිකේ, ඉදං වුව්චති නාමං.

තඤ්ඤා කතමො නාමපච්චයා ඵසො : යො ඵසො චුසනා සමුජ්ජනනා සමුජ්ජිතතනං, අයං වුව්චති නාමපච්චයා ඵසො. -පෙ- තෙන වුව්චති ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතිති.

873. තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා ජ්ඣායනනං, ජ්ඣායනනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිණි මොභො අකුසලමුලං, අයං වුව්චති අවිජ්ජා.

තඤ්ඤා කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො : යා වේතනා සංවේතනා වේතසිතතනං, අයං වුව්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො.

තඤ්ඤා කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුව්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තඤ්ඤා කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං : අභිනාමං, අභිරූපං. තඤ්ඤා කතමං නාමං, වේදනාකඛිකේ සඤ්ඤාකඛිකේ සඛ්ඛාරකඛිකේ, ඉදං වුව්චති නාමං.

තඤ්ඤා කතමං රූපං : චක්ඛායනනස්ස උපචයො, සොභායනනස්ස උපචයො, ඝොභායනනස්ස උපචයො, ජිව්හායනනස්ස උපචයො, කායායනනස්ස උපචයො, යං වා පනඤ්ඤාමපි අභි රූපං විතතජං විතතභෙතුකං විතතසමුච්චානං ඉදං වුව්චති රූපං, ඉති ඉදංඤ්ච නාමං ඉදංඤ්ච රූපං, ඉදං වුව්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං.

372. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනාය වෙයි, විඤ්ජනාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදනාය වෙයි, උපාදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු සුක්ඛක්ඛන්ධයා හේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත් : යම් අඤ්ජනායෙක් අදර්ශනායෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඬධ්‍යාත අකුලලමුලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යායි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරයි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනාය කවරෙ යත් : යම් චින්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්දුරුප වූ මනෝවිඤ්ජනාධාතූයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනායි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ජනාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධය සංඤ්ජකන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ විඤ්ජනාප්‍රත්‍යයෙන් නාම යි කියනු ලැබේ.

'නාමපච්චයා එස්සො' යි එහි නාමය කවරෙ යත් : ස්පර්ශය තබා වෙදනාස්කන්ධය සංඤ්ජකන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ජනස්කන්ධය යන මේ නාම යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනෝවච ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනෝවච ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස සුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' යි කියනු ලැබේ.

373. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනාය වෙයි. විඤ්ජනාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි. නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනාය වෙයි. ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි. වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදනාය වෙයි. උපාදනා ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිහු හේ සමුදය වේ.

එහි අවිජ්ජා කවර යත් : යම් අඤ්ජනායෙක් අදර්ශනායෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහ සඬධ්‍යාත අකුලලමුලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනාය කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්දුරුප වූ මනෝවිඤ්ජනාධාතූයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනා යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ජනාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ජකන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය යන මේ නාම යි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : වක්ඝුරායතනායාහේ ඉපැදීම ය, ශ්‍රොත්‍රායතනායාහේ ඉපැදීම ය, ස්‍රාණායතනායාහේ ඉපැදීම ය, ජීභ්වායතනායාහේ ඉපැදීම ය, කායායතනායාහේ ඉපැදීම ය, යළි අත්‍ය වූ ද චින්තප වූ චින්තස හෙතු කොට ඇති චින්තසමුත්ථාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ රූප යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ විඤ්ජනාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

නාමරූපපච්චයා ජර්ඛායනනනති අපඪි නාමං, අපඪි රූපං, නන්තකතමං නාමං : වේදනාකකිකේයා සඤ්ඤකකිකේයා සඛ්ඛාරකකිකේයා, ඉදං චූච්චති නාමං.

නන්තකතමං රූපං : යං රූපං තීක්ඛාය මනොවිඤ්ඤණධාතු චතතති, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං.

නන්තකතමං නාමරූපපච්චයා ජර්ඛායනනං : යං විතතං මනොමානසං -පෙ- නජ්ජා මනොවිඤ්ඤණධාතු, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා ජර්ඛායනනං.

නන්තකමො ජර්ඛායනනපච්චයා එස්සො : යො එස්සො චූභනා සමච්චුභනා සමච්චුසිතතතං, අයං චූච්චති ජර්ඛායනනපච්චයා එස්සො-පෙ- තෙන චූච්චති එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුකකකකිකිස්ස සමුදයො භොතිති.

374. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤණං, විඤ්ඤණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සලායනනං, ජර්ඛායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදනං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජර්මරණං, එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුකකකකිකිස්ස සමුදයො භොති

නන්තකතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමුලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

නන්තකමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ : යා වේතනා සඤ්ඤනනා වේතසිතතතං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ.

නන්තකතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- නජ්ජා මනොවිඤ්ඤණධාතු, ඉදං චූච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤණං.

නන්තකතමං විඤ්ඤණපච්චයා නාමරූපං : අපඪි නාමං, අපඪි රූපං. නන්තකතමං නාමං : වේදනාකකිකේයා සඤ්ඤකකිකේයා සඛ්ඛාරකකිකේයා, ඉදං චූච්චති නාමං.

නන්තකතමං රූපං : චකකායනනස්ස උපච්චයො -පෙ- කායායනනස්ස උපච්චයො, යං චා පනඤ්ඤමපි අපඪි රූපං විතතජ්. විතතභෙකුකං විතතසමුච්චානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤණපච්චයා නාමරූපං.

නාමරූපපච්චයා සලායනනනති අපඪි නාමං, අපඪි රූපං.

නන්තකතමං නාමං : වේදනාකකිකේයා සඤ්ඤකකිකේයා සඛ්ඛාරකකිකේයා, ඉදං චූච්චති නාමං.

'නාමරූපච්චයා ජවයානනා' යන මෙහි නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ නාමයී කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : යම් රූපයක් නිසා මනෝවිඤ්ඤාධාතුව පවතී ද, මේ රූපයී කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ නාමරූපයී කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයානනය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතුවෙක් වේ ද, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයානනය කියනු ලැබේ.

එහි ඡේදයානනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශාකාරයෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේදයානනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශයී කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් 'එවමෙකස්ස කෙටලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' යී කියනු ලැබේ.

374. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයානනය වෙයි, ඡේදයානනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදනය වෙයි, උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි, මෙසේ මේ සියලු දුෂ්චරායිත්‍රු හේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවරෙ යත් : යම් අඤ්ඤායෙක් අදර්ශනයෙක් . . . අවිද්‍යාපරිඝයෙක් මොහ සච්චායන අකුශලමුලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යායී කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සංවෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරයී කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතුවෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤායී කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත. රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ නාමයී කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : වක්ඛායනනයා හේ ඉපැක්මෙක්. . . කායායනනයාහේ ඉපැක්මෙක් වේ ද. අනාච්ච ද විත්තප වූ විත්තභෙදක වූ විත්තසමුච්චානා වූ. යම් රූපයෙක් වේ ද, මේ රූපයී කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යන මේ විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපයී කියනු ලැබේ.

නාමරූපච්චයා සලායනනා යනු නාමයෙක් ඇත රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යී මේ නාමයී කියනු ලැබේ.

තත් කතමං රූපං : චන්තොරො ච මහාභුතා, යඤ්ච රූපං නිසාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු චන්තති, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං.

තත් කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං : චක්ඛායතනං සොනායතනං ඝානායතනං ජීවහායතනං කායායතනං මනායතනං, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා සලායතනං.

තත් කතමො ජට්ඨායතනපච්චයා එසොසා : යො එසොසා චූසනා සමුජ්ඣනා සමුජ්ඣිතතනං. අයං චූච්චති ජට්ඨායතනපච්චයා එසොසා -පෙ- තෙන චූච්චති එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොතිති.

පච්චයචතුකකං.

375. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමභෙතුකං, ජට්ඨායතන- පච්චයා එසොසා ජට්ඨායතනභෙතුකො, එසොසපච්චයා වේදනා එසොසභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොති.

තත් කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

තත් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො : යා චේතනා සඤ්ඤානනා චේතසිතතනං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො.

තත් කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං : යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඛ්ඛාර- පච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං.

තත් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං : වේදනාකඤ්ඤා සඤ්ඤාකඤ්ඤා සඛ්ඛාරකඤ්ඤා, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං.

තත් කතමං නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමභෙතුකං : යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමභෙතුකං.

තත් කතමො ජට්ඨායතනපච්චයා එසොසා ජට්ඨායතනභෙතුකො : යො එසොසා චූසනා සමුජ්ඣනා සමුජ්ඣිතතනං, අයං චූච්චති ජට්ඨායතන- පච්චයා එසොසා ජට්ඨායතනභෙතුකො.

තත් කතමා එසොසපච්චයා වේදනා එසොසභෙතුකා : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වේදසීතං චේතො- සම්ඵස්සජං සාතා සුඛා වේදනා, අයං චූච්චති එසොසපච්චයා වේදනා එසොසභෙතුකා.

එහි රූප කවරෙ යත්: සතර මහා භූතයෝ ද යම් රූපයකුත් ඇසිරි කොටගෙන මනෝවිඤ්ඤාධාතු ව පවතී ද, මේ රූප යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යන මේ නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් සලායතන කවරෙ යත්: වක්ඛායතන ය සොකායතන ය සානායතන ය ජීවිහායතන ය කායායතන ය මනායතන යි මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් සලායතන යි කියනු ලැබේ.

එහි ජවධායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යත්: යම්ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේද මේ ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් 'එව මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි කියනු ලැබේ.

ප්‍රත්‍යයවතුණක යි.

375. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාභෙතුක වූ සංස්කාරය වේ. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභෙතුක වූ විඤ්ජනාය වේ. විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනභෙතුක වූ නාමය වේ. නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමභෙතුක වූ ඡේදායතනය වේ. ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනභෙතුක වූ ස්පර්ශය වේ. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශභෙතුක වූ වේදනාව වේ. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාභෙතුක වූ තෘෂ්ණාව වේ. තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාභෙතුක වූ උපාදනය වේ. උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් භවය වේ. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වේ. ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාව හා මරණය වේ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත්: යම් අඤ්ජනෙයෙක් අදර්ශනෙයෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඬධාන අකුශලමුලයෙක් වේ ද මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාභෙතුක වූ සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් වේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් යිතනලදබවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාභෙතුක වූ සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභෙතුක වූ විඤ්ජනාය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්දුරූප වූ මනෝවිඤ්ජනාධාතුවෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභෙතුක වූ විඤ්ජන යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනභෙතුක වූ නාමය කවරෙ යත්. වේදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ජස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය, මේ විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනභෙතුක වූ නාම යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමභෙතුක වූ ඡේදායතනය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්දුරූප වූ මනෝවිඤ්ජනාධාතුවෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමභෙතුක වූ ඡේදායතන යයි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනභෙතුක වූ ස්පර්ශය කවරෙ යත්: යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනභෙතුක වූ ස්පර්ශ යි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ භෙතුක වූ වේදනාව කවරෙ යත්: යම් වෛතසික වූ සාතයෙක් වෛතසික වූ සුඛයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාත-සුඛ-වේදයිතයෙක් වේනොසම්ඵස්ස සාත-සුඛ-වේදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශභෙතුක වූ වේදනාව යයි කියනු ලැබේ.

තථ කතමා වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා : යො රුභො සාරුභො -පෙ- චිත්තස්ස සාරුභො, අයං චූච්චතී වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා.

තථ කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාභෙතුකං : යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසගාභො, ඉදං චූච්චතී තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාභෙතුකං -පෙ- තෙන චූච්චතී එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොතීතී.

376 තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ අවිජ්ජාභෙතුකො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමපච්චයා එස්සො නාමභෙතුකො, එස්සපච්චයා වේදනා එස්සභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාභෙතුකං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොතී.

තථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං චූච්චතී අවිජ්ජා.

තථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ අවිජ්ජාභෙතුකො : යා වේතනා සඤ්ඤෙතනා වේතසිත්තනං අයං චූච්චතී අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො.

තථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං : යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- නිජ්ජා මනො විඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චතී සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං.

තථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං : වේදනාකඛකිඤ්ඤො සඤ්ඤාකඛකිඤ්ඤො සඛ්ඛාරකඛකිඤ්ඤො, ඉදං චූච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං.

නාමපච්චයා එස්සො නාමභෙතුකොතී තථ කතමං නාමං : ධූපෙතො එස්සං වේදනාකඛකිඤ්ඤො සඤ්ඤාකඛකිඤ්ඤො සඛ්ඛාරකඛකිඤ්ඤො විඤ්ඤාණකඛකිඤ්ඤො, ඉදං චූච්චතී නාමං.

තථ කතමො නාමපච්චයා එස්සො නාමභෙතුකො : යො එස්සො චූසනා සමචූසනා සමචූසිත්තනං, අයං චූච්චතී නාමපච්චයා එස්සො නාමභෙතුකො -පෙ- තෙන චූච්චතී එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොතීතී.

377. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ අවිජ්ජාභෙතුකො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමරූපභෙතුකං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො ජට්ඨායතනභෙතුකො, එස්සපච්චයාවේදනා එස්සභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාභෙතුකං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොතී.

එහි වේදනාප්‍රකාරයෙන් වේදනාභේදක වූ තෘෂ්ණාව කවර යක් : යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක් . . . චිත්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වේදනාප්‍රකාරයෙන් වේදනා භේදක වූ තෘෂ්ණාව යයි කියනු ලැබේ.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රකාරයෙන් තෘෂ්ණාභේදක වූ උපාදානය කවරෙ යක් : යම් දෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් . . . විපරිතග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රකාරයෙන් තෘෂ්ණාභේදක වූ උපාදාන යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි කියනු ලැබේ.

376. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රකාරයෙන් අවිද්‍යාභේදක වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාර ප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරභේදක වූ විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රකාරයෙන් විඤ්ජනභේදක වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රකාරයෙන් නාමභේදක වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රකාරයෙන් ස්පර්ශභේදක වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රකාරයෙන් වේදනාභේදක වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රකාරයෙන් තෘෂ්ණාභේදක වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රකාරයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රකාරයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රකාරයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහු ගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යක් : යම් අඤ්ජනයෙක් අදර්ශනයෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඨධ්‍යාත අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රකාරයෙන් අවිද්‍යාභේදක වූ සංස්කාරය කවරෙ යක් : යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රකාරයෙන් අවිද්‍යාභේදක වූ සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රකාරයෙන් සංස්කාර භේදක වූ විඤ්ජනය කවරෙ යක් : යම් චිත්තයෙක් චිතසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍රුරූප වූ මනෝවිඤ්ජනාධාතූයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරභේදක වූ විඤ්ජන යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ජනප්‍රකාරයෙන් විඤ්ජනභේදක වූ නාමය කවරෙ යක් : වේදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ජස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය යන මේ විඤ්ජනප්‍රකාරයෙන් විඤ්ජනභේදක වූ නාම යයි කියනු ලැබේ.

" නාමපච්චියා එස්සො නාමභේදකො " යි එහි නාමය කවරෙ යක් : ස්පර්ශය තබා වේදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ජස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤ්ජනස්කන්ධ ය යන මේ නාම යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රකාරයෙන් නාමභේදක වූ ස්පර්ශය කවරෙ යක් : යම් ස්පර්ශයෙක් පහස්තා අයුරෙක් මොනොවට පහස්තා අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රකාරයෙන් නාමභේදක වූ ස්පර්ශ යයි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් " එව මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති " යි කියනු ලැබේ.

377. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රකාරයෙන් අවිද්‍යාභේදක වූ සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාර ප්‍රකාරයෙන් සංස්කාර භේදක වූ විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රකාරයෙන් විඤ්ජනභේදක වූ නාම රූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රකාරයෙන් නාමරූපභේදක වූ ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතන ප්‍රකාරයෙන් ඡෂ්ඨායතනභේදක වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රකාරයෙන් ස්පර්ශභේදක වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රකාරයෙන් වේදනාභේදක වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රකාරයෙන් තෘෂ්ණා භේදක වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රකාරයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රකාරයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රකාරයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහු ගේ සමුදය වේ.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදංසනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො : යා චේතනා සඤ්ඤාතනා චේතසිතතතං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො.

තත්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං චූච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං : අජ්ඣි නාමං, අජ්ඣි රූපං, තත්ථ කතමං නාමං : වේදනාකඛකො සඤ්ඤාකඛකො සඛ්ඛාරකඛකො ඉදං චූච්චති නාමං.

තත්ථ කතමං රූපං : චකඛායතනස්ස උපච්චයො -පෙ- කායායතනස්ස උපච්චයො, යං වා පනඤ්ඤමපි අජ්ඣි රූපං චිත්තජං චිත්තභෙතුකං චිත්තසමුච්චානං, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ඤා නාමං ඉදඤ්ඤා රූපං-ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං.

නාමරූපපච්චයා ඡව්චායතනං නාමරූපභෙතුකනති : අජ්ඣි නාමං, අජ්ඣි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං : වේදනාකඛකො සඤ්ඤාකඛකො සඛ්ඛාරකඛකො-ඉදං චූච්චති නාමං.

තත්ථ කතමං රූපං : යං රූපං නිස්සාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු චිත්තති, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ඤා නාමං ඉදඤ්ඤා රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං.

තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා ඡව්චායතනං නාමරූපභෙතුකං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා ඡව්චායතනං නාමරූපභෙතුකං.

තත්ථ කතමො ඡව්චායතනපච්චයා එසොසා ඡව්චායතනභෙතුකො : යො එසොසා චුභනා සමුච්චනා සමුච්චිතතතං, අයං චූච්චති ඡව්චායතන පච්චයා එසොසා ඡව්චායතන භෙතුකො -පෙ- තෙන චූච්චති එච්චමෙතස්ස කෙච්චලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොතිති.

878. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමරූපපච්චයා ඡව්චායතනං නාමරූපභෙතුකං, ඡව්චායතනපච්චයා එසොසා ඡව්චායතනභෙතුකො, එසොසපච්චයා වේදනා එසොසභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එච්චමෙතස්ස කෙච්චලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොතිති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදංසනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො : යා චේතනා සඤ්ඤාතනා චේතසිතතතං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත් : යම් අභ්‍යන්තරයක් අදර්ශනයක් . . . අවිද්‍යාවට සමානව මොහොතකදී අනුමානව පවතී, මේ අවිද්‍යාව කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාවකරණයෙන් අවිද්‍යාවකරණය වූ සංස්කාරය කවර යත් : යම් වෙනතාවක් සංවේදනාවක් සිතන ලද බවක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාවකරණයෙන් අවිද්‍යාවකරණය වූ සංස්කාරය කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරකරණයෙන් සංස්කාරකරණය වූ විභවය කවර යත් : යම් විභවයක් මනසක් මනසක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභවයක් වේ ද, මේ සංස්කාරකරණයෙන් සංස්කාරකරණය වූ විභවය කියනු ලැබේ.

එහි විභවකරණයෙන් විභවකරණය වූ නාමරූපය කවර යත් : නාමයක් ඇත, රූපයක් ඇත. එහි නාමය කවර යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ නාමය කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවර යත් : වස්තුවකින් හෝ ඉපදීමක් . . . කායාසතනය හෝ ඉපදීමක් වේ ද, යම් අතර වූ ද විභවය වූ විභවකරණය වූ විභවයක් වන වූ යම් රූපයක් හෝ ඇද්ද, මේ රූපය කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ විභවකරණයෙන් විභවකරණය වූ නාමරූපය කියනු ලැබේ.

'නාමරූපවිභවය ජවයාසතනං නාමරූපකරණං' යනු : නාමයක් ඇත, රූපයක් ඇත. එහි නාමය කවර යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ නාමය කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවර යත් : යම් රූපයක් නිසා මනෝවිභවයක් වන ද, මේ රූපය කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ නාමරූපය කියනු ලැබේ.

එහි නාමරූපකරණයෙන් නාමරූපකරණය වූ ඡේදනය කවර යත් : යම් විභවයක් මනසක් මනසක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභවයක් වේ ද, මේ නාමරූපකරණයෙන් නාමරූපකරණය වූ ඡේදනය කියනු ලැබේ.

එහි ඡේදනයකරණයෙන් ඡේදනයකරණය වූ ස්වරූපය කවර යත් : යම් ස්වරූපයක් ස්වරූප කරන අයුරක් මොනවාට ස්වරූප කරන අයුරක් ස්වරූප කරන ලද බවක් වේ ද, මේ ඡේදනයකරණයෙන් ඡේදනයකරණය වූ ස්වරූපය කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් " එවමෙක්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති " කියනු ලැබේ.

378. එසමයෙහි අවිද්‍යාවකරණයෙන් අවිද්‍යාවකරණය වූ සංස්කාර වෙයි, සංස්කාරකරණයෙන් සංස්කාරකරණය වූ විභවය වෙයි, විභවකරණයෙන් විභවකරණය වූ නාමරූප වෙයි, නාමරූපකරණයෙන් නාමරූපකරණය වූ ඡේදනය වෙයි, ඡේදනයකරණයෙන් ඡේදනයකරණය වූ ස්වරූපය වෙයි, ස්වරූපකරණයෙන් ස්වරූපකරණය වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාවකරණයෙන් වේදනාවකරණය වූ තෘණාව වෙයි, තෘණාවකරණයෙන් තෘණාවකරණය වූ උපාදනය වෙයි, උපාදනයකරණයෙන් භවය වෙයි, භවකරණයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතියකරණයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුකරාගිහු හේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත් : යම් අභ්‍යන්තරයක් අදර්ශනයක් . . . අවිද්‍යාවට සමානව මොහොතකදී අනුමානව පවතී, මේ අවිද්‍යාව කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාවකරණයෙන් අවිද්‍යාවකරණය වූ සංස්කාරය කවර යත් : යම් වෙනතාවක් සංවේදනාවක් සිතන ලද බවක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාවකරණයෙන් අවිද්‍යාවකරණය වූ සංස්කාරය කියනු ලැබේ.

තත් කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං : යං පිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං.

තත් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං : අජචී නාමං, අජචී රූපං. තත් කතමං නාමං : වේදනාකකිකේයා සඤ්ඤාකකිකේයා සඛ්ඛාරකකිකේයා, ඉදං චූච්චති නාමං.

තත් කතමං රූපං : චක්ඛායතනසස්ස උපච්චයො -පෙ- කායායතනසස්ස උපච්චයො, යං වා පනඤ්ඤාචපි අජචී රූපං චිත්තජං චිත්තභෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං.

නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමරූපභෙතුකනති : අජචී නාමං, අජචී රූපං. තත් කතමං නාමං : වේදනාකකිකේයා සඤ්ඤාකකිකේයා සඛ්ඛාරකකිකේයා, ඉදං චූච්චති නාමං.

තත් කතමං රූපං : චත්තාරේ ව මහාභුතා, යං ව රූපං නිස්සාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු චත්තති, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං.

තත් කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමරූපභෙතුකං : චක්ඛායතනං -පෙ- මනායතනං, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමරූපභෙතුකං.

තත් කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා එසෙසා ඡට්ඨායතනභෙතුකො : ශො එසෙසා චූඨනා සමචූඨනා සමචූඨිතතනං, අයං චූච්චති ඡට්ඨායතන පච්චයා එසෙසා ඡට්ඨායතනභෙතුකො.

තත් කතමා එසස්සපච්චයා වේදනා එසස්සභෙතුකා : යං වේතසිකං සාතං වේතසිකං සුඛං වේතො සච්චස්සජං සාතං සුඛං වේදසිතං වේතොසච්චස්සජා සාතා සුඛා වේදනා, අයං චූච්චති එසස්සපච්චයා වේදනා එසස්සභෙතුකා.

තත් කතමා වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා : ශො රුගො සාරුගො -පෙ- චිත්තස්ස සාරුගො, අයං චූච්චති වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා.

තත් කතමං තණ්හාපච්චයා උපාද්දනං තණ්හාභෙතුකං : යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං-පෙ-තිජායතනං විපරිඥෙසගාභො, ඉදං චූච්චති තණ්හාපච්චයා උපාද්දනං තණ්හාභෙතුකං -පෙ- තෙන චූච්චති එච්චේතස්ස කෙච්චස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතිති.

ඉහතුවනුකකං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභේදක වූ විභේදන කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍යුරූප වූ මනෝවිභේදනාධාතූයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභේදක වූ විභේදන යයි කියනු ලැබේ.

එහි විභේදනප්‍රත්‍යයෙන් විභේදනභේදක වූ නාමරූප කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති, එහි නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාර ස්කන්ධය යන මේ නාමයයි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනයා හේ ඉපදීමෙක් වේ ද . . . කායායතනයා හේ ඉපදීමෙක් වේ ද, යළි අන්‍ය වූ ද විත්තය වූ විත්තභේදක වූ විත්තසමුත්ථාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ රූපයයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ විභේදනප්‍රත්‍යයෙන් විභේදනභේදක වූ නාමරූපයයි කියනු ලැබේ.

නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපභේදක වූ ඡේදායතනය යනු : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාර ස්කන්ධයයි. මේ නාමයයි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : සතර මහාභූතයෝ ද, යළි යම් රූපයක් නිසා මනෝවිභේදන ධාතුව පවතී ද, මේ රූපයයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද මේ නාමරූපයයි කියනු ලැබේ.

එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපභේදක වූ ඡේදායතනය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනය . . . මනායතනයයි, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපභේදක වූ ඡේදායතනයයි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනභේදක වූ ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනභේදක වූ ස්පර්ශයයි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශභේදක වූ වේදනාව කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ සාතයෙක් වෛතසික වූ සුඛයෙක් වේදනාසම්ඵස්සජ සාත-සුඛ-වේදයිතයෙක් වේදනා සම්ඵස්සජ සාත-සුඛ-වේදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශභේදක වූ වේදනායයි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාභේදක වූ තෘෂ්ණා කවරෙ යත් : යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් . . . විත්තයාහේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාභේදක වූ තෘෂ්ණායයි කියනු ලැබේ.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාභේදක වූ උපාදානය කවරෙ යත් : යම් දෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් . . . තීර්ථායතනයෙක් විපරිතග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාභේදක වූ උපාදානයයි කියනු ලැබේ . . . එයින් කියනු ලැබෙයි: " එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛස්ස ධර්මස්ස සමුදයො භොති " යි.

හෙතුවතුන්ක යි.

379. තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං, නාමපච්චයා ජට්ඨායනනං නාමසමපයුතං, ජට්ඨායනනපච්චයා එසො ජට්ඨායනනසමපයුතො, එසපච්චයා වේදනා එසසමපයුතො, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමපයුතො, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාසමපයුතං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජර්මරණං. එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්ඪි මොභො අකුතලමුලං, අයං වුච්චතී අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො : යං චේතනා සඤ්ඤානනා චේතසිතතං, අයං වුච්චතී අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ අවිජ්ජාසමපයුතො.

තත්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං : යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චතී සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං : වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං වුච්චතී විඤ්ඤාණ-පච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං.

තත්ථ කතමං නාමපච්චයා ජට්ඨායනනං නාමසමපයුතං : යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චතී නාමපච්චයා ජට්ඨායනනං නාමසමපයුතං.

තත්ථ කතමො ජට්ඨායනනපච්චයා එසො ජට්ඨායනනසමපයුතො : යො එසො චුසනා සමුච්චනා සමුච්චිතතං, අයං වුච්චතී ජට්ඨායනන පච්චයා එසො ජට්ඨායනනසමපයුතො.

තත්ථ කතමා එසපච්චයා වේදනා එසසමපයුතො : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතොසමච්චස්සජං සාතං සුඛං වෙදසිතං චේතො සමච්චස්සජං සාතං සුඛං වේදනා, අයං වුච්චතී එසපච්චයා වේදනා එසසමපයුතො.

තත්ථ කතමා වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමපයුතො : යො රාභො සාරභො -පෙ- චිතතස්ස සාරභො, අයං වුච්චතී වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමපයුතො.

තත්ථ කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හා සමපයුතං : යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- තීන්ද්‍රායනනං විපරිසෙසභාභො, ඉදං වුච්චතී තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාසමපයුතං -පෙ- තෙන වුච්චතී “එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී” තී.

379. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා සම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේදයන්තය වෙයි, ඡේදයන්තප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයන්තසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ සම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදාය වෙයි, උපාදාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරා මරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛ රාශිහු ගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත් : යම් අඤ්ඤායෙක් අදර්ශනායෙක් . . . අවිද්‍යාපරිභවයෙක් මොහසධ්‍ධායාන අකුශලමුලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වේදනාවක් සඤ්ඤාවෙන් සිතන ලද බවක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යා සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාර යයි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤාය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් . . . තද්දුරුප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතූයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤා යයි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි, මේ විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේදයන්තය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් . . . තද්දුරුප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතූයෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේදයන්තය යයි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේදයන්තප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයන්තසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවක් වේ ද, මේ ඡේදයන්තප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයන්තසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශ යයි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව කවරෙ යත් : යම් වේදනාසික වූ සාතයෙක් වේදනාසික වූ සුඛයෙක් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත සාත-සුඛ-වේදනායෙක් වේදනා සම්ප්‍රයුක්ත සාත-සුඛ-වේදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනා යි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව කවරෙ යත් : යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් . . . චිත්තයා ගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණා යි කියනු ලැබේ.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදාය කවරෙ යත් : යම් දෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් . . . තීර්ථායනනයෙක් විපරිතග්‍රාහනයෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදාය යි කියනු ලැබේ. . . එයින් කියනු ලැබෙයි : " එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛස්ස ආරාධනාස්ස සමුදයො භොති " යි.

380. තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ අවිජ්ජාසමපයුතො : සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං, නාමපච්චයා එසො නාමසමපයුතො, එසපච්චයා වේදනා එසසමපයුතං, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමපයුතං, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාසමපයුතං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරමරණං, එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛි මොභො අකුසලමුලං, අයං වුච්චතී අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ අවිජ්ජාසමපයුතො : යා වේතනා සඤ්ඤවතනා වේතසිතතං, අයං වුච්චතී අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො.

තත්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතුං. ඉදං වුච්චතී සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං : වේදනාකඛිකො සඤ්ඤකඛිකො සඛ්ඛාරකඛිකො, ඉදං වුච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං.

නාමපච්චයා එසො නාමසමපයුතොතී තත්ථ කතමං නාමං : ථපෙතා එසං, වේදනාකඛිකො සඤ්ඤකඛිකො සඛ්ඛාරකඛිකො විඤ්ඤාණකඛිකො, ඉදං වුච්චතී නාමං. තත්ථ කතමො නාමපච්චයා එසො නාමසමපයුතො : යො එසො ජුසනා සමුජ්ජනා සමුජ්ජිතතං, අයං වුච්චතී නාමපච්චයා එසො නාමසමපයුතො -පෙ- තෙන වුච්චතී 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී'තී.

381. තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසමපයුතං නාමං, නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමසමපයුතං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසො ජට්ඨායතනසමපයුතො, එසපච්චයා වේදනා එසසමපයුතං, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමපයුතං, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාසමපයුතං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරමරණං, එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛි මොභො අකුසලමුලං, අයං වුච්චතී අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ අවිජ්ජාසමපයුතො : යා වේතනා සඤ්ඤවතනා වේතසිතතං, අයං වුච්චතී අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො.

380. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිහු ගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත් : යම් අඤ්ඤායෙක් අදර්ශනායෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොභසධිධාන අකුශලමුලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය කවර යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්ඤාවෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤාය කවර යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍රුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතූයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤා යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය කවර යත් : වෙදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය යි කියනු ලැබේ.

නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය යනු : එහි නාමය කවර යත් : ස්පර්ශය තබා වෙදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ඤාස්කන්ධය යි, මේ නාමය යි කියනු ලැබේ. එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය කවර යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි : “ එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ” යි.

381. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි, නාමය විඤ්ඤාසම්ප්‍රයුක්තය, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යයතනය වෙයි, ඡේද්‍යයතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යයතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිහු ගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත් : යම් අඤ්ඤායෙක් අදර්ශනායෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොභසධිධාන අකුශලමුලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය කවර යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්ඤාවෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිංචසමපයුතනං : යං විතනං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිංචසමපයුතනං.

තඤ්ඤා කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, විඤ්ඤාණසමපයුතනං නාමං : අජ්ඣි නාමං, අජ්ඣි රූපං. තඤ්ඤා කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛිංචකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං.

තඤ්ඤා කතමං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපච්චයො -පෙ- කායායතනස්ස උපච්චයො, යං වා පනඤ්ඤාපි අජ්ඣි රූපං. විතතජං විතතභෙදුකං විතතසමුච්චානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසමපයුතනං නාමං.

නාමරූපපච්චයා ඡච්චායතනං නාමසමපයුතනනති : අජ්ඣි නාමං, අජ්ඣි රූපං. තඤ්ඤා කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛිංචකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං.

තඤ්ඤා කතමං රූපං : යං රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු වතතති ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං.

තඤ්ඤා කතමං නාමරූපපච්චයා ඡච්චායතනං නාමසමපයුතනං : යං විතනං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා ඡච්චායතනං නාමසමපයුතනං.

තඤ්ඤා කතමො ඡච්චායතන පච්චයා එස්සො ඡච්චායතනසමපයුතෙනා : යො එස්සො චුඤ්චනා සමචුඤ්චනා, අයං චූච්චති ඡච්චායතන පච්චයා එස්සො ඡච්චායතනසමපයුතෙනා -පෙ- තෙන චූච්චති එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතිති.

382. තසමිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛිංචරෙ අවිජ්ජාසමපයුතෙනා, සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිංචසමපයුතනං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාම රූපං විඤ්ඤාණසමපයුතනං නාමං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාම සමපයුතනං ඡච්චායතනං, ඡච්චායතනපච්චයා එස්සො ඡච්චායතන සමපයුතෙනා, එස්සපච්චයා වේදනා එස්සසමපයුතනා, වේදනා පච්චයා තණ්හා වේදනා සමපයුතනා, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හා සමපයුතනං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරමරණං, එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොති.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමුලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

තඤ්ඤා කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛිංචරෙ අවිජ්ජාසමපයුතෙනා : යා වෙනනා සඤ්ඤාතනා වෙනසිතනං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛිංචරෙ අවිජ්ජාසමපයුතෙනා.

තඤ්ඤා කතමං සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිංචසමපයුතනං : යං විතනං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිංචසමපයුතනං.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤනය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤනාධාතූයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත විඤන යයි කියනු ලැබේ.

එහි විඤන ප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය, විඤනසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය සංඥ ස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ නාම යයි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනයාගේ ඉපැද්ම ය . . . කායායතනයාගේ ඉපැද්ම ය, යළි අන්‍ය වූ ද චිත්තප වූ චිත්තභෙතූක වූ චිත්තසමුත්පාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ රූප යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද මේ නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේදායතනය කවරෙ යත් : යම් චිත්ත යෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤනාධාතූයෙක් වේ ද, මේ නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේදායතන යයි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශ යයි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි : “ එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ” යි.

382. එයමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤනය වෙයි, විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමය විඤනසම්ප්‍රයුක්ත යි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනය වෙයි, ඡේදායතනය නාමසම්ප්‍රයුක්ත යි, ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා සම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිභූ ගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවරෙ යත් : යම් අඤනයෙක් අදර්ශනයෙක් . . . අවිද්‍යාපරිභයෙක් මොහසඨ්ඛාන අකුලලමුලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යා සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤනය කවරෙ යත් : යම් චිත්ත යෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤනාධාතූයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤන යි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුතනං නාමං : අපච්චි නාමං, අපච්චි රූපං. තඤ්ඤා කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං.

තඤ්ඤා කතමං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපච්චයො -පෙ- කායායතනස්ස උපච්චයො, යං වා පනඤ්ඤාමපි අපච්චි රූපං චිත්තජං චිත්තභෙදාකං චිත්තසමුච්චානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුතනං නාමං.

නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමසම්පයුතනං ජට්ඨායතනනති : අපච්චි නාමං, අපච්චි රූපං. තඤ්ඤා කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං.

තඤ්ඤා කතමං රූපං : චත්තාරේ ච මහාභුතා, යඤ්ච රූපං නිස්සාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ චත්තති, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං.

තඤ්ඤා කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමසම්පයුතනං ජට්ඨායතනං : චක්ඛායතනං -පෙ- මනායතනං, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමසම්පයුතනං ජට්ඨායතනං.

තඤ්ඤා කතමො ජට්ඨායතන පච්චයා එසෙසා ජට්ඨායතනසම්පයුතෙතා : යො එසෙසා චූච්චනා සමච්චිතනා සමච්චිතනනං, අයං චූච්චති ජට්ඨායතන-පච්චයා එසෙසා ජට්ඨායතනසම්පයුතෙතා -පෙ- තෙන චූච්චති එව මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතිති.

සම්පයුතනචතුක්ඛං.

383. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරේ, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං ජට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසෙසා එස්සපච්චයා'පි ජට්ඨායතනං, එස්සපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා'පි එසෙසා, වේදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හා-පච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජර්මරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොති.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛි මොභො අකුසල්ලුලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

තඤ්ඤා කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා වේතනා සඤ්චනනා වේතනිතනනං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ. තඤ්ඤා කතමා සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛි මොභො අකුසල්ලුලං, අයං චූච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා.

එහි විභවනප්‍රකරණයෙන් නාමරූපය, විභවනසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත. රූපයෙක් ඇති, එහි නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි, මේ නාමය යයි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනයා ගේ ඉපැදීමෙක් . . . කායායතනයා ගේ ඉපැදීමෙක් වේ ද, යළි අත්‍ය වූ ද චිත්තජ වූ චිත්තභෙදක වූ චිත්තසමුත්ථාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ රූපය යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ විභවනප්‍රකරණයෙන් නාමරූපය විභවනසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය යයි කියනු ලැබේ.

නාමරූපප්‍රකරණයෙන් ඡධායතනය නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡෂ්ඨායතනය යනු : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි, මේ නාමය යයි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : සතර මහාභූතයෝ ද, යම් රූපයකුත් නිසා මනෝවිභවන ධාතුව පවතී ද, මේ රූපය යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද, යන මේ නාමරූපය යයි කියනු ලැබේ.

එහි නාමරූපප්‍රකරණයෙන් ඡධායතනය, නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡෂ්ඨායතනය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනය . . . මනායතනය යි, මේ නාමරූපප්‍රකරණයෙන් ඡධායතනය නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡෂ්ඨායතනය යි කියනු ලැබේ.

එහි ඡෂ්ඨායතනප්‍රකරණයෙන් ඡෂ්ඨායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡෂ්ඨායතනප්‍රකරණයෙන් ඡෂ්ඨායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය යයි කියනු ලැබේ, . . . එයින් කියනු ලැබෙයි : " එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති " යි.

සම්ප්‍රයුක්තවතුණක යි.

383. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රකරණයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රකරණයෙන් ද අවිද්‍යාව වෙයි. සංස්කාරප්‍රකරණයෙන් විභවනය වෙයි, විභවනප්‍රකරණයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි. විභවනප්‍රකරණයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රකරණයෙන් ද විභවනය වෙයි. නාමප්‍රකරණයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රකරණයෙන් ද නාමය වෙයි. ඡෂ්ඨායතනප්‍රකරණයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රකරණයෙන් ද ඡෂ්ඨායතනය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රකරණයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රකරණයෙන් ද ස්පර්ශය වෙයි. වෙදනාප්‍රකරණයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රකරණයෙන් ද වෙදනාව වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රකරණයෙන් උපාදනය වෙයි, උපාදනප්‍රකරණයෙන් ද තෘෂ්ණාව වෙයි. උපාදනප්‍රකරණයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රකරණයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රකරණයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිභූතයන් සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවරෙ යත් : යම් නො දැන්මෙක් නො දැක්මෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඨ්ඨායත අකුඤ්චලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රකරණයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත් ' යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රකරණයෙන් සංස්කාරය යයි කියනු ලැබේ. එහි සංස්කාරප්‍රකරණයෙන් ද අවිද්‍යාව කවරෙ යත් ' යම් අඤ්ඤායෙක් අදර්ශනයෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඨ්ඨායත අකුඤ්චලයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රකරණයෙන් ද අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තත්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං චීතනං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූළචනී සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තත්ථ කතමෝ විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරේ : යා චේතනා සංඤ්චතනා චේතයිතනනං, අයං චූළචනී විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරේ.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වේදනාකඛිකේ සඤ්ඤාකඛිකේ සඛ්ඛාරකඛිකේ, ඉදං චූළචනී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං. තත්ථ කතමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං: යං චීතනං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝ විඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූළචනී නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං.

තත්ථ කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං : යං චීතනං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූළචනී නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං. තත්ථ කතමං ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමං : වේදනාකඛිකේ සඤ්ඤාකඛිකේ සඛ්ඛාරකඛිකේ, ඉදං චූළචනී ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමං.

තත්ථ කතමෝ ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵඤ්ඤා: යො ඵඤ්ඤා චූළචනා සමුච්චනා සමුච්චිතනනං, අයං චූළචනී ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵඤ්ඤා. තත්ථ කතමං ඵඤ්ඤාපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං : යං චීතනං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූළචනී ඵඤ්ඤාපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං.

තත්ථ කතමා ඵඤ්ඤාපච්චයා වේදනා: යං චේතයිකං සාතං චේතයිකං සුඛං චේතොසම්ඵඤ්ඤා සාතං සුඛං වේදයිතං චේතොසම්ඵඤ්ඤා සාතා සුඛා වේදනා, අයං චූළචනී ඵඤ්ඤාපච්චයා වේදනා. තත්ථ කතමෝ වේදනාපච්චයා'පි ඵඤ්ඤා: යො ඵඤ්ඤා චූළචනා සමුච්චනා සමුච්චිතනනං, අයං චූළචනී වේදනාපච්චයා'පි ඵඤ්ඤා.

තත්ථ කතමා වේදනාපච්චයා තණ්හා: යො රාගො සාරගො -පෙ- චීතනස්ස සාරගො, අයං චූළචනී වේදනාපච්චයා තණ්හා. තත්ථ කතමා තණ්හා පච්චයා'පි වේදනා: යං චේතයිකං සාතං චේතයිකං සුඛං චේතොසම්ඵඤ්ඤා සාතං සුඛං වේදයිතං චේතොසම්ඵඤ්ඤා සාතා සුඛා වේදනා, අයං චූළචනී තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා.

තත්ථ කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදනං : යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- තීජ්ජායතනං විපරිඤ්ඤාසො, ඉදං චූළචනී තණ්හාපච්චයා උපාදනං. තත්ථ කතමා උපාදනපච්චයා'පි තණ්හා, යො රාගො -පෙ- චීතනස්ස සාරගො, අයං චූළචනී උපාදනපච්චයා'පි තණ්හා.

තත්ථ කතමෝ උපාදනපච්චයා භවෝ: ධර්මො උපාදනං, වේදනාකඛිකේ සඤ්ඤාකඛිකේ සඛ්ඛාරකඛිකේ විඤ්ඤාණකඛිකේ, අයං චූළචනී උපාදනපච්චයා භවෝ.

තත්ථ කතමා භවපච්චයා ජාතී: යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජාතී සඤ්ජාතී තිබ්බතතී අභිතිබ්බතතී පාතුභාවෝ, අයං චූළචනී භවපච්චයා ජාතී.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභවය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානස යෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභවධාතූයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභවය යයි කියනු ලැබේ. එහි විභවප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය කවරෙ යත් ' යම් වෙතනාවක් සඳ්වෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ විභවප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි විභවප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය සංඥස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ විභවප්‍රත්‍යයෙන් නාම යයි කියනු ලැබේ, එහි නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ද විභවය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභවධාතූයෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විභවය යයි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානස යෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභවධාතූයෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය යයි කියනු ලැබේ. එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙහු දු නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය සංඥස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙහු දු නාම යයි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශාකාර යෙක් සංස්පර්ශාකාරයෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ යයි කියනු ලැබේ. එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙහු දු ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභවධාතූයෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙහු දු ඡේද්‍යායතනය යයි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ සාතයෙක් වෛතසික වූ සුඛයෙක් වෙතොසම්ඵස්සප සාත-සුඛ-වෙදයිතයෙක් වෙතොසම්ඵස්සප සාත-සුඛ-වෙදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා යයි කියනු ලැබේ. එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙහු දු ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශාකාරයෙක් සංස්පර්ශා කාරයෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ වෙදනා ප්‍රත්‍යයෙහු දු ස්පර්ශ යයි කියනු ලැබේ.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව කවරෙ යත් : යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් . . . විත්තයා ගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණා යි කියනු ලැබේ. එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙහු දු වෙදනාව කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ සාතයෙක් වෛතසික වූ සුඛයෙක් වෙතොසම්ඵස්සප සාත-සුඛ-වෙදයිතයෙක් වෙතොසම්ඵස්සප සාත-සුඛ-වෙදනායෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් ද වෙදනා යි කියනු ලැබේ.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදනය කවරෙ යත් : යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් . . . නීර්ථායතනයෙක් විපරීතග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදන යයි කියනු ලැබේ. එහි උපාදනප්‍රත්‍යයෙහු දු තෘෂ්ණාව කවරෙ යත් : යම් රාගයෙක් . . . විත්තයා ගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ උපාදනප්‍රත්‍යයෙහු දු තෘෂ්ණා යි කියනු ලැබේ.

එහි උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : උපාදනය තබා වෙදනාස්කන්ධ ය සංඥස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විභවස්කන්ධ යි, මේ උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් භවය යි කියනු ලැබේ.

එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය කවරෙ යත් : ඒ ඒ ධර්මයන් ගේ යම් ජාතියෙක් සංජාතියෙක් නිර්වෘතියෙක් අභිනිර්වෘතියෙක් ප්‍රාදුර්භාවයෙක් වේ ද, මේ භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය යයි කියනු ලැබේ.

තත් කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං : අතී ජර අතී මරණං. තත් කතමා ජර : යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජර ජීරණතා; ආයුනො සංඝාතී, අයං චූච්චතී ජර. තත් කතමං මරණං : යො තෙසං තෙසං ධම්මානං ඛයො චයො භෙදො පරිභෙදො අතීච්චතා; අනතරධානං, ඉදං චූච්චතී මරණං. ඉතී අයඤ්ච ජර ඉදඤ්ච මරණං, ඉදං චූච්චතී ජාතිපච්චයා ජරමරණං.

ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛක්ඛස්ස සමුදයො භොතීති ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛක්ඛස්ස සඞ්ඛතී භොතී, සමාගමො භොතී, සමොධානං භොතී, පානුභාවො භොතී, තෙන චූච්චතී “ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛක්ඛස්ස සමුදයො භොතී”ති.

384. තසමිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරේ සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරේ, විඤ්ඤාපච්චයා නාමිං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ඵසො; ඵස්සපච්චයා'පි නාමිං, ඵස්සපච්චයා වේදනා; වේදනාපච්චයා'පි ඵසො, වේදනාපච්චයා තණ්හා; තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛක්ඛස්ස සමුදයො භොතී.

තත් කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඞ්ඛි මොභො අකුසලමුලං, අයං චූච්චතී අවිජ්ජා.

තත් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරේ : යා චේතනා සඤ්ඤානනා චේතසිතනනං, අයං චූච්චතී අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරේ : තත් කතමා සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඞ්ඛි මොභො අකුසලමුලං, අයං චූච්චතී සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා.

තත් කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යා චීතනං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනො විඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චතී සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තත් කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරේ, යා චේතනා සඤ්ඤානනා චේතසිතනනං, අයං චූච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරේ.

තත් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමිං : වේදනාකඛකේ; සඤ්ඤාකඛකේ; සඞ්ඛාරකඛකේ, ඉදං චූච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමිං. තත් කතමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං : යං චීතනං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චතී නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං.

නාමපච්චයා ඵසොතී : තත් කතමං නාමිං : ධූපෙතො ඵස්සං වේදනාකඛකේ; සඤ්ඤාකඛකේ; සඞ්ඛාරකඛකේ; විඤ්ඤාණකඛකේ, ඉදං චූච්චතී නාමිං. තත් කතමො නාම පච්චයා ඵසො : යො ඵසො; පුසනා; සමුපුසනා; සමුපුසිතනනං, අයං චූච්චතී නාමපච්චයා ඵසො. තත් කතමං ඵස්සපච්චයා'පි නාමිං : වේදනාකඛකේ; සඤ්ඤාකඛකේ; සඞ්ඛාරකඛකේ; විඤ්ඤාණකඛකේ, ඉදං චූච්චතී ඵස්සපච්චයා'පි නාමිං -පෙ- තෙන චූච්චතී “ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛක්ඛස්ස සමුදයො භොතී”ති.

එහි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ කවරෙ යත් : ජරායෙක් ඇත, මරණයෙක් ඇති. එහි ජරා කවර යත් : ඒ ඒ ධර්මයන් ගේ යම් ජරාවක් දිරන බවෙක් ආශ්‍රිතයා ගේ පිරිහීමෙක් වේ ද, මේ ජරා යි කියනු ලැබේ. එහි මරණ කවරෙ යත් : ඒ ඒ ධර්මයන් ගේ යම් ක්ෂය වීමෙක් වාය වීමෙක් හෙදයෙක් පරිහෙදයෙක් අනිත්‍යතායෙක් අන්තර්ධානයෙක් වේ ද, මේ මරණ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද, මේ මරණය ද යන මේ ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ යි කියනු ලැබේ.

“ එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛන්තන්ධස්ස සමුදයො භොති ” යනු : මෙසේ මේ සියලු දුඃඛසමුහයා ගේ එක්වීම වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමවධානය වෙයි, ප්‍රාදුර්භාවය වේ. එයින් කියනු ලැබෙයි : “ එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛන්තන්ධස්ස සමුදයො භොති ” යි.

384. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි, විඤ්ජන ප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤ්ජන වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනා ප්‍රත්‍යයෙන් ද ස්පර්ශය වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් ද වෙදනාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදනය වෙයි, උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් ද තෘෂ්ණාව වෙයි, උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් නො දන්නෙක් නො දැක්මක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහ සඛිංඛාත අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ. එහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව කවර යත් : යම් නො දන්නෙක් නො දැක්මක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඛිංඛාත අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ජනාධාතූයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන යි කියනු ලැබේ. එහි විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ජකන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාම යයි කියනු ලැබේ. එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤ්ජන කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ජනාධාතූයෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤ්ජන යි කියනු ලැබේ.

නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය යනු : එහි නාම කවරෙ යත් : ස්පර්ශය තබා වෙදනා ස්කන්ධ ය සංඤ්ජකන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤ්ජනස්කන්ධ යි, මේ නාම යයි කියනු ලැබේ. එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ යයි කියනු ලැබේ. එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ද නාම කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ජකන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤ්ජනස්කන්ධ යි, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ද නාම යයි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් “ එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛන්තන්ධස්ස සමුදයො භොති ” යි කියනු ලැබේ.

385. තසම් සමගෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූප-පච්චයා ඡධ්ඨායනනං, ඡධ්ඨායනනපච්චයා'පි නාමරූපං, ඡධ්ඨායනන-පච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා'පි ඡධ්ඨායනනං, එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා'පි එසෙසා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදාන-පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවිමෙතස්ස කෙවලස්ස දුකකකකිස්ස සමුදයො භොති.

තථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

තථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා වේතනා සඤ්ඤෙතනා වෙතසිතතනං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ. තථ කතමා සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා :

තථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මහො මානසං -පෙ- තජ්ජා මහොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තථ කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරේ : යා වේතනා සඤ්ඤෙතනා වෙතසිතතනං, අයං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරේ.

තථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං : අජචී නාමං, අජචී රූපං. තථ කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං. තථ කතමං රූපං : චකකායතනස්ස උපචයො -පෙ- කායායතනස්ස උපචයො යං වා පනඤ්ඤමපි අජචී රූපං චිතතජං චිතතභෙතුකං චිතතසමුට්ඨානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදංව රූපං, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං. නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණනති, අජචී නාමං, අජචී රූපං, තථ කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං, තථ කතමං රූපං : යං රූපං නිස්සාය මහොවිඤ්ඤාණධාතු චිතතති, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං : තථ කතමං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං : යං විතතං මහො මානසං -පෙ- තජ්ජා මහොවිඤ්ඤාණධාතු ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං.

නාමරූපපච්චයා ඡධ්ඨායනනනති, අජචී නාමං අජචී රූපං, තථ කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං. තථ කතමං රූපං : යං රූපං නිස්සාය මහොවිඤ්ඤාණධාතු චිතතති, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං. තථ කතමං නාමරූපපච්චයා ඡධ්ඨායනනං : යං විතතං මහො මානසං -පෙ- තජ්ජා මහොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා ඡධ්ඨායනනං. තථ කතමං ඡධ්ඨායනනපච්චයා'පි නාමරූපං : අජචී නාමං, අජචී රූපං. තථ කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං. තථ කතමං රූපං : චකකායතනස්ස උපචයො -පෙ- කායායතනස්ස උපචයො, යං වා පනඤ්ඤමපි අජචී රූපං චිතතජං චිතතභෙතුකං චිතතසමුට්ඨානං, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති ඡධ්ඨායනනපච්චයා'පි නාමරූපං.

385. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤනය වෙයි, විඤනප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි, විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤනය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමරූපය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ද වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් ද වෙදනාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදනය වෙයි, උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් ද තෘෂ්ණාව වෙයි, උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුඛාධිභූතේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් නො දැන්මෙක් නො දැක්මෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඬධ්‍යාත අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ. එහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යා කවර යත් : යම් නො දැන්මෙක් නො දැක්මෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඬධ්‍යාත අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤනය කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤනධාතුයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤන යි කියනු ලැබේ. එහි විඤනප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ විඤන ප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය, සංඤ්ජකන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ 'නාම' යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනායාගේ ඉපැද්මෙක් . . . කායායතනායාගේ ඉපැද්මෙක් වේ ද, යළි අන්‍ය වූ ද චිත්තප වූ චිත්තභෙතක වූ චිත්තසමුත්පාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ විඤනප්‍රත්‍යයෙන් 'නාමරූප' යි කියනු ලැබේ. නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤන යනු : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය, සංඤ්ජකන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ නාම යයි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත් : යම් රූපයක් නිසා මනෝවිඤනධාතුව පවතී ද මේ රූප යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ නාමරූප යි කියනු ලැබේ. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤනය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤනධාතුයෙක් වේ ද, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤන යි කියනු ලැබේ.

නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන යනු : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ජකන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ නාම යයි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත් : යම් රූපයක් නිසා මනෝවිඤනධාතුව පවතී ද, මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ 'නාම රූප' යි කියනු ලැබේ. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤනධාතුයෙක් වේ ද, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන යි කියනු ලැබේ. එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමරූපය කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය, සංඤ්ජකන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ 'නාම' යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනායාගේ ඉපැද්මෙක් . . . කායායතනායාගේ ඉපැද්මෙක් වේ ද, යළි අන්‍ය වූ ද චිත්තප වූ චිත්තභෙතක වූ චිත්තසමුත්පාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමරූප යයි කියනු ලැබේ.

තඤ්ඤා කතමො ජර්ඛායතනපච්චයා එසොංඃ යො එසොං චූසනා සමුච්චනා සමුච්චිතතනං, අයං වුච්චති ජර්ඛායතනපච්චයා එසොංඃ තඤ්ඤා කතමං එසංපච්චයා'පි ජර්ඛායතනං : යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තඤ්ඤා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති එසංපච්චයා'පි ජර්ඛායතනං -පෙ- තෙන වුච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො භොති'ති.

386. තසමිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං, ජර්ඛායතනපච්චයා'පි නාමරූපං, ජර්ඛායතනපච්චයා එසොං එසංපච්චයා'පි ජර්ඛායතනං,¹ එසංපච්චයා වෙදනා වෙදනා-පච්චයා'පි එසොං, වෙදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො භොති.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජා ලබ්ඪි මොභො අකුසලමුලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

තඤ්ඤා කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා වෙතනා සංවෙතනා වෙතසිතතනං² අයං වුච්චති අවිජ්ජා පච්චයා සඛ්ඛාරේ. තඤ්ඤා කතමා සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්ඪි මොභො අකුසලමුලං, අයං වුච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා.

තඤ්ඤා කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තඤ්ඤා මනොවිඤ්ඤාණධාතු-ඉදං වුච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, තඤ්ඤා කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරේ : යා වෙතනා සඤ්ඤෙතනා වෙතසිතතනං,² අයං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරේ.

තඤ්ඤා කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං : අප්චි නාමං, අප්චි රූපං, තඤ්ඤා කතමා නාමං : වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං වුච්චති නාමං. තඤ්ඤා කතමං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපචයො -පෙ- කායායතනස්ස උපචයො, යං වා පනඤ්ඤාමපි අප්චි රූපං චිතතජං චිතතභෙතුකං චිතතසමුට්ඨානං, ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ඤා නාමං ඉදං ච රූපං, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං. නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණනති : අප්චි නාමං, අප්චි රූපං. තඤ්ඤා කතමං නාමං : වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං වුච්චති නාමං. තඤ්ඤා කතමං රූපං : යං රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු චතතති, ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ඤා නාමං ඉදඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුච්චති නාමරූපං. තඤ්ඤා කතමං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං : යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තඤ්ඤා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං.

1. සලායතනං - සීඉ. සා
2. සඤ්ඤෙතසිතතනං - සා, මජ්ඣ.

එහි ඡේදයනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශාකාර යෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේදයනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ යි කියනු ලැබේ. එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡේදයනනාය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනොවිඤ්ඤන ධාතූයෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡේදයනනා යයි කියනු ලැබේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛන්ධන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

386. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤනය වෙයි, විඤ්ඤනප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි, විඤ්ඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤ්ඤනය වෙයි. නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් ඡධායනනය වෙයි, ඡේදයනනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමරූප වෙයි. ඡේදයනන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡේදයනනය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ද ස්පර්ශය වෙයි. වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් ද වෙදනාව වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදනය වෙයි, උපාදන ප්‍රත්‍යයෙන් ද තෘෂ්ණාව වෙයි. උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි, මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශීහුගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් අඤ්ඤනයෙක් අදර්ශනයෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහ සඛ්ඛායාක අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ ' අවිද්‍යා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත් යම් චෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ. එහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් අඤ්ඤනයෙක් අදර්ශනයෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඛ්ඛායාක අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙහි අවිද්‍යා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤනය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනොවිඤ්ඤනධාතූයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤන යයි කියනු ලැබේ. එහි විඤ්ඤනප්‍රත්‍යයෙහි සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් චෙතනා වක් සඤ්චෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' විඤ්ඤනප්‍රත්‍යයෙහි සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ජකන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ ' නාම ' යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායනනායාගේ ඉපැද්මෙක් . . . කායායනනායාගේ ඉපැද්මෙක් වේ ද, යළි අන්‍ය වූ ද විත්තජ වූ විත්තභෙතුක වූ විත්තසමුත්පාන වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, මේ ' රූප ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ ' විඤ්ඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප ' යි කියනු ලැබේ. නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙහි විඤ්ඤන යනු : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති, එහි නාම කවරෙයත් : වෙදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ජකන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ ' නාම ' යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත් : යම් රූපයක් නිසා මනොවිඤ්ඤනධාතූව පවතී ද, මේ ' රූප ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ ' නාමරූප ' යි කියනු ලැබේ. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙහි විඤ්ඤනය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනොවිඤ්ඤනධාතූයෙක් වේ ද, මේ ' නාමරූපප්‍රත්‍යයෙහි විඤ්ඤන ' යි කියනු ලැබේ.

නාමරූපපච්චයා සලායතනනනි: අපී නාමං අපී රූපං. තත් කතමං නාමං: වේදනාකකිකේ සඤ්ඤාකකිකේ සඛ්ඛාරකකිකේ, ඉදං චූච්චති නාමං. තත් කතමං රූපං: චතතාරේ ච මහාභුතා, යඤ්ච රූපං නිසාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු චතතනී, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං. තත් කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං: චකඛායතනං සොතායතනං ඡානායතනං ජ්වහායතනං කායායතනං මනායතනං, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා සලායතනං. තත් කතමං ඡර්ඛායතනපච්චයා'පි නාමරූපං: අපී නාමං, අපී රූපං. තත් කතමං නාමං: වේදනාකකිකේ සඤ්ඤාකකිකේ සඛ්ඛාරකකිකේ, ඉදං චූච්චති නාමං. තත් කතමං රූපං: චකඛායතනසං උපචයො -පෙ- කායායතනසං උපචයො යං වා පනඤ්ඤමපි අපී රූපං විතතජං විතතභෙතුකං විතතසමුච්චානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති ඡර්ඛායතනපච්චයා'පි නාමරූපං.

තත් කතමො ඡර්ඛායතනපච්චයා ඵසො: යො ඵසො චුසනා සමචුසනා සමචුසිතතනං, අයං චූච්චති ඡර්ඛායතනපච්චයා ඵසො. තත් කතමං ඵසපච්චයා'පි ඡර්ඛායතනං: යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති ඵසපච්චයා'පි ඡර්ඛායතනං.

තත් කතමා ඵසපච්චයා වේදනා: යං වේතසිකං සානං වේතසිකං සුඛං වේතොසමඵසාජං සානං සුඛං වේදසිතං වේතො සමඵසාජා සානා සුඛා වේදනා, අයං චූච්චති ඵසපච්චයා වේදනා -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමෙතසං කෙචලසං දුකකකකිසං සමුදයො භොති'ති.

අඤ්ඤමඤ්ඤචතුකකං.

387. කතමේ ධම්මා අකුසලා: යසම් සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං භොති සොමනසංසභගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං සසඛ්ඛාරේන -පෙ- සොමනසංසභගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං -පෙ- සොමනසංසභගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං සසඛ්ඛාරේන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරඛත තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡර්ඛායතනං, ඡර්ඛායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හපච්චයා අභිමොකෙඛා,¹ අභිමොකකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතසං කෙචලසං දුකකකකිසං සමුදයො භොති.

388. තත් කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදසනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛි මොභො අකුසලමුලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

තත් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ: යා වේතනා සඤ්චිතනා වේතසිතතනං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ -පෙ-

නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතා යනු : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ 'නාම' යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත් : සතර මහාභූතයෝ ද යම් රූපයකුත් නිසා මනෝවිඤ්ඤානාදිවිච්චි ද (එදැයි) මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ 'නාමරූප' යි කියනු ලැබේ. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතා කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතන ය ශ්‍රොත්‍රායතන ය ස්‍රාණායතන ය ජීව්වායතන ය කායායතන ය මනායතන යි. මේ 'නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතා' යි කියනු ලැබේ. එහි ඡේද්‍යතාප්‍රත්‍යයෙහි නාමරූපය කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාම කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ "නාම" යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනයාගේ ඉපැදීමෙක් . . . කායායතනයාගේ ඉපැදීමෙක් වේ ද, යළි අන්‍ය වූ ද විත්තර වූ විත්තභෙදක වූ විත්තසමුක්ඛාද වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ 'ඡේද්‍යතාප්‍රත්‍යයෙහි නාමරූප' යි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේද්‍යතාප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් පහසෙක් පහස්නා අයුරෙක් මොනොවට පහස්නා අයුරෙක් මොනොවට පහස්නා ලද බවෙක් වේ ද, මේ 'ඡේද්‍යතාප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය' යි කියනු ලැබේ. එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙහි ඡේද්‍යතා කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤානාදියෙක් වේ ද, මේ 'ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙහි ඡේද්‍යතා' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ සාතයෙක් වෛතසික වූ සුඛයෙක් වෛතසාසම්ඵස්සප වූ සාතසුඛවේදයිතයෙක් වෛතසාසම්ඵස්සප වූ සාතසුඛ වේදනාවක් වේ ද, මේ 'ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එව මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

අන්‍යෝන්‍යවකුෂ්ක යි.

387. අකුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක සොම්නස් සහගත වූ දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුශලචිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, . . . සොම්නස් සහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත වූ . . . රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳුබැ සොම්නස් සහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත වූ (අකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, එයමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතාය වෙයි, ඡේද්‍යතාප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

388. එහි අවිද්‍යා කවරෙ යත් : යම් අඤ්ඤායෙක් අදර්ශනයෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහ සඛිධ්‍යාත අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ 'අවිද්‍යා' යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ 'අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ. . . .

තත් කතමො තණ්හාපච්චයා අභිමොකෙඛා: යො විතතස්ස අභිමොකෙඛා¹ අභිමුච්චනා තදභිමුත්තතා, අයං චූච්චති තණ්හාපච්චයා අභිමොකෙඛා.

තත් කතමො අභිමොකභවච්චයා භවො: ඵපෙතා අභිමොකං වෙදනාකඛකො සඤ්ඤාකඛකො සඛ්ඛාරකඛකො විඤ්ඤාණකඛකො, අයං චූච්චති අභිමොකභවච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකඛස්ස සමුදයො භොතීති.

389. කතමො² ධම්මො අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං භොති උපෙකඛාසභගනං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරඛ්ඛ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵස්ස පච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකඛස්ස සමුදයො භොතීති.

390. තත් කතමො අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිතී මොභො අකුසලමුලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා, -පෙ- තත් කතමො ඵස්සපච්චයා වෙදනා: යං වෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙනො සඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං වෙනො සඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා, අයං චූච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා -පෙ- තෙන චූච්චති ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකඛස්ස සමුදයො භොතීති.

391. කතමො ධම්මො අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං භොති උපෙකඛාසභගනං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකඛාසභගනං දිට්ඨිගතවිපයුත්තං -පෙ- උපෙකඛාසභගනං දිට්ඨිගතවිපයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරඛ්ඛ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකභවච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකඛස්ස සමුදයො භොතීති

තත් කතමො අවිජ්ජා: -පෙ- තෙන චූච්චති ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකඛස්ස සමුදයො භොතීති.

392. කතමො ධම්මො අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං භොති දෙමනස්සසභගනං පටිඝසම්පයුත්තං -පෙ- දෙමනස්ස-සභගනං පටිඝසම්පයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරඛ්ඛ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනා පච්චයා පටිඝං, පටිඝපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකභවච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙව-ලස්ස දුක්ඛකඛකඛස්ස සමුදයො භොතීති.

1. අභිමොකො - සිපාචී.
2. තත් කතමො - සිපාචී.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් අධිමොක්ෂ යෙක් (අරමුණෙහි නිශ්චයෙක්) අධිමොක්ෂාකාරයෙක් එහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ ' තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : අධිමොක්ෂය තබා වෙදනාස්කන්ධය සංඤ්ජකන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ජකන්ධය යි. මේ අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් ' භව ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

389. අකුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ උපෙක්ෂා සහගත වූ දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුසල්සිත උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

390. එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් අඤ්ජනෙයක් අදර්ශනෙයක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොභ සධ්ධාත අකුශලමුලයෙක් වේ ද, මේ ' අවිද්‍යා ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවර යත් : වෛතසික වූ නොම සාත වූ අසාත නොවූ විත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදයිතයෙක් විත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් උපෙක්ෂාවෙදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

391. අකුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක උපෙක්ෂා සහගත වූ දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුශලවිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද . . . උපෙක්ෂා සහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත වූ . . . රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ උපෙක්ෂා සහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත වූ (අකුශලවිත්තය) සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

392. අකුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක දෙමනස් සහගියා වූ ප්‍රතිසසම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුසල්සිත උපදනේ වේ ද, . . . රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ දෙමනස් සහගියා වූ ප්‍රතිසසම්ප්‍රයුක්ත වූ (අකුසල්සිත) සංස්කාර සහිත ව (උපදනේ වේ ද,) එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රතිසස වෙයි, ප්‍රතිසප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

තත්ත කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදංසනං -පෙ- අවිජ්ජා ලබති මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා -පෙ-

තත්ත කතමා එසසපච්චයා වෙදනා: යං වෙනසිකං අසාතං වෙනසිකං දුක්ඛං වෙනොසලඵසසජං අසාතං දුක්ඛං වෙදසිතං වෙනොසලඵසසජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, අයං චූච්චති එසසපච්චයා වෙදනා.

තත්ත කතමං වෙදනාපච්චයා පටිඝං: යො චිත්තස්ස ආභාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරෙධො කොපො පකොපො සලපකොපො දොසො පදොසො සලපදොසො චිත්තස්ස ව්‍යාපතති මනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතතං දොසො දුස්සනා දුස්සිතතං ව්‍යාපතති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතතං විරෙධො පටිවිරෙධො චණ්ඩිකං අසුසුරෙපො අනතතමනතා චිත්තස්ස, ඉදං චූච්චති වෙදනාපච්චයා පටිඝං.

තත්ත කතමො පටිඝපච්චයා අභිමොකො: යො චිත්තස්ස අභිමොකො අභිමුච්චනා තදභිමුච්චනතා, අයං චූච්චති පටිඝපච්චයා අභිමොකො.

තත්ත කතමො අභිමොකපච්චයා භවො: ධපෙකා අභිමොකං වෙදනාකකො සඤ්ඤාකකො සඛ්ඛාරකකො විඤ්ඤාණකකො, අයං චූච්චති අභිමොකපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති එවමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිස්ස සමුදයො හොතිති.

393. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උපපන්නං හොති උපෙකාසභගතං විචිකිච්ජාසලපසුත්තං රූපාරමණං වා -පෙ- ධම්මාරමණං වා යං යං වා පනාරමත තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡව්ඛායතනං, ඡව්ඛායතනපච්චයා එසස්සා, එසසපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා විචිකිච්ජා, විචිකිච්ජාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිස්ස සමුදයො හොති.

තත්ත කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදංසනං -පෙ- අවිජ්ජාලබති මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා-පෙ-

තත්ත කතමා එසසපච්චයා වෙදනා: යං වෙනසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙනොසලඵසසජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං වෙනොසලඵසසජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං චූච්චති එසසපච්චයා වෙදනා.

තත්ත කතමා වෙදනාපච්චයා විචිකිච්ජා: යා කඛ්ඛා කඛ්ඛායනා කඛ්ඛාසිතතනං විමති විචිකිච්ජා දොලකං දොධාපථො සංසයො අනෙකංසභාභො ආසප්පනා පරිසප්පනා අපරියොගාභනා ඵච්චිතතනං චිත්තස්ස මනොවිලොඛො, අයං චූච්චති වෙදනාපච්චයා විචිකිච්ජා.

තත්ත කතමො විචිකිච්ජාපච්චයා භවො: ධපෙකා විචිකිච්ජං වෙදනාකකො සඤ්ඤාකකො සඛ්ඛාරකකො විඤ්ඤාණකකො, අයං චූච්චති විචිකිච්ජාපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති එවමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිස්ස සමුදයො හොතිති.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් අඤ්ඤායෙකු අදර්ශනයෙකු . . . අවිද්‍යාපරිසරයෙකු මොහ සංවිධාන අනුකූලවලයෙකු වේ ද, මේ ' අවිද්‍යා ' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවර යත් : යම් වෛතසික වූ අසානයෙකු වෛතසික වූ දු:ඛයෙකු වින්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාන වූ දු:ඛ වූ වෙදයිතයෙකු වින්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාන වූ දු:ඛ වූ වෙදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රතිස කවර යත් : වින්තයාගේ යම් ආසානයෙකු බලවත් ආසානයෙකු ප්‍රතිසයෙකු ප්‍රතිවිරෝධයෙකු කොපයෙකු ප්‍රකොපයෙකු සම්ප්‍රකොපයෙකු ද්වේෂයෙකු ප්‍රද්වේෂයෙකු සම්ප්‍රද්වේෂයෙකු වින්තයාගේ විපන්ත බවෙකු වින්තප්‍රදේශයෙකු ක්‍රෝධයෙකු ක්‍රෝධාකාරයෙකු කිපුණු බවෙකු ද්වේෂයෙකු ද්වේෂාකාරයෙකු ද්විෂ්ට බවෙකු විපරිත බවෙකු විපරිතාකාරයෙකු විරෝධයෙකු ප්‍රතිවිරෝධයෙකු සැඟ බවෙකු නො පිරිසුන් වචන ඇති බවෙකු වින්තයාගේ නො සතුටු බවෙකු වේ ද, මේ ' වෙදනා ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රතිස ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ප්‍රතිසප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ කවර යත් : වින්තයාගේ යම් අධිමොක්ෂයෙකු අධිමොක්ෂාකාරයෙකු අරමුණෙහි අධිමුක්ත බවෙකු වේ ද, මේ ' ප්‍රතිසප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවර යත් : අධිමොක්ෂය තබා වෙදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ඤාස්කන්ධය යි. මේ ' අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

393. අනුකූලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳුම උපෙක්ෂා සහගත වූ විචිකිත්සා සම්ප්‍රසුක්ත වූ අනුකූලවිත්තය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනා ප්‍රත්‍යයෙන් විචිකිත්සාව වෙයි, විචිකිත්සාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතීප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් අඤ්ඤායෙකු අදර්ශනයෙකු . . . අවිද්‍යාපරිසරයෙකු මොහ සංවිධාන අනුකූලවලයෙකු වේ ද, මේ ' අවිද්‍යා ' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවර යත් : වෛතසික වූ නො ම සාන වූ අසාන නො වූ සිත්පහසින් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදයිතයෙකු සිත්පහසින් උපන් නො දුක් නො සුව වෙදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් විචිකිත්සා කවර යත් : යම් සැකයෙකු සැක කරන අයුරෙකු සැක කළ බවෙකු විමතිසෙකු විචිකිත්සායෙකු ද්වේළ්භකයෙකු ද්විධාපථයෙකු සංශයෙකු අනෙකාන්තග්‍රාහයෙකු (අරමුණෙන්) බැහැර යැමෙකු (අරමුණ) අවට හැසිරීමෙකු (අරමුණට) නො බැසගැන්මෙකු වින්තයාගේ තද බවෙකු මනෝවිලෙඛයෙකු වේ ද, මේ ' වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් විචිකිත්සා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි විචිකිත්සාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවර යත් : විචිකිත්සාව තබා වෙදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ඤාස්කන්ධය යි. මේ ' විචිකිත්සාප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

394. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යසම් සමයෙ අකුසලං විතතං උපපන්නං භොති උපෙක්ඛාසභගතං උඤ්චවසම්පසුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තසම් සමයෙ අවිජ්ජා-පච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමිං, නාමපච්චයා ඡව්ඛාසතනං, ඡව්ඛාසතනපච්චයා එසෙසා, එසසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා උඤ්චවං, උඤ්චවපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරමරණං, එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොතී.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමුලං අයං වුච්චති අවිජ්ජා -පෙ-

තඤ්ඤා කතමා එසසපච්චයා වේදනා: යං වේතසිකං නෙවසාතං නාසාතං වේතොසල්ඤ්ජං අදුක්ඛමසුඛං වේදසිතං වේතොසල්ඤ්ජං අදුක්ඛමසුඛං වේදනා, අයං වුච්චති එසසපච්චයා වේදනා.

තඤ්ඤා කතමා වේදනාපච්චයා උඤ්චවං: යං විතතස්ස උඤ්චවං අවුපසමො වේතසො විකෙඛපො භනතතතං විතතස්ස, ඉදං වුච්චති වේදනාපච්චයා උඤ්චවං.

තඤ්ඤා කතමො උඤ්චවපච්චයා අභිමොකෙඛා: යො විතතස්ස අභිමොකෙඛා අභිමුච්චනා තදභිමුත්තනා, අයං වුච්චති උඤ්චවපච්චයා අභිමොකෙඛා.

තඤ්ඤා කතමො අභිමොකපච්චයා භවො: ධපෙඤා අභිමොකං වේදනාකඤ්ඤා සඤ්ඤාකඤ්ඤා සඛ්ඛාරකඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඤ්ඤා, අයං වුච්චති අභිමොකපච්චයා භවො -පෙ- තෙන වුච්චති එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොතීති.

අකුසල නිදේදසො.

395. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යසම් සමයෙ කාමාවච්චරං කුසලං විතතං උපපන්නං භොති සොමනස්සභගතං ඤ්ඤාණසම්පසුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තසම් සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ-පච්චයා නාමිං, නාමපච්චයා ඡව්ඛාසතනං, ඡව්ඛාසතනපච්චයා එසෙසා, එසසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරමරණං, එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොතී.

396. තඤ්ඤා කතමො කුසලමුලා: අලොභො අදොසො අමොභො.

තඤ්ඤා කතමො අලොභො: යො අලොභො අලුඛනා අලුඛනිත්තතං අසාරණො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිත්තතං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමුලං, අයං වුච්චති අලොභො.

394. අකුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපෙක්ෂා සහගත වූ ඖද්ධත්‍ය සම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුසල්සිතෙක් උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනාය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ඖද්ධත්‍ය වෙයි, ඖද්ධත්‍යප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් අඤ්ජනායෙක් අදර්ශනායෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහ සඨධ්‍යාත අකුශලවු මූලයෙක් වේ ද මේ ' අවිද්‍යා ' යි කියනු ලැබේ.

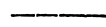
එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවර යත් : වෛතසික වූ නො ම සාත වූ අසාත නො වූ වෛතොසම්ඵස්සයෙන් උපන් අදුක්ඛමසුඛ වූ යම් වේදයිතයෙක් වෛතොසම්ඵස්ස යෙන් උපන් අදුක්ඛමසුඛ වූ වේදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ඖද්ධත්‍ය කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් ඖද්ධත්‍යයෙක් අව්‍යුපශමයෙක් චිත්තයාගේ හ්‍රාන්ත ඛවෙක් වේ ද, මේ ' වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ඖද්ධත්‍ය ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ඖද්ධත්‍යප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය කවර යත් : චිත්තයාගේ යම් අධිමොක්ෂ යෙක් අධිමොක්ෂාකාරයෙක් එහි අධිමුක්ත ඛවෙක් වේ ද, මේ ' ඖද්ධත්‍යප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : අධිමොක්ෂය තබා වේදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ජකන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤ්ජකන්ධ යි. මේ ' අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් ' භව ' යි කියනු ලැබේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

අකුශලනිර්දේශ යි.

395. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ සොම්නස් සහගත වූ ඤානසම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචර-වූ කුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනාය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ දුඃඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

396. එහි කුශලමූලයෝ කවරහ යත් : අලොභ ය, අද්වේෂ ය, අමොහ යි.

එහි අලොභය කවරෙ යත් : යම් අලොභයෙක් අලොභාකාරයෙක් අලුබ්ධ ඛවෙක් නො ඇලීමෙක් නො ඇලෙන අයුරෙක් නො ඇලුණු ඛවෙක් අනභිධ්‍යාවක් අලොභ සඨධ්‍යාත කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ ' අලොභ ' යි කියනු ලැබේ.

තත්ත කතමො අද්දෙසො: යො අද්දෙසො අදුස්සනා අදුස්සිතතනං අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ජො අද්දෙසො කුසලමුලං, අයං චූච්චති අද්දෙසො.

තත්ත කතමො අමොහො: යො පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මච්චයො සම්මද්දංඝී, අයං චූච්චති අමොහො, ඉමෙ චූච්චනති කුසලමුලො.

තත්ත කතමො කුසලමුලපච්චයො සංඛාරො: යො චේතනා සංකේචනනා චේතසිතතනං, අයං චූච්චති කුසලමුලපච්චයො සංඛාරො.

තත්ත කතමං සංඛාරපච්චයො විඤ්ඤාණං -පෙ- විඤ්ඤාණපච්චයො නාමං -පෙ- නාමපච්චයො ඡ්ඨාංයනනං -පෙ- ඡ්ඨාංයනනපච්චයො ඵසෙසා -පෙ- ඵසාපච්චයො වේදනා -පෙ-

තත්ත කතමො වේදනා පච්චයො පසාදො: යො සඤ්ඤා සද්දභනා ඕකපනා අභිපසසාදො, අයං චූච්චති වේදනාපච්චයො පසාදො.

තත්ත කතමො පසාදපච්චයො අභිමොකේනා: යො චිත්තස්ස අභිමොකේනා අභිමුච්චනා තදභිමුත්තනා, අයං චූච්චති පසාදපච්චයො අභිමොකේනා.

තත්ත කතමො අභිමොකපච්චයො භවො: ධජෙඤා අභිමොකං වේදනාකකේනො සඤ්ඤාකකේනො සංඛාරකකේනො විඤ්ඤාණකකේනො, අයං චූච්චති අභිමොකපච්චයො භවො -පෙ- තෙන චූච්චති ඵචමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛකකඤ්ඤස්ස සමුදයො භොතිති

397. තතමෙ ධම්මො කුසලො: යස්මිං සමයෙ කාමාවච්චරං කුසලං චිත්තං උපපනනං භොති සොමනස්සසභගතං ඤ්ඤාණසම්පයුත්තං සසංඛාරෙත -පෙ- සොමනස්සසභගතං ඤ්ඤාණවිපසයුත්තං -පෙ- සොමනස්සසභගතං ඤ්ඤාණවිපසයුත්තං සසංඛාරෙත රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගඤ්ඤාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොඨ්ඨිබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරඛත තස්මිං සමයෙ කුසලමුලපච්චයො සංඛාරො, සංඛාරපච්චයො විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයො නාමං, නාම පච්චයො ඡ්ඨාංයනනං, ඡ්ඨාංයනනපච්චයො ඵසෙසා, ඵසාපච්චයො වේදනා, වේදනාපච්චයො පසාදො, පසාදපච්චයො අභිමොකේනා අභි මොකපච්චයො භවො, භවපච්චයො ජාතී, ජාතීපච්චයො ජර්මරණං. ඵචමෙතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛකකඤ්ඤස්ස සමුදයො භොති.

තත්ත කතමෙ කුසලමුලො: අලොභො අද්දෙසො.

තත්ත කතමො අලොභො: යො අලොභො අලුඛනනා අලුඛිතතනං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතතනං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමුලං, අයං චූච්චති අලොභො.

තත්ත කතමො අද්දෙසො යො අද්දෙසො අදුස්සනා අදුස්සිතතනං අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ජො අද්දෙසො කුසලමුලං, අයං චූච්චති අද්දෙසො. ඉමෙ චූච්චනති කුසලමුලො.

එහි අද්වේෂ කවරෙ යත් : යම් අද්වේෂයෙක් අද්වේෂාකාරයෙක් අද්විෂ්ට බවෙක් අව්‍යාපාදයෙක් අව්‍යාපන්න බවෙක් අද්වේෂ සඛිඛ්‍යාත කුශල මූලයෙක් වේ ද, මේ අද්වේෂ යි කියනු ලැබේ.

එහි අමෝහ කවරෙ යත් : යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනාකාරයෙක් . . . අමෝහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාග්දෘෂ්ටියක් වේ ද, මේ 'අමෝහ' යි කියනු ලැබේ. මොහු කුශලමූලයෝ යි කියනු ලැබෙත්.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සංකේදවනතාවක් පිහින ලද බවෙක් වේ ද, මේ 'කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤන කවරෙ යත් : . . . විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාම කවරෙ යත් : . . . නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන කවරෙ යත් : . . . ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යත් : . . . ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවරෙ යත් : . . .

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද කවරෙ යත් : යම් හැඳුණිමෙක් හදහන අයුරෙක් (අරමුණෙහි) බැසැගැනීමෙක් අධිකප්‍රසාදයෙක් වේ ද, මේ 'වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද' යි කියනු ලැබේ.

එහි ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂ කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් අධිමෝක්ෂයෙක් අධිමෝක්ෂාකාරයෙක් එහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ 'ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : අධිමෝක්ෂය තබා වේදනාස්කන්ධය සංඤ්ජකන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ජකන්ධය යි. මේ 'අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛන්තන්ධස්ස සමුදයො හොති' යි.

397. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක සොම්නස් සහගත වූ ඤනසම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචරකුශලචිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, . . . සොම්නස් සහගත වූ ඤනවිප්‍රයුක්ත වූ . . . රූපාලම්බන වේවයි ශබ්දලම්බන වේවයි ගන්ධාලම්බන වේවයි රසාලම්බන වේවයි සප්‍රඡවච්ඡාලම්බන වේවයි ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ සොම්නස් සහගත වූ ඤනවිප්‍රයුක්ත වූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව (උපදනේ වේ ද), එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤනය වෙයි, විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂය වෙයි, අධිමෝක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ පියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි කුශලමූලයෝ කවරහ යත් : අලෝභ ය අද්‍යෙෂ යි.

එහි අලෝභ කවරෙ යත් : යම් අලෝභයෙක් අලෝභාකාරයෙක් අලුබ්ධ බවෙක් නො ඇලීමෙක් නො ඇලෙන අයුරෙක් නො ඇලුණු බවෙක් අනභිධ්‍යාවක් අලෝභ සඛිඛ්‍යාත කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ 'අලෝභ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අද්‍යෙෂ කවරෙ යත් : යම් අද්‍යෙෂයෙක් අද්වේෂාකාරයෙක් අද්විෂ්ට බවෙක් අව්‍යාපාදයෙක් අව්‍යාපන්න බවෙක් අද්‍යෙෂ සඛිඛ්‍යාත කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ 'අද්‍යෙෂ' යි කියනු ලැබේ. මොහු 'කුශලමූලයෝ' යි කියනු ලැබෙත්.

තත්ත කතමො කුසලමුලපච්චයා සඛිංරො: යා වේතනා සඤ්ඤානනා වේතසිතතනං, අයං චූච්චති කුසලමුලපච්චයා සඛිංරො -පෙ-

තත්ත කතමා එස්සපච්චයා වේදනා: යං වේතසිකං සාතං වේතසිකං සුඛං වේතොසච්චස්සජං සාතං සුඛං වේදසිතං වේතොසච්චස්සජං සාතා සුඛා වේදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා වේදනා -පෙ- තෙන චූච්චති එච්චමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොතිති.

398. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාච්චරං කුසලං චිතතං උප්පන්නං හොති උපෙකකාසභගතං ඤ්ඤාණසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙකකාසභගතං ඤ්ඤාණසම්පයුත්තං සසඛිංරෙන රූපාරම්මණං වා සඤ්ජරම්මණං වා ගක්ඛාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ කුසලමුල පච්චයා සඛිංරො, සඛිංරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්ච්චායතනං, ඡ්ච්චායතන පච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඛ පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එච්චමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොති.

තත්ත කතමෙ කුසලමුලා: අලොභො අද්දෙසො අමොභො -පෙ- ඉමෙ චූච්චනති කුසලමුලා.

තත්ත කතමො කුසලමුලපච්චයා සඛිංරො: යා වේතනා සඤ්ඤානනා වේතසිතතනං, අයං චූච්චති කුසලමුලපච්චයා සඛිංරො -පෙ-

තත්ත කතමා එස්සපච්චයා වේදනා: යං වේතසිකං නෙච්චයාතං නාසාතං වේතොසච්චස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වේදසිතං, වේතො සච්චස්සජං අදුක්ඛමසුඛා වේදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා වේදනා. -පෙ- තෙන චූච්චති එච්චමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොති'ති.

399. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාච්චරං කුසලං චිතතං උප්පන්නං හොති උපෙකකාසභගතං ඤ්ඤාණවිප්පයුත්තං -පෙ- උපෙකකාසභගතං ඤ්ඤාණවිප්පයුත්තං සසඛිංරෙන රූපාරම්මණං වා සඤ්ජරම්මණං වා ගක්ඛාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛිංරො, සඛිංරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡ්ච්චායතනං, ඡ්ච්චායතන පච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඛ පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එච්චමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොති.

තත්ත තතමෙ කුසලමුලා: අලොභො අද්දෙසො, -පෙ- ඉමෙ චූච්චනති කුසලමුලා.

තත්ත කතමො කුසලමුලපච්චයා සඛිංරො: යා වේතනා සඤ්ඤානනා වේතසිතතනං, අයං චූච්චති කුසලමුලපච්චයා සඛිංරො -පෙ- තෙන චූච්චති එච්චමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොති'ති.

එහි කුශලමුලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' කුශලමුලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවරෙ යත් : යම් වෙතසික වූ සාතයෙක් වෙතසික වූ සුඛයෙක් වෙතොසම්ඵස්සජ සාත-සුඛ වෙදයිතයෙක් වෙතොසම්ඵස්සජ සාත-සුඛ වෙදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

398. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක උපෙක්ෂා සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචරකුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද, . . . රූපාලම්බන වේවයි ශබ්දලම්බන වේවයි ගන්ධාලම්බන වේවයි රසාලම්බන වේවයි ස්ප්‍ර්ෂ්චව්‍යාලම්බන වේවයි ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ අර්ධල උපෙක්ෂා සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව (උපදනේ වේ ද,) එසමයෙහි කුශලමුලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජාය වෙයි, විඤ්ජාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි කුශලමුලයෝ කවරහ යත් : අලොභ ය අදෙෂ ය අමොහ යි . . . මොහු ' කුශලමුලයෝ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි කුශලමුලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' කුශලමුලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවරෙ යත් : යම් වෙතසික වූ නො ම සාත වූ අසාත නො වූ වෙතොසම්ඵස්සජ අදුක්ඛමසුඛ වූ වෙදයිතයෙක් වෙතොසම්ඵස්සජ අදුක්ඛමසුඛ වෙදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබේ. ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

399. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක උපෙක්ෂා සහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ . . . කාමාවචරකුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද, . . . රූපාලම්බන වේවයි ශබ්දලම්බන වේවයි ගන්ධාලම්බන වේවයි රසාලම්බන වේවයි ස්ප්‍ර්ෂ්චව්‍යාලම්බන වේවයි ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ අර්ධල උපෙක්ෂාසහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර ව (උපදනේ වේ ද,) එසමයෙහි කුශලමුලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජාය වෙයි, විඤ්ජාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ. '

එහි කුශලමුලයෝ කවරහ යත් : අලොභ ය අදෙෂ යි. . . මොහු ' කුශලමුලයෝ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි කුශලමුලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' කුශලමුලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි. ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

400. කතමෙ ධම්මා කුසලා : යස්මිං සමයෙ රූපුපපතතීයා මඤ්ඤා භාවෙති විච්චේ'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං¹ උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා,¹ අභිමොකකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො භොති

තත්ථ කතමෙ කුසලමූලා : අලොභො අද්දෙසො අමොභො -පෙ- ඉමෙ චුච්චන්ති කුසලමූලා.

තත්ථ කතමො, කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරො : යා වෙනනා සඤ්ඤාතනා වෙනසිතතනං අයං චුච්චති කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරො -පෙ- තෙන චුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො භොති'ති.

401. කතමෙ ධම්මා කුසලා : යස්මිං සමයෙ රූපුපපතතීයා මඤ්ඤා භාවෙති විතකකවිචාරානං චුපසමං, -පෙ- දුතීයං ක්කානං -පෙ- තතීයං ක්කානං -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං -පෙ- පථමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං, -පෙ- තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා, අභිමොකකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චුච්චති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො භොති'ති.

402 - 403. කතමෙ ධම්මා කුසලා : යස්මිං සමයෙ අරූපුපපතතීයා මඤ්ඤා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නීය්‍යානිකං අපචයභාමීං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතීයා විච්චේ'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා අභිමොකකපච්චයා භවො, භව පච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති.

තත්ථ කතමෙ කුසලමූලා : අලොභො අද්දෙසො අමොභො.

තත්ථ කතමො අලොභො -පෙ- අද්දෙසො -පෙ- තත්ථ කතමො අමොභො : යා පඤ්ඤා පජානතා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසච්චොජ්ඣබේධා මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරිපාපනං, අයං චුච්චති අමොභො. ඉමෙ චුච්චන්ති කුසලමූලා.

1. පථමජ්ඣානං - සිමු.
 2. අභිමොකො - සිපචි.

400. කුලදර්මයේ කවරහ යන් : යම් කලක රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . පට්ඨකසිණ සභිඛ්‍යාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුලදර්මප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යය වෙයි, ඡේද්‍යයනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි කුලදර්මයේ කවරහ යන් : අලොභ ය අදෙස ය අමොහ ය . . . මොහු කුලදර්මයේ යි කියනු ලැබෙත්.

එහි කුලදර්මප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යන් : යම් වෙනතාවක් සඤ්ඤානවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ කුලදර්මප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

401. කුලදර්මයේ කවරහ යන් : යම් කලක රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, විතර්කවිචාරයන්ගේ ව්‍යුපගමයෙන් . . . ද්විතීයධ්‍යානයට . . . තෘතීය ධ්‍යානයට . . . චතුර්ථධ්‍යානයට . . . ප්‍රථමධ්‍යානයට . . . පට්ඨකසිණ සභිඛ්‍යාන වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුලදර්මප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යයනප්‍රත්‍යය වෙයි, ඡේද්‍යයනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි: 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

402-403. කුලදර්මයේ කවරහ යන් : යම් කලක අරූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද . . . දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤාන වූ අපවයගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපත් ඇති දන්ධ වූ අභිඤ්ඤාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුලදර්මප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යයනප්‍රත්‍යය වෙයි, ඡේද්‍යයනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සමුදය වේ.

එහි කුලදර්මයේ කවරහ යන් : අලොභ ය අදෙස ය අමොහ යි.

එහි අලොභ කවරෙ යන් : . . . අදෙස . . . එහි අමොහ කවරෙ යන් : මාර්ගභව වූ මාර්ගපයඤ්ඤාන වූ යම් ප්‍රඤ්චක් ප්‍රජානනයක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමග්දෘෂ්ටියක් ධර්මවිචයසම්බන්ධාභවයෙක් වේ ද, මේ 'අමොහ' යි කියනු ලැබේ. මොහු කුලදර්මයේ යි කියනු ලැබෙත්.

තත් කතමො කුසලමුලපච්චයා සංඛාරො : යා චේතනා සංඝෙවනනා චේතයිතනනං, අයං චූච්චතී කුසලමුලපච්චයා සංඛාරො -පෙ-

තත් කතමා එසසපච්චයා වෙදනා : යං චේතයිකං සානං චේතයිකං සුඛං චේතොසම්ඵසාජං සානං සුඛං වෙදයිතං චේතොසම්ඵසාජං සානා සුඛා වෙදනා, අයං චූච්චතී එසසපච්චයා වෙදනා.

තත් කතමො වෙදනා පච්චයා පසාදො : යා සඤ්ඤා සඤ්ඤානා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො, අයං චූච්චතී වෙදනා පච්චයා පසාදො.

තත් කතමො පසාදපච්චයා අධිමොකො : යො විතතස්ස අධිමොකො අධිමුච්චනා තදබිමුත්තනා, අයං චූච්චතී පසාදපච්චයා අධිමොකො.

තත් කතමො අධිමොකපච්චයා භවො : ධපෙනා අධිමොකං වෙදනාකංකො සංඝඤ්ඤාකංකො සංඛාරකංකො විඤ්ඤාණකංකො, අයං චූච්චතී අධිමොකපච්චයා භවො -පෙ-

එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො භොතී'ති : එවමෙනෙසං ධම්මානං සංඛතී භොතී, සමාගමො භොතී, සමොධානං භොතී, පානුභාවො භොතී, තෙන චූච්චතී එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො භොතී'ති.

කුසල නිද්දෙසො

404. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාහතා : යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කමස්ස කතනතා උපචිතනතා විපාකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං උප්පනතං භොතී උපෙකඛාසභගතං රූපාරම්භං. තස්මිං සමයෙ සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්ඨායතනං, ඡ්ඨායතනපච්චයා එසෙසා, එසසපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජර්මරණං. එවමෙනෙසං කෙවලස්ස දුකඛකඛකස්ස සමුදයො භොතී.

තත් කතමො සංඛාරො : යා චේතනා සංඝෙවනනා චේතයිතනනං අයං චූච්චතී සංඛාරො.

තත් කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා චක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතු. ඉදං චූච්චතී සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තත් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං : වෙදනාකංකො සංඝඤ්ඤාකංකො සංඛාරකංකො, ඉදං චූච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

තත් කතමං නාමපච්චයා ඡ්ඨායතනං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා චක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චතී නාමපච්චයා ඡ්ඨායතනං.

තත් කතමො ඡ්ඨායතනපච්චයා එසෙසා : යො එසෙසා චුභිනා සමුච්චනා සමුච්චිතනනං, අයං චූච්චතී ඡ්ඨායතනපච්චයා එසෙසා.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවර යත් : යම් වෛතසිකසාතයෙක් වෛතසික සුඛයෙක් වෙතොසම්ඵස්සර සාතසුඛවෙදයිතයෙක් වෙතොසම්ඵස්සර සාතසුඛවෙදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද කවරෙ යත් : යම් හැදූහීමෙක් හදහන අයුරෙක් (අරමුණෙහි) බැසගැන්මෙක් අධිකප්‍රසාදයෙක් වේ ද, මේ ' වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් අධිමොක්ෂයෙක් අධිමොක්ෂාකාරයෙක් එහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ ' ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : අධිමොක්ෂය තබා වෙදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤ්ඤාස්කන්ධ යි මේ ' අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ. . . . 'එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති ' යනු මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සභිගතිය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමවධානය වෙයි, පහළවීම වේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති ' යි.

කුශලනිර්දේශ යි.

404. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් උපෙක්ෂා සහගත වූ රූපාලම්බන වූ විපාකවක්ෂුර්විඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ෂ්ඡ්ඤායතනය වෙයි, ෂ්ඡ්ඤායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් වෙනසිත බවෙක් වේ ද මේ ' සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ වක්ෂුර්විඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය, සංඤ්ඤාස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ ' විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාම ' යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ෂ්ඡ්ඤායතන කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වක්ෂුර්විඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද, මේ ' නාමප්‍රත්‍යයෙන් ෂ්ඡ්ඤායතන ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ෂ්ඡ්ඤායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශාකාරයෙක් සංස්පර්ශාකාරයෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ' ෂ්ඡ්ඤායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ ' යි කියනු ලැබේ.

තනු කතමා එකපවය වෙදනා: යං වෙනසිකං නෙව සානං නාසානං වෙනොසඵලසංඝං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං වෙනොසඵලසංඝං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා, අයං චූච්චති එකපවය වෙදනා.

තනු කතමො වෙදනාපවය හවො: ධපෙනා වෙදනං සඤ්ඤාකඛනො සඛ්ඛාරකඛනො විඤ්ඤාණකම්මා, අයං චූච්චති වෙදනා පවය හවො.

තනු කතමා හවපවය ජාතී: යං නෙසං¹ ධම්මානං ජාතී සඤ්ඤාතී තීඛිතතී අභිනිඛිතතී පාතුභවො, අයං චූච්චති හවපවය ජාතී.

තනු කතමං ජාතීපවය ජරුමරණං: අත්ථී ජරු අත්ථී මරණං. තනු කතමා ජරු: යං නෙසං ධම්මානං ජරු ජරණතා ආයුනො සංභාතී, අයං චූච්චති ජරු. තනු කතමං මරණං: යො නෙසං ධම්මානං බයො වයො හෙදො පරිහෙදො අනිච්චතා අනන්තරධානං, ඉදං චූච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ඤා ජරු ඉදඤ්ඤා මරණං. ඉදං චූච්චති ජාතීපවය ජරුමරණං.

'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛනස්ස සමුදයො හොතී'ති: එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛනස්ස සඛිතතී හොතී සමාගමො හොතී සමොධානං හොතී පාතුභවො හොතී. තෙන චූච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛනස්ස සමුදයො හොතී'ති.

405. තසම් සමයෙ සඛ්ඛාරපවය විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරහෙතුකං, විඤ්ඤාණපවය නාමං විඤ්ඤාණහෙතුකං, නාමපවය ජච්චායනනං නාමහෙතුකං, ජච්චායනනපවය එස්සො ජච්චායනනහෙතුකො, එකපවය වෙදනා එකහෙතුකා, වෙදනාපවය හවො, හවපවය ජාතී, ජාතීපවය ජරුමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛනස්ස සමුදයො හොතී'ති.

406. තසම් සමයෙ සඛ්ඛාරපවය විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසම්පයුතනං, විඤ්ඤාණපවය නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුතනං, නාමපවය ජච්චායනනං නාමසම්පයුතනං, ජච්චායනනපවය එස්සො ජච්චායනනසම්පයුතනො, එකපවය වෙදනා එකසම්පයුතනා, වෙදනාපවය හවො, හවපවය ජාතී, ජාතීපවය ජරුමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛනස්ස සමුදයො හොතී'ති.

407. තසම් සමයෙ සඛ්ඛාරපවය විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපවය'පි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපවය නාමං නාමපවය'පි විඤ්ඤාණං, නාමපවය ජච්චායනනං ජච්චායනනපවය'පි නාමං, ජච්චායනනපවය එස්සො එකපවය'පි ජච්චායනනං, එකපවය වෙදනා වෙදනාපවය'පි එස්සො, වෙදනාපවය හවො, හවපවය ජාතී, ජාතීපවය ජරු-මරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛනස්ස සමුදයො හොතී'ති.

1. තෙසං තෙසං - සිරිමු, මජ්ඣං.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවර යත් : යම් වෛතසික වූ නො ම සාත වූ අසාත නො වූ වෙතොසම්ඵස්සයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ වෙදසිතයෙක් වෙතොසම්ඵස්සජ වූ අදුක්ඛමසුඛවෙදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : වෙදනාව තබා සංඤ්ජකන්ධය, සංස්කාර ස්කන්ධය, විඤ්ජාස්කන්ධය යි. මේ ' වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ.

එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති කවර යත් : ඒ අරුපිධර්මයන්ගේ යම් ඉපැදීමක් මොනොවට ඉපැදීමක් නිපැදීමක් වෙසෙසින් නිපැදීමක් වේ ද, මේ ' භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ කවරෙ යත් : ජරාවක් ඇත, මරණයෙක් ඇති. එහි ජරා කවර යත් : ඒ ධර්මයන්ගේ යම් දිරීමක් දිරන බවෙක් ආයුෂ්‍යයාගේ පිරිහීමක් වේ ද, මේ ' ජරා ' යි කියනු ලැබේ. එහි මරණ කවරෙ යත් : ඒ ධර්මයන්ගේ ක්ෂය වීමක් ගෙවීමක් බිඳීමක් භක්ඛසින් බිඳීමක් අනිත්‍ය බවෙක් අතුරුදහන් වීමක් වේ ද, මේ ' මරණ ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද මේ මරණය ද මේ ' ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ ' යි කියනු ලැබේ.

' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යනු : මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිහුගේ සභිගතිය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමවධානය වෙයි, ප්‍රාදුර්භාවය වේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

405. එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභෙතුක වූ විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජන ප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනභෙතුක වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමභෙතුක වූ ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනභෙතුක වූ ස්පර්ශය වෙයි, සපර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශභෙතුක වූ වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

406. එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජන ප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

407. එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙහිද සංස්කාරය වේ. විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙහිද විඤ්ජනය වේ. නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙහිද නාමය වේ. ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙහිද ඡේද්‍යායතනය වේ. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙහිද ස්පර්ශය වේ. වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි ; ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

408. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමගෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකං සොභවිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං සඤ්ජරම්මණං -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං ගක්ඛාරම්මණං -පෙ- ජීවහාවිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති සුඛසභගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං. නස්මිං සමගෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

නඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරො: යා වෙතනා සඤ්ඤානනා වෙතසිතතනං, අයං චූච්චතී සඛ්ඛාරො.

නඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා කායවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චතී සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

නඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වෙදනාකඛන්ධො සඤ්ඤාකඛන්ධො සඛ්ඛාරකඛන්ධො, ඉදං චූච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

නඤ්ඤාණං නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං: යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා කායවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චතී නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං.

නඤ්ඤාණං ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො: යො එස්සො චූච්චතී සමුදයො සමුද්ධිතතනං, අයං චූච්චතී ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො.

නඤ්ඤාණං එස්සපච්චයා වෙදනා: යං කායිකං ඝාතං කායිකං සුඛං කායසම්ඵස්සජං ඝාතං සුඛං වෙදසිතං කායසම්ඵස්සජං ඝාතං සුඛං වෙදනා, අයං චූච්චතී එස්සපච්චයා වෙදනා.

නඤ්ඤාණං වෙදනාපච්චයා භවො: ධූපෙත්වා වෙදනං සඤ්ඤාකඛන්ධො සඛ්ඛාරකඛන්ධො විඤ්ඤාණකඛන්ධො. අයං චූච්චතී වෙදනාපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චතී 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

409. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමගෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකං මනොධාතු උපපන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං රූපාරම්මණං වා. -පෙ- ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, නස්මිං සමගෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අභිමොකෙඤ්ඤා, අභිමොකඤ්ඤා පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

නඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරො: යා වෙතනා සඤ්ඤානනා වෙතසිතතනං, අයං චූච්චතී සඛ්ඛාරො.

නඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොධාතු, ඉදං චූච්චතී සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

නඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වෙදනාකඛන්ධො සඤ්ඤාකඛන්ධො සඛ්ඛාරකඛන්ධො, ඉදං චූච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

408. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් ශබ්දලම්බන වූ උපෙක්ෂා සහගත ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාය උපදනේ වෙ ද, . . . ගන්ධාලම්බන වූ උපෙක්ෂා සහගත ස්පර්ශවිඤ්ඤාය උපදනේ වෙ ද, . . . රසාලම්බන වූ උපෙක්ෂා සහගත ජීව්වාචිඤ්ඤාය උපදනේ වෙ ද, . . . ස්පර්ශාලම්බන වූ සුඛසහගත වූ කායවිඤ්ඤාය උපදනේ වෙ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිභුගේ සමුදය වෙ.

එහි සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්ඤවෙනතාවක් වෙනයික බවෙක් වෙ ද, මේ ' සංස්කාර ' යි කියනු ලැබෙ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ කායවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වෙ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා ' යි කියනු ලැබෙ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ ' විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාම ' යි කියනු ලැබෙ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ කායවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වෙ ද, මේ ' නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන ' යි කියනු ලැබෙ.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයක් ස්පර්ශාකාරයෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වෙ ද, මේ ' ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ ' යි කියනු ලැබෙ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවරෙ යත් : යම් කායිකසාතයෙක් කායිකසුඛයෙක් කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් සාතසුඛවේදයිතයෙක් කායසම්ඵස්ස සාතසුඛවේදනාවක් වෙ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා ' යි කියනු ලැබෙ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : වේදනාව තබා සංඤ්ඤස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, විඤ්ඤාස්කන්ධ යි. මේ ' වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබෙ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

409. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචර කුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි, . . . ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යාලම්බන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ ව්‍යාජන වූ මනොධාතුච උපදනේ වෙ ද, එසමයෙහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිභුගේ සමුදය වෙ.

එහි සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්ඤවෙනතාවක් වෙනයික බවෙක් වෙ ද, මේ ' සංස්කාර ' යි කියනු ලැබෙ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූපමනොධාතුයෙක් වෙ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා යි කියනු ලැබෙ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ඤස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ ' විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාම ' යි කියනු ලැබෙ.

නව කතමේ නාමපවයා ජට්ඨායනනං: යං මිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- නජ්ජාමනෝධාතු, ඉදං වුච්චති නාමපවයා ජට්ඨායනනං.

නව කතමේ ජට්ඨායනනපවයා ඵසො: යො ඵසො: චුඝනා සමුච්චනා සමුච්චිතනනං, අයං වුච්චති ජට්ඨායනනපවයා ඵසො.

නව කතමේ ඵසපවයා වේදනා: යං චේතසිකං නෙවසානං නාසානං චේතොසමඵසාප් අදුක්ඛමසුඛං වේදසිතං චේතොසමඵසාප් අදුක්ඛමසුඛං වේදනා, අයං වුච්චති ඵසපවයා වේදනා.

නව කතමේ වේදනාපවයා අභිමොකේනා: යො මිත්තස්ස අභිමොකේනා අභිමුච්චනා නදභිමුච්චනා, අයං වුච්චති වේදනාපවයා අභිමොකේනා.

නව කතමේ අභිමොකපවයා භවො: ධපෙනා අභිමොකේනා වේදනාකේනා සඤ්ඤාකේනා සඛ්ඛාරකේනා විඤ්ඤාණකේනා. අයං වුච්චති අභිමොකපවයා භවො -පෙ- තෙන වුච්චති 'ඵචමේතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො භොති' තී.

410. කතමේ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතනතා උපචීතනතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපපනතා භොති සොමනස්ස සභගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපවයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපවයා නාමං, නාමපවයා ජට්ඨායනනං, ජට්ඨායනනපවයා ඵසො, ඵසපවයා වේදනා, වේදනාපවයා අභිමොකේනා, අභිමොකපවයා භවො, භවපවයා ජාතී, ජාතීපවයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුච්චති 'ඵචමේතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො භොති' තී.

411. කතමේ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතනතා උපචීතනතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපපනතා භොති උපෙකකාසභගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපවයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපවයා නාමං, නාමපවයා ජට්ඨායනනං, ජට්ඨායනනපවයා ඵසො, ඵසපවයා වේදනා, වේදනාපවයා අභිමොකේනා, අභිමොකපවයා භවො, භවපවයා ජාතී, ජාතීපවයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුච්චති 'ඵචමේතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො භොති' තී.

412. කතමේ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතනතා උපචීතනතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපපනතා භොති සොමනස්ස සභගතා ඤ්ඤාණසමප්පන්නා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපවයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපවයා නාමං, නාමපවයා ජට්ඨායනනං, ජට්ඨායනනපවයා ඵසො, ඵසපවයා වේදනා, වේදනාපවයා පසාදො, පසාදපවයා අභිමොකේනා, අභිමොකපවයා භවො, භවපවයා ජාතී, ජාතීපවයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුච්චති 'ඵචමේතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො භොති' තී.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූපමනොධාතුයෙක් වෙ ද, මේ 'නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන' යි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශාකාරයෙක් මොනොවම ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වෙ ද, මේ 'ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ නො ම සාන වූ අසාන නො වූ වෙතොසම්ඵස්සජ වූ උපෙක්ෂාවෙදයිතයෙක්, වෙතොසම්ඵස්සජ අයුක්ඛමසුඛ වෙදනාවක් වෙ ද, මේ 'ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා' යි කියනු ලැබේ.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් අධිමොක්ෂයෙක් අධිමොක්ෂාකාරයෙක් එහි අධිමුක්ත බවෙක් වෙ ද, මේ 'වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව කවරෙ යත් : අධිමොක්ෂය තබා වෙදනාස්කන්ධ ය, සංඤ්ජකන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, විඤ්ජකන්ධ යි. මේ 'අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

410. අව්‍යාකෘතධර්මයේ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචර කුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වෙවයි, . . . ධර්මාලම්බන වෙවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ සොම්නස් සහගත වූ විපාකමනොවිඤ්ජනධාතුව උපදනේ වෙ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

411. අව්‍යාකෘතධර්මයේ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචර කුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වෙවයි . . . ධර්මාලම්බන වෙවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපෙක්ෂාසහගත වූ විපාකමනොවිඤ්ජනධාතුව උපදනේ වෙ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

412. අව්‍යාකෘතධර්මයේ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචර කුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වෙවයි . . . ධර්මාලම්බන වෙවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපෙක්ෂාසහගත වූ ඤ්ජනසම්ප්‍රසුක්ත වූ විපාකමනොවිඤ්ජනධාතුව උපදනේ වෙ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

413. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යසමීං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචීතතතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිපයුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිපයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකතාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- උපෙකතාසහගතා ඤාණවිපයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකතාසහගතා ඤාණවිපයුත්තා -පෙ- උපෙකතාසහගතා ඤාණවිපයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ. තසමීං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිකිස්ස සමුදයො හොති.

තත් කතමො සඛ්ඛාරො: යා චෙනනා සඤ්ඤවතනා චෙනසිත්තනං, අයං චුච්චතී සඛ්ඛාරො.

තත් කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චුච්චතී සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ-

තත් කතමො වේදනාපච්චයා පසාදෙ: යා සඬා සඤ්ඤනා මිකපපනා අභිප්පසාදෙ, අයං චුච්චතී වේදනාපච්චයා පසාදෙ.

තත් කතමො පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා: යො විතතස්ස අභිමොකෙකා අභිමුච්චනා තදභිමුත්තනා, අයං චුච්චතී පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා.

තත් කතමො අභිමොකපච්චයා භවො: ධපෙත්වා අභිමොකං වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො, අයං චුච්චතී අභිමොකපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චුච්චතී: 'එවමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිකිස්ස සමුදයො හොතී'ති.

414. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යසමීං සමයෙ රූපුපපනතියා මඤ්ඤං භාවෙති. විච්චේච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරතී පඨවිකසිණං. තසමීං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකෙකපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචීතතතා විපාකං විච්චේච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරතී පඨවිකසිණං. තසමීං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චුච්චතී: 'එවමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිකිස්ස සමුදයො හොතී'ති.

413. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් සොමනස්සසහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ විපාකමනෝවිඥාන ධාතුව සඬධාර සහිත ව උපදනේ වේ ද . . . සොමනස්සසහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ . . . සොමනස්සසහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ (විපාකමනෝවිඥානධාතුව) සඬධාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂාසහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ . . . උපෙක්ෂාසහගත වූ (විපාකමනෝවිඥාන ධාතුව) සඬධාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂාසහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ . . . උපෙක්ෂා සහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ (මනෝවිඥානධාතුව) සඬධාර සහිත ව රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි, ඡෂ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිභ්‍රමේ සමුදය වේ.

එහි සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුවෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන ' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද කවරෙ යත් : යම් ශ්‍රද්ධාවක් හදහන අයුරෙක් අරමුණෙහි බැහැලැනීමෙක් අභිප්‍රසාදයෙක් වේ ද, මේ ' වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ කවරෙ යත් : යම් අධිමොක්ෂයෙක් අධිමොක්ෂා කාරයෙක් එහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ ' ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : අධිමොක්ෂය තබා වේදනා ස්කන්ධය සංඥස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඥාස්කන්ධ යි. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

414. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපහවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . පඨවිකසිණ සඬබ්‍යාත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අචික්ෂෙපය වේ. එ ම රූපාවචර කුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . විපාක වූ පඨවිකසිණ සඬබ්‍යාත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි, ඡෂ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ඛය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එභ්‍රෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

415. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ රුපුපපතනීයා මඟ්ඟං භාවෙති විතකකවිචාරනං වුපසමා -පෙ- දුතීයං ක්‍රිානං -පෙ- තනීයං ක්‍රිානං -පෙ- චතුත්ථං ක්‍රිානං -පෙ- පථමං ක්‍රිානං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍රිානං උපසමපජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ ඵසොො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොොච රුපාවචරසා කුසලසා කමමසා කතතතා උපවිතතතා විපාකං සුඛසා ච පභානා -පෙ- පඤ්චමං ක්‍රිානං උපසමපජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඛිාරපච්චයා විඤ්ඤණං, විඤ්ඤණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසොො, ඵසාපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුච්චති : ‘ඵචමෙතසා කෙචලසා දුකකකකිසා සමුදයො භොති’ති.

416. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අරුපුපපතනීයා මඟ්ඟං භාවෙති -පෙ- සබ්බසො අාකිඤ්ඤායතනං සමතීකකම නෙචසඤ්ඤ නාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසභගතං සුඛසා ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්‍රිානං උපසමපජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ ඵසොො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොොච අරුපාවචරසා කුසලසා කමමසා කතතතා උපවිතතතා විපාකං සබ්බසො අාකිඤ්ඤායතනං සමතීකකම නෙචසඤ්ඤ නාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසභගතං සුඛසා ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්‍රිානං උපසමපජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ සඛිාරපච්චයා විඤ්ඤණං, විඤ්ඤණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසොො, ඵසාපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං-පෙ-තෙන වුච්චති ‘ඵචමෙතසා කෙචලසා දුකකකකිසා සමුදයො භොති’ති.

417. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රිානං භාවෙති තීය්‍යානිකං අපච්චයාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භුමීයා පතනීයා විවිචෙච්ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්‍රිානං උපසමපජ්ජ විහරති දුකතාපට්ඨදං දකිාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵසොො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොොච ලොකුතතරසා කුසලසා ක්‍රිානසා කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිචෙච්ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්‍රිානං උපසමපජ්ජ විහරති දුකතාපට්ඨදං දකිාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. තස්මිං සමයෙ සඛිාරපච්චයා විඤ්ඤණං, විඤ්ඤණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසොො, ඵසාපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. ඵචමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති.

තත්ථ කතමො සඛිාරො: යා චෙතනා සඤ්ඤාතනා චෙතසිතතනං, අයං වුච්චති සඛිාරො.

තත්ථ කතමං සඛිාරපච්චයා විඤ්ඤණං: යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනොවිඤ්ඤණඛානු. ඉදං වුච්චති: සඛිාරපච්චයා විඤ්ඤණං -පෙ-

415. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යන් : යම් කලෙක රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද විතර්කවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් . . . ද්විතීයධ්‍යානයට . . . තෘතීය ධ්‍යානයට . . . චතුර්ථධ්‍යානයට . . . ප්‍රථමධ්‍යානයට . . . පෘථිවිකෘත්ස්ත සඬ්ඛ්‍යාත වූ පඤ්චවධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම රූපාවචර කුශලධර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . විපාක වූ පට්ඨකසිණ සඬ්ඛ්‍යාත පඤ්චවධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . එයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

416. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යන් : යම් කලෙක අරූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද . . . සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤයතනය ඉක්මවා සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . නෙවසඤ්ඤනාසඤ්ඤයතන සංඤ සහගත වූ සිච්ච වැනි දූභූතට පැමිණ වෙසේ ද එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ අරූපාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤ යතනය ඉක්මවා සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . විපාක වූ නෙවසඤ්ඤනාසඤ්ඤයතන සහගත වූ සිච්ච වැනි දූභූතට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ . . . එයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

417. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යන් : යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තර ධ්‍යානය වඩාද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් භාවිත බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . විපාක වූ දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ශුන්‍යත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජන ප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සමුදය වේ.

එහි සංස්කාර කවරෙ යන් : යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් වෙතයිත බවෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන කවරෙ යන් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප මනෝවිඤ්ජනධාතූයෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන ' යි කියනු ලැබේ. . . .

තත් කතමො වෙදනාපච්චයා පසාදෙ ය සඤ්ඤා සඤ්ඤනා ඕකප්පනා අභිප්පසාදෙ අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා පසාදෙ.

තත් කතමො පසාදපච්චයා අභිමොකො: යො විතතස්ස අභිමොකො: අභිමුච්චනා තදභිමුත්තනා. අයං වුච්චති පසාදපච්චයා අභිමොකො:

තත් කතමො අභිමොකභවයා භවො: ධපෙත්වා අභිමොකං වෙදනාකභිකො විඤ්ඤාණකභිකො අයං වුච්චති අභිමොකභවයා භවො -පෙ- ඵචමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති'ති. ඵචමෙතෙසං ධම්මානං සභිහති හොති සමාගමො හොති, සමොධානං හොති පානුභාමො හොති. තෙන වුච්චති 'ඵචමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති'ති.

කුසලවිපාකසඛිඛාරමුලකං නිට්ඨිතං.

418. කතමෙ ධම්මො අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කමමස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං චකඛුච්චිඤ්ඤාණං උප්පත්තං හොති උපෙකඛාසභගතං රූපාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුකඛකඛිකස්ස සමුදයො හොති.

තත් කතමො සඛිඛාරො: යා වෙතනා සඤ්ඤවතනා වෙතයිතතනං අයං වුච්චති සඛිඛාරො.

තත් කතමං සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාචකඛුච්චිඤ්ඤාණධානු. ඉදං වුච්චති සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ- තෙන වුච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුකඛකඛිකස්ස සමුදයො හොති'ති.

419 කතමෙ ධම්මො අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කමමස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං සොභවිඤ්ඤාණං උප්පත්තං හොති උපෙකඛාසභගතං සඤ්ඤාරම්මණං -පෙ- ඡානවිඤ්ඤාණං උප්පත්තං හොති උපෙකඛාසභගතං ගඤ්ඤාරම්මණං -පෙ- ජ්ච්චාචිඤ්ඤාණං උප්පත්තං හොති උපෙකඛාසභගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පත්තං හොති දුකඛසභගතං ඵොඨ්ඨිඛාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ සඛිඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුකඛකඛිකස්ස සමුදයො හොති.

තත් කතමො සඛිඛාරො: -පෙ- අයං වුච්චති සඛිඛාරො.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද කවරෙ යත් : යම් හැදීම්මක් හදහන අයුරෙක් බැස ගැනීමක් වෙසෙසින් පැහැදීමක් වේ ද, මේ ' වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් (අරමුණෙහි) නිශ්චයයෙක් නිශ්චයාකාරයෙක් එහි නිශ්චිත බවක් වේ ද, මේ ' ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : අධිමොක්ෂය තබා වෙදනාස්කන්ධය . . . විඤ්ජනස්කන්ධය යි. මේ ' අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ. . . . ' එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති ' යනු : මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සභිගනිය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමොධානය වෙයි, ප්‍රාදුර්භාවය වේ. එයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති ' යි.

කුශලවිපාකසංකාරමූලකය නිමි.

418. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුශලකර්මය කළ බැවින් රූප කළ බැවින් රූපාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත විපාකවක්ෂුර්විඤ්ජනය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවක් වේ ද, මේ ' සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානයෙක් . . . නදනුරූපමනෝවිඤ්ජනානුවක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන ' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

419. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුශලකර්මය කළ බැවින් රූප කළ බැවින් ශබ්දලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත වූ විපාකශ්‍රෝත්‍රවිඤ්ජනය උපදනේ වේ ද . . . ගන්ධාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත වූ ස්‍රාණවිඤ්ජනය උපදනේ වේ ද . . . රසාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත වූ ජිඤ්චාවිඤ්ජනය උපදනේ වේ ද . . . ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යාලම්බන වූ දුඃඛසහගත වූ කායවිඤ්ජනය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජන ප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වේ, මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි සංස්කාරය කවරෙ යත් : . . . මේ ' සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

තත් කතමං සඛිං රපවයං විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණං ඉදං චුච්චති. සඛිං රපවයං විඤ්ඤාණං -පෙ--.

තත් කතමා එසසපවයං වේදනා, යං කායිකං අසානං කායිකං දුක්ඛං කායසම්මසාරං අසානං දුක්ඛං වේදයිතං කායසම්මසාරං අසානා දුක්ඛා වේදනා, අයං චුච්චති එසසපවයං වේදනා.

තත් කතමො වේදනාපවයං හවො : ධූපෙනා වේදනං සඤ්ඤාකිකුඤ්ඤො සඛිං රකිකුඤ්ඤො විඤ්ඤාණකිකුඤ්ඤො. අයං චුච්චති වේදනාපවයං හවො -පෙ- තෙන චුච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකිකුඤ්ඤො සමුදයො භොති'ති.

420. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණං උපපන්නා භොති උපෙකිකා-සහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඛිං රපවයං විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපවයං නාමං, නාමපවයං ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපවයං එසෙසා, එසස-පවයං වේදනා, වේදනාපවයං අභිමොකෙකා, අභිමොකිකපවයං හවො, හවපවයං ජාති, ජාතිපවයං ජරාමරණං -පෙ- තෙන චුච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකිකුඤ්ඤො සමුදයො භොති'ති.

421. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණං උපපන්නා භොති උපෙකිකාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඛිං රපවයං විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපවයං නාමං, නාමපවයං ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපවයං එසෙසා, එසස-පවයං වේදනා, වේදනාපවයං අභිමොකෙකා, අභිමොකිකපවයං හවො, හවපවයං ජාති, ජාතිපවයං ජරාමරණං -පෙ- තෙන චුච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකිකුඤ්ඤො සමුදයො භොති'ති.

අකුසල විපාක සඛිං රමුලකං නිට්ඨිතං.

422. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණං උපපන්නා භොති කිරියා තෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙකිකා-සහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඛිං රපවයං විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපවයං නාමං, නාමපවයං ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපවයං එසෙසා, එසස-පවයං වේදනා, වේදනාපවයං අභිමොකෙකා, අභිමොකිකපවයං හවො, හවපවයං ජාති, ජාතිපවයං ජරාමරණං, එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකිකුඤ්ඤො සමුදයො භොති

තත් කතමො සඛිං රො : යා වේතනා සඤ්ඤවතනා වේතයිතතතං, අයං චුච්චති සඛිං රො.

තත් කතමං සඛිං රපවයං විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණං ඉදං චුච්චති සඛිං රපවයං විඤ්ඤාණං -පෙ--.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූපමනෝවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වෙ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා ' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව කවරෙ යත් : යම් කායිකඅසාතයෙක් කායිකදුඃඛයෙක් කායසම්ඵස්සජ වූ අසාතදුඃඛවෙදයිතයෙක් කායසම්ඵස්සජ වූ අසාතදුඃඛවෙදනායෙක් වෙ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : වෙදනාව තබා සංඤ්ජකන්ධය සංස්කාර ස්කන්ධ ය විඤ්ඤාස්කන්ධ යි. මේ ' වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

420. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුශලකර්මය කළ බැවින් ධස් කළ බැවින් රූපාලම්භන වෙවයි . . . ස්ප්‍රෂ්චව්‍යාලම්භන වෙවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ උපෙක්ෂාසහගත වූ විපාකමනෝධාතුව උපදනේ වෙ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙ . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

421. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුශලකර්මය කළ බැවින් ධස් කළ බැවින් රූපාලම්භන වෙවයි . . . ධර්මාලම්භන වෙවයි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ උපෙක්ෂාසහගත වූ විපාකමනෝවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වෙ ද, එසමයෙහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනා ප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙ. . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

අකුසලවිපාකසංඛාරමූලකය නිමි.

422. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්භන වෙවයි . . . ස්ප්‍රෂ්චව්‍යාලම්භන වෙවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ උපෙක්ෂාසහගත වූ නොම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ ක්‍රියාමනෝධාතුව උපදනේ වෙ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිභුගේ සමුදය වෙ.

එහි සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්ඤෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වෙ ද ' මේ ' සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූපමනෝවිඤ්ඤාධාතුවක් වෙ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා ' යි කියනු ලැබේ. . . .

තත්තං කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා: යං වේතසිකං නෙවසාතං නාසාතං වේතොසඵඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසීතං වේතොසඵඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං චූච්චතී ඵස්සපච්චයා වෙදනා.

තත්තං කතමො වෙදනාපච්චයා අභිමොකෙතො: යො විතනස්ස අභිමොකෙතො අභිමුච්චනා තදභිමුභතතා, අයං චූච්චතී වෙදනාපච්චයා අභිමොකෙතො.

තත්තං කතමො අභිමොකභවපච්චයා භවො: ධජෙතො අභිමොකභව වෙදනාකභිකො සඤ්ඤාකභිකො සඤ්ඤාකභිකො විඤ්ඤාණකභිකො අයං චූච්චතී අභිමොකභවපච්චයා භවො. -පෙ- තෙන චූච්චතී ඵචමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකභිකස්ස සමුදයො භොතී'ති.

423. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං යමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතූ උපපනා: භොති කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසභගතා රූපාරම්මණං වා. -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අභිමොකෙතො, අභිමොකභවපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකභිකස්ස සමුදයො භොතී'ති.

424. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතූ උපපනා: භොති කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙකභාසභගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා අභිමොකෙතො, අභිමොකභවපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකභිකස්ස සමුදයො භොතී'ති.

425. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතූ උපපනා: භොති කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසභගතා ඤ්ඤාණසම්පයුතා: රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකෙතො, අභිමොකභවපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකභිකස්ස සමුදයො භොතී'ති.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව කවර යත් : වෛතසික වූ යම් නො ම සාන වූ අසාන නො වූ වෙනොසම්ඵස්සයෙන් උපන් අදුක්ඛමසුඛවෙදයිතයෙක් වෙනොසම්ඵස්ස යෙන් උපන් අදුක්ඛමසුඛවෙදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය කවර යත් : වින්තයාගේ යම් නිශ්චයෙක් නිශ්චයාකාරයෙක් ඒ අරමුණෙහි නිශ්චිත බවක් වේ ද, මේ ' වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධි මොක්ෂ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවර යත් : අධිමොක්ෂය තබා වෙදනාස්කන්ධය සංඤ්ජකන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ජකන්ධය යි. මේ අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

423. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැසොමනස්සසහගත වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ ක්‍රියාමනෝවිඤ්ජනාධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

424. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි. යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැස උපෙක්ෂාසහගත වූ නො ම කුසල වූ අකුසල නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ ක්‍රියාමනෝවිඤ්ජනාධාතුව උපදනේ වේ ද එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . .එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

425. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැස නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ සොමනස් සහගියා වූ ඤ්ජනසම්ප්‍රසුක්ත වූ ක්‍රියාමනෝධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . .එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

426. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපපන්නා හොති කිරියං නෙවකුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිපයුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිපයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකකාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- උපෙකකාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකකාසහගතා ඤාණවිපයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙකා, අධිමොකකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො හොතී'ති.

427. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ රූපාවච්චරං ක්ඛානං භාවෙති කිරියං නෙවකුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, විච්චේව කාමෙහී -පෙ- පරාමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙකා, අධිමොකකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො හොතී'ති.

428. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ රූපාවච්චරං ක්ඛානං භාවෙති කිරියං නෙවකුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, විතක්කවිචාරනං චූපසම්මා -පෙ- දුතීයං ක්ඛානං -පෙ- චතුත්ථං ක්ඛානං -පෙ- පරාමං ක්ඛානං -පෙ- පඤ්චමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙකා, අධිමොකකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො හොතී'ති.

429. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ අරූපාවච්චරං ක්ඛානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා, විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙකා,¹ අධිමොකකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො හොතී'ති.

1. අධිමොකො - සිපාචි,

426. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ සොම්නස් සහගීය දෙනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ක්‍රියාමනෝවිද්‍යන ධාතුව සභිඛාර සහිත ව උපදනේ වේ ද . . . සොම්නස් සහගීය දෙනවිප්‍රයුක්ත වූ . . . සොම්නස් සහගීය දෙනවිප්‍රයුක්ත වූ (ක්‍රියාමනෝවිද්‍යනධාතුව) සභිඛාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂාසහගත දෙනසම්ප්‍රයුක්ත වූ . . . උපෙක්ෂාසහගත දෙනසම්ප්‍රයුක්ත වූ (ක්‍රියා මනෝවිද්‍යනධාතුව) සභිඛාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂා සහගත දෙනවිප්‍රයුක්ත වූ . . . රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳැබෑ උපෙක්ෂාසහගත දෙනවිප්‍රයුක්ත වූ (ක්‍රියාමනෝවිද්‍යනධාතුව) සභිඛාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විද්‍යනය වෙයි, විද්‍යනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධි මොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාති ප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

427. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ ඉහාත්මයෙහි සුඛවිභරණ ඇති රූපාවචරක්‍රියාධ්‍යානය වධා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . පඨවිකසීණ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විද්‍යනය වෙයි, විද්‍යනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

428. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ ඉහාත්මයෙහි සුඛවිභරණ ඇති රූපාවචර ක්‍රියාධ්‍යානය වධා ද, විතර්කවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් . . . ද්විතීය ධ්‍යානයට . . . චතුර්ථධ්‍යානයට . . . ප්‍රථමධ්‍යානයට . . . පඨවිකසීණපඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් විද්‍යනය වෙයි, විද්‍යනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

429. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ ඉහාත්මයෙහි සුඛවිභරණ ඇති අරූපාවචර ක්‍රියාධ්‍යානය වධා ද සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤයතනය ඉක්මවා සුඛයාගේ ද ප්‍රත්‍යයෙන් . . නෙවසඤ්ඤනාසඤ්ඤයතන සංඥ සහගත වූ චතුර්ථධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විද්‍යනය වෙයි, විද්‍යනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

430. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං. විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමභෙතුකං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසොසා ජට්ඨායතනභෙතුකො, එසොසාපච්චයා වේදනා එසොසභෙතුකා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අඛිමොකෙකා,¹ අඛිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො භොතී'ති.

431. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමප්පත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමප්පත්තං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමසමප්පත්තං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසොසා ජට්ඨායතනසමප්පත්තො, එසොසාපච්චයා වේදනා එසොසමප්පත්තා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අඛිමොකෙකා,¹ අඛිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො භොතී'ති.

432. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරෙ, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං ජට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසොසා එසොසාපච්චයා'පි ජට්ඨායතනං, එසොසාපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා'පි එසොසා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ පසාදපච්චයා'පි වේදනා, පසාදපච්චයා අඛිමොකෙකා,¹ අඛිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො භොතී'ති

කිට්ඨොසඛ්ඛාරමුලකං නිට්ඨිතං.

අව්‍යාකතනිඤ්ඤාසං.

433. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතතං උප්පන්නං භොතී සොමනස්සසහගතං ඤ්ඤාණසමප්පත්තං රූපාරමණං වා -පෙ- ධම්මාරමණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසොසා, එසොසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අඛිමොකෙකා,¹ අඛිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො භොතී.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ: යා වෙනනා සඤ්ඤවනනා වෙනසිත්තනං. අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො භොතී'ති.

1. අඛිමොකො - සිපාචි.

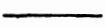
430. එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභෙතුක වූ විඤනය වෙයි, විඤන ප්‍රත්‍යයෙන් විඤනභෙතුක වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමභෙතුක වූ ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනභෙතුක වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශභෙතුක වූ වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

431. එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤනය වෙයි, විඤන ප්‍රත්‍යයෙන් විඤනසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

432. එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤනය වෙයි, විඤනප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි. විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤනය වෙයි. නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමය වෙයි. ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡේද්‍යායතනය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ද ස්පර්ශය වෙයි. වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාද ප්‍රත්‍යයෙන් ද වෙදනාව වෙයි. ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි. අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

ත්‍රියාසංස්කාරමූලකය නිමි.

අව්‍යාකාතනිර්දේශ යි.

433. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් ඇරැබූ සොම්නස් සහගත වූ ඤනසම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචරකුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤනය වෙයි, විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතී'තී.

තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතන පච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාද- පච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතී'තී.

තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං, ජට්ඨායතන පච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතී'තී.

434. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යසම් සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතතං උපපන්නං භොතී සොමනස්සසභගතං ඤ්ඤාණසම්පයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසභගතං ඤ්ඤාණවිපසයුත්තං -පෙ- සොම- නස්සසභගතං ඤ්ඤාණවිපසයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකකාසභගතං ඤ්ඤාණසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙකකාසභගතං ඤ්ඤාණවිපසයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකකාසභගතං ඤ්ඤාණවිපසයුත්තං -පෙ- උපෙකකාසභගතං ඤ්ඤාණවිපසයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතී'තී.

435. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යසම් සමයෙ රූපුපපතතියා මඤ්ඤා භාවෙති විච්චෙච්ච කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ඣ විහරතී පඨවිකසිණං. තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨා- යතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතී'තී.

එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනාය වෙයි, විඤ්ජනාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි. ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනාය වෙයි, විඤ්ජනාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ෂ්ඨායතනය වෙයි, ෂ්ඨායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනාය වෙයි, විඤ්ජනාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ෂ්ඨායතනය වෙයි, ෂ්ඨායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

434. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක සොමනස් සහගත වූ ඤනසම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචරකුශලචිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේද . . . සොමනස් සහගත වූ ඤනවිප්‍රයුක්ත වූ . . . සොමනස් සහගත වූ ඤනවිප්‍රයුක්ත වූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂාසහගත වූ ඤනසම්ප්‍රයුක්ත වූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂාසහගත වූ ඤනවිප්‍රයුක්ත වූ . . . රූපාලම්භන වේවයි . . . ධර්මාලම්භන වේවයි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳැරූ උපෙක්ෂාසහගත ඤනවිප්‍රයුක්ත කාමාවචරකුශලචිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනාය වෙයි, විඤ්ජනාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ෂ්ඨායතනය වෙයි, ෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

435. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . පඨවිකසිණ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනාය වෙයි, විඤ්ජනාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ෂ්ඨායතනය වෙයි, ෂ්ඨායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

436. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මි සමයෙ රුපුපපතතීයා මඤ්ඤා භාවෙති. විතකකවිචාරනං චූපසමා -පෙ- දුතීයං ක්කානං -පෙ- තතීයං ක්කානං -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං -පෙ- පථමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරතී පථවිකසිණං. තස්මි සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඤ්ඤා, සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකො, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එච්චමෙනස්ස කෙවලස්ස දුකකකකකස්ස සමුදයො භොතී'ති.

437. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මි සමයෙ අරුපුපපතතීයා මඤ්ඤා භාවෙති. සබ්බසො ආකිඤ්ඤාසංඝාතං සමඤ්ඤාමම නෙවසඤ්ඤානං සඤ්ඤාසංඝාතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරතී. තස්මි සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඤ්ඤා, සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකො, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එච්චමෙනස්ස කෙවලස්ස දුකකකකකස්ස සමුදයො භොතී'ති.

438. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මි සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපච්චයාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතීයා විච්චෙච්ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරතී දුකකාපටිපදං දකුඤ්ඤා, තස්මි සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඤ්ඤා, සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකො, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරමරණං. එච්චමෙනස්ස ධම්මානං සමුදයො භොතී.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඤ්ඤා: යා වේතනා සඤ්ඤාතනා වේතනිතතනං අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඤ්ඤා -පෙ- එච්චමෙනස්ස ධම්මානං සබ්බස්ස භොතී, සමාගමො භොතී, සමොධානං භොතී, පාකුභාවො භොතී. තෙන චූච්චති 'එච්චමෙනස්ස ධම්මානං සමුදයො භොතී'ති.

439. කතමෙ ධම්මා අව්භාසනා: යස්මි සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතතනා උපවිතතනා විපාකං චකුඤ්ඤාණං උපතනං භොතී උපෙකකාසංඝාතං රුපාරමමණං, තස්මි සමයෙ කුසල මූලපච්චයා සඤ්ඤා, සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරමරණං. එච්චමෙනස්ස කෙවලස්ස දුකකකකකස්ස සමුදයො භොතී.

තත්ථ කතමො කුසලමූලපච්චයා සඤ්ඤා: යා වේතනා සඤ්ඤාතනා වේතනිතතනං අයං චූච්චති කුසලමූලපච්චයා සඤ්ඤා -පෙ- තෙන චූච්චති 'එච්චමෙනස්ස කෙවලස්ස දුකකකකකස්ස සමුදයො භොතී'ති.

436. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපභවොක්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, විතර්කවිවාරයන් සන්තිදීමෙන් . . . ද්විතීයධ්‍යානයට . . . තෘතීය ධ්‍යානයට . . . චතුර්ධ්‍යානයට . . . ප්‍රථමධ්‍යානයට . . . පශ්චිමයෙහි පඤ්චවධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යය වෙයි, ඡේද්‍යයප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

437. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අරූපභවොක්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤානප්‍රත්‍යය ඉක්මවා නොවසඤ්ඤානාසඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙහි සහගත වූ සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යය වෙයි, ඡේද්‍යයප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

438. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොරූපාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් වීම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යය වෙයි, ඡේද්‍යයප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් වෙතයිත බවක් වේ ද, මේ ' අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . . මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සධගතිය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමොධානය වෙයි, පහළවීම වේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතසං ධම්මානං සමුදයො හොති ' යි.

439. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රූප කළ බැවින් රූපාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත විපාක වක්ෂුර්විඤ්ඤාන උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යය වෙයි, ඡේද්‍යයප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ සියලු දුඃඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් වෙතයිත බවක් වේ ද, මේ ' කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

440. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකං සොනවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං සද්දුරමමණං -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං ගක්ඛාරමමණං -පෙ- ජ්චානවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං රසාරමමණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති සුඛසභගතං ඵොට්ඨබ්බාරමමණං, තස්මිං සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

441. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසභගතා රූපාරමමණං වා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බාරමමණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාර- පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

442. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති සොමනස්සභගතා රූපාරමමණං වා -පෙ- ධම්මා- රමමණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ-. තෙන චූච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

443. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසභගතා රූපාරමමණං වා -පෙ- ධම්මා- රමමණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'.

තඤ්ඤා කතමො කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ: යා වේතනා සඤ්ඤාතනා වේතයිතන්තං අයං චූච්චති කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ. -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

440. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් ශබ්දලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත විපාක ශ්‍රෝත්‍රවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද, . . . ගන්ධාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත ස්‍රාණවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද, . . . රසාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත ජීව්වාචිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන වූ සුඛසහගත කායවිඤ්ඤා උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛ ක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

441. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපෙක්ෂාසහගත විපාකමනෝධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාති ප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

442. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ සොමනස් සහගීය මනෝවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤා ප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

443. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපෙක්ෂාසහගත විපාකමනෝවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . මෙසේ මේ සියලු දූඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් වෙතගීත බවෙක් වේ ද, මේ ' කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

444. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මි සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපපතතා භොති සොමනස්සසභගතා ඤාණසම්පයුතතා රූපාරම්මණං චා -පෙ- ධම්මාරම්මණං ච, යං යං චා පනාරබ්බ. තස්මි සමයෙ කුසලමුලු -පව්වයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපව්වයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපව්වයා නාමං, නාමපව්වයා ජ්වහායතනං, ජ්වහායතනපව්වයා එස්සො, එස්සපව්වයා වේදනා, වේදනාපව්වයා පසාදෙ, පසාදපව්වයා අඛිමොකෙඛා, අඛිමොකපව්වයා භවො, භවපව්වයා ජාතී, ජාතීපව්වයා ජරමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්තිස්ස සමුදයො භොතී'ති.

445. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මි සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපපතතා භොති සොමනස්සසභගතා ඤාණසම්පයුතතා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසභගතා ඤාණවිපයුතතා -පෙ- සොමනස්සසභගතා ඤාණ- විපයුතතා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකඛාසභගතා ඤාණසම්පයුතතා-පෙ- උපෙකඛාසභගතා ඤාණසම්පයුතතා සසඛ්ඛාරෙන-පෙ-උපෙකඛාසභගතා ඤාණවිපයුතතා -පෙ- උපෙකඛාසභගතා ඤාණවිපයුතතා සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං චා -පෙ- ධම්මාරම්මණං ච, යං යං චා පනාරබ්බ. තස්මි සමයෙ කුසලමුලුපව්වයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපව්වයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ- පව්වයා නාමං, නාමපව්වයා ජ්වහායතනං, ජ්වහායතනපව්වයා එස්සො, එස්සපව්වයා වේදනා, වේදනාපව්වයා පසාදෙ, පසාදපව්වයා අඛිමොකෙඛා අඛිමොකපව්වයා භවො, භවපව්වයා ජාතී, ජාතීපව්වයා ජරමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්තිස්ස සමුදයො භොතී'ති.

446. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මි සමයෙ රූපුපපතතීයා මඤ්ඤා භාවෙතී විච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ඣ විහරතී පථවි කසිණං, තස්මි සමයෙ එස්සො භොතී -පෙ- ඤ්චිකෙඛපො භොතී, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්මි රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා විච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ඣ විහරතී පථවිකසිණං. තස්මි සමයෙ කුසලමුලුපව්වයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාර- පව්වයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපව්වයා නාමං, නාමපව්වයා ජ්වහායතනං ජ්වහායතනපව්වයා එස්සො, එස්සපව්වයා වේදනා, වේදනාපව්වයා පසාදෙ, පසාදපව්වයා අඛිමොකෙඛා, අඛිමොකපව්වයා භවො, භවපව්වයා ජාතී, ජාතීපව්වයා ජරමරණං -පෙ- තෙන චූච්චතී 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්තිස්ස සමුදයො භොතී'ති.

444. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වෙවයි . . . ධර්මාලම්බන වෙවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ සොම්නස් සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත විපාකමනෝවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වෙ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනා ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

445. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් සොම්නස් සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත විපාකමනෝවිඤ්ඤා ධාතුව සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වෙ ද . . . සොම්නස් සහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත . . . සොම්නස් සහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත (විපාකමනෝවිඤ්ඤාධාතුව) සංස්කාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂා සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත . . . උපෙක්ෂාසහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත (විපාක මනෝවිඤ්ඤාධාතුව) සංස්කාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂාසහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත . . . රූපා ලම්බන වෙවයි . . . ධර්මාලම්බන වෙවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ උපෙක්ෂා සහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත මනෝවිඤ්ඤාධාතුව සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වෙ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන වෙයි, විඤ්ඤාන ප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

446. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . පට්ඨකසිණප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වෙ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම රූපාවචර කුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . විපාක වූ පට්ඨකසිණප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

447. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යසම්භමයෙ රුපුපපතනියා මඟ්භා වෙති. විතකකවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියා ක්ඛානං -පෙ- තනියං ක්ඛානං -පෙ- චතුත්ථං ක්ඛානං -පෙ- පථමං ක්ඛානං -පෙ- පඤ්චමං ක්ඛානං උපසමපඡ්ඡ විහරති පඨවිකසිණං, තසම්භමයෙ ඵසෙයා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙව රුපාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- පඤ්චමං ක්ඛානං උපසමපඡ්ඡ විහරති පඨවිකසිණං. තසම්භමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡධ්ඨායතනං, ඡධ්ඨායතනපච්චයා ඵසෙයා, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වූච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො හොති'ති.

448. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යසම්භමයෙ අරුපුපපතනියා මඟ්භා වෙති, සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතිකකමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසභගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්ඛානං උපසමපඡ්ඡ විහරති. තසම්භමයෙ ඵසෙයා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙව අරුපාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතිකකමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසභගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්ඛානං උපසමපඡ්ඡ විහරති. තසම්භමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡධ්ඨායතනං, ඡධ්ඨායතනපච්චයා ඵසෙයා, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වූච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො හොති'ති.

449. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යසම්භමයෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති. නියසානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිචෙච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසමපඡ්ඡ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං. තසම්භමයෙ ඵසෙයා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්ඛානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිචෙච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසමපඡ්ඡ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤං. තසම්භමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡධ්ඨායතනං, ඡධ්ඨායතනපච්චයා ඵසෙයා, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනා පච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. ඵචමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති.

447. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, චිතරකච්චාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් . . . ද්විතීයධ්‍යානයට . . . තෘතීය ධ්‍යානයට . . . චතුර්ධ්‍යානයට . . . පුරුමධ්‍යානයට . . . පටච්ඡිකසිණ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි. . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම රූපාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් සුඛයා ගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . විපාක වූ පටච්ඡිකසිණපඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුශලච්චුලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤනය වෙයි, විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි. අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

448. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අරූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤයතනය ඉක්මවා නොවසඤ්ඤනාසඤ්ඤය තන සංඥ සහගත වූ සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි. . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම අරූපාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤය තනය ඉක්මවා නොවසඤ්ඤනාසඤ්ඤයතන සංඥ සහගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . විපාක චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුශලච්චුලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤනය වෙයි, විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

449. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤක වූ අපවයගාමී වූ ලොකෝත්තර ධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි. . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකෝත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් භාවිත බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ඉත්‍යාත වූ විපාක ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුශලච්චුලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤනය වෙයි, විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සමුදය වේ.

තත් කතමො කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා චේතනා සඤ්චානනා චේතසිතතනං, අයං චූච්චති කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ -පෙ- 'ඵච- මේතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති' තී. ඵචමේතෙසං ධම්මානං සඛ්ඛති භොති, සමාගමො භොති, සමොධානං භොති, පාතුභාවො භොති. තෙන චූච්චති 'ඵචමේතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති' තී.

කුසලවිපාකමුලකං නිට්ඨිතං.

450. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යසම් සමයෙ අකුසලය්‍ය කම්මය්‍ය කතතතා උපචිතතතා විපාකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං උපතනං භොති උපෙකතාසභගතං රූපාරම්මණං. තසම් සමයෙ අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡධ්ඨායතනං, ඡධ්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජර්මරණං. ඵචමේතසං කෙචලය්‍ය දුක්ඛකතකිස්ස සමුදයො භොති.

තත් කතමො අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා චේතනා සඤ්චානනා චේතසිතතනං. අයං චූච්චති අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ. -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමේතසං කෙචලය්‍ය දුක්ඛකතකිස්ස සමුදයො භොති' තී.

451. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යසම් සමයෙ අකුසලය්‍ය කම්මය්‍ය කතතතා උපචිතතතා විපාකං සොභවිඤ්ඤාණං උපතනං භොති උපෙකතාසභගතං සඤ්ඤාරම්මණං -පෙ- භානවිඤ්ඤාණං උපතනං භොති උපෙකතාසභගතං ගනිඤ්ඤාරම්මණං -පෙ- ජීවහාවිඤ්ඤාණං උපතනං භොති උපෙකතාසභගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උපතනං භොති දුක්ඛසභගතං ඵොච්ච්චාරම්මණං. තසම් සමයෙ අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡධ්ඨායතනං, ඡධ්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජර්මරණං, ඵචමේතසං කෙචලය්‍ය දුක්ඛකතකිස්ස සමුදයො භොති.

තත් කතමො අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා චේතනා සඤ්චානනා චේතසිතතනං අයං චූච්චති අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ -පෙ- තත් කතමා ඵසපච්චයා වේදනා: යං කාසිකං අසාතං කාසිකං දුක්ඛං කායසම්ඵසංඡං අසාතං දුක්ඛං වේදසිතං කායසම්ඵසංඡං අසාතා දුක්ඛා වේදනා. අයං චූච්චති ඵසපච්චයා වේදනා.

තත් කතමො වේදනාපච්චයා භවො: ධූපෙනා වේදනං සඤ්ඤාකතෙනා සඛ්ඛාරකතෙනා විඤ්ඤාණකතෙනා. අයං චූච්චති වේදනාපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමේතසං කෙචලය්‍ය දුක්ඛකතකිස්ස සමුදයො භොති' තී.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් චේතනික බවෙක් වේ ද, මේ ' කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . . ' එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති ' යනු : මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සභිගතිස වෙයි, සමාගමය වෙයි; සමොධානය වෙයි, පහළවීම වේ. එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති ' යි.

කුසලවිපාකමූලකය නිමි.

කුසලමූලක විපාකනිර්දේශ යි.

450. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගතවිපාකවක්ෂුර්විඤ්ජනාය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනාය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූෂාරාශිඞ්‍රුගේ සමුදය වේ.

එහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

451. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් විපාක වූ ශබ්දලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ජනාය උපදනේ වේ ද, . . . ගන්ධාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත ස්පර්ශවිඤ්ජනාය උපදනේ වේ ද, . . . රසාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත ජීව්වාවිඤ්ජනාය උපදනේ වේ ද, . . . ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යාලම්බන වූ දූෂ්ඨසහගත කායවිඤ්ජනාය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජනාය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ.

එහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවරෙ යත් : යම් අසාතයෙක් කායික දූෂ්ඨයෙක් කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් අසාත-දූෂ්ඨවේදකයෙක් කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් අසාත-දූෂ්ඨවේදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : වේදනාව තබා සංඤ්ජනන්ධය, සංස්කාර ස්කන්ධය, විඤ්ජනස්කන්ධය යි. මේ ' වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

452. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මි සමයෙ අකුසලයා කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනෝධාතු උප්පන්නා හොති රූපාරම්මණං වා -පෙ- ථෝට්ඨිඛාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරම්භ, තස්මි සමයෙ අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායනනං, ජට්ඨායනනපච්චයා ඵසො, ඵසං-පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමෝකෙඛා, අභිමෝකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිස්ස සමුදයො හොතී'ති.

453. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මි සමයෙ අකුසලයා කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති උපෙකඛාසභගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරම්භ, තස්මි සමයෙ අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායනනං, ජට්ඨායනනපච්චයා ඵසො, ඵසංපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමෝකෙඛා, අභිමෝකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතී පච්චයා ජරාමරණං. ඵචමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිස්ස සමුදයො හොතී.

තස්ථ කතමො අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යං චේතනා සංඤ්චනනා චේතසිතන්තං, අයං චූච්චතී අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ.

තස්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං චූච්චතී සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තස්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං : වේදනාකකිඤ්ඤා සංඤ්ඤාකකිඤ්ඤා සඛ්ඛාරකකිඤ්ඤා. ඉදං චූච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

තස්ථ කතමං නාමපච්චයා ජට්ඨායනනං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං චූච්චතී නාමපච්චයා ජට්ඨායනනං.

තස්ථ කතමො ජට්ඨායනනපච්චයා ඵසො : යො ඵසො චුභ්භනා සමුච්චනා සමුච්චිතන්තං. අයං චූච්චතී ජට්ඨායනනපච්චයා ඵසො.

තස්ථ කතමා ඵසංපච්චයා වේදනා : යං චේතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චේතනාසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වේදසිතං, චේතනාසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වේදනා. අයං චූච්චතී ඵසංපච්චයා වේදනා.

තස්ථ කතමො වේදනාපච්චයා අභිමෝකෙඛා : යො විතතස්ස අභිමෝකෙඛා අභිමුච්චනා තදභිමුච්චනා. අයං චූච්චතී වේදනාපච්චයා අභිමෝකෙඛා.

තස්ථ කතමො අභිමෝකපච්චයා භවො : ථූපෙත්ථා අභිමෝකං වේදනාකකිඤ්ඤා සංඤ්ඤාකකිඤ්ඤා සඛ්ඛාරකකිඤ්ඤා විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා. අයං චූච්චතී අභිමෝකපච්චයා භවො.

තස්ථ කතමා භවපච්චයා ජාතී : යං තෙසං ධම්මානං ජාතී සංජ්ජාතී තිඛිතතී අභිනිඛතතී පාතුභවො. අයං චූච්චතී භවපච්චයා ජාතී.

452. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වෙවයි. . . . ස්ප්‍රෂ්චව්‍යාලම්බන වෙවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ විපාකමනෝධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤනය වෙයි, විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛන්තධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

453. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වෙවයි . . . ධර්මාලම්බන වෙවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ විපාකමනෝවිඤනධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤනය වෙයි, විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දු:ඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනනාවක් සඤ්චෙනනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤන කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍යුරූපමනෝවිඤනධාතුවක් වේ ද, මේ ' සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් විඤන ' යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාම කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය, සංඤස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ ' විඤනප්‍රත්‍යයෙන් නාම ' යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතන කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානස යෙක් . . . තද්‍යුරූපමනෝවිඤනධාතුවක් වේ ද, මේ ' නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතන ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශාකාරයෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ' ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ නො ම මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ වෙතොසම්ඵස්සයෙන් උපන් උපෙක්ෂාවෙදයිතයෙක් වෙතොසම්ඵස්ස යෙන් උපන් උපෙක්ෂාවෙදනාවක් වේ ද මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් අධිමොක්ෂ යෙක් අධිමොක්ෂාකාරයෙක් ආලම්බනයෙහි අයිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ ' වෙදනා ප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව කවරෙ යත් : අධිමොක්ෂය තබා වෙදනාස්කන්ධ ය, සංඤස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, විඤනස්කන්ධ යි. මේ ' අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ.

එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති කවරෙ යත් : ඒ (අරූපී) ධර්මයන්ගේ යම් නිපැදීමක් වෙසෙසින් නිපැදීමක් හටගැන්මක් වෙසෙසින් හටගැන්මක් පහළවීමක් වේ ද, මේ ' භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති ' යි කියනු ලැබේ

තඤ්ඤා කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං: අපී ජරා, අපී මරණං.
තඤ්ඤා කතමා ජරා: යා තෙසං ධම්මානං ජරා ජරණතා ආයුනො
සංභාති. අයං චුච්චති ජරා. තඤ්ඤා කතමං මරණං: යො තෙසං
ධම්මානං ඛයො චයො හෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අනතරධානං.
ඉදං චුච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ච ජරා ඉදඤ්ච මරණං. ඉදං චුච්චති
ජාතිපච්චයා ජරාමරණං.

‘ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොති’ති
ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සංඛතී භොති, සමාගමො
භොති, සමොධානං භොති, පානුභවො භොති. තෙන චුච්චති
‘ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොති’ති.

අකුසලවිපාකමූලකං නිච්චිතං.

අභිධම්මභාජනියං නිච්චිතං.

පටිච්චසමුපපාදවිභවේනා නිච්චිතො ජට්ඨො.

සීහල පොඤ්ඤා:

- කුසලාකුසලා සොළසිකා සමූලා තෙසං පච්චයා
තෙසං විපාකා සංවිධිතා - තෙහි සඛාරපච්චයා
- පඨමචතුක්ඛකකුසල - අවිජ්ජා තස්ස පච්චයා
එකනාලො විපාකස්මිං - තෙහි කුසලාකුසලමූලකා
- විජිකිච්ජා දසවිඤ්ඤාණේ - අභිමොකො න ලබ්භති.
අහෙතුකෙ වා කුසලෙ - පසාදො නුපලබ්භති.

එහි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ කවරෙ යත් : ජරාවක් ඇත, මරණයක් ඇති. එහි ජරා කවර යත් : ඒ ඇරැපිධර්මයන්ගේ යම් ජරාවක් දීර්ඝතාවක් ආශ්‍රිතයෙන් පිරිහීමක් වේ ද, මේ 'ජරා' යි කියනු ලැබේ. එහි මරණ කවරෙ යත් : ඒ ඇරැපිධර්මයන්ගේ යම් ක්ෂයවීමක් ව්‍යයවීමක් බිඳීමක් භාත්පසින් බිඳීමක් අනිත්‍ය බවක් අතුරුදහන් වීමක් වේ ද, මේ 'මරණ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද මේ මරණය ද යි මේ 'ජරාමරණ' යි කියනු ලැබේ.

'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යනු : මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛස්කන්ධයාගේ සභිග්ගිය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමවධානය වෙයි, ප්‍රාදුර්භාවය වේ. එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

අකුශලවිපාකමුලකය නිමි.

අභිධර්මභාජනිය නිමි.

ප්‍රතිපාදනසමුත්පාදවිභවිභවය නිමි.

7. සතීපට්ඨානවිභවේශා

454. චත්තාරේ සතීපට්ඨානා : ඉධ භික්ඛු අජ්ඣන්තං කායෙ කායානුපස්සී විහරතී, බහිඤා කායෙ කායානුපස්සී විහරතී, අජ්ඣන්ත-බහිඤා කායෙ කායානුපස්සී විහරතී, අතාපි සමපජානො සතීමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අජ්ඣන්තං වේදනාසු වේදනානු-පස්සී විහරතී, බහිඤා වේදනාසු වේදනානුපස්සී විහරතී, අජ්ඣන්තබහිඤා වේදනාසු වේදනානුපස්සී විහරති අතාපි සමපජානො සතීමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අජ්ඣන්තං චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරතී, බහිඤා චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරතී, අජ්ඣන්තබහිඤා චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති, අතාපි සමපජානො සතීමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අජ්ඣන්තං ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරතී, බහිඤා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරතී, අජ්ඣන්තබහිඤා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති අතාපි සමපජානො සතීමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං.

455. කථඤ්ච භික්ඛු අජ්ඣන්තං කායෙ කායානුපස්සී විහරති : ඉධ භික්ඛු අජ්ඣන්තං කායං උඤ්චං පාදඤ්චා අධො කෙසම්ඤ්ඤා තචපරියන්තං පුරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවේකඛති : අජ්ඣ ඉමස්මිං කායෙ කෙසං ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං නභාරු අට්ඨී අට්ඨීඤ්ඤා වකකං හදයං යකනං කිලොමකං පිභකං පපථාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කර්මං පිත්තං සෙච්ඤං පුබ්බො ලොභිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා බෙලො සිඛ්ඤාඤ්ඤා ලසිකා මුත්තං. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති, භාවෙති, බහුලීකරෙති, ඤාච්ඤිතං වච්ඤ්ඤාපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිඤා භාවෙඤා බහුලීකරිඤා ඤාච්ඤිතං වච්ඤ්ඤාපෙඤා බහිඤා කායෙ චිත්තං උපසංභරති.

කථඤ්ච, භික්ඛු බහිඤා කායෙ කායානුපස්සී විහරති : ඉධ භික්ඛු බහිඤා කායං උඤ්චං පාදඤ්චා අධො කෙසම්ඤ්ඤා තචපරියන්තං පුරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවේකඛති : අජ්ඣස්ස කායෙ¹ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං නභාරු අට්ඨී අට්ඨීඤ්ඤා වකකං හදයං යකනං කිලොමකං පිභකං පපථාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කර්මං පිත්තං සෙච්ඤං පුබ්බො ලොභිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා බෙලො සිඛ්ඤාඤ්ඤා ලසිකා මුත්තං. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරෙති ඤාච්ඤිතං වච්ඤ්ඤාපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිඤා භාවෙඤා බහුලීකරිඤා ඤාච්ඤිතං වච්ඤ්ඤාපෙඤා අජ්ඣන්තබහිඤා කායෙ චිත්තං උපසංභරති.

---

1. අජ්ඣ ඉමස්මිං කායෙ - සිමු.

7. සනීපට්ඨානවිභාගය

454. සනීපට්ඨානයෝ සතර දෙනෙකි : මේ සස්තෙහි මහණ කෙලෙස් තවන වියා ඇත්තේ සමාග්ඤන ඇත්තේ ස්මෘතිමත් වූයේ කාය සඛිඛ්‍යාත ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමනස දුරු කොට තමාගේ කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසෙයි, මෙරමාගේ කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසෙයි, කලෙක තමාගේ කයෙහි ද කලෙක මෙරමාගේ කයෙහි ද කය අනුව බලමින් වෙසෙයි. කෙලෙස් තවන වැර ඇතියේ සමාග්ඤන ඇතියේ ස්මෘතිමත් වූයේ වෙදනා සඛිඛ්‍යාත ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමනස දුරු කොට තමාගේ වෙදනාවන්හි වෙදනාව අනුව බලමින් වෙසෙයි, මෙරමාගේ වෙදනාවන්හි වෙදනා අනුව බලමින් වෙසෙයි, කලෙක තමාගේ වෙදනාවන්හි ද කලෙක මෙරමාගේ වෙදනාවන්හි ද වෙදනා අනුව බලමින් වෙසෙයි, කෙලෙස් තවන වැර ඇතියේ සමාග්ඤන ඇතියේ ස්මෘතිමත් වූයේ චිත්ත සඛිඛ්‍යාත ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමනස දුරු කොට තමාගේ චිත්තයෙහි සිත අනුව බලමින් වෙසෙයි, මෙරමාගේ චිත්තයෙහි සිත අනුව බලමින් වෙසෙයි, තමාගේ සිත්හි ද මෙරමාගේ සිත්හි ද සිත අනුව බලමින් වෙසෙයි, කෙලෙස් තවන වැර ඇතියේ සමාග්ඤන ඇතියේ ස්මෘතිමත් වූයේ (නිවරණාදී) ධර්ම සඛිඛ්‍යාත ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමනස දුරු කොට තමාගේ (නිවරණාදී) ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසෙයි, මෙරමාගේ (නිවරණාදී) ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසෙයි, තමා හා මෙරමාගේ (නිවරණාදී) ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ.

455. කිසෙයින් මහණ තෙමෙ තමාගේ කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මේ සස්තෙහි මහණ පාතෙලෙන් උඩ කෙසගින් යට (සරසු) සිව් හිම කොට ඇති තමාගේ කය නන්වැදුරුම් අසුච්චි පිරුණක් කොට ප්‍රත්‍යාවෙක්ෂා කෙරෙයි : මේ කයෙහි කෙස් ඇත, ලොම් - නිය - දත් - සිව් - මස් - නහර - ඇට - ඇටමීදුළු - වකුගඩ - හදවත - අක්මාව - දලඹුව - බඩදිව - පෙණහලු - අතුණු - අතුණුබහන - නො පැසුණු අහර - පැසුණු අහර - පිත - සෙම - පුයා - ලෙහෙ - සෝදිය - මේදතෙල් - කදුළු - වූරුණුතෙල් - කෙළ - මුකුණු - සදමීදුළු - සුලුදිය ඇති. හෙතෙම ඒ කමටහන්නිමිත්ත අසුරු කෙරෙයි, වඩයි, පුනපුනා වඩයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරෙයි. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත අසුරු කොට වඩා බහුල කොට මැනැවින් නිශ්චය කොට මෙරමාගේ කයෙහි (තමාගේ) සිත ඵලවයි.

කිසෙයින් මහණ මෙරමාගේ කයෙහි කය පුනපුනා බලමින් වෙසේ ද යත් : මේ සස්තෙහි මහණ පාතෙලෙන් උඩ කෙසගින් යට සිව්පිරියත් කොට ඇති මෙරමාගේ කය නන්වැදුරුම් අසුච්චි පිරුණක් කොට ප්‍රත්‍යාවෙක්ෂා කෙරෙයි : මේ කයෙහි කෙස් ඇත, ලොම් - නිය - දත් - සිව් - මස් - නහර - ඇට - ඇටමීදුළු - වකුගඩ - හදවත - අක්මාව - දලඹුව - බඩදිව - පෙණහලු - අතුණු - අතුණුබහන - නො පැසුණු අහර - පැසුණු අහර - පිත - සෙම - පුයා - ලෙහෙ - සෝදිය - මේදතෙල් - කදුළු - වූරුණු තෙල් - කෙළ - මුකුණු - සදමීදුළු - සුලුදිය ඇත. හෙතෙම ඒ කමටහන්නිමිත්ත ආසෙවන කෙරෙයි, වඩයි, පුනපුනා වඩයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරෙයි, හෙතෙම ඒ නිමිත්ත ආසෙවන කොට, වඩා, පුනපුනා වඩා, මැනැවින් නිශ්චය කොට තමා හා මෙරමාගේ කයෙහි (තමාගේ) සිත ඵලවයි.

කථඤ්ච භික්ඛු අඤ්ඤාතනචභිඤ්ඤා කායෙ කායානුපයසී විහරති: ඉධ භික්ඛු අඤ්ඤාතනචභිඤ්ඤා කායං උඤ්ඤා පාදනලා අධො කෙසමන්තා තවපරියනතං පුරං නානපපකාරසස අසුචිනො පච්චවෙකති. අඤ්ඤා ඉමසමිං කායෙ කෙසා ලොමා නචා දනතා තවො මංසං නහාරා අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ඤා වකකං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පපථාසං අනතං අනතගුණං උදරියං කර්සං පිතතං සෙමහං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අසුචු වසා බෙලො සිඛිකාණිකා ලසිකා මුතතං. එවං භික්ඛු අඤ්ඤාතනචභිඤ්ඤා කායෙ කායානුපයසී විහරති ආනාපි සමපජානො සනිමා විනෙය්‍ය ලොකො අභිඤ්ඤාදොමනස්සං.

456. අනුපයසී'ති තත් කතමා අනුපය්‍යනා: යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි, අයං වුච්චති අනුපය්‍යනා. ඉමාය අනුපය්‍යනාය උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො¹ සමුපගතො² උපනො සමුපනො³ සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති අනුපයසී'ති.

'විහරති'ති ඉරියති වතති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති. තෙන වුච්චති විහරති'ති.

'ආනාපි'ති තත් කතමං ආනප්‍යං⁴: යො චෙතසිකො විරියාරමො -පෙ- සමමාචායාමො, ඉදං වුච්චති ආනප්‍යං⁴. ඉමිනා ආනප්‍යෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො¹ සමුපගතො² උපනො සමුපනො³ සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති ආනාපි'ති.

'සමපජානො'ති තත් කතමං සමපජඤ්ඤා: යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති සමපජඤ්ඤා. ඉමිනා සමපජඤ්ඤෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උපනො සමුපනො සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති සමපජානො'ති.

'සනිමා'ති තත් කතමා සනි: යා සනි අනුසනි -පෙ- සමමාසනි අයං වුච්චති සනි. ඉමාය සනියා උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උපනො සමුපනො සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති සනිමා'ති.

'විනෙය්‍ය ලොකො අභිඤ්ඤාදොමනස්සං'නති තත් කතමො ලොකො: සො'ච කායො ලොකො, පඤ්ඤා'පි උපාද්‍යනකඛිකා ලොකො. අයං වුච්චති ලොකො.

තත් කතමා අභිඤ්ඤා: යො රුගො සාරුගො -පෙ- විතතස්ස සාරුගො. අයං වුච්චති අභිඤ්ඤා.

-
- 1. උපගතො - සිරිමු, මජ්ඣං.
  - 2. සමුපගතො - සිරිමු, මජ්ඣං.
  - 3. සමපනො - සිරිමු, මජ්ඣං.
  - 4. { ආනාපං - සිරිමු.
    { ආනාපො - මජ්ඣං.

කිසෙයින් මහණ අධ්‍යාත්ම වූ ද බාහිර වූ ද කයෙහි කායානුපස්සි ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ පාතෙලෙන් උඩ කෙසගින් යට සිව්පිරිසක් කොට ඇති අධ්‍යාත්ම වූ ද බාහිර වූ ද කය නන්වැදුරුම් අසුචි පිරුණක් කොට ප්‍රත්‍යාවෙක්ෂා කෙරෙයි : මෙ කයෙහි කෙස් ඇත, ලොම්-නිය-දත් - සිව්-මස් - නහර - ඇට - ඇටමිදුළු - වකුගඩ - හදවත - අක්මාව - දලඹුව - බඩදිව - පෙණහලු - අතුණු - අතුණුබහන - නො පැසුණු අහර - පැසුණු අහර - පිත - සෙම - පුයා - ලෙහෙ - සෝදිය - මේදතෙල් - කඳුළු - වූරුණු තෙල් - කෙළ - මුතුණු - සදමිදුළු - සුලුදිය ඇති. මෙසෙයින් මහණ කෙලෙස් තවන වැර ඇතියේ සමාග්ඤන ඇතියේ ස්මාතිමත් වූයේ කාය සධ්ධානන ලොකයෙහි අභිධ්ධාව හා දෙමනස දුරු කොට කලෙක තමාගේ කයෙහි කලෙක මෙරමාගේ කයෙහි කායානු පස්සි ව වෙසේ.

456. අනුපස්සි යනු : එහි අනුපස්සනා කවර යත් : යම් ප්‍රඥවක් පජානනාකාර යෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමාග්ඤ්චියක් වේ ද, මේ ' අනුපස්සනා ' යි කියනු ලැබේ. මේ අනුපස්සනායෙන් යුක්ත වූයේ සමුපෙන වූයේ එළඹ සිටියේ මොනොවට එළඹ සිටියේ නො වෙන් වූයේ පිරිපුන් වූයේ සමන්විත වූයේ යි. එහෙයින් ' අනුපස්සි ' යි කියනු ලැබේ.

චිහරකි යනු : ඉරියවු පවත්වයි, ඉරියවු උපදවයි, ඉරියවු රකියි, යපනය කෙරෙයි, යාපනය කෙරෙයි, හැසිරෙයි, වෙසෙයි, එහෙයින් ' චිහරකි ' යි කියනු ලැබේ.

ආතාපි යනු : එහි ආතප්ප කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියාරම්භයෙක් . . . සමාග්ඤ්චායාමයෙක් වේ ද, මේ ' ආතප්ප ' යි කියනු ලැබේ. මේ ආතප්පයෙන් යුක්ත වූයේ සමුපෙන වූයේ එළඹ සිටියේ මොනොවට එළඹ සිටියේ නො වෙන් වූයේ පිරිපුන් වූයේ සමන්විත වූයේ යි. එහෙයින් ' ආතාපි ' යි කියනු ලැබේ.

සම්පජානො යනු : එහි ' සම්පජ්ඤා ' කවරෙ යත් : යම් ප්‍රඥවක් පජානනාකාර යෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමාග්ඤ්චියක් වේ ද, මේ ' සම්පජ්ඤා ' යි කියනු ලැබේ. මේ ' සම්පජ්ඤායෙන් ' යුක්ත වූයේ සමුපෙන වූයේ එළඹ සිටියේ මොනොවට එළඹ සිටියේ නො වෙන් වූයේ පරිපුරණ වූයේ සමන්වාගත වූයේ යි. එහෙයින් ' සම්පජාන ' යි කියනු ලැබේ.

සතිමා යනු : එහි ' සති ' කවර යත් : යම් ස්මාතියක් අනුස්මාතියක් . . . සමාක් ස්මාතියක් වේ ද, මේ ' සති ' යි කියනු ලැබේ. මේ සතියෙන් උපෙන වූයේ සමුපෙන වූයේ එළඹ සිටියේ මොනොවට එළඹ සිටියේ නො වෙන් වූයේ පරිපුරණ වූයේ සමන්වාගත වූයේ යි. එහෙයින් ' සතිමා ' යි කියනු ලැබේ.

විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්ස යනු : එහි ' ලොක ' කවරෙ යත් : එ ම කය ලොක යැ, පඤ්චොපාදනස්කන්ධයෝ ද ලොක යැ, මේ ' ලොක ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' අභිජ්ඣා ' කවර යත් : යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් . . . විත්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ ' අභිජ්ඣා ' යි කියනු ලැබේ.

තත්ථ තතමං දොමනස්සං : යං චෙනසිකං අසාතං චෙනසිකං දුක්ඛං වෙනොසල්ඨස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදසිතං වෙනොසල්ඨස්සජං අසාතං දුක්ඛා වෙදනා, ඉදං වූචචති දොමනස්සං. ඉති අසඤ්ච අභිජ්ඣා ඉදඤ්ච දොමනස්සං, ඉමමති ලොකො විනිතා ගොනති පටිවිනිතා සත්තා සමිතා වූපසන්නා අත්ඨගතා අබ්භත්ථංගතා අපටිතා බ්‍යපටිතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යනාතිකතා. තෙන වූචචති විනෙය්‍ය ලොකො අභිජ්ඣා-දොමනස්සන්ති.

කායානුපායනා නිදෙදසො.

457. කථඤ්ච භික්ඛු අජ්ඣන්තං වෙදනාසු වෙදනානුපායසී විහරති : ඉධ භික්ඛු සුඛං වෙදනං වෙදියමානො.¹ සුඛං වෙදනං වෙදියමීති පජානාති. දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමීති පජානාති. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමීති² පජානාති. සාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානො සාමිසං සුඛං වෙදනං වෙදියමීති පජානාති. නිරුමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානො නිරුමිසං සුඛං වෙදනං වෙදියමීති පජානාති. සාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො සාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමීති පජානාති. නිරුමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො නිරුමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමීති පජානාති. සාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො සාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමීති පජානාති. නිරුමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො නිරුමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමීති පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලිකරෙති ස්ථාවඤ්චං වච්ඡපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්ථා භාවෙත්ථා බහුලිකරිත්ථා ස්ථාවඤ්චං වච්ඡපෙත්ථා බහිඤ්ඤා වෙදනාසු චිත්තං උපසංභරති.

කථඤ්ච භික්ඛු බහිඤ්ඤා වෙදනාසු වෙදනානුපායසී විහරති : ඉධ භික්ඛු සුඛං වෙදනං වෙදියමානං සුඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති. දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති. සාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානං සාමිසං සුඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති. නිරුමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානං නිරුමිසං සුඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති. සාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානං සාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති. නිරුමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානං නිරුමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති. සාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානං සාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති. නිරුමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානං නිරුමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලිකරෙති ස්ථාවඤ්චං වච්ඡපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්ථා භාවෙත්ථා බහුලිකරිත්ථා ස්ථාවඤ්චං වච්ඡපෙත්ථා අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤා වෙදනාසු චිත්තං උපසංභරති.

1. වෙදියමානො - සිරිමු, මජ්ඣං. 2. වෙදියමීති සිරිමු.

එහි ' දෙමනස්ස ' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ අසාතයෙක් වෛතසික දුඃඛයෙක් වෙතොසම්ඵස්සප වූ අසාත වූ දුඃඛ වූ වෙදධිතයෙක් වෙතොසම්ඵස්සප වූ අසාතදුඃඛ වෙදනාවක් වේ ද, මේ ' දෙමනස්ස ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ අභිධ්‍යාව ද මේ දෙමනස්ස ද මේ කායසඛධ්‍යාත ලොකයෙහි දුරු කරන ලද්දාහු වෙසෙසින් දුරු කරන ලද්දාහු සන්තූන්තාහු සන්තිදුට්ඨන ලද්දාහු ව්‍යුපගම කරන ලද්දාහු නිරොධසඛධ්‍යාත අස්තයට ගියාහු අතිශයින් අස්තයට ගියාහු නසන ලද්දාහු වෙසෙසින් නසන ලද්දාහු වියළන ලද්දාහු මොනොවට වියළන ලද්දාහු වීගතාන්ත කරන ලද්දාහු වෙත්. එහෙයින් ' විතොය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං ' යි කියනු ලැබේ.

කායානුපස්සනානිර්දේශ යි.

457. කියෙයින් මහණ තමා පිළිබඳ වෙදනාවන්හි වෙදනානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ (කායික වූ හෝ වෛතසික වූ හෝ) සුඛවෙදනාව විදිනුයේ ' සුඛ වෙදනාව විදිමි ' දනගති, දුඃඛවෙදනාව විදිනුයේ ' දුඃඛවෙදනාව විදිමි ' දනගති, උපෙක්ෂා වෙදනාව විදිනුයේ ' උපෙක්ෂාවෙදනාව විදිමි ' දනගති, සාමීය (පඤ්චකාමගුණ නිශ්ශ්‍රිත) වූ හෝ සුඛවෙදනාව විදිනුයේ ' සාමීයසුඛවෙදනාව විදිමි ' දනගති, නිරාමීය වූ හෝ සුඛවෙදනාව විදිනුයේ ' නිරාමීයසුඛවෙදනාව විදිමි ' දනගති, සාමීය වූ හෝ දුඃඛවෙදනාව විදිනුයේ ' සාමීයදුඃඛවෙදනාව විදිමි ' දනගති, නිරාමීය වූ හෝ දුඃඛවෙදනාව විදිනුයේ ' නිරාමීයදුඃඛවෙදනාව විදිමි ' දනගති, සාමීය වූ හෝ අදුක්ඛමසුඛවෙදනාව විදිනුයේ ' සාමීයඅදුක්ඛමසුඛවෙදනාව විදිමි ' දනගති, නිරාමීය වූ හෝ අදුක්ඛමසුඛවෙදනාව විදිනුයේ ' නිරාමීය අදුක්ඛමසුඛ වෙදනාව විදිමි ' දනගති. හෙතෙම ඒ වෙදනා නිමිත්ත ආසෙවන කෙරෙයි, වධයි, බහුල කෙරෙයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරෙයි. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත ආසෙවන, භාවන, බහුලීකරණය කොට මැනැවින් නිශ්චය කොට මෙරමා පිළිබඳ වෙදනාවන්හි සිත එළවයි.

කියෙයින් මහණ මෙරමා පිළිබඳ වෙදනාවන්හි වෙදනානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙමෙ සුඛවෙදනාව විදින්නහු ' සුඛවෙදනාව විදි ' යයි දනගති, දුඃඛවෙදනාව විදින්නහු ' දුඃඛවෙදනාව විදි ' යයි දනගති, අදුක්ඛමසුඛවෙදනාව විදින්නහු ' අදුක්ඛමසුඛවෙදනාව විදි ' යයි දනගති, සාමීය වූ හෝ සුඛවෙදනාව විදින්නහු ' සාමීය සුඛවෙදනාව විදි ' යයි දනගති, නිරාමීය වූ හෝ සුඛවෙදනාව විදින්නහු ' නිරාමීය සුඛවෙදනාව විදි ' යයි දනගති, සාමීය වූ හෝ දුඃඛවෙදනාව විදින්නහු ' සාමීයදුඃඛ වෙදනාව විදි ' යයි දනගති, නිරාමීය වූ හෝ දුඃඛවෙදනාව විදින්නහු ' නිරාමීයදුඃඛ වෙදනාව විදි ' යයි දනගති, සාමීය වූ හෝ අදුක්ඛමසුඛවෙදනාව විදින්නහු ' සාමීය වූ අදුක්ඛමසුඛවෙදනාව විදි ' යයි දනගති, නිරාමීය වූ හෝ අදුක්ඛමසුඛවෙදනාව විදින්නහු ' නිරාමීයඅදුක්ඛමසුඛවෙදනාව විදි ' යයි දනගති. හෙතෙම ඒ (වෙදනා) නිමිත්ත සෙවනය කෙරෙයි, වධයි, පුනපුනා වධයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරෙයි. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත සෙවනය කොට වධා පුනපුනා වධා මැනැවින් නිශ්චය කොට තමාගේ ද මෙරමාගේ ද වෙදනාවන්හි සිත එළවයි.

කථං ච භික්ඛු අර්ඝ්ඤාතඛනිඤා වෙදනාසු වෙදනානුපසයි විහරති : ඉධ භික්ඛු සුඛං වෙදනං සුඛං වෙදනා'ති පජානාති. දුක්ඛං වෙදනං දුක්ඛං වෙදනා'ති පජානාති. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා'ති පජානාති. සාමිසං ච, සුඛං වෙදනං සාමිසං සුඛං වෙදනා'ති පජානාති. නිරුමිසං ච, සුඛං වෙදනං නිරුමිසං සුඛං වෙදනා'ති පජානාති. සාමිසං ච, දුක්ඛං වෙදනං සාමිසං දුක්ඛං වෙදනා'ති පජානාති. නිරුමිසං ච, දුක්ඛං වෙදනං නිරුමිසං දුක්ඛං වෙදනා'ති පජානාති. සාමිසං ච, අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං සාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා'ති පජානාති. නිරුමිසං ච, අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං නිරුමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා'ති පජානාති. එවං භික්ඛු අර්ඝ්ඤාතඛනිඤා වෙදනාසු වෙදනානු-පසයි විහරති ආනාපි සමපජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං.

458. අනුපසයි'ති -පෙ- විහරති'ති -පෙ- ආනාපි'ති -පෙ- සමපජානො'ති -පෙ- සතිමා'ති -පෙ- විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා-දොමනස්සනති. තත්ථ කතමො ලොකො : සා'ච වෙදනා ලොකො, පඤ්ච'පි උපාදනකකිඤා ලොකො. අයං චූච්චති ලොකො.

තත්ථ කතමා අභිජ්ඣා : යො රුගො සාරුගො -පෙ- චිත්තස්ස සාරුගො. අයං චූච්චති අභිජ්ඣා. තත්ථ කතමං දොමනස්සං : යං චේතසිකං අසාතං චේතසිකං දුක්ඛං චේතොසමපස්සජං අසාතං දුක්ඛං චේදසිතං චේතොසමපස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදනා. ඉදං චූච්චති දොමනස්සං. ඉති අයඤ්ච අභිජ්ඣා ඉදඤ්ච දොමනස්සං, ඉමමිති ලොකෙ විනීතා භොනති පටිවිනීතා සන්තා සමිතා චූපසන්තා අත්ඛනතා අඛන්තඛනතා අපටිතා බ්‍යපටිතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යන්තීකතා තෙන චූච්චති විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සනති.

වෙදනානුපසයනා නිදද්දසො.

459. කථඤ්ච භික්ඛු අර්ඝ්ඤාතං විනෙත චිත්තානුපසයි විහරති : ඉධ භික්ඛු සරුභං ච, චිත්තං සරුභං මෙ චිත්තනති පජානාති. විතරුභං ච, චිත්තං විතරුභං මෙ චිත්තනති පජානාති. සද්දෙසං ච, චිත්තං සද්දෙසං මෙ චිත්තනති පජානාති. විතද්දෙසං ච, චිත්තං විතද්දෙසං මෙ චිත්තනති පජානාති. සමොභං ච, චිත්තං සමොභං මෙ චිත්තනති පජානාති. විතමොභං ච, චිත්තං විතමොභං මෙ චිත්තනති පජානාති. සංඛිත්තං ච, චිත්තං සංඛිත්තං මෙ චිත්තනති පජානාති. විකඛිත්තං ච, චිත්තං විකඛිත්තං මෙ චිත්තනති පජානාති. මහඤ්ඤං ච, චිත්තං මහඤ්ඤං මෙ චිත්තනති පජානාති. අමහඤ්ඤං ච, චිත්තං අමහඤ්ඤං මෙ චිත්තනති පජානාති. සඋත්තරං ච, චිත්තං සඋත්තරං මෙ චිත්තනති පජානාති. අනුත්තරං ච, චිත්තං අනුත්තරං මෙ චිත්තනති පජානාති. සමාභිතං ච, චිත්තං සමාභිතං මෙ චිත්තනති පජානාති. අසමාභිතං ච, චිත්තං අසමාභිතං මෙ චිත්තනති පජානාති. විමුත්තං ච, චිත්තං විමුත්තං මෙ චිත්තනති පජානාති. අවිමුත්තං ච, චිත්තං අවිමුත්තං මෙ චිත්තනති පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරෙති ස්වාචඤ්චං චචත්ථපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති, භාවෙති, බහුලීකරිත්වා ස්වාචඤ්චං චචත්ථපෙති, බහිඤා විනෙත චිත්තං උපසං-හරති.

කියෙයිත් මහණ අප්ඤ්ඤානිද්ධාවේදනාවන්හි වේදනානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම සුඛවේදනාව ' සුඛවේදනා ' යි දනගති, දුඃඛවේදනාව ' දුඃඛ වේදනා ' යි දනගති, අදුක්ඛමසුඛවේදනාව ' අදුක්ඛමසුඛවේදනා ' යි දනගති, සාමීය වූ හෝ සුඛවේදනාව ' සාමීයසුඛවේදනා ' යි දනගති, නිරාමීය වූ හෝ සුඛවේදනාව ' නිරාමීය සුඛවේදනා ' යි දනගති, සාමීය වූ හෝ දුඃඛවේදනාව ' සාමීයදුඃඛවේදනා ' යි දනගති, නිරාමීය වූ හෝ දුඃඛවේදනාව ' නිරාමීයදුඃඛවේදනා ' යි දනගති, සාමීය වූ හෝ අදුක්ඛම සුඛවේදනාව ' සාමීය වූ අදුක්ඛමසුඛවේදනා ' යි දනගති, නිරාමීය වූ හෝ අදුක්ඛමසුඛ වේදනාව ' නිරාමීයඅදුක්ඛමසුඛවේදනා ' යි දනගති. මෙසේ මහණ තෙම කෙලෙස් තවන වැර ඇතිසේ සමයග්ඤන ඇතිසේ ස්මෘතිමත් වූයේ වේදනා සඛිඛායන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමනස දුරු කොට තමාගේ ද මෙරමාගේ ද වේදනාවන්හි වේදනානුදර්ශී ව වෙසේ.

458. අනුපස්සී යනු : . . . විහරති යනු : . . . ආකාපී යනු : . . . සම්පරානො යනු : . . . සතිමා යනු : . . . විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං යනු : එහි ලොකය කවර යත් : ඒ වේදනාව ම ලොක නම්. පඤ්චොපාදනස්කන්ධයෝ ද ලොක නම්. මේ 'ලොක ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' අභිධ්‍යා ' කවර යත් : යම් රාගයෙක් ඛලවත් රාගයෙක් . . . විත්තයාගේ ඛලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ ' අභිධ්‍යා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' දෙමනස්ස ' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ අසානසෙක් වෛතසික වූ දුඃඛයෙක් වෙතොසම්ඵස්සප අසානදුඃඛවේදනියෙක් වෙතොසම්ඵස්සප අසානදුඃඛවේදනායෙක් වේ ද, මේ ' දෙමනස්ස ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ අභිධ්‍යාව ද මේ දෙමනස ද මේ වේදනා ලොකයෙහි බැහැර කරන ලද්දහු වෙසෙසින් බැහැර කරන ලද්දහු සන්තිදුනාහු සන්තිදුටන ලද්දහු ව්‍යුපඛම කරන ලද්දහු නිරොධ සඛිඛායන අස්තයට ගීයාහු අතිශයින් අස්තයට ගීයාහු නසන ලද්දහු වෙසෙසින් නසන ලද්දහු වියළන ලද්දහු වෙසෙසින් වියළන ලද්දහු විගතාන්ත කරන ලද්දහු වෙත්. එහෙයින් ' විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං ' යි කියනු ලැබේ.

වේදනානුපස්සනා නිර්දේශ යි.

459. කියෙයිත් මහණ තමාගේ විත්තයෙහි විත්තානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම රාග සහිත වූ හෝ විත්තය ' මාගේ විත්තය රාග සහිත ය ' යි දනගති. විතරාග වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත විතරාග ය ' යි දනගති, සදෙස වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත සදෙස ය ' යි දනගති, විතදෙස වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත විතදෙස ය ' යි දනගති, මොහ සහිත වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත මොහ සහිත ය ' යි හෝ දුකැරුණු, විතක මොහ වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත විතමොහ ය ' යි දනගති, (චිතමිද්ධ වශයෙන්) භැකුළුණු හෝ සිත ' මාගේ සිත භැකිළිණැ ' යි දනගති, (උද්ධච්ච වශයෙන්) විසුරුණු වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත විසිරිණැ ' යි දනගති, මහද්ගත වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත මහද්ගත ය ' යි දනගති, අමහද්ගත වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත අමහද්ගත ය ' යි දනගති, සඋත්තර වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත සඋත්තර ය ' යි දනගති, අනුත්තර වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත අනුත්තර ය ' යි දනගති, සමාධියට පැමිණියා වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත සමාහිත ය ' යි දනගති, අසමාහිත වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත අසමාහිත ය ' යි දනගති, (තදභව විෂ්කම්භණ විසින්) විමුක්ත වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත විමුක්ත ය ' යි දනගති, අවිමුක්ත වූ හෝ සිත ' මාගේ සිත අවිමුක්ත ය ' යි දනගති. හෙතෙම ඒ (භාවනා) නිමිත්ත ආසෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, පුතපුතා වඩයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරෙයි. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත ආසෙවනය කොට භාවනා කොට පුතපුතා වඩා මැනැවින් නිශ්චය කොට මෙරමාගේ සිත්හි (තමාගේ) සිත එළවයි.

කථඤ්ඤා භික්ඛු බහිද්ධා විනෙත විතතානුපසයි විභරතී : ඉධ භික්ඛු සරුභං වාසං විතතං සරුභමස්ස විතතනති පජානාති. විතරුභං වාසං විතතං විතරුභමස්ස විතතනති පජානාති. සද්දෙසං වාසං විතතං සද්දෙසමස්ස විතතනති පජානාති. විතද්දෙසං වාසං විතතං විතද්දෙසමස්ස විතතනති පජානාති සමොභං වාසං විතතං සමොභමස්ස විතතනති පජානාති. විතමොභං වාසං විතතං විතමොභමස්ස විතතනති පජානාති. සංඛිතතං වාසං විතතං සංඛිතතමස්ස විතතනති පජානාති. විකඛිතතං වාසං විතතං විකඛිතතමස්ස විතතනති පජානාති. මහඤ්ඤං වාසං විතතං මහඤ්ඤමස්ස විතතනති පජානාති. අමභඤ්ඤං වාසං විතතං අමභඤ්ඤමස්ස විතතනති පජානාති. සඋතතරං වාසං විතතං සඋතතරමස්ස විතතනති පජානාති. අනුතතරං වාසං විතතං අනුතතරමස්ස විතතනති පජානාති. සමාභිතං වාසං විතතං සමාභිතමස්ස විතතනති පජානාති අසමාභිතං වාසං විතතං අසමාභිතමස්ස විතතනති පජානාති. විච්ඡෙතතං වාසං විතතං විච්ඡෙතතමස්ස විතතනති පජානාති අවිච්ඡෙතතං වාසං විතතං අවිච්ඡෙතතමස්ස විතතනති පජානාති. සො නං නිමිතතං ආසෙවතී, භාවෙතී, බහුලීකරෙතී, සොචජීතං වචන්ථපෙතී. සො නං නිමිතතං ආසෙවන්තා භාවෙන්තා බහුලීකරන්තා සොචජීතං වචන්ථපෙන්තා අජඛිතතබහිද්ධා විනෙත විතතං උපසංභරතී.

කථඤ්ඤා භික්ඛු අජඛිතතබහිද්ධා විනෙත විතතානුපසයි විභරතී : ඉධ භික්ඛු සරුභං වා විතතං සරුභං විතතනති පජානාති. විතරුභං වා විතතං විතරුභං විතතනති පජානාති. සද්දෙසං වා විතතං සද්දෙසං විතතනති පජානාති. විතද්දෙසං වා විතතං විතද්දෙසං විතතනති පජානාති. සමොභං වා විතතං සමොභං විතතනති පජානාති. විතමොභං වා විතතං විතමොභං විතතනති පජානාති. සංඛිතතං වා විතතං සංඛිතතං විතතනති පජානාති. විකඛිතතං වා විතතං විකඛිතතං විතතනති පජානාති. මහඤ්ඤං වා විතතං මහඤ්ඤං විතතනති පජානාති. අමභඤ්ඤං වා විතතං අමභඤ්ඤං විතතනති පජානාති. සඋතතරං වා විතතං සඋතතරං විතතනති පජානාති. අනුතතරං වා විතතං අනුතතරං විතතනති පජානාති. සමාභිතං වා විතතං සමාභිතං විතතනති පජානාති. අසමාභිතං වා විතතං අසමාභිතං විතතනති පජානාති. විච්ඡෙතතං වා විතතං විච්ඡෙතතං විතතනති පජානාති. අවිච්ඡෙතතං වා විතතං අවිච්ඡෙතතං විතතනති පජානාති. එවං භික්ඛු අජඛිතතබහිද්ධා විනෙත විතතානුපසයි විභරතී ආනාපි සමපජානො සනිමා විනෙතස්ස ලොකෙ අභිජ්ඣාද්දෙමනස්සං.

460. අනුපසයි'ති -පෙ- විභරතී'ති -පෙ- ආනාපි'ති -පෙ- සමපජානො'ති -පෙ- සනිමා'ති -පෙ- විනෙතස්ස ලොකෙ අභිජ්ඣාද්දෙමනස්සනති. තන්ථ කතමො ලොකො : නං යෙව විතතං ලොකො, පඤ්ඤාපි උපාදානකකතා ලොකො.

තන්ථ කතමා අභිජ්ඣා : යො රාගො සාරාගො -පෙ- විතතස්ස සාරාගො. අයං වූච්චතී අභිජ්ඣා.

කියෙයිත් මහණ මෙරමාගේ සිත්හි විත්තානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම සරාග වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත සරාග ' යයි දනගනී, චීතරාග වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත චීතරාග ' යයි දනගනී, සදෙස වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත සදෙස ' යයි දනගනී, චීතදෙස වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත චීතදෙස ' යයි දනගනී, සමොහ වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත සමොහ ' යයි දනගනී, චීතමොහ වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත චීතමොහ ' යයි දනගනී, සංක්ෂිප්ත වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත සංක්ෂිප්ත ' යයි දනගනී, වික්ෂිප්ත වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත වික්ෂිප්ත ' යයි දනගනී, මහද්ගත වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත මහද්ගත ' යයි දනගනී, අමහද්ගත වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත අමහද්ගත ' යයි දනගනී, සඋත්තර වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත සඋත්තර ' යයි දනගනී, අනුත්තර වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත අනුත්තර ' යයි දනගනී, සමාහිත වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත සමාහිත ' යයි දනගනී, අසමාහිත වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත අසමාහිත ' යයි දනගනී, අවිච්ඡික වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත අවිච්ඡික ' යයි දනගනී. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත අපෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, පුනපුනා වඩයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරෙයි. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත ආපෙවනය කොට භාවනා කොට බහුල කොට මැනැවින් නිශ්චය කොට අධ්‍යාත්මබාහිරවිත්තයෙහි සිත ඵලවයි.

කියෙයිත් මහණ කලෙකැ තමාගේ ද කලෙකැ මෙරමාගේ ද සිත්හි විත්තානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ සරාග වූ හෝ සිත ' සරාගසිතැ ' යි දනගනී. චීතරාග වූ හෝ සිත ' චීතරාගසිතැ ' යි දනගනී. සදෙස වූ හෝ සිත ' සදෙස සිතැ ' යි දනගනී. චීතදෙස වූ හෝ සිත ' චීතදෙස සිතැ ' යි දනගනී. සමොහ වූ හෝ සිත ' සමොහ සිතැ ' යි දනගනී. චීතමොහ වූ හෝ සිත ' චීතමොහ සිතැ ' යි දනගනී. හැකුඵණු හෝ සිත ' හැකුඵණු සිතැ ' යි දනගනී. විසුරුණු හෝ සිත ' විසුරුණු සිතැ ' යි දනගනී. මහද්ගත වූ හෝ සිත ' මහද්ගත සිතැ ' යි දනගනී. මහද්ගත නො වූ හෝ සිත ' මහද්ගත නො වූ සිතැ ' යි දනගනී. සඋත්තර වූ හෝ සිත ' සඋත්තර සිතැ ' යි දනගනී. අනුත්තර වූ හෝ සිත ' අනුත්තර සිතැ ' යි දනගනී. සමාහිත වූ හෝ සිත ' සමාහිත සිතැ ' යි දනගනී. අසමාහිත වූ හෝ සිත ' අසමාහිත සිතැ ' යි දනගනී. විච්ඡික වූ හෝ සිත ' විච්ඡික සිතැ ' යි දනගනී. අවිච්ඡික වූ හෝ සිත ' අවිච්ඡික සිතැ ' යි දනගනී. මෙසෙයිත් මහණ කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව සමයඤ්ඤන ඇති වැ සිහි ඇති ව විත්ත සම්බන්ධයාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමනස දුරු කොට තමාගේ හා මෙරමාගේ සිත්හි සිත අනුව තුච්ඡත් බලමින් වෙසේ.

460. අනුපස්සි යනු : ... චීතරකි යනු : ... ආකාපි යනු : ... සම්පජානො යනු : ... සතිමා යනු : ... විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං යනු : එහි ලොක කවරෙ යත් : එ ම විත්තය ' ලොක ' වෙයි. පඤ්චොපාදානස්කන්ධයෝ ම ලොක යි.

එහි ' අභිධ්‍යා ' කවර යත් : යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ... විත්තයාගේ ඇල්මෙක් වේ ද, මේ ' අභිධ්‍යා ' යි කියනු ලැබේ.

නථ කතමිං දෙමනස්සං : යං වේතසිකං අසාතං චේතසිකං දුකං වේතොසල්ඝස්සථං අසාතං දුකං වේදසිතං වේතොසල්ඝස්සථං අසාතා දුකා වේදනා. ඉදං චූචචි දෙමනස්සං. ඉති අගඤ්ඤි අභිජ්ඣා ඉදඤ්ඤි දෙමනස්සං ඉමමභි ලොකෙ විනීතා භොනති පච්චිනීතා සනතා සමීතා චූචසනතා අභවිතා අබහභවිතා අපචිතා බ්‍යපචිතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යනතීකතා. තෙන චූචචි විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සනති.

විනානානුසස්සනා නිදද්දසො.

461. කථං ච භික්ඛු අජ්ඣතනං ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති: ඉධ භික්ඛු සනතං වා අජ්ඣතනං කාමච්ඡදං අභි මෙ අජ්ඣතනං කාමච්ඡද්‍යෝති පජානාති. අසනතං වා අජ්ඣතනං කාමච්ඡදං නභි මෙ අජ්ඣතනං කාමච්ඡද්‍යෝති පජානාති. යථා ච අනුප්පනනස්ස කාමච්ඡදස්ස උප්පාදෙ භොති. තඤ්ඤි පජානාති. යථා ච උප්පනනස්ස කාමච්ඡදස්ස පභානං භොති. තඤ්ඤි පජානාති. යථා ච පභිනස්ස කාමච්ඡදස්ස අයතීං අනුප්පාදෙ භොති තඤ්ඤි පජානාති.

සනතං වා අජ්ඣතනං ව්‍යාපාදං -පෙ- සනතං වා අජ්ඣතනං ඵිනමිද්ධං -පෙ- සනතං වා අජ්ඣතනං උද්ධිච්චකුකඤ්චං-පෙ-සනතං වා අජ්ඣතනං විචිකිච්ඡා අභි මෙ අජ්ඣතනං විචිකිච්ඡාති පජානාති. අසනතං වා අජ්ඣතනං විචිකිච්ඡං නභි මෙ අජ්ඣතනං විචිකිච්ඡාති පජානාති. යථා ච අනුප්පනනාය විචිකිච්ඡාය උප්පාදෙ භොති තඤ්ඤි පජානාති. යථා ච උප්පනනාය විචිකිච්ඡාය පභානං භොති තඤ්ඤි පජානාති. යථා ච පභිනාය විචිකිච්ඡාය අයතීං අනුප්පාදෙ භොති තඤ්ඤි පජානාති.

462. සනතං වා අජ්ඣතනං සතිසම්මොජ්ඣබ්‍යාසං අභි මෙ අජ්ඣතනං සතිසම්මොජ්ඣබ්‍යාසොති පජානාති. අසනතං වා අජ්ඣතනං සතිසම්මො-ජ්ඣබ්‍යාසං නභි මෙ අජ්ඣතනං සතිසම්මොජ්ඣබ්‍යාසොති පජානාති. යථා ච අනුප්පනනස්ස සතිසම්මොජ්ඣබ්‍යාසස්ස උප්පාදෙ භොති තඤ්ඤි පජානාති. යථා ච උප්පනනස්ස සතිසම්මොජ්ඣබ්‍යාසස්ස භාවනාය පාරිසුරී භොති තඤ්ඤි පජානාති.

සනතං වා අජ්ඣතනං ධම්මවිචයසම්මොජ්ඣබ්‍යාසං -පෙ- සනතං වා අජ්ඣතනං විරියසම්මොජ්ඣබ්‍යාසං -පෙ- සනතං වා අජ්ඣතනං පීතිසම්මො-ජ්ඣබ්‍යාසං -පෙ- සනතං වා අජ්ඣතනං පස්සද්ධිසම්මොජ්ඣබ්‍යාසං -පෙ- සනතං වා අජ්ඣතනං සමාධිසම්මොජ්ඣබ්‍යාසං -පෙ- සනතං වා අජ්ඣතනං උපෙකකාසම්මොජ්ඣබ්‍යාසං අභි මෙ අජ්ඣතනං උපෙකකාසම්මොජ්ඣබ්‍යාසොති පජානාති. අසනතං වා අජ්ඣතනං උපෙකකාසම්මොජ්ඣබ්‍යාසං නභි මෙ අජ්ඣතනං උපෙකකාසම්මොජ්ඣබ්‍යාසොති පජානාති. යථා ච අනුප්පනනස්ස උපෙකකාසම්මොජ්ඣබ්‍යාසස්ස උප්පාදෙ භොති තඤ්ඤි පජානාති. යථා ච උප්පනනස්ස උපෙකකාසම්මොජ්ඣබ්‍යාසස්ස භාවනාය පාරිසුරී භොති. තඤ්ඤි පජානාති. සො තං නිමිත්තං අාසෙවති භාවෙති බහුලීකරෙති ස්වාච්ඡිතං චච්ඡපෙති. සො තං නිමිත්තං අාසෙවති භාවෙති බහුලීකරිතා ස්වාච්ඡිතං චච්ඡපෙඨා බහිද්ධා ධම්මෙසු ඵිතනං උපසංහරති.

එහි 'දෙමනස්ස' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික අසාතයෙක් වෛතසික දුඃඛයෙක් වෙතොසම්ඵස්සයෙන් උපන් අසාත-දුඃඛවේදයෙනෙක් වෙතොසම්ඵස්සයෙන් උපන් අසාත-දුඃඛවේදනාවක් වේ ද, මේ 'දෙමනස්ස' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ අභිධ්‍යාව ද මේ දෙමනස්ස ද මේ චිත්ත සම්බන්ධයක ලොකයෙහි බැහැර කරන ලද්දහු වෙසෙසින් බැහැර කරන ලද්දහු සන්තිදුණාහු සන්තිදුටන ලද්දහු ව්‍යුපගම කරන ලද්දහු නිරොධ සම්බන්ධයක අස්තයට ගියාහු අතිශයින් අස්තයට ගියාහු නසන ලද්දහු වෙසෙසින් නසන ලද්දහු වියළන ලද්දහු වෙසෙසින් වියළන ලද්දහු වීගතාන්ත කරන ලද්දහු වෙත්. එහෙයින් 'විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිථ්ඤාදෙමනස්සං' යි කියනු ලැබේ.

විත්තානුපස්සනා නිර්දේශ යි.

461. කීසෙයින් මහණ තමාගේ (නිවරණාදී) ධර්මයන්හි ධර්මානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ කාමච්ඡන්ද නිවරණය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි කාමච්ඡන්දනිවරණය ඇතැ' යි දනගනී. අධ්‍යාත්මයෙහි අවිද්‍යාමාන වූ හෝ කාමච්ඡන්දය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි කාමච්ඡන්දය නැතැ' යි දනගනී. නූපන් කාමච්ඡන්දයාගේ ඉපැදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම්, එය ද දනගනී. උපන් කාමච්ඡන්දයාගේ ප්‍රභාණය යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. ප්‍රභිණ වූ කාමච්ඡන්දයාගේ මතු නො ඉපැදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එකරුණ ද දනගනී.

අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ ව්‍යාපාද නිවරණය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ චිතමිද්ධනිවරණය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ උද්ධවචකක්කුච්ච නිවරණය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ විචිකිච්ඡානිවරණය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි විචිකිච්ඡානිවරණය ඇතැ' යි දනගනී. අධ්‍යාත්මයෙහි අවිද්‍යාමාන වූ හෝ විචිකිච්ඡානිවරණය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි විචිකිච්ඡානිවරණය නැතැ' යි දනගනී. නූපන් විචිකිච්ඡානිවරණයාගේ ඉපැදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එ කරුණ ද දනගනී. උපන් විචිකිච්ඡානිවරණයාගේ ප්‍රභාණය යම් කරුණෙකින් වේ නම් එ කරුණ ද දනගනී. ප්‍රභිණ වූ විචිකිච්ඡානිවරණයාගේ මතු නො ඉපැදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එ කරුණ ද දනගනී.

462. අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ ස්මෘතිසම්බොධ්‍යාධිගය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි ස්මෘතිසම්බොධ්‍යාධිගය ඇතැ' යි දනගනී. අධ්‍යාත්මයෙහි අවිද්‍යාමාන වූ හෝ ස්මෘතිසම්බොධ්‍යාධිගය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි ස්මෘතිසම්බොධ්‍යාධිගය නැතැ' යි දනගනී. නූපන් ස්මෘතිසම්බොධ්‍යාධිගයාගේ උත්පාදය, යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. උපන් ස්මෘතිසම්බොධ්‍යාධිගයාගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී.

අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ ධර්මච්චයසම්බොධ්‍යාධිගය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ වියඞ්සම්බොධ්‍යාධිගය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ ප්‍රිතිසම්බොධ්‍යාධිගය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ ප්‍රගුබ්බිසම්බොධ්‍යාධිගය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ සමාධිසම්බොධ්‍යාධිගය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ උපෙක්ඝාසම්බොධ්‍යාධිගය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි උපෙක්ඝාසම්බොධ්‍යාධිගය ඇතැ' යි දනගනී. අධ්‍යාත්මයෙහි අවිද්‍යාමාන වූ හෝ උපෙක්ඝාසම්බොධ්‍යාධිගය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි උපෙක්ඝාසම්බොධ්‍යාධිගය නැතැ' යි දනගනී. නූපන් උපෙක්ඝාසම්බොධ්‍යාධිගයාගේ ඉපැදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. උපන් උපෙක්ඝාසම්බොධ්‍යාධිගයාගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. හෙතෙම ඒ ධර්මනිමිත්ත ආසෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, බහුල කෙරෙයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරේ. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත ආසෙවනය කොට භාවනා කොට පුනපුනා වඩා මැනැවින් නිශ්චය කොට බාහිරධර්මයන්හි සිත එළවයි.

463 කථඤ්ච භික්ඛු ඛගිඤ්ඤා ධම්මෙසු ධම්මානුපසයි විහරති: ඉධ භික්ඛු සන්තං වා'ස්ස කාමච්ඡදං අඤ්ඤා කාමච්ඡදො'ති පජානාති. අසන්තං වා'ස්ස කාමච්ඡදං නඤ්ඤා කාමච්ඡදො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස පභානං හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පභිනස්ස කාමච්ඡදස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා'ස්ස ව්‍යාපාදං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස ජිනමිඤ්ඤා -පෙ- සන්තං වා'ස්ස උඤ්චවකුකකුච්චං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස විච්ඡිච්ඡං අඤ්ඤා විච්ඡිච්ඡා'ති පජානාති, අසන්තං වා'ස්ස විච්ඡිච්ඡං නඤ්ඤා විච්ඡිච්ඡා'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නාය විච්ඡිච්ඡාය උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නාය විච්ඡිච්ඡාය පභානං හොති තඤ්ච පජානාති යථා ච පභිනාය විච්ඡිච්ඡාය ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා'ස්ස සතිසම්මොඤ්ඤා සතිසම්මොඤ්ඤා -ඤ්ඤා'ති පජානාති. අසන්තං වා'ස්ස සතිසම්මොඤ්ඤා නඤ්ඤා සතිසම්මොඤ්ඤා'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සතිසම්මොඤ්ඤාය උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස සතිසම්මොඤ්ඤාය භාවනාය පාරිපුරි හොති තඤ්ච පජානාති. සන්තං වා'ස්ස ධම්මවිච්චසම්මොඤ්ඤා -පෙ- සන්තං වා'ස්ස විරියසම්මොඤ්ඤා -පෙ- සන්තං වා'ස්ස පිතිසම්මොඤ්ඤා -පෙ- සන්තං වා'ස්ස පස්සඤ්ඤා -සම්මොඤ්ඤා -පෙ- සන්තං වා'ස්ස සමාධිසම්මොඤ්ඤා -පෙ- සන්තං වා'ස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤා අඤ්ඤා උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤා'ති පජානාති. අසන්තං වා'ස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤා නඤ්ඤා උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤා'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤාය උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤාය භාවනාය පාරිපුරි හොති තඤ්ච පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලිකරොති ඤ්චාච්ඡිනං වච්ඡපෙති, සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලිකරිති ඤ්චාච්ඡිනං වච්ඡපෙති අඤ්ඤාතඛගිඤ්ඤා ධම්මෙසු විතං උපසංභරති.

464. කථඤ්ච භික්ඛු අඤ්ඤාතඛගිඤ්ඤා ධම්මෙසු ධම්මානුපසයි විහරති: ඉධ භික්ඛු සන්තං වා' කාමච්ඡදං අඤ්ඤා කාමච්ඡදො'ති පජානාති. අසන්තං වා' කාමච්ඡදං නඤ්ඤා කාමච්ඡදො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස පභානං හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පභිනස්ස කාමච්ඡදස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා' ව්‍යාපාදං -පෙ- සන්තං වා' ජිනමිඤ්ඤා -පෙ- සන්තං වා' උඤ්චවකුකකුච්චං -පෙ- සන්තං වා' විච්ඡිච්ඡං අඤ්ඤා විච්ඡිච්ඡා'ති පජානාති. අසන්තං වා' විච්ඡිච්ඡං නඤ්ඤා විච්ඡිච්ඡා'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නාය විච්ඡිච්ඡාය උප්පාදො හොති තං ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නාය විච්ඡිච්ඡාය පභානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පභිනාය විච්ඡිච්ඡාය ආයතිං අනුප්පාදො හොති තං ච පජානාති.

463. කිසෙයින් මහණ මෙරමාගේ (නිවරණාදී) ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ කාමච්ඡන්දය ' ඔහුගේ කාමච්ඡන්දය ඇතැ ' යි දනගනී. අවිද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ කාමච්ඡන්දය ' ඔහුගේ කාමච්ඡන්දය නැතැ ' යි දනගනී. නූපන් කාමච්ඡන්දයාගේ ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එ කරුණ ද දනගනී. උපන් කාමච්ඡන්දයාගේ ප්‍රභාණය යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. ප්‍රභීණ වූ කාමච්ඡන්දයාගේ මතු නො ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී.

විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ව්‍යාපාදනීවරණය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ඊනමිද්ධ නීවරණය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ උද්ධවචකුක්කුච්චනීවරණය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ විචිකිච්ඡානීවරණය ' ඔහුගේ විචිකිච්ඡානීවරණය ඇතැ ' යි දනගනී. අවිද්‍ය මාන වූ හෝ ඔහුගේ විචිකිච්ඡානීවරණය ඔහුගේ විචිකිච්ඡානීවරණය නැතැ ' යි දනගනී. නූපන් විචිකිත්සාවගේ ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. උපන් විචිකිත්සාවගේ ප්‍රභාණය යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. ප්‍රභීණ විචිකිත්සාවගේ මතු නො ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී.

විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ස්මානිසම්බොධ්‍යධිගය ' ඔහුගේ ස්මානිසම්බොධ්‍යධි ගය ඇතැ ' යි දනගනී. අවිද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ස්මානිසම්බොධ්‍යධිගය ' ඔහුගේ ස්මානිසම්බොධ්‍යධිගය නැතැ ' යි දනගනී. නූපන් ස්මානිසම්බොධ්‍යධිගයාගේ ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. උපන් ස්මානිසම්බොධ්‍යධිගයාගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී.

විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ධර්මවිවයසම්බොධ්‍යධිගය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ වීයඛිසම්බොධ්‍යධිගය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ප්‍රීතිසම්බොධ්‍යධිගය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ප්‍රශ්නිධිසම්බොධ්‍යධිගය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ සමාධිසම්බොධ්‍යධිගය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ උපෙක්ෂා සම්බොධ්‍යධිගය ' ඔහුගේ උපෙක්ෂාසම්බොධ්‍යධිගය ඇතැ ' යි දනගනී. අවිද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ උපෙක්ෂාසම්බොධ්‍යධිගය ' ඔහුගේ උපෙක්ෂාසම්බොධ්‍යධිගය නැතැ ' යි දනගනී. නූපන් උපෙක්ෂාසම්බොධ්‍යධිගයාගේ ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. උපන් උපෙක්ෂාසම්බොධ්‍යධිගයාගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී, හෙතෙම ඒ ධර්මනිමිත්ත ආසෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, පුනපුනා වධිසී, මොනොවට නිශ්චය කෙරේ. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත ආසෙවනය කොට භාවනා කොට පුනපුනා වධා මැනැවින් නිශ්චය කොට තමාගේ හා මෙරමාගේ (නිවරණාදී) ධර්මයන්හි සිත එළවයි.

464. කිසෙයින් මහණ කලෙකැ තමාගේ ද කලෙකැ මෙරමාගේ ද (නිවරණාදී) ධර්මයන්හි ධර්මානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම විද්‍යමාන වූ හෝ කාමච්ඡන්දය ' කාමච්ඡන්දය ඇතැ ' යි දනගනී. අවිද්‍යමාන වූ හෝ කාමච්ඡන්දය ' කාමච්ඡන්දය නැතැ ' යි දනගනී. නූපන් කාමච්ඡන්දයාගේ ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. උපන් කාමච්ඡන්දයාගේ ප්‍රභාණය යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. ප්‍රභීණ වූ කාමච්ඡන්දයාගේ මතු නො ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී.

විද්‍යමාන වූ හෝ ව්‍යාපාදය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඊනමිද්ධය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ උද්ධවචකුක්කුච්චය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ විචිකිත්සාව ' විචිකිත්සාව ඇතැ ' යි දනගනී. අවිද්‍යමාන වූ හෝ විචිකිත්සාව ' විචිකිත්සාව නැතැ ' යි දනගනී. නූපන් විචිකිත්සාව ගේ ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. උපන් විචිකිත්සාව ගේ ප්‍රභාණය යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. ප්‍රභීණ වූ විචිකිත්සාවගේ මතු නො ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී.

465. සන්තං වා සතිසලෝඡකිඛිතං අඤ්ඤි සතිසලෝඡකිඛේනා'ති පජානාති, අසන්තං වා සතිසලෝඡකිඛිතං නඤ්ඤි සතිසලෝඡකිඛේනා'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සතිසලෝඡකිඛිතස්ස උප්පාදෙ භොති නඤ්ඤි පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස සතිසලෝඡකිඛිතස්ස භාවනාය පාරිච්ඡරි භොති නඤ්ඤි පජානාති

සන්තං වා ධම්මවිචයසලෝඡකිඛිතං -පෙ- සන්තං වා විරියසලෝඡකිඛිතං -පෙ- සන්තං වා පිතිසලෝඡකිඛිතං -පෙ- සන්තං වා පසාදාසී සලෝඡකිඛිතං -පෙ- සන්තං වා සමාධිසලෝඡකිඛිතං -පෙ- සන්තං වා උපෙක්ඛාසලෝඡකිඛිතං අඤ්ඤි උපෙක්ඛාසලෝඡකිඛේනා'ති පජානාති. අසන්තං වා උපෙක්ඛාසලෝඡකිඛිතං නඤ්ඤි උපෙක්ඛාසලෝඡකිඛේනා'ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසලෝඡකිඛිතස්ස උප්පාදෙ භොති නඤ්ඤි පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසලෝඡකිඛිතස්ස භාවනාය පාරිච්ඡරි භොති නඤ්ඤි පජානාති එවං භික්ඛු අඤ්ඤිත්තබ්බිඤ්ඤා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදෙමනස්සං.

466. අනුපස්සී'ති තත්ථ කතමා අනුපස්සනා : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨී, අයං චූච්චති අනුපස්සනා. ඉමාය අනුපස්සනාය උපෙතො භොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උප්පතො සමුප්පතො සමන්තාගතො. තෙන චූච්චති අනුපස්සීති.

විහරතී'ති ඉරියති ව්‍යතති පාලෙති යපෙති යාපෙති වරති විහරති. තෙන චූච්චති විහරතී'ති.

ආතාපි'ති. තත්ථ කතමං ආතප්පං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචායාමො, ඉදං චූච්චති ආතප්පං. ඉමීනා ආතප්පෙන උපෙතො භොති -පෙ- සමන්තාගතො. තෙන චූච්චති ආතාපි'ති.

සම්පජානො'ති තත්ථ කතමං සම්පජ්ඤාදා : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨී, ඉදං චූච්චති සම්පජ්ඤාදා. ඉමීනා සම්පජ්ඤාදාය උපෙතො භොති සමුපෙතො -පෙ- සමන්තාගතො තෙන චූච්චති සම්පජානො'ති.

සතිමා'ති තත්ථ කතමා සති : යා සති අනුස්සති -පෙ- සම්මාසති. අයං චූච්චති සති. ඉමාය සතියා උපෙතො භොති සමුපෙතො -පෙ- සමන්තාගතො. තෙන චූච්චති සතිමා'ති.

විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදෙමනස්ස'නති. තත්ථ කතමො ලොකො : තෙ'ව ධම්මා ලොකො, පඤ්ඤාපි උපාදානකබ්බා ලොකො. අයං චූච්චති ලොකො.

තත්ථ කතමා අභිඤ්ඤා : යො රාගො සාර්ගො -පෙ- විතප්පස්ස සාර්ගො. අයං චූච්චති අභිඤ්ඤා.

465. විද්‍යාමාන වූ හෝ ස්මෘතිසම්බන්ධාධාරණය ' ස්මෘතිසම්බන්ධාධාරණය ඇතැ ' යි දනගනි. අවිද්‍යාමාන වූ හෝ ස්මෘතිසම්බන්ධාධාරණය ' ස්මෘතිසම්බන්ධාධාරණය නැතැ ' යි දනගනි. නූපත් ස්මෘතිසම්බන්ධාධාරණයාගේ ඉපැදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි. උපත් ස්මෘතිසම්බන්ධාධාරණයාගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි.

විද්‍යාමාන වූ හෝ ධර්මවිවයසම්බන්ධාධාරණය . . . විද්‍යාමාන වූ හෝ වීර්යසම්බන්ධාධාරණය . . . විද්‍යාමාන වූ හෝ ප්‍රීතියම්බන්ධාධාරණය . . . විද්‍යාමාන වූ හෝ ප්‍රශ්නාධිසම්බන්ධාධාරණය . . . විද්‍යාමාන වූ හෝ සමාධිසම්බන්ධාධාරණය . . . විද්‍යාමාන වූ හෝ උපෙක්ෂාසම්බන්ධාධාරණය ' උපෙක්ෂාසම්බන්ධාධාරණය ඇතැ ' යි දනගනි. අවිද්‍යාමාන වූ හෝ උපෙක්ෂාසම්බන්ධාධාරණය ' උපෙක්ෂාසම්බන්ධාධාරණය නැතැ ' යි දනගනි. නූපත් උපෙක්ෂාසම්බන්ධාධාරණයාගේ ඉපැදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි. උපත් උපෙක්ෂාසම්බන්ධාධාරණයාගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි. මෙසෙයින් මහණ තෙම කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව සමාග්ඤන ඇති ව සිහි ඇති ව ධර්ම සධ්‍යාත ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමනස දුරු කොට තමාගේ හා මෙරමාගේ (නිවරණාදි) ධර්මයන්හි ධර්මානුදර්ශී ව වෙසේ.

466. ' අනුපස්සි ' යනු : එහි ' අනුපස්සනා ' කවර යත් : යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනාකාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාග්ඤනවිසයක් වේ ද, මේ ' අනුපස්සනා ' යි කියනු ලැබේ. මේ අනුපස්සනායෙන් යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූයේ එළඹයිවිටේ මොනොවට එළඹයිවිටේ නො වෙන් වූයේ පිරිපුන් වූයේ සමන්විත වූයේ වේ. එහෙයින් ' අනුපස්සි ' යි කියනු ලැබේ.

' චීරනි ' යනු : ඉරියවු පවත්වයි, ඉරියවු උපදවයි, ඉරියවු රකියයි, යපනය කෙරෙයි, යාපනය කෙරෙයි, හැසිරෙයි, වෙසෙයි. එහෙයින් ' චීරනි ' යි කියනු ලැබේ.

' ආතාපි ' යනු : එහි ' ආතප්ප ' කවර යත් : යම් චෛතසික වීර්යාරම්භයෙක් . . . සමාග්ඤායාමයෙක් වේ ද, මේ ' ආතප්ප ' යි කියනු ලැබේ. මේ ආතප්පයෙන් යුක්ත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වෙයි. එහෙයින් ' ආතාපි ' යි කියනු ලැබේ.

' සම්පජානො ' යනු : එහි ' සම්පජ්ඤා ' කවර යත් : යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනාකාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාග්ඤනවිසයක් වේ ද, මේ ' සම්පජ්ඤා ' යි කියනු ලැබේ. මේ සම්පජ්ඤායෙන් යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වෙයි. එහෙයින් ' සම්පජාන ' යි කියනු ලැබේ.

' සතිමා ' යනු : එහි ' සති ' කවර යත් : යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් . . . සමාග්ඤනවිසයක් වේ ද, මේ ' සති ' යි කියනු ලැබේ. මේ සතියෙන් යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වෙයි. එහෙයින් ' සතිමා ' යි කියනු ලැබේ.

' වීනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සා ' යනු : එහි ' ලොක ' කවර යත් : එම ධර්මයෝ ' ලොක ' ය, පඤ්චොපාදනස්කන්ධයෝ ම ලොක යි. මේ ' ලොක ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' අභිජ්ඣා ' කවර යත් : යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් . . . වික්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ ' අභිධ්‍යා ' යි කියනු ලැබේ.

තත් කතමං දෙමනස්සං: යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං
වෙනො සල්ඝ්ඤාඤා අසාතං දුක්ඛං වේදසිතං වෙනො සල්ඝ්ඤාඤා
අසාතං දුක්ඛං වේදනා, ඉදං චූළචනි දෙමනස්සං. ඉති අයඤ්ච අභිජ්ඣා
ඉදඤ්ච දෙමනස්සං ඉමමති ලොකෙ විනිතා භොනති පටිවිනිතා සන්තා
සමිතා චූළඝනතා අත්ඛතා අඛත්ඛතා අපට්ඨතා බ්‍යපට්ඨතා සොසිතා
විසොසිතා බ්‍යන්තිකතා. තෙන චූළචනි 'විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා
දෙමනස්ස'න්ති.

ධම්මානුපස්සනා නිදද්දෙසො.

සුභතනනගාජනියං.

467. වතනාරො සතිපට්ඨානා: ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සි විහරති,
වේදනාසු වේදනානුපස්සි විහරති, චිතෙන චිතනානුපස්සි විහරති, ධම්මෙසු
ධම්මානුපස්සි විහරති.

468. කථඤ්ච භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සි විහරති: ඉධ භික්ඛු යසමිං
සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං
පභානාය පථමාය භූමියා පතීතියා විවිච්චො'ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං
උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා පටිපදං දකුණිඤ්ඤං කායෙ කායානුපස්සි,
යා තසමිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣධෙහි මඤ්ඤා
මඤ්ඤපරියාපනනං, ඉදං චූළචනි සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන
සම්පසුතතා.

469. කථං ච භික්ඛු වේදනාසු වේදනානුපස්සි විහරති: ඉධ භික්ඛු
යසමිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං
පභානාය පථමාය භූමියා පතීතියා විවිච්චො'ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං
උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං වේදනාසු වේදනානුපස්සි,
යා තසමිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣධෙහි මඤ්ඤා
මඤ්ඤපරියාපනනං, ඉදං චූළචනි සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන
සම්පසුතතා.

470. කථඤ්ච භික්ඛු චිතෙන චිතනානුපස්සි විහරති: ඉධ භික්ඛු යසමිං
සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං
පභානාය පථමාය භූමියා පතීතියා විවිච්චො'ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං
උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං චිතෙන චිතනානුපස්සි,
යා තසමිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣධෙහි මඤ්ඤා
මඤ්ඤපරියාපනනං, ඉදං චූළචනි සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන
සම්පසුතතා.

එහි 'දෙමනස්ස' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ අසාතයෙක් වෛතසික වූ දුඃඛයෙක් වෙතොසම්ඵස්සයෙන් උපන් අසාතදුඃඛවේදයෙක් වෙතොසම්ඵස්සයෙන් උපන් අසාතදුඃඛවේදනාවක් වේ ද, මේ 'දෙමනස්ස' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ අභිධ්‍යාව ද මේ දෙමනස්ස ද මේ ධර්ම සම්බන්ධයෙන් දුරු කරන ලද්දහු වෙසෙසින් දුරු කරන ලද්දහු සන්තප්තනාහු සන්තිද්විත ලද්දහු ව්‍යුපගම කරන ලද්දහු නිරොධ සම්බන්ධ අස්තයට ගියාහු වෙසෙසින් අස්තයට ගියාහු නසන ලද්දහු වෙසෙසින් නසන ලද්දහු වියළන ලද්දහු මොනොවට වියළන ලද්දහු විගතාන්ත කරන ලද්දහු වෙත්. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි 'විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිච්ඤාදෙමනස්සං' යි.

ධම්මානුපස්සනා නිර්දේශ යි.

සුත්‍රාන්තභාජනිය යි.

467. ස්මෘතිප්‍රස්ථානයෝ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම (රූප) කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසෙයි, වේදනාවන්හි වේදනා අනුව බලමින් වෙසෙයි, සිතෙහි සිත අනුව බලමින් වෙසෙයි, (නිවරණාදී) ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ.

468. කියෙසින් මහණ තෙම කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කයෙහි කය අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඤාපන්ත වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාක් ස්මෘතියක් ස්මෘතිසම්බන්ධාධිගයෙක් වේ ද, මේ 'ස්මෘතිප්‍රස්ථාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ 'ස්මෘතිප්‍රස්ථානසම්ප්‍රයුක්තයෝ' යි.

469. කියෙසින් මහණ තෙම වේදනාවන්හි වේදනා අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, වේදනාවන්හි වේදනා අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඤාපන්ත වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාක් ස්මෘතියක් ස්මෘතිසම්බන්ධාධිගයෙක් වේ ද, මේ 'ස්මෘතිප්‍රස්ථාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ 'ස්මෘතිප්‍රස්ථානසම්ප්‍රයුක්ත යෝ' යි.

470. කියෙසින් මහණ තෙම සිතෙහි සිත අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, සිතෙහි සිත අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඤාපන්ත වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාක් ස්මෘතියක් ස්මෘතිසම්බන්ධාධිගයෙක් වේ ද, මේ 'ස්මෘතිප්‍රස්ථාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ ස්මෘතිප්‍රස්ථානසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

471. කථඤ්ච භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී විහරති : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංභිඤ්ඤං ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී, යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොඤ්ඤිඛෙහා මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපනං, ඉදං චූච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පයුත්තා.

472. තජ්ඣ කතමං සතිපට්ඨානං : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංභිඤ්ඤං ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී, යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොඤ්ඤිඛෙහා මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපනං, ඉදං චූච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පයුත්තා.

473. චතතාරෙ සතිපට්ඨානා : ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපයසී විහරති, වේදනාසු -පෙ- චිත්තෙ -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී විහරති.

474. කථඤ්ච භික්ඛු කායෙ කායානුපයසී විහරති : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංභිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ එසොහොති -පෙ- අවිකේඛපොහොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්ඛානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංභිඤ්ඤං සුඤ්ඤානං කායෙ කායානුපයසී, යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොඤ්ඤිඛෙහා මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපනං, ඉදං චූච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පයුත්තා.

475. කථඤ්ච භික්ඛු වේදනාසු වේදනානුපයසී විහරති : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංභිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ එසොහොති -පෙ- අවිකේඛපොහොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්ඛානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංභිඤ්ඤං සුඤ්ඤානං වේදනාසු වේදනානුපයසී, යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොඤ්ඤිඛෙහා මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපනං, ඉදං චූච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පයුත්තා.

471. කියෙයිත් මහණ තෙම (නිවරණාදි) ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙනි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස පුරමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති පුරමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ග පයඤාපන්න වූ යම් ස්මානියක් අනුස්මානියක් සමාක්ස්මානියක් ස්මානිසම්බොධාදිගයෙක් වෙ ද, මේ 'ස්මානිපුස්ථාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ 'ස්මානි පුස්ථානසම්ප්‍රසක්තයෝ' යි.

472. එහි 'ස්මානිපුස්ථාන' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙනි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස පුරමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤාණික වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, ධර්මයන්හි ධර්මානුදර්ථී ව කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දන්ධානිඤ වූ පුරමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයඤාපන්න වූ යම් ස්මානියක් අනුස්මානියක් සමාක්ස්මානියක් ස්මානිසම්බොධාදිගයෙක් වෙ ද, මේ 'ස්මානිපුස්ථාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ ස්මානිපුස්ථානසම්ප්‍රසක්තයෝ යි.

473. සනිපට්ඨානයෝ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙනි මහණ තෙම කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසෙයි, වෙදනාවන්හි . . . චිත්තයෙහි . . . ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ.

474. කියෙයිත් මහණ කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙනි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස පුරමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛ වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ ඇති පුරමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අචික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකෝක්තර කුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කයෙහි කය අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛ වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ ඇති ඉත්‍යාත වූ විපාකපුරමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයඤාපන්න වූ යම් ස්මානියක් අනුස්මානියක් සමාක් ස්මානියක් ස්මානිසම්බොධාදිගයෙක් වෙ ද, මේ 'සනිපට්ඨාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ සනිපට්ඨානසම්ප්‍රසක්තයෝ යි.

475. කියෙයිත් මහණ වෙදනාවන්හි වෙදනා අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙනි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස පුරමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකෝක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛ වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ ඇති පුරමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අචික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකෝක්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් වෙදනාවන්හි වෙදනා අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛ වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ ඇති ඉත්‍යාත වූ විපාකපුරමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයඤාපන්න වූ යම් ස්මානියක් අනුස්මානියක් සමාක්ස්මානියක් ස්මානිසම්බොධාදිගයෙක් වෙ ද, මේ 'සනිපට්ඨාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ 'සනිපට්ඨානසම්ප්‍රසක්ත යෝ' යි.

476. කථඤ්ච භික්ඛු විතො චිත්තානුපයසී විහරති : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං කුචං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ඣ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුච්ඤ්ඤං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස කුචස්ස කතන්තා භාවිත්තතා විපාකං විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ඣ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුච්ඤ්ඤං සුඤ්ඤතං විතො චිත්තානුපයසී, යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසමෝඤ්ඤිඤ්ඤා මහබ්බං මහපරියාපන්තං, ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පයුත්තා.

477. කථඤ්ච භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී විහරති : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං කුචං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ඣ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුච්ඤ්ඤං, තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස කුචස්ස කතන්තා භාවිත්තතා විපාකං විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ඣ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුච්ඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී, යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසමෝඤ්ඤිඤ්ඤා මහබ්බං මහපරියාපන්තං, ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පයුත්තා.

478. තත්ථ කතමං සතිපට්ඨානං : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං කුචං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ඣ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුච්ඤ්ඤං. තසම් සමයෙ ඵසො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස කුචස්ස කතන්තා භාවිත්තතා විපාකං විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ඣ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුච්ඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසමෝඤ්ඤිඤ්ඤා මහබ්බං මහපරියාපන්තං, ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පයුත්තා.

අභිධම්මභාෂණියං.

479. චන්තාරෙ සතිපට්ඨානා : ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපයසී විහරති අාතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්සං. වෙදනාසු වෙදනානුපයසී විහරති අාතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්සං. විතො චිත්තානුපයසී විහරති අාතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්සං. ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී විහරති අාතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්සං.

476. කියෙයින් මහණ සිතෙහි සිත අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤක වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛ වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තර කුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් සිතෙහි සිත අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛ වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ ඇති ඉන්‍යාන වූ විපාකප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාපන්න වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාක්ස්මෘතියක් ස්මෘතියම්බොධ්‍යාදිගයෙක් වේ ද, මේ ' සනිපට්ඨාන ' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ ' සනිපට්ඨානසම්ප්‍රසුක්තයෝ ' යි.

477. කියෙයින් මහණ ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤක වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛ වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛ වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ ඇති ඉන්‍යාන වූ විපාකප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාපන්න වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාක්ස්මෘතියක් ස්මෘතියම්බොධ්‍යාදිගයෙක් වේ ද, මේ ' සනිපට්ඨාන ' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ ' සනිපට්ඨානසම්ප්‍රසුක්තයෝ ' යි.

478. එහි ' සනිපට්ඨාන ' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤක වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දන්ධ-අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දන්ධ අභිඤ ඇති ඉන්‍යාන වූ විපාකප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාපන්න වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාක්ස්මෘතියක් ස්මෘතියම්බොධ්‍යාදිගයෙක් වේ ද, මේ ' සනිපට්ඨාන ' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ ' සනිපට්ඨානසම්ප්‍රසුක්තයෝ ' යි.

අභිධර්මභාජනිය යි.

479. ස්මෘතිප්‍රස්ථානයෝ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව සමාග්ඤ්ඤා ඇති ව සිහි ඇති ව කාය සඨබ්‍යාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමනස දුරු කොට කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසෙයි, කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව සමාග්ඤ්ඤා ඇති ව සිහි ඇති ව වෙදනා සඨබ්‍යාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමනස දුරු කොට වෙදනාවන්හි වෙදනා අනුව බලමින් වෙසෙයි, කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව සමාග්ඤ්ඤා ඇති ව සිහි ඇති ව චිත්ත සඨබ්‍යාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමනස දුරු කොට සිතෙහි සිත අනුව බලමින් වෙසෙයි, කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව සමාග්ඤ්ඤා ඇති ව සිහි ඇති ව ධර්ම සඨබ්‍යාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමනස දුරු කොට ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ.

480. චතුක්ඛං සතීපට්ඨානානං කතී කුසලා කතී අකුසලා කතී අව්‍යාකතා -පෙ- කතී සරණා කතී අරණා :

481. සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා.

සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා.

අනුපාදිතතානුපාදනීයා.

අසංකීලිට්ඨඅසංකීලෙසිකා.

සියා සවිතකකවිචාරා, සියා අවිතකකවිචාරමන්තා, සියා අවිතකක අවිචාරා.

සියා පිතිතභගතා, සියා සුඛතභගතා, සියා උපෙකකාසභගතා.

නෙවදසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බා.

නෙවදසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා.

සියා අපචයගාමීනො, සියා නෙචාවයගාමී නාපචයගාමීනො.

සියා හෙකකා, සියා අහෙකකා.

අපමාණා.

අපමාණාරම්මණා.

පණීතා.

සියා සම්මතතනීයතා, සියා අනීයතා.

න මඤ්ඤාරම්මණා,¹ සියා මඤ්ඤෙතුකා, සියා මඤ්ඤාධිපතීනො, සියා න චතතබ්බා මඤ්ඤෙතුකාතී'පි මඤ්ඤාධිපතීනොතී'පි.

සියා උපපන්නා, සියා අනුපපන්නා, සියා උපපාදිනො.

සියා අනාගතා, සියා පච්චුපපන්නා, සියා අතීතා.

න චතතබ්බා අතීතාරම්මණාතී'පි අනාගතාරම්මණාතී'පි පච්චුපපන්නා-රම්මණාතී'පි.

සියා අජකිත්තා, සියා බහිඤා, සියා අජකිත්තබහිඤා.

බහිඤාරම්මණා.

අනිදසසනඅපවිහා.

482. න භෙතු.

සභෙතුකා.

භෙතුසම්පයුතතා.

න චතතබ්බා භෙතු චෙච සභෙතුකා චාතී.²

සභෙතුකා චෙච න ච භෙතු.

1. මඤ්ඤාරම්මණා - සා. 2. සභෙතුකාතී - සිරිමු.

480. සතර සනීපට්ඨානයන් අතුරෙහි කෙනෙක් කුශලයෝ ද කෙනෙක් අකුශලයෝ ද කෙනෙක් අව්‍යාකෘතයෝ ද . . . කෙනෙක් සරණයෝ ද කෙනෙක් අරණයෝ ද යත් :

481. (සතර සනීපට්ඨානයෝ) කුසල් ද වන්නාහ, අව්‍යාකෘත ද වන්නාහු ය.

සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ද වන්නාහු ය.

විපාක ද වන්නාහ, විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්නාහු ය.

අනුපාදින්නොපාදනියහ.

අසංක්ලිෂ්ටඅසංක්ලේශිකයහ.

සචිතර්කසච්චාර ද වන්නාහ, අචිතර්කච්චාරමාත්‍ර ද වන්නාහ, අචිතර්කඅච්චාර ද වන්නාහු ය.

ප්‍රීතියහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නාහු ය.

නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා හ.

නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා හෙතු ඇතියහ.

අපවයගාමී ද වන්නාහ, නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ද වන්නාහු ය.

දෛශික ද වන්නාහ, අදෛශික ද වන්නාහු ය.

අප්‍රමාණයහ.

අප්‍රමාණාලම්බනයහ.

ප්‍රණීකයහ.

සමාක්ඛ්වනියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහු ය.

මාර්ගාලම්බනයෝ නො වෙති, මාර්ගහෙතුක ද වන්නාහ, මාර්ගාධිපති ද වන්නාහ, මාර්ගහෙතුකහ යි ද මාර්ගාධිපති යි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු ය.

උත්පන්න ද වන්නාහ, අනුත්පන්න ද වන්නාහ, උත්පාදී ද වන්නාහු ය.

අතීත ද වන්නාහ, අනාගත ද වන්නාහ, ප්‍රකූත්පන්න ද වන්නාහු ය.

අතීතාලම්බනහ යි ද අනාගතාලම්බනහ යි ද ප්‍රකූත්පන්නාලම්බනහ යි ද නො කිය යුක්තාහ.

අධ්‍යාත්ම ද වන්නාහ, බාහිර ද වන්නාහ, අධ්‍යාත්මබාහිර ද වන්නාහු ය.

බාහිරාලම්බනයහ.

අනිදර්ශනඅප්‍රතිසයහ.

482. හෙතුහු නො වෙති.

සහෙතුකයහ.

හෙතුසම්ප්‍රසුක්තයහ.

හෙතු ද දු ම සහෙතුකහ යි ද නො කියයුක්තාහ, සහෙතුක ද දුච්චාහු ම නො ද හෙතුහු වෙති.

න වතකබ්බො හෙතු වෙච්ච හෙතුසම්පයුතතා වානී¹ හෙතුසම්පයුතතා වෙච්ච න ච්ච හෙතු.

න හෙතු සහෙතුකා.

483. සපච්චයා.

සබ්බතා.

අනිදසනා.

අපච්චයා.

අරූපා.

ලොකුතතරු.

කෙනච්චි විඤ්ඤායා, කෙනච්චි න විඤ්ඤායා

484. නො අාසවා.

අනාසවා.

අාසවච්චපයුතතා.

න වතකබ්බො අාසවා වෙච්ච සාසවානිච්චි, සාසවා වෙච්ච නො ච්ච අාසවානිච්චි.

න වතකබ්බො අාසවා වෙච්ච අාසවසම්පයුතතානිච්චි, අාසවසම්පයුතතා වෙච්ච නො ච්ච අාසවානිච්චි.

අාසවච්චපයුතතා අනාසවා.

485. නො සංගොජනා -පෙ- නො ගන්ඨා -පෙ- නො ඕඝා -පෙ- නො යොගා -පෙ- නො නීවරණා -පෙ- නො පරුමාසා -පෙ- සාරම්මණා.

486. නො චිතතා.

චෙතසිකා.

චිතතසම්පයුතතා.

චිතතසංසට්ඨා.

චිතතසමුට්ඨානා.

චිතතසහභුනො.

චිතතානුපරිච්චතනිනො.

චිතතසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

චිතතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො.

චිතතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්චතනිනො.

බාහිරු.

නො උපාදා.

අනුපාදිතතා.

1. හෙතුසම්පයුතතානී - සිරිමු.

හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තභ සි ද නො කියයුක්තභ, හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද හෙතුහු වෙති.

හෙතු නො වෙති, සහෙතුකයහ.

483. (සතර සතිපට්ඨානයෝ) සප්තභයහ.

සඵලකයහ.

අනිදර්ශනකයහ.

අප්‍රතිසයහ.

අරූපකයහ.

ලොකොක්තරකයහ.

(වක්ෂුරාදි) කිසි ඉන්ද්‍රියයකින් දකයුක්තභ. කිසි ඉන්ද්‍රියයකින් නො දක යුක්තභ.

484. (සතර සතිපට්ඨානයෝ) ආසුචියෝ නො වෙති.

ආනාසුචියෝ ය.

ආසුචවිප්‍රයුක්තයෝ ය.

ආසුච ද වූ ම සාසුචහ සි ද සාසුච ද වූ ම නො ද ආසුචහ සි ද නො කියයුක්තභ ය.

ආසුච ද වූ ම ආසුචසම්ප්‍රයුක්තභ සි ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නො ද ආසුචහ සි ද නො කියයුක්තභ ය.

ආසුචවිප්‍රයුක්ත වූ ආනාසුචියෝ ය.

485. (සතර සතිපට්ඨානයෝ) සංයෝජනයෝ නො වෙති . . . ග්‍රන්ථයෝ නො වෙති . . . ඔසයෝ නො වෙති . . . යොගයෝ නො වෙති . . . නිවරණයෝ නො වෙති . . . පරාමර්ෂයෝ නො වෙති.

486. (සතර සතිපට්ඨානයෝ) සාලම්බනයෝ ය.

චිත්තයෝ නො වෙති.

වෙච්ඡාසකයෝ ය.

චිත්තසම්ප්‍රයුක්තයෝ ය.

චිත්තසංසෘෂ්ටයෝ ය.

චිත්තසමුක්ඛානකයෝ ය.

චිත්තසහභුහු ය.

චිත්තානුපරිවර්තීහු ය.

චිත්තසංසෘෂ්ටසමුක්ඛානකයෝ ය.

චිත්තසංසෘෂ්ටසමුක්ඛානසහභුහු ය.

චිත්තසංසෘෂ්ටසමුක්ඛානානුපරිවර්තීහු ය.

බාහිරයෝ ය.

උපාද නො වෙති.

අනුපාදින්නයෝ ය.

487. නො උපාදානා -පෙ- නො කිලොසා -පෙ-

488. න දස්සනෙන පභානබ්බා.

න භාවිනාය පභානබ්බා.

න දස්සනෙන පභානබ්බහෙතුකා.

න භාවිනාය පභානබ්බහෙතුකා.

සියා සවිතකකා, සියා අවිතකකා.

සියා සවිචාරා, සියා අවිචාරා.

සියා සපට්ඨිකා, සියා අපට්ඨිකා.

සියා පිනිසහගතා, සියා න පිනිසහගතා.

සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

සියා උපෙකකායහගතා, සියා න උපෙකකායහගතා.

න කාමාවචරා

න රූපාවචරා.

න අරූපාවචරා.

අපට්ඨොපත්තා.

සියා නිශ්සානිකා, සියා අනිශ්සානිකා.

සියා නිශ්චයා, සියා අනිශ්චයා.

අනුත්තරා.

අරණංසී.

පඤ්ඤාපුච්ඡකං.

සනිපට්ඨානවිගඩෙහං නිවසිතො.

487. (සතර සතිපට්ඨානයෝ) උපාදනයෝ නො වෙති. . . . ක්ලෙශයෝ නො වෙති. . . .

488. (සතර සතිපට්ඨානයෝ) දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෙකු ඇත්තාහු නො වෙති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෙකු ඇත්තාහු නො වෙති.

සච්ඡර්ක ද වන්තාහ, අච්ඡර්ක ද වන්තාහු ය.

සච්චාර ද වන්තාහ, අච්චාර ද වන්තාහු ය.

සමුච්ඡික ද වන්තාහ, අමුච්ඡික ද වන්තාහු ය.

මුච්ඡික ද වන්තාහ, මුච්ඡික ද වන්තාහු ය.

සුච්ඡික ද වන්තාහ, සුච්ඡික ද වන්තාහු ය.

උපෙක්ඡාසහගත ද වන්තාහ, උපෙක්ඡාසහගත නො ද වන්තාහු ය.

කාමාවචරයෝ නො වෙති.

රූපාවචරයෝ නො වෙති.

අරූපාවචරයෝ නො වෙති.

අපයනීපන්නයෝ ය.

අනෙයනීච්ඡික ද වන්තාහ, අනෙයනීච්ඡික ද වන්තාහු ය.

නියත ද වන්තාහ, අනියත ද වන්තාහු ය.

අනුක්කරයෝ ය.

අරණයෝ යි.

පඤ්චපුට්ඨකය යි.

සතිපට්ඨානවිභවිතය නිමි.

8. සමමපධාන විභවයෝ

489. ව්‍යාජයා: සමමපධානා: ඉධි භික්ඛු අනුප්පනනානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානි පදහති. උප්පනනානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානි පදහති අනුප්පනනානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානි පදහති. උප්පනනානං කුසලානං ධම්මානං සීනියා අසමෝසාය භියෙසාභාවාය වෙපුලාය භාවනාය පාරිපුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානි පදහති.

490. කථස්ඤ්ඤා භික්ඛු අනුප්පනනානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානි පදහති :

තඤ්ඤා කතමේ අනුප්පනනා පාපකා අකුසලා ධම්මා: තිණ්ණි අකුසල-මුලානි: ලොභො දෙසො මොභො, තදෙකඨා ව කිලෙසා, තංසමප-සුතො වෙදනාකකිඤ්ඤා සඤ්ඤාකකිඤ්ඤා සඤ්ඤාකකිඤ්ඤා විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා, තංසමුඨානං කායකමම වචිකමම මනොකමම, ඉමේ වුච්චන්ති අනුප්පනනා පාපකා අකුසලා ධම්මා.

ඉඨි ඉමෙසං අනුප්පනනානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානි පදහති.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති, තඤ්ඤා කතමො ඡන්දො: යො ඡන්දො ඡන්දිකතා කතතුකම්පකතාකුසලො ධම්මච්ඡන්දො, අයං වුච්චති ඡන්දො. ඉමං ඡන්දං ජනෙති සඤ්ඤානෙති උඨ්ඨපෙති සමුඨ්ඨපෙති නිබ්බන්ධෙති අභි-නිබ්බන්ධෙති. තෙන වුච්චති. ඡන්දං ජනෙති’ති.

‘වායමති’ති තඤ්ඤා කතමො වායාමො: යො වෙතසිකො විරියාරමො -පෙ-සමමා වායාමො, අයං වුච්චති වායාමො, ඉමිනා වායාමෙන උපෙතො භොති සමුපෙතො උපගතො,¹ සමුපගතො,² උපපන්නො සමපන්නො සමන්තාගතො, තෙන වුච්චති ‘වායමති’ති.

‘විරියං ආරහති’ති තඤ්ඤා කතමං විරියං: යො වෙතසිකො විරියාරමො -පෙ-සමමා වායාමො, ඉදං වුච්චති විරියං. ඉමං විරියං ආරහති සමාරහති ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරෙති, තෙන වුච්චති ‘විරියං ආරහති’ති.

‘විතතං පඤ්ඤානි’ති තඤ්ඤා කතමං විතතං: යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති විතතං, ඉමං විතතං පඤ්ඤානි සමපඤ්ඤානි උපඤ්ඤානි පච්චුපඤ්ඤානි, තෙන වුච්චති ‘විතතං පඤ්ඤානි’ති.

‘පදහති’ති තඤ්ඤා කතමං පධානං: යො වෙතසිකො විරියාරමො -පෙ-සමමා වායාමො, ඉදං වුච්චති පධානං, ඉමිනා පධානෙන උපෙතො භොති -පෙ-සමන්තාගතො, තෙන වුච්චති පදහති’ති.

---

1. උපගතො - සිරිමු.   2. සමුපගතො - සිරිමු.

8. සමත්ප්‍රධානවිභවය

489. සමත්ප්‍රධානයේ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙහි පිළිපත්මභණ නුපත් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ නො ඉපදීම පිණිස කත්තුකමානාකුසලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, කායික වෛතසික වීර්යය කෙරෙයි, (එ ම සහජාත වීර්යයෙන්) සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වීර්යය කෙරෙයි, උපත් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කත්තුකමානාකුසලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වීර්යය කෙරෙයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වීර්යය කෙරෙයි. නුපත් කුශලධර්මයන්ගේ ඉපදීම පිණිස කුශලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වීර්යය කෙරෙයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වීර්යය කෙරෙයි, උපත් කුශලධර්මයන්ගේ සිවීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුලබව පිණිස වැඩීම පිණිස සම්පූර්ණ වීම පිණිස කත්තුකමානාකුසලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වීර්යය කෙරෙයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වීර්යය කෙරේ.

490. කියෙයින් මභණ නුපත් ලාමක අකුශලධර්මයන් නො ඉපදීම පිණිස කුසලච්ඡන්දය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වීර්යය කෙරේ ද, සිත නභාසිටුවා ද, ප්‍රධන් වීර්යය කෙරේ ද යත් :

එහි නුපත් අකුශලධර්මයේ කවරෙ යත් : ලොභ දෙය මොහ යන තුන් අකුශල මූලයෝ යැ, තදෙකස්ථ වූ ක්ලෙශයෝ යැ, තත්සම්ප්‍රසූක්ත වූ වෙදනාස්කන්ධ යැ සංඤ්ජකන්ධ යැ සංස්කාරස්කන්ධ යැ විඤ්ජාස්කන්ධ යැ, තත්සමුත්ථාන වූ කායකර්ම ය වාක්කර්ම ය මනාකර්ම ය යන මොහු 'නුපත් අකුශලධර්මයෝ' යි කියනු ලැබෙත්.

මෙසේ මේ නුපත් ලාමක අකුශලධර්මයන් නො ඉපදීම පිණිස කුසලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වීර්යය කෙරෙයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වීර්යය කෙරේ.

ජන්දං ජනෙති යනු : එහි 'ජන්දය' කවරෙ යත් : යම් ජන්දයෙක් ජන්දය කරන අයුරෙක් කරනු කැමැති බවෙක් කුශලයෙක් ස්වභාවජන්දයෙක් වෙ ද, මේ 'ජන්ද' යි කියනු ලැබේ. මේ ජන්දය උපදවයි. නිරතුරු කෙරෙයි, නභාසිටුවයි, මොනොවට නභාසිටුවයි, නිපදවයි, වෙසෙයින් නිපදවයි. එහෙයින් 'ජන්දං ජනෙති' යි කියනු ලැබේ.

වායමති යනු : එහි 'වායාම' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වීර්යාරම්භයෙක් . . . සමාග්වායාමයෙක් වෙ ද, මේ 'වායාම' යි කියනු ලැබේ. මේ වායාමයෙන් උපෙත වූයේ සමුපෙත වූයේ එළඹසිටියේ මොනොවට එළඹසිටියේ නො වෙන් වූයේ පිරිපුන් වූයේ සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් 'වායමති' යි කියනු ලැබේ.

වීරියං ආරභති යනු : එහි 'වීරිය' කවරෙ යත් : යම් වෛතසිකවීර්යාරම්භයෙක් . . . සමාග්වායාමයෙක් වෙ ද, මේ 'වීරිය' යි කියනු ලැබේ. මේ වීර්යය කෙරෙයි, (අරඹයි) පුනපුනා කෙරෙයි, ඇසුරු කෙරෙයි, වඩයි, බහුල කෙරෙයි. එහෙයින් 'වීරියං ආරභති' යි කියනු ලැබේ.

චිත්තං පග්ගණ්භාති යනු : එහි 'චිත්තය' කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනොවිඤ්ජනාධාකුසෙක් වෙ ද, මේ 'චිත්ත' යි කියනු ලැබේ. මේ චිත්තය නභාසිටුවයි, පුනපුනා නභාසිටුවයි, රුකුල්දෙයි, පුනපුනා රුකුල් දෙයි, එහෙයින් 'චිත්තං පග්ගණ්භාති' යි කියනු ලැබේ.

පදහති යනු : එහි 'පධාන' කවරෙ යත් : යම් වෛතසිකවීර්යාරම්භයෙක් . . . සමාග්වායාමයෙක් වෙ ද, මේ 'පධාන' යි කියනු ලැබේ. මේ පධානයෙන් උපෙත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් 'පදහති' යි කියනු ලැබේ.

491. කථංඤ්ඤා භික්ඛු උපපන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්ද ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහති.

තඤ්ඤා කතමෙ උපපන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා : තිණි අකුසලමුලානි ලොභො දොසො මොහො, තදෙකධිචා ව කිලෙසා, තං සම්පයුතො වෙදනාකඛිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිකො, තංසමුච්චානං කායකම්මං වචිකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ වුච්චනති උපපන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා. ඉති ඉමෙසං උපපන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහති.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං ආරහති’ති -පෙ- ‘විතතං පඤ්ඤානාති’ති -පෙ- ‘පදහති’ති තඤ්ඤාමං පධානං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මා වායාමො ඉදං වුච්චති පධානං, ඉමිනා පධානෙන උපෙතො භොති -පෙ- සම්මනාගතො, තෙන වුච්චති ‘පදහති’ති.

492. කථංඤ්ඤා භික්ඛු අනුපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං උපපාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහති.

තඤ්ඤා කතමෙ අනුපපන්නා කුසලා ධම්මා : තිණි කුසලමුලානි අලොභො අදොසො අමොහො, තංසම්පයුතො වෙදනාකඛිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිකො, තංසමුච්චානං කායකම්මං වචිකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ වුච්චනති අනුපපන්නා කුසලා ධම්මා, ඉති ඉමෙසං අනුපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං උපපාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහති.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං ආරහති’ති -පෙ- ‘විතතං පඤ්ඤානාති’ති -පෙ- ‘පදහති’ති තඤ්ඤාමං පධානං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මා වායාමො, ඉදං වුච්චති පධානං, ඉමිනා පධානෙන උපෙතො භොති -පෙ- සම්මනාගතො, තෙන වුච්චති ‘පදහති’ති.

493. කථංඤ්ඤා භික්ඛු උපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමොසාය භියොසාභාවාය වෙජ්ජලාය භාවනාය පාරිජුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහති.

තඤ්ඤා කතමෙ උපපන්නා කුසලා ධම්මා : තිණි කුසලමුලානි, අලොභො අදොසො අමොහො, තංසම්පයුතො වෙදනාකඛිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිකො, තංසමුච්චානං කායකම්මං වචිකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ වුච්චනති උපපන්නා කුසලා ධම්මා, ඉති ඉමෙසං උපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමොසාය භියොසාභාවාය වෙජ්ජලාය භාවනාය පාරිජුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහති.

‘සීතියා’ති යා සීතී යො අසමොසො, යො අසමොසො යො භියොසාවො, යො භියොසා භාවො තං වෙජ්ජලං, යං වෙජ්ජලං යා භාවනා, යා භාවනා යා පාරිජුරී.

491. කියෙයින් මහණ උපන් ලාමක අකුලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කුසල වජන්දය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වැර අරඹා ද, සිත නභාසිටුවා ද, ප්‍රධන්වියඹ කෙරේ ද යක් :

එහි උපන් ලාමක අකුලධර්මයෝ කවරහ යක් : ලොහ දෙය මොහ යන තුන් අකුලමුලයෝ යැ තදෙකස්ථ වූ ක්ලෙශයෝ යැ තත්සම්ප්‍රසුක්ත වූ වෙදනාස්කන්ධ ය . . . විඤ්ජනස්කන්ධ ය, තත්සමුත්ථාන වූ කායකර්ම ය වාක්කර්ම ය මනාකර්ම යන මොහු 'උපන් ලාමක අකුල ධර්මයෝ' යි කියනු ලැබෙත්. මෙසේ මේ උපන් ලාමක අකුලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කුසලවජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි. වැර අරඹයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියඹ කෙරේ.

ජන්දං ජනෙති යනු : . . . වායමති යනු : . . . විරියං ආරහති යනු : . . . විත්තං පග්ගණහාති යනු : . . . පදහති යනු : එහි 'පධාන' කවරෙ යක් : යම් වෛතසික වියඹාරම්භයෙක් . . . සමාග්ච්චායාමයෙක් වේ ද, මේ 'පධාන' යි කියනු ලැබේ. මේ පධානයෙන් උපෙන වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් 'පදහති' යි කියනු ලැබේ.

492. කියෙයින් මහණ නුපන් කුලධර්මයන් ඉපදීම පිණිස කුසලවජන්දය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වැර අරඹා ද, සිත නභාසිටුවා ද, ප්‍රධන්වියඹ කෙරේ ද යක් :

එහි නුපන් කුලධර්මයෝ කවරහ යක් : අලොහ අදෙය අමොහ යන තුන් කුල මුලයෝ යැ, තත්සම්ප්‍රසුක්ත වූ වෙදනාස්කන්ධ ය . . . විඤ්ජනස්කන්ධ ය, තත්සමුත්ථාන වූ කායකර්ම ය වාක්කර්ම ය මනාකර්ම ය යන මොහු 'නුපන් කුලධර්මයෝ' යි කියනු ලැබෙත්. මෙසේ මේ නුපන් කුලධර්මයන් ඉපදීම පිණිස කුසලවජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියඹ කෙරේ.

ජන්දං ජනෙති යනු : . . . වායමති යනු : . . . විරියං ආරහති යනු : . . . විත්තං පග්ගණහාති යනු : . . . පදහති යනු : එහි 'පධාන' කවරෙ යක් : යම් වෛතසික වියඹාරම්භයෙක් . . . සමාග්ච්චායාමයෙක් වේ ද, මේ 'පධාන' යි කියනු ලැබේ. මේ පධානයෙන් උපෙන වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් 'පදහති' යි කියනු ලැබේ.

493. කියෙයින් මහණ උපන් කුලධර්මයන්ගේ සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූර්ණ වීම පිණිස කුසලවජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියඹ කෙරෙයි යක් :

එහි උපන් කුලධර්මයෝ කවරහ යක් : අලොහ අදෙය අමොහ යන තුන් කුල මුලයෝ ය, තත්සම්ප්‍රසුක්ත වූ වෙදනාස්කන්ධ ය . . . විඤ්ජනස්කන්ධ ය, තත්සමුත්ථාන වූ කායකර්ම වාක්කර්ම මනාකර්ම යන මොහු 'උපන් කුලධර්මයෝ' යි කියනු ලැබෙත්. මෙසේ මේ උපන් කුලධර්මයන්ගේ සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූර්ණ වීම පිණිස කුසලවජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියඹ කෙරේ.

ධීකියා යනු : යමක් 'ධීකී' නම් හේ 'අසම්මොය' ය, යමෙක් 'අසම්මොය' නම් හේ 'භියොහාව' ය, යමෙක් 'භියොහාව' නම් ඒ 'වෙපුල්ල' ය, යමක් 'වෙපුල්ල' නම් ඒ 'භාවනා' ය, යමක් 'භාවනා' නම් ඒ පාරිපුරී ය.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං ආරහති’ති -පෙ- ‘විතතං පඤ්ඤානාති’ති -පෙ- ‘පදහති’ති තත්ථ කතමං පධානං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සමමාවායාමො, ඉදං චූචවති පධානං. ඉමිනා පධානෙන උපෙතො හොති -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන චූචවති ‘පදහති’ති.

සුභතනනභාජනියං.

494 වතතාරෙ සමමපධානා : ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහති, උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීනියා අසමොසාය භියොසාභාවාය වෙජුලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානාති පජහති.

කථඤ්ච භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහති : ඉධ භික්ඛු යසමිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුඤ්ඤානං භාවෙති නියානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතනියා විච්චෙව’ව කාමෙහි -පෙ- පථමං කුඤ්ඤානං උපසමපජ්ඣ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුඤ්ඤානං-තසමිං සමයෙ අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහති.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති තත්ථ කතමො ඡන්දො : යො ඡන්දො ඡන්දිකතා කතත්ථකමානා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො, අයං චූචවති ඡන්දො ඉමං ඡන්දං ජනෙති සඤ්ජනෙති චූචවපෙති සමුච්චපෙති නිබ්බතෙති අභිනිබ්බතෙති. තෙන චූචවති ‘ඡන්දං ජනෙති’ති.

‘වායමති’ති තත්ථ කතමො වායාමො : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සමමාවායාමො විරියසමොඤ්ඤානො මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපන්නං, අයං චූචවති වායාමො. ඉමිනා වායාමෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපෙතො සමුපගතො උපපන්නො සමුච්චන්නො සමන්තාගතො. තෙන චූචවති ‘වායමති’ති.

‘විරියං ආරහති’ති තත්ථ කතමං විරියං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සමමාවායාමො විරියසමොඤ්ඤානො මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපන්නං. ඉදං චූචවති විරියං. ඉමං විරියං ආරහති සමාරහති අසෙවති භාවෙති ඛනුලිකරෙති. තෙන චූචවති ‘විරියං ආරහති’ති.

ජන්දං ජනෙති යනු : ... වායමති යනු : ... විරියං ආරභති යනු : ... චිත්තං පඤ්ඤාමානී යනු : ... පදභතී යනු : එහි 'පධාන' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියභාරම්භයෙක් ... සමාග්‍රව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ 'පධාන' යි කියනු ලැබේ. මේ පධානයෙන් උපෙත වූයේ ... සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් 'පදභතී' යි කියනු ලැබේ.

සූත්‍රාන්තභාජනිය යි.

494. සමාජප්‍රධානයෝ සතර දෙනෙකි. මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම නූපන් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ නො ඉපදීම පිණිස කුශලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිවූවයි, ප්‍රධන්වියභී කෙරේ. උපන් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කුශලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිවූවයි, ප්‍රධන්වියභී කෙරේ. නූපන් කුශලධර්මයන්ගේ ඉපදීම පිණිස කුශලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත දිරි ගන්වයි, ප්‍රධන්වියභී කෙරේ. උපන් කුශලධර්මයන්ගේ සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වෑඪීම පිණිස පරිපූරණ බව පිණිස කුශලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත දිරිගන්වයි, ප්‍රධන්වියභී කෙරේ.

495. කියෙයින් මහණ නූපන් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ නො ඉපදීම පිණිස කුශලච්ඡන්දය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වැර අරඹා ද, සිත දිරිගන්වා ද, ප්‍රධන්වියභී කෙරේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෛයභීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වධා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුක්පිළිවෙන් ඇති ලැයි අභිඤ්ඤා ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි නූපන් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ නො ඉපදීම පිණිස කුශලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත දිරිගන්වයි, ප්‍රධන්වියභී කෙරේ.

ජන්දං ජනෙති යනු : එහි 'ජන්ද' කවරෙ යත් : යම් ජන්දයෙක් ජන්දය කරන අයුරෙක් කරනු කැමැති බවෙක් කුශලයෙක් ස්වභාවච්ඡන්දයෙක් වේ ද, මේ 'ජන්ද' යි කියනු ලැබේ. මේ ජන්දය උපදවයි, නිරතුරු උපදවයි, නභාසිවූවයි, මොනොවට නභාසිවූවයි, නිපදවයි, වෙසෙසින් නිපදවයි, එහෙයින් 'ජන්දං ජනෙති' යි කියනු ලැබේ.

වායමති යනු : එහි 'වායාම' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියභාරම්භයෙක් ... මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයභීපන්න වූ සමාග්‍රව්‍යායාමයෙක් වියභීසම්බොධ්‍යාභිගයෙක් වේ ද, මේ 'වායාම' යි කියනු ලැබේ. මේ වායාමයෙන් උපෙත වූයේ සමුපෙත වූයේ එළඹිසිටියේ නො වෙන් වූයේ පිරිපුන් වූයේ සමන්විත වූයේ යි. එහෙයින් 'වායමති' යි කියනු ලැබේ.

විරියං ආරභති යනු : එහි 'විරිය' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියභාරම්භයෙක් ... මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයභීපන්න වූ සමාග්‍රව්‍යායාමයෙක් වියභීසම්බොධ්‍යාභිගයෙක් වේ ද, මේ 'විරිය' යි කියනු ලැබේ. මේ වියභීය අරඹයි, මොනොවට අරඹයි, ආසෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, පුනපුනා කෙරේ. එහෙයින් 'විරියං ආරභති' යි කියනු ලැබේ.

‘විතනං පඤ්ඤාභානී’ති’ තත්ථ කතමං විතනං : යං විතනං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධානු, ඉදං වුච්චති විතනං. ඉමං විතනං පඤ්ඤාභානී සමපඤ්ඤාභානී උපස්ථෙහති පච්චුපස්ථෙහති. තෙන වුච්චති විතනං පඤ්ඤාභානී’ති.

‘පදහතී’ති තත්ථ කතමං සමමපපධානං : යො වේතසිකො විරියා- රථෙහො -පෙ- සමමාචාරායාමො විරියසඤ්ඤාඤාකාමො, මඤ්ඤාමං මඤ්ඤ පරියාපනනං-ඉදං වුච්චති සමමපපධානං, අවසෙසා ධම්මා සමමපපධාන සමපසුතතා.

496. කථංඤ්ඤා භික්ඛු උපපන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතනං පඤ්ඤාභානී පදහති : ඉධ භික්ඛු යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං කුසානං භාවෙති තිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පනතියා විවිච්චො’ව කාමෙති -පෙ- පථමං කුසානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඤ්ඤං. තසමිං සමයෙ උපපන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතනං පඤ්ඤාභානී පදහති.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං ආරහති’ති -පෙ- ‘විතනං පඤ්ඤාභානී’ති -පෙ- ‘පදහතී’ති තත්ථ කතමං සමමපපධානං : යො වේතසිකො විරියාරථෙහො -පෙ- සමමාචාරායාමො විරියසඤ්ඤාඤාකාමො, මඤ්ඤාමං මඤ්ඤ පරියාපනනං. ඉදං වුච්චති සමමපපධානං. අවසෙසා ධම්මා සමමපපධානසමපසුතතා.

497. කථංඤ්ඤා භික්ඛු අනුපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං උපපාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතනං පඤ්ඤාභානී පදහති : ඉධ භික්ඛු යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං කුසානං භාවෙති තිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පනතියා විවිච්චො’ව කාමෙති -පෙ- පථමං කුසානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඤ්ඤං-තසමිං සමයෙ අනුපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං උපපාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතනං පඤ්ඤාභානී පදහති.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං ආරහති’ති -පෙ- ‘විතනං පඤ්ඤාභානී’ති -පෙ- ‘පදහතී’ති, තත්ථ කතමං සමමපපධානං : යො වේතසිකො විරියාරථෙහො -පෙ- සමමාචාරායාමො විරියසඤ්ඤාඤාකාමො, මඤ්ඤාමං මඤ්ඤ පරියාපනනං - ඉදං වුච්චති සමමපපධානං. අවසෙසා ධම්මා සමමපපධානසමපසුතතා.

498. කථංඤ්ඤා භික්ඛු උපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමොසාය භියෙසාභාවාය වෙසුලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතනං පඤ්ඤාභානී පදහති : ඉධ භික්ඛු යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං කුසානං භාවෙති තිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පනතියා විවිච්චො’ව කාමෙති -පෙ- පථමං කුසානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඤ්ඤං, තසමිං සමයෙ උපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමොසාය භියෙසාභාවාය වෙසුලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතනං පඤ්ඤාභානී පදහති.

චිත්තං පඤ්ඤානි යනු : එහි ' චිත්ත ' කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූපමනෝවිඤ්ඤානාකුයෙක් වෙ ද, මේ ' චිත්ත ' යි කියනු ලැබේ. මේ චිත්තය නභාසිටුවයි, පුනපුනා නභාසිටුවයි, රුකුල් දෙයි, පුනපුනා රුකුල් දෙයි, එහෙයින් ' චිත්තං පඤ්ඤානි ' යි කියනු ලැබේ.

පදහනි යනු : එහි ' සමාක්ප්‍රධාන ' කවරෙ යත් : යම් චෛතසිකවිභවාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයාපන්න වූ සමාග්ව්‍යායාමයෙක් විභවිගවිභවාරම්භයෙක් වෙ ද, මේ ' සමාක්ප්‍රධාන ' යි කියනු ලැබේ. අවශෙඝධර්මයෝ සමාක් ප්‍රධාන සම්ප්‍රයුක්ත යෝ යි.

496. කිසෙයින් මහණ උපන් ලාමක අකුලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කුලලච්ඡන්දය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වැර අරඹා ද, සිත නභාසිටුවා ද, ප්‍රධන්විභවි කෙරේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දාෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස නොයභාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඛප්‍රතිපත් ඇති දන්ධාහිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි උපන් ලාමක අකුලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කුලලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්විභවි කෙරේ.

ඡන්දං ජනෙති යනු : . . . වායමති යනු : . . . චිරියං ආරභති යනු : . . . චිත්තං පඤ්ඤානි යනු : . . . පදහනි යනු : එහි ' සමාක්ප්‍රධාන ' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික විභවාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයාපන්න වූ සමාග්ව්‍යායාමයෙක් විභවි සම්බොධ්‍යාධිගයෙක් වෙ ද, මේ ' සමාක්ප්‍රධාන ' යි කියනු ලැබේ. අවශෙඝධර්මයෝ සමාක්ප්‍රධානසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

497. කිසෙයින් මහණ නුපන් කුලධර්මයන්ගේ උත්පාදය පිණිස කුලලච්ඡන්දය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වැර අරඹා ද, චිත්තය නභාසිටුවා ද, ප්‍රධන්විභවි කෙරේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම දාෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයභාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඛප්‍රතිපත් ඇති දන්ධ-අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි නුපන් කුලධර්මයන්ගේ උත්පාදය පිණිස කුලලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, චිත්තය නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්විභවි කෙරේ.

ඡන්දං ජනෙති යනු : . . . වායමති යනු : . . . චිරියං ආරභති යනු : . . . චිත්තං පඤ්ඤානි යනු : . . . පදහනි යනු : එහි ' සම්මජ්ජධාන ' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික විභවාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයාපන්න වූ සමාග්ව්‍යායාමයෙක් විභවි සම්බොධ්‍යාධිගයෙක් වෙ ද, මේ ' සම්මජ්ජධාන ' යි කියනු ලැබේ. අවශෙඝධර්මයෝ සම්මජ්ජධාන සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

498. කිසෙයින් මහණ උපන් කුලධර්මයන් සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූර්ණ බව පිණිස කුලලච්ඡන්දය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වැර අරඹා ද, සිත නභාසිටුවා ද, ප්‍රධන්විභවි කෙරේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දාෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයභාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඛප්‍රතිපත් ඇති දන්ධ-අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි උපන් කුලධර්මයන් සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූර්ණ බව පිණිස කුලලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්විභවි කෙරේ.

'සීතියා'නි යා සීතී සො අසලොසො. යො අසලොසො සො හියොසාභාවො. යො හියොසාභාවො නං වෙජුලං. යං වෙජුලං සා භාවනා. යා භාවනා සා පාරිජුරි.

'ඡන්දං ජනෙතී'නි තත් කතමො ඡන්දො : යො ඡන්දො ඡන්දිකතා කතකුකම්පතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො, අයං වුච්චති ඡන්දො. ඉමං ඡන්දං ජනෙතී සඤ්ජනෙතී වුච්චපෙතී සමුච්චපෙතී නිබ්බන්ධෙතී අභි-නිබ්බන්ධෙතී. තෙන වුච්චති 'ඡන්දං ජනෙතී'නි.

'වායමනී'නි තත් කතමො වායාමො : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචායාමො විරියසම්බොජ්ඣබ්බො මහබ්බං මහපරියාපනං, අයං වුච්චති වායාමො ඉමිනා වායාමෙන උපෙතො හොති -පෙ- සම්මනාගතො. තෙන වුච්චති 'වායමනී'නි.

'විරියං ආරහතී'නි තත් කතමං විරියං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචායාමො විරියසම්බොජ්ඣබ්බො මහබ්බං මහපරියාපනං, ඉදං වුච්චති විරියං. ඉමං විරියං ආරහති සමාරහති ආසෙවති භාවෙති බහුජිකරෙති, තෙන වුච්චති 'විරියං ආරහතී'නි.

'චිත්තං පඤ්ඤානානී'නි තත් කතමං චිත්තං : යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධානු. ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉමං චිත්තං පඤ්ඤානානී සම්පඤ්ඤානානී උපත්මෙහති පච්චුපත්මෙහති, තෙන වුච්චති 'චිත්තං පඤ්ඤානානී'නි.

'පදහතී'නි තත් කතමං සම්මප්පධානං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචායාමො විරියසම්බොජ්ඣබ්බො මහබ්බං මහපරියාපනං, ඉදං වුච්චති සම්මප්පධානං, අවසෙසා ධම්මා සම්මප්පධානසම්පයුතතා.

තත් කතමං සම්මප්පධානං : ඉධ භික්ඛු යසම්මි සම්මෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති නියොනිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පරමාය භූමියා පතනියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පරමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දක්ඛාභිඤ්ඤං. යො තසම්මි සම්මෙ වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචායාමො විරියසම්බොජ්ඣබ්බො මහබ්බං මහපරියාපනං, ඉදං වුච්චති සම්මප්පධානං, අවසෙසා ධම්මා සම්මප්ප-ධානසම්පයුතතා.

අභිබ්බහාජනියං.

499. චිත්තාරෙ සම්මප්පධානා : ඉධ භික්ඛු අනුප්පනානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදුය ඡන්දං ජනෙතී වායමනී විරියං ආරහතී චිත්තං පඤ්ඤානානී පදහතී, උප්පනානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය -පෙ- අනුප්පනානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදුය -පෙ- උප්පනානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසලොසාය හියොසා-භාවාය වෙජුලාය භාවනාය පාරිජුරියා ඡන්දං ජනෙතී වායමනී විරියං ආරහතී චිත්තං පඤ්ඤානානී පදහතී.

ධීතියා යනු : යමක් ධීතී නම් හෝ අසම්මොස ය, යමෙක් අසම්මොස නම් හෝ හියොසාභාව ය, යමෙක් හියොසාභාව නම් ඒ වෙපුල්ල ය, යමක් වෙපුල්ල නම් ඕ භාවනා ය, යමක් භාවනා නම් ඕ පාරිපුරි වේ.

ඡන්දං ජනෙති යනු : එහි ' ඡන්දය ' කවරෙ යත් : යම් ඡන්දයෙක් ඡන්දය කරන අයුරෙක් කරනු කැමැති බවෙක් කුශලයෙක් ස්වභාවඡන්දයෙක් වේ ද, මේ ' ඡන්ද ' යි කියනු ලැබේ. මේ ඡන්දය උපදවයි, නිරතුරු උපදවයි, නභාසිටුවයි, මොනොවට නභාසිටුවයි, නිපදවයි, වෙසෙසින් නිපදවයි. එහෙයින් ' ඡන්දං ජනෙති ' යි කියනු ලැබේ.

වායමති යනු : එහි ' වායාම ' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වියාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාඩග වූ මාර්ගපයාර්ථපත්ත වූ සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වියාරම්බොධ්‍යාඩගයෙක් වේ ද, මේ ' වායාම ' යි කියනු ලැබේ. මේ වායාමයෙන් යුක්ත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් ' වායමති ' යි කියනු ලැබේ.

විරියං ආරභති යනු : එහි ' විරිය ' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වියාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාඩග වූ මාර්ගපයාර්ථපත්ත වූ සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වියාරම්බොධ්‍යාඩගයෙක් වේ ද, මේ ' විරිය ' යි කියනු ලැබේ. මේ වියාරිය අරඹයි, මොනොවට අරඹයි, ආසෙවනා කෙරෙයි, පුනපුනා වඩයි. එහෙයින් ' විරියං ආරභති ' යි කියනු ලැබේ.

චිත්තං පග්ගණභාති යනු : එහි ' චිත්ත ' කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක්. මනසයෙක් . . . තදනුරුපමනොවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද, මේ ' චිත්ත ' යි කියනු ලැබේ. මේ චිත්තය නභාසිටුවයි, මොනොවට නභාසිටුවයි, උපස්තම්භ කෙරෙයි, පුනපුනා උපස්තම්භ කෙරේ. එහෙයින් ' චිත්තං පග්ගණභාති ' යි කියනු ලැබේ.

පදභතී යනු : එහි ' සම්මප්පධාන ' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වියාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාඩග වූ මාර්ගපයාර්ථපත්ත වූ සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වියාරම්බොධ්‍යාඩගයෙක් වේ ද, මේ ' සම්මප්පධාන ' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ සම්මප්පධාන සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

එහි ' සමාජප්‍රධාන ' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙකැ දෘෂ්ටි ගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයාර්ථක වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානාය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛප්‍රතිපද ඇති දන්ධ-අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානායට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි යම් වෛතසික වියාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාඩග වූ මාර්ගපයාර්ථපත්ත වූ සමාග්ව්‍යායාමයෙක් පයාරම්බොධ්‍යාඩගයෙක් වේ ද, මේ ' සමාජප්‍රධාන ' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ සමාජප්‍රධානසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

අභිධර්මභාජනිය යි.

499. සමාජප්‍රධානායෝ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙහි මහණ නූපන් ලාමක අකුශලධර්මයන් නො ඉපදීම පිණිස කුශලච්ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියාරිය කෙරේ. උපන් ලාමක අකුශලධර්මයන් ප්‍රභාණය කිරීම පිණිස . . . නූපන් කුශලධර්මයන් ඉපදීම පිණිස . . . උපන් කුශලධර්මයන් සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූරණ වීම පිණිස කුශලච්ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වැර අරඹයි. සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියාරිය කෙරේ.

500. චතුක්ඛං සම්මප්පධානානං කතී කුසලා: කතී අකුසලා: කතී අව්‍යාකතා: -පෙ- කතී සරණා: කතී අරණා.

501. කුසලායෙව.

සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුතතා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුතතා.

විපාකධම්මධම්මා.

අනුපාදිනනානුපාදුනීයා.

අසංකිලීච්ඡඅසංකිලෙසිකා.

සියා සවිතකකසම්චාරා, සියා අවිතකකසම්චාරමතතා, සියා අවිතකක අවිචාරා.

සියා පිතීසහගතා, සියා සුඛිසහගතා, සියා උපෙකඛා සහගතා.

නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බා.

නෙවදසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා.

අපචයගාමීනො.

සෙකඛා.

අපමාණා.

අපමාණාරම්මණා.

පණීතා.

සම්මතතනීයතා.

න මඤාරම්මණා මඤභෙතුකා, සියා මඤාඛිපතීනො, සියා න චතතබ්බා 'මඤාඛිපතීනො'ති.

සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා, න චතතබ්බා 'උප්පාදිනො'ති.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පත්තා.

න චතතබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පත්තා-රම්මණාති'පි.

සියා අජ්ඣතතා, සියා බභිඤා, සියා අජ්ඣතතබභිඤා.

බභිඤාරම්මණා.

අතීදසසනඅප්පටිඝා

502. න භෙතු.

සභෙතුකා.

භෙතුසම්පයුතතා.

න චතතබ්බා භෙතු වෙච සභෙතුකාති, සභෙතුකා වෙච න ච භෙතු.

න චතතබ්බා 'භෙතු වෙච භෙතුසම්පයුතතා'ති, භෙතුසම්පයුතතා වෙච න ච භෙතු.

න භෙතු, සභෙතුකා.

500. සතර සමාක්ප්‍රධානයන් අතුරෙහි කුශලයෝ කෙතෙක් ද, අකුශලයෝ කෙතෙක් ද, අව්‍යාකෘතයෝ කෙතෙක් ද, . . . සරණයෝ කෙතෙක් ද, අරණයෝ කෙතෙක් ද යත් :

501. (සතර සමාක්ප්‍රධානයෝ) කුශලයෝ මැ යි.

සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ද වන්තාහ, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ද වන්තාහු ය.

විපාකස්වභාවධර්මයෝ ය.

අනුපාදින්නඅනුපාදනියයෝ ය.

අසංක්ලිෂ්ටඅසංක්ලේශිකයහ.

සචිතර්කසච්චාර ද වන්තාහ, අචිතර්කච්චාරමාත්‍ර ද වන්තාහ, අචිතර්කඅච්චාර ද වන්තාහු ය.

ප්‍රීතිසහගත ද වන්තාහ, සුඛසහගත ද වන්තාහ, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්තාහු ය.

නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ ය.

නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙදා ඇත්තාහු ය.

අපවයගාමීහු ය.

ශෛක්ෂයෝ ය.

අප්‍රමාණයෝ ය.

අප්‍රමාණාලම්බනයෝ ය.

ප්‍රණීතයෝ ය.

සමාක්ක්වනියනයෝ ය.

මාර්ගාලම්බනයෝ නො වෙති, මාර්ගභෙදාකයහ, මාර්ගාධිපතී ද වන්තාහ, ' මාර්ගාධි පතී ' යි නො කියයුතු ද වන්තාහු ය.

උත්පන්න ද වන්තාහ, අනුත්පන්න ද වන්තාහ, උත්පාදීහු යි නො කියයුත්තාහු ය.

අතීත ද වන්තාහ, අනාගත ද වන්තාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්න ද වන්තාහු ය.

අතීතාලම්බන හි ද අනාගතාලම්බන හි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන හි ද නො කියයුත්තාහු ය.

අධ්‍යාත්ම ද වන්තාහ, බාහිර ද වන්තාහ, අධ්‍යාත්මබාහිර ද වන්තාහු ය.

බාහිරාලම්බනයෝ ය.

අනිදර්ශන අප්‍රතිසයෝ යි.

502. (සතර සමාක්ප්‍රධානයෝ) භෙදාහු නො වෙති.

සභෙදාකයෝ ය.

භෙදාසම්ප්‍රසුක්තයෝ ය.

භෙද ද ධු ම සභෙදාක හි නො කියයුත්තාහ, සභෙදාක ද ධුවාහු ම නො ද භෙද වෙති.

භෙද ද ධු ම භෙදාසම්ප්‍රසුක්ත හි නො කියයුත්තාහ, භෙදාසම්ප්‍රසුක්ත ද ධුවාහු ම නො ද භෙදාහු වෙති.

භෙද නො ධු සභෙදාකයෝ යි.

503. සපච්චයා.

සඛිතා.

අනිදසසනා.

අපච්චිකා.

අරුපා.

ලොකුතතරා

කෙනච්චි විඤ්ඤායා, කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

504. නො අසචා.

අනාසචා.

අසච්චිපසුතතා.

න වතතබ්බා අසචා චෙච්චි සාසචාති'පි සාසචා චෙච්චි නො ච අසචාති'පි.

න වතතබ්බා අසචා චෙච්චි අසච්චිපසුතතාති'පි, අසච්චිපසුතතා-චෙ'ච්චි නො ච අසචාති'පි.

අසච්චිපසුතතා අනාසචා.

505. නො සඤ්ඤාජනා -පෙ- නො ගඤ්ඤා -පෙ- නො ඕඤ්ඤා -පෙ- නො ඥානා -පෙ- නො නීවරණා -පෙ- නො පරාමාසා -පෙ-.

506. සාරමමණා.

නො චිතතා.

චෙතසිකා.

චිතතසම්පසුතතා.

චිතතසංසඨයා.

චිතතසමුඨයානා.

චිතතසභභුතො.

චිතතානුපරිච්චතතීනො.

චිතතසංසඨයසමුඨයානා.

චිතතසංසඨයසමුඨයානසභභුතො.

චිතතසංසඨයසමුඨයානානුපරිච්චතතීනො.

බාහිරා.

නො උපාදා.

අනුපාදිතතා.

503. (සතර සමාජප්‍රධානයෝ) සප්තයෝ ය.

සඨඛයෝ ය.

අනිදර්ශනෝ ය.

අප්‍රතිසයෝ ය.

අරූපයෝ ය.

ලොකොත්තරයෝ ය.

කිසිවිඥනයෙකින් දතයුක්තාහ, කිසි විඥනයෙකින් නො දතයුක්තාහු ය.

504. (සතර සමාජප්‍රධානයෝ) ආසුචයෝ නො වෙති.

අනාසුචයෝ ය.

ආසුචවිප්‍රයුක්තයෝ ය.

ආසුච ද වූ ම සාසුචහ යි ද සාසුච ද වූ ම නො ද ආසුචහ යි ද නො කියයුක්තාහු ය.

ආසුච ද වූ ම ආසුචසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද ආසුචහ යි ද නො කියයුක්තාහු ය.

ආසුචවිප්‍රයුක්ත අනාසුචයෝ යි.

505. (සතර සමාජප්‍රධානයෝ) සංයොජනයෝ නො වෙති. . . .

ග්‍රන්ථයෝ නො වෙති. . . .

ඔසයෝ නො වෙති. . . .

යොගයෝ නො වෙති. . . .

නීවරණයෝ නො වෙති. . . .

පරමර්ශයෝ නො වෙත්. . . .

506. (සතර සමාජප්‍රධානයෝ) සාලම්බනයෝ ය.

චිත්තයෝ නො වෙති.

වෛතසිකයෝ ය.

චිත්තසම්ප්‍රයුක්තයෝ ය.

චිත්තසංසාෂ්ටයෝ ය.

චිත්තසමුක්ඛානයෝ ය.

චිත්තසහභූහු ය.

චිත්තානුපරිවර්තීහු ය.

චිත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානයෝ ය.

චිත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානසහභූ වෙති.

චිත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානානුපරිවර්තීහු වෙති.

බාහිරයෝ ය.

උපාදු නො වෙති.

අනුපාදිත්තයෝ යි.

507. නො උපාදානං -පෙ- නො කීලොකං -පෙ-.

508. න දසසනෙන පභානබ්බා.

න භාවනාය පභානබ්බා.

න දසසනෙන පභානබ්බහෙතුකා.

න භාවනාය පභානබ්බහෙතුකා.

සියං සව්නකකා, සියං අව්නකකා.

සියං සව්චාරා, සියං අව්චාරා.

සියං සපපිතීකා, සියං අපපිතීකා.

සියං පිතීසහගතා, සියං න පිතීසහගතා.

සියං සුඛසහගතා, සියං න සුඛසහගතා.

සියං උපෙකධාසහගතා; සියං න උපෙකධාසහගතා.

න කාමාවචරා.

න රූපාවචරා.

න අරූපාවචරා.

අපරියාපනතා.

නියතානිකා.

නියතා.

අනුතතරා.

අරණානි.

සකදහසුච්ඡකං.

සම්මපපධානවිගඩො නිව්ඛිතො.

507. (සතර සමාක් ප්‍රධානයෝ) උපාදනයෝ නො වෙති. . . .
ක්ලෙශයෝ නො වෙත්. . . .

508. (සතර සමාක් ප්‍රධානයෝ) දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙති.
භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තාහු නො වෙති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තාහු නො වෙත්.

සචිතර්ක ද වන්තාහ, අචිතර්ක ද වන්තාහු ය.

සචිචාර ද වන්තාහ, අචිචාර ද වන්තාහු ය.

සප්‍රිතික ද වන්තාහ, අප්‍රිතික ද වන්තාහු ය.

ප්‍රිතිසහගත ද වන්තාහ, ප්‍රිතිසහගත නො ද වන්තාහු ය.

සුඛසහගත ද වන්තාහ, සුඛසහගත නො ද වන්තාහු ය.

උපෙක්ෂාසහගත ද වන්තාහ, උපෙක්ෂාසහගත නො ද වන්තාහු ය.

කාමාවචර නො වෙති.

රූපාවචර නො වෙති.

අරූපාවචර නො වෙත්.

අපයඨාපන්නයහ.

තෙනයඨාභිකයහ.

නියතයෝ ය

අනුත්තරයෝ ය.

අරණයෝ යි.

පඤ්ඤපුච්ඡක යි.

සමාක්ප්‍රධානවිභවගණ නිමි.

9. ඉදබිපාද විහඬෙගා

509. චන්තාඥේ ඉදබිපාදා : ඉධ භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසඛ්ඛාර-සමන්තාගතං ඉදබිපාදං භාවෙති. විරියසමාධිපධානසඛ්ඛාරසමන්තාගතං ඉදබිපාදං භාවෙති. චිත්තසමාධිපධානසඛ්ඛාරසමන්තාගතං ඉදබිපාදං භාවෙති. විමංසාසමාධිපධානසඛ්ඛාරසමන්තාගතං ඉදබිපාදං භාවෙති.

510. කථං ච භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසඛ්ඛාරසමන්තාගතං ඉදබිපාදං භාවෙති: ඡන්දං වෙ භික්ඛු අධිපතීං කරිකා ලභති සමාධිං ලභති චිත්තස්ස ඵකඝ්ඤානං, අයං චූචවති ඡන්දසමාධිං. සො අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පඤ්ඤානී, පදහති. උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පඤ්ඤානී පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පඤ්ඤානී පදහති, උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමෝසාය භියෙඤාභාවාය වෙච්චලාය භාවනාය පරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පඤ්ඤානී පදහති. ඉමෙ චූචවති පධානසඛ්ඛාර.

ඉති අයං ච ඡන්දසමාධි ඉමෙ ච පධානසඛ්ඛාර. තදෙකඡ්ඤා අභිසංඤ්ඤානීකා අභිසංඛිපිකා ඡන්දසමාධිපධානසඛ්ඛාරෙකෙච්ච සඛ්ඛං භවිති.

තත්ථ කතමො ඡන්දෙ : යො ඡන්දෙ ඡන්දිකතා කතතුකම්පනාකුසලො ධම්මච්ඡන්දෙ, අයං චූචවති ඡන්දෙ.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා චිත්තස්ස සීති සඤ්ඤිති අවට්ඨිති අවිසාභාඥේ අවිකේඤාපො අවිසාභට්ඨානසතා සමථො සමාධිඤ්ඤියං සමාධිබලං සමමාසමාධි, අයං චූචවති සමාධි.

තත්ථ කතමො පධානසඛ්ඛාරේ : යො වේතසිකො විරියාරථෙභා නිකමො පරකකමො උය්‍යාමො වායාමො උසාභො උසොඤ්ඤි ථාමො ඛිති අසිච්චපරකකමතා අනිකඛිතඡන්දතා අනිකඛිතචූරතා චූරසමපඤ්ඤාභො විරියං විරිඤ්ඤියං විරියබලං සමමාචායාමො, අයං චූචවති පධානසඛ්ඛාරේ.

ඉති ඉමිනා ච ඡන්දෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධාන සඛ්ඛාරෙන උපෙනො භොති සමුපෙනො උපගෙනො සමුපගෙනො උපපෙනො සමුප්පෙනො සමන්තාගෙනො, තෙන චූචවති ඡන්දසමාධි පධානසඛ්ඛාරසමන්තාගෙනො'ති.

'ඉදබි'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉදබි සමිදබි ඉඡ්ඤානා සමිඡ්ඤානා ලාභො පච්චලාභො පතති සමපතති මුසනා සච්ඡිකිරියා උපසමපදා.

9. සෘද්ධිපාද විභවනය

509. සෘද්ධිපාදයේ සතර දෙනෙකී : මෙ සස්තෙහි මහණ කන්තුකමාතා ඡන්දය අධිපති කොට ඇති සමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධානවීර්යයෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි. වීර්යය අධිපති කොට ඇති සමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධානවීර්යයෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි. චිත්තය අධිපති කොට ඇති සමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධාන වීර්යයෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි. විමංසාව අධිපති කොට ඇති සමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධාන වීර්යයෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

510. කියෙයින් මහණ ඡන්දසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධානවීර්යයෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : ඉදන් මහණ තෙම කුසලච්ඡන්දය අධිපති කොට සමාධිය ලබා නම් චිත්තකාග්‍රතාව ලබා නම් මේ ' ඡන්දසමාධි ' යි කියනු ලැබේ. හෙතෙම තුපන් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ නො ඉපදීම පිණිස කුසලච්ඡන්දය උපදවයි, වෑයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නඟාසිටුවයි, ප්‍රධන්වීර්යය කෙරේ. උපන් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කුසලච්ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වීර්යය කෙරෙයි, සිත නඟාසිටුවයි, ප්‍රධන්වීර්යය කෙරේ. තුපන් කුශලධර්මයන්ගේ ඉපදීම පිණිස කුසලච්ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වීර්යය කෙරෙයි, සිත නඟාසිටුවයි, ප්‍රධන්වීර්ය කෙරේ. උපන් කුශලධර්මයන්ගේ සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස සම්පූර්ණ වීම පිණිස කුසලච්ඡන්දය උපදවයි, වෑයම් කෙරෙයි. වීර්යය කෙරෙයි, සිත නඟාසිටුවයි, ප්‍රධන්වීර්යය කෙරේ. මොහු ' පධාන සඨිබාර ' යි කියනු ලැබේ.

මෙයේ මේ ඡන්දසමාධිය ද මේ පධානසඨිබාරයේ ද එක්රැස් කොට හඳුන්වා ගෙන ' ඡන්දසමාධිපධානසඨිබාර ' යි ම සඨිබාරවට යෙයි.

එහි ' ඡන්දය ' කවරෙ යත් : යම් ඡන්දයෙක් ඡන්දය කරන අයුරෙක් කරනු කැමැති බවෙක් කුශල වූ ධර්මච්ඡන්දයෙක් වේ ද, මේ ' ඡන්ද ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සමාධි ' කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් සිටීමෙක් මොනොවට සිටීමෙක් (අරමුණෙහි) බැසගෙන සිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවික්ෂේපයෙක් නො විපුලසිත් ඇති බවෙක් ශමඵයෙක් සමාධීන්ද්‍රියයෙක් සමාධිබලයෙක් සමාක්සමාධියෙක් වේ ද, මේ ' සමාධි ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' පධානසඨිබාර ' කවරෙ යත් : යම් වෛතසිකවීර්යාරම්භයෙක් නිෂ්ක්‍රමයෙක් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍යාමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍ර උත්සාහයෙක් ස්ථිර බවෙක් ධේමයභියෙක් නො ලිහිල් පරාක්‍රම ඇති බවෙක් නො තැබූ ඡන්දය ඇති බවෙක් නො තැබූ චූර ඇති බවෙක් වීර්යය දැඩි කොට ගැනීමෙක් වීර්යයෙක් වීර්යන්ද්‍රියයෙක් වීර්යබලයෙක් සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ ' පධානසඨිබාර ' යි කියනු ලැබේ.

මෙයේ මේ ඡන්දයෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ ප්‍රධානසංස්කාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ මොනොවට යුක්ත වූයේ එළඹිසිටියේ මොනොවට එළඹිසිටියේ නො වෙන් වූයේ පරිපූර්ණ වූයේ සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් ' ඡන්දසමාධිපධානසඨිබාරසමන්වා ගත ' යි කියනු ලැබේ.

' ඉද්ධි'යනු : ඒ (සම්ප්‍රසුක්ත) ධර්මයන්ගේ යම් නිපැදීමෙක් මොනොවට නිපැදීමෙක් නිෂ්පත්තිආකාරයෙක් සමාධි වන අයුරෙක් ලාභයෙක් ප්‍රතිලාභයෙක් ප්‍රාප්තියක් සම්ප්‍රාප්තියක් ප්‍රතිලාභස්පර්ශයෙක් සාක්ෂාත්කිරීමෙක් පැමිණීමෙක් වේ ද, එය යි.

‘ඉද්ධිපාදෙ’ති නථාභුතස්ස වේදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤණකකිකො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවතී භාවෙති බහුලීකරෙති, තෙන චූළවති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති.

511. කථං ච භික්ඛු විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති : විරියං වෙ භික්ඛු අධිපතීං කරිතො ලහති සමාධිං ලහති විතතස්ස එකඟ්ඤානං, අයං චූළවති විරියසමාධිං. තො අනුප්පත්තානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානං පදහති -පෙ- උප්පත්තානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසම්මොසාය භියෙසාභාවාය වෙපුලලාය භාවනාය පාරිපුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානං පදහති, ඉමෙ චූළවනති පට්ඨානසංඛාරා. ඉති අයං ච විරියසමාධිං ඉමෙ ච පට්ඨානසංඛාරා තදෙකඡකිං අභිසංඤ්ඤාතිතො අභිසංඛිපිතො විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරොනෝච සංඛිං ගච්ඡති.

නත්ථ කතමං විරියං : යො වෙනසිකො විරියාරම්හො -පෙ- සම්මාචාරාමො, ඉදං චූළවති විරියං.

නත්ථ කතමො සමාධි : යා විතතස්ස සීති -පෙ- සම්මාසමාධිං, අයං චූළවති සමාධිං.

නත්ථ කතමො පට්ඨානසංඛාරො : යො වෙනසිකො විරියාරම්හො -පෙ- සම්මාචාරාමො, අයං චූළවති පට්ඨානසංඛාරො.

ඉති ඉඤ්ඤා ච විරියෙන ඉඤ්ඤා ච සමාධිනා ඉඤ්ඤා ච පට්ඨාන සංඛාරෙන උපෙතො භොති -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන චූළවති විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතො’ති.¹

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි ඉඡ්ඤිනා සමිඡ්ඤිනා ලාභො පටිලාභො පතති සම්පතති පුසනා සම්භිතීරියා උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදෙ’ති නථාභුතස්ස වේදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤණකකිකො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවතී භාවෙති බහුලීකරොති, තෙන චූළවති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති.

512. කථං ච භික්ඛු විතතසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති : විතතං වෙ භික්ඛු අධිපතීං කරිතො ලහති සමාධිං ලහති විතතස්ස එකඟ්ඤානං, අයං චූළවති විතතසමාධිං. තො අනුප්පත්තානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානං පදහති, -පෙ- උප්පත්තානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසම්මොසාය භියෙසාභාවාය වෙපුලලාය භාවනාය පාරිපුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤානං පදහති, ඉමෙ චූළවනති පට්ඨානසංඛාරා. ඉති අයං ච විතතසමාධිං ඉමෙ ච පට්ඨානසංඛාරා තදෙකඡකිං අභිසංඤ්ඤාතිතො අභිසංඛිපිතො විතතසමාධිපට්ඨානසංඛාරොනෝච සංඛිං ගච්ඡති.

නත්ථ කතමං විතතං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනො විඤ්ඤණධාතු, ඉදං චූළවති විතතං.

1. විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරෙන සමන්තාගතො’ති සීඝ්‍ර 2

‘ ඉද්ධිපාදෙ ’ යනු : එ අයුරින් වුවහුගේ වෙදනාස්කන්ධය . . . විඤ්ඤාස්කන්ධය යි.

‘ ඉද්ධිපාදං භාවෙති ’ යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, වඩයි, පුනපුනා වඩයි. එහෙයින් ‘ ඉද්ධිපාදං භාවෙති ’ යි කියනු ලැබේ.

511. කියෙයින් මහණ වියභිසමාධියෙන් හා සමාස්ප්‍රධන්වියභියෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : ඉදින් මහණ වියභිය අධිපති කොට සමාධිය ලබා නම් විත්තෙකාග්‍රතාව ලබා නම් මේ ‘ වියභිසමාධි ’ යි කියනු ලැබේ. හෙතෙම නූපන් ලාමක අකුසල්ධර්මයන්ගේ නො ඉපදීම පිණිස කුසලවිජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිවුවයි, ප්‍රධන්වියභිය කෙරෙයි. . . . උපන් කුසලධර්මයන්ගේ, සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා වැඩීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස සම්පූර්ණවීම පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිවුවයි. ප්‍රධන්වියභිය කෙරේ. මොහු ‘ පධානසඨධාර ’ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ වියභි සමාධිය ද මේ ප්‍රධානසංස්කාරයෝ ද වෙති. ඒ සියල්ල එක්රැස් කොට හකුළවා ‘ විරිය සමාධිපධානසඨධාර ’ යි සඳහන්වනු ලැබේ.

එහි ‘ වියභි ’ කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වියභාරම්භයෙක් . . . සමාග්චාර්යාමයෙක් වෙ ද, මේ ‘ වියභි ’ යි කියනු ලැබේ.

එහි ‘ සමාධි ’ කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් සිටීමෙක් . . . සමාස්සමාධියෙක් වෙ ද, මේ ‘ සමාධි ’ යි කියනු ලැබේ.

එහි ‘ පධානසඨධාර ’ කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වියභාරම්භයෙක් . . . සමාග්චාර්යාමයෙක් වෙ ද, මේ ‘ පධානසඨධාර ’ යි කියනු ලැබේ.

මෙසේ මේ විරියයෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධානසඨධාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ . . . සමන්චාරගත වූයේ වෙයි. එහෙයින් කියනු ලැබේ. ‘ විරියසමාධිපධානසඨධාර-සමන්චාරගතො ’ යි.

‘ ඉද්ධි ’ යනු : ඒ (සම්ප්‍රසුක්ත) ධර්මයන්ගේ යම් නිපැදීමක් මොනොවට නිපැදීමක් නිෂ්පත්ති ආකාරයෙක් සමාද්ධි වන අයුරෙක් ලාභයෙක් ප්‍රතිලාභයෙක් ප්‍රාප්තියක් සම්ප්‍රාප්තියක් ප්‍රතිලාභස්පර්ශයෙක් සාක්ෂාත් කිරීමෙක් පැමිණීමෙක් වෙ ද (එයයි.)

‘ ඉද්ධිපාදෙ ’ යනු : එසේ වුවහුගේ වෙදනාස්කන්ධය . . . විඤ්ඤාස්කන්ධය යි.

‘ ඉද්ධිපාදං භාවෙති ’ යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, වඩයි, පුනපුනා වඩයි, එහෙයින් ‘ ඉද්ධිපාදං භාවෙති ’ යි කියනු ලැබේ.

512. කියෙයින් මහණ විත්තසමාධියෙන් හා ප්‍රධානසංස්කාරයෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : ඉදින් මහණ තෙම විත්තය අධිපති කොට සමාධිය ලබා නම් විත්තෙකාග්‍රතාව ලබා නම් මේ ‘ විත්තසමාධි ’ යි කියනු ලැබේ. හෙතෙම නූපන් ලාමක අකුසල්දහම් නො ඉපදීම පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත දිරිගන්වයි, ප්‍රධන්වියභි කෙරේ . . . උපන් කුසල්දහම් සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා වැඩීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූර්ණ බව පිණිස ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වියභිය කෙරෙයි, සිත දිරිගන්වයි, ප්‍රධන්වියභිය කෙරේ. මොහු ‘ පධානසඨධාර ’ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ විත්තසමාධිය ද මේ පධානසඨධාරයෝ ද යන ඒ සියල්ල එක්රැස් කොට හකුළවා ‘ විත්තසමාධිපධානසඨධාර ’ යි ම සඳහන්වනු ලැබේ.

එහි ‘ විත්ත ’ කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප මනොවිඤ්ඤාතාමයෙක් වෙ ද, මේ ‘ විත්ත ’ යි කියනු ලැබේ.

තත් කතමො සමාධි : යා විතතස්ස සීති සණ්ඨිති -පෙ- සමමා සමාධි, අයං වුච්චති සමාධි.

තත් කතමො පට්ඨානසංඛාරො : යො චේතසිකො විරියාරඬො -පෙ- සමමාචායාමො, අයං වුච්චති පට්ඨානසංඛාරො.

ඉති ඉමිනා ච විතෙතන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පට්ඨාන- සංඛාරෙත උපෙතො හොති -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන වුච්චති විතතසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතොති.

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි -පෙ- උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදො’ති තථාභුතස්ස චේදනාකඛිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිකො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ති තෙ ධම්මෙ අසෙවති භාවෙති ඛත්තිකරොති, තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතිති.

513. කථං ච භික්ඛු විමංසාසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති : විමංසං චේ භික්ඛු අධිපතිං කරිතො ලභති සමාධිං ලභති විතතස්ස එකක්ඛතං, අයං වුච්චති විමංසාසමාධි. සො අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති -පෙ- උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමොසාය භියෙසාභාවාය චේප්පලාය භාවනාය පාරිපුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතතං පග්ගණ්ඨාති පදභති, ඉමෙ වුච්චනති පට්ඨාන- සංඛාරො.

ඉති අයං ච විමංසාසමාධි ඉමෙ ච පට්ඨානසංඛාරො තදෙකඡ්ඤං අභිසංඤ්ඤතිතො අභිසංඛිපිතො විමංසාසමාධිපට්ඨානසංඛාරොතොච සංඛං ගච්ඡති.

තත් කතමො විමංසා : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨී, අයං වුච්චති විමංසා.

තත් කතමො සමාධි : යා විතතස්ස සීති -පෙ- සමමාසමමාධි, අයං වුච්චති සමාධි.

තත් කතමො පට්ඨානසංඛාරො : යො චේතසිකො විරියාරඬො -පෙ- සමමා වායාමො, අයං වුච්චති පට්ඨානසංඛාරො.

ඉති ඉමාය ච විමංසාය ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පට්ඨාන- සංඛාරෙත උපෙතො හොති -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන වුච්චති විමංසාසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතොති.

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි -පෙ- උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදො’ති තථාභුතස්ස චේදනාකඛිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිකො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ති තෙ ධම්මෙ අසෙවති භාවෙති ඛත්තිකරොති, තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතිති.

සුභතභනභාජනියං.

එහි ' සමාධි ' කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් සිටීමක් මොනොවට සිටීමක් . . . සමාක්සමාධියෙක් වේ ද, මේ ' සමාධි ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' පධානසධිඛාර ' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියාරම්භයෙක් . . . සමාග් ව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ ' පධානසධිඛාර ' යි කියනු ලැබේ.

මෙසේ මේ චිත්තයෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධානසධිඛාරයෙන් ද උපෙත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වෙයි. එහෙයින් කියනු ලැබේ : ' චිත්තසමාධිපධානසධිඛාර සමන්තාගතො ' යි.

' ඉද්ධි යනු ' : ඒ ධර්මයන්ගේ යම් නිෂ්පත්තියක් . . . පැමිණීමක් වේ ද, එයයි.

' ඉද්ධිපාදෙ ' යනු : එසේ වූවහුගේ වෙදනාස්කන්ධ . . . විඤ්ඤාස්කන්ධ යි.

' ඉද්ධිපාදං භාවෙති ' යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, වඩයි, පුනපුනා වඩයි. එහෙයින් ' ඉද්ධිපාදං භාවෙති ' යි කියනු ලැබේ.

513. කියෙයින් මහණ වීමංසාසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන් වියාරියෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : ඉදින් මහණ වීමංසාව අධිපති කොට සමාධිය ලබා නම් චිත්තෙකාග්‍රතාව ලබා නම් මේ ' වීමංසාසමාධි ' යි කියනු ලැබේ. හෙතෙම නූපන් ලාමක අකුසල් දහම් නො ඉපදීම පිණිස ඡන්දය උපදවයි. . . . උපන් කුසල්දහම් සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස නැවත නැවත ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූරණත්වය පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වියාරි කෙරෙයි, සිත නභාසිවුවයි, ප්‍රධන්වියාරි කෙරේ. මොහු ' පධානසධිඛාර ' යි කියනු ලැබේ.

මෙසේ මේ වීමංසාසමාධිය ද මේ පධානසධිඛාරයෝ ද යන ඒ සියල්ල එක්රැස් කොට හකුළවා ' වීමංසාසමාධිපධානසධිඛාර ' යි ම සධිබ්‍යාවට යේ.

එහි ' වීමංසා ' කවර යත් : යම් ප්‍රඥවක් පජානනාකාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාග්දාෂ්ටියක් වේ ද, මේ ' වීමංසා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සමාධි ' කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් සිටීමක් . . . සමාක්සමාධියක් වේ ද, මේ ' සමාධි ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' පධානසධිඛාර ' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියාරම්භයෙක් . . . සමාග් ව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ ' පධානසධිඛාර ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ වීමංසායෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධානසධිඛාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් කියනු ලැබේ : ' වීමංසාසමාධිපධානසධිඛාරසමන්තාගතො ' යි.

' ඉද්ධි ' යනු : ඒ ධර්මයන්ගේ යම් නිපැදීමක් සමෘද්ධියක් . . . පැමිණීමක් වේ ද, එයයි.

' ඉද්ධිපාදෙ ' යනු : එසේ වූවහුගේ වෙදනාස්කන්ධ ය . . . විඤ්ඤාස්කන්ධ යි.

' ඉද්ධිපාදං භාවෙති ' යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, වඩයි, පුනපුනා වඩයි, එහෙයින් ' භාවෙති ' යි කියනු ලැබේ.

සුත්තන්තභාෂණිය යි.

514. වන්තාරො ඉදිරිපාද : ඉධ භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසඛාරසමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති. විරියසමාධිපධාන -පෙ- වින්ත සමාධිපධාන -පෙ- විමංසාසමාධිපධානසඛාරසමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති.

515. කථස්ථ භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසඛාරසමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්සානිකං අපචයගාමිං දිවසීගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පනතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා පච්චදං දකුණිඤ්ඤං තස්මිං සමයෙ ඡන්දසමාධිපධානසඛාරසමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති.

තත්ථ කතමො ඡන්දෙ : යො ඡන්දෙ ඡන්දිකතා කතකුකමානතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දෙ, අයං වූච්චති ඡන්දෙ.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා වින්තස්ස සීති -පෙ- සමාසමාධි සමාධිසමොඤ්ඤිඛෙතා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං - අයං වූච්චති සමාධි.

තත්ථ කතමො පධානසඛාරො : යො චේතසිකො විරියාරමො -පෙ- සමාචාරාමො විරියසමොඤ්ඤිඛෙතා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, අයං වූච්චති පධානසඛාරො. ඉති ඉමිනා ච ඡන්දෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධානසඛාරෙන උපෙනො භොති -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන වූච්චති ඡන්දසමාධිපධානසඛාරසමන්තාගතොති.

‘ඉදිරි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉදිරි සමිදිරි -පෙ- උපසම්පද.

‘ඉදිරිපාදෙ’ති තථා භුතස්ස ඵසො -පෙ- පඤ්ඤාභො අවිකේඛපො.

‘ඉදිරිපාදං භාවෙති’ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති බහුලිකරොති, තෙන වූච්චති ඉදිරිපාදං භාවෙතිති.

516. කථං ච භික්ඛු විරියසමාධිපධානසඛාරසමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්සානිකං අපචයගාමිං දිවසීගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පනතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුණිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ විරියසමාධිපධානසඛාරසමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති.

තත්ථ කතමං විරියං : යො චේතසිකො විරියාරමො -පෙ- සමාචාරාමො විරියසමොඤ්ඤිඛෙතා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, ඉදං වූච්චති විරියං.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා වින්තස්ස සීති -පෙ- සමාසමාධි සමාධිසමොඤ්ඤිඛෙතා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, අයං වූච්චති සමාධි.

තත්ථ කතමො පධානසඛාරො : යො චේතසිකො විරියාරමො -පෙ- සමාචාරාමො විරියසමොඤ්ඤිඛෙතා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, අයං වූච්චති පධානසඛාරො, ඉති ඉමිනා ච විරියෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධානසඛාරෙන උපෙනො භොති. -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන වූච්චති විරියසමාධිපධානසඛාරසමන්තාගතොති.

514. සෘද්ධිපාදයෝ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙහි මහණ ඡන්දසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වියායෙන් සමන්විත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි, විරියසමාධියෙන් හා සමාක් ප්‍රධන්වියායෙන් . . . චිත්තසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වියායෙන් . . . විමංසාසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වියායෙන් සමන්විත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

515. කිසෙයින් මහණ ඡන්දසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වියායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ඡන්දසමාධියෙන් හා සමාක් ප්‍රධන්වියායෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

එහි ' ඡන්ද ' කවරෙ යත් : යම් ඡන්දයෙක් ඡන්දය කරන අයුරෙක් කරනු කැමැති බවෙක් කුශල වූ ධර්මච්ඡන්දයෙක් වෙ ද, මේ ' ඡන්ද ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සමාධි ' කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් සිටීමක් . . . මාර්ගාදිග වූ මාර්ග පයාපන්න වූ සමාක්සමාධියක් සමාධිසම්බන්ධාදිගයෙක් වෙ ද, මේ ' සමාධි ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' පධානසඨ්ඛාර ' කවරෙ යත් : යම් චේතසික වියාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයාපන්න වූ සමාක්ව්‍යායාමයෙක් වියාසම්බන්ධාදිගයෙක් වෙ ද, මේ ' පධානසඨ්ඛාර ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ඡන්දයෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධානසඨ්ඛාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වෙ. එහෙයින් කියනු ලැබේ ' ඡන්දසමාධිපධානසඨ්ඛාරසමන්තාගතො ' යි.

' ඉද්ධි ' යනු : ඒ ධර්මයන්ගේ යම් නිෂ්පත්තියක් සමෘද්ධියක් . . . පැමිණීමක් වෙ ද, එයයි.

' ඉද්ධිපාදෙ ' යනු : එසේ වූවහුගේ ස්පර්ශයෙක් . . . ප්‍රග්‍රහයෙක් අවික්ෂෙපයෙක් වෙ ද, එයයි.

' ඉද්ධිපාදං භාවෙති ' යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, වඩයි, බහුල කෙරේ. එහෙයින් ' ඉද්ධිපාදං භාවෙති ' යි කියනු ලැබේ.

516. කිසෙයින් මහණ වියාසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වියායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි වියාසමාධියෙන් හා සමාක් ප්‍රධන්වියායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

එහි ' විරිය ' කවරෙ යත් : යම් චේතසිකවියාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාදිග වූ මාර්ග පයාපන්න වූ සමාක්ව්‍යායාමයෙක් වියාසම්බන්ධාදිගයෙක් වෙ ද මේ ' විරිය ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සමාධි ' කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් සිටීමක් . . . මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයාපන්න වූ සමාක්සමාධියක් සමාධිසම්බන්ධාදිගයෙක් වෙ ද, මේ ' සමාධි ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' පධානසඨ්ඛාර ' කවරෙ යත් : යම් චේතසිකවියාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයාපන්න වූ සමාක්ව්‍යායාමයෙක් වියාසම්බන්ධාදිගයෙක් වෙ ද, මේ ' පධාන සඨ්ඛාර ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ විරියයෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධාන සඨ්ඛාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වෙ. එහෙයින් කියනු ලැබේ : ' විරියසමාධිපධානසඨ්ඛාරසමන්තාගතො ' යි.

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි -පෙ- උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදෝ’ති තථා භුතස්ස ඵසො; වේදනා -පෙ- පග්ගාහො අවිකේඛපො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති තෙ ධම්මෙ අභෙවති භාවෙතී ඛුද්ධිකරොති. තෙන චූච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති.

517. කථං ච භික්ඛු විත්තසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙතී : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුචං භාවෙතී නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව් කාමෙහි -පෙ- පථමං කුචං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුච්ඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ විත්තසමාධිපට්ඨාන සංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙතී.

තත්ථ කතමං විත්තං : යං විත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති විත්තං.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා විත්තස්ස ධීති -පෙ- සම්මාසමාධි සමාධි සම්මොඤ්ඤිකේගා මග්ගඛයං මග්ගපරියාපනං - අයං චූච්චති සමාධි.

තත්ථ කතමො පට්ඨානසංඛාරො : යො වේතස්සිකො විරියාරමෝ -පෙ- සම්මාචාරාමො, විරියසම්මොඤ්ඤිකේගා මග්ගඛයං මග්ගපරියාපනං අයං චූච්චති පට්ඨානසංඛාරො.

ඉති ඉමිනා ච විතෙතන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පට්ඨාන- සංඛාරෙන උපෙතො භොති -පෙ- සමන්තාගතො. තෙන චූච්චති විත්තසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතො’ති.

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි ඉජ්ඣනා සමිජ්ඣනා ලාභො පච්චාභො පතති සම්පතති චූච්චනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදෝ’ති තථා භුතස්ස ඵසො; වේදනා -පෙ- පග්ගාහො අවිකේඛපො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති තෙ ධම්මෙ අභෙවති භාවෙතී ඛුද්ධිකරොති. තෙන චූච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති.

518. කථං ච භික්ඛු විමංසාසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙතී : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුචං භාවෙතී නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව් කාමෙහි -පෙ- පථමං කුචං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුච්ඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ විමංසාසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙතී.

තත්ථ කතමා විමංසා : යා පඤ්ඤා පජ්ජනනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්චයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිච්චයසම්මොඤ්ඤිකේගා මග්ගඛයං මග්ග- පරියාපනං, අයං චූච්චති විමංසා.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා විත්තස්ස ධීති -පෙ- සම්මාසමාධි. සමාධිසම්මොඤ්ඤිකේගා මග්ගඛයං මග්ගපරියාපනං, අයං චූච්චති සමාධි.

'ඉද්ධි' යනු : ඒ ධර්මයන්ගේ යම් නිපැද්දීමක් සමෘද්ධියක් . . . පැමිණීමක් වේ ද, එයයි.

'ඉද්ධිපාදෙ' යනු : එසේ වූවහුගේ ස්පර්ශ ය . . . ප්‍රග්‍රාහ ය, අවික්ෂෙප යි.

'ඉද්ධිපාදං භාවෙති' යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, බහුල කෙරේ. එහෙයින් 'ඉද්ධිපාදං භාවෙති' යි කියනු ලැබේ.

517. කිසෙයින් මහණ විත්තසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වීයායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයයාර්ණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . ඤාණ වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි විත්තසමාධියෙන් හා සමාක් ප්‍රධන්වීයායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

එහි 'විත්ත' කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප මනෝවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද, මේ 'විත්ත' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සමාධි' කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් සිටීමක් . . . මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයාර්‍යාපන්න වූ සමාක්සමාධියක් සමාධිසම්බොධ්‍යාදිගයෙක් වේ ද, මේ 'සමාධි' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'පධානසධිධාර' කවරෙ යත් : යම් වෛතසිකවීයාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයාර්‍යාපන්න වූ සමාග්චාර්යාමයෙක් වීයාසම්බොධ්‍යාදිගයෙක් වේ ද, මේ 'පධානසධිධාර' යි කියනු ලැබේ.

මෙසේ මේ විත්තයෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධානසධිධාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් කියනු ලැබේ : 'විත්තසමාධිපධානසධිධාර සමන්තාගතො' යි.

'ඉද්ධි' යනු : ඒ (සම්ප්‍රයුක්ත) ධර්මයන්ගේ යම් නිපැද්දීමක් මොනොවට නිපැද්දීමක් නිෂ්පත්ති ආකාරයෙක් සමෘද්ධි වන අයුරෙක් ලාභයෙක් ප්‍රතිලාභයෙක් ප්‍රාප්තියක් සම්ප්‍රාප්තියක් (ප්‍රතිලාභ) ස්පර්ශයෙක් සාක්ෂාත් කිරීමක් පැමිණීමක් වේ ද, (එය යි.)

'ඉද්ධිපාදෙ' යනු : එසේ වූවහුගේ ස්පර්ශය, වෙදනා ය, . . . ප්‍රග්‍රාහ ය, අවික්ෂෙප යි.

'ඉද්ධිපාදං භාවෙති' යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙ යි, වඩයි, බහුල කෙරෙයි. එහෙයින් 'ඉද්ධිපාදං භාවෙති' යි කියනු ලැබේ.

518. කිසෙයින් මහණ විමංසාසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වීයායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයයාර්ණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දූඛප්‍රතිපත් ඇති දන්ධ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි විමංසාසමාධියෙන් හා සමාක් ප්‍රධන්වීයායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

එහි 'විමංසා' කවරෙ යත් : මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයාර්‍යාපන්න වූ යම් ප්‍රඤ්චක් ප්‍රජානනා කාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමාග්දෘෂ්ටියක් ධර්මවිචයසම්බොධ්‍යාදිගයෙක් වේ ද, මේ 'විමංසා' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සමාධි' කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයාර්‍යාපන්න වූ සිටීමක් . . . සමාක්සමාධියක් සමාධිසම්බොධ්‍යාදිගයෙක් වේ ද, මේ 'සමාධි' යි කියනු ලැබේ.

තත් කතමො පට්ඨානසංඛාරො : යො චේතසිකො විරියාරච්ඤා -පෙ- සම්මාචාර්යාමො විරියසම්මොඡ්ඤාමො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං චූච්චති පට්ඨානසංඛාරො.

ඉති ඉමාය ච විමංසාය ඉඡිනා ච සමාධිනා ඉඡිනා ච පට්ඨානසංඛාරෙන උපෙනො හොති සමුපෙනො උපගතො සමුපගතො උපපනො සමුපපනො සමනනාගතො, තෙන චූච්චති විමංසාසමාධිපට්ඨානසංඛාර-සමනනාගතො'ති.

'ඉද්ධි'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි -පෙ- උපසම්පදා.

'ඉද්ධිපාදො'ති තථා භුතස්ස එසො වේදනා -පෙ- පඤ්ඤාමො අවිකේඛපො.

'ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති ඛණ්ඩිකරෙති තෙන චූච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති.

519. චතතාරො ඉද්ධිපාදා : ඡන්ද්ධිපාදො විරිසිද්ධිපාදො විතතිද්ධිපාදො විමංසිද්ධිපාදො

520. තත් කතමො ඡන්ද්ධිපාදො : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ට්‍රොකුතතරං කුචං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුච්ඤාසං. යො තසම් සමයෙ ඡන්දො ඡන්දිකතා කතතුකමසතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො, අයං චූච්චති ඡන්ද්ධිපාදො. අවසෙසා ධම්මා ඡන්ද්ධිපාදසම්පයුතතා.

521. තත් කතමො විරිසිද්ධිපාදො : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ට්‍රොකුතතරං කුචං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුච්ඤාසං, යො තසම් සමයෙ චේතසිකො විරියාරච්ඤා -පෙ- සම්මාචාර්යාමො විරියසම්මොඡ්ඤාමො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං චූච්චති විරිසිද්ධිපාදො අවසෙසා ධම්මා විරිසිද්ධිපාදසම්පයුතතා.

522. තත් කතමො විතතිද්ධිපාදො : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ට්‍රොකුතතරං කුචං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුච්ඤාසං, යං තසම් සමයෙ විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, අයං චූච්චති විතතිද්ධිපාදො. අවසෙසා ධම්මා විතතිද්ධිපාදසම්පයුතතා.

523. තත් කතමො විමංසිද්ධිපාදො : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ට්‍රොකුතතරං කුචං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුච්ඤාසං. යා තසම් සමයෙ පඤ්ඤ පජ්ඣනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචය සම්මොඡ්ඤාමො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං චූච්චති විමංසිද්ධිපාදො අවසෙසා ධම්මා විමංසිද්ධිපාදසම්පයුතතා.

අභිධම්මභාෂණියං.

එහි ' පධානසඨිබාර ' කවරෙ යත් : යම් මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයාර්ථපත්ත වූ චෛතසික වියාර්ථහයෙක් . . . සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වියාර්ථබොධාදිගයෙක් වේ ද, මේ ' පධාන සඨිබාර ' යි කියනු ලැබේ.

මෙසේ මේ වීමොසායෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධානසඨිබාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූයේ එළඹසිටියේ මොනොවට එළඹසිටියේ නො වෙන් වූයේ පරිපූරණ වූයේ සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් කියනු ලැබේ : ' වීමොසාසමාධිපධානසඨිබාරසමන්තා ගතො ' යි.

' ඉද්ධි ' යනු : ඒ ධර්මයන්ගේ යම් නිපැද්මෙක් සමාද්ධියක් . . . පැමිණීමෙක් වේ ද එය යි.

' ඉද්ධිපාද ' යනු : එසේ වුවහුගේ ස්පර්ශය වෙදනා ය . . . ප්‍රග්‍රහය අවික්ෂේප යි.

' ඉද්ධිපාදං භාවෙති ' යනු : ඒ (සම්ප්‍රයුක්ත) ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, බහුල කෙරේ. එහෙයින් ' ඉද්ධිපාදං භාවෙති ' යි කියනු ලැබේ.

519. සාද්ධිපාදයෝ සතර දෙනෙකි : ඡන්දිද්ධිපාද ය, චිරිසිද්ධිපාද ය, චිත්තිද්ධි පාද ය, වීමොසිද්ධිපාද යි.

520. එහි ' ඡන්දිද්ධිපාද ' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයාර්ථික වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි යම් ඡන්දයෙක් ඡන්දය කරන අයුරෙක් කරනු කැමැති බවක් කුශල වූ ධර්මචිත්තදයෙක් වේ ද, මේ ' ඡන්දි ද්ධිපාද ' යි කියනු ලැබෙයි : අවශෙෂධර්මයෝ ඡන්දිද්ධිපාදසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

521. එහි ' චිරිසිද්ධිපාද ' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටි ගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයාර්ථික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයාර්ථපත්ත වූ යම් චෛතසිකවියාර්ථහයෙක් . . . සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වියාර්ථබොධාදිගයෙක් වේ ද, මේ ' චිරිසිද්ධිපාද ' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ චිරිසිද්ධිපාදසම්ප්‍රයුක්ත යෝ යි.

522. එහි ' චිත්තිද්ධිපාද ' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයාර්ථික වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . කදනුරූපමනොවිඤනධාතුයෙක් වේ ද, මේ ' චිත්තිද්ධිපාද ' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ චිත්තිද්ධිපාදසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

523. එහි ' වීමොසිද්ධිපාද ' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයාර්ථික වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ග පයාර්ථපත්ත වූ යම් ප්‍රඤ්චිත්ත ප්‍රජානනාකාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මචීවියයෙක් සමාග්දෂ්ටියක් ධර්මචීවියසමබොධාදිගයෙක් වේ ද, මේ ' වීමොසිද්ධිපාද ' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ වීමොසිද්ධිපාදසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

අභිධර්මභාෂනිය යි.

524. චන්ද්‍රාණේ ඉද්ධිපාදා: ඉධි භික්ඛු ඡන්දසමාඛිපධානසඛිධාර සමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. විරියසමාඛි -පෙ- වින්දසමාඛි -පෙ- විමංසාසමාඛිපධානසඛිධාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති.

චතුන්තං ඉද්ධිපාදනං කතී කුසලා: කතී අකුසලා: කතී අව්‍යාකතා, -පෙ- කතී සරණා, කතී අරණා.

525. කුසලා යෙව්.

සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා.

විපාකධම්මධම්මා.

අනුපාදිත්තඅනුපාදනියා.

අසඬකිලිඨ්ඨඅසඬකිලෙසිකා.

සියා සවිත්තකසවිචාර, සියා අවිත්තකවිචාරමන්තා, සියා අවිත්තක-අවිචාර.

සියා පිතීසභගතා, සියා සුඛසභගතා, සියා උපෙකඛාසභගතා.

නෙ'ව් දසසනෙන න භාවනාය පභානබ්බා.

නෙ'ව් දසසනෙන න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකා.

අපචයගාමිනො.

සෙකඛා.

අපපමාණාරම්මණා.

පණීතා.

සම්මන්තනියතා.

න මඤ්ඤාරම්මණා, මඤ්ඤෙතුකා, න මඤ්ඤාඛිපතීනො.

සියා උපපන්නා, සියා අනුපපන්නා, න චන්තබ්බා උපපාදිනොති.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුපපන්නා.

න චන්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුපපන්නා රම්මණාති'පි.

සියා අජකිත්තා, සියා බභිඤ්ඤා, සියා අජකිත්තබභිඤ්ඤා.

බභිඤ්ඤාරම්මණා.

අනීදසසනඅපපච්චිභා.

526. විමංසිද්ධිපාදො භෙතු, නියො ඉද්ධිපාදා, න භෙතු.

සභෙතුකා.

භෙතුසම්පයුත්තා.

524. සෘද්ධිපාදයේ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙහි මහණ ඡන්දසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වියඝියෙන් සමන්විත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි. වියඝිසමාධියෙන් . . . විත්ත සමාධියෙන් . . . විමංසාසමාධියෙන් හා ප්‍රධන්වියඝියෙන් සමන්විත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

සතර සෘද්ධිපාදයන් අතුරෙහි කුශලයෝ කෙතෙක් ද, අකුශලයෝ කෙතෙක් ද, අව්‍යාකෘතයෝ කෙතෙක් ද, . . . සරණයෝ කෙතෙක් ද, අරණයෝ කෙතෙක් ද යත් :

525. (සතර සෘද්ධිපාදයෝ) කුශලයෝ මෑ යි.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තයෝ ද වන්තාහ, අඤ්ඤාමසුඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තයෝ ද වන්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) විපාක ස්වභාවධර්මයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අනුපාදින්නඅනුපාදනියයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අසංක්ඛිෂ්ටඅසංක්ලේශිකයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සචිත්තසච්චාර ද වන්තාහ, අචිත්තච්චාරමාත්‍ර ද වන්තාහ, අචිත්ත අච්චාර ද වන්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ප්‍රීතිසහගත ද වන්තාහ, සුඛසහගත ද වන්තාහ, උපෙක්ෂා සහගත ද වන්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අපවයගාමීහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) මෙශක්ෂයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අප්‍රමාණාලම්බනයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ප්‍රණීතයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සම්‍යක්චිතියනයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) මාර්ගාලම්බන නො වෙති, මාර්ගහෙතුක වෙති, මාර්ගාධිපති නො වෙත්.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) උත්පන්න ද වන්තාහ, අනුත්පන්න ද වන්තාහ, උත්පාදීහු යයි නො කියයුත්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අකීත ද වන්තාහ, අනාගත ද වන්තාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්න ද වන්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අකීතාලම්බනහ යි ද අනාගතාලම්බනහ යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බනහ යි ද නො කියයුත්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අධ්‍යාත්ම ද වන්තාහ, බාහිර ද වන්තාහ, අධ්‍යාත්මබාහිර ද වන්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) බාහිරාලම්බනයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අනිදර්ශන අප්‍රතිසයෝ යි.

526. විමංසිද්ධිපාදය හෙතු ය. තුන් සෘද්ධිපාදයෝ හෙතුහු නො වෙත්.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සහෙතුකයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) හෙතු සම්ප්‍රසුක්තයෝ ය.

විමංසිද්ධිපාදෙ හෙතු වේච සහෙතුකො ච. නයො ඉද්ධිපාද න චත්තබ්බං හෙතු වේච සහෙතුකාති, සහෙතුකා වේච න ච හෙතු.

විමංසිද්ධිපාදෙ හෙතු වේච හෙතුසම්පයුත්තො ච. නයො ඉද්ධිපාද න චත්තබ්බං හෙතු වේච හෙතුසම්පයුත්තාතිපි හෙතුසම්පයුත්තො වේච න ච හෙතු.

නයො ඉද්ධිපාද න හෙතු සහෙතුකා. විමංසිද්ධිපාදෙ න චත්තබ්බො හෙතු සහෙතුකොතිපි න හෙතු අහෙතුකොතිපි.

527. සපච්චයා.

සඛිනා.

අනිදසසනා.

අපච්චසා.

අරූපා.

ලොකුත්තරං.

කෙනචි විඤ්ඤායා, කෙනචි න විඤ්ඤායා.

528. නො ආසවා.

අනාසවා.

ආසච්චිපපයුත්තා.

න චත්තබ්බං ආසවා වේච සාසවාතිපි, සාසවා වේච නො ච ආසවාතිපි.

න චත්තබ්බං ආසවා වේච ආසච්චිපපයුත්තාතිපි ආසච්චිපපයුත්තා-වේච නො ච ආසවාතිපි.

ආසච්චිපපයුත්තා අනාසවා.

529. නො සඤ්ඤාජනා -පෙ- නො ගජා -පෙ- නො ඕසා -පෙ- නො යොගා -පෙ- නො නීචිරණා -පෙ- නො පරාමාසා -පෙ-

530. සාරම්මණා.

නයො ඉද්ධිපාද නො චිත්තා, චිත්තිද්ධිපාදෙ චිත්තං.

නයො ඉද්ධිපාද වේතසිකා, චිත්තිද්ධිපාදෙ අවේතසිකො.

නයො ඉද්ධිපාද චිත්තසම්පයුත්තා, චිත්තිද්ධිපාදෙ න චත්තබ්බො චිත්තෙන සම්පයුත්තොතිපි චිත්තෙන විපයුත්තොතිපි.

නයො ඉද්ධිපාද චිත්තසංසට්ඨා, චිත්තිද්ධිපාදෙ න චත්තබ්බො චිත්තෙන සංසට්ඨොතිපි චිත්තෙන විසංසට්ඨොතිපි.

නයො ඉද්ධිපාද චිත්තසමුට්ඨානා, චිත්තිද්ධිපාදෙ නො චිත්ත-සමුට්ඨානො.

විමංසිද්ධිපාදය හෙතු ද වූයේ ම සහෙතුක ද වෙයි. තුන් සෘද්ධිපාදයෝ හෙතු ද වූවාහු ම සහෙතුකහ යි නො කියයුත්තාහ. සහෙතුක ද වූවාහු ම නො ද හෙතු වෙත්.

විමංසිද්ධිපාදය හෙතු ද වූයේ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. තුන් සෘද්ධිපාදයෝ හෙතු ද වූවාහු ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද නො කියයුත්තාහ. හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද හෙතු ද වෙත්.

තුන් සෘද්ධිපාදයෝ හෙතු නො වූ සහෙතුකයෝ ය. විමංසිද්ධිපාදය හෙතු නො වූ සහෙතුක යි ද හෙතු නො වූ අහෙතුක යි ද නො කියයුත්තේ යි.

527. (සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සප්‍රත්‍යයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සච්චතයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අභිදර්ශනායෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අප්‍රතිසයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අරුපිහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ලොකොත්තරයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) කිසි විඤ්ඤායෙකින් දහයුත්තාහ, කිසි විඤ්ඤායෙකින් නො දහ යුත්තාහු ය.

528. (සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ආසුච නො වන්නාහ.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අනාසුචයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ආසුචවිප්‍රයුක්තයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ආසුච ද වූවාහු ම සාසුචහ යි ද සාසුච ද වූවාහු ම නො ද ආසුචහ යි ද නො කියයුත්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ආසුච ද වූවාහු ම ආසුචසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද ආසුචහ යි ද නො කියයුත්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ආසුචවිප්‍රයුක්ත වූ අනාසුචයෝ යි.

529. (සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සංයොජනායෝ නො වෙති. . . .

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ග්‍රන්ථයෝ නො වෙති. . . .

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ඔසයෝ නො වෙති. . . .

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) යොගයෝ නො වෙති. . . .

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) නිවරණයෝ නො වෙති. . . .

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) පරාමශීයෝ නො වෙති. . . .

530. (සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ආලම්බන සහිතයෝ ය.

තුන් සෘද්ධිපාදයෝ චිත්ත නො වෙති. චිත්තිද්ධිපාදය චිත්ත ය.

තුන් සෘද්ධිපාදයෝ චෙට්‍තසිකයෝ ය. චිත්තිද්ධිපාදය අචෙට්‍තසික ය.

තුන් සෘද්ධිපාදයෝ චිත්තසම්ප්‍රයුක්තයෝ ය. චිත්තිද්ධිපාදය චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද චිත්තය හා විප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුත්තේ ය.

තුන් සෘද්ධිපාදයෝ චිත්තසංසෘෂ්ටයෝ ය. චිත්තිද්ධිපාදය චිත්තය හා සංසෘෂ්ට යි ද චිත්තය හා විසංසෘෂ්ට යි ද නො කියයුත්තේ ය.

තුන් සෘද්ධිපාදයෝ චිත්තසමුත්ථානායෝ ය. චිත්තිද්ධිපාදය චිත්තසමුත්ථාන නො වෙ.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තසහභුනො, චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසහභු.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තානුපරිච්ඡන්තො. චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තානුපරිච්ඡන්ති.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා. චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානො.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො. චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභු.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්තො. චිත්තිද්ධි- පාදො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්ති.

තයො ඉද්ධිපාද බාහිර. චිත්තිද්ධිපාදො අඤ්ඤානිකො.

නො උපාදා.

අනුපාදිතතා.

531. නො උපාදානා -පෙ- නො කිලෙසා -පෙ-

532. න දස්සනෙන පභාතබ්බා.

න භාවනාය පභාතබ්බා.

න දස්සනෙන පභාතබ්බභෙත්තුකා.

න භාවනාය පභාතබ්බභෙත්තුකා.

සියා සචිතකකා, සියා අචිතකකා.

සියා සචිචාරා, සියා අචිචාරා.

සියා සප්පිතිකා, සියා අප්පිතිකා.

සියා පිතීසහගතා, සියා න පිතීසහගතා.

සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

සියා උපෙකකාසහගතා, සියා න උපෙකකාසහගතා.

න කාමාවචරා.

න රූපාවචරා.

න අරූපාවචරා.

අපරියාපනතා.

නියතානිකා.

නියතා.

අනුත්තරා.

අරණංභි.

පඤ්ඤාපුලකං.

ඉද්ධිපාදවිභවේශං නිට්ඨිතො.

තුන් සෘද්ධිපාදයෝ විත්තසහභූ වෙති. විත්තිද්ධිපාදය විත්තසහභූ නො වේ.

තුන් සෘද්ධිපාදයෝ විත්තානුපරිවර්තීහ. විත්තිද්ධිපාදය විත්තානුපරිවර්තී නො වේ.

තුන් සෘද්ධිපාදයෝ විත්තසංසෘෂ්ටසමුත්ථානයෝ ය. විත්තිද්ධිපාදය විත්තසංසෘෂ්ට සමුත්ථාන නො වේ.

තුන් සෘද්ධිපාදයෝ විත්තසංසෘෂ්ටසමුත්ථානසහභූ වෙති. විත්තිද්ධිපාදය විත්ත සංසෘෂ්ටසමුත්ථානසහභූ නො වේ.

තුන් සෘද්ධිපාදයෝ විත්තසංසෘෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තී වෙති. විත්තිද්ධිපාදය විත්තසංසෘෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තී නො වේ.

තුන් සෘද්ධිපාදයෝ බාහිරයෝ ය. විත්තිද්ධිපාදය ආධ්‍යාත්මික ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) උපාද නො වෙත්.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අනුපාදින්නයෝ යි.

531. (සතර සෘද්ධිපාදයෝ) උපාදනයෝ නො වෙති. . . .

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ක්ලෙශයෝ නො වෙත්. . . .

532. (සතර සෘද්ධිපාදයෝ) දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙත්.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙත්.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතු ඇත්තාහු නො වෙත්.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතු ඇත්තාහු නො වෙත්.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සචිතර්ක ද වන්නාහ, අචිතර්ක ද වන්නාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සච්චාර ද වන්නාහ, අච්චාර ද වන්නාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සප්‍රිතික ද වන්නාහ, අප්‍රිතික ද වන්නාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ප්‍රිතිසහගත ද වන්නාහ, ප්‍රිතිසහගත නො ද වන්නාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සුඛසහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත නො ද වන්නාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) උපෙක්ඛාසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ඛාසහගත නො ද වන්නාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) කාමාවචරයෝ නො වෙත්.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) රූපාවචරයෝ නො වෙත්.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අරූපාවචරයෝ නො වෙත්.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අපරියාපන්නයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) නොයථාණිකයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) නියතයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අනුත්තරයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අරණයෝ යි.

පඤ්ඤපුච්ඡක යි.

ඉද්ධිපාදවිභවන නිමි.

විසෙසපදනුකකමණිකා

විසෙසපද්‍යානුකිකමණිකා

	පිටකමකං
අ	
අකුසලා ධම්මා	368, 370
අභගනං	154
අජ්ඣතතරූපං	2
අඤ්ඤානාවිඤ්චයං	224
අඤ්ඤිඤ්චයං	224
අනිතං රූපං	2
අද්දෙසො	294
අභිමොකෙකිං	290, 292, 310
අනඤ්ඤානඤ්ඤාඤ්ඤාමිනිඤ්චයං	224
අනාගතං රූපං	2
අනියතො	28, 36, 50
අනුභයො	258
අනුපඤ්ඤානා	342, 354
අනුරොධො	258
අපචයගාමි	28, 34, 50, 88, 98, 300
අපරියාපනනා	26, 86, 102
අපරියොගාහනා	292
අපිලාපනනා	224
අප්‍රඤ්ඤාභිසංඛාරො	244
අප්‍රියෙහි සම්පයොගො	184
අභිජ්ඣා	342
අභිප්පාදො	296, 302
අමොහො	294
අරණං	34, 76
අලොභො	294
අවඤ්ඤානං	4
අවිජ්ජා	244, 292
අවිජ්ජාධාතු	158
අවිජ්ජාලඛිතී	292, 294
අවිසංභාරො	224
අවිහිංසාධාතු	154
අව්‍යාකතා	302, 306, 326, 334
අව්‍යාපාදධාතු	156
අසඤ්ඤාධාතු	132
අසුරොපො	292

	පිටකමකං
අං	
අංකාසධාතු	152, 154
අංචයගාමි	28, 34, 50, 88, 98
අංචපං	342, 354
අංචාපි	342
අංචොඤ්ඤාභිසංඛාරො	244
අංචොධාතු	150
අංචපනා	292
ඉ	
ඉච්චිඤ්චයං	222
ඉඤ්ච	384
ඉඤ්චපාද	384
උ	
උඤ්ඤානං	4
උඤ්චං	294
උපචයො	278
උපපතතිහවෙං	246
උපාදානං	246
උපාදිනනුපාදානියො	68, 88, 96, 106
උපායාසො	184, 248
උපෙකිංචාධාතු	154
උපෙකිඤ්චයං	222
උපලකචාධාතු	152
උසමා	152
උසොලඛි	222
ඛ	
ඛකපනා	296, 302
ඛලාභිකං රූපං	4
ක	
කම්මහවෙං	246

	පිටුවකිනං
කාමධාතු	156
කායධාතු	160
කායවිඤ්ඤාණධාතු	160
කායසංඛාරේ	244
කායානුපසයි	240, 356
කුම්මඥො	258
කුසලමූලා	294
කුසලා	322
කුසලා ධර්මා	370
ඛාරිකං	130
බුරුකවාතා	152
ගනිධාතු	158
ගනියායතනං	128
ඝානධාතු	158
ඝානවිඤ්ඤාණධාතු	158
චකඛායතනං	124
චකුඛධාතු	158
චකුඛවිඤ්ඤාණධාතු	158
චණ්ඨිකතං	292
චිත්තනානුපරිවහනිනො	116, 144, 218, 238
චිත්තනානුපසයි	346, 348, 356
චිත්තිඤ්චපාදො	394
චිත්තං පඤ්ඤානාභි	368
ඡට්ඨායතනං	248
ඡන්දිඤ්චපාදො	394
ඡන්දො	368, 372, 376, 384
ඡන්දං ඡනෙති	368

	පිටුවකිනං
ඡරා	182
ඡරාමරණං	246, 338
ඡාති	182, 246
ඡ්වතාධාතු	160
ඡ්වතාවිඤ්ඤාණධාතු	160
ඡ්විතිඤ්චයං	222
ඡනා	246
ඡාලවණට්ඨාතං	152
ඡිත්තායතනං	270, 280
ඡෙතො	152
ඡුක්ඛධාතු	154
ඡුක්ඛනිරේඛනාමිතිපට්ඨපදා අරියසච්චං	192
ඡුක්ඛනිරේඛො අරියසච්චං	188
ඡුක්ඛසමුදයො අරියසච්චං	186
ඡුක්ඛිඤ්චයං	222
ඡුක්ඛං	182, 196, 248
ඡුක්ඛං අරියසච්චං	182
ඡුරේරූපං	4
ඡුමනස්සධාතු	154
ඡුමනසයිඤ්චයං	222
ඡුමනස්සං	184, 248, 344, 350, 356
ඡුචො	124, 126

	පිටුව
දෙව	
දේශනක	292
බ	
බමබාතු	160
බමබානුපසසී	250, 252, 258
බමබායතන	150
නී	
නීවරණ	114, 140
නෙ	
නෙකබමබාතු	156
ප	
පවුළුපහනරූප	2
පඤ්ඤාච්ඡේදය	224
පච්ඡේදය	290, 292
පච්චිකාතු	150
පඤ්ඤා රූප	4
පඤ්ඤා	124, 258
පදහනි	368
පඤ්ඤාච්ඡේදය	384, 388
පඤ්ඤා	368
පඤ්ඤා	114
පඤ්ඤා	182, 248
පඤ්ඤා	292
පඤ්ඤා	294, 310
පු	
පුඤ්ඤාච්ඡේදය	244
පුඤ්ඤා	222
ඵ	
ඵඤ්ඤා	246
ඵඤ්ඤා	
ඵඤ්ඤා	130
බ	
බඤ්ඤා	4
බඤ්ඤා	
බඤ්ඤා	220
භ	
භඤ්ඤා	246

	පිටුව
ම	
මනාසනන	278
මනොධාතු	160
මනොවිඤ්ඤාණධාතු	162
මනොවිලෝක	292
මරණ	182
මි	
මිච්ඡන්තනියනො	28, 36, 50, 106
ර	
රසධාතු	160
රසායනන	130
රු	
රූපකකිකො	2, 108
රූප	132
රූපායනන	128
ල	
ලජ්ජක	130
ලො	
ලොකො	342, 354
ලොභික	130
ව	
වණණනිභා	128
වං	
වංචන	368
වංචන	368, 372, 376
වංචන	152
වි	
විච්චිකා	292
විඤ්ඤාණකකිකො	16, 94
විඤ්ඤාණධාතු	154
විඤ්ඤාණ	244
විපරිණාමබල	124
විපරිඤ්ඤා	270, 280
විච්චික	368, 372, 376
විච්චික	368
විච්චික	394
විච්චික	222
විච්චික	342
විච්චික	156

	පිටුවකිනා
වී	
වීමංසා සමාධි	388
වීමංසිද්ධිපාදෙ	394
වෙ	
වෙදනා	246, 292
වෙදනාකඛිකො	4
වෙදනානුපසයි	344, 346, 356
ව්‍යා	
ව්‍යාපාදධාතු	156
ස	
සඛිංරකඛිකො	12, 66
සඛිංර	244
සඤ්ඤකඛිකො	8
සති	242
සතීපට්ඨානා	340, 360
සතීඤ්ඤියං	224
සතීමා	342
සඤ්ඤධාතු	158
සඤ්ඤනනං	127
සද්ධිඤ්ඤියං	222
සනිදසසනසප්පච්ඡරූපං	108
සනතිකෙරූපං	4
සනතිභානසඤ්ඤ	128
සප්පච්ඡෙ	128
සමපඡ්ඤ්ඤං	342
සමපඡ්ඤානො	342
සමාධි	384
සමාධිඤ්ඤියං	384
සමමනනනියනො	28, 36, 50, 106
සමමප්පධානා	368, 372
සමමා අඤ්ඤො	192, 194
සමමාකමමනොනා	192, 194
සමමාදිට්ඨි	192, 194
සමමාචාචා	192, 194
සමමාචායාමො	192, 194
සමමාසමකපො	192, 194
සමමාසති	192, 194
සමමාසමාධි	192, 194
සමායනනං	244

	පිටුවකිනා
සා	
සාරගො	258
සු	
සුඛධාතු	154
සුඛිඤ්ඤියං	222
සුඛුමරූපං	4
සුපණ්ණවාතා	152
සො	
සොකො	182, 248
සොනධාතු	158
සොනවිඤ්ඤාණධාතු	158
සොමනසසධාතු	154
සොමනසසිඤ්ඤියං	222
භී	
භීනරූපං	4